1/18

7296001014204

מיוצר ע"י מעלי
08-8526633.טל

הוספת אפקט
+ שלל וואו 8

METRO מטרו

אוסף תכנון ופיתוח תל-אביב
יפה נוף · כוכב הצפון
1990/7 - 1998/7

62130/1-לא

3-307-8-6-1 :ISBN

מזכירות הממשלה

ירושלים, ל' בסיון התשנ"ח
24 ביוני 1998

ש מ ו ר

אל : חברי הממשלה

שלום רב,

הנני מתכבד להביא להשומת-לבכם את החלטה מס. 3913 של הממשלה מישיבתה ביום א', ב"ז בסיון התשנ"ח (21.6.98):

"3913. חיזוקה של ירושלים

מ ח ל י ט י ם :

לאמץ את המלצות הועדה לחיזוק ירושלים וכן לאשר הצעות נוספות שעלו בדיון, במגמה לפתח ולחזק את ירושלים, למען כל תושביה. להלן פירוט ההחלטות:

א. תרחבת תחום שיפוט ירושלים

להטיל על שר הפנים לפעול להרחבת תחומי השיפוט ומרחב התכנון של ירושלים ולעשות את כל הנדרש, לרבות ידום חקיקה, כדי לענות על צרכי פיתוחה ושגשוגה של ירושלים.

המלצות שר הפנים בדבר התכנית המפורטת להרחבת תחומי שיפוט ירושלים, יובאו לאישור הממשלה עד ל-1 באוגוסט 1998.

שר הפנים יפעל לתכנון השטחים שצורפו לתחום שיפוט ירושלים משנת 1992 ואילך, במגמה לאפשר מיצוי הבניה למגורים בשטחים אלה. תמימון לקידום התכנון האמור יחיה מתקציב המדינה.

ג. הקמת עירית נג - סובב ירושלים

בהמשך להחלטת הממשלה מס. 1604(י/7) מיום 12.2.97 בדבר הכנת הצעה להקמת עירית נג - סובב ירושלים ובגין מעמדה המיוחד של ירושלים, תפעל ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ובהשתתפות משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, לגיבוש המלצות בדבר העברת סמכויות הנמצאות כיום בידי משרדי הממשלה, ברמת תמחוז, לידי עירית הנג. הועדה תתאם עם נציגי משרד הבטחון אופן שילובם של חישובים ממדרה, מצפון ומדרום, במיוחד בתחום התכנון והבניה;

תאמור - בכפוף לחסדי נושאים משפטיים, על-דעת היועץ המשפטי לממשלה.

המלצות ועדת המנכ"לים יובאו לאישור הממשלה.

בראש מועצת עירית הגג, שתורכב מראשי הרשויות המשתתפות בה, יעמוד ראש עירית ירושלים.

הפעילות המשותפת, כפי שתקבע על-ידי מועצת עירית הגג, תתבסס אך ורק על כח-אדם הקיים ברשויות המקומיות.

עירית הגג תפעל כייעול השירותים תוך ניצול יתרונות לגודל ותוך התבססות, ככל הניתן, על עקרונות איגוד ערים לנושאים מסויימים.

שר הפנים יקים ועדה מקצועית, בראשותו של מנכ"ל משרד הפנים ובהשתתפות נציגי משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, נציגי עירית ירושלים ונציגי הרשויות המיועדות להיכלל בעירית הגג. תפקיד הועדה לגבש המלצות בדבר מבנה עירית הגג, רשימת הרשויות שיכללו בה, הסמכויות שיועברו אליה מהרשויות החברות ודרכי פעולתה. הועדה תגיש המלצותיה לשר הפנים. שר הפנים יגיש המלצותיו לאישור הממשלה עד ערב ראש השנה התשנ"ט (20 בספטמבר 1998).

הועדה המקצועית תמשיך ותלווה את שלבי הקמתה של עירית הגג.

ג. <u>עידוד תעשיות עתירות טכנולוגיה בירושלים</u>

הממשלה רואה חשיבות בשמירת יתרונה היחסי של ירושלים בכל הקשור לתעשיות עתירות טכנולוגיה, במטרה לעודד קליטת אוכלוסיה צעירה ומשכילה בירושלים.

לפיתוח תעשיות עתירות טכנולוגיה בירושלים, יוקצה מתקציב המדינה סך של 30 מליון ש"ח לשנה, במשך שלוש שנים, לתחומים ריכוזיים כגון: פיתוח אזורי תעשיה, תמיכה במו"פ, הכשרת והסבת כוח-אדם (כולל הכשרת עובדים מקרב העולים החדשים והמיגזר החרדי) ועוד. בתום שלוש השנים האמורות, לאחר בחינת עלות-תועלת, תבחן הממשלה האזכת התמיכה הסוגברת לירושלים בשנתיים נוספות.

התקצאה לפיתוח אזורי תעשיה תעשה על-ידי תקנה תקציבית לטובת הרשות לפיתוח ירושלים. שר האוצר ושר התעשיה והמסחר יקבעו את התכונת של התקצאה זו, ובאין הסכמה בין השרים - יכריע בענין ראש הממשלה.

ד. <u>הטבות בדיור</u>

במגמה לצמצם עד למינימום האפשרי, את פערי המחירים הקיימים בין דירות בירושלים לדירות דומות ביישובי המטרופולין שלה, יפעלו מינהל מקרקעי ישראל, משרד הבינוי והשיכון ומשרד הפנים, בשיתוף עיריית ירושלים, להגדלה משמעותית של הצע הקרקעות הזמינות לבניה למגורים בשטחי העיר.

צוות משותף למגורמים הנ"ל יכין תכנית עבודה רב-שנתית, הכוללת יעדים כמותיים ולוחות זמנים כמו גם פירוט האתרים המיועדים לבניה.

התכנית תוגש לממשלה עד ערב ראש השנה התשנ"ט (20 בספטמבר 1998).

בשיווק קרקעות לבניה למגורים בירושלים תופעל שיטה שתאפשר קביעת זוכים גם במחיר הנמוך מהערכת השמאי.

ה. <u>שדרוג מו הרכבת תל-אביב -ירושלים</u>

שר התשתיות הלאומיות יפעל לפרסום "קריאת לידמים" (R.F.I), לשדרוג מסילת הברזל בין תל-אביב לירושלים במתכונת של S.O.T, במגמה לפרסם R.F.P בהתאם לניתוח מסקנות השלב הראשון).

הוצאות הקשורות בעבודת הממשלה בכל הנוגע לסקר חיתכנות ולפרסום המכרזים ימומנו מתקציב המדינה.

ו. <u>הקמת מערכת הסעה חמונית משולבת, רכבת קלה ואוטובוסים, בירושלים</u>

שר התחבורה, שר האוצר וראש העיר ירושלים יפעלו להכנת תכנית רב-שנתית להקמת מערכת הסעה המונית משלבת רכבת קלה ואוטובוסים, בירושלים. לצורך כך תוקם "מינהלת לחקמת מערכת הסעה חמונית בירושלים". המינהלת תורכב מנציגי משרדי התחבורה, האוצר, הפנים, עיריית ירושלים, הרשות לפיתוח ירושלים ונציגים נוספים הנוגעים בדבר. תרכבת תמדויק של המינהלת ותחומי פעולתה יקבעו בתאום בין שר האוצר, שר התחבורה וראש עיריית ירושלים.

במקרה של מחלוקת על הרכב המינהלת או על תחומי פעולתה, יכריע ראש הממשלה. תימשך הפעילות הראשונית הקיימת כיום מתקציב המדינה לקידום הפרוייקט.

ז. <u>האצת פיתוח מערכת הכבישים העורקיים בירושלים</u>

בשלוש השנים הבאות, תישמר רמת ההשקעות בכבישים העורקיים בירושלים, חנתונה בשנים האחרונות (כ-250 מליון ש"ח לשנה, מהם 175 מליון ש"ח מתקציב משרד התחבורה). תינתן קדימות בנהלי משרד התחבורה לפיתוח כבישים עורקיים בירושלים.

כביש עירוני מס. 9 יקבל עדיפות לביצוע, בהתאם לסדרי העדיפויות המקצועיים של משרד התחבורה ולבדיקות תיבגוניות שיערכו עם עירית ירושלים.

ח. <u>סלילת כביש הטבעת המזרחית</u>

סלילת כביש הטבעת המזרחית, במתכונת של כביש בטחון, תקבל עדיפות לביצוע בתקציב המדינה (מע"צ) לשנת 1999. עד ערב ראש השנה התשנ"ט (20 בספטמבר 1998) תכין מע"צ תכנית עבודה ואמדן עלויות לביצוע הכביש תוך שלוש שנים.

ט. <u>האצת פרויקטים של התחדשות השכונות בירושלים</u>

הצוות הבינמשרדי העוסק בגיבוש הצעות להתחדשות שכונות, שהוקם בהחלטת הממשלה מס. 805, מיום 29.11.96 יקים ועדת משנה, בהשתתפות נציגי עירית ירושלים, אשר תגבש, תוך שישה חודשים, הצעת למסגרת ייחודית לביצוע התחדשות שכונות בירושלים.

י. <u>הגברת קצב פיתוח השירותים החברתיים</u>

תגדלת תקציבי התרבות והאומנות של החינוך, התרבות והספורט יעניק העדפה למוסדות תרבות ואומנות בירושלים, תוך הגדלת התקציבים המיועדים לתמיכה במוסדות אלה, מתקציב משרד החינוך, התרבות והספורט, ב-25 מיליון ש"ח בשנת 1999 וב-25 מליון ש"ח נוספים בשנת 2000.

תיבחן אפשרות של פתיחת תקנה תקציבית מיוחדת למטרה זו.

קידום לימודי ההנדסה והטכנולוגיה: בהמשך להמלצות דו"ח חועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה "כח-אדם אקדמי במקצועות הטכנולוגיה העילית" תיתן הות"ת עדיפות להקצאת משאבים להגדלה משמעותית של מספר הלומדים במקצועות של טכנולוגיה עילית בירושלים. הות"ת מתבקשת לבחון תוך שלושה חודשים את הצרכים והמשמעויות תכספיות הכרוכים בהקמת של:

1) בית-ספר להנדסה במסגרת האוניברסיטה העברית.
2) מכללה טכנולוגית עצמאית בירושלים.

בחינה כנ"ל תיעשה על-סמך תכניות שתגובשנה על-ידי המוסדות להשכלה גבוהה בירושלים ותתבסס על חבנה שתושג עם האוצר לגבי התאמות פנימיות הנדרשות להסכם הרב-שנתי לצורך הקמת מסגרות אקדמיות אלה.

מלגות לסטודנטים: הועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה תיזום תכנית להפעלה ניסיונית לחמש שנים בירושלים למתן הלוואות בתנאי החזר מועדפים לעידוד מהותי לכ-1,000 סטודנטים נוספים לשנה הלומדים בירושלים, הלומדים לתארים מתקדמים והלומדים בתחומים של טכנולוגיה עליה.

תגבור תקציבי רווחה: שר העבודה והרווחה יפעל לתגבור תקציבי חרווחה בירושלים, במגמה לצמצם את הפערים הקיימים בתחום זה, בהתחשב בגודל האוכלוסיה הנזקקת לסיוע בירושלים, ביחס לערים אחרות. למטרה זו יוקצה סך של 10 מליון ש"ח בשנת 1999 ו-10 מליון ש"ח בשנת 2000 מתקציב משרד העבודה והרווחה, בתכנה תקציבית חדשה.

יא. <u>הגברת השקעות בתשתית התיירות לקראת שנת 2000</u>

שר התיירות יפעל להגדלת תקציבי הפיתוח המיועדים לתשתית תיירותית בירושלים לקראת שנת 2000, בסך של 25 מליון ש"ח במסגרת המשאבים שיסוכמו לנושא ההערכות לשנת 2000.

עיריית ירושלים, באמצעות משרד הפנים, תקבל "מענק בירה" בסך של 5 מליון ש"ח לשנה, במשך שנתיים, לסיוע בקליטת מספר גדול של תיירים, מעבר למספר המקובל בשנים רגילות, הצפויים להגיע לירושלים לקראת שנת 2000. 15 מליון ש"ח נוספים לשנה יוקצו בכפוף למספר התיירים הנוספים שיגיעו בפועל, לפי נוסחה שתיקבע.

יב. <u>מעקב ובקרה על יישום החחלטות</u>

לצורך מעקב ובקרה על יישום הפעולות לחיזוק ירושלים, תוקם ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, בהשתתפות המשרדים חנוגעים בדבר וכן נציגי עיריית ירושלים. הועדה תבצע בקרה סיוחדת בכל הנוגע למימוש לוח הזמנים.

יג. <u>סלילת כביש 45</u>

סלילת כביש 45 תקבל עדיפות לביצוע בתקציב המדינה (מע"צ). תוך שלושה חודשים יכין משרד חתשתיות הלאומיות תוכנית עבודה ואומדן עלויות לסלילת חכביש - תוך חמש שנים.

יד. <u>בית העלמין בהר הזיתים</u>

משרדי הממשלה יעבירו, תוך 30 יום, מתוך תקציביהם לשנת 1998 - סכום כולל של 15 מיליון ש"ח, למימון שיפוץ ושיקום דרכים, אחזקה ותאורה של בית העלמין בהר הזיתים.

הסכום האמור יועבר ממשרדי הממשלה באופן יחסי, ומסעיפים שיסוכמו בין חמשרדים לבין האוצר.

באין הסכמה בקשר לסעיפים - יכריע ראש הממשלה.

ההעברה האמורה לא תפגע בבסיס התקציב ממנו ילקח הסכום למטרת זו.

טו. <u>שיפורים ברחבת הכותל המערבי</u>

להקצות, תוך 30 יום, מתוך תקציבי משרדי הממשלה, סך של 12 מיליון ש"ח למימון התוכנית לשיפורים ברחבת הכותל המערבי לפי החלוקה הבאה:

משרד התיירות	2 מיליון ש"ח
המשרד לענייני דתות	2 מיליון ש"ח
משרד התחבורה	2 מיליון ש"ח
משרד הפנים	2 מיליון ש"ח
משרד הבינוי והשיכון	2 מיליון ש"ח
משרד התשתיות הלאומיות	2 מיליון ש"ח

המשרדים יעבירו את הסכומים כאמור, מסעיפים שיקבעו בהסכמה ביניהם לבין משרד האוצר.

באין הסכמה, יובא הנושא להכרעת ראש הממשלה.

טז. אין בהחלטות חנ"ל משום החלטה על תוספת לתקציבי המשרדים חנוגעים בדבר. המלצות חועדה לחיזוק ירושלים קובעות סדרי עדיפויות במסגרת תקציבי המשרדים לשנת 1999.

(דו"ח חועדה לחיזוק ירושלים נמצא במזכירות הממשלה).

ב ב ר כ ה,

דן נוח
מזכיר הממשלה

העתק: היועץ המשפטי לממשלה
ראש עירית ירושלים
המנחל הכללי, משרד ראש הממשלה
יועץ ראש הממשלה לתכנון ופיתוח

לכבוד
מר יצחק רבין
ראש הממשלה

אדוני ראש הממשלה,

אני מבקש לשוחח עמך בעניין
שהוא חשוב ביותר לדעתי.
אשמח אם תואיל לקבוע לי
פגישה בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

פרוגרמה לבניה למגורים בירושלים

תכנית עבודה ותקציב

תקציר מנהלים

הועדה הבינמשרדית, בראשות משרד הבינוי והשיכון
לעניין - ישום סעיף ד' להחלטת הממשלה מס' 3913 מיום 21/6/98.

א. מבוא

בהחלטת הממשלה מיום 21/6/98 הוטל על ועדת מנכל"ים בראשות מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון מר מאיר גרינברג להציע דרכים להגברת מלאי הקרקעות הזמינות לבניה למגורים בירושלים.

החלטה זו נגזרה מתפיסה כוללת שאחד מיעדיה הינו הוזלת מחירי הדירות בעיר כחלק ממדיניות הממשלה לחזק את האוכלוסיה היהודית בעיר.

הוטל על הועדה להציע דרכים להגדיל את מלאי התכנון בעיר ולהגביר את הזמינות של מלאי זה לבנייה.

ברור לועדה שפעילות בתחום ההיצע, שהיא חיונית ביותר כשלעצמה, איננה מספיקה על מנת להאיץ את פיתוח העיר ולהשיג את מכלול היעדים.

לשם כך מתחייבת מערכת כוללת של אמצעים אשר תאפשר מהפך במגמות הגידול של האוכלוסיה היהודית בעיר מהגירה שלילית נטו, להגירה חיובית בשנים הבאות. אמצעים אלה כוללים הרחבת הבסיס הכלכלי של העיר, חיזוק ענפי תעסוקה מתאימים, הרחבת אפשרויות הפעולה של מערכות ההשכלה הגבוהה, ומערכת בתי החולים. מעבר לכך חייבים לשפר משמעותית את הנגישות אל העיר וממנה ובעיר עצמה.

ב. יעדי אכלוס

לשם כימות יעדי המלאי התכנוני נבדקו מספר חלופות.

החלופה הגבוהה הנה זו הנגזרת מיעדי האכלוס המוכתבים על ידי החלטת הממשלה הקובעת יעד של 70% יהודים מכלל אוכלוסיית העיר.

בצד חלופה זו נבדקו חלופות של המשך מגמות קיימות ובהנחות שונות של שינויים אפשריים במגמות ההגירה [1] והריבוי הטבעי. האוכלוסיה הצפויה לשנת 2020 בחלופות אלה נמוכה מהאוכלוסיה הצפויה על פי היעד הנורמטיבי.

הועדה החליטה, בהתחשב בהחלטות הממשלה ובמקדמי הפחת הגבוהים בתהליכי התכנון והיישום, שהמלצותיה בתחום תכנון המלאי הקרקעי יתבססו על יעד האוכלוסיה הגבוהה מבין החלופות השונות.

על מנת לעמוד ביעד זה - יש לבנות בירושלים עד שנת 2020 סך של 116,000 יח"ד.

---

(1) כולל התייחסות למגמות ושינויים בהגירה אל הפריפריה המזרחית לעיר כולל בישובים העירוניים כמו מעלה אדומים, גבעת זאב, אפרת ובתחומי המועצות האזוריות מטה-בנימין וגוש עציון.

ג. הצע הקרקעות בעיר ובסביבה

הצוות בדק את מצאי הקרקעות המתוכננות למגורים בתחומי העיר ובסמיכות אליה ונמצא כי מלאי זה מסתכם בכ- 49,000 יח״ד כאשר רק כ- 16,000 מתוכן השלימו הליכי תכנון. בנוסף, רובן המכריע של קרקעות אלה הינו בבעלות פרטית והעיתוי לבנייה באתרים אלה מותנה בין השאר בהסכמת הבעלים. ישנם אומנם בעיר שכונות אשר לגביהן יש תכנון לציפוף בדרך של ״פינוי בינוי״ והתחדשות עירונית . אכן יש להגביר מאמצים בתחום זה - אך האפקטיביות של תוכניות אלה הינה חלקית וארוכת טווח.

יתר על כן, בינוי בחלק מהקרקעות הללו מותנה בפינויים ובהסרת מכשולים אחרים. לפיכך הסך האפקטיבי של דירות בתחומי העיר עומד על כ- 16,000 יח״ד ב- 20 השנים הבאות.

בגזרה המזרחית הסמוכה לעיר נמצא מלאי של כ- 35,000 יח״ד כאשר רק כ- 22,000 יח״ד השלימו הליכי תכנון. נסיון העבר מלמד, כי לא ניתן לשווק יותר מכמה מאות יח״ד בשנה בממוצע באזור זה.

כלומר, עמידה ביעדי האכלוס של הממשלה, לעיר ירושלים, מחייבים הגדלת המלאי התכנוני באופן משמעותי הן על מנת לעמוד ביעד והן על מנת לאפשר למדינה להשפיע על מחירי הקרקע כאחד האמצעים להשגת היעד האכלוסי.

הצוות ערך סריקה של האיתורים בסביבה הסמוכה לעיר ממערב לה. באזור זה נמצא מלאי אפשרי לבנייה של כ- 61,000 יח״ד, כאשר רוב רובם של איתורים אלה טרם עברו הליכי תכנון. כ- 25,000 יח״ד מאלה מצויות בתחומי העיר שצורפו אליה בשנת 1992 והיתרה באתרים סמוכים.

ד. החלופות לפיתוח

הצוות בדק מספר חלופות, במיוחד על מנת לעמוד על המשמעות התקציבית שלהן ועל הרגישות למגבלות שונות על פני זמן (כמו מגבלות תכנון, מגבלות בעלות, מגבלות עתיקות וכדומה).

החלופות שנבדקו הן:

- פיתוח מבוזר ובמקביל במספר איתורים.
- פיתוח ממוקד תוך התמקדות בשני אתרים בכל נקודת זמן.

בינוי בשלבים, כאשר השלב הראשון כולל איתורים אשר נמצאו כמוסכמים כיום על צוות עורכי תמ"א 35 (**שלב זה אינו מספיק לעמידה ביעדי האכלוס שנקבעו**).

מהבדיקה עולה כי מבחינה תקציבית ההשפעה של החלופות הנה זעירה יחסית הן בתחום התכנון והן בתחום הפיתוח.

החלופה שתיבחר בסופו של דבר תושפע בעיקר מההחלטות התכנוניות שתתקבלנה בוועדות התכנון בעת השלמת הליכי התכנון.

ה. התקציב

התקציב הנדרש נותח על פי שלושה מרכיבים והם:

- ראש שטח.
- מערכת התשתית הכללית בשכונות
- מערכת התשתית הלאומית

כל מערכת כזו חולקה להוצאות תכנון ולעלויות הפיתוח עצמו.

⇐ **תכנון**

ישום היעד בתחום התכנון מחייב החלטה על הקצאת כ- 58 מיליון דולר, במשך כעשרים שנה כאשר מזה:

- כ- 24 מיליון דולר לתכנון מערכות תשתית "ראש - שטח".
- כ- 13 מיליון דולר לתכנון המערכות השכונתיות.
- כ- 21 מיליון דולר להשלמת תכנון מערכות התשתית הלאומיות.

⇐ **ביצוע תשתיות**

פיתוח מלא (ביצוע תשתיות) של כלל השטחים והמערכות השונות מחייב תקציב כולל של כ- 2.3 מיליארד דולר מזה:

- כ- 1.2 מיליארד דולר לביצוע מערכות התשתית הכללית באתרי הבניה עצמם (ממומנים ע"י החברות הבונות).
- כ- 736 מיליון דולר לביצוע תשתיות "ראש - שטח" (ניתן לממנם ע"י חיוב יחסי של יחידות הדיור).
- כ- 470 מיליון דולר לביצוע תשתיות לאומיות (כביש 39 ; כביש 60 (מסלול נוסף) ; כביש 16 ; מחלף מוצא ; רכבות קלות להר חרת ומבוא ביתר (50% מעלותן והיתרה ע"י יזמים)).

ו. היעדים הכמותיים בתחום מחירי הקרקע

מימוש התכניות וביצוע שיווק הקרקעות בהקף גדול עשוי להביא לירידה משמעותית במחירי הקרקע (בניכוי עלויות הפיתוח) ובאמצעות כלי זה להביא לירידה במחירי הדירות בעיר, אשר יסייע למשיכת תושבים לעיר. אשר על כן יש להעמיד את יעד מחירי הדירות כך שיהיו ברי תחרות לישובים חלופיים.

בהנחה שייקבע יעד של מחיר קרקע מפותחת של $40,000 (בדומה לעיר מודיעין) ליח"ד ובניכוי של כ- $30,000 בגין פיתוח (בשל העמסת פתוח ראש שטח ופתוח כללי), יוותר סך של כ- $10,000 ליח"ד כתמורה לקרקע. הצלחה בשיווק של כ- 61,000 יח"ד עד שנת 2020 במחירים אלה יבטיחו הכנסה של כ- 610 מיליון $ במשך התקופה.

במילים אחרות, ישום התכנית יאפשר מימושה על ידי שיווק הקרקע המפותחת כאשר הפדיון מהתמורה בגין הקרקע נטו, עולה על התקציבים הנדרשים למימון תשתיות לאומיות שבחלקן הגדול נדרשות למדינה גם ללא פיתוח העיר כמוצע בתכנית זו.

יש לציין שמדיניות הורדת מחירי הקרקע חייבת להיות מבוקרת והדרגתית על מנת לא לפגוע בפרוייקטים קיימים בקרקעות בעלות ערכים נתונים בתוך העיר.

המסקנה האופרטיבית העולה ממסמך זה הינה שיש להפעיל לאלתר פרוגרמת תכנון לשלושת השנים הקרובות.

תקציב תכנון לשנים 1999 - 2001

ישום התוכנית מחייב הקצאה של תקציבי תכנון כבר השנה, כאשר הפריסה לשלוש השנים על פי ניתוח מפורט היא כדלקמן:

	הרשאה להתחייב	תקציב
1999 -	40 מלש"ח	10 מלש"ח
2000 -	30 מלש"ח	30 מלש"ח
2001 -	30 מלש"ח	30 מלש"ח

מערב ירושלים
איזורים לפיתוח

אפריל 1999

קנ"מ 1:25,000

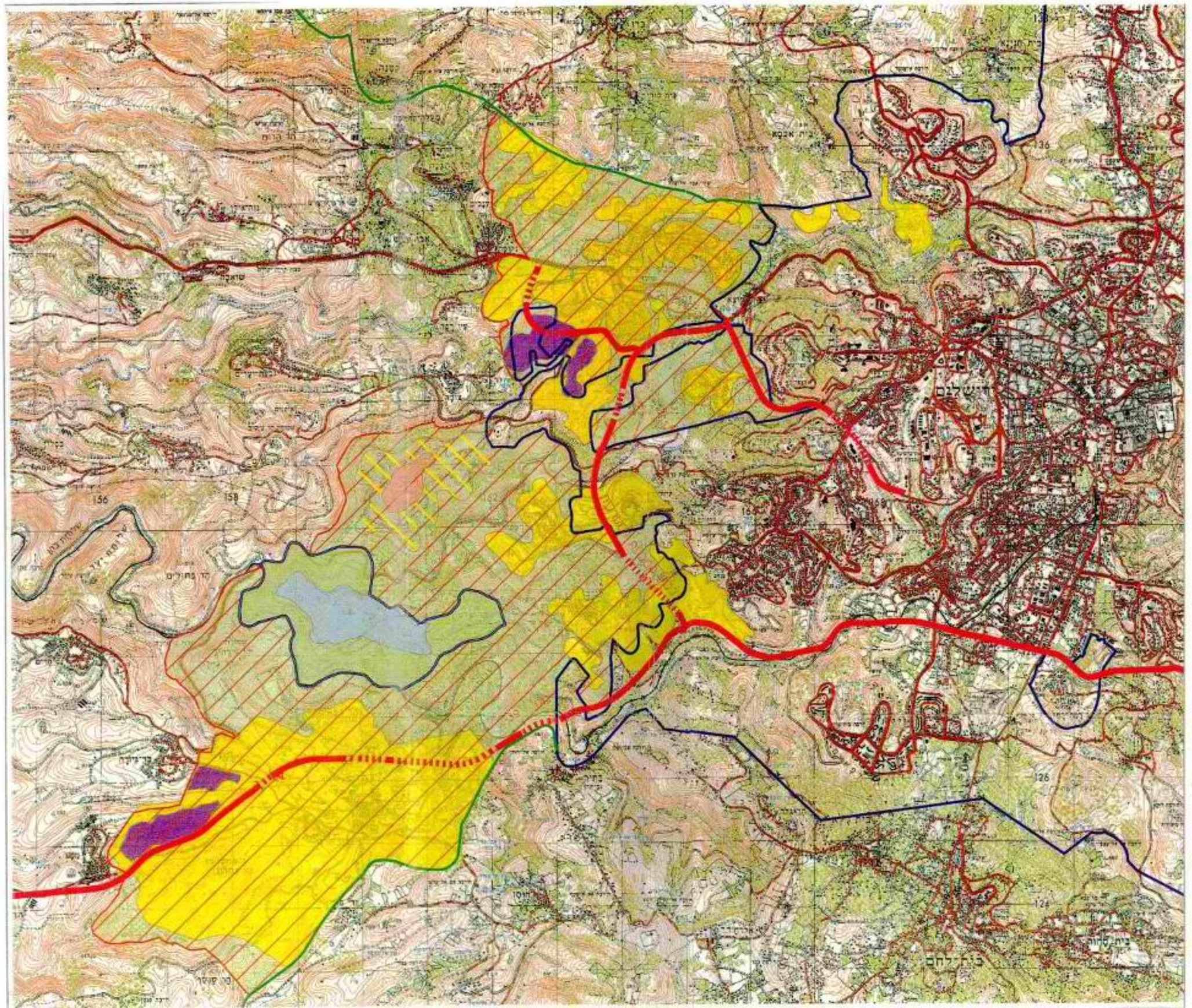

מקרא

- תחום שיפוט נוכחי
- כבישים מהירים/מנהרות
- קו ירוק
- מרחב התייחסות
- מגורים
- תעסוקה
- אתר הבצהה
- שטח לתכנון בעתיד
- שטח פתוח
- נופש

מצפה נפתוח	כ-2,500 יח"ד
עלונה	כ-1,000 יח"ד
מערות בית נקופה	כ-2,500 יח"ד
נחלת יצחק	כ-1,000 יח"ד
הר חרת (כולל בית זית)	כ-8,000 יח"ד
הרסה - אבן שמיר	כ-5,000 יח"ד
הר לבן (כולל מערות משואות)	כ-10,000 יח"ד
חבוא ביתר - צור הדסה	כ-31,000 יח"ד
סה"כ	כ-61,000 יח"ד

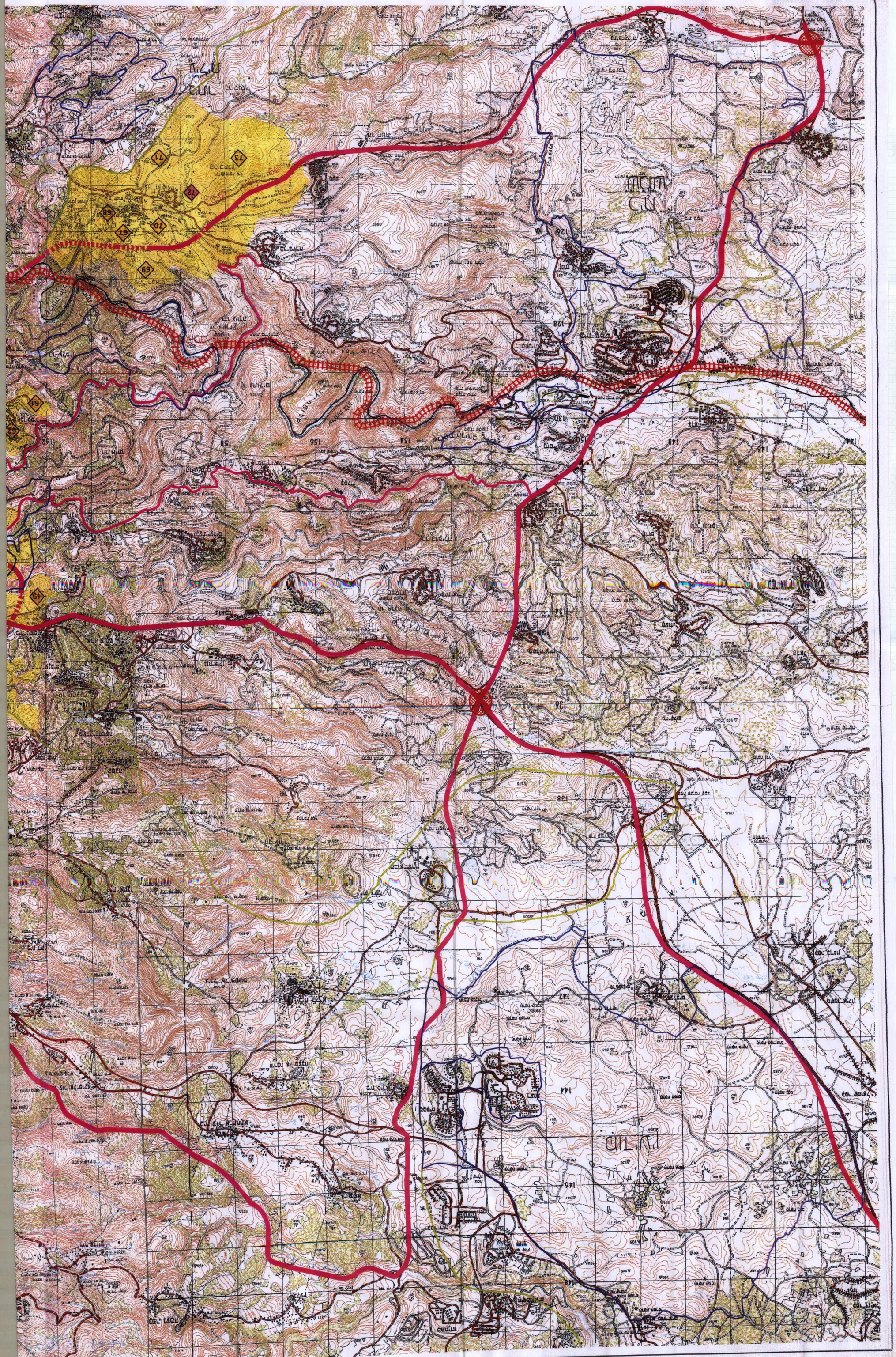

פרוייקטים למגורים בירושלים

ובמערב ירושלים

נובמבר 1998

קנ"מ 1 : 25,000

מקרא

- כבישים מהירים/מנהרות
- כבישים איזוריים
- רכבת י-ם – ת"א מתוכננת
- רכבת קלה
- מרכז תחבורה
- מחלף מרחבי
- מגורים ותעסוקה (קיים ומוצע)
- תחום שיפוט
- קו ירוק
- שדה תעופה
- פרוייקט מאושר
- פרוייקט לא מאושר

מס פרוייקט	שם הפרויקט	מצב	מספר יח"ד	בתוך תחום השיפוט של ירושלים
1	שולי מה יעקב	הליכים	1500	+
2	רמות פולין	הליכים	150	+
3	שער המזרח	רעיוני	188	+
4	גבעה הצרפתית ע"י מגדל המים	הליכים	500	+
5	מרום הגבעה הצרפתית	הליכים	350	+
6	רח' רמת הגוף	רעיוני	250	+
7	מעגלי הרים	מוסקדת	264	+
8	גבעת קומונה גן חיות	מאושרת	175	+
9	רוממה	רעיוני	1,900	+
10	שוק סיטונאי מערב העיר	רעיוני	800	+
11	כתב סופר	מאושרת	500	+
12	אלקבץ	הליכים	500	+
13	שנלר	הליכים	700	+
14	קרית שומרי אימונים	הליכים	240	+
15	כ"ח - בית היזמים	מאושרת	200	+
16	מתחם משרדהחוץ	הליכים	850	+
17	מתחם ארלוזרוב	הליכים	168	+
18	ליפשיץ -אוריו	רעיוני	200	+
19	כל העיר ר' עקיבא 8	מוסקדת	200	+
20	מתחם ימק"א	מאושרת	190	+
21	שטח ביה"ס פ"ה	הליכים	500	+
22	מתחם הרכבת -	הליכים	1,000	+
23	רמת בית הכרם ב (כולל צוותא)	מאושרת	2,000	+
24	דרך בלפור (שיכוני האלף)	מאושרת	280	+
25	צומת ביט	הוסקדה	500	+
26	שחראי	מאושרת	362	+
27	גבעת האנטנה	מאושרת	420	+
28	שערי תורה	מאושרת	250	+
29	חברוני	הליכים	160	+
30	פנימית כרמיה	הליכים	170	+
31	מרכז מסחרי ק.יובל	מאושרת	350	+
32	הולילנד	הליכים	800	+
33	פרי הר	הליכים	1,100	+
34	צומת פת-מסף אגד	הליכים	200	+
34	צומת פת	הליכים	800	+
35	רח' נחר	מאושרת	238	+
36	בית"ר הדר	רעיוני	344	+
37	מתחם אלנבי	מאושרת	415	+
38	רמת רחל רח ביתר	מאושרת	1,500	+
39	ארמון הנציב ומצפון לשכונה	מאושרת	500	+
40	כביש הטבעת המזרחי	רעיוני	300	+
41	סולל בונה (ביליוס)	מאושרת	150	+
42	דרך חברון רמת רחל	הליכים	850	+
43	גבעת המסוס יהודי	הליכים	1,600	+
44	אונטרמן	מאושרת	380	+
45	הר חומה	מאושרת	2,000	+
46	הר חומה שלב ב' (מתאר בלבד)	מאושרת	4,500	+
47	פינוי בינוי -שלוש שכונות	רעיוני	10000	+
48	מלון דיפלומט	מאושרת	470	+
49	תע"ש	הליכים	220	+
50	גילה - שולי גיה (קאסוטו)	הליכים	150	+
51	מרכז מסחרי גילה	הליכים	350	+
52	מורדות משואה (הוק)	רעיוני	270	+
53	מורדות רכס לבן	רעיוני		+
54	גבעת הביצים - אורה	רעיוני		+
55	הר אורה	רעיוני		+
56	הדסה מגורים	רעיוני		+
57	הר חרת - מגרים	רעיוני		+
58	עלונה	רעיוני		+
59	מצפה נפתוח	הליכים		+
60	ציפוף עמינדב- אורה	רעיוני		
61	הרחבת אבן ספיר	רעיוני		
62	ציפוף אבן ספיר	רעיוני		
63	ציפוף בית זית	רעיוני		
64	ציפוף מבשרת ציון	רעיוני		
65	נחלת יצחק	רעיוני		
66	בית נקופה	רעיוני		
67	צור הדסה - נתחם מלצר	רעיוני		
68	צור הדסה - מתחם רכס אשכול	רעיוני		
69	צור הדסה - מגרים (שאריות מתאר דונסקי)	רעיוני		
70	מבוא ביתר - נקב"ת	הליכים	2000	
71	צור הדסה - מתחם ארי כהן	הליכים	1500	
72	צור הדסה - הר כתרון מוסק"ה אביב	מאושרת		
73	צור הדסה - מגרים דיוד בסט (מתאר)	רעיוני		

707

יושב-ראש
ועדת הפנים
ואיכות הסביבה

הכנסת, ירושלים, י"ג באדר א' התשנ"ב
17 בפברואר, 1992

לכבוד
הרב אריה דרעי
שר הפנים
משרד הפנים
ירושלים

01-03-1992

מכובדי,

הנדון: הרחבת ירושלים

לצערי דבר תמיסתך על צו להרחבת ירושלים ביום 13.2.92 הובא לידיעתי מעל גבי העתונות.

דבר זה נוגד לא רק את המלצות ועדת הפנים מיום 11.12.91 כולל אלה הנזכרים בס' 3 ו-5 שבה אלא גם מסורת רבת ימים של יחסים טובים בין ועדת הפנים לבין משרד הפנים.

צר לי כי החלטת להתעלם מהמלצותיה של וועדת הפנים שנעשו בעצה אחת אתך ולאחר התיעצות ארוכה. התעלמות זו פגיעתה רבה במעמדה של הוועדה ובכבודה של הכנסת כאחת.

בנסיבות אלה הנני בדעה כי לא נותר אלא, כי תחליט להשהות את החלטתך עד למיצוי ההמלצות של וועדת הפנים ובעיקר ביצוע הרחבה במו"מ.

* רצ"ב החלטה מיום 11.12.91.

בכבוד רב,

ח"כ יהושע מצא

העתק: מר יצחק שמיר, ראש הממשלה
√ מר אריאל שרון, שר הבינוי והשכון
מר טדי קולק, ראש עירית ירושלים
יו"ר מועצת מקרקעי ישראל
עמינדב, אורה, גבעת יערים, כסלון ורמת רחל.

הכנסת

מסקנות ועדות

הכנסת השתים עשרה
מושב רביעי

מס' 26

ועדת הפנים ואיכות הסביבה

ב נ ו ש א

סיפוח מבשרת ציון לירושלים

הכנסת החליטה בישיבתה מיום י"ג באב התשנ"א (24.7.91) להעביר לועדת הפנים ואיכות הסביבה לדיון ולהסקת מסקנות הצעה לסדר היום בנושא "סיפוח מבשרת ציון לירושלים" של **חבר הכנסת אברהם בורג** (5563), זאת לנוכח מסקנות ועדת קוברסקי אשר מונתה ביום כ"ג בשבט התשמ"ח (10 בפברואר 1988) ע"י מנכ"ל משרד הפנים לביצוע הקירה בעניין צרוף המועצה המקומית מבשרת ציון לתחום שיפוטה של עיריית ירושלים, לפי סעיף 8 לפקודת העיריות.

חועדה קיימה שתי ישיבות בנושא בהשתתפות שר הפנים הרב אריה דרעי, ראש עיריית ירושלים טדי קולק, יו"ר ועדת החקירה חיים קוברסקי ראש מועצת מבשרת ציון, ראש מועצת מטה יהודה ונציגים אחרים.

שר הפנים אריה דרעי הבהיר לועדה שלמרות ששמע את כל הצדדים, טרם הויע לכלל החלטה וחשובות לו המלצות הועדה. בעקרון הוא שוקל מתכונת של שני שלבים: בשלב ראשון לפתור בעיותיה של מבשרת וכן צרכיה הדחופים של ירושלים. בשלב שני יבדוק את בעיות יתר הישובים באורך-רוח למציאת פתרון. שר הפנים מודע לצורך הדחוף למציאת שטחים לבניית שכונות מגורים גדולות ומיקום להקמת מקורות תעסוקה. כולל תעשיות עתירות מדע ומציאת פתרון לבית העלמין בתחום ירושלים. הוא ציין כי אין כיום שטחים לבניה בירושלים וכי אין פתרון לקליטת עולים.

./.

6 F 9

כן דווח **ראש עירית ירושלים טדי קולק** לועדה על הסכנה הפוליטית הטמונה בחלוקתה מחדש של ירושלים והוסיף כי סכנה זו תגדל במידה ולא תחוזק ירושלים.

מר עוזי וכסלר מנהל הרשות לפיתוח ירושלים ציין בפני הוועדה את החשיבות בסיפוח למניעת אבדן הפוטנציאל האנושי שנגרם על-ידי עזיבת 100,000 בני ירושלים - כפי שארע בעשור האחרון. כאשר 90% מהעוזבים נוטשים לשם מציאת תעסוקה. הוא הוסיף ואמר ש-46% ממטרופולין ירושלים אינם יהודים וכי צפיפות הדיור בקרב האוכלוסיה היהודית לדונם גדולה פי שלושה.

יו"ר ועדת החקירה, ד"ר חיים קוברסקי דווח לועדה על היקף עבודת הועדה ותיאר את ההתדרדרות הצפויה לירושלים בשל עזיבת הצעירים אל הפרברים. הוא הזהיר כי התפתחותה של מבשרת כישוב עצמאי, תעמיד תוך מספר שנים תחזית קשה לירושלים. הוא הבהיר כי סיפוח השטח האמור יאפשר הגדלת קיבולת הדור בעיר ב-26,000 יחידות דיור. הוא אמר שללא הסיפוח תאזל כל רזרבת הקרקעות בירושלים תוך 5 שנים.

בתום הדיון קבלה הועדה את ההמלצות הבאות:

1. חברי ועדת הפנים ואיכות הסביבה ממליצים בזאת בפני שר הפנים כי הישוב מבשרת ירושלים לא יסופח לירושלים, וכי ימשיך כמועצה מקומית נבחרת.

2. מבשרת ירושלים קמה מלכתחילה כישוב אשר שוקק וממשיך לשאוף ואף לטעון לאיכות חיים ומגורים גבוהה בעלת צביון כפרי בניגוד להתפתחות האורבאנית של עיר.

   לפיכך, יש לאפשר למבשרת ירושלים, דרך חיים זו. על כן אין לאפשר למבשרת ירושלים ובתחומה המוניציפלי פיתוח של אזורי ומפעלי תעשיה מכל סוג שהוא. במו כן אין לאפשר למבשרת ירושלים פיתוח אזורי מסחר מעבר לצרכים המקומיים של הישוב.

3. צרכיה של ירושלים להתפתחותה הכלכלית אל מול גלי העליה הגוברים וגידולה היום יומי מחייבים תחומי גבול מוניציפליים. על כן, ועדת הפנים ממליצה בפני שר הפנים על תקוני גבול הכרחיים לצורך המשך התפתחותה הכלכלית של העיר. הרחבת הגבילות במסגרת התקונים ההכרחיים יעשו על בסיס של משא ומתן מתוך חיצון להגיע לחכמה מירבית עם חישובים.

4. המלצת ועדת החקירה ליוזמות פיתוח משותפות של עירית ירושלים והמועצה האיזורית מטה יהודה והישובים מקובלת על ועדת הפנים וממליצה לאמצה.
5. ביצוע ההמלצות האמורות ידווחו לועדה.

ירושלים, ד' בטבת התשנ"ב
11 בדצמבר, 1991

ועדת חקירה גבולות ירושלים
פרוטוקול ישיבה מיום 26.4.91

מר חיים קוברסקי: אנחנו מבקשים לפנות את כל השלטים, כי זה לא חדר הפגנות, מי שרוצה להישאר ולשמוע זאת זכותו, אבל זכותנו לקבוע איזה מצאי ימצא בחדר.

בוקר טוב, פרופי עזרא זוהר מבקש למסור לנו את עמדתו, ואני מוסר לו מיד את רשות הדיבור.

פרופי ע. זוהר: אני רוצה להתחיל בזה, למה אני מרשה לעצמי לבקש להעיד בפני הועדה.

מר חיים קוברסקי: אתה כבר קיבלת את הרשות, כך שכבר לא דרוש ההסבר הזה.

פרופי ע. זוהר: בכל זאת אני רוצה לציין, אני הייתי בין חמיסדים והיו"ר הראשון של האגודה הישראלית לאקולוגיה, ואני פרסמתי שורה של מחקרים על נושאים מטרופולינים, כולל מבנה מטרופוליני של תל-אביב, ישוב הנגב, גם יעצתי לצה"ל ואחרים בישוב באיזורים שונים. חשבתי שאני גם יכול ליעץ בנושא זה.

עכשיו בקשר לעניין עצמו. אני רוצה קודם כל להעיר שיש לי חשגה לגבי שם חועדה. חועדה נקראת הועדה לבנית גבולות.

מר חיים קוברסקי: היא נקראת ועדת חקירה להרחבת ולבדיקת רצונו של שר הפנים בחרחבת תחום שיפוטה של ירושלים. זה נגזר מתחוק.

פרופי ע. זוהר: אני יודע, אני יודע הכל, אני רק רוצה לומר. לפי דעתי השם איננו נכון, מפני שהמילה מערב כפי שאני יודע לא מופיעה פה, ואני חושב שהעיריה היתה צריכה קודם כל להקים ועדה שתבדוק אם בכלל צריך. מדוע? מפני שאני ראיתי את שתי החוברות שהעיריה הכינה, אחת החוברת כשלעצמה, והשניה החוברת של מכון ירושלים, שהוא קבע שהנימוקים שהעלתה העיריה אינם נימוקים משמעותיים.

אני חושב שהבעיה הראשונה היה צריך לקבוע אם בכלל צריך להחיב את גבולות העיר, ובמידה והמסקנה היתה חיובית, לדון מערב או לא מערב. זה דבר אחד.

דבר שני, נכון שמשרד הפנים לפי החוק איננו יכול לעסוק בשום נושאים שהם מחוץ לקו הירוק, זה ידוע לי. ביחד עם זה לפי דעתי העיריה היתה צריכה לבקש שתוקם ועדה שתקבע לאן רצוי מבחינה אורבנית להגדיל, ולהשאיר לממשלה את ההחלטה הפוליטית לאן מותר ולאן אסור, מפני שולא

נוצר מה שקוראים בעיה, זאת אומרת נוצרת סטיה בהעמדת הדברים, כאילו שהרחבת העיר יכולה להעשות רק מערבה.
יחד עם זה אני רוצה לומר שבחוברת שהוציאה העיריה ב-89 נאמר במיוחד ובמפורש שיבדק, גם תיבדק אפשרות של הרחבת העיר מזרחה בפרויקט מיוחד. אני מבקש לציין שעד היום, זה כבר למעלה משנה וחצי פרויקט זה לא יצא אל הפועל.

בנימין כהן: איזה בבקשה?

פרופי ע. זוהר: אני אומר, כתוב בחוברת של העיריה.

בנימין כהן: לא, לא, אבל זה פרויקט ספציפי?

פרופי ע. זוהר: כן, כתוב שאפשרויות הרחבת העיר מזרחה ידון בפרויקט מיוחד. הפרויקט הזה לפי מיטב ידיעתי לא יצא לפועל, כך שאנחנו עומדים בפני מצב שהוא בנסיבות הפוליטיות של מדינת ישראל במיוחד, נראה לי שהוא מושך מבחינה אורבנית בצורה לא מאוזנת.

מר חיים קוברסקי: אולי תרשה לי כאן הערה. אנחנו לא באים ולא יושבים כאן, לא במקום הממשלה וסמכויותיה, לא במקום העיריה וסמכויותיה, ולא במקום גורמים אחרים. אנחנו נתמנגו לבדוק על פי אמות מידה מקובלות, האם יש הצדקה להרחבת שטח ירושלים לצרכים שהיא מבקשת. אנחנו נתבקשנו לבדוק דברים מסויימים שסומנו כפי שסומנו לנו בכתב המינוי, ואת זה אנחנו בודקים.
לגבי כמה נושאים יש אפשרויות, אבל בשביל זה לא דרושות ועדות, אלא אלה הן החלטות שיכולה המדינה אם היא רוצה, אם היא מגיעה למסקנה, לעשות מעשה מדינה, ואני מתכוון אם המדינה רוצה לשנות את גבולותיה במזרח, בצפון, בדרום, זה בידי המדינה להחליט.

פרופי ע. זוהר: מר קוברסקי, לא היתה לי כל טענה לועדה, היתה לי טענה לאלה שמינו את הועדה ובהגדרת תפקידיה, לא היתה טענה לצורה שהועדה ממלאת את תפקידה, זה התפקיד שניתן לה ואותה היא ממלאת.

בנימין כהן: סליחה, אני רוצה הבהרה ברשותך. נכון לא כתוב מערבה, אבל כתוב בתחומי השיפוט הנוגעים לירושלים, מבשרת ומטה יהודה, ואלה נמצאים במערב.

פרופי ע. זוהר: אני אמרתי שאין לי טענה.

מר חיים קוברסקי: הוא לא טוען נגדנו.

פרופי ע. זוהר: אני לא טוען נגד הועדה, הועדה בסדר, אני טוען נגד צורת המינוי, שאני חושב שהיא היתה שגויה.

עכשיו לגבי עצם העניין. לגבי השאלה אם יש צורך בהרחבה. לפי העדות של מר שמריהו כהן ולפי נתונים אחרים שיש, אני מבין שיש בעיר היום אפשרות להוספה בגבולות הקיימים של כ-40,000 יחידות דיור, אני חושב שזה

מקובל. יש הצעה למשל לאפשר להוסיף באיזורים רבים קומה נוספת, כך שבודאי אפשר להגיע ל-50 או 55 אלף יחידות דיור.
איך אמר הילד הזה, הילד שביקר בירושלים הוא אמר זה עיר לא גמורה, חורים באמצע. אני מניח שאפשר להוסיף עוד בודאי 50,000, ואני חושב שזה שקול באופן ברור לעומת 17,500 יחידות דיור שהעיריה רוצה להקים, מציעה לפי תכניותיה להקים באיזורים שהיא רוצה לספח אותם.
עכשיו לגבי הסיפוח באיזור שמבוקש. אי מבחינה אקולוגית זהו אסון, תאיזורים האלה שהעיריה מבקשת לספח הם מהנופים היפים והחשובים ביותר בכלל בכל תאיזור, ראות ירוקות ואיך שרוצים לקרוא לזה. הטענה היא, שלא יהרסו את הדברים האלה אלא רק יבנו במקומות אחרים.
אני רוצה לומר על זה, אני לא מכיר עיריה בארץ, אולי גם באיזורים אחרים בעולם שבמוקדם או במאוחר לא ניסתה בכל האמצעים העומדים לרשותה להוריד חלקים מהאיזורים הירוקים לבניה. מה עוד שבאחד הנימוקים שהעלתה העיריה בסיבה למח ללכת מערבה היא, שהקרקעות שם הם יקרים, ולכן הם יכניסו גם, העיריה תוכל לגבות מיסים גבוהים. אני חושב שזהו נימוק פסול, אבל זהו נימוק שהועלה.
על כל פנים לפי דעתי אין בשום אופן לפתוח את האיזור הזה לבניה רבתי, ודבר נוסף שהייתי רוצה לומר כאן היום, לפי המצב החדש שהתהוה, יכולות חיחידות הקיימות, כולל מבשרת, המושבים וכוי לבנות בעצמם תוספת רצינית של יחידות דיור, אין צורך לספח לצורך זה.
אם יש העיום בעיה של עולים ואינני יודע אם צריך לבנות 17,000, או יכול להיות שמספיק לבנות באיזור הזה פחות. אבל אם צריך לבנות באיזור הזה, לא צריך, זה איננו מחייב את הסיפוח. הדברים האלה השתנו בשנתיים האחרונים, החוקים השתנו ואין צורך בזה.
דבר נוסף שאני חושב שהדבר הזה מוכרח להעשות, זהו הפסקת פיתוח העיר מזרחה. אם יוחלט על הרחבת העיר מערבה, יבוא הקץ לפיתוח העיר במזרח. הדבר הזה אני אכנס לזה מיד, הוא לדעתי אסון מבחינות רבות, קודם כל מבחינה אורבנית, בו בזמן שמערב חעיר זה איזור יערות, איזור נופים ואיזור שמשמש לחקלאות ולנופש, הרי איזור במזרח ירושלים הוא איזור שאין לו שימוש אלטרנטיבי מאשר בניה. לא יכולה להיות שם חקלאות, לא יערות ולא אחרים.
<u>מר חיים קוברסקי:</u> תרשה לי לשאול אותך שאלה, ואם עלה בפנינו בדיונים או באחת העדויות רעיון או תביעה שלא ימסר שטח נוסף מעבר לתחום הקיים, כל עוד העיריה לא תמלא את החללים הפנויים עדיין בתוך השטח הנוכחי, זה נראה לך דבר נכון?

פרופי ע. זוהר: אני חושב שעקרונית זה נכון, אני גם חושב שאורבנית זה נכון.

מר חיים קוברסקי: בסדר, באמת הועלו הערות מסוג זה וכל אזרח רואה שיש בעיר עדיין שטחים בנויים, אם כי המספרים שנמסרו לנו קצת שונים, אבל זה לא תפקידך להביא לנו נתונים מדוייקים, כי זה אנחנו יכולים לעשות.

פרופי ע. זוהר: מר שמריהו כהן אמר לי בערך 38,000, הוא אני חושב בר סמכא בנושא בניה בירושלים.

מר חיים קוברסקי: אתה יודע יש עוד ברי סמכא אפילו באותו משרד ויש דעות שונות, אבל לא זה הדבר העיקרי. אבל נניח, אני פשוט רוצה שתתייחס לזה, כי כבר עלה הרעיון הזה, שעל ידי כך שהעיר תימשך קצת החוצה מערבה, יתכן שדוקא קיים קרובים לתחום השיפוט בחלק המזרחי ישארו חשופים ופתוחים, וזה מהרבה בחינות דבר לא טוב בשביל העיר, גם מבחינה אורבנית וגם מבחינה מדינית זה מזמין כל מיני פיתויים. אז עלה רעיון שאסור לתת שטחים נוספים ולהתחיל לעשות בהם מעשה בטרם העיריה ממצא את כל הפוטנציאל שלה בתוך העיר בגבולותיה הקיימים. אני אומר שוב, הבינותי שאתה.

פרופי ע. זוהר: אני רוצה לומר לזה, יש להבדיל בין נושאים אורבניים ובין נושאים פוליטיים. עכשיו, אם מדובר על נושאים אורבניים, לפי דעתי צריך לבנות את העיר ולא לצאת מחוץ לתחומיה. אם תחליט הממשלה שמטעמים פוליטיים היא צריכה לעשות מעשה במזרח או במערב, מת שהיא לא תחליט, זאת שאלה אחרת, זהו מעשה פוליטי ולא אורבני וצריך להתייחס אליו כלמעשה פוליטי, תלוי מי הממשלה.

אני חושב שמבחינה אורבנית אני הייתי אומר ככה, העובדה שהקימו במישור אדומים את איזור התעשיה, והעובדה שמתוכנן בית קברות במזרח, איננו בא דוקא משיקולים פוליטיים, אלא לפי דעתי משיקולים מעשיים, מפני שאין מקום הולם אחר, וגם את זה צריך לקחת בחשבון. כלומר הייתי אומר, שמטעמים אורבניים הפיתוח האפשרי המעשי הוא איננו למערב.

עכשיו אני רוצה להגיש לועדה תזכיר שאני אינני יודע אם שלחתי לועדה בזמנו.

מר חיים קוברסקי: אני אשמח אם תגיש לנו אותו.

פרופי ע. זוהר: כן, אני אגיש אותו מיד, ביחד עם מר מנשה בן ארי, הוא הוגש לכל חברי הכנסת, והוא מתאר את ירושלים, אתם תיכף תראו את זה, אני מיד אעביר את זה, כאשר בשחור האיזור הערביים ובאפור האיזורים היהודיים. לפיכך יוצא שירושלים 23 שנים אחרי מלחמת ששת הימים שחוברה לה יחדיו וכוי וכוי וכל הסיפורים, עומדת באותו מצב שאם

לא תתפתח מזרחה, שהיא עמדה לפני 23 שנה, זאת אומרת עיר בקצה הדרך. יש כאן מבית לחם ובית ג'אלה, פח מרמאלה ואל-בירה, סגירה ממזרח לופטת את העיר, יכולים לראות את זה לפי הנקודות את התכנית, ואם אנחנו לא נקום נגד התכנית הזו אנחנו חוזרים לאותו המצב, במתכונת קצת מוגדלת. זה דבר אחד.

עכשיו אני מבקש להגיש לועדה תכנית נוספת שהיא מתארת את המבנה, את גבולות ירושלים.

אני רוצה להגיד, ירושלים אני קורא בכל מקום קדושה לעם היהודי מימי דוד. מה קדוש! לא מוצא, הר הבית, כך אני למדתי גם, אולי זה השתנה בינתיים.

עכשיו, מה אנחנו רואים היום, אני מבקש לראות את המפה הזו. המפה הזו זה רדיוס שמרכזו הר הבית. אם אנחנו מסתכלים על המפה הזו, בירוק זה גבולות ירושלים, אנחנו רואים שכבר היום ירושלים נוטה מערבה באופן ניכר ביותר. הר הבית נמצא למעשה כמעט בקצה.

כשאנחנו מסתכלים על המפה הזו רואים עוד דבר די מעניין. כשמעלה אדומים קרובה להר הבית יותר מאשר לא רק האיזורים, יותר מאשר הדסה, בודאי יותר מהאיזורים שרוצים לספח עכשיו, ואני חושב שהאיתור שהעיריה מתכוונת להקים אותו יחדל להיות ירושלים, והשם הנכון צריך להיות מבוא ירושלים, צריך לשנות את שם העיר, או קרית וקסלר, לא חשוב, משהו מסוג זה. על כל פנים בודאי לא ירושלים, מפני שירושלים נמצאת במזרח. אני מבקש לצרף את זה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תודה רבה, תסמני גם את זה, שיהיה ברור. כתוב בספר ישעיהו "עיר עוז לנו", אז אתה יכולת להגיד על דרך חמליצה, עיר עוזי לנו.

<u>פרופי ע. זוהר:</u> ובכן, אני רוצה לחרוג לרגע אחד מהמיגבלות שחוטלו על הועדה, עלי הם לא הוטלו ולהגיד במילה, ואני מתייחס עכשיו לדבר. עמדתי הפוליטית היא, אני לא רוצה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> סליחה, אני רוצה לתקן, גם עלינו לא הוטלו מיגבלות. אני רק אומר, זה לא כלול במטלות שלנו.

<u>פרופי ע. זוהר:</u> אני יודע, אבל אני אומר, אני יכול להביע את דעתי. אני צריך לקצר?

<u>מר חיים קוברסקי:</u> לא, לא, אני לא רוצה שתהיה תחת לחץ, אנחנו רוצים לשמוע.

<u>פרופי ע. זוהר:</u> דעתי הפוליטית נגיד את זה ככה, לא זהה לגמרי לזו של רשף, אבל אני רוצה להביע עכשיו את דעתי באמת מבחינה אורבנית נקיה.

לי ברור שמבחינה אורבנית איזור הפיתוח הנכון של ירושלים הוא מזרחה. א. כפי שאמרתי קודם, בניגוד לאיזורים במערב שבהם הקרקע יקרה, האיזורים במזרח הם בקרקע זולה. זאת אומרת, כמו שהיום במעלה אדומים אלפי זוגות צעירים מצאו דיור זול, אז לפי התכנון במערב הדיור יהיה יקר יותר באופן ניכר, מפני שערכה של הקרקע הוא גבוה.

שנית, באיזור מזרח, אני רוצה להציג את זה, אני מבקש לראות, באיזור מזרח ירושלים כל הקרקעות הצחובים זה ישובים שקיימים, הקרקעות הורודים הם קרקעות מדינה או קרקעות אחרים שעומדים לאפשרות של פיתוח וישוב, וכאמור אין פה אלטרנטיבה אלא התישבות יהודית. הסיבה היא כמובן, אני חושב שזה ידוע, מעלה אדומים בקו אויר נמצאת כ-6 ק"מ מגב ההר, מהר הבית. בהר הבית ובאיזור ירושלים כמות הגשם היא כ-500-550 מ"מ בשנה. 6 ק"מ מזרחה כמות הגשם היא כבר חצי. במישור אדומים זה פחות מחצי. זאת אומרת, בירידה התלולה חזו מירושלים ליריחו מתקיים מה שקרוי מגבר צל גשם, ולכן האיזורים האלה, אני לא צריך להסביר את זה, כולנו יודעים, אבל אני אומר, כשקראתי בזמנו כשהייתי ילד, קראתי ספר שדוד ברח משאול למדבר, חשבתי שהוא נסע שבועיים, מתברר שהוא הלך 3 ק"מ מבית לחם. העובדה היא שהאיזור הזה איננו יכול להתאים לחקלאות, ובמצב הימים של היום בודאי לא, אבל גם בזמנים אחרים לא, והדרך היחידה בכלל לפיתוח האיזור הזה הוא בדרך של דיור.

אני מבקש אולי, למרות שזה לא בדיוק שייך, אני מבקש גם להגיש, יש דרך אגב שם חרבה יותר קרקעות אבל זה לא חשוב, זה מספיק לישוב כמו שקיים היום בירושלים ואולי יותר, ואני רוצה לומר שהמסקנה שלי היא, ואני אומר את זה מבחינה אורבנית. אסור בשום פנים ואופן ללכת מערבה, זאת תחית שגיאה, זה יהיה נזק.

מבחינה פוליטית אם אנחנו נלך מערבה תחפוך ירושלים למה שהיתה לפני 67, סגורה מזרחה. מעלה אדומים וכל האיזור הזה יהיו מנותקים לתמיד מהעיר. אני מציע לועדה להגיד לאלה שמינו אותה, שאין מבחינה אורבנית מקום וסיבה ללכת ולפתח את העיר מערבה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תודה רבה לך. האם יש למישהו מחברי הועדה איזה שאלות כדי שתדעו עם מי אתם יושבים. הגבי אנה חזן היא מזכירת הועדה. ד"ר אהרון לוי - מרכז הועדה וחבר הועדה. מר בן דרור, עמי בן דרור - חבר הועדה. מר בנימין כהן, הוא יו"ר ארגון המועצות האיזוריות וחבר הועדה. פרופי אלעזר - פרופי ללימודים פדרליים. אני מגדיר נכון? ד"ר מרים גבאי - יועצת מקצועית בועדה. פרופי אריה שחר מהאוניברסיה העברית - חבר הועדה. סופיה אלדור היא חברת הועדה והיא מבכירי המנהלים במשרד הבינוי והשיכון. ציטטת מישהו

ממשרד הבינוי והשיכון, אז אני רציתי שתדע, לא תהיה מודאג, שיש לנו נגישות ישירה לידע במשרד הבינוי והשיכון.
אני רוצה לשאול אותך שאלה. אתה אמרת בראשית דבריך שבכלל אולי לא צריך להרחיב את ירושלים. אמרת, אם צריך להרחיב אז מזרחה, ושיש בירושלים עוד פוטנציאל בינוי, אם כי הוא יותר קטן מזה שהזכרת, אבל זה לא משנה, תפקידך לא לבדוק את הנתונים האלה דוקא.
האם לדעתך יש חשיבות לריבוי תושבים יהודים בירושלים כיחידה מוניציפלית, כי אתה אמרת שאפשר היום לפתור בעיות שיבנו עם מבשרת, שהיא תבנה ותקלוט עולים, או דברים דומים. נדמה לי שאמרת את זה.
הושמעה לפנינו דעה, שיש חשיבות מיוחדת במידה שמספר היהודים בירושלים יגדל, לא רק מבחינה זאת שיהודים ישבו בסביבות ירושלים, אלא ישבו בתוך תחום העיר ירושלים, דבר שמשפיע גם על העיצוב של העיר, וגם על חיזוק כלכלתה, כי גם בזה ירושלים נמצאת בקשיים רבים וכדומה. מה דעתך על כך?
<u>פרופי ע. זוהר:</u> אני חושב שהמושג של עיר ללא הסביבה שלה פחות או יותר ירד מהפרק בעולם כולו. יתקן אותי פרופי שחר אם אני טועה. נדמה לי שבלונדון נמצאים בלילה 8 מיליון, ביום עשרים וכמה, זה פחות או יותר נכון. משכם למשל נוסעים יום יום לתל-אביב, מעזה.
אני חושב שירושלים יש לראות אותה, ואני גם שוב מסתמך על עדותו של מר כהן, שיש לראות את ירושלים בתור מטרופולין עם הסביבה.
אני אינני חושש מבעיה של מיעוט יהודי בתוך גבולות העיר, ברוך חשם יש שכבות יהודיות בירושלים לא מועטות ששם הריבוי כפי שקראנו השנה גדול יותר מהריבוי הערבי, זה לא מה שמדאיג אותי. אבל אמר שמריהו כהן, שבתחום המטרופולין של ירושלים, כולל העיר, מספר היהודים הוא 50%. לדידי תוספת אזרח יהודי מירושלים העיר, או למעלה אדומים, או לביתי"ר, או לבית אל, אפרת, אינני יודע, אפרתה, אין בזה שינוי.
אני זוכר בזמנו כתב פרופי שלום רייכמן מאמר גדול, מה יהיה אם ירושלים שסביבתה, אין סביבה ישובים יהודים, כלומר הוא חיה בעד זה שלא יהיו, אבל תאר את ירושלים כעיר שנמצאת בלב מרחב לא יהודי. היום זה לא ככה, ואני חושב שמבחינה זו אם אנחנו מסתכלים על דור אחד או שני דורות קדימה, יש חשיבות גדולה מאוד למטרופולין, ולכן אין זה חשוב אם התושב שיושב במבשרת ציון הוא תושב ירושלים או לא תושב ירושלים, התוספת היא תוספת. יש מחוז ירושלים, יש מספר אוכלוסים שם, ואפשר מבחינה פוליטית, אם זאת הבעיה, למצוא דרכים שונות לבטא את זה. לכן נראה לי יותר חשוב לבסס את המרחב של העיר ירושלים.

מר חיים קוברסקי: תודה רבה לך, אנחנו מודים לך מאוד. אנחנו מאוד מעריכים את זה שיחודי טורח ומכין חומר, ולפעמים מכין אותו בצורה יסודית לא פחות מאשר גורמים שלטוניים. תודה רבה. קיבלתי ברכות לכל חברי הועדה, אתם מכאן יכולים לראות איזה גישה של יעילות התפתחתה.

טוב, אנחנו מקדמים אותך בברכה, הרב מאיר פורוש, לי זה אפילו חויה אישית, מפני שחוא בשבילי דור שלישי של חיכרות. אני עוד עבדתי בעיריה כשחסבא שלו חיה סגן ראש העיר. בבקשה הרב פורוש, אנחנו נשמח לשמוע.

חרב מ. פורוש: זה חומר רקע.

מר ח. קוברסקי: זה אתה מוסר כחומר עזר לדבריך?

חרב מ. פורוש: לדברי וחברי ישלים. חברי שהגיעו איתי, האדריכל צבי שפלטר - מתכנן עיר. אדריכל יחודה שורצמן. בעיקר את העבודה התכנונית עשה אדריכל שפלטר, ומר שורצמן מלוח ועוזר שלי בנושאי תכנון. אני מופיע פה כתושב ירושלים שגם משמש כנציג ציבור.

מר חיים קוברסקי: תמסור לפרוטוקול את תפקידך.

חרב מ. פורוש: אני מכחן בתפקיד סגן ראש עיריית ירושלים, אבל כאן אני מופיע כתושב העיר, נציג ציבור, ציבור שאולי חושב שונה ממה שאחרים חושבים, ואינני יודע אם אני מתנגד למה שהוצג עד עכשיו, אבל בכל אופן ביקשתי לחופיע וכתבתי על כך לפני שנתיים, למעלה מזה, כאשר הוכרז על הקמת הועדה.

בראשית דברי אני אומר שבאופן עקרוני אין לי התנגדות לעצם המחשבה של צירוף שטחים במגמה שחוצגה על ידי העיריה, או הגורמים בעיריה שהציגו את התכנית. אני מחייב, יש לי עניין שיצורפו שטחים לירושלים, אבל מתוך מה שחעיריה הציגה, ומתוך החוברת הראשונית שחם הציגו, יש לי מספר נקודות שחייתי רוצה להתעכב ולנסות להסביר לכם מדוע אני חושב שיש צורך לחשוב אולי קצת אחרת ממה שיוצג בפניכם.

בחוברת הראשונית היה לנו איזשהו קו שאותו עיריית ירושלים מתחה לכיוון מערב וביקשה לצרף שטחים, כאשר בבדיקה שלנו ולדעתנו נראה לנו שאם הגענו לאיזשהו קו מסויים שעד פה העיריה מתחה את הקו, בצמוד לזה ממש ישנם שטחים שחשיפועים שלהם מאפשרים בניה למגורים, ומשום מה לא חוגשה הצעה זו לצרף אותם גם לתחום השיפוט, ויסביר את זה עוד מעט האדריכל עם מפות למה כוונתנו.

יתכן מאוד, אני קיבלתי ביום רביעי בערב חוברת מסכמת של עמדת עיריית ירושלים.

מר חיים קוברסקי: אחוד תייר ב'.

<u>הרב מ. פורוש:</u> למה ביז?

<u>בנימין כהן:</u> כי היה לו חומר קודם.

<u>הר מ. פורוש:</u> האמת היא שעוד לא למדתי את כל החוברת, אבל הקו שם הוא שונה מהקו שהוצגה בפעם הראשונה. המפה שיש כאן בחוברת הזו היא שונה, הקו שלה שונה, ואז יש תשובות למה שאנחנו רצינו להעלות. בעצם לא תבהרתי לכם לפני שנה וחצי כשישבנו, ואז סרטטנו אנחנו את הקו וחשבנו שאם כבר מצרפים, למה לא לצרף עוד שטחים שהם לא בעיתיים מבחינה זו של צירוף ישובים וכדומה, אלא מצרפים אלינו שטחים. אם אנחנו כבר מדברים על צירוף שטחים לירושלים, וזה לא דבר שקורה כל יום, זה אחת לעשרות שנים. נקודה אחת.

נקודה שנית. אני חושב שאם יש בירושלים אזרח שגר בה והוא רוצה להסתובב ביערות שמסביב לעיר, אינני חושב שהיערות הם חייבות להיות בתחום המוניציפלי של ירושלים.

בתכנית הזו יש מספר מקומות שהם יערות. לדעתנו לא חייבים לכלול אותם בתחום השיפוט של העיר, והם לא יפריעו למי שירצה ללכת לנפוש באותם יערות.

למה זה לא טוב? כי אני מכיר את עירית ירושלים, אני יודע את בעיותיה התקציביות. לקחת את היערות לתחום השיפוט של העיר זה נופל על אחריותנו. כאשר זה נופל על אחריותנו זה תקציבית בודאי מעמסה, ולמה לי כאשר אני לא יודע אם אני משוריין תקציבית, לקבל עוד שטחים? עדיף לי שישארו או בקרן קימת, או שמורות טבע, ולא אני כירושלים. לאזרח, לעיר זה לא יפגע, יכולים לצאת לשם, אבל הם לא חייבים להיות בתחום המוניציפלי של העיר. נקודה שניה.

מתוך מה שאנחנו למדנו בחוברת הראשונית, החוברת השניה כמעט לא מדברת על זה. אנחנו למדים, אם כי זה לא מחייב, אבל אנחנו לא רוצים שזה יחייב, ואנחנו לא היינו רוצים שזו תהיה הנחיה להמשך הדרך. מה שמוצע שם בדרך כלל, מדובר על בניה רבויה. בניה רבויה זה לאוכלוסיה בעלת יכולת כספית שמסוגלת להגיע בין שניים וחצי לשלוש יחידות דיור לדונם, זה סוג בניה שלא כל אזרח, או לא מכל אלה שרוצים להגיע לגור בירושלים יכולים לאפשר לעצמם את הלוקסוס הזה לבנות כאלו דירות, ואנחנו חושבים בהחלט ניתן לפשר ולומר, בחלק אמנם תהיה בניה רבויה, ובחלק אנחנו מבקשים שתהיה בניה יותר צפופה.

מאחר והועדה הזו קיבלה עבודה, עבודת מחקר מטעם העיריה ושם כאילו זה הוצג. עכשיו, אנחנו מקוים שהועדה בסופו של דבר בחיוב תמליץ בפני השר להרחיב את תחום השיפוט, אז האמת שבסופו של דבר כל נושא התכנון בא בחזרה לועדת תכנון ובניה. אבל אם אנחנו נשארים עם המסמך הזה, ואם

אנחנו לא מערערים על מה שכתוב שם, זה לכאורה יהיה מסמך מנחה לעתיד, שכאן באיזור זה אמרנו שהבניה תהיה כך, באיזור זה הבניה תהיה כך, כי אני לא יודע איזה בעיות עלולות להיווצר אם בסופו של דבר כאשר גורם מסויים יחשוב, אני הסכמתי להרחבת תחום השיפוט, כי ידעתי שהבניה תהיה רבויה ולא תהיה כל כך צפופה, ולכן לא התנגדתי בשעתו.
אם זה מסמך מנחה שהבניה תהיה כפי שהוצג במסמך, לנו יש התנגדות לכך, אנחנו היינו מבקשים שתועדה תחשוב על כך, כדי לאפשר לעוד אוכלוסיות שהם לא בעלי יכולת לקנות דירות בירושלים.
<u>מר חיים קוברסקי:</u> אם מותר לי כאן הערה. ועדת גבולות אין לה, היא לא באה במקום מערכות התכנון המוסמכות הסטטוטוריות.
יותר מזה, אנחנו במפורש נאמר, עוד לא סיכמנו סופית את החלטתנו, אבל כל מה שנחליט, ואם נחליט הרי יאמר במפורש שהשטחים האלה צריכים לחיות מתוכננים, ואין זאת אומרת שכל פרט בתנמקות הוא הופך לחיות לבעל משמעות, מפני שלפי דעתי אין לזה כל משמעות, לא בדין ולא בשום מינהג. זה כבר עניין של יחסיהם, התייחסותם של גורמי התכנון המקומיים, המחוזיים והארציים בכל מקרה.
<u>הרב מ. פורוש:</u> אני מודה לך על ההערה, אבל בכל אופן מאחר והמסמך נכתב כמסמך, וכל מי שרצה לעיין בו וכל מי שרצה לראות אותו, ויש גופים ציבוריים רבים שמתעניינים בנושא הזה, לא המתנגדים אלא המחייבים שיכולים לומר, אנחנו חשבנו, ראינו את המסמך הזה כמסמך, ואולי מסמך מנחה, ושלא ישמש עילה כאשר ירצו לנסות לשנות ממה שכתוב במסמך המנחה הזה, יאמרו אבל במסמך המנחה אז אמרתם שכאן תהיה בניה כך וכך, וזה בניגוד.
אם זה לא מחייב, וזה גם יאמר בהמלצות כפי שאתם מקוים זה כך יאמר וזה יוסכם על כולכם, אז בודאי שזה טוב. לנו חשוב שזה לא יהיה מסמך מנחה.
דבר רביעי. אני חושב שיש, אמנם יש התייחסות לשטחים לתעשיה ולתעסוקה, אבל בודאי במחלך העדויות שנמסרו כאן נמסרו לכם, ישראל קמחי עשה איזשהו מחקר על מאזן אגירה, מדוע עוזבים ועולים לירושלים, ואז למעלה מ-40% התשובה שלהם חיתה מדוע הם יורדים מירושלים, בגלל הבעיות של דיור, או בגלל בעיות תעסוקה. 25% ענו בגלל בעיות דיור, במוזכר ראשון. יש עוד סיבות, אבל מדוע, מה היה הדבר שהעיק עליך לרדת מירושלים, הבעיות המרכזיות הם תעסוקה ודיור. לגבי דיור התייחסתי.
חנושא של תעשיה ותעסוקה לדעתי צריכים למצוא דרך, ואם זה לא מסמך מנחה, אז שוב יכול לחיות שזו התשובה, אבל מה שהעיריה הציעה לדעתי זה קצת מדי בשביל מה שהיא צריכה פח בעיר תעשיה ותעסוקה.

דבר חמישי ואחרון לפני שאני אתן לאדריכל שפלטר להציג את זה על מפות. אני מכיר את הבכיות בעירית ירושלים.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> את?

<u>תר מ. פורוש:</u> את הבכיות, בוכים.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> בוכים?

<u>תרב מ. פורוש:</u> כן, ולמה בוכים? מאחר והקימו לנו ערי לוין, יש לנו את השכונות שכל שכונה היא כה גדולה כמו עיר במקום אחר, ואיפה התקציבים פה ואיפה התקציבים שם, ובקושי היום מסוגלים להחזיק את העיר. אני לא מדבר על פיתוח אלא החזקה.

אני חושב שזו תהיה שגיאה לצרף שטחים לירושלים מבלי שתהיה הבטחה ברורה, ואני חושב שזה צריך לחיות תנאי קודם למעשה. אם מצרפים שטחים צריכה להיות הבטחה ברורה מצד הממשלה, שמענק הבירה יהיה בהתאם לגודלה של העיר, בהתאם לצרכיה של העיר, ובהתייחס לצירוף השטחים, בודאי שצריך לחיות מענק משמעותי כדי שנוכל להחזיק את העיר. בלי זה לקבל שטחים על סמך התפתחות של העיר, לדעתי זה יהיה עלינו נטל שלא נוכל לעמוד בו, כי היום בקושי אנחנו מסוגלים להחזיק את הקופה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תודה רבה לך.

<u>אדריכל שפלטר:</u> מה שהרב פורוש אמר, אז הוא קיבל את החוברת הזאת אתמול באיזושהי שעה, אני קיבלתי אותה אתמול בלילה ותייתי מוכרח לעבור עליה כדי לראות שמא כל השאלות נענו. אז אני גרסתי אתמול בלילה לא את החוברת הזאת אלא תורה, אבל בין לבין מצאתי כמה דקות זמן.

אני מוכרח להגיד שבכמה וכמה תחומים אפשר לראות שעבודה כזאת היא באמת ענתה על הדברים שאותם עוררנו לפני זמן, והנושא העיקרי הוא נושא השטחים שהוזכר.

<u>בנימין כהן:</u> סליחה, לא הייתי רוצה שתצא מהנחה שמה שכתוב בחוברת הזאת זה מקובל על הועדה.

<u>אדריכל שפלטר:</u> אני יכול להגיד שאולי פרטים ממנה מקובלים.

<u>בנימין כהן:</u> החוברת בנויה על השאלות. אתה אומר שהחוברת עונה על הציפיות שלך, אבל זאת חוברת שהוגשה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני גם רוצה לומר שכשאנחנו שואלים שאלה, זה לא מתוך גילוי עמדה אלא מתוך רצון לקבל איזה תשובה נוספת.

<u>אדריכל שפלטר:</u> מקובל מאוד, מקובל לגמרי, וכשאני מביע עמדה אני מביע עמדה מקצועית שאני יכול להתייחס אליה ואני אזכיר אותה כאן. אז באמת אעבור בקצרה על בעית גבולות השטח.

במפה הזאת למרות שהיא מאוד רב-גונית ניתן לראות. הקו השחור היה קו שסומן בחוברת הקודמת. כפי שראינו היה ניתן לקבל שטחים רציניים נוחים לבנית מגורים או כל בניה אחרת מכל סוג שהוא, שהם נמצאים בסמוך וגובלים בקו, ואני ברוב זהירות לא העזתי ללכת ככה בקו רחב לקבוע תחום של כך וכך ק"מ מעבר, אלא בזחירות רבה ניסיתי לקבוע תחומים שאפשר להוסיף אותם. קצת אולי קשה לראות משם, השתדלתי להגדיל את המפה עד כמה שאפשר. הקוים המותחמים בכחול שמעבר לקו השחור. אמנם הסתבר שהמפה המלוה את חחוברת הזאת כללה את כל השטחים האלה תוך ישור קו רחב.
אם יורשה לי בכל זאת להעיר, אנחנו עומדים בבעיה של אם מצרפים שטחים או איזה שטחים מצרפים.
ישנן שתי מפות שליוו את חחוברת הראשונה, אחת היא מפת שיפועים שמוצגת כאן על הקיר, ואחת מפה של איזורים של יערות ומטעים. בצמוד לזה ישנה המפה הזאת שהיא מפת יעודי שטח. אני רק אציין שהשטחים הירוקים והכחולים והמפוספסים בכחול הם שטחים נופיים, שמורות טבע, יערות וכדומה.
בתיקון קטן, אני בהחלט חושב שיערות הם דבר חשוב לעיר ויכולים להיות מצורפים. אבל דוקא כשמסתכלים על מפת השיפועים אפשר בהחלט להתרשם שישנם שטחים שחשיפועים בהם הם חזקים מאוד והם לא ניתנים לניצול עירוני אורבני ראוי. לכן אני חושב שיש מקום, וזה כמובן לשיקול דעתה של הועדה, לשקול האם שטחים שבשום אופן הייתי אומר לא ניתן לעשות בהם ניצול אורבני הולם, שטחים בשיפועים של 35% ומעלה, או בסדר גודל תזה, האם זה הכרחי, אם אפשר לבודד אותם, לא כאיים, אלא אם אפשר לקבוע את הגבול כך שלא יכללו את השטחים האלה, למה לא. כי באמת אני חושב, וזה שטחים רבים כאן, זה כמות גדולה מאוד. אפשר להוסיף אותם בלי שיגרע ממצבם הנוכחי, כיוון שהם היום איזורים של נוף וטבע, ובלי להעלות אותם כמעמסה נוספת על ירושלים, זה לא דוקא בגלל שהם מיוערים או לא, אלא פשוט לא ניתן לעשות בהם ניצול עירוני הולם.
מצד אחד הקו החדש שלפחות חלקו אני מחייב אותו ואני חושב, וממליץ אפילו בפני הועדה לקבל אותו במידה והמלצותי יש להם משמעות בעניין תזה. עם זאת יש מקום לשקול, האם שטחים מסויימים בתוכו שהם בפירוש לא ניתנים לבניה, האם אי אפשר לגרור אותה.
עכשיו לגבי הפשטות שלהקו, אז כשאנחנו עושים מפות על הנייר אז קוים פשוטים נראים טוב לפעמים. אבל דוקא בסיכום של החוברת דובר על גבולות טבעיים, וגבולות טבעיים אינם דוקא קו ישר אלא להיפך, קוים שהולכים לאורך הטופוגרפיה, שהם מוגבלים על ידי תואי נוף, או ואדיות, או נחלים, ועל כן אני רואה בחיוב יצירת קו תחום שכולל את כל השטחים

הנוספים הנוחים לבניה, וגורע את כל השטחים הנוספים שאינם נוחים לבניה, ואולי אפילו גורע מחקו חישן, מספר שטחים שאינם ניתנים לבניה או שהם בעיתיים מאוד מבחינה זאת.
יש למשל כאן דבר, אבל זה רק למשל, ויכול להיות שאני טועה. כל השטח הזה מסומן כשמורת נוף, זה איזור עמק הארזים לדוגמא, ולפי תכוונות שמוציינות זה איזור לבניה די רחבה.
עכשיו, אם באמת בטוחים שזה ילך אני לא אתנגד, אם כי אני לא יודע איך יהיו גופים שונים שעוסקים בשימור נוף. אני חושב שיש דרך זהירה, אדריכלית זהירה לשלב מגורים עם אתרי נוף מובחקים, וזה צריך פשוט תכנון זהיר. אם נכנסים לזה ברגל גסה זה כמובן פוגע ויש מקום אז להתנגד, אבל אם זה נעשה בשילוב טוב זה ניתן.
השאלה תיא, אם אמנם זה יהיה ניתן כעיקרון, ואם תהיה התנגדות לזה אז יכול להיות ששטח שלם וגדול נופל רק בגלל זה שהוא היום שמורת נוף ואי אפשר יהיה לבנות בו מגורים.
<u>בנימין כהן:</u> אולי תסמן מספר נקודות.
<u>אדריכל שפלטר:</u> אני סימנתי במפה הזאת ובאמת אולי ממרחק. אני סימנתי את האיזור של עמק רפאים וסימנתי את האיזור של עמק ארזים שבתכנית הראשונה. סליחה, עמק רפאים והמשכו של נחל סורק שהוא איזור קשה מאוד לבניה, וגם לא יועדה לו שום פונקציה אורבנית, שום יחידת מגורים, שום דבר אחר, חוץ ממתקן ביוב שמצויין שם שהוא 100 דונם, כשמדובר על שטח של כמה אלפי דונמים. אז יכול להיות שצריך לשקול האם לא לקחת את השטח הדרוש ולא לקחת את השט הלא דרוש.
ישנה נקודה נוספת באיזור הר איתן שהוא איזור קשה מאוד מבחינה טופוגרפית, הוא צורף כולו לתוך השטח בהיקף של כמה אלפי דונמים, ויעוד שישנו בו זה שוב יעוד חשוב מאוד מאוד. זאת אומרת צה"ל שהוא, אני לא יודע כמה דונמים ירדו לו, אבל יש ספק אם צריך בשביל זה לקבל את כל השמורה כולה. זה לגבי הגבולות.
הנקודה חעיקרית וזה אמנם יו"ר חועדה העיר שהנושא של קביעה מדוקדקת של היקפי בניה הם לא בסמכות הועדה. עם זאת הדברים מופיעים שוב ושוב, מופיעים גם בחוברת הראשונה, מופיעים גם בחוברת השניה, אם כי בחוברת השניה בפירוט הרבה יותר קטן.
אני מוכרח לציין שבחוברת הראשונה נעשה פירוט רב ועבודת מחשבה לפחות, כמובן עם הנחיות שיהיה אפשר לחתווכח עליהם, אבל עבודת מחשבה שהוצגה באופן די מפורט.
עכשיו, יכול להיות שיגידו, תראו רבותי אנחנו מתעלמים לגמרי מהחנחיות האלה ואנחנו נבנה הנחיות חדשות.

אני חושב שישנה דינמיקה של עובדות שישנם, לא שהם כבר קבועות במסמרות, אבל ישנה דינמיקה לדברים שנאמרו, חוצגו וחוזרים ואומרים אותם.
לכן, הצפיפות, כמות המגורים שהוצעה בחוברת הראשונה, בניגוד למה שמוצג, ואני מציין, כמות מגורים נוספת מעבר למה שכבר מתוכנן ומאושר, שבשביל זה אנחנו לא צריכים להוסיף שטח לירושלים, כי אפשר היום לבנות את זה. יש שם בחוברת הראשונה את הפירוט הזה. בחוברת השניה זה נאמר באופן כללי לגמרי, אבל הוא התייחס לאותם מספרים.
אז בחוברת הראשונה מדובר על סך הכל של מגורים בסדר גודל של כ-17,000 יחידות בלבד. בחוברת השניה נאמר על 45,000 יחידות. אז אם נתנו הנחיות חדשות ומדובר על צפיפות חדשה אז כדאי היה לראות את זה, כי זה נאמר באופן כללי. אם לא נתנו הנחיות חדשות אז למה מתכוונים!
בניתוח שאני עשיתי מבחינה אדריכלית ומבחינת התייחסות לשיפועים ולהיקפי שטחים, אני בפירוש חושב שבצד בניה, בצפיפות נמוכה של עד 3 יחידות לדונם שזה חקו חשולט בחוברת הראשונה בהנחיות התכנון, ניתן לפחות ל-50% מהשטח להעלות את צפיפות המגורים כפליים, זה עדיין רמה פרברית ולא רמה של מרכז עירוני, זה גם לפי התקנים של משרד השיכון, ועל כן אפשר להגיע באופן עקרוני לגמרי ובלי לקבוע מסמרות למחצית השטח בצפיפות של 3 יחידות מגורים לדונם, מחצית השטח של כ-6 יחידות מגורים לדונם, יחד עם השטחים הנוספים הנוחים לבניה אפשר להגיע ל-65,000 יחידות נוספות ולא 17,000, שימו לב להבדל כפי שזה מוצג בחוברת הראשונה, או 45,000 כפי שזה מוצג בשניה, שאני לא יודע איך המספרים חושבו כי אין לנו נתונים, זה נאמר כבלוק אחד שלם.
אני חושב שהמצב של קליטת עליה, צרכי זוגות צעירים מבחינת חשיבה של בינוי עיר מחייב אפשרות של מגורים לסוגי אוכלוסיה אלה. ירושלים זקוקה להם על פי כל הסיבות שנאמרו כאן, יתרונות לגודל, עקרונות שונים שנאמרו ואני לא אחזור עליהם כולם מכירים אותם. אלה מחייבים.
אם אנחנו רוצים לתת פתרונות אורבניים תכנוניים לבעיות עקרוניות, אולי לאומיות, אנחנו צריכים לדאוג להגדלת האוכלוסיה, ואפשר להגיע במפורש בלי צפיפות גדולה מדי, כש-50% מהשטח הוא בצפיפות נמוכה ממש, 50% מהשטח בצפיפות פרברית, ל-65,000 יחידות נוספות ואולי יותר, זה דורש ניתוח יותר מדוייק שאיננו נמצא כרגע.
עכשיו, הועדה תחליט אם היא יכולה לכלול את זה כהנחיה, או כהערה, או באיזשהי צורה.
צריך רק לזכור, שכנגד מספרים שנאמרו, אם לא מוצב מספר אחר אז המספר היחיד שישנו עובד. זה באשר למגורים.

הנושא השני הוא נושא הכלכלה. לירושלים. לא, נתחיל את זה בצורה אחרת. האוכלוסיה הזאת שצריכה לגור שם היא גם כן צריכה להתפרנס. לכאורה נראה מתוך הנתונים שישנם, ובחוברת השניה לא נעשה שינוי מבחינה זאת, שהם לא צריכים, יש באמת כ-3% מהשטח מוקדשים לתעשיה, ומפורט אפילו בדיוק שזה ליד איזשהם מחצבות. כלומר, מי שחושב כנראה על תעשיה כבדה, ואני חושב שזה די אבסורדי, ו-2.5% מהשטח מוקדשים לתיירות. זהו איזור נופי מובחק, הוא ממיטב ארץ ישראל מבחינת הנוף ואפשרויות התיירות.

זה מדהים שהניצול של השטח לתיירות, וזה יכול להיות אקסטנסיבי ולוא דוקא בתי מלון בגושים גדולים, לא נוצר כאן בצורה מובחקת, ואני חושב שאחוז כזה מהשטח של 2.5% זה דבר שזועק קטן מאוד. אני חושב שאפשר את שטחי התיירות להכפיל ולשלש, ובזה גם לתת לאוכלוסיה הנוספת שצריכה להגיע לכאן, וגם לאוכלוסית ירושלים. כלומר, השטח הזה בא גם לפתור את חבעיות של ירושלים, ויכול לפתור בעיות של ירושלים, לספק פרנסה להרבה מאוד מתושבי ירושלים בתחום הזה.

אני בפירוש לא שולל את העניין של תעשיה ותעשיות עתירות מדע, אני לא רוצה להישמע בנאלי כי זה הרי דבר שחוזר על עצמו, אבל יש לנו היום גם בירושלים כוחות לזה, וגם כוחות שבאים עם העליה הגדולה ואנחנו שולחים אותם לצערי הרב לטאטה רחובות. יש פוטנציאל, התעשיות מהסוג הזה אינן דורשות שטחים מישוריים עצומים, הם ניתנות לפתרונות במסגרת של פרקים תעשיתיים שונים, ואפשר בהחלט להכפיל ולשלש את שטחי התעשיה כאן. כלומר, הדבר שגם נאמר בחוברת הראשונה וגם נאמר בחוברת השניה, לגבי הדבר הזה לא היה שום שינוי מהחוברת הראשונה לשניה, הוא בפירוש דבר שהוא צורם את העין. יש מקום לומר שהשטח הזה יכול וחייב לתת פתרון לבעיות הכלכליות של ירושלים, ואותם בעיות שהרב פורוש הזכיר שגורמות לירידה של משפחות מירושלים, לתת אמצעי משיכה, ובחוברת אני בהחלט מסכים, יש אפילו סיבות טובות לכך. זה שטח שהוא כבר יותר קרוב למישור החוף, עם נגישות טובה וכו'. נכון, אז למה כל כך מעט בהחלט להגדיל.

אז אם אני אסכם, אני חושב שהשטח מבחינת הפוטנציאל שלו מאפשר בנית מספר יותר גדול של יחידות מגורים, אני לא אומר שזה כפול, אבל בהחלט קרוב לתוספת של 50% של יחידות מגורים שמחוייבות המציאות והשטח מאפשר אותם. השטח הזה מאפשר בהחלט הגדלה משמעותית מאוד של שטחים של פרנסה במלונאות ותיירות, וגם פרנסה מתעשיות מסויימות.

לגבי העניין של קביעת קו הגבול, אני חושב שזה נכון מבחינה תכנונית לבחור גבול טבעי שאיננו איזשהו קו כמעט ישר אלא קו שמלוה קוי קרקע, ובאמת מוציאים מתוך התחום שטחים שלא יעלו ולא יורידו לירושלים, ואולי

יחייבו את העיריה. באמת אני לא נכנס לצדדים האלה, בעול כספי מסויים. תודה רבה.

הרב פורוש: במספר משפטים. במסמך שאני הגשתי בפניכם ישנם הנקודות שהם בעיקר תכנוניים, אבל אני מקוה שבפרוטוקול זה בודאי מופיע הנקודה החמישית.

מר חיים קוברסקי: הכל מונצח.

הרב פורוש: לא חשוב שיונצח.

מר חיים קוברסקי: תמיד יוכל להיבדק.

הר פורוש: התקציב לדעתי הוא דבר חשוב בהחלט, הוא לא כתוב בפניכם, אבל אני חושב, לדעתי זה תנאי קודם למעשה.

בחוברת שקיבלתי ביום רביעי אחרי הצהריים ישנם מספר ביטויים ואני אומר כך: באופן כללי החוברת הראשונה וכל הפעולה נעשתה על דעת כל עיריית ירושלים.

אני לא בטוח שבמספר משפטים שמופיעים בחוברת של הדו"ח המסכם הם דברים שהם נאמרו על דעת כל עיריית ירושלים.

מר חיים קוברסקי: אני רוצה שאתה תגדיר אותם בדיוק.

הרב פורוש: אני רוצה לומר משפט. אני אבקש ברשותך לעיין בפרוטוקולים של הועדה הזו שהופיעו בפניהם, כי אם מה שנאמר במסמך אפשר לחלוק, מוטב שלא היו נכתבים בצורה כזו. אבל אם זה נאמר בשם עיריית ירושלים.

מר חיים קוברסקי: אני רוצה שתאמר לנו בדיוק, כי אנחנו כועדה חייבים לשמוע לאיזה משפטים אתה מתכוון.

הרב פורוש: אני לא חושב שאם יש גידול של אוכלוסיה מסויימת, היא מהוה בעיה לניהול כושל בעיר. אני לא חושב שאם יש אוכלוסיה מסויימת שהיא גודלת, היא מפריעה להתפתח בעיר. יש אוכלוסיה עם הצרכים שלה, כל אחד עם חצרכים שלו, וצריכים לתת פתרונות לצרכים.

אם המטרה היא לצרף שטחים כדי להתגבר על הבעיה אז אני אומר במפורש, ואני לא יכול לעשות את זה ב-3 דקות או במספר דקות שינתנו לי, אני לא נערכתי לכך, אבל בשביל זה אני צריך לבדוק את מה שנאמר בפרוטוקולים, כי אם זה כאילו מכוון וזה נאמר במספר משפטים בדו"ח המסכם, לי זה מאוד כואב שזה נעשה, ואני יכול להוכיח לכם שאפשר לחיות בעיר טוב, חיים טוב בעיר, וזה לא צריך להיות סיבה לצירוף שטחים.

מר חיים קוברסקי: אני רוצה להעיר בנקודה זו. הטענה הזאת שאתה משמיע אותה ושיש לי הרבה הבנה אליה, היא נושא לבירור בהחלט לגיטימי לפי דעתי בינך ובין שלטונות העיריה שאתה חלק ממנה, שאם נאמרו דברים אשר אתה מתקומם נגדם, תגיב על זה.

הרב פורוש: זה נאמר פה בשם כל עיריית ירושלים.

מר חיים קוברסקי: אנחנו רושמים לפנינו פה שאתה מביע הסתייגות מהאיפיונים שמופיעים בחוברת, המנסים להציג את העניין הזה על רקע של יחס לאוכלוסיות בעלי מאפיינים מסויימים. הבינותי אותך נכון?

הרב פורוש: הבינות אותי נכון, אבל אני לא מסכים עם המסקנה. זה לא הסתייגות. אני חושב שאם היה מתקיים דיון קודם בעיריה, הם לא היו נאמרים בכלל כאן.

מר חיים קוברסקי: סליחה, אבל בדיוק זה.

הרב פורוש: כרגע יש לנו מצב שהם נאמרו כאן בשם עיריית ירושלים ואני רק מביע הסתייגות.

מר חיים קוברסקי: לא.

הרב פורוש: אין לי ספק שאם היינו.

מר חיים קוברסקי: אנחנו עכשיו כבר יודעים שהם לא נאמרו בשם כל עיריית ירושלים.

הרב פורוש: אבל תן לי את האפשרות. אני אומר, אחרי שאני אבדוק את הפרוטוקולים.

מר חיים קוברסקי: אנחנו לא פותחים פרוטוקולים. בעיריה יש כל הפרוטוקולים, מכיוון שהעיריה ישבה לכ הזמן והועדה, מר אהוד תייר יש לו כל הפרוטוקולים, ואני חושב שכסגן ראש עיריה יש לך זכות לגשת לכל חומר בעיריה, הוא קיים.

הרב פורוש: תלוי מה שאני אמצא שם.

מר חיים קוברסקי: אני בטוח שתמצא.

הרב פורוש: תלוי מה שאני אמצא שם, ואם אני אמצא שם, אני חושב שאני מבקש לערוך דיון.

מר חיים קוברסקי: אני רק רוצה להגיד לך שאנחנו לא מושפעים, הרי הושמעו לפנינו כל כך הרבה דברים סותרים, מנוגדים, מובנים, משונים, בלתי משונים, אני יכול לתת עוד רשימת איפיונים, לא לפי זה אנחנו מחליטים. אנחנו לומדים את הבעיה אחרי שאנחנו שומעים את כולם באופן עצמאי מאוד. היינו בשטח. כשם שאנחנו לא מתכוננים לדון למשל בתקציבה של העיריה, למרות שאתה ביקשת, ככה ננהג באותה הדברים האחרים.

הרב פורוש: לא, אבל כשאתם ממליצים בפני השר והשר עושה מה שהוא עושה אחר כך, הוא צריך לדעת שזה חייב לעלות כסף, כי אחרת יהיה נטל.

מר חיים קוברסקי: אתה חושד בכשרים שאינם יודעים שעולה כסף?

הרב פורוש: אני לא ראיתי את זה. אם עיריית ירושלים מבקשת לצרף שטחים והיא לא מבקשת את התמורה התקציבית לכך.

מר חיים קוברסקי: יכול להיות שהיא כבר ביקשה.

הרב פורוש: זה לא מופיע במסמכים. אולי במשפט ולפני שאני מסתכל בפרוטוקולים. לחוברת צורף מסמך, ירושלים והרחבת תחום השיפוט, ריכוז הציונים בעד הרחבת תחום השיפוט במערב ירושלים ויתרונותיו, והסעיף הראשון מדבר על הטיעון הדמוגרפי ציוני לאומי והוא אומר: "כדי לבצר את מעמדה של ירושלים בדעת הקהל הבינלאומי כעיר יהודית", עד פה אני מסכים, "וכדי להבטיח שניהול העיריה לא ישותק עקב יחסי כוחות שונים, הכרחי לקיים בעיר רוב יהודי ציוני מכריע". אז זה שאני אחיה כבר חדור חשמיני בעיר, אין הוכחה יותר גדולה מכך שאני ציוני.

מר חיים קוברסקי: אני מחוץ לכתלי הועדה, כחבר הועדה אני לא רשאי לתת הגדרות, אבל כיהודי אני במפורש חושב אותך לציוני לא פחות מכל ציוני.

הרב פורוש: בסדר. ממה נפשך, למי מתכוונים פחז במשפט, למי מתכוונים פחז אם מתכוונים לערבים, הערבים לא הולכים להצביע, ואם הכוונה היא למי שהולך להצביע בעיר והוא מסוגל לשתק, אני אומר שלא משתקים. אם זה הוצג כמצב שמשתקים ויש פה בעיות, אני אומר לכם שאין בעיות.

מר חיים קוברסקי: אני רוצה להגיד הערה פה כדי להרגיע את הנושא הזה, כי אני מאוד מכבד ומבין את הרגישות הזאת, ואני חושב שכולם יטיבו לעשות ויהיו נבונים אם ילמדו גם להיות זהירים בכל ביטוי. אני לא חושב שזה משכנע או מדחה התחלטות שאנחנו צריכים לקבל. בועדה עצמה דוקא עלה מתוך יוזמתנו והתלבטויותינו אנו בעיות אחרות דוקא שנוגעות לציבור גדול. אנחנו יודעים שישנו ציבור גדול שהוא חי בקשיים כלכליים חמורים, ודוקא אותו ציבור שאתה מכיר אותו יותר, ואנחנו כשדיברנו למשל בגורם התעסוקה, ואני מגלה את זה, התלבטנו ואמרנו, כיצד יוצרים אפשרות תעסוקה בתוך העיר דוקא ולא מחוצה לה, כי הרגלי האוכלוסיה הזאת זה לא להרחיק מן הבית, בעיקר לגבי נשים, בנות, וכדומה, וזכאי גם ציבור זה להגיע לקידום כלכלי. כלומר, אנחנו לא חושבים בקטגוריות אלה, אין לך בעניין זה סיבה לתת לנו סימן קריאה על זה. העיריה אמרה, אילו אני הייתי חבר מועצת העיריה, הייתי מציע בתוך המועצה להתבטא בביטויים שהם מלכדים את הציבור, אבל זה לא שייך לנו כועדה. זה שייך לך כחבר העיריה.

הרב פורוש: לסיום דברי אני רוצה רק לומר משפט. לפני כשנה, שנה וחודשיים כאשר הנשיא בוש ובייקר התחילו לדבר יותר ויותר על ירושלים מעבר לקו הירוק, איפה לבנות ואסור לבנות, ובודאי שלכל ירושלמי זה כאב והיינו מעוניינים ביותר ויותר שיבנו בירושלים, בתחום השיפוט של ירושלים. אז אז דיברנו על כיוון מזרח והיום אנחנו מדברים על כיוון מערב.

אני אז פניתי לנשיא בוש בטענה מאוד פשוטה ואמרתי לו, אני דור שמיני בירושלים, אני מבקש שבני ונכדי גם יוכלו לגור בירושלים, אנא אל תפריע לנו. הועדה הזו הולכת לעשות לדעתי צעד היסטורי, להרחיב את תחום השיפוט של ירושלים שבודאי יעזור לעוד ועוד יהודים שיבואו לגור בירושלים, תתנו לכל חלקי האוכלוסיה פתרונות.

מר חיים קוברסקי: אני רק צריך פה לדייק במשפט אחד. הועדה עוד לא אמרה שהיא הולכת להרחיב. אמנם אני קורא כל מיני אנשים שמדברים בשם הועדה, ואפילו חבר חשוב בעירית ירושלים שבאחת הסיעות כבר דיווח כאילו הועדה כבר החליטה, עוד בטרם שהועדה התחילה בשעתו לדון בקרב עצמה. אנחנו לא מוסרים את עמדתנו אלא ברגע שנחתום על הדו"ח, ואנחנו עדיין צריכים לנסח את הדו"ח לא רק לחתום.

בכל אופן אני רוצה להגיד בשם כל החברים, שאנחנו מאוד שמחים שביקשת להופיע בפנינו, כי הבאת לנו דברים שהיו חסרים לנו וטוב שבאת.

מר א. שחר: הרב פורוש אני רציתי לשאול אותך נקודה אחת שכבר תיו"ר רמז עליה בדבריו. איך אתה רואה בעצם את מצב התעסוקה של האוכלוסיה החרדית של ירושלים, מה סוגי התעסוקה האופיניים, מה בעצם חרעיונות שישנם לך לגבי הבטחה של בסיס כלכלי לאוכלוסיה הזאת בעתיד? אתה שמעת מהיו"ר את הרמז אולי שיש צורך בהבטחה של איזורי תעסוקה שונים מהמצב הרגיל לאוכלוסיה. יש לך משהו בעניין הזה שיכול להאיר עינינו?

הרב פורוש: אני אומר ככה, אני מאמין שלעצמי, זה לא עמדת מפלגה.

מר א. שחר: מה אתה חושב פה, אנחנו לא מבקשים, זה לא מפלגתי.

הרב פורוש: אני חושב שהציבור החרדי ככל שעובר שנה ועוד שנה ועוד שנה, על הציבור החרדי הממוסד, דהיינו הציבור החרדי שהולך להשתתף בבחירות שזה קרי אגודת ישראל, ש"ס, דגל התורה. ככל שעובר יותר שנה ומתמסד יותר, ובשנים הבאות עם כל זאת שבני הצעירים לומדים, אבל לדעתי בשנים הבאות יהיה ציבור גדול או ציבור רב מהיחדות החרדית שהוא יצא גם ויחפש מקומות תעסוקה, מה שלא כיום, לדעתי זה יקרה. אבל ככל שהציבור יהיה יותר ממוסד, וזה תלוי גם ביחסים של שלטון ואזרח, זאת אומרת, אם הציבור החרדי ירגיש, בעיות פוליטיות, זאת אומרת אם כן

מתנכלים לו או לא מתנכלים, אם הוא חושב שמתנכלים לו. אבל אם העיר תתנהל על מי מנוחות, ובכל הארץ יהיו יחסים שאפשר לחיות אחד עם השני, לדעתי הציבור החרדי יותר ויותר מתמסד, וגם עבורו יצטרכו למצוא מקומות תעסוקה.

<u>מר א. שחר:</u> יש מגמה כזאת של הגדלת מספר המועסקים בציבור החרדי?

<u>הרב פורוש:</u> אני חושב שכן, אי אפשר לראות את זה אולי בהרבה, אבל זו תחושה שלי.

<u>מר א. שחר:</u> באיזה סוגים של תעסוקה אתה חושב?

<u>הר פורוש:</u> תעסוקה זה כבר לא משנה. אני יודע, במעלה אדומים יש מספר מפעלים של יהודים חרדים ועובדים שם יהודים חרדים במעלה אדומים. אם זה מפעל ליין, או ליצירת בתים לתפילין. אני לא כל כך מכיר את הפרטים, אבל ברגע שהוא יכול לצאת ולעבוד אז הוא לכל דבר יכול לחיות טוב.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני חושב שבציבור החרדי יש גם תופעה רחבה ומובנת של נשים שדורשות תעסוקה, מפני שבעלים לומדים, הרי זה ימשך עוד מספר שנים ניכר גם תהיה, אם תהיה התפתחות שתהיה יציאה יותר גדולה לתעסוקה כדי להשיג רוחה כלכלית יותר מקובלת. אני מניח שנשים עובדות בעיקר בחוראה. עובדות גם בתעסוקות אחרות ומעוניינות.

<u>הרב פורוש:</u> מה שפעם היה מאוד פופולרי, אבל לצערינו אין לנו את האפשרויות לתת מקומות לחוראה, כי יש גבול כמה שיכולים לתת. זה היה אחד הדברים שנשים חרדיות היו חולכות לכך, ומנסים פה ושם למצוא, או ליצור דברים חדשים. חם עדיין לא מבוססים, ואם מותר לערב שמחה בשמחה, אז אנחנו מנסים היום גם דרך משרד העבודה והרווחה אולי למצוא דרך בחכשרה מקצועית למיגזר החרדי, אם ניתן משהו לעשות.

<u>אדריכל שפלטר:</u> אם מותר לי להעיר בעניין הזה. יש דוגמא, אולי זה רק דוגמא, אבל של מפעל שאפשר להגדיר אותו במסגרת תיירות ומלונאות, ואולי דומים לו יכולים לספק תעסוקה גם לנשים חרדיות. ישנו בית החלמת יולדות שהוא נמצא בתחום התכנית הזאת, ואני יודע שזה לא כמות אדירה. זאת דוגמא ואני חושב שבתחום הזה של תיירות ומלונאות יש נטיה כללית של ציבור חרדי גם מתארץ וגם מחו"ל להתדקק לו יותר מבעבר, והוא נזקק לשירותים שהם מטבעם שירותים שניתנים על ידי ציבור חרדי. אז זו דוגמא שיכולה לשרת ציבור חרדי בתוך האיזור הזה לעבודה, גם נשים.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> טוב, אנחנו באמת מודים לכם.

<u>פרופי אלעזר:</u> אם מותר לשאול. אנחנו רואים שיש כיוון עכשיו לתת יותר סמכות לרשויות המקומיות לקבוע את העמדות חציבוריות ואורח החיים המקובלים בשטח השיפוט של הרשות. האם מותר לשאול, מה יותר

נח לציבור שלכם מבחינה זו, שאם נרחיב את גבולות ירושלים אני מניח שיוטל על כל השטח באיזור ירושלים את אורח החיים הציבורי הירושלמי. מה יותר נח לכם, להשאיר שטחים בחוץ כשיש נטיה לאלה שמחפשים אורח חיים שונה, או להוסיף לעיר את השטחים האלה, לספח אותם?

הרב פורוש: מר קוברסקי התייחס גם לשאלה הזו בדו"ח שהוא חיבר בשנת 86 או 85.

מר חיים קוברסקי: 86.

הרב פורוש: אני לא חושב שצריך להיות חבדל בין חילוני לחרדי. אני בעד זה שיתנו לרשויות יותר כח ויותר סמכות. אני היום אחראי על שיפור פני העיר ובמסגרתו יש גם את רישוי עסקים. כאשר אדם רוצה היום ללכת לקחת רישיון לעסק הוא צריך להסתובב ככה, קודם כל דרך התברואנים של העיריה, לרוץ למשרד הבריאות, ולעשות סיבוב שלדעתי זה לוקח כמעט שנה. למה אי אפשר לתת סמכות, משרד הבריאות לא יכול להעביר את הסמכות לעיריית ירושלים, שלה יהיה את הסמכות, מה ההבדל? כל אזרח לא צריך לעבור את הבירוקרטיה הזו וזה כך בכל הדברים.

בנימין כהן: תמרורים.

הרב פורוש: אז גם את זה כבר משרד התחבורה הסכים להעביר. איך אומרים במשרד התחבורה, פעם היינו רבים בירושלים על כל תמרור, היום אנחנו רבים על כבישים נוספים. בהחלט לדעתי צריך ללכת במגמה, בפרט לעיר כמו ירושלים שהיא כמעט כמו גודלה של מדינת ישראל בעת שחוקמה, לתת לה לבד להסתדר.

מר חיים קוברסקי: אנחנו מודים לך מאוד, מודים לחבריך, ושמענו בעניין רב את הדברים. תודה רבה. אנחנו מודים לכל החברים ואנחנו עוברים לישיבה פנימית.

מועצה אזורית מטה יהודה
המחלקה לפיתוח ושרותים חקלאיים

MATEH YEHUDA
REGIONAL COUNCIL

י"ג בשבט תשנ"א
28 בינו' 1991

ספוחמצ10 כ.4

מסלול סיור עם ועדת קוברסקי ליום 4/3/91

	1)	בכניסה לאורה אתרי תיירות אורה.
	2)	עמינדב - צד דרומי אתרים לתיירות.
	3)	אחר רובינשטיין - תצפית הר-איתן כיוון ביח-זית-אגם ביח-זית.
09,00	4)	סטף - תצפית על אבן ספיר - לולים כענף חקלאי מרכזי. תצפית על מטעי צובה - היו נטושים.
09,30	5)	הר הטייסים - תצפית על הריאה הירוקה של ירושלים בין נחל שורק לנחל כסלון - שמורת הטבע - נחל שורק תצפית צור-הדסה מבוא-ביתר מעבר דרך רמת-רזיאל בכביש הפנימי.
10,00		מועדון צובה - כיבוד.
10,30	6)	חזרה לכיוון מבשרת ותצפית על מטעי צובה - כל השטח היה נטוש מספר שנים לשם שיקום הקרקע ושינטוע כחלק מהחלפת מטעים.
11,00	7)	להר-אדר דרך קרית ענבים, מ. החמישה - תצפית לכיוון ירושלים רמות והקשר לצפון ירושלים.
11,30	8)	דרך מ. החמישה, אבו-גוש לשורש - מלון שורש כיבוד ותצפית לכיוון מזרח קשר לג. יערים, רמת-רזיאל ונחל כסלון.
12,00		**ארוחת צהריים בשורש.**
13,00	9)	ירידה בשבע אחיות, תצפית עמק שורק והר-נוף.
13,30	10)	בכניסה לכיוון ביח-זית, תצפית על האגם ועל נטיעות יער משקי ושיקום מטעים כמיחזור חיי מטע.
14,00	11)	חזרה לכביש ירושלים דרך הבית האדום, מחלף מוצא החדש, לצפון ירושלים דרך כביש רמות, תצפית על עמק הארזים ושכונת רמות.
14,30	12)	סיכום במועצה האיזורית מטה-יהודה

אבו גוש
אביעזר
אבן ספיר
אדרת
אורה
אשתאול
בית זית
בית מאיר
בית נקופה
בקוע
בר גיורא
גבעת יערים
גבעת ישעיהו
נמן
הראל
זכריה
זנוח
טל שחר
יד השמונה
ישעי
כסלון
כפר אוריה
לוזית
ליאון
מבוא ביתר
מוצא
מחסיה
מטע
מסילת ציון
מעלה החמישה
נתה איילן
נתה מיכאל-רוגלית
נתה שלום
נתושה
נתם
נחשון
נטף
נס הרים
נתיב חליה
עזור
עין נקובה
עין ראפה
עמינדב
צובה
צור הדסה
צלמון
צפריריים
צרעה
קרית יערים-טלז
קרית ענבים
רמת רזיאל
רמת רחל
שדות מיכה
שואבה
שורש
תירוש
תעז
תרום

איתנים
בית נימל
גבעת שמש
גיזו
תר טוב
תוות שער-הגיא
עין כרם
קרית יערים מ'

בית המושבים, רח' אהליאב 29 רוממה, מיקוד: 94467 ת.ד. 6835 ירושלים טל. 551911, פקסימיליה: 02-551907

ועדת חקירה - גבולות ירושלים
פרוטוקול ישיבה מיום 14.1.91

חיים קוברסקי: אני מתנצל על קולי שהוא לא כל כך נאמן לי, אבל הואיל ולא אני צריך לדבר אלא לשמוע, אז זה ילך בסדר. אני מודה מאוד לגדעון ויתקון - מנהל מינהל מקרקעי ישראל, שלמעשה אנחנו יזמנו, הועדה יזמה וביקשה את הופעתו לפניה, ואני פתור מחסברים, לא רק מפני שאני צרוד, אלא בעיקר מפני שמבחינה עניינית מובן מאליו שבכל הסוגיה שאנחנו מדברים בה, דעתו של מינהל מקרקעי ישראל בנושא, שליטתו ופגיעותו בנוגע למצאי קרקעות מצוי וחסר לתחומי פעילות שונים ידועה, ולכן אני אשמח אם ננסה כך, קודם כל נשמע עמדה כללית בנושא הזה. לגבי העניין של הרחבת תחום שיפוטה של ירושלים, כשהנתון הוא ששר הפנים הורה להודיע שהוא רואה צורך להרחיב את תחום שיפוטה של ירושלים, ולאור קביעתו זו הוא מינה אותנו כועדה שאנחנו נבדוק את הנושא ונגיש לו את המלצתנו, כשההחלטה היא כמובן בידיו.

אנחנו שמענו את כל הגורמים, גורמים ישוביים נקודתיים, גורמים מייצגים מוניציפליים, גורמי עירית ירושלים, מראש העיר, גם מתוך המנגנון, נבחרי ציבור בתוך העיריה. שמענו ארגונים ארציים שונים שביקשו. גם פרסמנו הודעה ברבים, שכל מי שיש לו להשמיע בעניין זה יבוא וישמיע, והשמיעו, וגם כאשר ברגע האחרון היו אלינו פניות נוספות, נהגנו במידת התחשבות, שיוכלו להשמיע, ובתנאי שישמיעו במועדת ולא יסחבו את זמננו לריק.

אנחנו למעשה בזה סוגרים את הרשימה. אם מישהו ירצה עוד לחדש לנו, יוכל להגיש לנו בכתב.

היינו מאוד מאוד רוצים לשמוע את השקפות המינהל. אני גם צריך להגיד שמר ויתקון הוא גם איש תכנון בהויה ממושכת. חיה לי גם חכבוד לשבת איתו שנים אחדות במועצה הארצית לתכנון, כך שיש לו באמת גישה רב צדדית, ואנחנו נשמח לשמוע את דבריך, ואני מוסר לך את רשות הדיבור. אחר כך נציג שאלות.

ג. ויתקון: תודה רבה. אני קודם כל רוצה לאחל לך שקולך הערב יחזור אליך, וגם להעיר הערה ביחס לעצם השתתפותי כאן בדיון, ולהודות לך שהזמנת אותי לדיון.

מועצת מקרקעי ישראל שהיא הגוף שבאופן חוקי קובעת את מדיניות מינהל מקרקעי ישראל, מעולם לא דנה בשאלת הרחבת גבולות של ישובים עירוניים באיזשהו מקום בארץ, כך שכשאתה מבקש לדעת את עמדת המינהל, אני יכול להביע את עמדתי שלי האישית, ואת עמדתי כמנהל המינהל, אבל בודאי לא

בשם איזשהו גוף שהוא גוף סטטוטורי ששמו מועצת מקרקעי ישראל, שהוא הגוף היחידי שעל פי חוק הוא הגוף שקובע את מדיניות מינהל מקרקעי ישראל.

אני רוצה לחזור ולהדגיש, וגם לגבי ישובים אחרים, לא רק לגבי ירושלים, מעולם לא הבאנו למועצת מקרקעי ישראל שאלות מחסוג הזה של שינוי גבולות שהם גבולות מוניציפליים.

עכשיו לגופו של עניין. נקודות המוצא שלי היא, שבסך הכל היקף עתודות הקרקע שיש לנו בעיר ירושלים היא מוגבלת יחסית, היא בסדר גודל של בין 10,000 ל-20,000 יחידות דיור נוספות, שאנחנו יודעים עליהם בתוך העיר ירושלים, בלי לפגוע בערכים כמו פארקים, גנים ציבוריים, או איזשהם שימושים שהם שימושים אחרים, שהם שימושים ציבוריים לרשות הציבור הרחב. כמובן שאם יחליטו להפוך את גן סאקר לשיכון, אז יש עתודות קרקע שהם עתודות קרקע יותר גדולות.

באופן מעשי יש לנו היום תכניות שהוגשו לועדתת התכנון והבניה על ידי משרד השיכון ועל ידי מינהל מקרקעי ישראל, שמסתכמות למיטב ידיעתי ב-11,000 יחידות דיור, ואם אני מוסיף את אותם איזורים שהם לא הופשרו, או לא ראויים עדיין ויהיו ראויים רק בעתיד מאלף ואחת סיבות, זה לא יעבור את הסדר גודל שבין 18,000 ל-20,000 יחידות דיור, שזאת בסך הכל לפי הערכתי כמות שהיא רזרבה קטנה מאוד לעיר בסדר גודל שירושלים כבר במצבח הנוכחי, וגם לגבי מצבח העתידי.

אני לא רוצה להתייחס לחיבט הפוליטי של אפשרות התרחבות ירושלים לכיוון. אני מדבר על אדמות המינהל בלבד, אני לא מדבר על אדמות שהם אדמות פרטיות, ולא על אדמות שהם אדמות כנסיה שקיימות בירושלים, ולא על שום אדמה. אני מדבר על אדמות שידועות לנו שהם אדמות של מינהל מקרקעי ישראל.

אני גם רוצה להוסיף את הערכתי, שנדמה לי שלא רק ירושלים אלא גם באיזורים אחרים בארץ, אם בכלל מדובר על רזרבות של קרקע לבניה, ברובה מדובר על קרקעות שהם בקרקעות שבניהול מינהל מקרקעי ישראל, ולי לא ידוע על רזרבות של קרקעות שהם קרקעות של קרקע פרטית, או קרקעות של כניסה בחיקפים גדולים, ואני בכוונה מזכיר את העניין של כנסיות, כי ירושלים היא עיר של כנסיות מבחינת בעלות הקרקע. נדמה לי שאנחנו נמצאים פה באיזור שהוא בעצמו כמעט הגבול של בעלות של כניסה, טלביה ורחביה.

לי לא ידוע שיש רזרבות שהם רזרבות גדולות בתחומים אחרים, אבל אני גם לא מומחה לנושא.

היות וזאת רזרבה שהיא רזרבה קטנה, וחיות ואני לא, כפי שאמרתי, אני לא רוצה להתייחס להיבטים הפוליטיים של אפשרות התרחבות ירושלים לכיוון מעלה אדומים, או לכיוון צפון, או לכיוון דרום, כי אני בטוח שזה לא במסגרת חוק התכנון וחבניה, וזה לא במסגרת המנדט של הועדה הנכבדת הזאת שאני נקראתי להופיע בפניה.

מכאן יוצא שאין מנוס אלא להרחיב את הגבול של ירושלים לכיוון מערב. אילו היה דיון לכיוון מזרח, אז ברור שלכיוון מעלה אדומים זאת בעצם הרזרבה הקרקעית הגדולה ביותר, שלפי הערכתי היא בלתי מוגבלת. זאת אומרת, מעלה אדומים בעצמה נמצאת במקום שהוא מקום בלתי מוגבל, ואם בעתיד בקונסטלציה פוליטית אחרת היו מחליטים לספח את מעלה אדומים לירושלים, אם בכלל יש דבר כזה, אם יש אפשרות כזאת, אז זה מהדברים שמי שישקול את השיקולים הפוליטיים שיתייחס אליהם. אני כפי שאמרתי, לא רוצה להתייחס לכך.

מכיוון מערב יש לפי הערכתי גבולות שהם גבולות טבעיים, אם כי אני חייב לומר שהרזרבה הקרקעית לכיוון מערב, גם היא מאוד מאוד מוגבלת.

כל אחד מכם שחברי הועדה הזאת יודע, שמה שמציין את האיזור שמערבית לירושלים, זה איזור טופוגרפי קשה מאוד, כשבדרום נמצא נחל שורק שהוא עם מתולים קשים מאוד, וגם בתחום הצפוני שלו שער הגיא, גם הוא איזור שהוא איזור יחסית קשה מבחינה טופוגרפית, וגם אם ירחיבו את האיזור לכיוון מערב, מדובר פה בכיוון מערב בסדרי גודל שהם מקסימום בקרקעות מקרקעי ישראל שראויות לבניה, אם מתרחקים נגיד למרחק של נגיד 20 דקות נסיעה מירושלים, זה סדרי גודל של עוד סדר גודל של 30,000 עד 50,000 יחידות דיור. זאת הערכה שלי, והיא הערכה מאוד מאוד אופטימית מבחינת ראיית הדברים כפי שאני רואה אותם. כלומר, לנו אין תכנית לסדרי גודל שכאלה.

אני רוצה להתייחס לדברים ואני מקוה שאני אשאר חבר עם כל חברי במועצה איזורית מטה יהודה גם אחרי הדברים שמיד אני אגיד, כי אני רוצה להגיד את הדברים כלשונם ובשמם בתחומים הגיאוגרפיים שנראים סבירים לדעתי, ואני אומר את זה מתוך ניסיון, בלי להפסיד חברים, אבל אני רוצה להגיד אותם כחל וסרק.

לכיוון דרום לפי הערכתי התחום הסביר הוא להתרחק עד לאיזור של צור הדסה. אם ניתן יהיה להפוך את צור הדסה לישוב יותר רחב, שכולל גם את מבוא ביתי"ר, מתוך מגמה להפוך את מבור ביתי"ר לישוב קהילתי, ואם תהיה מגמה כזאת, כולל מבוא ביתי"ר. זה התחום לכיוון דרום שלפי דעתי הוא התחום הסביר.

לפי הערכתי צריך להתרחק עד פחות או יותר הגבול של עין רפה ואבו-גוש לכיוון מערב לאורך כביש ירושלים, ולכיוון צפון לחתוך פחות או יותר את כל החתך הזה, מצור הדסה בקו ישר לכיוון צפון.

אני לא רוצה להיות חד לגבי התחומים והגבולות, אני לא חושב שאני גם בקי או בר סמכא לבוא ולהגיד בדיוק מה צריך להיות התחום, אבל זה סדר הגודל שהגבולות שנראים לי כגבולות סבירים לתחום מרחב שיפוט ירושלים.

בתוך התחום הזה המשמעות תמעשית היא מבחינת ישובים שהם היום ישובים שהם ישובים כפריים. (לרמת רחל אני אתייחס בנפרד מעט). שעשויים להיקלע בתוך התחום העירוני הזה, באופן מעשי אני מתכוון למוצא שנמצאת בתוך התחום הזה. אני מתכוון למבשרת ירושלים שבתוך התחום הזה. אני מתכוון למבוא ביתי"ר, צור הדסה, בר-גיורא למטה אני לא בטוח שאפילו בחכרח צריך להיכנס בפנים, ונדמה לי שגם מקרית יערים ניתן לחתוך אותה ככה שלא תהיה בתוך התחום המוניציפלי. אבל לפי הערכתי אבן ספיר, אורה ועמינדב הם בתוך התחום המוניציפלי. זאת אומרת, בתוך אותו תחום שציירתי אותו בקו בדימיוני, אבן ספיר, אורה ועמינדב בתוך התחום המוניציפלי חזה, ובית זית גם כן.

אותו דבר אני רוצה לומר, להתייחס בנפרד ביחס לרמת רחל. אני לא רואה בעיה ביחס למובלעת של קיבוץ בתוך התחום המוניציפלי של ירושלים. אני מכיר מובלעות כאלה גם בצפון, באיזור נהריה, וגם באיזור גליל ים בהרצליה יש מובלעות כאלה, אני לא חושב שזה חייב לפגוע באורח החיים של אנשי רמת רחל, ואם זה מחייב את רמת רחל, או בכלל את תחום הישוב עצמו, תחום המשבצת עצמם של ישובים שרוצים להישאר כישובים קואפרטיביים, כמו אבן ספיר, כמו אורה, כמו עמינדב, להישאר במסגרת של מובלעת בתוך תחום מוניציפלי ירושלים, אני לא חושב שיש כאן סתירה בעניין. אני מכיר מקומות כאלה שהם יותר אנרכוניסטים מאשר המקרה הזה. קחו את מושב גיפטון בתוך רחובות, מוקף מ-4 כיוונים בשכונות בינוי ועדתיין שומר על המתכונת של מערכת קואופרטיבית.

אני לא חושב שבקביעת גבולות מוניציפליים צריך לבוא ולקבוע שיש כאן בעניין הזה גם הכרח לשינוי באורח חיים. ניתן לגזור בתוך התחום המוניציפלי של ירושלים ולהוציא את אותם אתרים שבהם ישובים רוצים לשמור את האורח הקואופרטיבי, או אורח הקהילתי שלהם, אם זה מה שהם רוצים. אני לא מתכוון בכך שצריך בהכרח גם לשמור על כל שטחי החקלאות. אני לא חושב שצריך לשמור על שטחים חקלאיים, חלקם מוזנחים, חלקם לא מעובדים.

מי שעובר לאורך הכבישים ורואה מה קורה עם השטחים האלה, יווכח בכך שחלק מהשטחים האלה הוא פשוט לא מנוצל למטרה שהיא מטרה חקלאית, ואני

לא חושב שבעניין הזה של איזור ירושלים צריך לקדש בתקופה הזאת את ערכה של החקלאות.

כן הייתי מעמיד את ערכם של איכות הסביבה, אקולוגיה, שמירת הטבע, שמירת שטחים פתוחים בערכים שוים מול חשטחים החקלאיים. זאת אומרת, אם ישנם שטחי יער, אם ישנם שטחי חורשה בתא, או שטחים שהם שטחים פתוחים שמוגדרים היום מסיבה זאת או אחרת כשטח חקלאי, אני הייתי לוקח אותם בתכנון העירוני כחלק מתוך אותו שטח שצריך לשמור עליו כפארקים שהם פארקים פתוחים, ולא להפוך את ירושלים לרצף אורבני, מן רצף ניו-יורקי כזה של בינוי שהוא בינוי לגובה בכל אתר ובכל איזור. הסכנה היא גם לא כל כך גדולה כפי שאמרתי בהתחלה, הטופוגרפיה מכתיבה לכך שהבינוי בחלק מהאיזורים הוא קשה ביותר, ולכן יוקר התשתית תחיה כזאת שבלוא הכי לא ינצלו את כל השטחים לשטחים של שטחי בינוי עירוני.

מה שכן לגבי שטחים חקלאיים, חיות ובדרך כלל בשיפועים שהם שיפועים קלים מאוד, עד 15% אם לוקחים בחשבון את המדרגות, ועדת 6%-7% אם לוקחים שטחים בתוך המישור הפנימי שלהם, בתוך המישורים הפנימיים ללא התחשבות במדרגות, בטרסות, אז אלה הם שטחים שבחלקם, עוד פעם לפי תכנית שיתכננו אותה, לפי הערכתי יכולים לתת את אותו פוטנציאל שבו דיברתי עליו בהתחלה, שהיא תוספת של בין 30 עד 50 אלף יחידות דיור. זה לא תוספת מהותית מבחינה, היא לא גדולה באופן מיוחד. אבל אם אני לוקח בחשבון בסך הכל, בתוך העיר ירושלים יש לנו כפי שאמרתי 11,000 יחידות דיור קיימות. לפי הערכתי ניתן למתוח בתוך ירושלים בקושי רב עוד 8,000-9,000 יחידות דיור, בקושי רב בתוך העיר ירושלים, ולזה עוד סדר גודל שבין 30,000-50,000 יחידות דיור. בסך הכל יש לכם כאן סדר גודל של 60,000-70,000 יחידות דיור, אם נכפיל את זה כפול 3-4 נפשות ליחידת דיור, זה נותן לירושלים סדר גודל של בין 300,000-400,000 נפש נוספים, וזה לפי דעתי לטווח של הדור הקרוב, זה צריך לחיות הסדר גודל המספיק מבחינה תכנונית להגדלתה של ירושלים.

אלה הם פחות או יותר הנחות היסוד שלי, וזה גם פחות או יותר הדברים כפי שאני רואה אותם.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. הייתי מבקש בשלב זה אם אתה יכול לתת השלמה, כי דיברת כל הזמן על דיור כשניסית לתרגם שטחים לשימושים. אחת הבעיות הגדולות שירושלים העלתה כאן, ואולי בדגש חזק יותר עוד מטענת דיור, היה נושא התעסוקה, התעשיה. אולי תאמר על זה עוד משהו.

<u>ג. ויתקון:</u> אני באמת מצטער שלא אמרתי קודם, זה פשוט נשמט ממני. אני חושב כמו אנשי עיריית ירושלים, שבעית איזורי התעשיה היא

בעיה חמורת במיוחד, היא הפכה גם להיות לתכופה במיוחד, בגלל חוסר הענות של יזמים לנצל את איזור התעשיה של עטרות בצפון העיר, כי בעטרות בצפון העיר יש בעצם רזרבת קרקע שהיא יחסית רזרבת קרקע גדולה לצורך פיתוח תעשיתי, ובגלל המצב הגאופוליטי של האיזור הענות היזמים להשתמש באיזור הזה היא קטנה מאוד. הדבר יוצר לחצים אדירים על איזורי תעסוקה בדרום העיר.

אני גם יכול לומר לכם, אם מישהו מכם יצא לו לבקר נגיד במושב אבן ספיר, יראה את התוצאות של חפיכת נגיד לולים שחוקמו באבן ספיר לאיזור תעסוקה, לאיזור תעשיה פשוט באבן ספיר, כדאי לכם לראות את חדבר הזה, מבחוץ זה נראה כמו לול שהוא לול מבוקר שהוקם בשעתו אני מניח בסיוע משרד החקלאות והסוכנות היהודית לארץ ישראל. תסתכלו מה קורה בתוך הלול הזה, תראו מה קורה מסביב ללול הזה, תראו איזה מפעלים, וגם תראו את הכתובות של המפעלים, ואתם תראו שחלק מהמפעלים אלה הם מפעלים שהם בעבר היו באיזורי תעסוקה אחרים, באיזורי תעשיה אחרים של ירושלים, ולפי הערכתי ככל שיחלוף הזמן החלץ רק יגדל, הוא לא יקטן. לכן, אין ברירה וצריך את הדברים האלה לעשות בצורה מתוכננת ובצורה שהיא צורה מסודרת.

אם אמרתי שבאיזור התעשיה עטרות יש לנו רזרבה גדולה, איזור התעשיה השני שהוא גדול מאוד בירושלים הוא איזור תעשיה תלפיות, הוא מגיע לניצולו, לגמר ניצולו, אין לנו כמעט רזרבות באיזור התעשיה של תלפיות.

יש לנו איזור תעשיה נוסף שנמצא היום בפיתוח, שהוא איזור התעשיה של תעשיות עתירות מדע ברמות, של זיהום מינימלי, והוא צמוד בעצם דרומית לאיזור תעשיה של תלפיות, בין איזור תעשיה תלפיות לבין גן החיות החדש, ליד הקניון החדש שקם שם, בכביש שעולה לכיוון קרית יובל מצד שמאל, לכיוון מלחה, ליד מלחה. שם ישנו איזור, הוא לא איזור גדול, אבל הוא איזור שהוא יצטרך לתת תשובה לגבי איזור תעשיה שהוא איזור נקי מזיהומים.

איזור התעשיה של הר חוצבים מנוצל במלואו, אין לנו כמעט יותר קרקע.

איזור התעשיה האחרון שיש בו עדיין 3 עד 5 חלקות אחרונות הוא איזור תעשיה של קרית שאול בכניסה לירושלים, גם שם אנחנו מגיעים למלוא ניצול איזור התעשיה שנמצא בכניסה לירושלים.

אנחנו בעצם היום תלויים לחלוטין רק באיזור התעשיה של עטרות, ובפתרונות שהם פתרונות ספורדיים שנעשים בצורה בלתי מתוכננת, לפעמים גם בלתי מאושרת במרחב הכפרי.

לי אין בשורות גדולות בנושא של איזורי תעשיה. אני מכיר את התכנית שהוצגה גם בפנינו, להפוך את עמק הארזים לאיזור תעשיה, בעיקר מתוך

השיקול שבתוך עמק, ובתנאים הקלמתלוגיים של העמק הזה. זה בכניסה לירושלים, מה שפעם היה המטעים של תור סיני ושחיום מעובדים על ידי מושבי ירושלים.

האיזור הזה הוצע בשעתו כאיזור תעשיה, גם זאת תעשיה שהיא תעשיה נקיה ממזהמים בגלל המצב הטופו-אקלימי המיוחד של האיזור, האיזור הוא נמוך מאוד, איזור שבעצם מנקז אויר מכל הכיוונים אליו פנימה, ולכן מבחינת הנושא האקלימי הנושא הוא נושא מסובך, ולפי הערכתי לא תהיה ברירה, אם מדובר על תעשיה, אם בכלל יורשה אם צריך לחיות עיר של תעשיה, ואני לא רוצה להיכנס לשאלה חזאת כי זאת שאלה של תכנית יותר רחבה. אבל אם ירושלים בכלל צריכה להיות עיר תעשיה, צריך להתרחק באיזורי תעשיה לכיוון דרום ולכיוון מערב למרחקים הרבה יותר גדולים, משחו בסדר גודל של שער הגיא, אם זה 20 דקות, או 40 דקות נסיעה, אני חושב שזה חסר משמעות. משחו בסדר גודל של בית שמש. משחו שהוא בסדרי גודל של דרומה לצור הדסה, ובאיזורים שהם איזורים יותר רחוקים, כי גם מבחינת המצב של ירושלים מבחינת כיווני הרוחות, לגבי תעשיות שיש בהם איזשהי סכנה של זיהום, אני לא חושב שירושלים היא מהמקומות שיכולה בכלל להציע תעשיות מהסוג הזה.

לגבי תעשיות שהם תעשיות שהם אינם מזהמות, שהם תעשיות גם בדרך כלל של מה שנקרא חייטק, ברמה של עתירות ידע ועתירות הון, אני ציינתי, אלה הם האיזורים, ואני מעריך שאם יסופח השטח המוניציפלי של מבשרת ירושלים לירושלים, איזור המטעים שבין שני האיזורים ייועד בתכנית המיתאר לאיזור תעשיה עתירת ידע, שהיא במתכונת של מה שיש היום בהר חוצבים.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה. יש לי אולי עוד שאלה כללית, ואחרי כן נאפשר לחברים לשאול שאלות קצת יותר מפורטות. אתה סימנת פחות או יותר מיתאר גבול מבלי להיכנס לפרטים, כיוונים אורינטטיביים להרחבה שאתה חיית חושב אותם לנכונה. אם היינו שואלים אותך למיין את השטחים הללו מבחינת עדיפויות של חטווח המיידי, טווח האמצע וטווח העתיד הרחוק יותר, איך חיתה הגישה האורינטטיבית שלך, מה לדעתך צריך היה לעשות מיד, מה אפשר לסמן כיעד, עם נקיטת אמצעים שיבטיחו לפי גירסתך, מה אפשר בכלל לראות, שהרי אם באים לשנות צורות חיים של ישובים קיימים, במידה שיש לזה איזה ביטוי מיוחד יקר לבני אדם וכדומה, הרי נדמה לי שיש לנו איזה מנגנוני התנהגות חברתיים, שככל שאתה יכול אתה לא פותח בזה, אלא אם כן יש הכרח שהוא מעל לכל ספק סביר. כלומר, תאם היית מציע ללכת בדרך מן הקרוב אל הרחוק, מן הקל יותר אל החמור יותר, איך היית ממיין את התחומים האלה?

ג. ויתקון: אני קודם כל לא הייתי הולך מחקרוב לרחוק, ולא הייתי נוקט במדיניות שבאה וקובעת, בוא נתפוס את המקומות הרחוקים ואחר כך נמלא את מה שביניהם, ואני מכיר את התיזות האלה, ואני מכיר את הגישות האלה.

ח. קוברסקי: לכן שאלתי.

ג. ויתקון: כבר ביחד בכמה ועדות שנוכחנו באסטרטגיות האלה, בואו נתפוס נקודה אחת ליד קריית גת, אחת ליד מודיעין, ואחר כך כל היתר, הרצפים יתמלאו במשך הזמן. אני לא גורס בגישה הזאת, אני חושב שזה צריך להיות חלק מתוך הצורך הפונקציונלי של העיר להתפתח מבחינה אורבנית, וזאת צריכה להיות גישת המוצא לעניין ושום גישה אחרת. זאת לפחות דעתי בעניין, ואם זאת הגישה, אז לראות את הגבול המוניציפלי זוחל ומתרחב מתוך הגבול הקיים היום, ולא מתוך גישות שהם גישות של בוא נקפוץ מדרגה ואחר כך נמלא את ההמשך.

אני רוצה לומר מבחינת הנוחיות ואפשרויות הבינוי של העיר ירושלים. ישנם איזורים שמבחינת העיר ירושלים ניתן לנצל אותם. ישנם איזורים שמסיבות שונות פשוט לא ניתן לנצל אותם. איזורים שלא ניתן לנצל אותם, לפי הערכתי הם גם פחות דחופים, מאותה סיבה בדיוק שאמרתי קודם.

אני רוצה להתייחס עכשיו למספר איזורים שהם איזורים יותר, ואני אומר אותם רק לצורך המחשה. לפי הערכתי כל הדרך לכיוון בית לחם, שיש שטחי רמת רחל והשטחים שנמצאים בין ארמון הנציב לבין קיבוץ רמת רחל, לפי דעתי אלה הם שטחים שהם ראויים לבינוי מכל סוג שהוא.

עוד פעם, אני לא רוצה כרגע להיכנס לשאלה המיתארית, אם למגורים, מסחר, שירותים או תעשיה, זה עניין של תכנית. אבל אלה הם איזורים שהם איזורים שראויים לבינוי וניתן להיכנס אליהם, ולפי דעתי הם צריכים להיות בעדיפות גבוהה מאוד לצורך הרחבת תחום העיר ירושלים, בתוך תחומי העיר ירושלים.

אני ממשיך בזה דרומה ואני הולך עוד פעם לאותם איזורים שנמצאים באיזור של אורה ועמינדב וכולל אותם באותו תחום.

משם אני הולך צפונה, וזה התחום שבין מוצא, מבשרת ירושלים ותעיר ירושלים.

לפי הערכתי אלה הם התחומים המידיים והדחופים ביותר. יתמלא זה, תשקלו את השלב השני. אבל גם את השלבים תאחרים, לדעתי השלביות צריכה להיות על פי הוכחת הניצול של השלבים הראשונים. אם אתם הולכים בגישה זו, אז שהשלב הראשון תמיד יוכיח את השלב הבא.

כמובן שממתכנן מיתאר חייתי מצפה שיקח מראש בחשבון את האתרים, את הטווח הרחוק.

היוצא מהכלל היחידי שבו אני רוצה לחעיר, והוא לא חייב לחיות בחכרח בתוך תחום העיר ירושלים בהתייחס לנושא של איזורי תעשיה. חיות ואמרתי קודם שאני לא בטוח שניתן להציע איזורי תעשיה, ואני לא מדבר כרגע על תעשיות שעשויות לזחם, או מרעישות, או כל נזק אקולוגי אחר, זה היוצא מהכלל היחידי שבו אם תהיה מדרגה של קפיצה באיזורים יותר רחוקים, שתהיה מדרגה כבר בשלבים יותר מוקדמים.

אני עוד פעם, אני לא רוצה לחיגרר לדיונים פוליטיים, אם צריך לאלץ יזמים, או לא צריך לאלץ יזמים להשתמש באיזור התעשיה של עטרות. אבל אם בפועל העיר חזאת נפגעת מזה שלא ניתן להקים תעשיה בירושלים, זה מסוג השיקולים שפרנסי העיר צריכים לקחת בחשבון, ולא לעכב את איכלוסה של ירושלים מפני שאין תעסוקה בירושלים.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. עכשיו רשות השאלות לחברי.

<u>גיוס הלרמן:</u> בתחום הנושא של התעשיה שתי שאלות. הראשון, אם אתה יכול בבקשה לאפיין את סוגי הדרישה לשטחים, האם מדובר בתעשיה, או במלאכה, או דוקא הבעיה נובעת מהתחום של המסחר והחדירה של המסחר לתוך איזורי התעשיה הקיימים.

השאלה חשניה זה לגבי עמק ארזים. אם פשוט תוכל לחביע דעה, באם הדבר רצוי או לא רצוי.

<u>פרופי שחר:</u> גדעון רציתי לשאול, אתה כבעל הקרקע באיזור התעשיה בתלפיות, בעטרות, בגבעת שאול, כנפי נס-הרים, יש לך בכלל מושג מה קורה בקרקע הזאת? אני מתכוון להגיד, ששטחים כאלו שיועדו לתעשיה, ובמשך הזמן הפכו מתעשיה לשימושים אחרים, אולי לא פחות חשובים לעיר, אבל הם אינם בתעשיה. אתה כבעל הקרקע יש לך משהו להגיד על העניין הזה?

אני שואל במובן זה, מפני שאתה התייחסת לעניין של אספקט התעסוקה שירושלים אין לה קרקע היום לתעשיה, והסיבה היא כפי שאתה אומר, השטחים הקיימים תפוסים, או שלא הולכים אליהם בעטרות. אני שואל אותך, האם אתה מתערב, יש לך סמכות, יש לך יכולת להערב מה קרה בקרקע שלך מבחינת איזורים שיועדו לתעשיה והם לצערינו מטרות אחרות?

<u>חיים קוברסקי:</u> אני אתן קונטרקיזציה בדוגמא, ראה את איזור התעשיה בתלפיות. אני מתאר לי שאתה מתכוון לזה בעיקר, וגם גבעת שאול. אבל עוד יותר בולט נדמה לי בתלפיות, שאתה נכנס לאיזור שהוא מסומן תעשיה, והוא הפך בעיקר לאיזור של קניונים מסוגים שונים. כלומר כך אני מפרש את השאלה. האם החשתנות הזוחלת הזאת ממטרה למטרה מאפשרת לך מעורבות ולומר, הקצנו לתעשיה, אבל לא התכוונו שזה יהפך למרכז מסחרי משני של ירושלים. זאת היתה הכוונה.

פרופי שחר: ובאותה שאלת, האם יש למינהל משהו לומר בנושא של שינוי המדיניות של עיריית ירושלים לבניה בעמקים. אני מתכוון, הנושא של קניון מלחה ואיזור התעשיה במלחה הוא בעצם פריצה של עקרונות תכנון שהרבה שנים היו קיימים בעיר הזאת, של חימנעות מבניה בעמקים. עכשיו אני אומר, יכול לחיות מסיבות טובות שהזמן גרמן, היה מקום לשנות את העיקרון הזה.

אני רק רוצה לשאול אותך, אם אתה כבעל הקרקע שוב, אם יש לך משהו להגיד על העניין הזה, או האם אפשר ללמוד מהעובדה שעירית ירושלים מתחילה לבנות בעמק של מלחה, שאולי אפשר לראות גם המשך למדיניות הזאת. או נאמר, הסכמה מבחינתכם להמשך המדיניות של בניה בעמקים בירושלים. זה לא רק עמק הארזים, זה מחוץ לירושלים, אבל יש עוד עמקים באיזור העיר שאפשר לבנות בהם. אז האם צריך להבין מהניסיון של מלחה, שהמינהל בעצם מוכן לשינוי המדיניות הזאת. אולי אין לכם מה להגיד. אז חייתי רוצה לשמוע פשוט מה עמדתכם בעניין.

פרופי אלעזר: הייתי רוצה להוסיף לזה, לדעתך מה המשמעויות מזה שיש פריצה לעמקים?

סופיה אלדור: האם אתה זוכר מה גודל השטח בעטרות, והאם יש לך איזשהם רעיונות למה אפשר לנצל את השטח הזה, בגלל חוסר התצלחה שלו כאיזור תעשיה? השטח הוא טוב, למה לא לנצל אותו למשהו, אם המינהל ויתר כבר על אפשרות לנצל את השטח הזה.

עמי אל-דור: בהמשך לשאלות שדובר על ירידה לעמקים, הייתי רוצה לשאול על הגובה, לו על אפשרות של תוספת קומות על בניה, זאת אומרת שינוי קו האופק של ירושלים, קו הרקיע. בנוסף לזה גם הנושא של החתפתחות לכיוון גבעת זאב, אם יש איזשהי מדיניות שלכם שמתייחסת לנושא הזה.

פרופי שחר: לי יש שאלות אחרות שלא נוגעות לענייני התכנית של העיר, אז אולי נעשה את זה בסיבוב שני.

ג. ויתקון: תודה רבה. אני קודם כל לשאלה הראשונה ביחס לסיווג סוגי הדרישה של תעשיות, תעשיה, מלאכה, מסחר, מוסכים. יש דרישה לכל אחת מהתעשיות האלה, זאת אומרת, בדרך כלל, ואני גם אחזור לאמירה הזאת שאני אומר במשפט הפתיחה. סוגי התעשיות מסווגות ונמצאות כבר בזמן אישור של התכנית המפורטת של אותו איזור תעשיה, והדברים מוגדרים בתכנית עצמה.

אלינו יש היום בעיקר פניות בתחום של מלאכה ומסחר, לפחות בתחום של תעשיה. לא רוצה לבוא ולומר שבכלל בארץ יש למינהל כרגע לחץ שהוא לחץ אדיר בתחום של התעשיה, לעומת המצב שיש בתחום המגורים, שישנו לחץ אדיר,

ובעצם כל דונם שניתן לבנות עליו הוא נמסר מיד לבניה. בתחום התעשיה יש לנו רזרבות קרקע שבהיבט ארצי, בלי לכלול את רמת בקע בנגב שהיא בעצמה 50,000 דונם שלא מנוצל, כי זה מאבד כל נתון.

ספר התעשיה שיצא אצלנו בסוף החודש מסתכם בעוד 50,000 דונם אחרים באתרים מאושרים מבחינה תכנונית כאיזורי תעשיה, כך שאין בעצם למעט באמת מספר מעט מאוד של מקומות, זה העיר ירושלים, ובמידה מסויימת איזור קרית אריה בפתח-תקוה שאנחנו הגענו לניצול, אבל עם תכנית אדירה במגדל צדק לידה שבכלל לא נגענו בה עדיין, של אלפי יחידות דיור במרחק של 20 דקות נסיעה, אין מיגבלה בכלל של תעשיה בארץ. בכל יתר איזורי התעשיה בארץ אין מיגבלה באיזורי תעשיה בארץ. אלה שני איזורים שאני יכול לומר לכם במבט שהוא מבט ארצי, מתארי ארצי שיש לנו מיגבלות.

<u>פרופי שחר:</u> לעומת זאת אתה חושב בירושלים שיש ביקוש לשטחים, שתעשיה מבקשת והיא לא נכנסת בהעדר שטחים?

<u>ג. ויתקון:</u> לא, אני לא חושב שיש מצב כזה, אני חושב שישנו מסחר שמבקש. היה ביקוש, אני חושב שגם בעניין הזה תהיה ירידה, כי היו ביקושים בשלוש השנים האחרונות, ביקושים אדירים לאיזורי מסחר, שלפי הערכתי הם נענו ברובם. כל מי שקורא את העיתונות המקומית יודע. יש גם מי שכבר מודאג מריבוי של קניונים בירושלים, והשפעתם על חיי המסחר בעיר בכלל.

אני לא רואה כרגע את ההתפתחות הגדולה בתחום הזה, אם כי אם העיר הזאת באמת הולכת להתפתח מבחינת מגורים בהיקפים גדולים, אז תהיה לזה משמעות גם בתעסוקה, גם במסחר וגם בשירותים אחרים, וצריך לקחת את הדברים האלה בחשבון.

אני גם רוצה להגיד דבר נוסף, ירושלים היא לא מחערים שהתפתחה בצורה מדהימה מבחינת היקף הבינוי שלה. פסגת זאב היא השכונה הגדולה ביותר שמתפתחת בשנים האחרונות. סדרי הגודל שמדובר עליהם בפסגת זאב בסך הכל זה סדר גודל של כ-5,000 יחידות דיור שנותרו, וזה גם מה שבערך נבנה, כלומר ששני המספרים נכונים, 5,000 נבנו ו-5,000 יהיו.

גילת וכל אלה זה כבר סיפור ישן, כלומר זה כבר נספג לפני הרבה שנים, וגם נוה יעקב זה לא איזור שמתפתח באופן מיוחד, כך שמבחינת, בכלל כשלוקחים את התפתחותה של העיר ירושלים זה לא בסדרי גודל מדהימים, לעומת מה שקורה לערים אחרות שבתקופה הזאת מכפילות את עצמן. יש הרבה ערים היום בארץ שמכפילות את האוכלוסיה שלהם בגלל היקף הבינוי. זה לא קורה עדיין לעיר ירושלים.

אני יכול לבוא ולסכם לגבי השאלה הראשונה, שבתחום של תעשיה ממש היקף הביקושים הוא קטן, הוא לא גדול. בתחום המלאכות, מוסכים החיקף הוא

גדול, בעיקר בגלל פינוי באיזורים אחרים, איזורי בינוי אחרים בתוך העיר עצמה. בתחום המסחר הביקש היה גדול, אני צופה שהוא יהיה יותר קטן לקראת העתיד. אבל בעובדה, אם מחר בבוקר יבוא אלינו מפעל תעשיתי ויבקש מאיתנו שטח לתעשיה עתירת ידע שמתאימה לעיר ירושלים בסדר גודל של 200 דונם, נצטרך להגיד לו אדוני או עטרות או כלום, אין לנו שטח כזה. זה בעובדה, ואת זה אתה צריך לקחת בחשבון.

בנושא של עמק הארזים גישתי שלי כפי שאני למדתי בנושא ולא העמקתי יותר מדי בעניין, גישתי חיובית, אני מביע דעה שהיא דעה חיובית. כאיזור תעשיה שהיא איזור תעשיה שאיננה מזהמת, זה בין האיזורים שאפשר לקחת בחשבון, איזורים לבינוי בעתיד, כמו חר חוצבים לפי הערכתי, זה תאופי של הבינוי וזה אופי התעשיה שצריך לצפות לו בעמק ארזים. לקטע הזה זה יתן מענה, ולדעתי הוא נותן מענה מלא. זאת אומרת, לא צריך לדאוג יותר מבחינת חסוג הזה של תעשיה.

<u>סופיה אלדור:</u> שאלת ביניים בעניין זה. מאז שירושלים זכתה לסיווג מועדף בנושא תעשיות מתוחכמות, האם יש שיפור בשיווק המגרשים לתעשיות שכאלה?

<u>ג. ויתקון:</u> לא באופן מיוחד. בכלל אני רוצה לומר לכם, זה אולי עצוב לומר את זה בפורום כזה. אין בכלל פרופורציה בין הביקוש למגורים לבין הביקוש לתעשיה. כשלוקחים בסך הכל ובודקים כמה מפעלים הקימו בשנה האחרונה במדינת ישראל, בכלל כמה הקימו, אז כל אחד יעשה לעצמו את החשבון ויתברר לכם שזה מסתכם או באף אחד, או בסדר גודל של מה אתם קוראים מפעל, אז זה בין 1 ל-10. אני מדבר על מפעלים של יותר מאשר 200 מועסקים, או יותר מאשר 100 מועסקים. אני לא מדבר על בתי מלאכה ומוסכים. מוסכים הקימוה רבה מאוד, זה כן, כאן לפי שיקול מאוד רציני.

לשאלות של פרופי שחר, ובעיקר השאלה האם יש למינהל מה להגיד או אין למינהל מה להגיד. אני רוצה את התשובה לחלק לשניים.

אחד לבוא ולומר באופן חד משמעי, מי שקובע את יעודי הקרקע ואת שימושי הקרקע זה מה שנקבע במסגרת חוק התכנון והבניה, זאת אומרת, כל הארכיה מהמועצה הארצית דרך הועדה המחוזית, דרך ועדה מקומית עד לחיתר חבניה, שם נקבעים הדברים, ומינהל מקרקעי ישראל כבעל הקרקע הוא לא צריך לתפעיל שיקולים, אלא שיקולים של ניהול קרקעות, ואם יש כזה מיקרופון, אז אני בדרך כלל גם מקפיד תמיד לבוא ולומר, המינהל הוא מנהל הקרקעות והוא לא בעל הקרקע. בעלי הקרקע זה מדינת ישראל, זה רשות הפיתוח, זה קרן קימת לישראל. תפקידו של המינהל זה לנהל מקרקעין ולא לעשות מינהג שהוא מינהג בעלים בפני עצמו. הוא בסך הכל מייצג לצורך הניהול את בעל

הקרקע, ולא צריך לעשות מינהל בעלים, ובודאי הוא איננו צריך להיות גורם שהוא מכתיב שימושי קרקע כאלה ואחרים.

חיים קוברסקי: אם אני אחשוב קצת בבנקאות, אז אתם הדירקטוריון של בעלי המניות.

ג. ויתקון: זה בדיוק ככה, זה בדיוק ככה, וכאשר בעלי המניות, אנחנו צריכים כמובן גם להגן על בעלי המניות.

חיים קוברסקי: הדירקטוריון צריך להגן על טובת הבנק ולא על טובת בעלי המניות לפי החוק.

ג. ויתקון: אני חושב שגם אנחנו חייבים לחגן על טובת ניהול המקרקעין. אבל כשאתה מדבר על טובת הבנק, אתה מתכוון לאותו דבר שאני מתכוון אליו. אתה מדבר על טובת ניהול הכספים, ואני מדבר על טובת ניהול המקרקעין.

אני רוצה להגיד את הדברים באופן חד משמעי לפחות, כי אני יודע שחיו מעת לעת השקפות שונות גם במינהל מקרקעי ישראל. אני די דבק בהשקפתי שבאה ואומרת, אנחנו כשאנחנו יושבים בועדה לשמירה על קרקע חקלאית, כשאנחנו יושבים במועצת מקרקעי ישראל, יושבים בכל הגופים הסטטוטוריים האחרים, אנחנו עוד חבר אחד בתוך הועדות האלה, ואין לנו לא זכות וטו כזאת ולא זכות וטו אחרת כבעלי הקרקע. אנחנו אגב יכולים להתנגד כמי שמנהל את הקרקעות, ואנחנו יכולים להנות מהחלטות שמתקבלות לגבי הקרקעות. אבל אנחנו עוד גורם אחד בין גורמים אחרים, וקביעת יעוד הקרקע צריכה להיקבע על ידי אותם גופים.

לכן השאלות של הימנעות מבניה בעמקים, השאלה של פרופי אלעזר ביחס לפריצה לעמקים, והשאלות האלה לפי דעתי הם שאלות שצריכות להיות נידונות עם הגופים הסטטוטוריים שמופקדים על התכנון, ולא עם מינהל מקרקעי ישראל. אם תהיה החלטה, מתפקידו של המינהל להעמיד את הקרקע באופן זמין ולאפשר לגופים וליזמים להגשים את המטרות שלהם.

יחד עם זאת אני רוצה גם להתייחס לשאלה הראשונה בעצם של פרופי שחר בנושא של שינוי יעוד קרקע למטרות אחרות. תשובה היא כן.

פרופי שחר: אני שאלתי אותך מפני שזה עלה כאן כארגומנט לצורך בשטחים נוספים. אז לכן אני אומר, אתה כאחראי לניהול הקרקעות בעצם לא יכול להתחמק מהאחריות של העניין.

ג. ויתקון: אז אני לא רוצה להתחמק מאחריות בעניין. לנו יש הסכם חכירה, והסכם החכירה בא וקובע, שהסכם החכירה הוא ליעוד שיעוד שנחתם כפי שנחתם בהסכם החכירה. אנחנו מקפידים לכתוב בהסכם החכירה, אם זה למסחר, או לשירותים, או לדברים אחרים, זה כתוב בהסכם החכירה, ומתפקידנו גם לשמור על כך שהסכם החכירה יבוצע כלשונו. אני לא

רוצה להיכנס כרגע לחערכות, באיזה מידה יש ביכולת מינהל מקרקעי ישראל להתיר הסכמי חכירה במקרה שהשינוי הוסב ליעודים אחרים, מה עוד שלעיתים הסבת היעוד היא או שהיא זמנית, או שהיא נעשית באישור של ועדות שרשויות ממשלתיות או רשויות ציבוריות אחרות שהתירו את חדבר, כמו למשל רישיון עסקים, כמו למשל חוק התכנון והבניה, כמו ועדות התכנון והבניה בכבודם ובעצמם שהתירו שימוש חורג בנכס לתקופה מוגבלת, או לתקופה בלתי מוגבלת, ובהחלט יכול להיות מצב שבו מישהו קיבל על עצמו להקים בית דפוס כהגדרה של עסק תעשיתי, ואחר כך אתה מוצא בתוך אותו בית דפוס בעצם מחסן ספרים שמתפתח בחדרגה לחיות באותו איזור תעשיה, לחיות חנות ספרים שהיא חנות ספרים מוזלת לספרים בחוזלה, ומכאן עד שזה יהיה סופרמרקט שגם ימכרו כסאות נח ליד חנות הספרים, שאם מישהו בא לקנות ספרים גם יקנה כסא נח.

רבותי אז קודם כל אני רוצה לשתף אתכם בבעיה ובמצוקה הכללית שלנו, שהגדרת הדברים, וזה נכון גם לגבי המינזר הכפרי. כפי שאנחנו לא יודעים בדיוק להגדיר מתי חממה על אם הדרך הפכה להיות מחממה שהיא לצרכי חקלאות לבית מסחר למכירת חומרי כסאות נח לגינות פרטיות, וקשה מאוד להגדיר כי המעבר הוא מאוד הדרגתי, והוא מאוד מאוד לא מוגדר, וזה לא תחום של שחור ולבן. אם שואלים אותך ומזמרה אין לך, ושואלים אותך 5 פעמים ומזמרה אין לך, אז אתה גם תולה כמה מזמרות. אין לך מה לבוא לבעל העסק, לבעל החממה בתביעה.

אני רוצה להביא לכם עשרות דוגמאות. מתי חוות סוסים היא עסק מסחרי ומתי חוות סוסים היא ענף חקלאי? מתי אולם חתונות ליד בריכת שחיה של קיבוץ זה עסק מסחרי, ומתי חתונה ליד בריכה של קיבוץ זה עסק שבסך הכל הקיבוץ העמיד תשתית שנתנה לו אגב בחינם, העמיד אותה לצורך העניין לשימוש לערב אחד.

רבותי, הדברים האלה הם לא חדים, הם לא פשוטים, וגם המינהל די זהיר לפני שהוא בא לתבוע תביעות דרך בית המשפט, כדי להיכשל בבית המשפט ולמצוא את עצמו כשידיו על ראשו, שיסתבר למינהל שהחגדרות הם לא מספיק חדות. אם התגדרה היא באמת חדה מאוד והחפרה היא הפרה גסה מאוד, המינהל כשהחפרה היא הפרה בסיסית מה שנקרא בשפה שלנו, כשתנאי החוזה, המינהל נערך לעניין ומגיש תביעה שהיא תביעה משפטית בגין הפרה בסיסית של תנאי החוזה. אבל אם ההפרה היא אננה הפרה בסיסית והחפרה היא בתחום האפור, למינהל יש בעיה, אני חושב שלרשויות המדינה ישנה בעיה.

עוד בעיה אחת שהיא קיימת והיא משותפת למרבית היושבים סביב השולחן בתפקידיהם השונים, שמצבנו לא תמיד נח כשאנחנו כגורם מטעם רשות

ציבורית מגישים תביעה, והנתבע מציג אישורים של רשות ציבורית אחרת שמראים שהדבר הוא בכלל אפשרי מבחינת חדבר.

אני למשל הצגתי קודם את הדוגמא שאיזור התעשיה שהתפתח בתוך מושב אבן ספיר כדוגמא, של מה המשמעות של לכסה תעשיה על איזור אבן ספיר. אם אתם שואלים למה לא הגשנו תביעה, מפני שחיה לאבן ספיר, מושב אבן ספיר אישור ביד מהרשות המוסמכת, מרשות אחרת במשרד החקלאות, וכשאנחנו באנו להגיש תביעה משפטית על העניין כדי להכריח אותם או לבטל את החכירה, או לחזור למצב מטרת החכירה כפי ששאלת קודם, מצאנו אישור של משרד החקלאות בידי אנשי מושב אבן ספיר, ואז החלטנו לא להגיש תביעה. יכולנו להגיש דמי חכירה מוגדלים, לפעול בכל מיני דרכים אחרות שהמינהל יכול לנהוג בהם כלפי החוכרים. אבל להגיש תביעה ולתת תשובה ענייניית לשאלה שאתה הצגת אותה, האם יש לנו מה להגיד. יש לנו מה להגיד, אבל לא תמיד קל לנו להגיד מה שיש לנו להגיד.

ביחס לשאלה של סופיה אלדור בעניין גורל השטח בעטרות. קודם כל מדובר בעטרות בסדר גודל, אני לא זוכר את המספר המדוייק, לך ולי יש ספר עתודות קרקע, זה כתוב שם, וכפי שאני גם הבטחתי, בסוף החודש הזה יצא ספר מיוחד של עתודות קרקע רק לתעשיה, כמו מפרט ותעשיה בלבד, כי חשוב שידעו איפה איזורי התעשיה. אני מעריך שבאיזור עטרות יש לנו סדרי גודל של מאות אלפי דונם סביב האלף פלוס מינוס משחו כזה. זה שטח שחוא שטח גדול מאוד.

אני מבקש למען הפרוטוקול, שאני אתן לכם את האפשרות לתת לכם את המספר המדוייק כדי שלא יהיה מספר לא מדוייק. אבל זה משחו שהוא סדר גודל שבין 450 ל-1,000 דונם לפחות איזור התעשיה של עטרות שקיים וברובו הם תשתית מפותחת, וזח בלי לכלול את מפעלי התעשיה חנטושים באיזור, כי מי שיבקר באיזור יראה גם הרבה בתים שעומדים נטושים. איזור התעשיה עם התשתית עם הבית, כלומר עם בית התעשיה שעומד.

אני לא חושב, אלא אם כן תיווצרנה מצוקות תכופות באופן מיוחד, אני לא חושב שצריך לעשות שינוי יעוד קרקע לאיזור חזה, כי אני אופטימי ואני מקוה לימים יותר טובים.

התחליכים האלח הם תחליכים אירבסיביליים, העמדת חקרקע הזאת לאתר חרום זה כמו להחליט שכביש מס' 1 שעובר במרכז העיר הוא לא כל כך דחוף, אז בואו נעמיד עליו עכשיו קרוואנים, כי עובדת שחעיר הזאת חסתדרה בלי כביש מס' 1 הרבה מאוד שנים, ועכשיו נוצרה תשתית נהדרת של כביש מס' 1. כל פעם שאני נוסע למשרד השיכון אני נחנח לראות את חפריצה הפנטסטית הזאת של כביש מס' 1, אז עכשיו בואו נעמיד עליו קרוואנים לאורך כביש מס' 1.

לפי הערכתי יש לעיר חזאת גם בטווח חקצר וגם עם כל המצוקות שמדובר עליה כאן כרגע, יש לה עדיין רזרבות קרקע גדולות מאוד לבניה, לפני שהולכים ומשנים יעוד קרקע שבעתיד ובעולם יותר טוב, יהיה בו אפשרות לנצל אותו למטרות המקוריות שלו.

שוב, חשאלה מופנת לרשויות התכנון. אם רשויות התכנון תחשובנה שהעניין הוא אבוד ולא יהיה שם יותר בינוי למטרות תעשיה, אז כמובן אפשר להתייחס ליעודים אחרים.

לגבי השאלות של עמי בנושא של תוספת קומות. אני חושב שעניתי כבר קודם, חשאלה היא כולה בתחום המיתאר. למינחל מקרקעי ישראל אין נגיעה לעניין. אם מחזיק בקרקע, חוכר בא אלינו עם היתר בניה, היתר בניה כחוק, או עם אישור של תכנית מפורטת ומבקש תוספת קומות, או אם יבוא אלינו גורם כלשהו ביחס להתפתחות בכיוון גבעת זאב, ואני מדבר בתוך התחום של העיר ירושלים, לא מחוץ לתחום, המינחל לעולם לא מסרב לתכניות שיש להם היתר בניה, וזכות החוכר היא זכות מוחכת.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. אני מציע שנעבור עכשיו לנושאים אחרים שהם לא נגזרים דוקא מהדברים ששמענו, כי נוכחותך מאפשרת לנו לנצל אותך עוד מעט, אני מקוה שיש לך עוד קצת זמן בשבילנו.

<u>פרופי שחר:</u> אני רוצה גדעון לשאול אותך לגבי מדיניות המינחל, אם היא בכלל עוצבה בנושא הזה של הרחבת שטחי שיפוט עירוניים. אני רוצה להגיד לך שירושלים היא לא מקרה יחיד שבה בסך הכל בעלי הקרקעות הולך ומצטמצם. יש הרבה ערים בארץ שהגיעו למיצוי מלאי הקרקעות שלהם. עד היום למיטב ידיעתי לא היתה פניה מחסוג של חדירה ונגיסה לתוך שטח של מועצות איזוריות, לתוך משבצות חקלאיות בחיקף כזה כתשובה לביקוש להתפשטות, לצורך של התפשטות עירונית.

אני רוצה לומר, האם יש למינחל בעניין זה עמדה נגד השורה הברורה שתבוא בעתיד, של הרחבות שטחים עירוניים לתוך תחומים של מועצות איזוריות? מפני שהבעיה הזאת אני אומר עולה היום לירושלים, אבל היא תעלה מחר בעוד 20 ערים, שיבוא באותה צורת, שהם יעמדו על המחסור בקרקע להתפתחות.

אני רוצה אולי להמשיך בעניין הזה ולומר, מהי עמדתך על האלטרנטיבה האחרת. זאת אומרת, הבעיה הזאת הרי מוכרת לנו מהעולם, של שטחים עירוניים, שטחי שיפוט שמתמלאים ויש צורך לתת תשובה לקרקע להמשך ההתפשטות.

אני רוצה לשאול, האם המינחל יהיה באותה מידה נדיב כמו שאתה ציינת כאן, ויגיד אין לנו התנגדות להיכנס לתוך שטחים של מועצות איזוריות, לתוך שטחים של איזשהם משבצות חקלאיות.

גם במקרים אחרים אני רוצה לשאול אותך אולי, מהי עמדתך לגבי אלטרנטיבה אחרת והיא, אפשרות של בניה עירונית בשטחים של מועצות איזוריות, בשטחים של משבצות חקלאיות. זאת אומרת, למה בעצם אתה היית כל כך חד וברור בהמלצה שלך, שאתה מוכן לשבור כלל אני אומר שעומד היום כבר עשרות שנים בארץ, שבו אתה לא חודר עם תחומים, כשהעיר מתפשטת לתוך תחום של מועצות איזוריות. אז הייתי מבקש אולי קצת יותר לחבין את הצד העקרוני בדבריך.

דבר שני שחייתי רוצה לשאול אותך זת, מה המשמעויות הכלכליות של שינוי הגבול. זאת אומרת מה שאני רוצה להבין הוא, במקרה שתתקבל המלצה, ואני אומר עוד פעם זה רק חיפותטי, אני עוד לא רוצה להגיד שום דבר על כיוון הועדה. אבל אם תתקבל התחלטה לשנות את הגבול של ירושלים ולהכליל איקס דונמים בתחום השיפוט העירוני. מה המשמעות הכלכלית שיש לנושא הזה מבחינת ערכי הקרקע. מי בעצם יפצה את המחזיקים הנוכחיים בקרקע דעל אובדן הזכויות שלהם בעניין. מי ירויח מהעניין הזה של שינוי האחריות השיפוטית ממועצה איזורית, או מתחום של משבצת חקלאית לתחום עירוניז אז הייתי רוצה פשוט להבין יותר טוב. מי ישלם, מי יפצה ומי ירויחז מפני שאלה שאלות שהם בעצם בבסיס שלנו, בהחלטה שהיא איננה בתחום התכנוני, על התחום התכנוני דיברנו, אני אומר הבנו מה שאתה אומר.

אני רוצה להגיד שאני די, רק במילה להתייחס לדבריך הקודמים, שאני הייתי בהחלט, אני לא יכול להגיד שיצאתי שבע רצון מהתשובה שלך, מפני שהיה בה בסך הכל איזה הסכמה של יש איזה הפקרות, יש איזה תחליך כזה ששותפים בו תרבה גורמים, ובסך הכל אין לנו, אתה אני אומר כאחראי לקרקעות במדינת ישראל, דרך להקפיד על הביצוע של היעודים בקרקע. אבל אני אומר, אתה יודע, זה רק תגובה שלי למה שאתה אמרת קודם, אבל זה משני כעת בנושא של חדיון. אבל באמת מרכזי בהמשך של חדיון, שתבהיר לנו איך אתה רואה בעצם בעתיד את הבעיה הזאת של צרכים של התפשטות עירונית מעבר לגבולות המוניציפליים.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה. אני מבקש לא דיון, כי דיון זה במסגרת אחרת, אלא שאלות, ואם נשאלו לא לחזור.

<u>הלרמן:</u> לא נגענו בנושא של ביקוש והיצע לצרכי מוסדות, קרקעות למוסדות. אנחנו מבינים ואני אודה אם תוכל לאשר או לא, שקיימת בעיה במרכז העיר. השאלה היא, האם אמנם קיים, ואם קיים, האם ניתן לתת פתרון מחוץ למסגרות של היום?

<u>בנימין כהן:</u> בעצם אני מרחיב את השאלה של פרופי שחר. מהם הזכויות של המחזיקים בקרקע היום על פי התחוזים שלכם איתם, חוזה התכירה, אני רוצה קצת לפרט.

אני גם יוצא מהנחה ששטחים מסויימים אולי כתוצאה מהחלטת הועדה אכן יצורפו לתחום השיפוט של ירושלים. השאלה היא, אם ירושלים תוכל להנות מהם בגלל המיגבלות של חוזה החכירה הקיימות בידי המחזיקים! אז הדברים מתחלקים לכמה סוגים, ורצוי היה להבחיר באמת את העניין הזה.

יש שטחים בין חישובים שאינם מעובדים כשטחי חקלאות, שטחי יער, שטחי תרשים, אבל הם במשבצות חישובים. חישובים שהופיעו בפנינו אמרו שיש להם חכירה גם על השטחים האלה. יש כמובן השטחים המעובדים בפועל, ויש שטחי המגורים של חישובים, ויש שטחים במרחק שלא על יד משבצת חישוב, הדוגמאות של עמק הארזים ועמק רפאים.

<u>סופיה אלדור:</u> בעצם זה חבל, מכיוון שאני מאמינה שאת השאלה הזאת שנשאלת עכשיו אנחנו נצטרך ללמוד בצורה מאוד יסודית, את התשובה לשאלה הזאת. האם יש סיכוי לקבל ממינהל מקרקעי ישראל מפה ועליה כל זכויות הקרקע על פי משבצות, או כל מיני רמות חכירה שונות, עם פירוט סוגי החוזים שיש, גבולות משבצות, מפת סיווג הקרקע על פי רמת ההתקשרות עם המינהל.

<u>חיים קוברסקי:</u> זה יכול לחסוך למדינת ישראל כסף, שאנחנו לא נכין עוד פעם מפה כזאת.

<u>ג. ויתקון:</u> סופיה צריכה את זה למטרה אחרת, זה בסדר גמור.

<u>חיים קוברסקי:</u> קודם כל אני מודיע שהמפה שהקבל תישאר בתחומי מזכירות הועדה.

<u>פרופי אלעזר:</u> לא התייחסנו בכלל לעליה ההמונית מברית המועצות. איך כל הנושא הזה מתקשר, מצטרף לתכניות של המינהל לישב את העליה הזאת? הייתי רוצה לשמוע ממך משהו בעניין זה.

<u>עמי בן דרור:</u> אני רוצה בדיוק בחמשך לשאלתו של פרופי אלעזר. לנו ידוע שהמדינה שואפת להרחיב את בית שמש ל-110,000 תושבים, ולחקים את מודיעין הגדולה שהיא תהוה גם כן איזשהו פוטנציאל עצום של התשיבות. האם זה לא מוריד מהציפיה שבאיזור ירושלים יהיה ביקוש כל כך גדול לחיקף חדיורי?

<u>חיים קוברסקי:</u> אני רוצה לשאול איזה שאלה בסביבת העניין. אתה מנית פה כמה ישובים וחילקת אותם לסוגים. אמרת למשל בר-גיורא, קרית יערים אולי אין צורך לצרף. לעומת זאת, אבן ספיר, אורה, עמינדב כן. אני אומר את זה, אני לא תופס בדוגמא, ובסך הכל אנחנו מתייחסים לענייניים בצורה אוריינטטיבית ולוא דוקא נקודתית.

כאשר הבחנת בין שני הסוגים האלה, עמד לפניך הישוב - מעמדו, איזה דברים של איפיונים על מיגזרים מחישוב עצמו, או ממידת התרומה שלו לפתרון הבעיה? ואני אסביר למה. הייתי רוצה להבין אם בתוך הדברים שאתה

למשל נוטה לגביהם, ממליץ להשתמש בהם לפתרון, כלול משהו גם מתוך כך שאתה רואה לפניך התפתחות עתידית ואתה אומר, זה בין כך יבוא מאליו, זה עשוי לקרות גם אם לא היתה בעית ירושלים, בגלל התפתחויות פנימיות, וראינו דברים כאלה בכל מיני מקומות בארץ, ועל כן פה אני נוטה לקחת את זה כחלק מן החומרים לפתרון. או שמא מתוך צרכי ירושלים יצאת אל העניין, והחבחנה הזאת מאוד חשובה לי, כי אם אתה ניגש לזה כמי שחתבונן בתחליכים פנים ישוביים שם, ובהתפתחויות שכבר חיו, ובחתפתחויות עתידיות צפויות, יש לזה משקל מצד אחד, ומתוך גישה אחרת, שזה מחייב ניתוח משלים אחר. זאת שאלה אחת.

שאלה שניה. אחד הדברים שהכבידו על הרגשתנו זה היה כשחיה פה ויכוח, ולפני מחנה המתווכחים הוצע הציץ של ערכים, כי עם ערכים קשה לחתווכח, זה נטוע בתוך כל כך, בשורשים כל כך עמוקים שאתה כבר מאבד את יכולת ההתייחסות לפעמים, בין אם יש לך דרך ארץ מוגזם בפני ערך, או בין אם אתה חלילה לא שם לב אליו.

מאידך אנחנו נתקלים כפעם בפעם בתופעות שנזרקת לחלל טענה ערכית, אבל אחרי כן אתה מאתר בשוליים שאגב זריקת הטענה הערכית לחלל יש בצידה התפתחויות שקצת מערערות את מסלול ההמראה של הערך, שניסו לכבוש את תודעתך בו.

אנחנו למשל עדים שלפעמים גורמים ישוביים, אני לא אומר דוקא פה, שטוענים טענת הקרקע מקודשת, והמשבצת המקודשת ועוד כל מיני דברים, ואנחנו באמת מתייחסים בכבוד לזה. צריך לתת משקל לעניין, לדעת איזה ערך מכריע יותר, זה כבר שאלה אחרת, שאלה דיונית. לפתע פתאום אתה נתקל בתופעות של התארגנויות שאומרות ככה, אתה אל תיקח את הקרקע ממני, כי אני בעצמי רוצה לקחת את אותו קרקע ששייך לעם, אני רוצה להיות שותף לפרופיט, אז אני מתבלבל, אז אני שואל איפה הערך, איפה הקופה.

הייתי רוצה לדעת האם יש תופעות כאלה, האם אתם נתקלים בזה, כי זאת הזדמנות יחידה לקבל אימפוט משלים לכל אותו מטען רב שקיבלנו. עד כאן.

<u>ג. ויתקון:</u> שאלת בתחום הספציפי שאנחנו מדברים עליו?

<u>חיים קוברסקי:</u> אני שאלתי כללית, ואם יש גם פה. אני לא רוצה להתחיל מפה, אני מתחיל דוקא כללית.

<u>ג. ויתקון:</u> מסיבוב לסיבוב נעשים יותר קשים בשאלות.

<u>חיים קוברסקי:</u> אתה הצעת שחפתרון יחיה מחקל אל הכבד, כך הלכנו.

<u>ג. ויתקון:</u> אני רוצה להתחיל מהשאלות של פרופי שחר בנושא של מדיניות בעניין שטחי בינוי, ואני אתחיל בנושא של הפרדה מלאכותית שבין האיזור חכפרי לבין האיזור העירוני.

חיים, אתה הרי יודע את החוק בעל פה, ואני פעם ראשונה רואה אותך יושב בלי החוק לפניך, אבל נדמה לי שזה היה סעיף 13/ב בחוק התכנון והבניה שקבע, שיהיו מרחבי תכנון נפרדים למיגזר הכפרי ולמיגזר העירוני, ואם אני טועה בסעיף, אז עוד פעם כמו בנושאים הקודמים, תקנו רק את המספר.

<u>חיים קוברסקי:</u> אני חושש שאתה לא טועה.

<u>ג. ויתקון:</u> אני חושב שזה סעיף 13/ב, אם זה הסעיף, הוא חטא שחוא חטא קדמון, שמוליך במידה רבה מאוד לדיון שאילו לא היה סעיף 13/ב, חדיון היום היה דיון מיותר, או הועדה שלכם היתה ועדה מיותרת, וגם הסעיפים אחר כך שקשורים בשינוי גבולות מוניציפליים, הם כולם היו מיותרים.

אני יוצא מתוך הנחה שזה החוק. אמנם בתקופה הזאת, והתבקשתי לשאול לגבי השפעת עליה מברית המועצות, ההשפעה המידית של עליה מברית המועצות, שכל מה שידענו כחוק, אפשר לשנות היום חוק מהר מאוד. זאת אומרת, שבירת הכלים ושבירת החוקים היא מאוד מהירה, לעיתים קרובות באורח חיובי ביותר, זה לא בהכרח שלילי שובר.

<u>חיים קוברסקי:</u> היום אפשר לפטר חוק.

<u>ג. ויתקון:</u> כן, היום אפשר לפטר חוק ולקבוע חוקים כאלה וחוקים אחרים במהירות רבה מאוד, בתהליכים מאוד מואצים. לא רק החוק מואץ אלא גם התהליך של החקיקה הוא מאוד מואץ. אני יוצא מתוך הכרת החוק כפי שהוא. אם תבואו ותגידו רבותי השתנה החוק, כפי שאגב השתנה באנגליה, שהיא המולדת של החוק שלנו, ובאקאונטיק קאונסל באנגליה מסוגל גם להכיל בתוכו שטחים שהם שטחים עירוניים וגם שטחים שהם שטחים כפריים, אם זאת המגמה, אז אני מציע, בואו נלמד מה קרה בחוק האנגלי. לדעתי זה בסדר גמור, אין שום בעיה. אני משנה את כל מה שאני אמרתי בדברי הפתיחה. אני יוצא מתוך כל נקודת המוצא שלי שזה החוק, זאת הנחת תיסוד שלי.

החוק של אנגליה משנת 68 אם אני לא טועה, כבר שינה את מה שהיה צריך להיות בשנת 65, ואנחנו לא שינינו את החוק שלנו בעקבות השינוי של התיקון לחוק שהיה באנגליה בשנת 68, ומ-68 ועד 1991 יש מספיק ניסיון כדי להוכיח באנגליה שהנושא של הקאונטיקאונסלס הוא נושא שהוא נושא שעובד במתכונת של משטר שהיא דומה מאוד למשטר במדינת ישראל בתחום חוק התכנון והבניה. זה בקטע הזה.

לאור זה אני גם מגיב כפי שאני הגבתי קודם, כפי שאני מגיב חיום. אילו היה ניתן שבתוך תחום של מועצה איזורית יהיו גם שטחי בינוי שהם שטחי בינוי עירוניים, וכל החוקים האחרים, כולל סעיף 91 לפקודת המועצות המקומיות, שלא יודעים אם הוא בסוף בוטל או לא בוטל, נדמה לי שהוא

עדיין לא בוטל, רק הבטיחו שיבטלו אותו. בנושא של איך בוחרים נציגות לרשות המקומית, לרשות המקומית במינזר הכפרי, לועד הישוב.

<u>חיים קוברסקי:</u> אתה מתכוון למועצות האיזוריות?

<u>ג. ויתקון:</u> למועצות האיזוריות, כן. כל הפרדה שבין צו המועצות המקומיות לבין הפקודות וחצוים לגבי המועצות האיזוריות, וכל מה שנובע במערכת החקיקה, לפי הערכתי בשאלה שלך פרופי שחר טמונה כאן רפורמה שהיא רפורמה מרחיקת לכת, שהיא הרבה יותר מאשר תיקון שרק סעיף 13/ב לבוא ולהגיד, בחקיקה מחירח ביטלנו את סעיף 13/ב, נובעת מזה חקיקה הרבה יותר רחבה, שנוגעת להרבה מאוד חוקים אחרים, מחוק הקואפרציה דרך חוק התתישבות, המועמדים להתישבות, דרך חוק הרשויות המקומיות, דרך כל החוקים האחרים, לא רוצים למנות את כולם, ואני כידוע לכם לא עו"ד.

לשאלה השניה שלך בנושא. לכן נקודת המוצא שלי זאת היתה נקודת המוצא ולכן גם ככה היתה תשובתי.

לשאלה השניה שאתה שאלת בנושא של המשמעות הכלכלית. יש שתי משמעויות כלכליות שצריך להתייחס לכל אחת בנפרד. אחד הוא הנושא של השפעה לגבי מחירי הקרקע ומי נהנה ומי מפסיד מהשינויים, והשאלות השניות שקשורות עוד פעם לחוק התכנון ותבניה, שקשורות לנושא של חשבחה, חיטלי חשבחה שקשורים בנושא. אלה לפי דעתי שתי השאלות הקיצוניות. אני לא רוצה להתייחס לכל המשמעויות האחרות שהם משמעויות פיסקליות, כמו שינוי של מס רכוש, ארנונות, כל הדברים האחרים שנובעים מתוך הדברים. מס רכישה, כל הדברים האחרים, שהם משניים לפי דעתי לצורך הדיון כאן, אבל בבסיס הדברים יש כאן את שני הדברים האלה.

גישתנו היום במינהל היא. אני מבין ששר השיכון יופיע כאן בנפרד, ואני מקוה שהוא יאמר מה שאני אומר כרגע, כי זאת גם הגישה שתואמה עם שר השיכון, שאנחנו לא דורשים היום שינוי גבול מוניציפלי כתנאי לשינוי יעוד קרקע, ומבחינתנו ישנו את יעוד הקרקע והשינוי של הגבול המוניציפלי אם צריך יבוא בשלב יותר מאוחר, בעיקר מתוך הטעם שבא ואומר, ששינוי גבולות מוניציפליים בגלל הצורך של ועדת חקירה והחובה שמוטלת עליכם לשקול את הדברים כפי שאתם שוקלים אותם גם פה, הוא תהליך שהוא תהליך ארוך בנושא של שינוי יעוד קרקע, היום הוא נושא שהוא נושא מהיר מאוד, הוא בעצם לכאורה עניין של פתות מחודשיים לעבור את כל התהליך, אם המתכננים הגישו תכנית כפי שצריך מבחינה מקצועית, וזה לא עומד בכלל בפרופורציה, ולכן גישתנו היום זאת הגישה.

נובע מתוך הגישה הזאת, שחיטל השבחה יזוכה לסעיף החשבון של המועצה האיזורית, ולא לסעיף החשבון של הרשות העירונית, מפני שאם אתה לוקח

שטח נגיד ניקח לדוגמא את בית שאן שצריך להרחיב אותה באדמות עין הנציב. תתחילו את התכנית ומאשרים את השינוי, ויצאו עכשיו בבניה בבית שאן, לפני ששינו את הגבול המוניציפלי של בית שאן, היטל החשבחה יזוכה לחשבונה של מועצה איזורית בית שאן. אני לא רואה בזה אגב אסון גדול.

חיים קוברסקי: אני לא בטוח. החשבחה הולכת לועדת התכנון, ולוא דוקא.

ג. ויתקון: אני מזכיר לך את סעיף 13/ב שקבע שועדת התכנון היא נפרדת, זה מה שאומר סעיף 13/ב.

חיים קוברסקי: בסדר, אבל למקבץ רחב יותר של רשויות.

ג. ויתקון: עדיין איזוריות.

חיים קוברסקי: ואם נחלק את הישובים?

ג. ויתקון: אבל לא לועדה המחוזית אלא לועדה המקומית. אני רוצה להגיד לכם יותר מזה. גם הועדה המיוחדת, לפי החוק של תהליכי תכנון המחירים, גם שמה נשמרה החפרדה, כלומר ישנה נציגות לרשות המקומית, וגם שמה נשמרה ההבחנה בין הרשות המקומית לבין הרשות האיזורית.

נדמה לי, אני אומר את הדברים האלה בודאות מפוקפקת, אבל נדמה לי שמה שאני אומר זה נכון, שהיטל השבחה יזוכה לסעיף חשבון המועצה האיזורית, ולא לסעיף החשבון של המועצה העירונית, המקומית או העירונית שנמצאת בסמיכות, שהיא בעצם זאת שצריכה לתת את השירותים שתמורתם החשבחה הזאת משולמת. כמו מתקני חינוך וכל הדברים האחרים שצריך לבנות אותם במסגרת התשתיות העירוניות האחרות.

אני לא חושב שזה צריך להיות שיקול שהוא שיקול מכריע, ואני בעניין הזה, ומה עוד שעל פי החסדר משנת 1972, וחוק התכנון והבניה, בכלל המינחל כשהוא עושה שינוי יעוד קרקע.

חיים קוברסקי: הוא נותן באחוזים מהכנסתה.

ג. ויתקון: אז הוא נותן 10% לא מהכנסתה, סליחה, מערך הקרקע. אם זה היה מהכנסתה אז זה היה לא הוגן כלפי הרשויות המקומיות, מערך הקרקע, ומתעוררת כן שאלה, ואני מוכן כן להציג את העניין כי אני יודע שזה לא עיסקה של תועדה, אבל אנשים שעוסקים בעניין הזה בחיבט האקדמי, יש כאן שאלה מאוד רצינית. האם בשינוי יעוד קרקע מחסוג הזה, והקרקע נשארה בידי החוכר המקורי, האם משלמים 50% או אם משלמים 10%. כי ישנה גם גירסה שבאה ואומרת, שנכון שעל פי ההסדר משנת 72, בתיקון לחוק משנת 1980 אנחנו משלמים רק 10%, זה כאשר הקרקע חוזרת למינחל מקרקעי ישראל והוא משנה את יעודה.

חיים קוברסקי: זה אני עשיתי פעם.

ג. ויתקון: זה אתה עשיתי?

חיים קוברסקי: כן.

ג. ויתקון: זה כשחקרקע חוזרת למינהל מקרקעי ישראל והוא משנה את יעודה ומקצה אותה מחדש. אבל אם יבואו נגיד קיבוץ עין הנציב, או קיבוץ רשפים, או קיבוץ רמת רחל, ויבוא ויגיד, אני רוצה לבנות את הבתים, אני בתחום המועצה תאיזורית בונה את הבתים, אני עושה שינוי יעוד, אני אסתדר עם המינהל, ומיד אני אגיד גם איך, כחוכר בשינוי יעוד הקרקע ואקבל את הסכמת המינהל, אז זה לא המינהל עשה את שינוי היעוד אלא הקיבוץ עשה, או המושב עשה את השינוי יעוד, ואז הוא יהיה חייב לשלם 50% היתר השבחה עוד פעם לרשות המקומית שבמסגרתה הוא עשה את התכנון, וכאן היטל השבחה על פי החוק. אני עוד פעם לא רוצה להזכיר את כל הסעיפים כדי לא להיכשל בלשוני, זה על פי שמאי שהוא שמאי שנקבע בהסכמה בין שני הצדדים, תהליך מאוד מסובך, אבל נקבע תהליך השמאות של הדברים, שאגב לא תלוי בכלל במינהל מקרקעי ישראל. זה דבר אחד, זה ביחס לקטע הזה.

בנושא של אובדן הזכויות שהוא דבר אחר, בעניין הזה יש לומר קודם כל כפי שאני עניתי קודם, מה אומר חוזה החכירה. למרבית הישובים, אני חושב שכמעט לכולם, שהם הנוגעים בדבר, במקרה שיש שינוי יעוד קרקע, יש בהסכם סעיף ספציפי שבא ואומר, שבמקרה של שינוי יעוד קרקע הקרקע חוזרת, מותר החוזה והקרקע חוזרת למינהל מקרקעי ישראל. זה הסכם החכירה. הקרקע חוזרת למינהל מקרקעי ישראל תמורת פיצוי עבור ההשקעות של החוכר באותה קרקע, ובהתאם לכללים שנהוגים במינהל מקרקעי ישראל בעת החזרת הקרקע. כאן בעניין הזה השתנו הכללים בשנה האחרונה לפחות שלוש פעמים במינהל מקרקעי ישראל. הכלל שנגיד היה שורר לפני שנה, היה ועדת פיצויים, שועדת פיצויים חקלאית שהיא ועדה ציבורית שחיים נדיבי עומד בראשה, שהיא קובעת על בסיס איזשהו מפתח שהוא מפתח שלוקח בחשבון גם את ערך ההשקעות וגם את ערך אובדן ההכנסות העתידיות לפי ניצול הקרקע.

במהלך הדברים שינתה מועצת מקרקעי ישראל את עמדתה וקבעה שיהיה מפתח שהוא מפתח אחיד לפיצויים. המפתח האחיד לפיצויים מסווג את הקרקעות לשלוש קבוצות בלבד, קרקע שהיא קרקע של בעל, קרקע שלחין וקרקע שהיא מטע או פרדס, ולגבי כל אחת משלוש הקבוצות האלה נקבע שיעור פיצוי אחיד, ללא קשר למיקומה של הקרקע, וללא קשר לערכה של הקרקע, וגם אם אדם מחזיר לנו קרקע ליד קרית שמונה, או מחזיר לנו קרקע ברמת רחל. אם שמח היה מטע, וברמת רחל זה מטע, ערך הפיצויים הוא אותו ערך פיצויים. אגב, אם יש דבר כזה שנקרא לובי חקלאי, ודאי יש דבר כזה שנקרא מינזר חקלאי, והנציגות של המינזר החקלאי במועצת מקרקעי ישראל ההחלטה הזאת

נתקבלה בחשראת הנציגות, היא תמכה בזה, זאת היתה עמדתה של המרכז החקלאי ושל הנציגים של המיגזר החקלאי, אבל גם של שר השיכון, כלומר תמדיניות היא כבר חלק מהמיגזר החקלאי, אבל בודאי כשר שיכון בהיבט האורבני שלו ולא בהיבט הכפרי שלו, וכך נתקבלה ההחלטה, וכך אנחנו גם נוהגים כיום. כך שחיום אין יותר.

חיים קוברסקי: אבל יש מחירון.

ג. ויתקון: יש מחירון, המחירון זה מה שלדעת משרד האוצר ובעין יפה, המחירון גם גורם למצב שחקטין מאוד את ההתעניינות של מינהל מקרקעי ישראל בשטחי מטע - פרדס, כי חבל על הכסף. כי צריך לדעת שכסף של פיצויים הוא כסף שאיננו כסף יצרני, הוא לא יוצר מקומות עבודה, הוא לא יוצר דירות מגורים.

אם תקחו את כל מערכת היעודים של מה לעשות עם כסף ציבורי, זה לא עונה כמעט לאף יעד ציבורי, פרט לזה שאנשים שהחזיקו בקרקע קודם, היום יש להם יותר כסף.

חיים קוברסקי: זה יכול לעזור לחתן בת.

ג. ויתקון: זה אפילו לא קשור להסדר חובות הקיבוצים או המושבים, כדי לעזור בקטע הזה שבוא נעזור לחלץ ישובים שנמצאים במצוקה כלכלית מהחשבון חזה, כי אפילו זה לא קיים בתוך ההסדר.

לכן גישתנו חיום היא זאת הגישה, ושנית אני גם רוצה לומר שגישתו של שר חשיכון, ואני מדבר על חשר שהוא השר הנוכחי, יתכן שבעתיד יהיו גישות אחרות ושרים אחרים, אבל אני מדבר על המצב הנוכחי. גישתו של שר השיכון היא לנצל במינימום קרקעות שהם קרקעות חקלאיות רק במקומות שזה נדרש ביותר. לעקור במינימום פרדסים ושטחי מטע, ולנצל במקסימום שטחי תרשים, ושטחים שבעצם פנויים וזמינים.

למשל אם שאלתם קודם על העיר מודיעין, בעיר מודיעין לא צריך לשלם פיצויים לאף אחד, פשוט לבנות אותה. זו דוגמא נחדרת למקום שאפשר לחיכנס אליו ולבנות אותו מבלי לשלם שום פיצויים.

לגבי הזכויות שמחזיקים על פי חוזה החכירה. אני לא רוצה לחיכנס כאן להרצאה ארוכה בעניין, כי אפשר לתת על זה הרצאה של שעה שלמה. אני אגיד את הדברים ממש בתמצית, ואם תרצו שאני ארחיב אני ארחיב אחר כך.

קודם כל, זכויות החוכרים כתובות בחוזה החכירה. כלומר יש להם חוזה שהוא חוזה חכירה שהוא בידיהם.

למרבית הישובים שאתם מכירים אותם, שהם נושא הועדה הזאת, יש להם חוזה חכירה שמתחדש מדי שלוש שנים.

המינהל נוהג מינהג של התייחסות לחוזה של שלוש שנים, כאילו היה חוזה שהוא חוזה לדורות, ואם זה למיקרופון, כאילו במרחאות, היה חוזה שהוא

חוזה לדורות. הוא איננו חוזה שהוא חוזה לדורות, והמשמעות שהוא איננו חוזה לדורות, זאת אומרת שאם החוכר עשה.

חיים קוברסקי: יש נקודת יציאה מתכנית.

ג. ויתקון: יש נקודת יציאה אוטומטית כל שלוש שנים, ואם החוכר הפר הפרה גסה את הסכם החכירה, אין שום חובה למינהל לחתום הסכם שתוא הסכם חדש כל שלוש שנים. הפרה גסה אגב זה לא לאבד את הקרקע. הפרה גסה אחרת למשל, לא לגור בנחלה, להשכיר את הנחלה למישהו אחר בלי רשות של מינהל מקרקעי ישראל. כל זה כתוב בתוך הסכם החכירה, אני לא רוצה כאן כרגע לתת הרצאה ארוכה על מה כתוב בהסכם החכירה. ההסכם הוא בסך הכל בא ואומר, שאם אתה משתמש בקרקע לפי ההסכם, אז גם המינהל מתייחס להסכם הזה כהסכם תלת שנתי, אבל הוא מאריך אותו מדי שלוש שנים, ומעולם אני לא הכרתי מקרה שבו המינהל ניצל את העובדה של שלוש שנים לרעת החוכר, בגלל העובדה שאין הסכם ל-49 שנה.

נושא המשבצות באיזור ירושלים הוא נושא לא מוסדר, הוא לא מוסדר. בחלק מהישובים הוא קיים, הוא לא קיים בכל הישובים. איזור ירושלים הוא בין האיזורים שבהם הפעולה של המרכז לרישום משבצות, שעוסקת ברישום המשבצות, איתורם, בהעלתם על גבי מפה ועד כדי רישומם בטבו בלשכת רישום המקרקעין, כפי שגם מחייב החוק, חוק המקרקעין, זה מהאיזורים שבהם הדברים לא מוסדרים, ואני מקוה שאני לא טועה, ונדמה לי שאין אף משבצת אחת במועצה איזורית מטה יהודה שהגיע לשלב של רישום בטבו, כאשר יש אגב בהיקף ארצי הרבה מאוד ישובים שכבר הגיעו.

לפי מיטב זכרוני אתה חבר במרכז רישום משבצות נכון? אתה לא חבר? אבל זה סדר גודל. יש? שלכם כבר נרשמו אצלכם? אז אני מתנצל אם טעיתי. אבל אם יש אז זה אחד או שתיים.

פרופי שחר: גם אצלם אין רישום בטבו?

ג. ויתקון: לא, גם אצלם אין רישום בטבו, יש להם מפת משבצת, אני ראיתי אותה רק לאחרונה, כי כרגע היא בבית המשפט מפת המשבצת של שני הישובים האלה מסיבות אחרות, אבל אין להם עדיין רישום שהוא רישום בלשכת רישום מקרקעין, והחכרה לפי סעיף 8 לחוק המקרקעין בא ואומרת, כשאתה עושה החכרה, היא חייבת להסתיים, עיסקה של החכרה צריכה להסתיים ברישום אצל רשם המקרקעין, וזה לא נעשה במחוז ירושלים.

אני אומר את הדברים האלה לא כי המינהל מנצל את זה כלפי חישובים, אבל חיות ויש לנו מספר ישובים שגם תבעו את המינהל, ודוקא במטה יהודה יש לנו היום כבר 3 משפטים שהישובים פנו נגד המינהל במשפט. יש לישובים בעיה לפי הערכת היועצים המשפטיים שלנו, כשבאים לבית המשפט, עם איזה מסמכים הם באים לבית המשפט.

אני אומר, עד היום זו היתה נישתנו, לא לנצל לרעה את העובדה שיש רק חוזים לשלוש שנים ואין משבצת שחיר מוסדרת.

חיים קוברסקי: אם התנאים נשמרו.

ג. ויתקון: אם התנאים נשמרו כמובן, אם הם לא נשמרו אז אמרתי מה שאמרתי.

ביחס לשאלה של מי נחנה ולא מי נהנה משינוי. סליחה, אולי עוד לפני כן. אני רוצה לבוא ולומר שלדעתי, ואני מביע כאן את דעתי שלי לנושא של השינוי המוניציפלי, לא צריכה להיות משמעות מבחינת אורח תחיים או כל הדברים האחרים, אמרתי את זה בסיבוב הראשון, אני אומר את זה פעם נוספת. אין קשר בין הדברים, גם אין קשר בין שינוי יעוד לבין שינוי מונציפלי. אני מכיר ערים כמו רחובות, כמו ראשון לציון, שיש להם בתוך התחום העירוני שטחי חקלאות בחיקפים שהם חיקפים אדירים, ואני מכיר לפחות 10 מועצות איזוריות שיש בהם פחות חקלאות מבחינת דונמים, ואתה בודאי מכיר כאלה. אני לא מדבר על אלונה כרגע. שיש בהם לפחות 10 מועצות איזוריות שאנחנו, אלה שמכירים את המועצות האיזוריות שבמחירות יכולים למנות אותם, להגיד לכם שיש בהם פחות קרקע חקלאית מאשר בעיר רחובות או בעיר ראשון לציון, כל אחד בנפרד.

חיים קוברסקי: ובחדרה.

ג. ויתקון: חדרה, חדרה בודאי, סליחה, אז זה לא 10 אז זה כבר 30. אז זה כבר כולל גם את המועצה האיזורית שאני גר בה, כשאתה אומר לי חדרה. אז לכן לדעתי אין שום קשר לשאלה שלך בין השאלה של שינוי התחום המוניציפלי לבין שינוי היעוד, ואני גם מעיז להגיד דבר נוסף בתוקף הסמכתי כאגרונום, שאני גם לא חושב שהמטעים בחדרה פחות טובים מאשר המטעים במטה יהודה או להיפך, ואם הם פחות טובים, לא בגלל סיבות מוניציפליות.

לנושא של השאלה של פרופי אלעזר בנושא של עליה המונית. לפי הערכתי המשמעות של הערכות לעליה המונית, לפי הערכתי המשמעות המיידית לגבי הערכות לגבי עליה המונית לגבי רשויות התכנון זה, שצריך להערך לתוספת של יעודי קרקע, לתוספת של לפחות סדר גודל של בין 600 ל-800 אלף יחידות דיור נוספות מעבר למה שאנחנו יודעים היום.

אני מקבל את ההנחה שאני מניח שכשראיינתם את סופיה, היא אמרה לכם שישנו פחת גדול מאוד בין מיתאר לבין ביצוע בפועל, ואני גם מקבל את ההנחה שזמינות זה נמדד בשנים, ועצם העובדה שאתה לפעמים צריך לקיים משפטים כדי להוכיח את הבעלות שלך על הקרקע, יוצרת מצבים של פיגורים בזמינות. זאת אומרת, אם אנחנו מקיימים משפט על איזשהו קטע באיזור מטה יהודה, מחייב אותנו מיד לעלות ברמת עדיפות לזמינות שטחים אחרים, כי

לנו אין שום, אין אף אחד שיתקע כף לידינו שאנחנו נקבל את הקרקע הזאת זמינה בלוח זמנים שחשבנו קודם, ואצלנו היא נדחית מבחינת הזמינות למועד יותר רחוק, כי צריך להציג מיד קרקע אחרת. אסור לדחות באיזשהו מקום עולה, בגלל זה שעולה, או זוג צעיר, או חייל משוחרר, או מי שמישהו שמבקש דיור, וכל מה שנובע מהדיור, כמו התעסוקה, המסחר, כל הדברים האחרים, רק בגלל העובדה שאין לנו, לא נערכנו בזמן, ולכן צריך לדבר בסדרי גודל של 800,000 יחידות דיור, וזאת המשמעות, וירושלים חלקה באופן יחסי.

אני מבין שהיום ישנה, אני אפילו חבר ועדת היגוי של תכנית מיתאר ארצית חדשה לקליטת עליה שצריכה לדון בשאלה הזאת, אני מניח שהיא תתייחס לגבי משקלת של ירושלים ומקומה של ירושלים בתוך תכנית מיתאר כזאת.

נדמה לי שמספרים שאני אמרתי קודם הם כולם יהיו יותר קטנים מהמספרים שיצאו מתוך תכנית המיתאר הארצית החדשה שתצא על פי ההנחיות. אני מקוה שלא פסחתי על איזו שאלה.

<u>חיים קוברסקי:</u> אני שאלתי ביחס לישובים, להבחנה שעשית בין בר-גיורא, מטע וקרית יערים וישובים אחרים. האם ההבחנה הזאת מיוסדת על יסוד בעיות.

<u>ג. ויתקון:</u> אני אתייחס לזה, רק לפני כן. קרית יערים זה בתוך אבו-גוש, כמוסד של הסוכנות היהודית לארץ ישראל בתוך אבו-גוש. גבעת יערים היא ליד צובה. אני אתייחס מיד לשאלה שלך למה הבחנתי ביניהם. היתה לך רק עוד שאלה אחת בנושא של חלחץ של ישובים עירוניים אחרים. אני מכיר הרבה מאוד ישובים שחשאלה הזאת היום של שינוי גבול מוניציפלי היא מתעוררת, הרבה מאוד כאלה ובהיקפים מאוד מוגדלים.

אני רק אתן לכם מהזכרון באופן מחיר. הזכרתי קודם את בית-שאן, את עכו, מגדל העמק, נחריה, בית שמש, מודיעין. רמלה לוד נדמה לי שקצת פחות כרגע. רמלה לוד אני לא מתייחס אליהם באותה קטגוריה כמו לקודמים. אני מדבר כרגע על היקפים שהם היקפים גדולים מאוד, אני לא מדבר כרגע על תיקון גבולות ועד רצון לספח כמה חלקות של מגינתון או מישוב כזה או אחר. אני מדבר על היקפים גדולים מאוד של אלפי יחידות דיור.

אל תמשכו אותי בלשון, כשנגיע לועדת החקירה החיא, אם תרצו להזמין אותי אז אני אביע תמיד את דעתי ברצון רב ובאופן חופשי, ואותו דבר נכון לגבי איזורים בנגב, שאם כי זה פחות משמעותי, נתיבות, שדרות, כל חישובים האלה רבותי זה הכל הרחבה שלהם, בעתיד היא בתוך תחומים של המועצות האיזוריות, וצריך לקחת את הדבר הזה בחשבון.

ביחס להבחנה שאני הבחנתי קודם. אני קודם כל נמנע בכלל מלהתייחס בהבחנה הזאת לאורח החיים של המתישבים באותם ישובים. אני דוקא נמנע

מחדבר הזה, וזה תואם את מה שאני אמרתי בשאלות קודם. מי שרוצה לשמור על אורח החיים לפי דעתי גם אחרי השינוי יכול לשמור על אורח חיים. אני מתייחס יותר לשאלות של אי מצבים טופוגרפיים, אם בלוא הכי אין סיכוי בגלל מצב טופוגרפי נתון לנצל את חקרקע, מפני שחמקום נמצא במקום, הקיבוץ נמצא בראש גבעה שמסביבה שיפועים של 35%-40% לכל כיוון שאתה מסתכל, ובאופן טופוגרפי בכלל האיזור הוא חסר בינוי למגורים, אז סתם בשביל לחכעיס ולחכניס את הקיבוץ לתוך התחום של מועצה איזורית מאחת לאחת, לפי דעתי פשוט זה מיותר. אני חושב שצריך להקטין ככל האפשר את העימות, כי יש כאן עימות, או יש כאן קונפליקט, כדי לא לקרוא לזה עימות בעברית. להקטין ככל האפשר את העימות ולא להגדיל את העימות.

אז בכל מקום שבאופן טופוגרפי, וזה בודאי אתם תבדקו באופן יותר מקצועי ממני, יתברר לכם שבכלל על ידי סיפוח של ישוב יתברר לכם שאתם מספחים סדר גודל, יוצרים פוטנציאל קרקעי לבינוי של 300-400 דונם כשאתם צריכים אלפי דונם, לפי הערכתי אני הייתי נמנע מלהיכנס למקומות כאלה. זה שיקול אחד שלפי דעתי צריך להיות לנגד עיניכם.

שתיים, לפי דעתי הנושא של מה שאמרתי קודם ביחס לזחילה של העיר, שהיא צריכה לחיות מתוכננת ולא ספורדית.

שלוש, ופה אני בכל זאת אגיד את דעתי. יש מקומות שבהם הפרבור הוא תחליך שהוא תחליך טבעי, וצריך להתייחס לתחליכי פרבור כתחליכים שהם תחליכים טבעיים. היום מי שרוצה לבנות את ביתו בירושלים בשיטה של בניה עצמית, או בבית וגן, כלומר בית עם גינה, כפי שנגיד אמא שלי גרה בירושלים, אין לך מה להציע, אין לך מה להציע, חצי העיר תזאת מחכה למכרז שלנו על 600 יחידות דיור שתהיה או לא תהיה במלחה, אחרי שנגמור עם ועדה אחרת של הועדה המחוזית לתכנון ובניה, את הנושא של מלחה. אתם שואלים אותי, מעבר לזה אני לא מכיר שום הצעה.

אם היום תבוא קבוצה של אנשים שתבוא בירושלים ותבוא ותגיד, אנחנו רוצים אורח חיים בלי קואופרציה, בית וגן, תן לנו 300 מ״ר, או 200 מ״ר, או 400 מ״ר עם גן בסביבתו, עם בית במרכזו, אין לך מה להציע.

אני חושב כשמדובר על פונקציה אורבנית. פעם היה מדובר על תפקוד אורבני, נכון? אז בין התפקודים האורבניים גם זה תפקוד אורבני, זה לא דבר שהוא לא במסגרת של תפקוד שהוא תפקוד אורבני.

לגבי השאלה האחרונה שלך בנושא של התחייחסות לערכים. אני יכול להזדהות עם מה שאתה אמרת. אי שכל אחד יקבע את ערכיו ולא צריך בכלל להתווכח עם ערכים של מישהו. אתה בחרת להיות שומר מצוות, אני בחרתי להיות חילוני. אני מניח שזה עניין ערכי, בוא לא נתווכח על זה, ואני מעריך שעד היום לא נקלענו לויכוח על השאלה הזאת. כל אחד על פי ערכיו.

אבל אני חושב, לעומת ערכים פרטיים, או של קבוצות סבירות קטנות לציבור לאומי, זאת אומרת לממשלה, לרשות כזאת, לועדה כזאת, בהחלט יש לה תפקיד של לקבוע מדרג בין ערכים. יש לכם תפקיד כזה, לרשויות התכנון ברמת המועצה הארצית יש לה לקבוע מדרג בין ערכים.

אני רק אתן לכם דוגמא אחת. חקביעה של מה יותר חשוב כערך, האם שמירת על קרקע חקלאית כערך, לא כפונקציה כלכלית, או האם יצירת פוטנציאל לפיזור אוכלוסיה לאיזורים שרק בקרקע חקלאית אפשר לפזר בהם אוכלוסיה. שני הדברים האלה הם ערכיים.

לפי דעתי לרשויות תכנון ברמה לאומית, אבל רק לאומית, אפילו לא ברמה של מועצה איזורית, אלא ברמה לאומית מותר לשקול שיקולים כאלה, ולדעתי באותה צורה של מדרג בתוך המועצה האיזורית, או בתוך הרשות העירונית יקבעו את הערכים שרלוונטיים לאותו ישוב. אבל אסור לערבב לפי דעתי בין ערכים של הפרט לבין ערכים של הרשות האיזורית או העירונית, ובין ערים של רשות איזורית ועירונית, לבין ערכים של המדינה כולה. את זה אסור לפי דעתי לעשות, זה פשוט יהיה שגיאה לעשות את הדבר הזה, ביניהם אפשר לקבוע את הערכים.

אם להגיד מה הערכים שלי, כרגע אני אומר ברמה הלאומית, אז אני אגיד כך. יש ערכים לטווח ארוך וישנם ערכים לטווח קצר. ערכים כמו שמירת טבע, חגורות ירק כערך, חקלאות כערך, התישבות כערך, הערכים האלה לפי דעתי הם ערכים לטווח ארוך וצריך לחימנע מלפגוע בהם ככל האפשר, וחובת החוכחת על מי שפוגע בהם להוכיח שלא היה מנוס, והיית צריך להיכנס לפגוע בערך הזה. מי שחולך לבנות ולהציע, להפוך בבית שאן שטח של אלף דונם עכשיו לשטח לבינוי עירוני, עליו חובת התוכחה כמתכנן לאומי, לא כעיר בית שאן, להוכיח שאין אפשרות לבנות בבית שאן, אלא על אותה קרקע שחמשמעות שלה הקטנתם של 5 ישובים כפריים בסביבה של בית שאן, וככה זה במגדל העמק. מי שחיום חולך להציע, לקח מכפר החורש קרקע כדי להפוך את זה לשכונה למגדל העמק, עליו חובת התוכחה לחוכיח שאין לו קרקע שהיא קרקע אחרת. באותם מקומות שאתה לא יכול להוכיח אל תעשה את זה.

אני אתן לכם מקומות שאפשר להוכיח. מי שיש לידו עיר מודיעין עם 40,000 יחידות דיור כפוטנציאל, בבקשה במרחק של 10 ק"מ ממודיעין אין צורך להפוך קרקע חקלאית לקרקע עירונית סתם, שילך למודיעין. אלה הם הערכים שלי אילו אני הייתי יושב ברשות תכנון לאומית ולו הייתי יושב במועצה הארצית וצריך להביע שם את דעתי בנושא של שינויי יעודי קרקע בישובים עירוניים שסמוכים לעיר מודיעין. אבל איפה שאין לך ברירה, כמו למשל שדרות, או נתיבות, אין לך ברירה, אז רבותי חובת ההוכחה היא על המתכנן הלאומי.

זה לא בא ואומר, שאם יבוא הקיבוץ ויבוא ויגיד לנו, או המושב, ויגיד לנו, אנחנו רוצים בעצמנו לבנות את הבית כעסק כלכלי. מבחינתי אני אומר כרגע כמינהל, אני מחליף את הכובע לשניה אחת כמינהל, אדרבא, כפי שאין לנו התנגדות לזה שיבוא הקיבוץ ויקים תעשיה כעסק כלכלי, אתה רוצה לבנות שיכון כעסק כלכלי, במיוחד שיכון להשכרה, קדימה, יכול להיות שיש לקיבוץ בעיה בערכים הפנימיים שלו, איך בדיוק מסדירים את זה בתוך המערכת הקיבוצית שלו. אבל אני לא רוצה לחתערב בערכים של הקיבוץ, ואם יבוא הקיבוץ שיבוא ויגיד, אני מצאתי את הפטנט איך זה מסתדר לי עם הערכים שלי, הוא לא צריך את העצה שלי בשביל לסדר את הערכים שלו, ויבוא ויגיד, אני בעצמי רוצה להקים פרוייקט של שיכון, אדרבא, שיקים פרוייקט של שיכון, ואני אתייחס לזה כמו שמקימים בית הבראה, בית אבות, או כל פרוייקט כלכלי אחר.

<u>חיים קוברסקי:</u> רבותי, אני חושב שאני חייב להודות לגדעון ויתקון שבאמת תרם לנו תרומה מאוד יפה, גם בהצגת עמדה בצורה ברורה, וגם במתן תשובה לשאלות שונות, שגם גירה אצלנו.

---------- סליחה, האם מותר גם לעמך לשאול שאלה או שתיים את גדעון?

<u>חיים קוברסקי:</u> אני רוצה לשמור על סדר החיים שלנו, ואתם ראיתם שאני שמרתי את זה לאורך כל הדרך, בין לחומרה ובין לכולה. אנחנו פתחנו את עצמנו שתוכלו לראות מה אנחנו עושים, שלא נחשד שאנחנו פה לא פועלים לעיני השמש. אבל המופיע הוא מר ויתקון, השואלים המורשים הם חברי הועדה, אין פה סימפוזיון, יש פה דיון. אם אתם תרצו לכתוב לנו איזה תגובה על דברים, בבקשה, את זה אתם יכולים לעשות. אבל מר ויתקון הוזמן על ידינו כעד לפני ועדה.

---------- כאן מעירים הערה ובצדק, לא התייחסת לשאלה שלי בקשר לבית שמש כעתודה לקליטה במקום הלחץ על ירושלים.

<u>ג. ויתקון:</u> אני לא התייחסתי לשאלות האלה, כי לפי דעתי זה ברמת התכנון הלאומי, ומי שמדבר על 800,000 יחידות דיור.

<u>חיים קוברסקי:</u> לגבי תעשיה הזכרת את זה.

<u>ג. ויתקון:</u> אבל מי שמדבר על 800,000 יחידות דיור תוספת בתכנית מיתאר, וזה מה שאני אמרתי לכם רבותי, גם בית שמש וגם כל מקום אחר שקיים, מה אני אגיד לכם!

<u>חיים קוברסקי:</u> אולי עוד דקה. אנחנו נזדקק, הועדה, לעזרתו של המינהל ולעזרתך בקבלת חומר, אם אפשרי, כדי שפשוט לא נגרום הוצאות מיוחדות של הכנתו. דרוש לנו חומר על מפת המשבצות וכדומה, זכויות, וד"ר מרים גבאי שהיא היועצת המקצועית של הועדה, היא תפנה, אם אפשר יהיה לתת לה מה שאפשר לתת לה.

ג. ויתקון: בסדר. אני מציע פשוט באופן מעשי ביותר. אברהם פינצי זה שמו של האיש, לפנות לאברהם פינצי. תשאלו אותי באיזה סעיף בחוק אני אגיד לכם, אבל מספרי טלפון זה לא אני. אברהם פינצי הוא האיש ויש לו את כל האינפורמציה הדרושה, והיא כמובן עומדת לרשותכם, גם לרשות סופיה.

חיים קוברסקי: תודה רבה, אנחנו מודים לך מאוד. אנחנו נדמה לי בזה תמו העדויות לפנינו, אם כי יש לנו עוד כמה בירורים שעולים תוך כדי דיונינו הפנימיים, אנחנו עושים אותם אגב עבודתנו.

אני רוצה להודות לכל אלה שליוו אותנו לאורך כל הדרך, שמרו עלינו, ואני מקוה שתוך 3-4 חודשים אנחנו נוכל לסיים את עבודתנו ולהגיש את הדו"ח.

אנחנו כועדה קבענו שנשב כמה ימים מרוכזים לאחר שנעשה עדכון טוב של החומר, כמה השלמות, ואני רוצה לקוות שבמהלך חודש אפריל אנחנו נהיה בשלים ונתחייב להגיש את הדו"ח שלנו. תודה רבה. אני אבקש את חברי הועדה להישאר עוד כמה דקות.

אנחנו קבענו כך, היתה פניה אלינו מטעם עו"ד שרגא בירן, הוא ביקש להופיע בפנינו כמייצג את הישובים גבעת יערים, כיסלון, עמינדב, המעבדים את עמק הארזים ואת קיבוץ רמת רחל, קרית ענבים ומושב אבן ספיר, והוא כותב שלדעתו יש לחם נגיעה לנושא הנדון. הוא ביקש פגישה אישית, וביקש שלא תתקבלנה החלטות לפני שהוא ימצא את טענות הישובים לפני הועדה הנכבדה.

הועדה החליפה דברים בעניין זה, ולדעתה כל אחד מן חישובים האלה היתה לו בשעתו אפשרות לטעון בפניה, גם טענו בפניה.

הועדה גם פרסמה בשעתו הודעה בעיתונות על מועד אפשרי שכל גורם מעוניין יגיש לה תזכיר בכתב, ואם היא תראה לפי הצורך היא גם תזמין אותו, וכך פעלה, אף על פי שההודעה של הפניה של מר בירן באה הרבה מאוד אחרי כל אלה, ב-11.12.90.

בהתיעצות עם החברים ביקשתי להזמין את שרגא בירן להיום, ואכן נקבע איתו, אבל הוא תודיע אתמול למזכירת הועדה שהוא לא יבוא מכיוון שעו"ד שהיה צריך להתלוות אליו הוא במילואים.

הועדה איננה רואה כל הצדקה לכך שלא ניצל את ההזדמנות הזאת. עם זה, ומעבר לשורת הדין, נתבקש היוייר על ידי חברי הועדה להודיע למר בירן שאם יש לו משהו להציג לפני הועדה יגיש בכתב את דבריו תוך שבועיים ימים מהיום. הועדה תתרשם ממה שיש לה בכתב, אם יהיה לה צורך היא תזמין אותו, או אם הוא יבקש גם בנוסף לכך לתת כמה השלמות קצרות מאוד בעל פה, היא תאפשר לו. זה אחד.

דבר שני, אנחנו קבענו את סדרי העבודה כדלקמן:
הועדה לפי בקשת המועצה האיזורית מטה יהודה, הועדה תסייר ביום 4.3, ביום שני 4.3 באיזור מטה יהודה. אנחנו ניפגש בשעה 7.30 בבוקר בבניין משרד הפנים, ומשם יסיעו אותנו, והאחריות לכך חיא על משרד הפנים, לדאוג עם המועצה האיזורית מטה יהודה. כאשר אנחנו מבקשים שהסיור יחיה בערך עד שעה 14.00. מזכירות הועדה תקבל מהמועצה האיזורית תכנית שאני רוצה לעבור עליה, כדי שנסמן האם כל זה, או האם יחיו בקשות גם מטעמנו. אנחנו לא ניפגש עד אז, אבל אני ארצה לראות בכל זאת מה הם רוצים להראות לנו. חברים יקבלו בפקס, את תאספי את הערותיהם ותראי לי במרוכז.
דבר שלישי, הועדה תיפגש לשלושה ימי עבודה מרוכזים בימים רביעי, חמישי ושישי, 6, 7, 8 במרץ, וכדי שחיא תוכל לעבוד בצורה מאומצת וללא הפרעה, חיא תעשה את זה באחד מבתי המלון באיזור ים המלח. המזכירות תדאג לכך, תודיע בחקדם על המקום שנבחר, והיא גם תדאג להסעה ולסידורים.
--------- אנח לא בטוחה שיש כיסוי תקציבי לדבר הזה.
<u>חיים קוברסקי:</u> לא, אם אין כיסוי תקציבי, יכנסו את הועדה בראשותו של אברהם שוחט, או של הרב פלדמן, מי שיחיה באותה שעה וימצא פתרון.
עכשיו, לקראת הדיון הזה וכדי שנוכל באמת באותם חימים לעשות את המלאכה העיקרית, מתבקשת מזכירות הועדה כדלקמן: לעבור על כל הפרוטוקולים ולראות מה עם חומר שנתבקשו על ידי חברי ועדה ועדיין לא הושג, לחשיג אותו. לחמציא אותו לחברי הועדה לא יאוחר מאשר עד חייתי אומר תחילת פברואר, מפני שחלק מהחברים לא יחיה כאן, כך שכל אחד יקבל את זה לפני.
---------- מה זה תחומרז
<u>חיים קוברסקי:</u> את זה אני שואל אותך, בשביל זה יש לנו מזכירה, מרכז ויועצת שחייבים לעבור ולראות. חברים ביקשו חומר, מפה בעניין זה, או ביקשו דבר כזה, ואם עוד איננו, תעשו לכם רשימה, ציקליסט ותעברו חומר חומר, מה שחסר להשלים. או אם אתם חושבים שאיזה דבר בינתיים איבד ממשקלו, אפשר לשאול את החבר שביקש, אולי הוא בא על סיפוקו בינתיים בהעברה שהיתה. אבל זאת נקראת עבודת תשתית, שמזכירות נותנת לועדה. אז לעבור על זה.
אנחנו מבקשים שנקבל עד סוף פברואר, מה שאני אומר הדבר השני, סקירה תמציתית של העדויות שחיו לפנינו, ממש תמציתית, כי אחרת נצטרך לרוץ לפרוטוקולים, וזה משימה בלתי אפשרית. אני שואל, אם שכחתי עוד משהו תואילו להזכיר לי.

טוב, בנוגע למרחב אמרתי, אני מודיע לפרוטוקול שאני שוחחתי עימו ותחיה בינינו פגישה אישית, בעקבותיה נחליט אם הוא יבוא. אם הוא יוכל אז הוא יבוא באחד מהימים, כדי לא להטריח, להפעיל את כל המנגנון פעמים אחדות, אז באותם 3 ימים נוכל ליחד לו שעה, שהוא יבוא אלינו במסגרת ארוחת צהריים ונוכל לקבל את החשלמות.

------- מה לעניין חשר שרון, אם הוא כן יחליט?

חיים קוברסקי: חשר שרון אם ירצה להיפגש איתנו, נצטרך לתאם את זה. הרי זה תלוי מתי נדע על כך. אם הוא יבקש ואז נצטרך לתאם מועד שמתאים לכולנו.

------- זאת אומרת, אנחנו יוצאים מהנחה שאם לא היום, אולי זה ביטול של בואו בכלל.

חיים קוברסקי: זה תלוי במצב מה יהיה בימים הקרובים.

------- אותו דבר משה כהן שעדיין לא הגיע, אבל אנחנו נצטרך לשמוע אותו.

חיים קוברסקי: בינתיים קיבלתי הודעה שמזכירתו של מר בירן חלה היום, הוא גם במשרד לא הופיע. אנחנו מאחלים לו רפואה שלמה.

עכשיו לגבי משה כהן, אז אנחנו נשמע את משה כהן בזמן ימי העיון. אנחנו נזמין אותו לשעה שעתיים ונשמע אותו. אז בתוך ימי העיון נצטרך להקדיש אולי חצי יום לכל מיני השלמות. אני לא רואה הצדקה.

------- לא, לא במיוחד, אלא אם חשר שרון יופיע בפנינו, אז נשתדל שבאותה הזדמנות יהיה גם משה כהן.

חיים קוברסקי: אם יהיה כן, זה בהחלט כן. תודה רבה.

המלצות

הועדה ממליצה להרחיב את תחום השיפוט של העיר ירושלים בגבולות המסומנים במפה המצ"ב ובכפוף להמלצות המפורטות בהמשך. קו הגבול החדש מתואר מילולית בנספח מס'

בתחום החדש יכללו השטחים הבאים:

- מבשרת ציון (בגבולות תחום התכנון של הישוב)
- מוצא עילית
- עמק ארזים
- הר חרט
- הר איתן
- שטח מצפון-מערב לעין כרם
- שטח בעמק רפאים ומורדותיו
- שטחים בקיבוץ רמת רחל

פיתוח השטחים המצורפים לתחום שיפוטה של ירושלים יעשה בכפוף להמלצות הבאות:

1. עיתוי הפיתוח

א. פיתוח המגורים - תכניות לפיתוח מגורים בשטח המצורף יאושרו רק לאחר מיצוי הפוטנציאל הקרקעי הקיים למטרה זו בגבולותיה הנוכחיים של העיר ועל פי המלצות של ועדת המעקב (ראה סעיף 6 שלהלן).

ב. שימושי קרקע לתעסוקה - כבר בשלב מיידי עם צירוף השטחים לתחום השיפוט של ירושלים ניתן יהיה לאשר תכניות המיעדות קרקעות לפיתוח מקורות תעסוקה.

2. מנהל מקומי במבשרת ציון - על מנת לאפשר לתושבי מבשרת ציון לשמור על אופיו של הישוב ולהבטיח את מעורבותם בעיצוב חייהם, ממליצה הועדה לקיים בישוב, גם לאחר צירופו, מסגרת של מינהל מקומי.
הועדה מדגישה את החיוניות של מיסוד מינהל זה ואת הצורך בהבטחת כלים מתאימים שיאפשרו הספקת שירותים ושמירת אופי המקום לפי רצון האוכלוסיה.

3. מתחם למוסדות ציבור לאומיים - הר איתן - מתחם הר איתן, אשר יצורף לתחום השיפוט של ירושלים, יהווה יחידה תכנונית עצמאית.
מתחם זה יתוכנן כתכנית מתאר ארצית, ברמה מתארית ומפורטת, ממעם המועצה הארצית לתכנון ולבניה וייועד למוסדות ציבור לאומיים.

4. יוזמות פיתוח משותפות - הועדה ממליצה על יוזמות משותפות באזורים בעלי פוטנציאל פיתוח משני עברי תחום השיפוט החדש. כמו כן ממליצה הועדה שעירית ירושלים יחד עם המועצה האזורית מטה יהודה יכינו תכנית פיתוח על פיה יקודם מימוש הפוטנציאל שבשטחים הללו.

5. שמירת נוף וטבע - בשטחים המצורפים נמצאים מתחמים בעלי ערכים של נוף וטבע מיוחדים. לכן, בכל שלב של תכנון ופיתוח ייעשו מאמצים שלא לפגוע בערכים אלה.
ועדת המעקב (הנזכרת בסעיף 6 שלהלן) תקדיש תשומת לב מיוחדת לענין זה.

6. ועדת מעקב - הואיל ומדובר בעיצוב דמותה של הבירה, ולעניין משמעות לאומית, אזורית ומקומית כאחד, ממליצה הועדה לכונן ועדת מעקב שעיקר תפקידה ללוות את יישום ההמלצות שלעיל ולהבטיח את מימושן המלא.

ועדה זו, שתפקידה לייעץ לשר הפנים, תמונה על ידו ותורכב מנציגי משרד הפנים, משרד הבינוי והשיכון, עירית ירושלים ושני נציגי ציבור.

משרד הפנים
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: כ' בשבט התשנ"א
(4.2.91)

לכבוד
מר חיים קוברסקי -יו"ר
גב' סופיה אלדור -חברה
פרופ' דניאל אלעזר -חבר
מר עמיחי בן דרור -חבר
מר יהושע הלרמן -חבר
מר בנימין כהן -חבר
ד"ר אהרון לוי -חבר-מרכז
פרופ' אריה שחר -חבר

שלום רב,

הנדון: <u>הפגישות הבאות של הועדה</u>

(א) כזכור לכם, בתום ישיבת הועדה מיום 14.1.91, סוכם :

(1) על עריכת סיור במועצה האזורית מטה יהודה אשר יתקיים ביום ג' י"ח באדר התשנ"א. (4.3.91).

(2) וכן על "הסתגרות" של חברי הועדה לשלשה ימים:

בימי רביעי, חמישי, שישי - 6-7-8 בחודש מרץ 1991, לגיבוש סופי של מסקנות והמלצות דו"ח ועדת החקירה.

לגבי הסיור במטה יהודה, אבקש לציין שכולנו נצא ביחד בשעה 7^{45} מרחבת משרד הפנים - נא לדייק.

...רצ"ב תוכנית הסיור.

לגבי "ההסתגרות" לשלשה ימים, אנו נצא במרוכז מרחבת משרד הפנים ביום רביעי, 6.3.91 בשעה 8^{00} בבוקר למלון גלי זוהר שבעין בוקק.

אנו נסיים את העבודה ונעזוב את המלון ביום שישי בשעה 13^{30}.

(ב) כוון שברצונם של השר אריאל שרון, ועו"ד שרגא בירן להופיע בפני הועדה, אנו נקדיש כחצי יום לשמיעת עדויות על מנת לקבוע מועד לכך, אודה לכם אם תצטיידו ביומניכם לקראת הפגישה הבאה.

(ג) רצ"ב פרוטוקול הישיבה של הועדה מיום 14/1/91.

(ד) ...רצ"ב מפת ירושלים, 1/50.000 כבקשתכם.

ב ב ר כ ה,

אנה חזן
מזכירת הועדה

העתק: ד"ר מרים גבאי - כאן

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

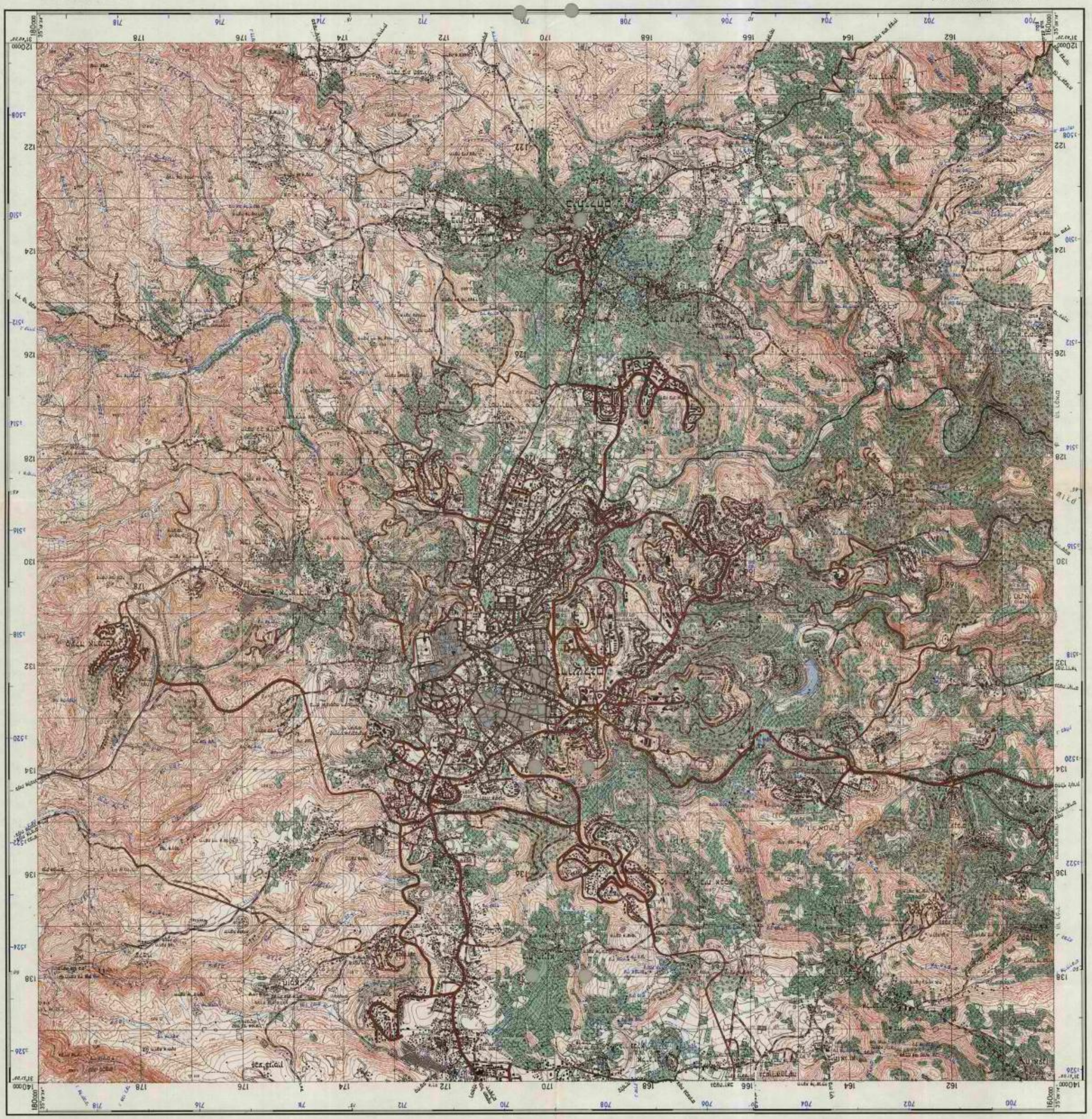

1:50,000 מפת בסיס

מפת בסיס טופוגרפית - גיליון 0991

מהדורה ראשונה - 1990

מפה זו הוכנה ע"י מחלקת מיפוי - אגף המודיעין

מפה זו הוכנה בשיתוף עם המכון הגיאוגרפי הצבאי

© כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע או להעביר בכל צורה שהיא, בין אלקטרונית, מכנית, בין בהקלטה ובין בכל דרך אחרת, כולה או חלקה, ללא קבלת רשות מראש ובכתב מהמחזיק בזכויות היוצרים.

גיליון II-8 יהודיה

1:50,000

מפת בסיס

מפתח

מפתח לסימנים

מפת בסיס טופוגרפית

1:50,000

II-8 גיליון

(U.T.M) רשת קואורדינטות אוניברסלית טרנסמרקטורית

מהדורה 36 תשנ"א

מפת בסיס

1:50,000

MESSAGE CONFIRMATION

05/03/91 15:42
MISRAD HASIKON BINOY 02-812175
972 2 812175

MODE	DATE/TIME	TIME	DISTANT STATION ID	PAGES	RESULT	
G3S	05/03 15:39	03'16"		01	OK	00

משרד 1-3

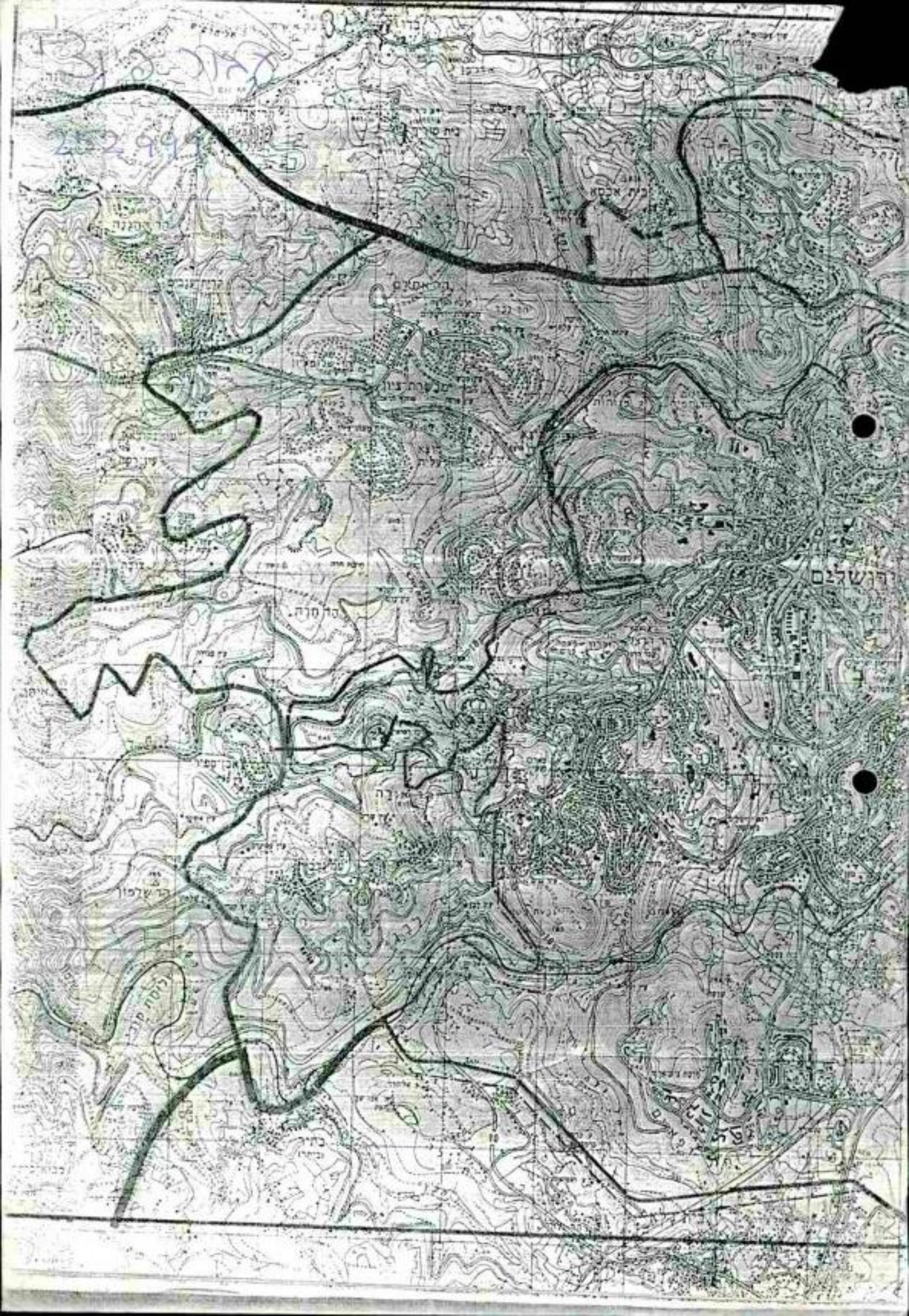
ירושלים

ועד מקומי מוצא עלית

שדרות הראשונים 1 • ד.נ. הרי יהודה • מיקוד 90820

26.3.91

לכבוד
הגב' אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה לקביעת גבולות ירושלים
(ועדת קוברסקי)
משרד הפנים
הקריה ירושלים.

<u>הנדון : עמדת תושבי מוצא עלית בדבר הרחבת גבולות ירושלים.</u>

<u>א.נ.</u>

ועד הישוב מוצא עלית מבקש להודיע שעמדתו ועמדת תושבי מוצא עלית היתה, ונשארת נגד הרחבת גבולות ירושלים מערבה. עמדתינו זו הוצגה ע"י נציג הישוב (איהוד זיו) בישיבת הועדה ביום י באב תש"ן , 1 באוגוסט 1990.

בכבוד רב

ד ו ר ת ר ז ה
יו"ר הועד המקומי
מ ו צ א ע ל י ת.

רואר נכנס
14 -04- 1991
אגף תכנון וביגוי ערים

צמרת חמנים
הארכיון המרכזי
- 7 -04- 1991
נתקבל

החברה להגנת הטבע
סניף ירושלים
רח' הלני המלכה 13, ירושלים
מיקוד 95101 טלפון 02-222357

דואר נכנס
14 -04- 1991
אגף תכנון וביגוי ערים

ב"ד אדר תשנ"א
10.3.91

לכבוד
מר חיים רובינשטיין.
יו"ר ועדת המקרקעין להרחבת תחום
שטח השיפוט של ירושלים.
משרד הפנים.
ההריה. בניין מס' 2.
בניין מס' 2.
ירושלים

לידי גב' אנה חזן

שלום רב.

הנני מצרפת בזה מפת הערבת השטחים הפתוחים שבתחום תנדון בצירוף דפי הסבר והערבה.

אנו עומדים לרשות הוועדה לצורך מתן הסברים נוספים בשל כך. בכתב ו/או בסיור בשטח.

ב ב ר כ ה

נפורה רון

העתק: יואב שהיא.
מיכל כרמשיא.
וועד סניף ירושלים.
בתי ספר שדה - רמות שפירא, ירושלים. הר גילה.

החברה להגנת הטבע
סניף ירושלים
רח' הלני המלכה 13, ירושלים
מיקוד 95101 טלפון 02-222357

מרץ 1991
אדר תשנ"א

הרחבת תחום שטח שיפוט ירושלים

הסבר רקע למפת השטחים הפתוחים בתחום הרלבנטי אשר הובנה על ידי החברה להגנת הטבע ומוגשת בזה כוועדת.

המסקנות אליהן הגענו ואשר מקבלות ביטוין במפה מתבססות על סקר נוף מפורט שנערך על ידי יחידת הסקרים של החברה להגנת הטבע בשתוף הקרן הקיימת לישראל אשר ביצעה סקר נוף מדוקדק של הרי יהודה תוך התייחסות לתחומים הבאים, גיאולוגיים, דואולוגיים, בוטניים, ארכיאולוגיים וישוביים.

לאחר בצוע הסקר הפיסי והעלאת הנתונים על גבי מפות מתאימות בוצעה הערכת איכויות השטח ובושר הנשיאה שלו פיסית וחזותית.

1. דירוג השטחים במפה

השטחים הפתוחים דורגו במפה על פי מספר קריטריונים בשבראש ובראשונה סומנו השטחים המיועדים לשמורות טבע ולגנים לאומיים.

בהמשך נעשה הדירוג על פי מספר גורמי התייחסות:

1.1 החשיבות הנופית / ויזואלית:
לצופה אל האזור
לנצפה מן האזור
לשוהה באזור.

1.2 איכויות האזור עפ"י מספר קריטריונים ובהם:

החברה להגנת הטבע
סניף ירושלים
רח' הלני המלכה 13, ירושלים
מיקוד 95101 טלפון 02-222357

1.2.1 שרידי התרבות התהלאית העתיקה האופיניים בל בך לאזור הרי יהודה ושומרון והעודשים את אזור הפרודדור. בתחום זה נלקחו בחשבון אלמנטים שונים עפ"י חשיבותם בסדר יורד:

מערות נקבות ומתקני מים.
שרידי ישוב.
מתקנים בנויים והצובים הכוללים טרסות, שומרות, גתות וקברים.

1.2.2 נתוני הפלורה והפאונה באזור הנתון.

א. איזורים בוטניים, שרידי הצומח הטבעי עפ"י דרגת השתמרותם.

ב. נתונים שנאספו על בע"ח במרחב הנדון.

1.3 נגישות לשטח ומסלולי טיול.

1.4 שטח חיץ בין שמורות טבע וגנים לאומיים לבין שטחים שלהם יועדו שימושי קרקע אחרים בהן בניה לסוגיה ומעבר קוי תשתית.

1.5 יצירת חיץ ירוק של שטח פתוח ציבורי בתחי מופרע בכל האפשר בין השטח הבנוי של ירושלים רבתי לבין שטחים אחרים.

הבוונה באן היא ליצור חיץ ברור של שטח פתוח בין ירושלים העיר לסביבתה על מנת לחדד את ההבדל בינה לסביבתה, מחד ואת ההרמוניה שבין העיר ההרדית כנופים אשר סביבה.

החברה להגנת הטבע
סניף ירושלים
רח' הלני המלכה 13, ירושלים
מיקוד 95101 טלפון 02-222357

אחד השיקולים החשובים שהנחה אותנו בקביעת סעיף זה הוא הרצון לשמור בצורה חד משמעית על גבולות השטח הבנוי של העיר כפי שהדבר הוגדר במאמרים רבים וגם בתכנית האב לירושלים אשר הובנה ב-1968.

מתוך מטרה לשמור ולהדגיש את היותה של העיר ירושלים עיר הררית הישבת בראש הר והבנייה בצפיפות מול סביבתה המשמרת נופים הרריים פתוחים.

2. <u>להלן פירוט מיקרא המפה המצורפת</u>

מקרא המפה מחלק את האזור המוצע להכלל בתחום הרחבת שטח השיפוט של ירושלים ל-3 חלקים עקריים על פי דרגת חשיבותם.

1. הצבע הורוד - מגדיר שטחים אשר זכו לדירוג הגבוה ביותר מבחינת איכויות שמירת טבע. שטח זה חולק ל-4 תחומי התייחסות שונים על פי מרכיביו:

א'- שמורות טבע וגנים לאומיים.

ב'- שרידי התרבות החקלאות המסורתית (מעיינות, טרסות ובוסתנים) בדרגת השתמרות טובה מאד עד טובה.

ג'- מכלול שטחים בעלי חשיבות טופוגרפית חזותית הקובעים את המירקם הנופי של הרי יהודה - גאיות ונחלים.

ד'- רצועת חיץ בין שטחי שמורות טבע או גנים לאומיים לשימושי קרקע אחרים.
הגדרת שטח בבדה מטרתה העקרית הגנה על השטחים אשר צויינו בסעיפי המשנה א' - ג' לעיל אשר כל פעולה בסמוך עליהם עלולה לגרום נזק לשימורם.

P.

החברה להגנת הטבע
סניף ירושלים
רח' הלני המלכה 13, ירושלים
מיקוד 95101 טלפון 02-222357

השטחים המוגדרים בסעיף 1 סעיפי משנה א' - ג' הם שטחים שיש להגדירם כשטח לשימור מלא וכל פגיעה בהם לצרכי בניה שונים - מגורים/תעשיה וכו' אסורה לחלוטין.

2. הצבע הירוק - מגדיר שטחים פתוחים אשר לא הוגדרו כשמורת טבע ו/או גן לאומי.

א' - מתייחס לשטח פתוח רצוף בעל חשיבות מרחבית בנוף הרי יהודה המצטיין באיכויות אקולוגיות וגופיות אשר יעודו העקרי - נופש וביקור בחיק הטבע.
בשטח זה נמצאים מרחבים כמו הר חרת, הר איתן רכס שלמון ועוד הדומיננטיים בנוף האזור והם לב ליבו של אזור הרי יהודה. כל פגיעה באזור זה תגמד ותפגע באיכות הייחודית של המרחב.

ב' - אזור בעל איכויות בוטניות, ארכיאולוגיות והיסטוריות אשר בו אפשרות בניה בתנאים מסויימים ותוך פקוח קפדני.

3. <u>לסיכום</u>

ברור שמהרחבת השטחים הבנויים לסוגיהם - מגורים, תעשיה, ציבור ועוד בולע קוי התשתית - קוי ביוב, בבישים, חשמל, טלפון שימתחו אליהם. <u>עלובה</u> כארום ה<u>יוצרות של שטח רצוף של שטח בנוי ומכך אנו מבקשים להמנע יותר מכך.</u>

המפה המצורפת מתבססת הן על נתוני סקר זה והן על העדכה נוספת שנעשתה לשטח מתוך אספקט התיחסות רחב בכל ארצי, שפירושו, מדידת איכויות השטח ומשמעותו בכלל אוכלוסית הארץ תוך השוואה לאיזורים אחרים בהם נעשה סקר זה. הבדיקה נעשתה תוך הכנסת מרכיב נוסף והוא ההתיחסות למיקומו של השטח במרכז הארץ מול צרכי השטח הפתוח של אוכלוסיה לדו תוך הגדרת צרכיו בתחום השמירה על שטחים פתוחים בעלי נגישות טובה ואיכויות גבוהות.

רשמה: צפורה רון

דואר נכנס
26 -06- 1991
אגף תכנון ובינוי ערים

ועדת חקירה לגבולות
עירית ירושלים

ירושלים: ז' בתמוז התשנ"א
(19.6.91)

לכבוד
מר חיים קוברסקי -יו"ר
גב' סופיה אלדור -חברה
פרופ' דניאל אלעזר -חבר
מר עמיחי בן דרור -חבר
מר יהושע הלרמן -חבר
מר בנימין כהן -חבר
ד"ר אהרון לוי -חבר-מרכז
פרופ' אריה שחר -חבר

שלום רב,

הנדון: <u>סיכום ישיבה מיום 9.6.91</u>

נוכחו - כל חברי ועדת החקירה למעט פרופ' דן אלעזר שהתנצל, אך דיווח טלפונית.

(1) חברי הועדה העירו את הערותיהם לדו"ח אשר הופץ בינהם כמה ימים לפני כן.

(2) הדו"ח אושר על ידי כל המשתתפים, כולל ההסתייגויות .

(3) אנה חזן תמסור את הדו"ח לעריכה יסודית.

(4) חבר וועדה שיש לו עדיין הערות נוספות יעביר אותן למזכירת הועדה בהקדם.

(5) פרופ' אריה שחר , סופיה אלדור, בני כהן ויהושע הלרמן ייפגשו לשם שירטוט סופי של המפה אשר תצורף לדו"ח הועדה.

(6) הועדה <u>סיימה</u> בזה את עבודתה ותיפגש לתתימה על הדו"ח ולהגישו לשר הפנים ולמנכ"ל משרד הפנים.

(7) מר חיים קוברסקי סיכם במלים קצרות את סדרי ונוהלי העבודה של הוועדה והודה לכולם על שיתוף הפעולה המלא, על הדיונים הפוריים ועל תרומתם של חברי הוועדה לסיכום הדו"ח.

כמוכ' הוא הודה לדר' מרים גבאי יועצת הועדה ולגב' אנה חזן מזכירת הועדה על המאמצים שהושקעו מצידן למהלך התקין של פעולות הוועדה.

(8) פרופ' אריה שחר ציין במיוחד חשיבות ההחלטה של הועדה שהוא רואה בה נדבך חשוב לגבי קביעת עתידה של המפה המוניציפאלית בישראל.

חברי וועדה, איש איש בדרכו שלו, הביעו אף הם תודתם והערכתם, לעבודת הועדה ולעומד בראשה, מר חיים קוברסקי.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת הועדה

העתק: ד"ר מרים גבאי

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

לוח מס' 5: גודל אוכלוסיה חזוי במיצוי עתודות קרקע בירושלים לפי חלופות אפשריות בחלוקה לקבוצות אוכלוסייה

החלופה	המהות	הסקטור	עתודות קרקע למגורים במספר יח"ד	תוספת אוכלוסייה חזויה	סה"כ אוכלוסייה	מאזן דמוגרפי ב-%
א	ניצול עתודות קרקע זמינות למגורים במגזר היהודי	יהודי	37,200	130,200	484,100	68.4
	הפשרת עתודות קרקע לאוכלוסייה לא יהודית בעיר	ערבי	14,500	84,100	223,700	31.6
		סה"כ	51,700	214,300	707,800	100.0
ב	ניצול עתודות קרקע זמינות למגורים במגזר היהודי	יהודי	57,200	200,200	554,100	71.2
	ניצול מלא של אפשרויות לרה בינוי בשכונות קיימות	ערבי	14,500	84,100	223,700	28.8
	הפשרת עתודות קרקע לאוכלוסייה לא יהודית בעיר	סה"כ	71,700	284,300	777,800	100.0
ג	ניצול עתודות קרקע זמינות למגורים במגזר היהודי	יהודי	72,200	252,700	606,600	73.1
	ניצול אפשרויות ע"י בנייה מתחת לקו גובה 620+מ'	ערבי	14,500	84,100	223,700	26.9
	חפשרת עתודות קרקע לאוכלוסייה לא יהודית בעיר	סה"כ	86,700	336,800	830,300	100.0
ד	ניצול עתודות קרקע זמינות למגורים במגזר היהודי	יהודי	92,200	322,700	676,600	75.2
	ניצול מלא של אפשרויות לרה בינוי בשכונות קיימות	ערבי	14,500	84,100	223,700	24.8
	ניצול אפשרויות ע"י בנייה מתחת לקו גובה 620+מ'					
	הפשרת עתודות קרקע לאוכלוסייה לא יהודית בעיר	סה"כ	106,700	406,800	900,300	100.0

הערה: גודל משק בית ממוצע שנלקח לחישוב גודלי האוכלוסייה הוא: 3.5 נפש באוכלוסייה היהודית ו-5.8 נפש באוכלוסייה הערבית.

1. אישור כלל תכניות המתאר המוצעות בשטחים שבבעלות פרטית לא יהודית.

2. ניצול שטחים עליהם קיימות, או מוצעות תכניות סטטוטריות וכן קרקעות למגורים בבעלות של פרטיים.

עיריית ירושלים
המחלקה לתכנון העיר
היחידה למדיניות תכנון

סיכום קיבולת המגורים בירושלים

(הנתונים ביח"ד)

מס-רובע	שכונות	נתוני 83- (כמ"ס)	אומדני עירייה-88	תוספת מ' העיר	תוספת מע' העיר	סה"כ קיבולת	מקור נתוני התוספת
	סה"כ יח"ד	105,338	129,515	14,600	34,440	178,555	
11	רמת אשכול, גבעת המבתר (מעלות דפנה, סנהדריה מור'	3,835	4,040		410	4,450	קיבולת צפון, ממ"י
12	מאה שערים, בית ישראל, בוכרים, תל ארזה, סנהדריה, שמואל הנביא	5,630	6,600		1,800	8,400	קיבולת צפון, העיר הפנימית
13	מורשה, ממילא	635	600		465	1,065	פרויקט ממילא
14	מרכז העיר	2,210	2,200		1,150	3,350	העיר הפנימית
15	רחביה, קרית שמואל	3,770	3,700		560	4,260	העיר הפנימית
16	מחנה יהודה, שערי חסד, נחלאות, זכרונות	3,610	3,600		1,050	4,650	העיר הפנימית
17	גאולה, כרם אברהם, מקור ברוך, זכרון משה	5,200	5,400		1,520	6,920	העיר הפנימית
21	רוממה, קרית יואב, קרית משרסדורף	2,915	3,900		400	4,300	קיבולת צפון
22	גבעת שאול, הר נוף	2,015	3,900		1,300	5,200	קיבולת מערב, הר נוף
23	בית הכרם, קרית משה	5,800	5,900		2,330	8,230	קיבולת מערב, רמת בית הכרם
24	גבעת רם, נוה שאנן, ניות	560	645		400	1,045	קיבולת מערב, גבעת רם
25	בית וגן, ר.שרת, ר.דניה	3,830	5,200		1,570	6,770	קיבולת מערב
31	קרית היובל (דרום)	3,250	3,250		65	3,315	
32	קרית היובל (צפון), עין כרם	3,790	3,800		320	4,120	קיבולת מערב, פרויקט עין כרם
33	קרית מנחם, עיר גנים רכס מנחת, גבעת משואה	3,070	3,460		2,840	6,300	קיבולת מערב, פרויקט דרום-מערב
41	הקסטונים, פת	6,830	6,830		140	6,970	אומדן ראשוני
42	רסקו, גבעת הורדים, גבעת מרדכי	4,270	4,580		170	4,750	פרויקט רמת סלים
51	טלמון הישנה, עמק רפאים	3,870	3,900		550	4,450	קיבולת דרום
52	טלביה, מוגרבים, דוד המלך	1,740	1,740		240	1,980	קיבולת דרום

53	בקעה, אבו תור, אלנבי	2,940	3,000			3,370	אומדן ראשוני
54	תלפיות, מקור חיים	2,920	3,100			3,350	אומדן ראשוני
6 *	העיר העתיקה	4,945	4,360			4,360	
6	הרובע היהודי	-	450			450	
71*	עמרות, בית חנינא, שועפט	4,623	5,600	8,100		13,700	תכניות צפון י"ם
71	רכס שועפט	-	-			2,200	רכס שועפט
72	רמות	3,250	8,100			8,900	רמות 06 ורמות 04
73	נוה יעקוב, פסגת זאב	3,495	6,260			13,600	פ.זאב מערב, ראס עמר, נוה יעקוב מזרח
74	הגבעה הצרפתית, הר הצופים	2,060	2,100			2,600	קיבולת צפון
75*	עיסוויה, א-טור, הר הזיתים	3,370	3,800	1,070		4,870	נתוני תכניות
76*	שיח ג'ראח, באב א-זהרה, מושבה אמריקנית, דרך שכם	1,370	1,400	450		1,850	נתוני תכניות
81*	העופל, סילואן, אבו תור (הערבית)	3,300	3,800	990		4,790	נתוני תכניות
82*	סואמרה, ג'בל מוכבר, בית צפפא, צור בחר	2,160	2,600	3,990		6,590	נתוני תכניות,
82	הר חומה	-	-			4,900	פרוייקט הר חומה
83	מזרח תלפיות	3,010	4,100			4,400	300
84	גילה	1,965	7,600			9,000	1,400 נתוני ממ"י

מפתח יח"ד לדונם:

מגורים 1 - 8 יח"ד
מגורים 2 - 9.5 יח"ד
מגורים 3 - 9.5 יח"ד
מגורים 4 - 8 יח"ד
מגורים 5 - 5.5 יח"ד
מגורים 6 - 2 יח"ד
מגורים 7 - 1 יח"ד

הערות

נתוני העיר הפלסטינית נלקחו מהסקר של זאב ברקאי 1989

יוני 1990

עיריית ירושלים
המחלקה לתכנון העיר
היחידה למדיניות תכנון

סיכום קיבולת המגורים בירושלים

(הנתונים ביח"ד)

תת-רובע	שכונה	נתוני 83 כמ"מ	אומדני עיריה-88	תוספת מז' העיר	תוספת מע' העיר	סה"כ קיבולת	מקור נתוני התוספת
	סה"כ יח"ד	105,338	129,515	14,600	34,440	178,555	
11	רמת אשכול, גבעת המבתר, מעלות דפנה, סנהדריה מורחבת	3,835	4,040		410	4,450	קיבולת צפון, ממ"י
12	מאה שערים, בית ישראל, בוכרים, תל ארזה, סנהדריה, שמואל הנביא	5,630	6,600		1,800	8,400	קיבולת צפון, העיר הפנימית
13	מוסררה, ממילא	635	600		465	1,065	פרויקט ממילא
14	מרכז העיר	2,210	2,200		1,150	3,350	העיר הפנימית
15	רחביה, קרית שמואל	3,770	3,700		560	4,260	העיר הפנימית
16	מחנה יהודה, שערי חסד, נחלאות, זכרונות	3,610	3,600		1,050	4,650	העיר הפנימית
17	גאולה, כרם אברהם, מקור ברוך, זכרון משה	5,200	5,400		1,520	6,920	העיר הפנימית
21	רוממה, קרית צאנז, קרית מטרסדורף	2,915	3,900		400	4,300	קיבולת צפון
22	גבעת שאול, הר נוף	2,015	3,900		1,300	5,200	קיבולת מערב, הר נוף
23	בית הכרם, קרית משה	5,800	5,900		2,330	8,230	קיבולת מערב, רמת בית הכרם
24	גבעת רם, נווה שאנן, ניות	560	645		400	1,045	קיבולת מערב, גבעת רם
25	בית וגן, ר.שרת, ר.דניה	3,830	5,200		1,570	6,770	קיבולת מערב
31	קרית היובל (דרום)	3,250	3,250		65	3,315	
32	קרית היובל (צפון), עין כרם	3,790	3,800		320	4,120	קיבולת מערב, פרויקט עין כרם
33	קרית מנחם, עיר גנים, רכס מנחם, גבעת משואה	3,070	3,460		2,840	6,300	קיבולת מערב, פרויקט דרום-מערב
41	הטמונים, פת	6,830	6,830		140	6,970	אומדן ראשוני
42	רסקו, גבעת הורדים, גבעת מרדכי	4,270	4,580		170	4,750	פרויקט רמת סכים
51	קטמון הישנה, עמק רפאים	3,870	3,900		550	4,450	קיבולת דרום
52	טלביה, מוגרבים, דוד המלך	1,740	1,740		240	1,980	קיבולת דרום

53	בקעה, אבו תור, אלנבי	2,940	3,000		370	3,370	אומדן ראשוני
54	תלפיות, מקור חיים	2,920	3,100		250	3,350	אומדן ראשוני
6 *	העיר העתיקה	4,945	4,360		-	4,360	
6	הרובע היהודי	-	450		-	450	
71*	עמרות, בית חנינא, שועפט	4,623	5,600	8,100	-	13,700	תכניות צפון י"ם
71	רכס שועפט	-	-		2,200	2,200	רכס שועפט
72	רמות	3,250	8,100		800	8,900	רמות 06 ורמות 04
73	נוה יעקוב, פסגת זאב	3,495	6,260		7,340	13,600	פ.זאב מערב, ראס עמר, נוה יעקוב מזרח
74	הגבעה הצרפתית, הר הצופים	2,060	2,100		500	2,600	קיבולת צפון
75*	עיסוויה, א-טור, הר הזיתים	3,370	3,800	1,070	-	4,870	נתוני תכניות
76*	שיח ג'ראח, באב א-זהרה, מושבה אמריקנית, דרך שכם	1,370	1,400	450	-	1,850	נתוני תכניות
81*	העופל, סילואן, אבו תור (הערבית)	3,300	3,800	990	-	4,790	נתוני תכניות
82*	סואחרה, ג'בל מוכבר, בית צפפא, צור בחר	2,160	2,600	3,990	-	6,590	נתוני תכניות,
82	הר חומה	-	-		4,900	4,900	פרוייקט הר חומה
83	מזרח תלפיות	3,010	4,100		300	4,400	
84	גילה	1,065	7,600		1,400	9,000	נתוני מנ"י

מפתח יח"ד לדונם:

מגורים 1 - 8 יח"ד
מגורים 2 - 9.5 יח"ד
מגורים 3 - 9.5 יח"ד
מגורים 4 - 8 יח"ד
מגורים 5 - 5.5 יח"ד
מגורים 6 - 2 יח"ד
מגורים 7 - 1 יח"ד

הערות

נתוני העיר הפנימית נלקחו מהסקר של זאב ברקאי 1989

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
שדרות ירושלים 23, תל-אביב

חיים קוברסקי
יושב ראש

ב"ה, ט' בחשון תשנ"א
28 באוקטובר 1990

אל: מ. א. וקסלר, מנהל הרשות לפיתוח ירושלים

מאת: חיים קוברסקי, יו"ר ועדת החקירה לענין תחום שיפוט ירושלים.

שלום רב,

הנדון: <u>ענין אחר וצירוף מקרים</u>.

1. <u>צירוף מקרים</u>
את הגירסה הזאת קראתי בהרחבה ב"כל העיר", בכתבה הרצו"ב. שהופיעה ביום שהפקס' שלך נשלח אלי. הגירסה ב"כל העיר" מצטטת בהרחבה גם את מכתבך אלי. יש לי דעה משלי על דרך זו, אך איני עוסק בכיעור ובדומה לו. באקראי פגשתי את ראש העיריה ומסרתי לו דעתי על ענין זה ועל כמה תופעות אחרות, שאינן מקובלות על הוועדה.

2. הוועדה תעשה עבודתה, שלא תחת לחץ אלא על יסוד חומר והצגת עמדות בפניה בדיונית. אנו נשמע את המתנגדים בסבלנות כשם שעשינו זאת לגבי חומר ועמדות שהוצגו ע"י העיריה (באחור רב! וזה עיקר ההסבר לזמן שעבר מאז מינויה של הוועדה ועד שיכלה להיכנס לתהליך ענייני של דיון). הוועדה רואה עצמה חייבת בכל שלב של עבודתה לפעול באורח חופשי, להעמיק בדיקתה באורח ענייני ואובייקטיבי ולגבש המלצותיה על יסוד לימוד מקיף והתרכזות בכל הטענות המועלות בפניה.

3. החצעה בדבר הזמנתו של מר ג. ויתקון מקובלת עלי והדבר עלה כבר בוועדה בישמתה. בהמשך עבודתה יוזמן מר ויתקון להציג עמדתו של מינהל מקרקעי ישראל.

4. כיו"ר הוועדה אני מוכן לקבוע רצף התכנסויות הדוק יותר של הוועדה. יש קשיים בענין זה, בשל עיסוקיהם האחרים של חבריה. אבחן אפשרות זו בהתכנסותה הקרובה של הוועדה, זאת מבלי לפגוע באיכות הבירור.

בכבוד רב

חיים קוברסקי
יו"ר הועדה

העתקים:
שר הפנים, הרב אריה דרעי
חברי הוועדה
ראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק
מנכ"ל משרד הפנים, מר דוב קהת

עיר פיתוח

למה לא מספחים?

אף היתה מתקבלת בזמן ההחלטה להרחיב את העיר מערבה, ציתן היה לבנות שלושים אלף דירות בתחומי הקו־הירוק ולמנוע את העימות עם האמריקאים. אבל לוועדת קוברסקי, הדנה בנושא, שום דבר לא בוער. או מה אם עתודות הבנייה בעיר הולכות ונגמרות?

אבי פרץ

לו היה חיים קוברסקי, יושב ראש הוועדה הדנה לעניין הרחבת תחום השיפוט של העיר, מקדיש לעניין אותו הזמן שהוא מקדיש כעת לחקירת אירועי הירושלמי, אולי היה מצליח למנוע את הקרע העמוק בינינו לבין האמריקאים. הוועדה של קוברסקי צריכה להחליט אם יוסיפו לעיר שלושים אלף דונם, שבהם ניתן לבנות עשרות אלפי דירות, בולן בתחומי הקו־הירוק. אבל הוועדה הזאת נמנעת אחת לשלושה שבועות לדיון של כמה שעות. לפעמים אפילו יום שלם. בכל הדיון, שיימשכו חיינה שלושה עד שישה חודשים נוספים, כאילו שום דבר לא בוער.

הכל התחיל בעצם כשלושה חודשים נואם להתעסק בבעיות של המועצה המקומית מבשרת־ציון. הוא מנה לקולן וביקש, שיעשה לו טובה ויסמה את מבשרת לעיר. בעבייה חשבו בהתחלה, שמישהו מבשרת יבוא עם צרות, והתבדרו. אחר־כך הבינו, שאפשר לנצל את המומנטום ולסמה לעיר מלבד מבשרת־ציון גם עתודות קרקע גדולות. הם שינו את הנאמבריקס, שכרו משרד עורכי־דין עם קשרים פוליטיים־גלה־כרטליני והגישו לוועדה הצעת פיתוח של שלוש שים אלף דונם.

הוועדה מונתה כבר לפני למעלה משנתיים. אבל אז התלם לוחות את תחילת עבודתה. כדי שלא ייעשה כה שימוש בתעמולת המפלגות. בדצמבר 1989 היא קיימה את ישיבתה הראשונה, ובה אז הודיע חיים קוברסקי, שהבוחה היא לסיים את העבודה רק לאחר אלבקרעשר חודשים. כלומר בפברואר 1991. בחודשים האחרונים בנסה [illegible] קצת ללחץ וביקשו לזרז את העבר [illegible] של הוועדה לפיתוח־ירושלים. עוד ובמהרה. אני שלה לקוברסקי שני מכתבים בעניין. השניה התבטא ובמלה בכותרת רבה: "אנחנו נתחלש ויהיו מוכרים, שהוועדה צריכה להתקדם ולהגיע להחלטה תוך שבר עות", ובמלה לא מרמה מהלחץ. ובכל פגישה שיש לו עם נואמי משרד הפנים הוא מבחיר מחדש את בקשת הוועדה.

בסיום מושב הבנסת הקודם הגיש חבר הכנסת עמנואל זיסמן לשר הפנים שאילתא בעניין. דרכי עבה את, שהוא מקווה שהוועדה תסיים את עבודתה עד מברואר, מלשכת רוזנרת משרד הפנים נמסר השבוע, כי המשרד לא מכתיב את קצב העבודה של הוועדה, שמקדישה לעניין יתי עבודה שלמים.

בפעייה מרים היום, שהבל היה נראה אחרת לגמרי, אם לעיר כבר היו מתושבים שהחים נוספים במערב. בהקרה כזה, אומרים בעירייה, אפשר היה לבנות בהמכיל גם בתוך הקו־הירוק וגם מחוצה לו, ואז זה לא היה נראה כמו פרובוקציה מתבננת. אפשר היה להראות לאמריקאים. שבירושלים גרים כשלושים אלף דיירות: 15 אלף מעבר לקו־הירוק ו־15 אלף באזור מבשרת־אדומים־קוברסקי הר־אדר).

בעבר הלא רחוק קיוותה העירייה לקלוט שלים מהעליה שיגיעו לארץ. במועל מניעים היום לעיר רק שכנה אחדים מהעולים, ובעירייה מקווים להעלות את אחד העולים לעשרה. בהנה שלוך חמש שנים יגיעו לארץ בילוך עולים ולירושלים מאה אלף, וקקה העיר לעוד חמישים אלף דיירות, שיש פיקו גם לעולים וגם לזוגות צעירים מקומיים. במלים אחרות, בחמש השנים הקרובות צריך לבנות חמש שבונות בחיקף של בילה. הבנייה היקה לשאת שלוש שנים. וגם התכנון ודים ומן. כך שבכל מקרה אנחנו בפיגור אדיר בלות התכנים ובלחץ ומן היקסטי. אבל הבעיה העיקרית היא, שמבנהיאל הקרקעות בעיר מספיק לבניית 36 אלף יחידות לכל היותר. לכן חשב באר לזרז את עבודת הוועדה.

מקד השקוד לעבודת הוועדה מעריך, שהיקודת תחלים על הרחבת תחום השיפוט.

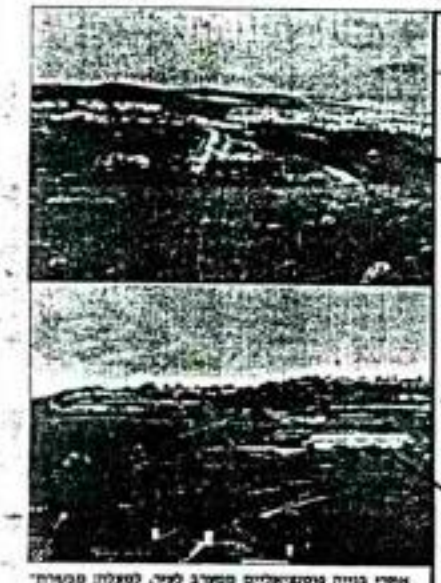

אזורי בנייה מוקצים־אלים ממערב לעיר. למעלה: מבשרת־ציון. למטה: רכס אורה־עמינדב

אלטרנטיבה אחרת שבוחנה – והקמת עירייה נפרדת לכל היישובים באזור יהודים. כולל חרי שובים בשטחים – נדחתה בגלל ההתנגדות הצפויה בקהל.

חשוב להדגיש עם זאת שלא הכל מתלחי בים מתוכנית הסיפוח. אנשי מבשרת־ציון רוצים להישאר עצמאים, ולכן הגישו את הסתייגויותיהם לוועדה. חלק גדול מתושבי מבשרת עובד את העיר־ולכן לסמך איבות חיים. הם נמלטו מהעיר, לא כדי שהיא תהיה אפילו. וחוצים להישאר עצמאים. גם ממועצה האזורית מסרייזדה לא מוכנים להתנתק על חשבונה. [illegible] חזר, חדיין שהא מתנגד, שכן למרות שכו חובר בשטחים שהם בעיקר שכן, לא נוחב לשקף אותו בתוכנית.

העירייה מרשות שיפוטית מחוץ מבנה־רחוב לים בגוש גבולות העיר. המחר בדק הכנים את דרישות ההחזה של העירייה במלואן, עוד תקבור התוכנית סיבים רבים. בדי להתמלת באילנות נוחים, והסיבו העירייה באחרונה לסמה מהישוב רמת־רחל. בעירייה מרגישים עם זאת, שמרוכר בתי [illegible] השאלה היחודי, להבדי אותו מקו, היא במה דומם בדיוק יתווספו: האם התוספה תגשם בהרבה תיבה מהיו. ואם העיר גדי קולן, שיצה להבטיח שקוברסקי יבין שו האלטה הישמרות, כתב לו בשמה צחיחה: "ירושלים ממתינה לרגע הזה כבר 3,000 שנה. כדי להמציא מיחב קום ופתוח לבירת ישראל החזרת והצחיח, חייבים לקבל החלטה שתעגה גם על צודקי העתיד".

התוכנית של העירייה מרשת על קו גבול חד לחלוטין, שיעבור בקו ערד חמד־צפא־בתיר. הבניה הרשה לעד תהיה בקסטל. יתוספו לעיר שם שבונות יישובים קיימים מבשרת־ירושלים, מעוד ציון ותים בתחום המועצה המקומית מבשרת־ציון, אילה, עמינדב, מצא ובתי זית ותים בתחום המועצה האזורית מטה יהודה, שבהם כ־15 אלף נפש. העיר תגדל בלא פחות משלושים אלף חדש. שום יותר מרבע משפחה הנוכחי. בשטח הזה ניתן יהיה לבנות 30,000 יחידות דיור. בין ירושלים למבשרת יקום אזור תעשייה עתירת־ידע ענק, גדול פי 15 מאזור התעשייה במלחה, מה שיכול לסמך לעיר גם מקומות התעסוקה.

בגוול העיר נקבע עד היום, כמו שאומר ובמלה, רק על־ידי מכסת־רפות, ואין פקם לא על־פי שיקולים הנוגעים. מלחמת השחרור קבעה את הגבולות הראשונים. הגבול הדתי נקבע לאחר מלחמת ששת־הימים. על־פי העיקרון הלא־תבנוני של מאזנים ששת עם מרעים עדים. לראשונה הגישה העירייה יהיה תוכנית יזומה להרחבה, שאינה נובעת מאילוץ, אלא מתבנון לטווח ארוך. אחד המניעים העיקריים לדחופה של העירייה להחזיר גבולה, עוד לפני גל העליה, הוה הפחד מהתערערות המאזן הדמוגראפי בעיר. "אם לא תיעשה פעולה מכסית לגיחול האוכלוסייה היהודית בעיר", מתב קולן לקוברסקי, "יהיה הזיב היהודי בעיר נתון בסכנה, מצב שעלול להוסיף לאזון מדיני".

מהנדס־העיר, אחוד תייר, אומר, שבשטח שבנקשת העירייה לסמה לעיר ניתן יהיה לבנות למעלה עוד 26,000 יחידות דיור, שראבלאי כ־120,000 נפש. במריבול מיינית העירייה לבנות 5,000 דונם מדי שנה שישמה חצי מהם מיוכנים בשלי מבשרת ובעמק־האריזים. עוד 1,450 דונם מצויים ליד השיכונים אזיה העיברת, כלומר מצדיק לקיימת מוחש. עוד 3,000 יחידות דיור ניתן יהיה לבנות בשטח שביקשה העירייה בחזית הדרומית של ירושלים, בגבעת־הדרור, לחברי מרן, ונותרו דונם במאחזים רק 43 משפחות. ראשי המאחזים מוסרים זה, אבל נדיר שהמספר הכללי קטן בכשני שלישים. אבל מתבדר, שרק לכשלושים משפחות מצא

שכונת בתים מוכנים ליד הדסה

העירייה נסוגה מתוכנית שכונת העולים ברמת בית־הכרם. תבנה ליד הדסה שכונת בתי עץ בהיקף של אלף דירות

העירייה מתבננת להקים שכונת מגורים בבנייה מהירה מעץ בהיקף של אלף דירות ממוך להדסה. בכך, בראה, נסוגה העירייה מתוכנית להקים שכונה בבנייה מהירה ברמת בית־הכרם, שנתקלה בהתנגדויות רבות של בעלי קרקע ושל שכנים. העירייה תרשות מבירין נוסף נוסח רמת בית־הכרם, ולכן לא התחיל בתבנון השכונה במדסה עד שיתקבל אישור מבית־המלחים, וייתכם אתו תוה מהיב. ככל הידוע, העירייה מעוניינת שהוך מנה חיתים לאחד חמש־עשרה שנה, מה שותנך אותה למעשה משכונה זמנית לבנועה, ומעיתר חשש כבד להתיבדות מלאנס. הדסה רוצה להשתמש בעשר שנים.

כאשר תובנו בתי־החולים הדסה, חשבו להקים לידו בתי מגורים לצוות החפואי. התוכנית לא בוצעה, אך ממבדב לבייה יותר לים נותר שטח המיועד בתוכנית־המיתאר למגורים, מה שיקל על הקמת השכונה הנדסה. יהרונות נוספים של האתר הם הקרבה לקווי תשתית, שטח מיפחי ובעלות המדינה על הקרקע, בישיבה מהעצה־העירייה האחרונה אמר מהנדס־העיר, אהוד תייר, שמשמעותי נגדיקים גם מתושבים אחדים, אך זהו האתר בעל הסיכויים הגבוהים ביותר.

היתרונים בין הדסה לעירייה יחלו רק בשנתן הבא. בהדסה עדיין רוצים לבחוק את ההשלכות על המטה, אך ייעבוד תרשבי השכונה, ובראי הנישום, ההסמכה הבנויה על התחבורה הציבורית וכו'. היוברת הדסה, רות מקל, אמרה בתגובה, שהמסמר מעוניין להיות לקליטת העלייה ומסכים עקרונית לתוכנית, אבל עדיין יש מספר נושאים הדורשים ליבון. כן יש צורך באישור של ארגון נשות הדסה באמצעות הבבריה.

אהוד ארנון

מהאוהל אל הסלאמס

שישים משפחות חסרות דיור בבר עברו לבניין המתפורר ומעלה העובש של מרכז הקליטה בגילה

ההחלטה על הקמת מעבר של אזרחיות א לעיר היא חוד מחת מפרעות לברוח מה קרוה עם תפרידיהר בשאולם. עזר שר השיכון איתן בתן טוען, שמספר תושבי האוהלים בעיר מגן מ־150 ל־63. אבל בדיקה לעמק מגלה, שהמספר עמד מצא מתרונות רק להמיעית מהפרידיהר. במעט תבי מהם פחוס עברו מהאוהלים לבניין מרכז־הקליטה בגילה, שהוכרז בעבר בבלתי ראוי לבנורים. בחמישים משפחות נותרו עדיין באוהל לים, חמתות לנשם מיניע בקרוב.

באמצע אוגוסט, בד עילה מבתוני משרד השיכון, גרו בשאר לים כ־150 משפחות. שבעים בשני המאהלים בבדי־הדרים, שישים במעברת הבנות בעמק־המלבה ועשרים בשאול הפרד בגדסנדרור. לדברי מרן, נותרו דהם במאהלים רק 43 משפחות. ראשי המאהלים מוסרים זה, אבל נדיר שהמספר הכללי קטן בכשני שלישים. אבל מתבדר, שרק לכשלושים משפחות מצא

משרד השיכון מעון. תבין קיבלו דירות בשכונות מבראלית, והיתר וכי למעברים וסרק. שישים משפחות עשו למשרד השיכון את העבודה, ופלשו לדירות הסובבות בבניין המתפורר ומוך לה העובש של מרכז־הקליטה בגילה. הדם זה אלף מתרן נוח לטולם. אבל בעתיד יוסף הבניין הזה לאוד הפלאמס הקשים בעיר. בעשרים משפחות מתרו בבראה את הבעיה בבחינה עמנן, או שהדרו לעבר אפל הצדדים.

ובהדרה למרכז־הקליטה בגילה משפחת בבדה רבה את אובדן האמון מהבמחת משרד השיכון. הקראואנים שהבטיח שרון נחתו על העיר. גם הבטחת מפקדי מגן שר ובראי הכפר מן, אברהם רביץ, למפק לאנשי נדהמדים שהבה שתגן עליהם מהגשם, לא התממשו, והתרומה נהשלה. רק העירייה קיימה את הבטחתה, ושיפשה לדיירי המאהלים אוהלים חסרי נשם.

אהוד ארנון

מ ד י נ ת י ש ר א ל

משרד הבינוי והשיכון
מחוז ירושלים

תאריך: כ' בטבת התשנ"א
6 בינואר 1991
סמנו: אמ

אל:
שר הבינוי והשיכון
מר אריאל שרון
<u>משהב"ש</u>

הנדון: <u>פיתוח שטחים למגורים במרחב ירושלים</u>.

בהמשך לישיבה בכנסת ב-2.1.91 עם מר מאיר שמיר ועו"ד ש. בירן בנדון, ברצוני להעיר הערות אחדות בכתב לאחר עיון בחומר ובדיקה ראשונה.

1. 20.000 יחידות לפי גודל משפחה 3.5 הן 70.000 נפש ולא 100.000 נפש כפי שכתוב בתוכנית. כמובן שתוספת כזו היא מכובדת בכל מקרה, אך מן הראוי לדייק במסמכים שמגישים לשר.

2. הקרקעות בתחום המוניציפלי של ירושלים מופרות בתוכנית המתאר ובתכנון בנין ערים של העיריה. יש להפנות את היזמים לעיריה ולקבל חוות דעתה - הערה זו מתייחסת לפרי הר (בין בית וגן וגבעת מרדכי), לגבעת בית הכרם וגבעת המטוס.

3. הקרקעות מחוץ לירושלים הן חלק ממטה יהודה. יש להפנות היזמים למועצה האיזורית מטה יהודה ולקבל חוות דעתה.

4. כל הקרקעות שהוצגו ע"י היזמים הן של מינהל מקרקעי ישראל. כידוע ממ"י פרסם תוכנית להפשרת קרקעות חקלאיות. יש להדגיש את האבחנה בין קרקע המהווה נחלה או משבצת ובין קרקע חכורה.

לגבי קרקע חכורה, איזה צורך יש למדינה בתוכנית שהוצגה. ממ"י יכול להעביר הקרקע למשהב"ש להרשאה ותכנון ומשהב"ש יתכנן, יפתח ויבנה. כל זאת כמובן לאחר בדיקת ההיבטים השונים של התכנון במרחב ירושלים וזיקתו לעיר ולעדיפויות הפיתוח. על כן, יש לבקש מממ"י התייחסות לנושא הקרקע ובהתאם לכך, משהב"ש יבדוק היעוד למגורים. פיתוח לתעסיה, נופש וכו' - צריך להבדק ע"י הגורמים המופקדים על נושאים אלה.

5. לאחר הבדיקות ע"י העיריה, מטה יהודה, ממ"י ומשהב"ש יש לקיים דיון בהנהלת המשרד לקבלת החלטות. כל הבדיקות יוכלו להסתיים בתוך חודש.

אני אתאם הבדיקה עם העיריה ומטה יהודה, יש לבקש שלשכת השר תורה לממ"י לבצע בדיקת נושא הקרקע, כולל השומא.

ב ב ר כ ה,

שמריהו כהן
מנהל המחוז

העתק:
מנכ"ל משהב"ש
מנהל ממ"י
אדרי
גב' סופיה אלדור - היחידה לבינוי ערים
גב' רנה זמיר - ס/מנהל המחוז

רח' הלל 23 ת.ד. 1462 ירושלים מיקוד 94581 טל' 291141

משרד הפנים
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: כ' בטבת התשנ"א
(6.1.91)
תאריך:

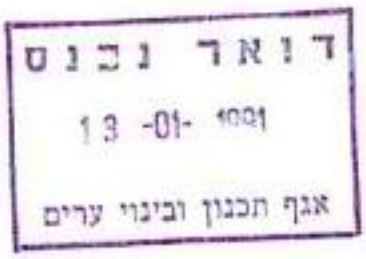

לכבוד
מר חיים קוברסקי -יו"ר
גב' סופיה אלדור -חברה
פרופ' דניאל אלעזר -חבר
מר עמיחי בן דרור -חבר
מר יהושע הלרמן -חבר
מר בנימין כהן -חבר
ד"ר אהרון לוי -חבר-מרכז
פרופ' אריה שחר -חבר

א.נ.,

הנדון: <u>תיקון לסדר יום של ישיבת הועדה ביום 14.1.91</u>

לתשומת ליבכם: חלו שינויים קלים בסדר היו שבנדון.

להלן איפוא סדר היום הסופי ליום 14.1.91

8^{30} - 9^{30} - מר משה כהן - מתכנן מחוז ירושלים

9^{30} - 11^{00} - השר אריאל שרון - שר הבינוי והשיכון

11^{00}- 11^{15} ה פ ס ק ה

11^{15}- 12^{15} מר גדעון ויטקון - מנהל מינהל מקרקעי ישראל

12^{15}- 13^{15} - עו"ד שרגא בירן - נציג ישובים במטה יהודה.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת הועדה

העתקים: מר דוד דוד - ראש המועצה האזורית מטה יהודה
מר אהוד תייר - מהנדס עירית ירושלים
ד"ר מרים גבאי - משרד הפנים
מר יהושע כהנא - ראש המועצה המקומית מבשרת ציון
ד"ר מילכה דונכין - נציגת תושבי מבשרת ציון

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

משרד הפנים
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: ח' בטבת התשנ"א
(25.12.90)

לכבוד
מר חיים קוברסקי -יו"ר
גב' סופיה אלדור -חברה
פרופ' דניאל אלעזר -חבר
מר עמיחי בן דרור -חבר
מר יהושע הלרמן -חבר
מר בנימין כהן -חבר
ד"ר אהרון לוי -חבר-מרכז
פרופ' אריה שחר -חבר

שלום רב,

הנדון: <u>סדר יום לישיבות הועדה בימים 10/1/91 - 14/1/91</u>

בהמשך למכתבי אליכם מיום 11.12.90, להלן פירוט סדר היום לשתי הישיבות הנ"ל.

(1) יום ה' כ"ד בטבת התשנ"א 10.1.91. בין השעות 8^{30} - 12^{30}, יתקיים דיון פנימי של חברי הועדה.

(2) יום ב' כ"ח בטבת התשנ"א 14.1.91.

8^{30} - 9^{30} - דיון פנימי של חברי הועדה.

9^{30} - 11^{00} - השר אריאל שרון - שר הבינוי והשיכון.

11^{00} - 11^{15} הפסקה.

11^{15} - 12^{15} - מר משה כהן - מתכנן מחוז ירושלים.

12^{15} - 13^{15} - עו"ד שרגא בירן. (נציג ישובים במטה יהודה).

...רצ"ב הדו"ח הסופי של הטכניון אשר הוזמן על ידי המועצה האזורית מטה יהודה.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת הועדה

העתק: ד"ר מרים גבאי - משרד הפנים

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

דואר נכנס
20 -12- 1990
אגף תכנון ובינוי ערים

מ ד י נ ת י ש ר א ל

משרד הבינוי והשיכון
מחוז ירושלים

תאריך:כ"ג בחשון תשנ"א
16 נובמבר 1990

מספר:ירהרתבהמ

אל: מר א. שרון
שר הבינוי והשיכון

הנדון: הרחבת תחום השיפוט ירושלים מערבה

בהתאם לבקשתך ב - 10.12.90 אני מעביר לך עיקרי הדברים של עדותי בוועדת החקירה בנדון ב-24.5.90.

משרד השיכון והבינוי פועל בירושלים ובמטרופולין על פי מדיניות הממשלה. המשרד משמש כגורם מוביל במדיניות הפיתוח. מאז מלחמת ששת הימים הוקמו ע"י המשרד 37,000 יחידות בעשר שכונות חדשות בתוך העיר ו-5000 יחידות ב-4 ערים וישובים נוספים במרחב יו"ש.

היקף זה מחייב את המשרד לקבוע עמדתו לכיווני הפיתוח האפשריים בעיר ובמרחב.

המשרד רואה בשלילה את ההצעה להרחבת תחום השיפוט מערבה.

הנימוקים:

1. לעיצוב גבולות העיר יש ערכים היסטוריים, לאומיים, דתיים וארכיטקטונים.

ערכים אלה נוצרו במשך אלפי שנים והתגבשו לדימוי עירוני המקודש בארץ ובעולם.

הרחבת גבולות העיר לאחר מלחמת ששת הימים ארמה לזעזוע אורבני אשר בעקבותיו נעשה מאמץ של הממשלה, העיריה והציבור לשלב את החדש עם הישן וליצור סאנדו המזדהה עם הדימוי.

במשך שתי עשרות שנים התמידו כל הגורמים בהקפדה על איכות התכנון והבינוי ועלה בידם לשמור על הערכים האיכותיים של עיר הבירה.

2. הרחבת גבולות משמעותית כעמדים בדור

ב - 1948 הקיפה העיר 38,000 דונם.

ב - 1967 נוספו 70,000 דונם והיא הגיעה ל - 108,000 דונם, פי 2.8 ב-19 שנה. אם יוסיפו עכשיו 30,000 דונם תהיה זו הגדלה ב- 3.6 ב- 40 שנה. מרכז העיר לא הצליח למלא את תפקידו. מערכת התנועה לא ערובה וכו'. הרחבה נוספת תפגע קשה במערכת האורבנית.

3. אורבניזציה של רצועות הירק והכפרים

ההצעה תכפה תהליך עיור של 4 כפרים וישוב פרברי וכן על רצועות הירק המקיפות את ירושלים ממערב. התחלת תהליך כזה בהכרח תשפיע על הישובים הסמוכים, כולל כפרים ערביים ויש סכנה שיטושטש הגבול בין העיר לפריפריה כמו בעזריה/שועפט.

4. משאבים ופתרונות בלבלים

הצעה להרחבה מחייבת השקעות בתשתית להשוואת רמת הפיתוח עם זו הנהוגה בירושלים. לפי יוזמי ההצעה יש צורך בהשקעה של 150 מליון דולר לאלתר לביצוע תשתיות כאשר מדובר בתוספת של 21,000 יחידות דיור. יש מקום לבדוק חלופות זולות יותר לתוספת כזו. האם נבדקה משמעות מיצוי הפוטנציאל הקיים בעיר. המגיע ל-40,000 יחידות ויותר.

5. החלשת המאמץ לאיחוד העיר ופיתוח מזרחה

אין ספק שהגלישה מערבה בנוסף לעובדות שנוצרות בדרום-מערב העיר כיום: אצטדיון, קניון, קרית מדע, גן-חיות, בית הלוחם וכו' תרכז את השקעת המשאבים באזור זה על חשבון הפיתוח במזרח הסובל ממבלות רבות על רקע התרופפות מצב הבטחון.

דוקא בעיתוי הנוכחי יגרום הדבר נזק לשכונות בצפון ומזרח העיר שלא לדבר על הנזק הפוליטי, שכן הרחבה מערבה לקו הירוק עלולה להתפרש כיאוש מאיחוד העיר ומהחלטת ריבונותינו על העיר המאוחדת.

6. המאזן הדמוגרפי בעיר ובמרחב

מאז 1967 עד 1988 ירד חלקה של האוכלוסיה היהודית ב-1,6%. גל העליה הנוכחי בודאי ידביק את הפיגור ואף יעבור את היחס שהיה ב-67. מאז 1980 יש יציבות בגידול היהודי והערבי. ב- 1988 היה הגידול היהודי 2,23% והערבי - 2.26%.

אולם, לא פחות חשוב המאזן במרחב העומד כיום על שוויון. המשך הפיתוח במעלה אדומים, אפרת, גבעת זאב, ביתר וישובים קהילתיים יוסיף ל-5000 יחידות קיימות עוד 26,000 יחידות. מגבלות הפנ"ית עולים אינן חלות על זוגות צעירים ותיקים ושוק הדירות במרחב ירושלים ובעיר, הוא שוק אחד.

הזנחת הפיתוח היהודי במרחב תזמין את המשך הכרסום הערבי באדמות המדינה. אין לדעת אם לא תוגבל בעתיד יכולת הביצוע שלנו באזור זה. הפקרת גבולות ירושלים מדרום, מזרח וצפון לפיתוח הערבי המואץ תפגע קשה בירושלים כעיר בירה.

7. <u>בחירת תלבושת בעתיד</u>

בכל מקרה, אין כל סכנה נשקפת לשטח המוצע להרחבה בתוך ההו הירוק ואם בעוד דור או שניים יוחלט להרויב את העיר מערבה, לא יווצרו עד אז בשטח זה עובדות שיסכלו את ההצעה.

ב ב ר כ ה

שמריהו כהן
מנהל המחוז

<u>העתק</u>
מר עמיקם אורן - מנכ"ל משהב"ש
גב' ס.אלדור - יח' לבינוי ערים
גב' ר.זמיר - ס/מנהל המחוז

רח' הכל 23, ת.ד. 1462, ירושלים 94581, טל' 02-291141

Jerusalem
S.F. Baras
Z. Haramati
E. Shmueli
P.O. Lagos
E.C. Goldman
D.A. Benjamin
Y. Berenson

Tel Aviv
A. Zur
Z. Fisi
Z. Margalit
O. Hatuka

Jerusalem 11.12.1990 ירושלים

בפקס. 03614780

לכבוד
מר חיים קוברסקי, יו"ר
הועדת להרחבת גבולות ירושלים
אצל בנק המזרחי
רח' רוטשילד 13
תל-אביב

נכבדי,

חנדון: הרחבת גבולות ירושלים

חנני מיצג את חישובים הבאים:

תמושבים ג, יערים, כסלון ועמינדב תמעבדים גם את עמק תארזים, את קבוץ רמת רחל וקרית ענבים וכן את מושב אבן ספיר.

לישובים אלה כולם נגיעה לנושא חנדון, ועל כן אודה לך אם תוכל ליעד לי פגישה אישית בנדון.

בתודה מראש אבקש, כי לא תתקבלנה תחלטות לפני שאפשר את כל טענות חישובים לפני חועדת חנכבדת.

בכבוד רב,

[signature] עו"ד

חעתק: מר שאול בן דב ומר אמנון אליהו, קבוץ רמת רחל.
מר אלכס בן דור, יו"ר הועד, מושב אבן ספיר.
מר משה דוד, יו"ר חועד, מושב ג. יערים.
מר סנדרי מימון, יו"ר חועד, מושב כסלון.
מר מאיר בן שוען, יו"ר חועד, מושב עמינדב.
מר נחום רונן, קרית ענבים.

153/צ

בית התעשיינים, רחוב חשרד 29, תל-אביב 68125
Industrial House, 29 Hamered Street
Tel Aviv 68125
Phone (03) 656-514 טלפון
Phone (03) 656-766 טלפון
Fax. (03) 663-933 פקס

FAX. 02-259284 פקס.

מגדל העיר, רחוב בן יהודה 34, ירושלים 94383
City Tower, 34 Ben-Yehuda Street
Jerusalem 94383
Phone (02) 228-161-9 טלפון
Telex 26587 Baras טלקס

דצמבר 1990

משרד הפנים
היחידה למחקר

ד"ר מרים גבאי

נייר עבודה מס.1 לעבודת הוועדה לחקירת גבולות עירית ירושלים

מועצה מקומית מבשרת ציון

לגבי עירית ירושלים והמועצה האזורית מטה יהודה הוגשו לוועדה עבודות מקיפות שכללו נתונים וניתוחם. לא כן לגבי המו"מ מבשרת ציון. לכן נמצא לנכון לאסוף נתונים ולנתחם לגבי רשות מקומית זאת. במיוחד מעניינת שאלת ההשלכות התקציביות של קיום רשויות מקומיות עצמאיות לעומת מיזוגן.

א. מאפיון הרשויות המקומיות לפי הרמה הכלכלית חברתית (משרד הפנים, המחלקה למחקר מוניציפלי 1988) ראוי לשים לב לנתונים הבאים:
על בסיס מדד ארצי (מורחב) של 0.00 נמצאת ירושלים בציון 0.61- ומבשרת ציון בציון 0.12-(תל-אביב 0.79).נתונים אלה מתבססים על מפקד 1983 ויש להניח כי כיום גדול הפער לטובת מבשרת אף יותר, היות ועיקר הגידול באוכלוסית מבשרת מקורו בהגירה אליה של אוכלוסיה חזקה יחסית.באופן מיוחד מאופיינים שני היישובים בחציון גיל נמוך: בעוד הממוצע הארצי עומד על 26.8 בירושלים חציון הגיל הינו 22.8 ובמבשרת 21.4.(בתל-אביב 35.8) דבר זה מוצא ביטוי גם ב"יחס התלות"-הממוצע הארצי הינו 939, בירושלים 1096 ובמבשרת 1032(בתל-אביב 848).אחת המסקנות האפשריות מנתונים אלה היא גידול פוטנציאלי בכוח העבודה בעתיד.

ב. לפי נתוני אגף הפרוגרמות במינהל התכנון של משרד הפנים י ע ד ה א ו כ ל ו ס י ה (ההערכה כי ניתן להגיע לאוכלוסיה זו בפועל) במבשרת ציון הינו 20 אלף נפש(הקיבולת התיאורטית המקסימלית היא 25 אלף נפש).

ג. נתונים שונים שנאספו לצורך עבודה זו מראים בברור כי מבחינה פונקציונלית מבשרת ציון הינה חלק אינטגרלי מירושלים, וזאת למרות קשיים מסוימים של נגישות, בעיקר בשעות העומס. מאז החלה צמיחת היישוב בשנות השבעים 75% מהנכנסים למבשרת באו מירושלים. ההערכה היא כי למעלה מ -70% מהמועסקים במבשרת עובדים בתחומי עירית ירושלים. תושבי מבשרת תלויים בירושלים בקבלת הרבה מהשירותים הציבוריים והפרטיים, הרבה מעבר למתחייב מסיפי הכניסה של יישוב בסדר גודל של מבשרת ציון לשירותים אלה, דבר הממחיש גם הוא את התלות המירבית של היישוב בעיר הגדולה הסמוכה.

בשירותים ציבוריים מדובר בעיקר בחינוך מיוחד ועל-יסודי, בתרבות ובשירותי בריאות. גם שירותים פרטיים לא מצאו מקום להתפתח בישוב לאור התלות הגדולה בירושלים(ביישוב עם 14 אלף תושבים, שחלקם הגדול הינם בעלי כוח קניה מעל לממוצע, קיימים לא יותר מ-40 עסקים, כאשר בתחומים רבים לא קיים אף עסק בודד כולל כאלו הקיימים ביישובים מסדר גודל זה בדרך כלל).

ד. כאמור הוקדשה תשומת לב מיוחדת לשאלת ההבט התקציבי של מיזוג מבשרת

ציון עם ירושלים. כאן יש להפריד בין התקציב השוטף להשקעות בתקציב הפיתוח. נאמר מראש כי ממצאים של עבודות שנעשו בארה"ב (כגון הירש) מראים כי באינטגרציה אפקית של שירותים, בהם קטן מרכיב ההשקעה, החסכון בדרך כלל אינו משמעותי, בעוד שבתקציבי פיתוח, בהם מדובר באיטגרציה אנכית בשל ההשקעות הגדולות, אין הדבר כך(כתוצאה מהסף הגבוה הנדרש למיצוי היתרונות לגודל).

מן הראוי להתייחס לעבודות אמפיריות רלוונטיות שנעשו במקומות שונים בעולם, וכמובן מדובר בעבודות המתייחסות למידוג של רשות קטנה יותר, בשטח מטרופוליטני, עם העיר הגדולה המרכזית לאזור. בעבודה שנעשתה באזור מיאמי נמצא כי בתקציב השוטף לא התקבל חסכון ברשות המקומית הקטנה, בין היתר כתוצאה ממרכיב גבוה בהוצאה של שכר לכח עבודה שלא ניתן לפטר, ואף שופרו תנאי שכרו(נזכיר כי במבשרת ציון יש כיום כ-140 משרות, לעומת כ-5000 בירושלים - מעניין שזה בדיוק באופן יחסי לגודל האוכלוסיה בשתי הרשויות המקומיות).

יחד עם זאת כן התאפתה ההנחה כי בהתייחס לחלוקה מחדש של נטל המס מחד והתועלת הכוללת מהתקציבים, מאידך, אכן הרוויחה העיר המרכזית. כאשר מדובר במצבים השכיחים (במיוחד בארה"ב, אולם כפי שראינו גם במקרה שלפנינו) שבהם ברמה הסוציו-כלכלית של תושבי העיר המרכזית נמוכה יותר משל תושבי הפרברים, ניתן לראות בתוצאה זו של המידוג משום הגדלת הרווחה הכוללת של אוכלוסי המטרופולין. נוסיף כי מחקרים נוספים, שהתייחסו לשרותים ספציפיים, העלו גם הם כי ההקצאה הכוללת של המקורות השתפרה עם המידוג תוך אספקה טובה יותר של שירותים לכלל הרשויות שמוזגו במטרופולין. גם עבודה שפורסמה ממש לאחרונה(המתייחסת לרשויות מקומיות באילינוי) מראה כי בשטח מטרופוליני כל יחידה נ ו ס פ ת של שלטון מקומי, באותו שטח ולאותה אוכלוסיה, מגדילה את סך כל ההוצאה של כלל הרשויות המקומיות, זאת כאשר מדובר במספר רב של רשויות מקומיות קטנות. זה מביא אותנו לנושא הגודל המינימלי של רשות מקומית, כאשר השאלה היא האם מבשרת ציון היא מעל לגודל מינימלי זה.

מעבודות שונות שנעשו על ידינו בהתבסס על הוצאות בפועל בישראל, לאחרונה עולה כי בתחומי הפעולה של הרשות המקומית קיים יתרון משמעותי ל ג ו ד ל עד לטווח שבין 20 אלף ל-40 אלף תושבים לפי השרות. היות והקיבולת של מבשרת, כמוסבר לעיל, עומדת על סף טווח זה ניתן להניח כי הסיפוח יביא לחסכון מסוים בתקציב השוטף. יחד עם זאת, יש לזכור את הקושי לפטר את העובדים וכו כן את העובדה כי בישראל הרבה מטלות בסיסיות, המלוות בהוצאות שוטפות רבות היקף (בעיקר: חינוך יסודי, משטרה, שיכון,בריאות) אינן בתחום הפעולה של השלטון המקומי, ולכן יש להניח כי החסכון במונחים אבסולוטיים לא יהיה אלא בהיקף קטן יחסית לכלל ההוצאה הציבורית במדינה.

באשר לתקציב ה ב ל ת י-ר ג י ל:הנסיון מלמד כי מידוג רשויות מקומיות מלווה בדרך כלל בהאצת הפיתוח ברשות הנספחת ובהגשת החשבון בתבר"ים לשלטון המרכזי. יחד עם זאת ראוי לשים לב לשתי עובדות במקרה של מבשרת ציון:האחת כי בשנתיים-שלוש האחרונות נעשו עבודות פיתוח רבות ביישוב בעיקר בתחומי מים,ביוב,בנין חטיבת ביניים, והשניה כי היישוב בשל לשלב שבי של השקעות, בעיקר במבני ציבור, אם כי השקעה במבנה למועצה תוכל אולי להחסך .לאור הנאמר לעיל על אינטגרציה של סעיפים כבדי השקעה סביר כי מידוג הרשויות יביא לחסכון מהבט זה.

יחד עם זאת יש לקחת בחשבון כי בדרך כלל נדרש גם תקציב למימון עצם תהליך המיזוג. יתכן והעובדה שבמקום מכהנת וועדה קרואה תאפשר את המעבר בפחות הוצאות הכרוכות בפיצוי על ביטול נציגות נבחרת.

עיריית ירושלים

א.התבקש נתון אוביקטיבי לגבי הקיבולת של האוכלוסיה בתחום המוניציפלי הנוכחי של ירושלים. לפי נתוני אגף הפרוגרמות במינהל התכנון במשרד הפנים י ע ד האוכלוסיה(שהוא ההערכה כי ניתן להגיע לאוכלוסיה זו בפועל) בירושלים, בגבולותיה הנוכחיים, עומד על 600 אלף נפש.
פרושו של דבר כי ירושלים מסוגלת לקלוט עוד 100 אלף נפש בגבלותיה הנוכחיים (תוספת של כ-30 אלף יחידות דיור), מהם כ-60 אלף יהודים.

לפי הערכה זו יהיה הרכב האוכלוסיה המיועדת 420 אלף יהודים(70%) ו-180 אלף ערבים(30%). זאת בהשוואה למצב הנוכחי בו אחוז היהודים דומה לזה ועומד על 71.7% מתוך אוכלוסיה כוללת של 504 אלף.

מן הראוי להבהיר כי הנתונים הנ"ל מתייחסים להערכה לגבי יעד ריאלי, וקיימים גם נתונים המתייחסים ל ק י ב ו ל ת אוכלוסיה, ואלה נעים בין 760 ל-730 אלף נפש בירושלים בגבולותיה הנוכחיים. נתוני הקיבולת מתייחסים למצב תיאורטי של מיצוי 100% של זכויות הבניה, מצב שאינו מתקיים בפועל, ולכן מן הראוי להתייחס לנתוני היעד הנ"ל. כמו כן יש לציין כי גם הנתונים המקסימליים מבוססים על הנחה שאין בונים בגיאיות.

ב.התבקשו מספר נתונים על היקף התעשיה בפועל כיום. ראשית ראוי לציין את האחוז הנמוך של המועסקים בתעשיה בירושלים-לעומת שיעור ארצי של 24% מועסקים בתעשיה השיעור בירושלים הינו 11% בלבד ובמבשרת ציון רק 9%. בשנת 1987 הועסקו בתעשיה בירושלים רק כ-16 אלף עובדים(בהשוואה ל-40 אלף בתל-אביב למשל ומתוך למעלה מ-300 אלף בישראל כולה). יתר על כן, המועסקים בתעשיה התרכזו ברובם הגדול בתעשיה קלה(למעלה מ-70%).
התבקשו גם לגבי שטחים המיועדים כיום לתעשיה בירושלים(בהתייחסות מיוחדת לתעשיה עתירת הידע) אולם אלה לא התקבלו מעיריית ירושלים. מצד שני הוכנו על ידינו מפות המשקפות שימושי קרקע בפועל בירושלים ובמבשרת. לפי מצב זה נמצאים בשימוש לתעשיה בירושלים 3200 דונם שהם רק 3.0% משטח השיפוט.

המועצה האזורית מטה יהודה

א. סיפוח שטחים ממועצה אזורית לעיריה.
סיפוח שטחים כפריים לערים שהגיעו למיצוי פוטנציאל הגידול והבינוי היגו תהליך היסטורי בשלטון המקומי במקומות רבים בעולם. הדבר מלווה כמובן גם בעליה חדה בערך המקרקעין, וכאשר קיימת בעלות פרטית על הקרקעות נזון התהליך גם מכך. בישראל קיימים שני בלמים לתופעה-המדיניות המוצהרת של שמירה על קרקע חקלאית והבעלות הציבורית על הקרקעות. לאור העובדה כי בתקופה האחרונה קיימת תחושה שהחל תהליך של שינויי גבולות בין מועצות אזוריות לעיריות ומועצות מקומיות נסקרו כל השינויים שבוצעו בשנה שחלפה. מתברר כי אמנם נעשו כ-20 שינויי גבולות שבהן מעורבות מועצות אזוריות אך לא היה אף מקרה שבו סופחו שטחי מועצות אזוריות לעיריות או למועצות מקומיות גדולות.
מצד שני קיימות כיום בקשות קונקרטיות לביצוע סיפוחים כאלו, בהיקף של אלפי דונם לעיריות נוספות, ומן הראוי לציין כי במערכת יהווה הסיפוח הראשון תקדים.

ב. קיימות מספר שאלות הנוגעות בעיקר להיבט החוקי של העברת שטחי מושב (נחלות ושטחים משותפים) לתחום שיפוט עירוני. כמו כן יש ללבן את שאלת מיצוי העלאה בערך מקרקעין כתוצאה משינוי המעמד המוניציפלי ויעוד הקרקע. התשובות לשאלות אלו מצויות בוודאי בידי מינהל מקרקעי ישראל, ותשומת הלב לכך מופנית לקראת שמיעתם בוועדה.

חוות דעת משפטית בקשר לאפשרות להמליץ על הרחבת תחום השיפוט ב ש ל ב י ם.

קיבלנו חוות דעתו של סגן בכיר ליועץ המשפטי של משרד הפנים לשאלה על אפשרות זו כאשר השלבים מותנים מראש או לחילופין בהתאם ללוח זמנים שיקבע בהמלצות. לדעתו אפשרית האלטרנטיבה השניה , בה נקבעים מראש תאריכים, תוך ציון הסיבות לקביעת כל שלב. למעשה מאפשרת המלצה מעין זו לשר הפנים ליישם את ההמלצות מבלי לשוב ולמנות וועדת חקירה.

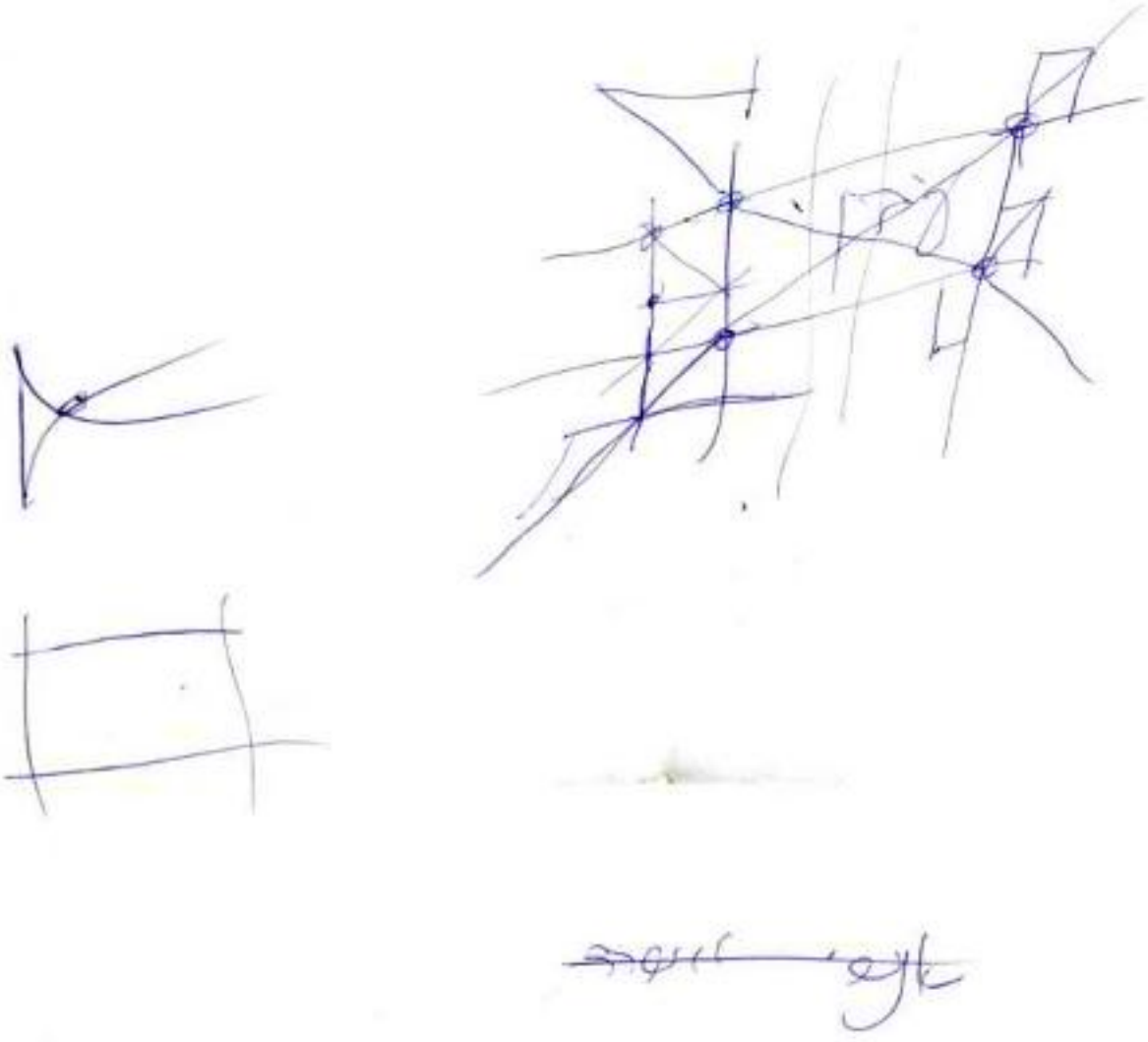

ראש העיריה
رئيس البلدية
MAYOR OF JERUSALEM

ירושלים, יג' בכסלו תש"ן
11 בדצמבר 1989
מס' - 970

לכבוד
מר חיים קוברסקי
יו"ר ועדת החקירה לענין תחום שיפוט ירושלים
משרד הפנים
רח' שלומציון המלכה
י ר ו ש ל י ם

חיים היקר,

במשך תקופה ארוכה, בעת כהונתך כמנכ"ל משרד הפנים, חדרת והצעת לנו בפגישות שונות ובעיקר בעת הדיונים השנתיים על תקציב העיריה - שעיריית ירושלים תסכים לסיפוח מבשרת ירושלים לתחומה.

לפני כארבע שנים, הודענו לך שאנחנו נהא מוכנים לדון בענין זה בגישה חיובית ואוהדת במידה ותערך בדיקה שתביא לתיקון גבולה של ירושלים, והיות ומשרד הפנים ממונה על ארץ ישראל בגבולותיה הנוכחיים ברור שהדיון יעסוק בגבול ירושלים במערב בלבד.

ראוי לחזור ולציין שלעיריית ירושלים היו ספיקות רבים באשר למבשרת ירושלים. בידיעה שהמבנה המסובך והמורכב של יישוב זה יכול להפוך לנטל בשלב הראשון - והפיכתו לנכס פוטנציאלי תחייב השקעה של מאמצים ומשאבים אדירים. עם זאת, ההזדמנות לקבוע לירושלים גבול סבעי והגיוני היתה בעיניבו מטרה חשובה וחיונית.

ירושלים היא עיר שגבולותיה נקבעו, כמעט מאז ומעולם ע"י מלחמות ולא על פי תכנון ועיצוב הגיוניים. בהתחשב בעובדה שעיר הרריה היבה בעיה אורבאנית מיוחדת תמיד - היה לגורמים אלה משקל מהותי בקשיי התפקוד של העיר. אם נוסיף לכך את העובדה שגם פיתוחה של ירושלים נגזר מאילוצי מלחמות נקבל מימד נוסף לקושי (כגון העובדה שקריות ההיקף שנבנו בירושלים ושזכו משום טעות לשם "השכונות החדשות" - נבנו שלא ברצף אורבני עם העיר - וחיבורן אל העיר היבו תהליך מסובך וממושך כאחת).

הקרב על ירושלים היבו לב ליבו של הבעיה המזרח תיכונית. אחוז היהודים בירושלים היבו נדבך עיקרי בעוצמתנו המדינית בענין זה. בעוד שבירושלים העיר, בגבולה המוניציפאלי, אחוז היהודים עומד על 71.7% - הרי במרחב המטרופוליני הקרוב, אחוז זה יורד לסד"ג של 60% - בידיעה שמבחינת היישוב הלא יהודי יש רצף אורבאני ברור בין ירושלים לסביבתה, הרי המשמעות הסטאטיסטית הזו חייבת להדליק נורה אדומה, לכל מי שהעתיד מעבר לסוות של שנתיים ושלוש, חשוב בעיניו.

אם לא תעשה פעולה ממשית לגידול האוכלוסיה היהודית בירושלים במספרים משמעותיים - עלולים העם היהודי ומדינת ישראל למצוא עצמם עם ירושלים שבה הרוב היהודי נתון בסכנה. מצב כזה עלול להפוך בנסיבות מסויימות לאסון מדיני.

אין לי ספק, שבמהלך השנים, תצטרך להמצא הדרך לתיקון גבולותיה של ירושלים גם בצפון - שזה האזור היחיד בו ניתן לתקן את הגבול ללא אימוץ אוכלוסיה בכמות מאסיבית - אבל האופציות בצפון גם הן מעטות ומה שמדובר כתיקון תחום השיפוט בצפון יכול לגעת בשוליים של מספר דונמים מוגבל - שאינו מהווה פתרון לבעיה שעורתי לעיל.

התיקון המשמעותי היחיד שיאפשר לירושלים לקלוט אוכלוסיה יהודית בהיקף משמעותי, הנו במערב העיר. לא רק שאזור זה יכול לאפשר גידול באוכלוסיה, אלא שהוא יכול לאפשר בניית תשתית שתיצור מקומות תעסוקה לאוכלוסיה - ולא כרגע המקום לעורר את המשמעות המיוחדת הזו של ירושלים עם הסטוריה ארוכה של עיר "חלוקה".

פנייתנו לתיקון גבולה של ירושלים בא אם כן לענות על צרכי השעה המיידיים וגם לתת אופציה של התפתחות לטווח הביניים והארוך. כניסה לתהליך תכנוני ארוך טווח שיצור רצף אורבאני פעיל ומתפקד - וטיפול בקטעים מיידיים של מקומות עבודה, פתרונות תחבורה, קליטת מוסדות וכיו"ב.

שינוי תחום שיפוט איננו נעשה בתדירות גבוהה - אפשר לומר בשפה ציורית, שירושלים ממתינה לרגע הזה כבר 3000 שנה - משום כך, חייבים לקבל החלטה שתענה גם לצרכי העתיד - העתיד שלמענו חובתנו להבטיח מרחב קיום ופיתוח לירושלים, בירת ישראל היהודית והנצחית.

בברכה,

טדי קולק

משרד הבינוי והשיכון
אגף תכנון ובינוי ערים

קרית הממשלה
ת.ד. 18110
ירושלים 91180

טל. (02)277-617
פקס (02)822-114
מס. 2-41290

4 בדצמבר 1990

לכבוד
מר ח.קוברסקי
יו"ר ועדת חכירה לגבולות ירושלים

הנדון: <u>השלמת מידע לקראת קבלת החלטות</u>

על מנת לקבל תמונה מקיפה רצוי, לדעתי, להשלים מידע בתחומים הבאים:

א. שמיעת עדים:

- מומחים שירחיבו את דעתינו בכל הקשור להשלכות המדיניות של שינוי גבולות העיר.
- מתכנן מחוז ירושלים במשרד הפנים שיבהיר את עמדותיו באשר לפוטנציאל הפיתוח של המחוז.
- יועץ משפטי שיחווה את דעתו על אפשרויות ההרחבה בשלבים, בהתניות או בלוח זמנים נתון מראש.

ב. נתוני עזר:

- מפת גבולות השיפוט של הישובים במחוז.
- מפת בעלויות או זכויות בקרקע (כגון: בעלות פרטית, משבצת קבע, חוזי חכירה עונתיים וכו').
- מפת שימושי קרקע בפועל.
- נתוח טופוגרפי.
- תצלום אויר צבעוני (רצוי בקנ"מ 1:20,000).

הנתונים הנ"ל רצוי שיעשו בגבולות השטח המבוקש ועל שטחים נוספים, מרוחקים יותר, בעיקר אלה שעשויים להתאים טופוגרפית לפיתוח אזורי תעסוקה.

ג. סיור.

בכבוד רב,

אדר' סופיה אלדור
מנהלת אגף תכנון ובינוי ערים

משרד הפנים
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

דואר נכנס
28 -11- 1991
אגף תכנון ובינוי ערים

ירושלים: ה' בכסלו התשנ"א
(22.11.1990)

לכבוד
מר חיים קוברסקי -יו"ר
גב' סופיה אלדור -חברה
פרופ' דניאל אלעזר -חבר
מר עמיחי בן דרור -חבר
מר יהושוע הלרמן -חבר
מר בנימין כהן -חבר
ד"ר אהרון לוי -חבר - מרכז
פרופ' אריה שחר -חבר

שלום רב,

הנדון: <u>ישיבת ועדת החקירה ביום רביעי 6/12/90</u>

הנכם מוזמנים לישיבת הועדה אשר תתקיים ביום ה' יט' בכסלו התשנ"א - 6/12/90 בין השעות 8^{30} - 12^{30} במלון מוריה - ירושלים .

על סדר היום: דיון פנימי.

אנא רישמו לפניכם את התאריכים הבאים של ישיבות הועדה כדלקמן:

יום חמישי כ"ו בכסלו התשנ"א 13/12/90 בין השעות 8^{30} - 12^{30}
יום חמישי כ"ד בטבת התשנ"א 10/1/91 בין השעות " "

על סדר היום של הישיבות הנ"ל תבוא הודעה.

נ.ב. רצ"ב (1) פרוטוקול ישיבת הועדה מיום 7/11/90.
(2) השלמת עדויות של נציגות התושבים למען מבשרת ציון.

בכבוד רב,
אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: ד"ר מרים גבאי - משרד הפנים

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

למען מבשרת

נציגות התושבים למען מבשרת-ציון

11.11.90

לכבוד

חברי ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים,

מאז הופעתם של חברי נציגות התושבים למען מבשרת-ציון בפני הועדה, הצטבר חומר רב - עדויות ודוחות - אשר היה בהם משקל רב לביסוס עמדתנו השוללת סיפוח מבשרת-ציון לירושלים.

לאחר העיון בעדויות ובדוחות מצאנו לנכון להעלות את עיקרי הדברים בכתב, **כהשלמה לטעונים שהשמענו והגשנו בכתב בעבר.**

המסמך המצורף ידון ויתמודד עם הנקודות הבאות:

א. העדר קריטריונים למיזוג רשויות.

ב. התייחסות לטעוני עירית ירושלים.

ג. התמודדות עם שאלת המחיר הכלכלי של סיפוח.

ד. הבהרת גורמי ההתנגדות של תושבי מבשרת-ציון.

נודה לועדה אם תתן דעתה בכובד הראש הראוי לדברים.

בכבוד רב,

דרי מילכה דונחין | חנן שילה | גב' כץ | עו"ד רינה אורון

בשם נציגות התושבים למען מבשרת-ציון

עיקרי הטעונים

הקריטריונים למיזוג רשויות

משרד הפנים מודה בכך שאין קריטריונים כלליים לאיחוד רשויות מקומיות. הועדה הממלכתית לעניני השלטון המקומי (ועדת זנבר, 1981), דנה בסוגית מיזוג רשויות מקומיות קטנות וסמוכות כדי להשיג צמצום במספרן וליעל השרותים לציבור. הועדה פסלה רעיון של מיזוג רשויות קטנות וסמוכות "מתוך דבקות בעקרון **שרשות מקומית, ואפילו קטנה היא, משמשת כתא בסיסי של חברה דמוקרטית** ולכן יש מקום לבטלה ע"י מיזוג עם רשויות אחרות רק במקרים קיצוניים של חוסר אפשרות ברור למלוי תפקיד הרשות" (עמ' 101).

לענין זה: מבשרת-ציון אינה דוגמא ל"מקרה קיצוני של חוסר אפשרות ברור למלוי תפקיד הרשות". אמנם מבשרת-ציון עברה משברי מנהיגות ותפקוד בשנים עברו אולם משנת 1983, מועד בו התקיימו הבחירות האחרונות בישוב, ועד היום חלו שנויים רבים בהרכב האוכלוסיה בישוב. בשנים אלה **גדלה אוכלוסית הישוב בכ-74%**. גידול זה לווה בשנוי מהותי במאזן החברתי-כלכלי. מגמה דומה מסתמנת גם באיכלוסה של השכונה החדשה (שכונה ד') ובעיבויין של השכונות הקיימות. סביר להניח ששיפור זה ברמה החברתית-כלכלית יתן את אותותיו גם בשינוי הרכב הרשות כאשר זו תבחר - הרכב שהווה מוקד עיקרי לבעית ההנהגה.

מאז שנת 1983 לא נתקיימו בחירות לרשות המקומית. לאחרונה הן נדחו נוכח המשכות דיוני ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים.

ובתגובה לטעוני עיריית ירושלים

א. עתודות קרקע לבניה

בדרישתה לספח את שטחה של מבשרת-ציון לירושלים מעלים נציגי העיריה את הנימוק של הצורך בקרקעות לבניה ולתעשיה.

1. **מגורים**: נציגי העיריה הצביעו על קיומן של עתודות קרקע בתחומי מבשרת-ציון עבור 8100 יח"ד (דו"ח מחלקת מהנדס העיר, עיריית ירושלים "פרויקט הרחבת גבולות ירושלים", אוקטובר 1989, עמ' 12). כלומר, תוספת של כ-2800 יח"ד על המתוכנן בתכנית המתאר הקיימת מ.י.250. בניתוח עתודות הקרקע ושימושיהן שעשה האדריכל שלמה אהרונסון בפני הועדה (בישיבה מיום 5.7.90), נמצא כי סך כל עתודות הקרקע למגורים **שטרם תוכננו** מגיע עד לכ- 300 יח"ד (כ-10% בלבד לעומת הערכתם של נציגי ירושלים).

יתר על כן, קיימת סתירה בגישתם של נציגי עיריית ירושלים המבטיחים מחד גיסא לשמר את יחודה של מבשרת-ציון כישוב בעל אופי כפרי (כ-2.5 יח"ד לדונם), אולם, מאידך גיסא ביססו את תכניתם על הגדלת הצפיפות ל-4 יח"ד לדונם, (ראה: דו"ח מחלקת מהנדס העיר ירושלים, אוק' 89, עמ' 9) תוך **פגיעה גסה באופי הישוב.**

2. **תעשיה**: ראש עיריית ירושלים, בעדותו בפני הועדה ביום 7 בנובמבר 90', עמד על חיוניות פיתוח תעשיה בירושלים. הצידוק העיקרי להרחבת גבולות העיר הוא **הרחבת שטחי תעשיה.** הוא הודה בפני הועדה כי **העיריה נכשלה במצוי הפוטנציאל באזורי התעשיה הקיימים** בעיר. בתלפיות איבדה העיריה שליטה ולא השכילה למנוע הסבתו של אזור התעשיה למוקד מסחר.

אשר למבשרת-ציון, הציעה עיריית ירושלים להועיד את שטחי המחצבה במעוז-ציון כעתודת קרקע לתעשיה עבור ירושלים. לא נשים עצמינו במקומם של מי שמופקדים על תכנון אזורי התעשיה של ירושלים. אולם, בדו"ח מכון ירושלים לחקר ישראל (אוגוסט 1990) ובעדותו של האדריכל שלמה אהרונסון, נטען כי עדיין ישנו פוטנציאל לא מנוצל לשטחי תעשיה בתחומי ירושלים. אזור המחצבה של מבשרת-ציון כבר מתוכנן, בתכנית המתאר מ.י. 250, לשמש אזור תעשיה, כדי להוות מקור תעסוקה לתושבי הישוב והסביבה.

לענין זה:

א. שנוי יעוד השטח לצרכי תעשיה הוא תהליך שעדיין לא החל וספק אם יהיה רלבנטי בשנים הקרובות. זאת בעיקר נוכח הצורך בחומר בנין בעיקר בשל גל הבניה המתוכנן.

ב. הגדלת אזור התעשיה במבשרת-ציון מעבר למאושר בתכנית הקיימת עלול רק להוות מטרד נוסף לתושבי המקום.

ב. טעון דמוגרפי

עירית ירושלים נאחזת בדרישתה להרחיב את גבולותיה בטעון הדמוגרפי. האוכלוסיה היהודית של ירושלים מונה כיום כ- 365 אלף איש (דו"ח מכון ירושלים לחקר ישראל, אוגוסט 1990, עמ' 19). אוכלוסית מבשרת-ציון מונה כיום כ-14 אלף נפש (3.7% מהאוכלוסיה היהודית בבירה). קצב גידול האוכלוסיה היהודית בירושלים עמד בשנים האחרונות על 2.8%-2.5% לשנה. תחזית גידול האוכלוסיה היהודית בירושלים, נוכח גל העליה הנוכחי, מגמד עוד יותר את "תרומתה" האפשרית של מבשרת-ציון לשמירת המאזן הדמוגרפי בעיר. מר שמריה כהן, בעדותו מ-24.5.90, הצביע על כך שהחשש של עירית ירושלים מפגיעה במאזן הדמוגרפי (יהוד-ערבי) אינו משמעותי עד כדי כך.

ג. תלות בשרותים של עירית ירושלים

בדיוני הועדה נשמעו טענות שיעדן שלילת זכותה של מבשרת-ציון לניהול עצמי בשל תלותה בשרותים המסופקים ע"י עירית ירושלים ובשל אי יכולתה לשאת עצמה מבחינה כלכלית. כך למשל העיד מר דן וינד בפני הועדה (8.3.90): "היום את כל השרותים של מבשרת נותנת ירושלים: ביוב, מים *מלקחים מהקו של ירושלים*, שרותי אשפוז, שרותי קבורה, השרותים ניתנים ע"י עירית ירושלים, בתי ספר תיכוניים מעל כתה ט'..."

טעונים מסוג זה הם אבסורדים ומצדיקים לכאורה טענות בזכות הצורך לספח את רמת-גן לת"א, או את ערד לבאר-שבע. האם תופעת היוממות של תושבי מבשרת-ציון לירושלים שונה מתופעות כאלה ביחסי מטרופולין עם שכנותיה דוגמת עומר - באר-שבע, סביון - ת"א, טבעון - חיפה?

<u>מחיר הסיפוח</u>

בפני הועדה הועלתה טענה כאילו אחד הצידוקים לסיפוחה של מבשרת-ציון לירושלים הוא הצורך ביעול השרותים המוניציפליים וכאילו יש יתרון לגודל. ועדת זנבר (1981) נתנה דעתה לנושא וקבעה כי "עמדתה החד-משמעית של הועדה היתה שאין גודל אופטימלי של רשות מקומית ואת היתרונות לגודל באספקת השרותים ובפיקוח עירוני וכדי עדיף להשיג ע"י הגברת שיתוף הפעולה בין רשויות מקומיות סמוכות" (עמ' 2). גם משרד הפנים מודה, בסוף 1989, כי **עדיין לא נקבעו הקריטריונים לגודל אופטימלי של רשות מקומית**. בתכנית העבודה ל-1989/90 של המינהל לשילטון מקומי (מתוך: "הצעה לתכנית אסטרטגית למשרד הפנים לשנים 1989-1992, ירושלים ספטמבר 1989) עולה כי משרד הפנים מתכנן מחקר בנושא: "תיקון מפת הרשויות המקומיות ליעול המערכת כולה" שאחת ממטרותיו היא לבחון ולקבוע את הגודל האופטימלי כקריטריון למיזוג רשויות מקומיות (עמ' 39-40).

לענין זה, קובעת ועדת זנבר גם: "בכל הנוגע למיזוג רשויות מקומיות ולשאלת היחסים שבין הרשויות המקומיות לבין עצמן, הגענו, בהתבסס על החקירות שערכנו בישראל ובחו"ל למסקנה ברורה, ש**אין בנמצא מושג של גודל אופטימלי מסוים לערים באופן כללי**. אמנם נכון הדבר שקיימים יתרונות וחסרונות לגודל המשפיעים על ביצוע פונקציות מיוחדות בערים שבגדלים שונים, והגודל יכול להשפיע ואף משפיע על אפשרויות השתתפות האזרחים בחיי הציבור ובחיים הפוליטיים המקומיים. אך בראותנו את התמונה הרחבה יותר, נמצא שאף אלה תלויים בגורמים אחרים כגון מיקום העיר, אופי התושבים, משאביה הפיסקאלים וכדומה. כתוצאה מכך נמצא כי **קיימים, למעט המקרים השוליים, אך יתרונות מועטים באיחוד המלא שבין הרשויות הקיימות**, כאשר נתון, מחד גיסא, המאמץ הנדרש כדי להשיג איחוד מעין זה לעומת הסיכונים הכרוכים, מאידך גיסא, <u>**בפגיעה בחיים הציבוריים באותן ערים וזאת לעומת השגים מנהלים וחסכון, שהם בלתי וודאיים במהותם**</u>" (עמ' 15).

הנמקה דומה מוצגת בדו"ח שהכין "מכון ירושלים לחקר ישראל" (אוגוסט 1990, עמי 34): " השנוי באחריות לשרותים המוניציפלים עשויה לשפר את מצבם של תושבי מבשרת אולם אין בה כדי לאפשר לממשלה להקטין את סכומי המענק הכללי וההשתתפויות האחרות לירושלים וישובים האחרים במרחב".

לעומת זאת, ב"עיקרי דברים" של דו"ח זה (עמי 3) מצוין כי "איחוד המרחב ביחידה מוניציפלית אחת עשוי לחסוך למשק הלאומי סכומים נכבדים [1] וליעל ולשפר את רמת השרותים לתושבי המרחב". חלקו הראשון של משפט זה סותר את המצוטט לעיל (מעמוד 34). את חלקו השני של המשפט הזימו תושבי רמת מוצא אשר דווחו (באמצעות דובר מוצא עילית) על העדר שרותים עירוניים מינימלים.

מן המפות המוצגות ע"י עירית ירושלים עשוי לכאורה להתקבל הרושם כאילו קיימת רציפות קרקעית בין ירושלים לבין "עתודות הקרקע לבניה ולתעשיה" במבשרת-ציון. בין ירושלים למבשרת-ציון מפרידים 8 ק"מ של **כביש בין עירוני עמוס, מפותל ותלול.** אין להעלות על הדעת שניתן להשתית רמת שרותים מינימלית באמצעות עורק תחבורה בינעירוני כזה. אלטרנטיבית, **הכשרת דרכי גישה מקומיים מחייבת השקעת הון עתק.**

תכניות פיתוח מערכת הכבישים של עירית ירושלים, כפי שהוצגה ע"י מהנדס העיר, בישיבת הועדה ביום 7.11.90, מתיחסת לפיתוח עורקי תנועה בכוון צפון-דרום. לא ניתנה כלל הדעת לפיתוח צירי תנועה בכוון מערב-מזרח או פיתוח מערכת כבישים ממערב ל"סיבוב מוצא", המתחייבים כחלק מרעיון התפשטות העיר מערבה.

לסיכום

סיפוחה של מבשרת-ציון לירושלים לא תענה אף לאחת מצפיותיה של עירית ירושלים. יתר על כן, כמה עדויות (נציג מוצא, ציפי רון) העלו במלוא החריפות את הסיכון לפגיעה ברמת השרותים ואיכות החיים של תושבי מבשרת-ציון כתוצאה מסיפוח אפשרי לירושלים. **אך טבעי הוא שנושא זה מהווה מקור לדאגה לתושבי מבשרת-ציון.**

---

1) ראה לענין זה, ראה נספח א'.

בהמשך למסמך "לקט עובדות" שהגישה נציגות התושבים למען מבשרת ציון לועדה (יוני 1990) ובהתייחס לסיבות ההתנגדות של התושבים לסיפוח הישוב לירושלים (עמ' 18), יש מקום לחזור ולהדגיש הנקודות הבאות:

1. תושבי מבשרת-ציון שהעידו בפני הועדה חזרו וטענו כי בחרו לגור במבשרת נוכח הצביון הכפרי למחצה ואיכות החיים הנובעת מצפיפות דיור נמוכה, על סמך תכנית מתאר קיימת. **שנוי בתכנית המתאר, המאושרת כחוק, תתפס כפגיעה בזכויותיהם הבסיסיות ותהווה עילה לפניה לערכאות משפטיות.**

2. בשנים האחרונות החל תהליך של פיתוח תשתיות ורמת השרותים בישוב. תושבי מבשרת ציון רואים כחיוני שתהליך זה ימשך ואף יואץ. לעומת זאת, בעדות נציג מוצא עילית בפני הועדה, ב-16.8.90, נעשתה השוואה של רמת השרותים לתושב בישובו עם אלה הניתנים לתושבי רמת מוצא ע"י עירית ירושלים. עדות זו מצטרפת לעדותה של ציפי רון מהחברה להגנת הטבע **וחושפת את כשלונה של עירית ירושלים בהבטחת שרותים לשכונות המרוחקות ממרכז העיר ואבטחת איכות הסביבה לתושבים.** יוזכר כי גם דו"ח מבקר עירית ירושלים, שפורסם לאחרונה, חשף מחדלים ואי סדרים במערך הפיקוח העירוני בתחום הבניה.

כל אלה מהווים מקור לדאגה כנה ואמיתית של תושבי מבשרת-ציון מתוצאות סיפוח אפשרי לירושלים.

3. מבין החלופות שהוצגו בפני הועדה בנוגע להרחבת התחום המוניציפלי של ירושלים מערבה, יש להעיר כלהלן:

א. אחת האופציות היא **סיפוחם של שטחים ולא ישובים,** תוך השארתן של מובלעות מוניציפליות עצמאיות. **ראש עירית ירושלים רואה בחיוב פתרון כזה.**

ב. כל חלופות הביניים האחרות שהוצגו לפני הועדה - דגמים של רובע עירוני או מועצה מקומית בתוך עיר - **לא נוסו או נכשלו במקומות אחרים בארץ.** יובהר כי בכוונתנו להתנגד לשמש "שפן נסיונות" לדגמים של שלטון מקומי שטיבו טרם הוכח.

לצד זאת ברצוננו לחזור ולהדגיש כי במבשרת-ציון פועלת התארגנות וולנטרית של תושבים ששמו להם למטרה לפעול למען קידום איכות החיים ופיתוח קהילתי תוך העמקת האינטגרציה החברתית בישוב. **פעילות זו היא רבת פנים ונמשכת תקופה ארוכה** (למעלה מ-3 שנים) ומעידה על היכולת להצמיח הנהגה חדשה המסוגלת להצעיד את הישוב קדימה.

נספח אי

בדיונים שונים ובמסמכים הועלתה טענה כאילו חורגות הוצאות ההנהלה בתקציב של מבשרת-ציון ממדדים מוכרים בארץ. סיפוח מבשרת-ציון לירושלים עשוי, ע"פ אותה טענה לחסוך בהוצאות ההנהלה. כדי להעמיד דברים על דיוקם הוכנה טבלה המפרטת ומשווה את התפלגות הוצאות התקציב של המועצה המקומית במבשרת-ציון להתפלגות הרכב ההוצאות של הרשויות המקומיות בארץ:

התפלגות הוצאות בתקציב הרגיל (באחוזים)

שנה	מבשרת-ציון		ממוצע ארצי*
	1986-7	1987-8	1985-6
הנהלה וכלליות	18.56%	17.8%	20.59%
שרותים מקומיים סה"כ	20.67%	20%	22.99%
מזה: תברואה	6%	6.97%	8.9%
שמירה ובטחון	2.12%	1.73%	1.7%
תכנון ובנין	3.17%	3.41%	1.7%
נכסים ציבוריים	8.50%	6.81%	7.4%
שרותים שונים	0.87%	1.07%	3.2%
שרותים ממלכתיים, סה"כ	45.51%	45.05%	43.6%
מזה: חינוך	29.99%	28.61%	26.7%
תרבות	1.54%	3.25%	6.4%
בריאות	0.13%	0.13%	
רווחה	12.45%	11.45%	8.3%
דת	1.40%	1.61%	
שונות			2.2%
מפעלים ושונות, סה"כ	9.41%	11.90%	9.4%
מזה: מים	9%	11.65%	7.4%
נכסים	0.25%	0.23%	
תחבורה	0.16%	0.02%	
אחר, סה"כ	5.85%	5.97%	3.6%
מזה: תשלומים לא רגילים	-	0.45%	
פרעון מלוות	5.85%	5.52%	

---

* המקור: מרכז השלטון המקומי בישראל, הארנונה ותקציבי הרשויות המקומיות בשנים 1980-87, בהוצאת החברה למשק ולכלכלה של השלטון המקומי בע"מ, אפרי 1989.

דואר נכנס
19 -11- 1991
מנהל התכנון וביטוי עריים

מ ד י נ ת י ש ר א ל

משרד הבינוי והשיכון
מחוז ירושלים

תאריך:כ"ג בחשון תשנ"א
11 בנובמבר 1990

מספר:יסהרחבהמ

אל: מר ד.יונגמן
משרד ראש הממשלה

הנדון: הרחבת תחום השיפוט ירושלים מערבה

בהתאם לבקשתך אני מעביר לך עיקרי הדברים של עדותי בועדת החקירה בנדון ב-24.5.90.

לאחרונה ביקשתי מהנהלת המשרד לקבוע עמדתה לאור השינויים שחלו מאז.

משרד השיכון והבינוי פועל בירושלים ובמטרופולין על פי מדיניות הממשלה. המשרד משמש כגורם מוביל במדיניות הפיתוח. מאז מלחמת ששת הימים הוקמו ע"י המשרד 37,000 יחידות בעשר שכונות חדשות בתוך העיר ו-5000 יחידות ב-4 ערים וישובים נוספים במרחב יו"ש.

היקף זה מחייב את המשרד לקבוע עמדתו לכיווני הפיתוח האפשריים בעיר ובמרחב.

המשרד רואה בשלילה את ההצעה להרחבת תחום השיפוט מערבה.

הנימוקים:

1. לשיצוב גבולות העיר יש ערכים היסטוריים, לאומיים, דתיים וארכיטקטונים.

ערכים אלה נוצרו במשך אלפי שנים והתגבשו לדימוי עירוני המקודש בארץ ובעולם.

הרחבת גבולות העיר לאחר מלחמת ששת הימים גרמה לזעזוע אורבני אשר בעקבותיו נעשה מאמץ של הממשלה, העיריה והציבור לשלב את החדש עם הישן וליצור סגנון המזדהה עם הדימוי.

במשך שתי עשרות שנים התמידו כל הגורמים בהקפדה על איכות התכנון והבינוי ועלה בידם לשמור על הערכים האיכותיים של עיר הבירה. חובה לשמור את ירושלים אנו רוצים.

2. <u>הרחבת גבולות משמעותית פעמיים בדור</u>

ב - 1948 הקיפה העיר 38,000 דונם.

ב - 1967 נוספו 70,000 דונם והיא הגיעה ל - 108,000 דונם, פי 2.8 ב-19 שנה. אם יוסיפו עכשיו 30,000 דונם תהיה זו הגדלה ב- 3.6 ב- 40 שנה. מרכז העיר לא הצליח למלא את תפקידו. מערכת התנועה לא ערוכה וכו'. הרחבה נוספת תפגע קשה במערכת האורבנית.

3. <u>אורבניזציה של רצועות הירק והכפרים</u>

ההצעה תכפה תהליך עיור של 4 כפרים וישוב פרברי וכו על רצועות הירק המקיפות את ירושלים ממערב. התחלת תהליך כזה בהכרח תשפיע על הישובים הסמוכים, כולל כפרים ערביים ויש סכנה שיטושטש הגבול בין העיר לפריפריה כמו בעזריה/שועפט.

4. <u>משאבים ופתרונות כלכליים</u>

הצעה להרחבה מחייבת השקעות בתשתית להשוואת רמת הפיתוח עם זו הנהוגה בירושלים. לפי יוזמי ההצעה יש צורך בהשקעה של 150 מליון דולר לאלתר לביצוע תשתיות כאשר מדובר בתוספת של 21,000 יחידות דיור. יש מקום לבדוק חלופות זולות יותר לתוספת כזו. האם נבדקה משמעות מיצוי הפוטנציאל הקיים בעיר, המגיע ל-40,000 יחידות ויותר.

5. <u>החלשת המאמץ לאיחוד העיר ופיתוח מזרחה</u>

אין ספק שהגלישה מערבה בנוסף לעובדות שנוצרות בדרום-מערב העיר כיום: אצטדיון, קניון, קרית מדע, גן-חיות, בית הלוחם וכו' תרכז את השקעת המשאבים באזור זה על חשבון הפיתוח במזרח הטובל ממגבלות רבות על רקע התרופפות מצב הבטחון.

דוקא בעיתוי הנוכחי יגרום הדבר נזק לשכונות בצפון ומזרח העיר שלא לדבר על הנזק הפוליטי, שכן הרחבה מערבה לקו הירוק עלולה להתפרש כיאוש
מאיחוד העיר ומהחלשת ריבונותינו על העיר המאוחדת.

6. <u>המאזן הדמוגרפי בעיר ובמרחב</u>

מאז 1967 עד 1988 ירד חלקה של האוכלוסיה היהודית רק ב-1.6%. גל העליה הנוכחי בודאי ידביק את הפיגור ואף יעבור את היחס שהיה ב-67. מאז 1980 יש יציבות באחוז היהודי והערבי. ב- 1988 היה הגידול היהודי 2.23% והערבי - 2.26%.

אולם, לא פחות חשוב המאזן במרחב העומד כיום על שוויון. המשך הפיתוח במעלה אדומים, אפרת, גבעת זאב, ביתר וישובים קהילתיים יוסיף ל-5000 יחידות קיימות עוד 26,000 יחידות. מגבלות הפנייה עולים אינן חלות על זוגות צעירים וותיקים ושוק הדירות במרחב ירושלים ובעיר, הוא שוק אחד.

הזנחת הפיתוח היהודי במרחב תזמין את המשך הכרסום הערבי באדמות המדינה אין לדעת אם לא תוגבל בעתיד יכולת הביצוע שלנו באזור זה. הפקרת גבולות ירושלים מדרום, מזרח וצפון לפיתוח הערבי המואץ תפגע קשה בירושלים כעיר בירה.

7. <u>בחירת חלופות בעתיד</u>

בכל מקרה, אין כל סכנה נשקפת לשטח המוצע להרחבה בתוך הקו הירוק ואם בעוד דור או שניים יוחלט להרחיב את העיר מערבה, לא יוצרו עד אז בשטח זה עובדות שיסכלו את ההצעה.

ב ב ר כ ה

שמריהו כהן
מנהל המחוז

<u>העתק:</u>
מר אריאל שרון - שר הבינוי והשיכון
מר עמיקם אורן - מנכ"ל משהב"ש
✓ גב' ס.אלדור - יח' לבינוי ערים
גב' ר.זמיר - ס/מנהל המחוז

רח' המלך 23, ת.ד. 1462, ירושלים 94581, טל' 02-291141

MATEH YEHUDA
REGIONAL COUNCIL

מועצה אזורית מטה יהודה

אבו גוש
אביעזר
אבן ספיר
אדרת
אורה
אשתאול
בית זית
בית מאיר
בית נקופה
בקוע
בר גיורא
גבעת יערים
גבעת ישעיהו
גפן
הראל
זכריה
זנוח
טל שחר
יד השמונה
ישעי
כסלון
כפר אוריה
לוזית
ליאון
מבוא ביתר
מוצא
מחסיה
מטע
מסילת ציון
מעלה החמישה
נוה אילן
נוה מיכאל-רוגלית
נוה שלום
נחושה
נחם
נחשון
נטף
נס הרים
נתיב הל"ה
עזור
עין נקובה
עין ראפה
עמינדב
צובה
צור הדסה
צלפון
צפרירים
צרעה
קרית יערים - טלז
קרית ענבים
רמת רזיאל
רמת רחל
שדות מיכה
שואבה
שורש
תירוש
תעוז
תרום

איתנים
בית ג'מל
גבעת שמש
גיזו
הר טוב
חוות שער הגיא
עין כרם
קרית יערים פ'

ט' בחשון תשנ"א
28 באוקטובר 1990
מספרנו: כ8 309ק

לכבוד
מר חיים קוברסקי
יו"ר ועדת החקירה לגבולות ירושלים

מכובדי,

בהמשך להודעתי בע"פ בפני חברי ועדת החקירה ואחרים בישיבתה האחרונה של הועדה.

הריני להודיעך בזאת שמכתבה של היועצת המשפטית של המועצה עו"ד אביבה קפלן ויגדור, נכתב ונשלח לגב' אנה חזן על דעתה, ועל דעתה בלבד.

אנו בטוחים שיו"ר הועדה וחבריה, יפעלו יחקרו ויסיקו מסקנותיהם ללא משוא פנים.

אנו מאחלים ליו"ר הועדה וחבריה עבודה פוריה.

בכבוד רב,

דוד
ראש המועצה

יסמערבה

מ ד י נ ת י ש ר א ל

משרד הבינוי והשיכון
מחוז ירושלים

תאריך:ה' בחשון תשנ"א
24 אוקטובר 1990

אל:
מר קובי כץ
עוזר השר
משרד ראשי

הנדון: הרחבת תחום שיפוט ירושלים מערבית

ועדת חקירה בראשות ח. קוברסקי שמונתה ע"י שר הפנים בנדון עומדת לסכם המלצותיה וכנראה תמליץ על הרחבת תחום השיפוט מערבה על פני 30,330 דונם הכוללים הישובים הבאים:

מבשרת-ציון, מוצא, בית-זית, אורה ועמינדב וכן השטחים הסמוכים להם.
בישובים אלה יש כיום 3360 יחידות ועפ"י תכנית קיימת יתוספו עוד 2110 יח' - בסה"כ 5500 יח'. תכנית העיריה כוללת תוספת של 17,500 יח'. בתכנית זו נדרש תקציב מיוחד להעלאת רמת התשתית והשירותים בישובים הקיימים.

ב- 22.12.89 הוחלט בישיבה עם מנכ"ל משהב"ש ומנהלת האגף לבינוי ערים להתנגד להרחבה. הטעמים להתנגדות מפורטים בסיכום מ- 22.11.89 המצ"ב.

ב- 24.5.90 הופעתי בפני הועדה הנ"ל והבעתי התנגדותי לתכנית ההרחבה. לנושא יש השלכות רבות, חיוביות ושליליות וביחוד משמעויות מדיניות.

אני מציע לקיים דיון עם שר הבינוי והשיכון, להביא לידיעתו פרטים על תכנית ההרחבה והעמדות השונות המתיחסות לתכנית זו.

נא לזמן בנוסף למנכ"ל את ס. אלדור מנהלת האגף לבינוי ערים.

אני מליט מסמכים :

העיר ירושלים, הרחבת תחום השיפוט, רקע
תכנית קולק להרחבת ירושלים מערבה - מנשה בן ארי
סיכום ישיבה 22.11.89
מפה.

בכבוד רב,

שמריהו כהן
מנהל המחוז

העתק:
מר ע. אורן - מנכ"ל משב"ש
גב' ס. אלדור - מנהלת אגף לבינוי ערים.

רח' הלל 23, ת.ד. 1462, ירושלים 94581, טל' 02-291141

דואר נכנס
25 -10- 1989
אגף תכנון ובינוי ערים

ועדת החקירה לגבולות
עירית ירושלים

ירושלים: כג' בתשרי התש"ן
(22.10.1989)

לכבוד
אדר' סופיה אלדור
פרופ' דניאל אלעזר
מר עמיחי בן דרור
מר יהושע הלרמן
מר בנימין כהן
ד"ר אהרון לוי
פרופ' אריה שחר

שלום רב.

הנדון: <u>שינוי שטח שיפוסה של עירית ירושלים/ חומר רקע שהוגש על ידי עירית ירושלים</u>

1. בהמשך למכתבי אליכם מיום 7.9.89. הנני מתכבד להעביר לעיונכם חוברת "פרוייקט הרחבת גבולות ירושלים" אשר הוכן על ידי עירית ירושלים וכן מכתבו של מהנדס העיר מיום 15.10.89 בנדון.

2. מזכירות הועדה תבוא אתכם בדברים בכדי לתאם מועד לישיבתה של ועדת החקירה לחודש דצמבר 1989. לישיבה זו יוזמנו נציגי עירית ירושלים כדי להציג את עמדתם.

כמו כן, מזכירות הוועדה תתאם עמכם מועדים לישיבות הבאות.

בכבוד רב,

חיים קוברסקי
יו"ר הועדה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2. 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

עיריית ירושלים
המחלקה לתכנון העיר

ירושלים, טז' בתשרי תשמ"ט
15 באוקטובר 1989

לכבוד
מר חיים קוברסקי
יו"ר ועדת החקירה לענין הרחבת תחום השיפוט של ירושלים
משרד הפנים
הקריה
<u>י ר ו ש ל י ם</u>

א.נ.,

הנדון: <u>הרחבת תחום השיפוט של ירושלים</u>

בהמשך למינוי ועדת החקירה על פי סעיף 8 לפקודות העיריות שנחתמה ע"י מנכ"ל משרד הפנים דאז ביום 10.2.88 ותוקנה ביום 28.8.88 הרינו מתכבדים להודיעך את עמדת העיריה בנדון:

1. לדעתנו יש לצרף לתחום השיפוט של העיר ירושלים את השטח המסומן במפה הרצ"ב ולהעתיק את גבולות העיר לקו המסומן בצבע כתום.
2. כפי שתראה מהחומר הרצ"ב, העיריה התייחסה ברצינות מרובה לבדיקות המיקדמיות והגיעה למסקנה כי את השטח הנוסף יש לצרף כמיקשה אחת.
3. מובן מאליו, כי אם הועדה תאמץ את המלצות העיריה, יהיו לנו דרישות שונות מהגורמים הממלכתיים לסייע בכל המובנים לקליטה מהירה ואפקטיבית של השטחים החדשים, תביעות אלה סרם נוסחו וטרם אושרו במוסדות העיריה המוסמכים, זאת בהנחה כי תחילה יש להתחיל בדיוני הועדה ועם הזמן לשתף גורמים אחרים בבעיות שיווצרו.
4. העיריה לא התייחסה בעבודת ההכנה לאפשרות הרחבת גבולה לכיוונים מזרח, דרום וצפון, והואיל ושטחים אלה אינם בגדר סמכות הועדה.
5. נודה לך באם תזמינו להסביר ולפרט את הממצאים שבחוברת הרצ"ב.

בכבוד רב,

אהוד תייר
מהנדס העיר

העתק: טדי קולק, ראש העיריה
עמוס מר חיים, מ"מ ראש העיריה
אהרן שריג, מנכ"ל העיריה
עוזי וכסלר, מנהל הרשות לפיתוח ירושלים
יעקב אפרתי, גזבר העיריה

משרד הפנים
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

דואר נבנס
20 -10- 1990
נגף ייבון ובינוי ערים

ירושלים: כה' בתשרי התשנ"א
(14.10.1990)

לכבוד
מר חיים קוברסקי -יו"ר
גב' סופיה אלדור -חברה
פרופ' דניאל אלעזר -חבר
מר עמיחי בן דרור -חבר
מר יהושוע הלרמן -חבר
מר בנימין כהן -חבר
ד"ר אהרון לוי -חבר - מרכז
פרופ' אריה שחר -חבר

שלום רב,

הנדון: <u>ישיבת ועדת החקירה ביום רביעי 7/11/90</u>

בהמשך למכתבי אליכם מיום 23.9.90 אני מצ"ב פירוט סדר היום של הישיבה אשר תתקיים
ביום רביעי י"ט בחשון התשנ"א, 7.11.90 בין השעות 8^{30} - 17^{00} במלון מוריה ירושלים.

...כמו כן מצ"ב פרוטוקול הישיבה מיום 18.9.90.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתקים: מר דוד דוד - ראש המועצה האזורית מטה יהודה
מר אהוד תייר - מהנדס עירית ירושלים
ד"ר מרים גבאי - משרד הפנים
מר יהושע כהנא - ראש המועצה המקומית מבשרת ציון
ד"ר מילכה דונכין - נציגת תושבי מבשרת ציון

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

משרד הפנים
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: כה' בתשרי התשנ"א
(14.10.1990)

סדר יום לישיבת הועדה ביום ד' 7.11.90

8³⁰ - 10⁰⁰ הצגת מימצאי עבודת מכון ירושלים לחקר ישראל על ידי צוות המחקר (ישראל קמחי, שלום רייכמן יוסף שביד).

10⁰⁰ - 10¹⁵ ה פ ס ק ה

10¹⁵ - 11¹⁵ הצגת נושא מערכת הדרכים של ירושלים ע"י מהנדס עירית ירושלים (אהוד תייר)

11¹⁵ - 13³⁰ תגובות עירית ירושלים:

-ראש העיר (טדי קולק)
-מהנדס העיר (אהוד תייר)
-עוזי וכסלר (מנכ"ל הרשות לפיתוח ירושלים)
-יורם בר-סלע (יועץ משפטי)

13³⁰ - 14³⁰ ה פ ס ק ת - צ ה ר י ם

14³⁰ - 16³⁰ תגובות המועצה האזורית מטה יהודה

16³⁰ - 17⁰⁰ ישיבה פנימית של הועדה

ראש העיריה
رئيس البلدية
MAYOR OF JERUSALEM

ירושלים, ת' בתשרי תשנ"א
27 בספטמבר 1990
מט' - 800

לכבוד
מר חיים קוברסקי
יו"ר ועדת המקירה לבדיקת הרחבת גבולות ירושלים

לחיים קוברסקי ברכות,

אני שמח לבשר לך שבישיבת מועצת העיריה מיום 26.9.90 אושרה הצעת החלטה בזו הלשון:

"המועצה מחליטה לאשר בקשת העיריה להרחבת תחום השיפוט של ירושלים, כפי שהוגשה לוועדת המקירה שנקבעה לעניין תחום השיפוט של ירושלים". ההחלטה אושרה פה אחד.

בכך הושלם ההליך הפורמלי לגבי קביעת עמדת העיריה, לאחר שהבושא הוצג ואושר במסגרות פנימיות אחדות של העיריה כולל בפורום של ראש העיריה וסגניו. חלק מהחלטות התקבלו בקדנציה הקודמת ועל כן התבקש האשור התוזר במועצת העיריה.

בדיון שהתקיים במועצה הודגשה חשיבות ההחלטה על הרחבת תחום השיפוט - החלטה היוצרת תיבול לתנופה ופתוח של העיר, הבטחת עתידה הכלכלי חברתי והאזון הדמוגרפי בה. גל העליה המגיע לארץ והסיכוי לקלוט חלק ניכר ממנו בירושלים - הגדילו את ההכרח בשינוי תחום השיפוט וגבו יצרו צורך לקבלת החלטה מיידית.

בישיבת ההנהלת הודעתי לחברי המועצה, כי כל חבר מועצת המעוניין להופיע בפני הועדה רשאי לעשות זאת.

כמוסכם בינינו אופיע בפני הועדה הנכבדה שבראשותך ביום 7.11.90 וארחיב את שיקולינו וניימוקינו בעד אשור הבקשה חנ"ל.

בברכת גמר חתימה טובה,

טדי קולק

מדינת ישראל
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

דואר נכנס
18 -09- 1990
אגף תכנון ובינוי ערים

ירושלים, כ"א באלול התש"ן
11.9.90

לכבוד

1. מר חיים קוברסקי - יו"ר
2. גב' סופיה אלדור - חברה
3. פרופ' דניאל אלעזר - חבר
4. מר עמיחי בן דרור - חבר
5. מר יהושע הלרמן - חבר
6. מר בנימין כהן - חבר
7. ד"ר אהרון לוי - חבר - מרכז
8. פרופ' אריה שחר - חבר

שלום רב,

הנדון : המועצה האזורית מטה יהודה

היועצת המשפטית של המועצה האזורית מטה יהודה, עו"ד אביבה קפלן ויגדור, מבקשת פירוט עיסוקו העיקרי ומקום מגוריו של כל חבר בועדת החקירה לגבולות ירושלים.

כמו כן, היא מבקשת לדעת מי מחברי הועדה היה חבר או השתתף באופן אחר בועדות כל שהן בנושא העיר, או מי מהם נתן חוות דעת בנושא הקשור לנושאים בהם עוסקת ועדת החקירה.

אני מצ"ב צילום פנייתה אליי באותו עניין, ומבקשת את התייחסותכם כדי שאוכל להשיב לה.

ב ב ר כ ה,

אנה חזן
מזכירת הועדה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן גוריון, בנין 2, טל. 02-701468
פקסימיליה : 02-639368

דואר נבנס
28 -08- 1990
אגף תכנון ובינוי ערים

משרד הפנים

ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: ה' באלול התש"ן
26 באוגוסט 1990

לכבוד
[redacted]

הנדון: ישיבת ועדת החקירה ביום ג' כ"ח אלול התש"ן-18/9/90.

שלום רב,

1. בהמשך למכתבי אליכם מיום 19/8/90, אני מצ"ב את סדר היום המפורט של הישיבה (המרתונית) ליום ג' כ"ח באלול התש"ן- 18/9/90.

הישיבה תתקיים במלון מוריה, רח' קרן היסוד ירושלים.

כמו כן רצ"ב פרוטוקול ישיבת הועדה מיום 16/8/90.

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: ד"ר מרים גבאי, משרד הפנים.
מר אהוד תייר, מהנדס עירית ירושלים.
מר דוד דוד, ראש הועצה האזורית מטה יהודה.
מר יהושע כהנא, ראש מו"מ מבשרת ציון.

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

משרד הפנים

ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: ה' באלול התש"ן
26 באוגוסט 1990

<u>סדר יום לישיבת הועדה ביום ג' 18/9/90.</u>

8:30 - 8:50 - מר דוד גבאי - גבעת יערים.

8:50 - 9:10 - הגב' ציפי רון - החברה להגנת הטבע.

9:10 - 9:30 - עו"ד זוהר נאור - שואבה.

9:30 - 9:50 - מר סמי דוגה - סניף המפד"ל במבשרת ציון.

9:50 - 10:10- מר דן וינד - תושב ירושלים.

10:10- 10:30 - הפסקה.

10:30 - 12:00 - עדים מומחים מהטכניון של המועצה האזורית מטה יהודה.

12:00 - 13:00 - שאלות ותשובות למומחה הטכניון.

13:00 - 14:00 - ארוחת צהריים.

14:00 - 16:00 - מר דב קהת - מנכ"ל משרד הפנים.

16:00 - 16:15 - הפסקה

16:15 - 18:00 - תגובת עירית ירושלים.

18:00 - 18:30 - ישיבה פנימית של חברי הועדה.

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

TRANSLATORS' POOL
חבר
מקבוצת חבר המתרגמים בע"מ
JERUSALEM 34 BEN YEHUDA St. בן יהודה 34 ירושלים
TEL: 02-234265 טל:

מדינת ישראל
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ישיבת ועדת החקירה אשר התקיימה ביום ה' 16.8.90

מגוון שרותי חבר

* רישום פרוטוקולים בועידות, בוררויות, בתי משפט
* הקלטות ופיענוח סרטים וקסטות
* ציוד אור־קולי, הגברת קול, וידיאו, מקרני שקפים ושקופיות
* תרגומים מקצועיים
* הספקת כח אדם מקצועי משרדי ומכני
* הדפסות על מחשב

סניפנו הנוספים

* תל־אביב, TEL AVIV 03־5101420 * חיפה HAIFA 04־663966
* ראשל"צ RISHON LE ZION 03־9666139

מועצה אזורית מטה יהודה
הלשכה המשפטית

MATEH YEHUDA
REGIONAL COUNCIL

תאריך: ב' באלול תש"ן
23 באוגוסט 1990
כ7 סיפוח4

לכבוד
הגב' אנה חזן
ועדת החקירה לעניין תחום שיפוטה של ירושלים
משרד הפנים
ירושלים

א.נ.,

הנדון: חברי ועדת החקירה בענין תחום שיפוט עירית ירושלים

אודה לך אם תוכלי להעביר לידינו את רשימת חברי הועדה ובה פירוט של עיסוקו העיקרי ומקום מגוריו של כל חבר.

עוד נודה לך אם תודיעי לנו האם מי מחברי הועדה היה חבר או השתתף באופן אחר בועדות כלשהן בנושא העיר, או האם מי מהם נתן חוות דעת בנושא הקשור לנושאים בהם עוסקת הועדה שבנדון.

בכבוד רב,

אמירה קפלן וגדור, עו"ד
היועצת המשפטית

משרד הפנים
הארכיון המרכזי
- 9 -09- 1990
נתקבל

בית המושבים, רח' אהליאב 29 רוממה, מיקוד: 96467 ת.ד. 6835 ירושלים טל. 551911, פקסימיליה: 02-551907

אבו גוש
אביעזר
אבן ספיר
אדרת
אורה
אשתאול
בית זית
בית מאיר
בית נקופה
בקוע
בר גיורא
גבעת יערים
גבעת ישעיהו
נען
הראל
זכריה
זנוח
טל שחר
יד השמונה
ישעי
כסלון
כפר אוריה
לוזית
ליאון
מבוא ביתר
מוצא
מחסיה
מטע
מסילת ציון
מעלה החמישה
נוה אילן
נוה מיכאל-רונלית
נוה שלום
נחושה
נחם
נחשון
נטף
נס הרים
נתיב הליה
עזור
עין נקובה
עין ראפה
עמינדב
צובה
צור הדסה
צלמון
צפריריים
צרעה
קרית יערים-טלז
קרית ענבים
רמת רזיאל
רמת רחל
שדות מיכה
שואבה
שורש
תירוש
תעוז
תרום

איתנים
בית ג'מל
גבעת'שמש
גיזו
הר טוב
חוות שער"הנ"א
עין כרם
קרית יערים מי

מועצה אזורית מטה יהודה
הלשכה המשפטית

MATEH YEHUDA
REGIONAL COUNCIL

תאריך: ב' באלול תש"ן
23 באוגוסט 1990
כ7 סיפוח4

לכבוד
הגב' אנה תזן
ועדת החקירה לעניין תחום שיפוטה של ירושלים
משרד הפנים
ירושלים

א.נ.,

הנדון: חברי ועדת החקירה בענין תחום שיפוט עירית ירושלים

אודה לך אם תוכלי להעביר לידינו את רשימת חברי הועדה ובה פירוט של עיסוקו העיקרי ומקום מגוריו של כל חבר.

עוד נודה לך אם תודיעי לנו האם מי מחברי הועדה היה חבר או השתתף באופן אחר בועדות כלשהן בנושא העיר, או האם מי מהם נתן חוות דעת בנושא הקשור לנושאים בהם עוסקת הועדה שבנדון.

בכבוד רב,

אפרים קפלן, רו"ד, עו"ד
היועצת המשפטית

משרד הפנים
הארכיון המרכזי
9 -09- 1990
נתקבל

בית המושבים, רח' אהליאב 29 רוממה, מיקוד: 94467 ת.ד. 6835 ירושלים טל. 551911, פקסימיליה: 02-551907

אבו גוש
אביעזר
אבן ספיר
אדרת
אורה
אשתאול
בית זית
בית מאיר
בית נקופה
בקוע
בר גיורא
גבעת יערים
גבעת ישעיהו
גפן
הראל
זכריה
זנוח
טל שחר
יד השמונה
ישעי
כסלון
כפר אוריה
לוזית
ליאון
מבוא ביתר
מוצא
מחסיה
מטע
מסילת ציון
מעלה החמישה
נוה אילן
נוה מיכאל-רוגלית
נוה שלום
נחושה
נחם
נחשון
נטף
נס הריים
נתיב חליה
עזור
עין נקובה
עין ראפה
עמינדב
צובה
צור הדסה
צלמון
צפריריים
צרעה
קרית יערים-סלע
קרית ענבים
רמת רזיאל
רמת רחל
שדות מיכה
שואבה
שורש
תירוש
תעוז
תרום

איתנים
בית נימל
גבעת שמש
גיזו
הר טוב
חוות שער הנגב
עין כרם
קרית יערים מי

עיריית ירושלים
המחלקה לתכנון העיר

بلدية اورشليم القدس
دائرة تنظيم المدينة

ירושלים

יד' באלול תש"נ
4 בספט' 1990

לכבוד
הגב' אנה חזן
מזכירת הועדה
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים
משרד הפנים
קרית בן גוריון, בנין 2
ירושלים

א.נ.

הנדון: ישיבת ועדת החקירה שתתקיים ביום 18.9.90

בהמשך לשיחתנו להלן נציגי עיריית ירושלים אשר יופיעו בפני הועדה:

1. מר ט. קולק, ראש העיריה
2. מר ע. מר-חיים, מ"מ ראש העיריה (במידה ומסיבה בלתי ידועה היום לא יוכל ראש העיריה להשתתף).
3. מר א. תייר, מהנדס העיר
4. מר ע. וכסלר, מנהל הרשות לפתוח ירושלים.

כמו כן ישתתפו אנשי מקצוע המטפלים בנושא, בין היתר, עו"ד י. בר סלע, מר ד. וינד והח"מ.

בכבוד רב,

דורון רכלבסקי
מנהלת אגף פרוייקטים מיוחדים

העתק: מר א. תייר-מהנדס העיר
מר ע. וכסלר - מנהל הרשות לפתוח ירושלים

משרד הפנים
הארכיון המרכזי
12-09-1990
נתקבל

עירית ירושלים
המחלקה לתכנון העיר

بلدية اورشليم القدس
دائرة تنظيم المدينة

ירושלים

יד' באלול תש"נ
4 בספט' 1990

לכבוד:
הגב' אנה חזן
מזכירת הועדה
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים
משרד הפנים
קרית בן גוריון, בנין 2
ירושלים

א.נ.

הנדון: <u>ישיבת ועדת החקירה שתתקיים ביום 18.9.90</u>

בהמשך לשיחתנו להלן נציגי עיריית ירושלים אשר יופיעו בפני הועדה:

1. מר ט. קולק, ראש העיריה
2. מר ע. מר-חיים, מ"מ ראש העיריה (במידה ומסיבה בלתי ידועה היום לא יוכל ראש העיריה להשתתף).
3. מר א. תייר, מהנדס העיר
4. מר ע. וכסלר, מנהל הרשות לפתוח ירושלים.

כמו כן ישתתפו אנשי מקצוע המטפלים בנושא, בין היתר, עו"ד י. בר סלע, מר ד. וינד והח"מ.

בכבוד רב,

דורון רכלבסקי
מנהלת אגף פרוייקטים מיוחדים

העתק: מר א. תייר-מהנדס העיר
מר ע. וכסלר - מנהל הרשות לפתוח ירושלים

משרד הפנים
הארכיון המרכזי
12-09-1990
נתקבל

מועצה אזורית מטה יהודה
הלשכה המשפטית

MATEH YEHUDA
REGIONAL COUNCIL

תאריך: ב' באלול תש"ן
23 באוגוסט 1990
כ7 סיפוח4

לכבוד
הגב' אנה חזן
ועדת החקירה לעניין תחום שיפוטה של ירושלים
משרד הפנים
ירושלים

א.נ.,

הנדון: חברי ועדת החקירה בענין תחום שיפוט עירית ירושלים

אודה לך אם תוכלי להעביר לידינו את רשימת חברי הועדה ובה פירוט של עיסוקו העיקרי ומקום מגוריו של כל חבר.

עוד נודה לך אם תודיעי לנו האם מי מחברי הועדה היה חבר או השתתף באופן אחר בועדות בלשהן בנושא העיר, או האם מי מהם נתן חוות דעת בנושא הקשור לנושאים בהם עוסקת הועדה שבנדון.

בכבוד רב,

אמיר קפלן, וגדור, עו"ד
היועצת המשפטית

משרד הפנים
הארכיון המרכזי
9 -09- 1990
נתקבל

בית המושבים, רח' אהליאב 29 רוממה, מיקוד: 94467 ת.ד. 6835 ירושלים טל. 551911, פקסימיליה: 02-551907

אבו גוש
אביעזר
אבן ספיר
אדרת
אורה
אשתאול
בית זית
בית מאיר
בית נקופה
בקוע
בר גיורא
גבעת יערים
גבעת ישעיהו
גפן
הראל
זכריה
זנוח
טל שחר
יד השמונה
ישעי
כסלון
כפר אוריה
לוזית
ליאון
מבוא ביתר
מוצא
מחסיה
מטע
מסילת ציון
מעלה החמישה
נה אילן
נה מיכאל-רונלית
נה שלום
נחושה
נחם
נחשון
נטף
נס הריים
נתיב הל"ה
עזור
עין נקובה
עין ראפה
עמינדב
צובה
צור הדסה
צלמון
צפרירים
צרעה
קרית יערים-טלז
קרית ענבים
רמת רזיאל
רמת רחל
שדות מיכה
שואבה
שורש
תירוש
תעוז
תרום

איתנים
בית נעמל
גבעת־שמש
ניזו
הר טוב
חוות שער־הגיא
עין כרם
קרית יערים מי

משרד הפנים

ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: ה' באלול התש"ן
26 באוגוסט 1990

<u>סדר יום לישיבת הועדה ביום ג' 18/9/90.</u>

8:30 - 8:50 - מר דוד גבאי - גבעת יערים.

8:50 - 9:10 - הגב' ציפי רון - החברה להגנת הטבע.

9:10 - 9:30 - עו"ד זוהר נאור - שואבה.

9:30 - 9:50 - מר סמי דוגה - סניף המפד"ל במבשרת ציון.

9:50 - 10:10 - מר דן וינד - תושב ירושלים.

10:10 - 10:30 - הפסקה.

10:30 - 12:00 - עדים מומחים מהטכניון של המועצה האזורית מטה יהודה.

12:00 - 13:00 - שאלות ותשובות למומחה הטכניון.

13:00 - 14:00 - ארוחת צהריים.

14:00 - 16:00 - מר דב קהת - מנכ"ל משרד הפנים.

16:00 - 16:15 - הפסקה

16:15 - 18:00 - תגובת עירית ירושלים.

18:00 - 18:30 - ישיבה פנימית של חברי הועדה.

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל
ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ישיבת ועדת החקירה אשר התקיימה ביום ה' 16.8.90

להלן סדר היום של הישיבה הנ"ל אשר התקיימה במלון מוריה בירושלים:

08.30-08.50 - מר דוד תרזה - צובה
08.50-09.15 - מר יעקב הוכמן - בית זית
09.15-09.35 - עו"ד משה באדר - בית נקופה
09.35-09.55 - מר מאיר בן שועו - עמינדב
09.55-10.15 - מר אברהם זריהן - אורה
10.15-10.25 - ה פ ס ק ה
10.25-10.45 - מר שלום אבדר - אורה
10.45-11.00 - נציג קרית ענבים
11.00-11.15 - מר יעקב לוי - צור חדסה
11.15-11.30 - ד"ר אהוד זיו - מוצא עילית
11.30-11.45 - מר דוד גבאי - גבעת יערים
11.45-12.00 - עו"ד זוהר נאור - שואבה
12.00-12.30 - נציג התנועה הקבוצית המאוחדת.

יו"ר - חיים קוברסקי: אני מתכבד לפתוח את הישיבה.
מ שמואל שני: "ישבו כאן הוותיקים שלנו, הם באו בהתאם לדרך ירושלים, על ירושלים הפרוזדור בשעתו, אנחנו מאד נהנים מהשכנות כפי שהיא היום מבשרת ציון, ישוב נחמד ומקוה שהוא ישאר עצמאי אבל לא בתוך ביתנו ממש. וכמובן שאנחנו גם מצטרפים לכל התנגדויות של מטה יהודה והמכלול שלו.
יש לחברי הוועדה שאלות?
מר עמיחי בן דרור: האם יש איזה שהיא מערכת יחסי גומלין בין הישוב למבשרת ציון?
מר שמואל שני: יש היום פעילות שלנו בתוך מבשרת ציון,לא רק שלנו בתחום הקהילתי. ילדים שלנו ומבוגרים שלנו מטפלים בילדים שיש להם בעיות וגם מרכז הקליטה , פרויקט שנמשך המון שנים. משפחות שבאות לעזור ולחקל את כניסתם לארץ. במבשרת ציון עדיין לא התפתחו: אין שם בנק, עוד אין שם

מרכז קניות, עוד אין שם אולם להצגות, עוד אין שם אולם לסרטים, אני מניח ומקווה ובטוח בכך שזה יהיה. תהיה שם התפתחות. מה שכן ישנו יש היום שיתוף פעולה במתנ"ס ,התחלה שלו, אנחנו משתתפים במתנ"ס באותם הדברים שאפשר שיהיה שם חוג טוב או חוג מוצלח .אנחנו גם כן משתפים פעולה אתם."

פרופ' אריה שחר: האם אתם מתנגדים להצעה להכליל את השלוחה של תל צובה בתחום ירושלים, זוהי ההתנגדות הספציפית שלכם?"

מר שמואל שני: כן, אם השלוחה זה עד קו, זה תל צובה, זה שלוחת תל-צובה

פרופ' אריה שחר: והנימוק אתה אומר הוא בגלל שיש שם שטח מעובד ובגלל אי רצונכם להיות קרובים לבניה עירונית.

מר שמואל שני: שטח מעובד, שטח שבעתיד מיועד לפיתוח התיירות שלנו.

מר יעקב הוכמן - בית זית: השאלה היא התסקיר שנשלח לפני שבוע , האם הספיקו לעבור עליו? האם תרשה לי תוך עיון בניירות כדי לעשות זאת יותר מהר ולצמצם. קודם כל נתחיל בזה שאנחנו הכפר ומוסדותיו מתנגדים לחכלל בתוך תחום ירושלים, מתנגדים שהאדמות שלנו יהיו בתוך תחום י-ם מתנגדים שישובים אחרים ממטה יהודה יכללו,ומתנגדים לצאת מתחום מטה יהודה. זו נקודה אחת ואני אציין מדוע. אנחנו קהילה יחודית, בית זית יחודית גם בתחום של הישובים החקלאיים בארץ. מפני שאנחנו מלכתחילה התיישבנו במקום בו לא היה מספיק אדמות וכפי שהקיבוצים עברו במשך הזמן לתעשיות ולעיסוקים לא חקלאיים.אנחנו מלכתחילה היינו נאלצים שחלק גדול מחמתיישבים שלנו יתפרנסו מעיסוקים שאינם חקלאיים. הממוצע הארצי מראה שכשבעים אחוז מהפרנסה של כל הישובים בארץ הוא איננו חקלאי, של כל הישובים החקלאיים, גם הקואופרטיבים, ובית זית בשבעים אחוז האלה הוא פחות או יותר נמצא. בלי להגדיר ששלושים אחוז מן ההכנסה של כל המתישבים כולם ביחד הם מחקלאות אלא בהקף הכללי. אנחנו יש לנו אדמות מסביב ליישוב, וגם כשמונה מאות וחמישים דונם אדמות במרחקים, ע"י כפר מנחם ואנחנו רוצים לשמור על האדמות האלה כדי לפתח חקלאות בעתיד כפי שעשינו בעבר, בשיטות החדשות שמסתמנות כתוצאה מהשינויים ובעקר לקיט ונופש, המסתמן כענף המרכזי.אנחנו הישוב עם חנסיון תרב ביותר בארץ במה שנקרא "יצימרים" ,יש לנו כחמישים יחידות כאלה שעוסקות בנושא הזה ואם נוכל אנחנו נרחיב את זה יותר.אנחנו רוצים לשמור על האדמות שלנו על מנת לשמור על האדמות שלנו אנחנו רוצים להיות בתוך תחום מטה יהודה. בבית זית 96 נחלאות . על פי הגדרה של נחלאות על פי חוק מינהל מקרקעי ישראל ועל פי החלטות של המועצה שלה. זו יחידה שאיננה ניתנת לחלוקה, ויחידה כזו מיועדת לפרנס ולתחזיק בתוכה 3 דורות: זה הורים, מפעילים,

והבנים . אנחנו רוצים לשמור על המסגרת הזו לדורות. בינתיים לא הצלחנו לפתח את שלושת הבתים המותרים לנו לבנות בכל ישוב ואנחנו רוצים להמשיך לעשות את זה.
מושב בית זית הוא אגודה שיתופית שמתנחלת על פי פקודת האגודות השיתופיות ואנחנו רוצים לשמור על הדבר הזה , כולל את ההתארגנויות החוצמושביות כלומר: בתוך התחום של האזור באמצעות המועצה האזורית.

עכשיו בקשר לחקלאות עצמה יש שני נושאים שאני רוצה לחדגיש אותם: נושא אחד זה התעסוקה: אנשי מטה יהודה, אינני יודע באיזה אחוז, אך באחוז גבוה עובדים בעיר. עשיתי בהזדמנות מסויימת בדיקה ומצאתי שיש יותר עירונים עובדים בתחום הכפרי מאשר כפריים עובדים בתחום העירוני לא רק במטה יהודה אלא בכל הארץ.אם לוקחים מורים, ואנשי משטרה ואנשי חשמל, ואנשי טלפון וסוחרים ואחרים , על כן הנושא הזה של הצמדת התעסוקה .או העיסוקים אל התחום המוניציפלי, לדעתי, זה דבר שעבר עליו הכלח, וזה חבל שננסה על פי הנושא הזה לקבוע את תחומי העיר.
אני לא רוצה לחכנס לנושא של ערי לווין ואחרים, זה לא נושא שאני חזק בו אבל אני מניח שאנשים שעוסקים בו יעלו את הנושא הזה. אם כן אני אומר שהנושא של התעסוקה הוא לא צריך להיות קובע ונושא של החקלאות. אנחנו בארץ נמצאים במצב כזה שיותר ממחצית אדמות המדינה אינם מעובדות כתוצאה ממשברים שונים, מסתמן שינוי בגלל קוליטורות שונות וכולל בגלל עודף של ניצול , או ניצול עודף של המים. אנחנו בחקלאות בארץ במצב שחסרים מים ואנחנו נמצאים בתחליך של העברה משטחים פתוחים לשטחים סגורים בחקלאות. על מנת שנוכל לקיים ולייצר את אותה כמות המוצרים ויותר מזה באותם המים שיש, נמצאים בתחליך של השתנות. נוסף על זה המגבלה השניה לפיתוח החקלאות בארץ,היא החגנה המסיבית של השוק האירופי שנותן לחקלאים שלהם, דבר שבחודשים האחרונים מתחיל להשתנות. לפי דעתי אם הדבר הזה ישתנה בצורה משמעותית כפי שמשתנה במדינות שחכלכלה שלהם ליברלית, אנחנו נוכל להתחרות בשיווק. כיום בארץ אנחנו משווקים כמחצית כל היצור החקלאי, אנחנו יכולים לחזור ולייצר הרבה יותר באמצעי ייצור ובשני התנאים שאמרתי: אחד שנוכל לעבור לחקלאות אינטנסיבית תוך ניצול פחות מים, והשני שהשוק האירופי יפסיק לחסום אותנו. אנחנו בתחליך לקראת זה, ואם זה יתקיים גם בית זית תוכל לנצל יותר באמצעות חבנים שלה את השטחים שיש.
אמרתי בהתחלה אולי מילה יומרנית: בית זית ישוב ייחודי. בית זית ישוב יחודי מהתחלתו.חוקם על ידי שתי קבוצות גדולות של עולי מצרים ועולי יגוסלביה, עולי מזרח ומערב, וחישוב הזה התפתח כל חומן בלי סיכסוכים

פנימיים. חיום יש בבית זית כשליש אחרים שבאו מהעיר לכפר תוך בריחה מהעיר, וזו סיבה מספקת מדוע אנחנו מתנגדים להכלל בעיר.

מר חיים קוברסקי: כמה מתושבי בית זית עובדים בירושלים?

מר יעקב הוכמן: אינני יודע כמה בירושלים, אולי שליש מהאוכלוסיה ועוד שליש במקומות אחרים, וגם אלה שעובדים בחקלאות חלקית עובדים ככה וחלקית עובדים ככה. אני עובר לנושא אחר שאולי יפתיע אותכם: בבית זית יש לנו בית כנסת משותף לשצי העדות, שמתפללים על פי סידור קבוע לסרוגין, על פי חנוסחים השונים. והיתה תקופה במשך מספר שנים שהנוסח היה תימני, מפני שהאיש עם תקול הערב ביותר היה מיוצאי תימן.אנחנו רוצים לשמור על הדבר הזה ואנחנו יודעים. למה אני מספר את זה, אתה רואה שאין לי כיפה, מפני שהילדים שלי שלא גדלו במשפחה מאד מסורתית מכבדים מאד את המוסד הזה, ונדמה לי שגם זה נושא שכדאי לשמור על זה.

שאלה: האם אתה מעלה על דעתך שאנחנו נחליט לסגור את בית הכנסת?

מר יעקב הוכמן: לא, החשלכות של החחלטות שלכם יכולות לחיות גם כאלה. אם אתם בהחלטתכם תוסיפו אפשרות שהאוכלוסיה תוכפל למשל על ידי אנשים שאנחנו לא נוכל לבקר את דעותיהם, אז בעקיפין אתם תשפיעו גם על הנושא הזה שהוא גם לנו חשוב. לא אומר שזה בחשיבות כזו שממשלת ישראל צריכה בזה להתחשב, אך זה לנו חשוב ואני אסביר מדוע. כי יש לי פה חרושם שהמנדט של הוועדה הוא מנדט למצוא פתרונות לעירית ירושלים. ובמקרה זה אני נמצא במצב קצת במבוכה כי אני לרצון הזה, למנדט שלכם לא יכול לתרום, ולחפך, זה לא נעים לי. גם מבחינה פוליטית, זה ישוב מאד מיוחד שבו יש מכל מיגוון. בכנסת האחרונה הצביעו לכל המפלגות ואותם אנשים יושבים בוועד החנחלה ודנים לא רק בנושאים של החקלאות אלא גם בנושא אחר, בנושא חמוניציפלי וגם בנושאים של החינוך והתרבות וחיים בסדר.

בקשר לקרקעות של בית זית: יש לנו ופה אני מוכרח לצתת: יש לנו כשלושת אלפים ומשחו דונם אדמה שמחם 850 דונם חם אדמות פלחה שנמצאים במרחק על-יד כפר מנחם. יש לנו בישוב חקיים, זה שספרתי קודם שמתחלק לחלקות ונחלאות, ובנוסף לזה גם מבני ציבור שמשרתים את חישוב, כ-600 דונם, יש לנו את האגם וסביבתו שהוא מיועד לקיט ונופש בכל מקרה, ועל- ידי כל מתכנן ועל ידי כל רשות מוניציפלית שלא תתרום בשום אופן לתוספת איכלוס לירושלים אם תילקח. יש לנו כ-900 דונם אדמה על יד חישוב, אדמה עמוקה מהאדמות הטובות ביותר בכל תרי ירושלים, ואם אני מצרף את מה שאגיד לדעותיחם של העדים האחרים שהופיעו וטענו בקשר לשמירת הנוף וחטבע, ואנשי קרן קיימת שפסלו בכלל כל אפשרות שהעמק הזה יכלל בתוך תחום העיר, אני אומר וחוזר למה שאמרתי בהתחלה, שהשטח הזה מיועד לחקלאות ולא יתן שום שרות יותר טוב מאשר חקלאות או מסביב לאגם גם נופש. נשאר

לנו כ-700 דונם אדמה שהיא אדמת טרשים ואדמת יער שבשיפועים, רובם, בשיפועים שמעל ל-30% ועד ל-60%, אפשר בו לבנות צמודי קרקע בנוסח שבונים היום מעל לרמת מוצא. וחדבר הזה הוא בעלות כזו שלא יתקבל על הדעת שבשנות העליה הגדולות שאנחנו לפניהן, ישקיעו בזה פי ארבע מאשר צריך להשקיע באזורים אחרים בשביל לבנות צמודי קרקע או, אולי, לעלות לרבי קומות שזה מחייב פיתוח אחר. זה בקשר לקרקע בקיצור. עכשיו יש עניין רגשי ואין להתעלם מזה. אנחנו ולא רק בכפר שלנו, בכפרים בסביבה ובכפרים בכל הארץ, נכשלנו בהתארגנות של הכפרים והמוסדות שלנו מפני שנתנו למוסדות להיות אפוטרופסים על הניחול שלנו, וכשם שהתמוטטו כתוצאה משינויים כלכליים, גם אנחנו התמוטטנו ויש אצלנו התנגדות רגשית עמוקה לכל אפוטרופסות, כולל האופציה העירונית. אנחנו רוצים להמשיך לנהל את עצמנו, למדנו ב-35-40 שנות קיום את מה שאנחנו, לצערנו, היינו חייבים ללמוד, ואנחנו לקראת חיים יותר טובים.

שיתוף פעולה של בית זית וירושלים: אנחנו מבססים את עתידנו על קיט ונופש, וקיט ונופש הוא לא בשביל תושבי בית זית וגם לא בשביל תושבי מטה יהודה, בשביל תיירים מהעולם ובשביל תושבי העיר, כאשר הערך המוסף של כל התיירות הזו היא בעיקר נשארת בירושלים, לא בתל-אביב ולא בחיפה בעיקר זה לסוג קלינטים שאינם הולכים למלונות פאר. אני פה צריך לציין בקשר לשיתוף עם ירושלים שהבריכה שלנו היא בריכה שרוב הקליינטים שלה הם ירושלמים ומכיוון שהשכונה הקרובה ביותר היא הר-נוף, בבריכה שלנו יש שעות מיוחדות לגברים ולגברות כפי שנתבקש על ידי הקליינטים. אני פה חייב לציין שהיה שיתוף פעולה עם העיריה, במטה יהודה חוקמו ב-20 השנים האחרונות 10 בריכות שחיה שמשרתות את העיר ומשרתות את העיר לא רק מפני שבעיר השטחים חם יקרים, אלא מפני בעיות דתיות של העיר. השרות הזה ניתן והוא מבורך. אני רוצה לציין שלוא יכולנו, ואני בחיותי עוד ראש המועצה האזורית הרי-יהודה עוד ניסיתי לעשות את זה.

לו הצלחנו לשכנע את העיריה, או העיריה אותנו גם להוציא את מגרשי הספורט אל מחוץ לעיר, היו מונעים מהעיר הרבה כאבי ראש, והרבה מצבים שכמעט הביאו למלחמת תרבות בתוך העיר. העיריה לא היתה מוכנה לעשות את זה. אני פה חייב להסביר: בשנות ה-70 ותחילת שנות ה-90 עמדתי בפני וועדה כזו שהייתי יו"ר המועצה האזורית הרי יהודה. תתוצאה היתה שהובאנו כולנו לשיחה אצל כבוד ראש הממשלה, יהודי בשם דוד בן-גוריון, והוא פסק שכל השטחים שהעיריה מחזיקה והם אדמות תקלאיות עוברות למטה יהודה ולעומת זאת "הדסה" שהקימו אותה על מטעי אבן-ספיר תעבור לעירית ירושלים, זו היתה פסיקה. אני מציין את זה על מנת לספר שבאותה תקופה עם מרדכי איש שלום ניהלנו משא ומתן על נושאים של שיתוף ועשינו שני

מפעלים: מפעל אחד היה מפעל של קומפוסט במוצא, העיריה פתרה את הבעיה שלה, ואנחנו השגנו זבל אורגני טוב לשטח שלנו, ועזרנו באמצעינו הקטנים לחקמת מפעל הטיחור שעל יד עין- כרם. השיתוף הזה, היה לנו הרבה תוכניות, הוא נפסק במלחמת ששת הימים כאשר לעיר נפתחו הצפון הדרום והמזרח ובמצב כזה שבעצם עד היום הזה לא הצלחנו לחזור לקיים שיתוף פעולה כפי שלפחות אני הייתי רוצה שזה יתקיים, ואפשר היה לעשות את זה, גם כיום אפשר היה לעשות את זה בלי לשנות גבולות של העיר.

נושא שמטריד את בית-זית: שהקימו את הר-נוף נוצרה בעיה של ניקוז האזור של הר-נוף. מכיוון שהניקוז של הר-נוף הוא לאזור מטה יהודה זה לא חטריד כל כך את פרנסי העיר, והמים זרמו בחורף אל תוך בית זית לתוך החצרות, תרס כבישים, נכנס לאזור חבריכה ואחרי וויכוחים רבים איתם הם עשו, ואני מבקש שירשם בפרוטוקול, הם עשו בהוצאה של כמיליון שקל קו ניקוז להר נוף שתיכננו היה שגוי. ואחרי ההוצאה הזו חקו לא מוביל מים וחמים ממשיכים לזרום לירושלים. כשאני בא לאסיפה בכפר ומתווכח עם חברים שכן רוצים ללכת לירושלים, או שואלים מדוע כן ומדוע לא, הנושא הזה הוא מספיק על מנת להתרחק מהרצון להיות שותפים עם מינהלה שלדעתנו היא כושלת.

תרשו לי קצת מעבר לתחום של בית זית והרי יהודה: בתסקיר שחעיריה הגישה הם מציינים שעל מנת לפתח את האזורים החדשים הם צריכים לקבל מהקופה הממלכתית 7 מיליון דולר על מנת לתת שרותים לישובים הקיימים ועוד 26 מיליוון דולר על מנת לפתח את התשתית של הישובים. אני חושב שזו תהיה שגיאה אם מישהו בתחום הממלכתי יתן יד לדבר הזה כאשר בעלויות האלה אפשר בנגב ובגליל, ותגיע הזמן שנעשה את זה, לתושיב את העולים שבאים, לא כל שכן שבירושלים אין פתרונות תעסוקה. צריך לעשות את זה ועל מנת למצוא לזה פתרון רק אחת מהדוגמאות פרנסי העיר, או המתכננים מציאים את הר הקסטל. זה אחד האתרים, הנופים היפים בהרי יהודה ואולי בעולם. לעשות אותו לאזור תעשיה, ועלויות שאני לא יכול לשער, אם כי אני קצת מכיר את הדבר הזה, אני חייב לציין כאן נקודה אישית: אני עובד במחלקה להתישבות ואני קרוב לעשיה של הקמת כ-300 ישובים בעשור האחרון, שזה כשליש מכלל הישובים שיש בארץ.

יש בארץ משנת 1870, הוקמו 1060 ישובים, ש-300 ויותר מהם הוקמו בעשור האחרון. בלי להכנס פה לוויכוחים פוליטיים אם עשו טוב ששמו אותם ביהודה ושומרון ובעזה, אבל יש מהם גם 64 ישובים חדשים בעשר השנים האחרונות בגליל ואותם צריך לחזק, ואני יודע את העלויות של הדברים האלה. אני מדבר בשמי ולא קבלתי מנדט של המחלקה להתישבות לדבר בנושא זה.

מר חיים קוברסקי: אתה מדבר בשם בית-זית. ואם צורך של סיכון לאומי שלא לנו מסרו את ההכרעה מהו הסיכון הלאומי, גם לא למחלקה להתיישבות. יש למדינת ישראל מדיניות לאומית והיא תגיע למסקנה ,אני חכל אומר תאורטית, שיש אינטרס לאומי שירושלים תחיה גדולה יותר למרות כל מה שאתה אמרת שחיא צריכה לקלוט רבבות אנשים, מטעמים שאינם נוגעים לדברים שאתה מתייחס. יש לך משהו לומר על זה?

מר יעקב הוכמן: כן, אני גם כתבתי על זה. קודם כל אני אומר שעדיף ללכת מזרחה וצפונה ודרומה מפני שהאדמות שמה יותר זולות והפיתוח שמה יותר זול. ודבר שני אני אומר שבתחום מטה יהודה, בלי קשר עם הגבולות, גם ראש המועצה חציע הצעה של כ-4000 יחידות דיור ויש הצעה של רענן וייץ האדריכל דוד רזניק הכין, ושיש וועדה משותפת שמנחלים אותה, אמנון גפני וזנבר לחקמת מה שנקרא: "שערי ירושלים" באזור עדולם, על שטחים שבחם אין מתיישבים ומיועד לעשרים אלף משפחות, שזה מעבר למה שחעיריה מבקשת על אדמות יותר זולות ועם אזורי תעשיה באזור בית שמש, כפי שגם לדעתי בסופו של דבר, העיר אם תרצה לעשות.

מר חיים קוברסקי: אם מישהו מוסמך יחליט שירושלים צריכה לקלוט עוד מאות, או עוד מאה או מאתיים אלף תושבים בעתיד, מטעמים שחם בכלל לא נגזרים מגישות מקצועיות, אלא מחסמכות, ואז איך אני מיישב את התשובה שלך שאתה מציע לקובעי המדיניות, אילו אתה חיית קובע את המדיניות אולי חיית קובע כך, אבל לא אתה קובע את המדיניות כי יש למדינת ישראל ממשלה, ויש לה מדיניות לאומית ונניח שהמדיניות הלאומית רוצה למצוא בכל דרך אפשרות לחזק את הרוב היהודי, בודילי, מסיבי, בתחום הנקרא העיר ירושלים. אני נותן לך פה אפשרות להתייחס לבעיה העיקרית.

מר יעקב הוכמן: בתוך תחום העיר ירושלים על פי התסקיר שהעיריה הכינה יש 108 או 106 אלף דונם, השטח הזה על פי התסקיר של העיריה אפשר להושיב עליו על פי תכניות חעיר חקיימות, כשבע מאות אלף תושבים. לפי דעתי, ופעם בדקתי את זה יש בעיר עשרים וחמישה אחוז של שטח פנוי שאפשר להוסיף. ופה אני רוצה להוסיף עוד דבר שאני מוסמך, אבל שאלת, אני אגיב, לפי דעתי העיר בנויה על בתים נמוכים, שרוב הבתים מגיעים לארבע קומות לא מסיבות תיכנוניות ולא מסיבות אסטטיות, אלא מסיבות של המעלית שלא רצו להקים, ואת המעלית יקימו מפני שהאוכלוסיה מזדקנת ומפני שיש פתרונות טכנולוגים לדבר חזה ומפני שבעולם הולכים לזה. על-ידי תוספת של קומה או שתים לכל בית בעיר אפשר להוסיף ואני יודע שזה כרוך בחוצאות נוספות בשיפור הביוב, ובשיפור החשמל, ובשיפור כל מיני דברים.זה יהיה מבחינה לאומית חרבח יותר זול.

נוסף על זה, ואם נצא מחוץ לתחום העיר, צפונה ומזרחה ודרומה, אבל גם, אם קובעי המדיניות יקבעו גם מערבה.

מר חיים קוברסקי: שאתה אומר צפונה ומזרחה ודרומה אתה מתכוון מעבר לתחום השיפוט הקיים. ואם יש בעיה מדינית שלא מאפשרת ללכת צפונה ומזרחה ודרומה, אני בכוונה שואל שאלות מדריכות כדי לקבל עמדה.

מר יעקב הוכמן: אני אומר בתוך תחום העיר אפשר, בתוך תחום כפי שאמרתי מערבה מזרחה ודרומה יש אפשרויות גם בתחומים הללו, אבל אם יצטרכו ויקבעו קובעי המדיניות, סח"כ אנחנו מעידים ויצטרכו מערבה לכיוון מטה יהודה, אני מציע שזה יעשה לאורך חקו הירוק העבר.

מר חיים קוברסקי: אני רוצה לנסות לסכם את דבריך כדי שיהיה ברור. אתם טוענים כך: א - מבחינת ההתייחסות הישובית שלכם, אתם רוצים להשאר כישוב באופי, במטרות, ביעדים עתידיים כמו עכשוויים, ישוב חקלאי, כפרי על כל המאפיין אותו כיום ולא עוד אלא להרחיב אותו, ואינכם רוצים להוות חלק מעיר.

ב - אשר לצורך הלאומי אם ישנו. שירושלים צריכה להיות יותר גדולה, אתה חולק על עצם הצורך לצאת מתחומי השיפוט הקיימים, וטוען שצריכים למקד אמצעים הנדסיים, פיסיים, ניצוליים וויתור על שטחים פנויים ולמלא את העיר בתוך עצמה.

עו"ד משה באדר: להתייחס לנושא המושבים, החבר מעמינדב התייחס לנושא תזה, אני לא יודע כמה אתם מכירים את נושא הסדר המושבים, אבל במשפט אחד נושא הסדר המושבים הוא פרישה של החובות של המושבים, אני כתבתי ספר על זה, והרעיון הוא שבודקים אצל כל אחד ואחד את כושר ההחזר, ולפי זה פורשים את החובת שהצטברו. גם ככה המצב הוא, המושבים חולכים על חבל מאד מתוח, מאד מתוח, אני לא חושב שהם היו זקוקים לדחיפה הזו של עירית ירושלים של ליפול לתחום. אם תאמצו את התכנית, להערכתי זה מח שיקרה, אני מכיר את האזור היטב, אני יועץ משפטי של הרבה מאד מושבים באזור, אני מכיר את הבעיות שלהם מאד מקרוביום יום. אם יפילו אותם לתחום, העלות של זה לעם ישראל, אני לא חושב שעם ישראל יכול להרשות את זה לעצמו, העלות של זה לעם ישראל תהיה כבדה ביותר, הן במחיר חברתי, הן במחיר כלכלי וזאת תהיה התוצאה להערכתי.

מר אברהם זריהן: ברשותכם אני רוצה לתת קצת רקע על המושב שלנו ואח"כ אעבור לכל הסעיפים. בשנת 1950 נוסד המושב על ידי עולי תימן שהובאו ישר מהאוירון למושב. הישוב היה ישוב ספר, כמה ק"מ, אולי ק"מ אחד אוירי מביתיר. התיישבו באוהלים בהתחלה, אח"כ פחונים ואח"כ בנו את הבתים בצורת תכנון ביטחוני שהיה באותה תקופה. הפרנסה שהיתה אז היתה להכין את העתיד, זה אומר לחכשיר את הקרקעות, כי התכנון היה 25 דונם

ליחידה. ככה הובטח. כשהביאו את האנשים מהמעברה הובטח להם שפה תחיו, והובטח להם אז 25 דונם יחידה. השטח השתרע עד קרית יובל מהרכס של "אורה" עד כמעט קרית יובל. אנשים עבדו בהחזקת המטע שהיה אז מטע נטוש, הכשרת קרקע וכו'.

בשנת 1956 היתה עזיבה, מאחר ואנשים לא יכלו יותר לסבול את צורת החיים חזו, שבלילה שמירה וביום עבודה. וזה היה דבר הכי גרוע שיכול להיות, כי בכל זאת אנשים שתחזיקו מעמד, התזיקו. באותה שנה הושלם הישוב ל-42 יחידות שהיו קיימות בבתים, לעולי מרוקו שהביאו אותם מהאניה ישר לכפר. אחרי תקופה זו האנשים התרגלו למקום ובנו חברה. החברה שנבנתה במושב אורה היא חברה סגורה ומסוגרת. באותה תקופה מ-1960 לא נכנס איש אחד ל"אורה" ולא יצא "מאורה". באותה תקופה, חוץ מאחד שקיבלנו אותו באהבה, והוא יצא. אנחנו השתמשנו בזכות אבות ובעמל הגדול שהוא עשה, זה איש דגול, אנחנו התחשבנו, זה האיש היחידי שנכנס והוא יצא. כנראה אנחנו לא חברה מספיק טובה בשבילו.

אנחנו משנת 1962 התחלנו לעבד את המטעים. אנחנו חיינו אך ורק על שני דברים: לול ומטעים חקלאיים, ועד היום הזה אנחנו חיים על זה. אנחנו נתנו את גוש הרכבת שהוא מטר אחד מהגבול מביתיר, עצרנו את ביתיר עד מלחה, ושם אנחנו שילמנו גם בדם. לא מספיק שאנחנו הכשרנו את חקרקע שם תליגיונרים רצחו לנו את העובד הראשון. אני עוד רוצה לציין, כשעלינו לקרקע ב-1950 שילמנו כבר קרבן ראשון בזה שאנחנו עבדנו בכביש אבן ספיר, ואז רצחו לנו המסתננים. אנחנו שימשנו כחומת מגן על ירושלים הן מקו הרכבת, שמרנו על הרכבת. נשים עבדו ברכבת ושמרו על הרכבת. ומתי שחית הרצח הגדול אצלנו על ידי הליגיונרים חשבנו באמת לנטוש את זה, אך לא, אמרנו: זו אדמתנו. אנחנו חיינו מהמטע הזה עד שהמטע הזה התבגר.

באותה תקופה ב-1968 אנחנו קבלנו תוספת של מיכסות וקיבלנו תוספת להגדיל את הישוב. באופן אוטומטי היתה אצלנו בעיה: איך מגדילים ישוב. נתנו רק 8 אנשים. החלטנו לקלוט רק 8 בנים הבוגרים ביותר. קלטנו אותם והפכנו להיות ישוב של 50 משפחות. בשנת 1970 התחלנו ברי תכנון. מאחר והבתים היו למטה, ותבתים היו קטנים, האגודה והוועד לקח על עצמו על אחריותו, כי אנחנו אגודה סגורה שמתפקדת לפי כל כללי ההתישבות ולפי כל כללי העקרונות של תנועת המושבים. אנחנו במשבר חגדול של המושבים לא הסתבכנו, אנחנו יצאנו חיים ושלמים. אנחנו אולי הישוב היחידי שלא חייב גרוש אחד לאף מוסד.

ב-1970 גמרנו את התכנון, התחלנו לבנות, האגודה בנתה את הבתים, אנחנו פינינו את הבתים למטה שלא היו ראויים, עלינו למעלה ובנינו לנו שתי שכונות סטנדרטיות, לפי תכנית אחידה, שלא אחד יבנה לעצמו ארמון. אנחנו

אחרי שנגמר המטע שוב חידשנו את המטע של 450 דונם שנעקר לאחר שהתבגר וחידשנו אותו. השקענו בו מאות אלפי דולרים. אנחנו היה לנו 600 דונם מטע חידשנו אותם כולם, לצערנו הרב, קרה מקרה כזה שעם השתילים שהגיעו קיבלנו את המתנה ששמה "דמטופורת" ואז המטע חוסל. זוהי מחלת קרקע. אנחנו חיום מחכים לחדש את המטע. ב-1977 אנחנו הכפלנו את האוכלוסיה מאחר וקיבלנו תוספת של עוד בנים.

ההתנגדויות שלנו: א - הזכות לחיות כחברה וכמושב עם אותם העקרונות. אני לא אוותר בשום פנים ואופן על אותה הזכות האלמנטרית שכתובה בחוק המושבים שאני יכול לבנות גם בן ממשיך וגם בן לחורים במגרש שלי.

ב - צורת החיים שהורגלתי אליה במשך 40 שנה שאני חברה סגורה אני לא רוצה לפרוץ אותה בכלל, אני רוצה להשאר באותה צורת החיים כי ככה 40 שנה הורגלתי, זה חדר למוחי וככה חינכתי את הדור הבא. אני רק רוצה לציין דבר אחד, למרות שיש לנו נגע גרוע ששמה למעלה, אנחנו חילדים שלנו לא התפתו אף פעם. ואני יכול הדגיש דבר אחד: לומדים כיום מילדי "אורח" 12 ילדים באוניברסיטאות בתל-אביב ובירושלים. צח"ל: כל ילדי "אורח" כמעט 70% מהם קצינים, וקצינים מצטיינים, זה החינוך שלנו שלא וויתרנו עליו. והודות לחברה הסגורה הזו אנחנו מגיעים לתוצאות האלו.

במושב "אורח" בגלל היחודיות שלה יש הרבה יותר. אתן לך דוגמא: 6 ילדים בגבעה שאני גר, 5 קצינים ו-3 מהם מצטיינים.

דבר חמישי זכות על הקרקע שאני קניתי אותה בדם, יזע ובעמל רב, לא בדולרים של הנובורישים שמסתובבים היום, עובדה שאף אחד ממושב אורח לא התפתח לכל הסכומים וכו, למכור או משהו כזה. זה נשאר ולעולם לא עשינו ספסרות בשעל אחד אדמה. תמיד זה נשאר סגור. זו חברה די סגורה מבחינתה אני רק מצטער וזה חבל שבשנת 1956 החסכמים שהיו עם בן-גוריון וכו, שגזלו מהמושב 460 דונם אדמה יקרים.

הפרנסה: הפרנסה היא פרנסה במקום. כ-70% עד 80% מהמייסדים חיים מ"אורח". הן בלולים ובכל מיני פרנסות אחרות. הבנים שלנו, דור חזקנים נעלם, אני מדבר על חדור שאתם רואים זה בגיל 60-55. תבנים שלנו או בצבא או בלימודים, ומעט בנים מהם התבגרו הם עובדים במפעלים האזוריים אנחנו לא עובדים בכלל בירושלים. ואנחנו על ידי ה"ירה-תכנון" שאנחנו עושים, אני אסביר איך אנחנו רוצים להחזיר את כולם חביתה.

התכניות שלנו לעתיד: אנחנו רוצים לחדש את ה-600 דונם שלנו מטע אם אני אבוא חיום לחטא את המטע באמצעים כימיים אני אצטרך חון תועפות. זה כבר 5 שנים או 7 שנים שאנחנו עקרנו. אנחנו רוצים לחדש את זה ולחטא את זה בצורה פשוטה, זה נקרא חיטוי שמש.

אחרי שאנחנו נחדש את המטע, אנחנו הגשנו תכנית מטהר הכוללת הגדלת הישוב לבני המושבים, כי לנו יש משפחות ברוך השם, הממוצע שלנו 5-6. כי יש משפחות שיש להם 10 ילדים, 8 ילדים, 7 ילדים, הממוצע הוא 6 ילדים. ויש לנו הרבה בנים שאנחנו רוצים ליישב אותם על ידינו כי זו זכותנו. כי זה מה שהולך היום בכל המושבים ליישב את הבנים. אנחנו בתכנית המטהר שלנו הקצבנו שטח לבנית דור החמשך שאנחנו קוראים לו. לא דור החמשך אלא הבניה החדשה. דבר שני: רוצים לעשות קיט משותף. ואזור תעשיה למלאכה לחברי המושב ולבנים. לנו יש 600 דונם שאנחנו עומדים לחדש, 600 דונם פלחה שנמצאת במרחק. 100 דונם שהקצבנו לבנים לבניה, ואנחנו גם מוכנים להשתתף במאמץ של קליטת עליה, אנחנו מוכנים אפילו להכניס אחוז די גבוה של חברים של עולים לתוך מסגרת תבניה של הילדים שלנו, 80 דונם שאנחנו ייעדנו לקיט כי זה בדיוק בקרבת העיר וזה תהיה גם תרומה לירושלים לדעתי. ו-100 דונם לתעשיה זעירה.

לנו יש חיום 14 מיליון ביצה שאנחנו מייצרים, ובעודף, יש לנו 600 טון בשר שאנחנו מייצרים אותו ובעודף, ואנחנו גם מעבדים את הפלחה שלנו.

לנו חסר קרקעות, חבל באמת שלקחו מאיתנו את זה.

ישנה תחושה אחת שאני מביע אותה של כל החברים במושב: אין לנו מקום או לא ניתן לאף אחד לגזול מאיתנו שעל אדמה אחד כי הכל סגור בתכנית, ואנחנו תולכים אך ורק לפי זה. זו התכנית שלנו.סבלנו 40 שנה לא נוכל יותר. שילמנו את זה ביוקר.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: אני רוצה להודיע לפרוטוקול שהישיבה הבאה של הוועדה תהיה ב-18 בספטמבר, יום תמים. אנחנו נשמע את רחל אלתרמן, את משרד הפנים ואת תגובות עירית ירושלים על כל החומר הדיוני שהיה עד עכשיו, נקבל את הפרוטוקולים, תקבל גם באופן מוקדם את החומר של אלתרמן שתוכל להערך. בזה אנחנו רוצים לסגור את עיקרי העדויות. אנחנו באותו יום נסיים איזה מעגל שנותן לנו פחות או יותר אפשרות לסכם בשלב זה. ובוודאי עוד יבקשו עוד כמה גורמים שיש להם מה להודיע או שאנחנו נזמין ביוזמתנו, אבל זה יהיה בשלב אחרי זה.

<u>מר שלום אבדר</u>: הסיבות שאנחנו מתנגדים: א. דרך חיים. כבר הסתגלנו במשך 2 דורות עם כל התלאות שעברו עלינו. ב. שמרנות: מושב אורה אין הוא מוכר ואין הוא מוסר זכויות. מאז 1960 אף מתיישב לא עזב את המושב ולא התקבלו חברים פרט לבני המושב ורענן וייץ. ג. פרנסה: רוב המייסדים מתפרנסים מהמשק בכל מיני צורות. ד. חופש הפרט. אנו בחרנו או בחרו לנו את חדרך וצורת החיים הזו ואנו דבקים בה עד הסוף.

ה. צביון המושב: נאבק בכל כוחינו לשמור על צביון המושב במסגרתו הקיימת. אנו אגודה שיתופית שמתפקדת לפי תקנון האגודות השיתופיות ועקרונות התנועה אשר אנו שייכים להם לתנועת המושבים.
יש לנו מסגרת אזורית שאנו חלק מהם: מפעלים אזוריים, שירותים והשקענו בהם, מנטליות זו אשר בנינו במשך 2 דורות נמשיך בה.
פתרון דור ההמשך: אנו עושים תכנית מטחר למושב אשר תכלול בתוכה שטח לעיבוי המושב והרחבתו בכדי להגיע ל-250 יחידות בכדי לפתור את בעיות דור ההמשך וקליטת עולים. כמו כן לפתור את בעיות הפרנסה על ידי קיט משותף וביתי, בתי מלאכה ותעשיה זעירה וכל זה במסגרת תכנית המטחר, והחלטת תנועת המושבים. אני מציע לוועדה לשקול אלטרנטיבה אחרת לפתרון סיפוח שטחים לירושלים ולא על חשבון מושבים חקלאיים, אשר הוא חגורת בטחון לירושלים בזמן הקמתה. לדעתי המושב הוא צורת התיישבות הטובה ביותר לשמור על האזור כפנינת טבע המושכת אליה תנועת צופים ונוער. בימים אלו ישנו מאחל של בני-עקיבא באזורנו.
<u>נחום רונן</u>: קרית ענבים מונה כ-480 נפש, בשנה הבאה בשעה טובה תמלא לה שבעים שנה. מהישוב הבודד היחידי בסביבות ירושלים, אנחנו עומדים בפני חשש לחבלע על ידי ירושלים בתוך העיר. אילו וותיקי קרית ענבים היו רוצים או מייעדים את עצמם לחיות בירושלים, הם היו עולים מיד לירושלים כי גם היא אז חיתה קטנה מאד. והמטרה היתה לחקים ישוב חקלאי לא עירוני שחי על עבודתו. בשעתו חשבנו, לא אני, הוותיקים חשבו שכברת ההר הזו תתן להם מספיק פרנסה. יכול לחיות שבשנים הראשונות זה היה בתוקף, במציאות של היום זה רחוק מהמציאות. בתכנון הכללי בתכנית המטחר בתכנון של קרית ענבים היא מיועדת ל-120 יחידות, נחלות. החישוב הוא של 5400 דונם. במציאות כיום, לפני חסיפוח או התכנית, אנחנו עדיין חסר לנו למעלה מ-1000 דונם להשלמת המשבצת הקבועה של קרית ענבים, וכפי שאמרתי לכם קודם, ברור שמשבצת קרקע מה שהיתה יכולה לתת פעם לפרנסה, היום אפילו אם היא נשארת בגודלה, היא כבר לא מספיקה. ברור שזה לא זמן ולא מקום שאני בא היום לתבוע תוספת יחידות או תוספת קרקע, אבל לפחות להתנגד על לקיחת קרקע מהמכסה שלנו שרחוקה מלהיות מושלמת. ואנחנו עומדים בפני סידרה של נגיסות. קודם כל אני רוצה לחזכיר לכם שחלק לא קטן שמיועד היום לסיפוח נלקח מאיתנו למטרה מאד חשובה, אנו מחשיבים את זה: ענין הכביש המהיר לירושלים. הכביש עם הגישות עם השולים, נגס מאיתנו חלקה די גדולה מחשטח שלא היה מספיק לנו גם קודם. חוץ מענין הפרנסה, חוץ מענין של המיכסה, של מיכסות ייצור ניתנה לנו לפני 40 שנה חלקת אדמה פה בירושלים, יחד עם מעלה החמישה, כתוספת לפרנסה. וזה בריאה שנמצאת היום בירושלים וגם היא עומדת היום בפני לקיחה.

וזה גם ניתן לנו לא בגלל משהו מחוץ למטרה לחבטיח את הפרנסה וחקיום, במסגרת הזו של שני חישובים אבל אני מדבר היום על קרית ענבים לגבי קרית ענבים. ואם חיום לוקחים פה כ-400 דונם ותכנית הסיפוח מדברת על עוד 60 דונם, ובסה"כ חסר לנו עוד למעלה מ-1000 דונם, אז השאלה לאן אנו באים, מה אנחנו עושים פה. זהו בקשר לחקלאות ולבסיס שעליו היום מתבסס המשק עדיין. יחד עם זה המהות של הקיבוץ והבחירה לחיות חיי קבוץ חיים שונים, אם כי אני לא אומר שאנחנו לא נהנים מחקירבה של ירושלים. אבל, אנחנו נהנים ונהנה מאד אם המרחק בכל אופן ישאר כפי שהוא כיום ולא שירושלים תכנס או תבלע את קרית ענבים. אנחנו לא רואים אחרי 70 שנה של חיי קיבוץ עם 4 דורות כבר, איך אנחנו מבחינה מחותית של חיי חקבוץ יכולים לחשתלב ממש בתוך ירושלים. ההתנגשות הזו תחיה מעבר, לדעתנו, יכולת של קיום חיי קבוץ, שלא עולח חיום על הקרקע ואומר פה אני רוצה להתיישב מכיוון שהגבעה חזו מצאה חן בעיני או האקלים מצא חן בעיני, האקלים בטח טוב, אלא מתוך זה שאנחנו עלינו ראשונים לשם, ו-70 שנה כפי שאמרתי אנחנו חיים שם, ובאנו לחיות בתוך מסגרת כפי שאנחנו מנסים לקיים אותה כיום ומקווים להמשיך אותה, וזח ממש פוגע בעשיות הקיום שלנו, בתור חברה שבחרה לחיות צורה כזו של חיים.

יחד עם זה, אנחנו רואים מבחינת פרנסה, אנחנו רואים את הכיוון. הריווחיות בחקלאות בכלל יורדת, בשטח החר שהוא בנוי אצלנו בעקר על מטעים על אחת כמה וכמה, עם קיצוצים בכמויות מים, ואנחנו מנסים לשלב בתוך המסגרת חכלכלית שלנו את הנושא של תיירות, שאנחנו פח גם כן חלוצים חן בסביבות ירושלים. אנחנו הקמנו הראשונים את בית המרגוע שלנו בסביבות ירושלים, והן הראשונים בתנועה הקיבוצית ובחתישבות בכלל.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: אני מסכם במשפט אחד, אשר לצורך הלאומי, אם ישנו, שירושלים צריכה לחיות יותר גדולה, אתה חולק על עצם הצורך לצאת מתחומי השיפוט הקיימים וטוען שצריכים למקד אמצעים הנדסיים, פיסיים, ניצולייס ויתור על שטחים פנויים ולמלא את העיר בתוך עצמה. מיציתי נכון את עמדתך?

<u>מר יעקב הוכמן</u>: אני גם אומר בתחום מטה יהודה, בלי קשר מוניציפלי איתה יש על פי התכניות של ראש חמועצה שלנו, ועל פי התכניות של רענן וייץ.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: אתה פה לא עונה על מה שאמרתי, אני דחקתי אותך לשאלה מאד ספציפית, אנחנו לא מדברים פה על חרחבת תחומים, משום שאין מקומות אחרים בארץ לקלוט עולים, אנחנו לא ועדת פיל, אנחנו יודעים את זה, אבל אני מעמיד לפניך, דווקא, כדי להתיחס לכך,כל פתרון שהוא מעבר לתחום המוניציפלי לא יענה. אם אתה אומר יש מקום בירושלים, אז אתה כן עונה, חטענה הזו צריכה להבדק, אבל אתה אומר כי האינטרס הוא שהם יהיו תושבי

ירושלים פורמלית, וכל מה שאתה מדבר על שערי ירושלים, שכני ירושלים, זה לא עונה לשאלה הזו.

מר יעקב הוכמן: אם קובעי המדיניות יקבעו, כי אתה לא שאלת קונקרטית מערבה, אם קובעי המדיניות יקבעו שצריך גם ללכת מערבה, בתוך תחום של הקו הירוק, אם יקבעו שצריך לעשות את זה, אני אומר שאפשר או צריך לעשות את זה בתחום הגבולות,בתוך התחום של הגבולות,לכיוון פסי הרכבת ולכיוון הר אדר.

תרשו לי שאלה של חזון: פעם חלמתי חלום שקשור במיסטיקה. חלמתי שלפני כ-500 או 600 שנה הופעתי בפני וועדה מחוזית בתכנית בנין העיר של העיר לודז', והדיון היה מדוע מרשים להם בתוך הכפר להקים כנסיה בגודל של 8 קומות שזה מפריע לנוף. אבל יותר מאוחר, בגילגול הבא, אני ראיתי שבכל כפר וכפר הקימו כנסיה בגובה שהוא בכלל לא מתאים לנוף, וחיום בכלל לא יעלה בדעת אדם לחקים כפר כזה שאין בו דבר כזה שפריע לנוף, כלומר שהטעמים משתנים, ואני בקשר לתחום ירושלים חייב לציין שצריך להעלות את הגובה של המבנים. וגם משפט אחרון שגם הוא לא קונקרטי לנו, מדוע ירושלים, עיר הקודש, לא תהיה כמו בירת הולנד, כמו בירת ארה"ב, כמו בירת טורקיה, כמו בירת דרום אפריקה, כמו בירת אוסטרליה, העיר הפחות מאוכלסת ולא חכי מאוכלסת, ואיננה עיר תעשיתית, ואני חושב שחיעוד של העיר הוא צריך למצוא את הדרך לשמור עליו, לדורות הבאים לא עי ידי חקמת ארובות תעשיה, למרות שחיום מדברים שירושלים רוצה וצריכה לא פחות מאשר עמק סיליקון לחקים, ושמה אין ארובות, לעשות בקסטל ארובות.

מר עמיחי בן—דרור: הגשת תזכיר מאד רחב ומפורט וגם חוספת על זה בע"פ קודם כל חייתי רצה שתבהיר לנו הרקע של הידע שלך המקצועי והמידע, מאין הוא מרוכז, שהוא כל כך מפורט ורחב.

מר יעקב הוכמן: אני מכיר את התחום של העיר מהתקופה שהייתי 5 שנים חבר בוועדת בניון ערים המחוזית של ירושלים, וזו היתה תקופה מאד דינמית כאשר בדיונים חיתה" טליתא קומי" וכל מיני פרויקטים כאלה שעכשיו כבר שכחו שהם קיימים, אני מכיר את העיר באופן יסודי כי למדתי אותה אז, על מנת להתנגד לרצונה. דבר שני 10 שנים חייתי הרפרנט של משרד החקלאות לפיתוח אזורי וחקלאי באמריקה הלטינית ספרד פורטוגל וכל מדינות דוברות ספרדית ופורטוגזית, ובעשר שנים האחרונות במחלקה להתיישבות, עכשיו אני סמנכ"ל המחלקה להתיישבות, אני עוסק בנושא הזה שהוא חיום העשיה של המחלקה, לא חקלאות אלא איכלוס. ולכן אני מכיר את הנושאים הקרובים, וגם מעבר לזה, דוגמא שלא שייכת לעניין, עבודה אחרונה שלי זה מטעם הבנק העולמי במוזמביק, ששמה חפיתוח הוא מאד מוזר, כי זו מדינה אפריקאית עם משטר קומוניסטי ולמדתי את ההשלכות של התכנון המרוכז

המוכתב, והמכוון על ידי ממשלה מרכזית. כלומר הידע הוא מהנסיון. כלומר הידע הוא מחנסיון. אינני בונה ערים.

מר עמיחי בן—דרור: מאחר ואנחנו מסתכלים על שני היבטים כמו שגם הגדיר אותם קוברסקי, אחת הבעיה הלאומית ואחת בעיה של עירית ירושלים, הבעיה הלאומית בעצם פירטת אותה, אך נשארה בעיה אחת של ירושלים כפולה: אחת זו דמוגרפית ואחת זו כלכלית. חדמוגפית על ידי הגדלת העיר. ברור שאפשר לאזן את זה, אבל כלכלית כאשר ציינת את האג, ואת הערים האחרות בעולם איך תוכל ירושלים לפתור את בעיותיה הכלכליות?

מר יעקב הוכמן: אני לא מומחה בשביל להגיד, אני חושב שאם בכל זאת תעשיה, אז בריחוק מן העיר, אך אני חושב שהכלכלה הירושלמית נוסף לכל מה שהיא עוסקת חיום, בנושא של מדע, בנושא של אקדמיה ובנושא של ממשל ובנושא דומה, היא צריכה להתבסס על מלונאות, ומלונאות זה לא חייב להיות בתחום העיר, אבל אם כן בעיר, לא תעשיה.

פרופ' אריה בן-שחר: אני מאד התרשמתי מהתסקיר שהגשת עד עכשיו כשתארת את הרקע המקצועי שלך, גם ברור מאיפה הוא נובע, כי אני רוצה לשאול אותך כאדם שמסתכל בפרספקטיבה תחקלאית במסגרת עבודתך. אין שום ספק שהנסיון להגדיר את בית זית היום כישוב חקלאי, כפרי, אבד עליו הכלח, ברור לנו היום שכל המבנה הכפרי בישראל משתנה, בעיקר בשינוי הבסיס הכלכלי שלו, בחקלאות תעשיה וכן הלאה. הרושם שאתה קורא את התסקיר הוא שבית זית הופכת, מלבד עובדת חיותה קהיליה קטנה שנשלטת בעצמה, הבסיס הכלכלי העיקרי הוא עבודות חיצוניות ופיתוח תיירות עממית. אם כך זה די מאכזב לשמוע שכל מה שבית זית הגיעה זה 50 "צימרים", זה מה שאמרת פחות או יותר, ישנם, אני מתכוון להגיד הבית מלון הקטן ביותר בירושלים מספק יותר בסיס כלכלי ויותר תרומה לעיר ולהתפתחותה, מאשר בית זית על שטח של שלושת אלפים דונם. הנקודה שאני רוצה להבהיר שאם מסתכלים בפרספקטיבה שאתה דברת עליה, ההרגשה היא שבית זית, באספקט הלאומי של צמיחה ופיתוח, בית זית התרומה שלה קטנה מאד. בדיוק לפי הטכניקה או לפי הכיוון שאתה תארת אותו. אפשר להעמיד היפוטזה מולך ולומר אילו בית זית היתה חלק מירושלים, אפשר היה באותו כיוון של פיתוח תיירות עממית לתת לה תנופה הרבה יותר גדולה, לתרום הרבה יותר לחיזוק של העיר. זאת אומרת אני מנסה לשאול אותך איך אתה רואה בעצם את הדילמה כאן, את הסתירה בין תאינטרסים הספציפיים של אותם 170 משפחות שברור לנו שרוצים להשאר לחיות במסגרת עצמאית, לא חלק מתוך מסגרת עירונית גדולה, לבין הצורך הלאומי הברור של חיזוק הבסיס הכלכלי והפיתוח של ירושלים. אני אומר זאת לאו דווקא באספקט של דונמים לבניה, מפני שראינו מחניתוח שלך

שכל השטח של בית זית לא יכול להוסיף הרבה למגורים, אני מדבר באספקט של בסיס כלכלי רחב יותר.
נקודה שניה שרציתי להבהיר אותה עובדתית, אתה אמרת שעד 67 היו נסיונות של שיתוף פעולה בין העיריה לבין המועצה האזורית, וחם נפסקו משום שאחרי 67 ירושלים פרצה לקווים אחרים.אני רוצה לשאול אותך לגבי האפשרות שהיתה מוכרת בארץ הרבה שנים, נניח של חקמת אזורי תעשיה עבור עיר ולהשאיר אותם בתחום של המועצה האזורית. אני מתכוון למשל שער הנגב. יש אזור תעשיה שעיקר העובדים שלו היו תושבי עיר פיתוח, בכל זאת הוא היה בתחום המועצה האזורית מסיבות שונות, בוודאי מוכרות לך. האם היה אי פעם נסיון, נניח את האיצטדיון של ירושלים שחיפשו לו בנרות איתור כל שהוא. היה פעם נסיון של המועצה האזורית להגיד אנחנו מוכנים שתקימו את האיצטדיון של העיר בשטח של המועצה האזורית. היה נסיון להגיד, חנה אנחנו נקצה בתחום המועצה האזורית שטח x אלפי דונמים למטרות של פיתוח מרכז ספורט גדול עבור ירושלים. ברור שירושלים נזקקת לשטחים לא רק לצורכי מגורים. כל בניה של אוכלוסיה יש אתה אפרט שלם של שטחים נוספים. האם חיתה נכונות מצד המועצה האזורית לתת שטח עבור שימושים של עירית ירושלים,האם היית רואה אפשרות של פתרון לחלק מבעיות השטחים של ירושלים המתפתחת ונדלה, על ידי חקצעתם במסגרת המועצה האזורית, ולאו דווקא על ידי סיפוחם. עובדתית האם היה נסיון כזה של תיאום וחקצאת שטחים בין ירושלים למועצה האזורית! אני שואל אותך ישירות כאיש בית זית: האם בית זית תהיה מוכנה לא לעשות בריכת שחיה של בית זית, זה ברור לנו, יש שם 10 בריכות שחיה במועצה האזורית, אני שואל בחיקף הרבה יותר גדול, מרכז ספורט ונופש שיהיה מיועד בראש ובראשונה לאוכלוסית ירושלים, עקרונית אני שואל רעיון של הקצאת שטחים מתוך המועצה האזורית לפיתרון צרכים של עיריה גדולה שנמצאת סמוכה אליה. איצטדיון הכדורגל, גן החיות, אלה הכל שטחים עצומים שהעיריה נזקקת לחם.

<u>מר יעקב הוכמן</u>: כן בהחלט, היו ויש הצעות קונקרטיות כל חזמן וחעיר לא נענתה להם. אנו מוכנים למפעלים משותפים, לא תעשיתיים עם ארובות, בהחלט כן.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: האם הייתם מוכנים במקום לדבר על צירוף שטחים, ייעוד שטחים כפי ששאל פרופי שחר, והקמת אגד ערים משותף עם עירית ירושלים לצורך ניהול השטחים האלה.

<u>מר יעקב הוכמן</u>: כן. בתחום ה-700 דונם אדמות טרשים שיש לבית זית שיכולות להיות מיועדות לבניה צמודת קרקע, עוברים הקווים של מתח גבוה לירושלים, עוברים שני צינורות ביוב של ירושלים לכיוון המתקן לעין

כרם, עוברים שני קווי מים לירושלים ועכשיו קן 4 הוא בתחום המטע שלנו, בסח"כ לפרצל את השטח החקלאי על מנת לעשות בזה בינוי, הכל אפשרי, אבל לא כלכלי ולא הגיוני גם אם קובעי המדיניות יקבעו שחעיר צריכה את זה.

מר חיים קוברסקי: תודה רבה.

מר מאיר בן-שוען: אנחנו לא הגשנו תסקיר לוועדה בכתב, מאחר והחברים שלי וגם המועצה דברו על רוב הדברים, גם על שטח, גם על תעשיה כלכלה, אני רוצה להתרכז ולדבר בתוצאות של הסיפוח, אם יחיה, והפגיעה בחברה ובמערכת החינוך האזורית שאליה אנחנו שייכים 40 שנה.

המושב נמצא על רכס, הרכס נקרא על שם המושב: רכס עמינדב, מדרום מערב לירושלים שעליו נמצאים המושבים אורה ועמינדב, רכס מאד מצוקי. המושב מונה 67 משקים חקלאיים, 364 בנפש. יש לנו מכסות ייצור של ביצים שמונה עשר מיליון ביצים בשנה, שזה מסתכם ב-1700 עד 2000 מטילות למגדל יש לנו חוות עופות שמגדלת במחזור 3 חודשים כ-80 אלף עופות, פרגיות להטלה, וכ-120 טון פיטום. כשיש לנו מטעים לשעבר, שבעקבות המשבר שכולנו מכירים אותו, משבר החקלאות, הכדאיות לעבד את המטעים לא הצדיקה את חטיפול בהם. מאז שנוסד המושב, זה היה לפני שנולדתי, היינו שייכים, ועד היום אנו שייכים למועצה האזורית, לתנועת המושבים, שזה גם אומר מעבר להגדרות של חמוסדות האלה, אמונה בחיים, צורת החיים לחיוולד עם צורת החיים חזו, החופש לבחור בצורת החיים. אני רוצה להתרכז בנושא של חינוך, חחינוך באזור שלנו סבל הרבה משברים. לפני 30 שנה היה איזה שהוא רומן עם ירושלים העיר, בנושא הזה, ואני אחד התוצאות. אנחנו למדנו חלק מחזמן בעיר גנים וכל שנתיים העבירו אותנו בית ספר, והמשברים בחינוך מאז נמשכו, היום אנחנו סוף סוף במסגרת של המועצה האזורית שלנו. מדברים על מרכז חינוך שיוקם בבית ספר חקלאי בעין כרם, שגם הוא בתחום הסיפוח. המעבר שיצטרכו לעבור הילדים שלנו לבתי ספר בירושלים מבחינתם הוא משבר.

מר חיים קוברסקי: ואם יובטח בהסדר שהילדים יוכלו להמשיך בבתי ספר קיימים?

מר מאיר בן שוען: איך יובטח הסדר כזה. איך אפשרי דבר כזה. אנחנו חיים באזור, 40 שנה של היסטוריה, של חכרות שזה לא מושב שחי לבד, זה מושב שחי בתוך אזור, והיה עד עכשיו צורך ביחודיות של חינוך, אנחנו היום הולכים על חינוך סביבתי, על נושא של חינוך לערכים, לקרקע, והילדים שלנו התפזרו בבתי ספר בירושלים,או במתכונת של בית ספר שמלמד לימודים רגילים, לפי דעתי זה יפגע. כל העניין הזה יפגע בנושא החינוך.

אנחנו בעקבות אותו משבר מושבים ובעקבות מינוי וועדת הפרישה על ידי הממשלה, פרישת החובות של המושבים. מושב עמינדב נכנס לפרישה כאחד המושבים הראשונים באזור. תחוב במימדים חקלאיים לא היה גדול, בערך שלושה מיליון ושלוש מאות אלף, אבל כוח ההחזר של אותו חוב נבנה על חבסיס הכלכלי הקיים, אם יספחו את המושב שלנו לעירית ירושלים, אני מתאר לעצמי שאף אחד בעירית ירושלים לא יהיה מוכן שיהיו שם תרנגולות באזור, או ענפים חקלאיים שפוגעים באיכות חחיים העירוניים, לא איכות החיים שלנו. צריך לתת הדעת על הנושא,איך אנשים שם יתקיימו אם יקחו להם את אמצעי הייצור ויפרשו ויחזירו את כל החובות שלהם שהם פרושים ל-15 שנה.

אין לי שום מקצועיות בלחוות דיעה, אני יכול לדבר על מה שאני מרגיש וחושב. הסיפוח יגרום לנו לפגיעה במרקם החברתי, השמרני של האוכלוסיה, ולמה שמרני. כי ב-40 שנות קיום המושב, הגרעין שחקים את המושב נשאר. השינוי חיה שינוי של 5% באוכלוסיה. זו אותה אוכלוסיה או זה דורות החמשך של אותם חברים שהקימו את האזור. לספח אותנו לירושלים זח יחיה מחיקה של 40 שנות חסטוריה של אותה חברה. הסיפוח יהוה פגיעה בצורת התתיישבות. הרי היום אנחנו מדברים על המושבים והקיבוצים בקירבה לירושלים, אני מתאר לעצמי שההתפתחות תכנס לתאוצה ויתחילו לספח מושבים, קיבוצים. בכלל לפגוע בכל המרקם הזה של צורת התתיישבות וצורת החיים במדינה. מעבר לזה, הסיפוח יגרום להריסת אזורי נוף, ושינוי של פני הנוף על ידי הכנסת גושי בטון ואבנים, ומי שלא חי באזור ולא מכיר את האזור, יכול לראות דוגמא: אצלנו מהמושב רואים את הר הדר, ורואים פגיעה. גם אנשים שלא מבינים את זה, זו פגיעה, זה כיסוח של רכס, רואים גוש של בניינים לבנים שיושב שם. אני חושב שזו תהיה טעות לספח בצורה כזו. יחד עם זה, לאור ההערות שלך, אני בהחלט רואה שיתוף פעולה במסגרות חקיימות עם העיר ירושלים, במסגרות של המועצה האזורית, ואני חושב שזה יכול לתרום לשני הצדדים.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: תודה רבה.

<u>עו"ד משה באדר</u>: מה שקורה בבית נקופה מבחינת התכנית שמונחת פה על השולחן כפי שאני הבנתי אותה, שירושלים מקבלת לתוך התחום שלה, את מה שהיה המטעים של בית נקופה, ובעיסקת חליפין עם רשות הגנים הלאומיים לפארק לאומי ולחניון שלנו, שזה חלק מאמצעי הייצור של בית נקופה, ואני לא יודע אם לא יהפך בעתיד הקרוב לראשי שבהם. אולי מר קוברסקי מודע לזה, בזמנו ישבה על המדוכה של ישובי החר והבעיה של חוסר אמצעי הייצור שלהם, וועדה של המנכ"לים של כל משרדי הממשלה, זה היה בשנות ה-60, אני לא זוכר את התאריך המדוייק, ושם נקבע בין היתר, שקיט הוא אקוויולנט

למטעים, שאין מספיק קרקע ומים לתת אותם באזור ירושלים. ואזור הלולים, הישוב עצמו נשאר מחוץ לתחום אזור ירושלים, מה שאנחנו קוראים בלשון שלנו "המחנה", ואילו חלק מאזור הלולים, חלק מחאזור שאליו אנחנו מתכוונים להתרחב, וענף הקיט של המושב, הופף לתחומה של עירית ירושלים.

מבחינת המרחק מירושלים, אנחנו מדברים על 11 ק"מ מחכניסה מירושלים, זה סדר חגודל. אני לא רואה בזה שום חגיון, אני לא מתכנן דגול ולא, לא דגול, אני לא רואה בזה שום חגיון, לא תכנוני ולא אחר, אני לא רואה את עירית ירושלים מסוגלת לספק שירותים מינימלים, אלמנטרים, אני לא רואה אותה מסוגלת לספק מים ל"אקוה בלח", אני לא רואה אותה מסוגלת לספק מים ללולים, אני לא רואה אותה מסוגלת לספק מים במחירים חקלאיים.

חבעיה השניה שתגרם אם התכנית תאומץ, אם נסכם בקיצור מה אני רואה את התוצאות של התכנית, אני רואה את התוצאות של התכנית כחיסול תוך זמן קצר מאד של המושב כמושב. לזה יש משמעויות, מושב בית נקופה עלה על חקרקע בשנת 1949, זה היה המושב הראשון שעלה על הקרקע בפרוזדור ירושלים על מנת לסגור את החור מול הראדר ומול נבי סמואל, ומול ההסתננויות משם. הגרעין שעלה היה גרעין של יוצאי יגוסלביה שבשעת העליה היו בשנות ה-30 שלחם,חם בשנות ח-70 שלחם. זאת אומרת אני רואה בהחלט מצב שכל האוכלוסיה שמתפרנסת מחלול חיום, ואיך שהוא מצליחה לדדות כך או אחרת עם כל הקשיים שיש בענף, חיא מצליחה לדדות ולהוציא את מחייתה, אני רואה אותה מתיישבת על הקופה של מחלקת חרווחה של עירית ירושלים.

מה שאנחנו מבקשים לעשות כדי לשנות את העובדה הזו כי היא מעיקה גם עלינו גם בלי בעית שינוי הגבולות, זה להרחיב את חמושב, נמנו וגמרו כל המבינים והגדולים שיחידה של 60 משפחות איננה יכולה לשאת את עצמה, זה בנוסף לבעיית תבנים שקיימת ובעית חמגורים שחיא עכשיו אקטואלית בכל מדינת ישראל.ואנחנו עומדים לחקים שכונה חדשה, וחדברים חם בתכנון מתקדם מאד. עד כה שאני יודע, לא חתקיימה בשום מקום חחלטה שמחסלים את חמושבים, יכול להיות שאי פעם תתקבל החלטה כזו, חמשמעות של התכנית חזו שזה חיסול בית נקופה. מה יהיה אחר כך, אף אחד לא יודע, ומה יהיה המחיר של העימות של התכנית חזו, אני חושב שיהיה כבד מאד, לא חושב שמי שצייר אתת הקווים האלה על חמפה, ומי שחסתכל על חמפה, אני ראיתי את התכנית במשרדו של ראש חמועצה, לגבינו אנחנו זה ממש אונס של חמפה. מישחו עשה שמה, יש שם קו ישר ומישהו עשה פתאום קפיצה.

<u>מר נחום רונן</u>: אנחנו חיים שם 70 שנה, ובאנו לחיות בתוך מסגרת כפי שאנחנו מנסים לקיים אותה כיום ומקווים להמשיך אותה, וזה ממש פוגע

בעשיות הקיום שלנו, בתור חברה שבחרה לחיות צורה כזו של חיים. יחד עם זה, אנחנו רואים מבחינת פרנסה, אנחנו רואים את הכיוון, הריווחיות בחקלאות בכלל יורדת, בשטח ההר שהוא בנוי אצלנו בעקר על מטעים, על אחת כמה וכמה, עם קיצוצים בכמויות מים, ואנחנו מנסים לשלב בתוך המסגרת הכלכלית שלנו את הנושא של תיירות שאנחנו פה גם כן חלוצים הן בסביבות ירושלים, אנחנו הקמנו ראשונים את בית המרגוע שלנו בסביבות ירושלים והן הראשונים בתנועה הקיבוצית ובהתיישבות בכלל ואנחנו רואים בסעיף הזה, בענף הזה כחלק שמשתלב עם עבודתנו בחקלאות. אנחנו צופים ורואים ומתכננים פיתוח של הענף הזה, ענף שישלים את מסגרת הפרנסה שלנו מחקלאות.

אנחנו מתכננים היום מפעל גדול בשטח התיירות ובשטח תרבות הפנאי ואני מקווה שחיא תצא לפועל, והשטח הזה שמיועד היום לסיפוח הוא קשור קשר ישיר עם אותו שטח שאנחנו מתכננים לפיתוח, הוא נמצא כבר בדיונים הוא עומד בפני אישור של הוועדה המחוזית, ואני לא רואה איך אנחנו יכולים להשאר בלי אותו שטח, בשנים הראשונות כעתודה לשטח החקלאי שלנו ועם פיתוח של שטח התיירות, ואם זה יהיה כדאי כהשלמה לשטח התיירות. כיום מיועד השטח הזה לחשלמת חלק מהמטעים, ואנחנו מייבשים היום את השטח הזה מגידול מסויים על מנת לטעת בו, וכבר תוכנן ועובד זן אחר של פירות שאנחנו מקווים שיהיה יותר רנטבילי מהפירות האחרים.

יחד עם זה אני חושש, יכול להיות שכן, יכול להיות שלא, במידה והשטחים האלה ישארו בידינו במסגרת שטח השיפוט של ירושלים, אני לא יודע אם נוכל לעמוד ברווחיות של הענפים האלה, במערכת מיסוי כפי שהם בנויים בעיר ולא בנויים בשטח כפרי. ואז אפילו אם השטחים האלו ישארו בבעלותנו בידינו או בהחכרה לנו, אני לא יודע בדיוק איך, אינני יודע אם החישוב כלכלי יצדיק את זה.

ודבר אחרון, לפי התרשים שקבלתי, כל הסיפוח של השטח שלנו, זה איזו מובלעת של לשון שאינני יודע איך היא נכנסת לשם. יכול להיות שמבחינת התכנון, מי שתיכנן את זה, אם תסתכלו על המפה תראו איזה שהיא לשון שנכנסת רק לקחת את החלקה הזו, אין לה כמעט שום רציפות עם רוב השטח זו לשון שיוצאת מהשטח הכללי של תכנית הסיפוח, חודרת פנימה לתוך השטחים שלנו, ויוצאת החוצה. לגבינו זה מדובר על שתי חלקות. חלקה אחת דרומית לכביש המחיר שהיא היום מיועדת לנטיעה חדשה, חלקה אחרת שנמצאת בין שני הכבישים בין הכביש חישן לבין הכביש החדש שהיא נותנת פרי ובהחלט משביעה את רצוננו מבחינת התפוקה. השטח הזה כלול במסגרת משבצת הקבע שלנו שאושרה במסגרת תכנית האב, והנה אתם רואים פה את הלשון הזו

שהיא פתאום נכנסת וחודרת לתוך השטחים האלה שאני איננו מומחה לתכנון כזה אבל נראה לי שזה בהחלט אפשר לוותר על זה.

מר בנימין כהן: המעמד של הקרקעות שלכם, מבחינת היחסים עם המינהל. יש לכם חכירה לדורות, או עדיין לא?

מר נחום רונן: עדיין לא, זה בתהליך, אבל הנה יש לי פה המפה שמאושרת ידי המינהל וחתומה על ידי המינהל, כוללת את השטחים האלה שרק מבחינת פרוצדורה עדיין לא ניתן לחתימה. הנה זוהי התכנית ומשבצת הקבע שלנו חתומה על ידי מינהל מקרקעי ישראל.

מר נחום רונן: אנחנו 70 שנה, אבל תראה בתוך המשבצת שלנו שלמרות 70 שנה ו-40 שנה של המדינה, עדיין מצויינים כחסגר שגם המינהל עדיין לא גמר את החסדר לגבי תמיספור וחלוקת קרקעות אלה. היא אמנם בתוך המשבצת שלנו.

מר חיים קוברסקי: יש עוד שאלות. יש לי שאלה עקרונית. קיימת בעיה למדינת ישראל, וחיא שאלת גודל האוכלוסין בירושלים, התחושה המדינית הלאומית שירושלים צריכה לגדול באוכלוסיתה, וכתוצאה מכך דרוש לה שטח נוסף הן לצורכי פיתוח תעסוקה מתאימה והן לצורכי איכלוס. העיר סגורה משלושה עברים: מזרח צפון דרום. למעט הקרקעות שיש עדיין מצאיי בתוך חעיר לפיתוח, אם יקבע, אנחנו עדיין כוועדה לא קבענו עמדה ואנחנו בשלב של לימוד ולא נקיטת עמדה. אבל נניח אם יתברר שכדי לחשיג מטרות לאומיות אלה, שגם הן, חייתי אומר הן לא כל כך חשובות אבל הן חשובות כמו שמר זריהן אמר לגבי הישוב שלו, המדינה תייחס משקל גם בצורך של העיר, כמו נניח לצורך חלוחט, ואני מכבד את זה שאתה מגן בלחט על מה שאתה מאמין בו, זו זכותך, מה הייתם אומרים כאנשים שחיים באזור 70 שנה שבכל זאת יש לכם גם הסתכלות לאומית רחבה, איך הייתם מציעים לנו לנחוג בעניין כדי לתת תשובות לדברים נדרשים אמיתיים אם יתגלו במחלך הבדיקה.

מר נחום רונן: קודם כל יש לי גישה משתי פנים לגבי השאלה שלך. אני איננו רוצה לענות מבחינה מדינית, כללית. בכל מצב שלא יחיה אי אפשר לקחת מישהו להוריד אותו ממקור חפרנסה שלו, ולהגיד אתה תרד מכיוון שאנחנו זקוקים לזה עבור מישהו אחר, או תחלק את שלך לשניים על מנת שעוד שניים. ישנו גם הגיון בסדר התקדמות החיים. יושב ישוב 70 שנה מעבד את אדמותיו, מאד שמח על זה, כשהוא עלה להתיישבות הוא חיח בודד. חיה בודד בזמן מלחמת השחרור ונשא את כל העול של המלחמה בפרוזדור. נורא שמחים על התרחבות המדינה וירושלים וכל החתישבות הזו. אבל יש מקום שישנה גם תאמת שלי. אז לגבי האמת שלי אני רגיל לחסתכל על מפות מחשטח הצבאי. אם אני לקוח את המפה ואתח שואל אותי מח אני עושה, אני

אשאל אותך שאלה, מה ה-40 דונם האלה יתנו לירושלים אם אתה מדבר על 200 אלף.

מר חיים קוברסקי: אני עכשיו לא שאלתי לגבי קרית ענבים בלבד. הרי קבלנו תשובה שלילית ממבשרת, קיבלנו תשובה שלילת מכולם, אני שואל איך מגשרים בין אמיתות.

מר נחום רונן: תקבל את התשובה שלי שאני אומר אותה ברצינות. לא על מנת להתחכם. חנגב ריק, הגליל ריק, יש עוד הרבה שטחים ריקים. לא מוכרחים לחדחק אחד לתוך השני בגבולות כאלה. או שיכול להיות, אני כבר לא, אבל אם הדור הצעיר ממני יבוא ויגיד רבותי, אלה לא רוצים ליישב אותם בנגב אלה לא רוצים להתיישב בנגב, הם רוצים לקחת את תחלקה שלנו, בוא נלך אנחנו לנגב ולגליל. לא מאמין שזה יהיה אבל יכול לחיות שזו איזה מחשבה מסוימת.

מר חיים קוברסקי: לא אני שאלתי על ירושלים ספציפית. נניח, שצורך לאומי, מדובר על בירה, על גבול, על בירה עם מיעוט גדול, בעיות דמוגרפיות, והמדינה רוצה לקדם פני העשורים הבאים שבעיות אלה לא תחרפנה מנקודת ראות לאומית. אני מציג פה שאלת אמת, אולי מישהו תורם פה רעיון מגשר.

מר נחום רונן: מבחינת יעוד לאומית אותי מעניין מספר התושבים שיושבים במדינת ישראל בכללותה.אני אינני מוכרח ומאד לא רוצה שמבחינת השטח, הגודל, ירושלים תחפך לניו-יורק או ירושלים תחפך לתל-אביב, ואני הרבה נמצא בתל-אביב. ראיתי במדינות כמו שוויצריה, למדתי שם, ערים לא כל כך גדולות, וישנם שטחים ואנשים חיים שם טוב מאד, ונחמד מאד ונחמד להם, אז למה מוכרחים לבנות דווקא את ירושלים. אני אינני מתנגד. ספציפית יש לי גבול שעד כאן אני מוכן ומכאן אני מביע את התנגדותי. מבחינה זו ששאלת אותי, מצידי אם ירושלים תהיה במקום 700 אלף תהיה 600 אלף ו-100 אלף ישבו בנגב אני אגיד תודה לוועדה הזו.

ד"ר אהוד זיו: שמי אהוד זיו. אני נולדתי במוצא עילית, אני יחד עם איתן טל, אנחנו חברי וועד היישוב, ואנחנו מייצגים את הישוב הזה בוועדה. אני אתחיל מהשורה האחרונה, עמדת הישוב היא חד משמעית נגד הסיפוח לירושלים אני אנסה לבנות איזה שהוא טיעון.

הישוב שאותו אנחנו מייצגים הוא מוצא עילית. אנחנו בערך 170 בתי אב. גבולות הישוב היום הם בערך מבית שמואל ברוזה במוצא תחתית במזרח, עד מעלה הקסטל מה שמכונה "7 אחיות" במערב מוצא עילית, מוצא הוא הישוב החקלאי הראשון בארץ ישראל המתחדשת. זה הישוב שקדם עוד לפתח תקוה, לראשון, לגדרה. האוכלוסיה של מוצא עילית היא יציבה . התחלופה היא נמוכה. 74% מחמשפחות שחיות היום בישוב גרות עוד מלפני 1967. מתוכן

אחוז מאד גבוה של משפחות בנים. למעלה מ-50 משפחות. אם אנחנו נפרט 17% מהמשפחות כולל הממשיכים הם עוד מלפני 1948. 20% התווספו בשנות ה-50 והרחבה גדולה נעשתה בתחילת שנות ה-60 עוד 37% מהמשפחות.

שלושה נושאים היינו רוצים להביא בפניכם: הראשון הוא סקירה כללית כולל סקירה חיסטורית כי היא מאד מחותית. השני, על חשיבות קיומו העצמאי של הישוב הזה בחבל ההר ובתוך המועצה האזורית מטה יהודה. הנושא השלישי הוא חשיבות קיומו של חישוב במסגרתו הנוכחית מנקודת מבטם של תושבי ירושלים שלא במסגרת המוניציפלית של העיר ירושלים.

הנושא הראשון בא להדגיש את קיומו העצמאי והמיוחד של הישוב שלנו לאורך השנים. שנים שהם מסתכמות ב-130 שנה. את הנתונים ההסטוריים שאני אביא הם מסוכמים בספר של ד"ר מאיר וצורי ברוזה" מקום יש למטה מירושלים ושמו מוצא" שנמצא כרגע בשלב עריכה, חייתי שמח להביא בפניכם את כל הספר לכשיסתיים. אנחנו חוזרים ל-1860. בשנה זו קונים שני אנשים שלמה יחזקאל יהודה ודוד ילין חלקת כרם במוצא ומעבדים אותה. ב-1871 בונים את הבנין הראשון במוצא. זה בנין תאן על דרך הדליזינסים החדשה שזה עתה נסללה לירושלים. תבנין הזה קיים. חוא בית הכנסת שלנו ושל רמת מוצא עד היום הזה. ב-1891 נקנית עוד אדמה. מפרסמים במושבות יהודה מודעה: מבקשים 4 פועלים לתפקיד מועמדים לאכרות. וחמסורת שלנו שמ-1894 מתחיל הישוב בצורתו הפעילה. 4 אכרים היו: שמואל ברוזה שקנה 56 דונם שמחה כץ 52 דונם, יצחק כהן 45 דונם והמורה וופסי 30 דונם.

לא סתם הזכרתי את השמות האלה: משפחות ברוזה וכהן חיות איתנו עד היום הזה במוצא עילית. ב-1898 בחודש נובמבר נקבע מקומה של מוצא בכותל המזרח של התנועה הציונית. או כפי שמכנים זאת צורי ומאיר ברוזה: בכותל חירוק. אני בטוחח שכלכם יודעים שבנימין זאב הרצל ביקר במקום, נטע עץ ארז שלמעשה היה ברוש, בחלקה של שמואל ברוזה,חיום נמצאת בתוך ארזה. תארז הזה חפך למוקד של הערצה של תאוכלוסיה היחודית ובדיוק להפך לאוכלוסיה הערבית. ב-1915, בקיץ נגדע הברוש. הגידול של מוצא חיה אז רק בהתחלתו. רק ב-1920 חוקמה נקודה עברית נוספת קיבוץ קרית ענבים. ב-1923 חוקם בית התבראה ארזת בשטח חישוב מוצא. שקיים עד חיום בצורה זו או אחרת. המאורע הטראומטי ביותר בחיי מוצא אירע ב-1929. התקפה קטלנית על חמושבה הקטנה במאורעות תרפ"ט. בי"ח באב, שבת, נהרגו 7 אנשים בבית אריה מקלף, שבעה מתוך 33 שנהרגו בכל ארץ-ישראל, יחודים. חמוסדות המיישבים חבינו את החשיבות הבטחונית של ישוב מבוסס יותר בנקודה הזו, לקח כמח שנים וב-1933 חקימו מושב עובדים והתיישבות שיתופית: מוצא עילית. 20 משפחות של עובדים מירושלים חקימו את חמושב מוצא עילית שתיפקד כמושב. בין המקימים הבנים של משפחות ברוזה וכהן.

העוגן הבטחוני שחונח באותה שנה יחד עם קרית ענבים. יחד עם מעלה-החמישה, יחד עם נווה אילן נתן את הפרי שלו ב-1948. והחלק הבטחוני שלנו היה דומה מאד לישובים אחרים ששמעתם כאן, עמינדב ואורה ונס הרים ועוד ישובים, בשנות ה-50 הראשונות של חקמת המדינה.

באותם שנים מוצא מנתח 30-50 משפחות. רוב התושבים התפרנסו מגידול עופות לביצים, פרות לחלב ומעבודה מחוץ לישוב. מאיר וצורי ברוזה אומרים שמוצא בזעיר ענפיותה מקפלת את כל תולדות הארץ הזו ב-130 השנים האחרונות. בהרבה פרקים הקדימה מוצא את החליכים הקורים בארץ. ב-1964 התכנסו חברי האגודה השיתופית "מוצא עילית" והחליטו לפרק את האגודה ולהפוך לישוב קהילתי, הצורה שאנחנו קיימים בה עד היום הזה. תהליך כזה עובר היום על חלק מהמסגרות החקלאיות וההתישבויות בארץ, בחלק מהישובים מאוחר מדי.

הנושא השני בא להדגיש את הצורך בקיומו העצמאי של הישוב שלנו בתוך קבוצה של ישובים בעל אופי דומה. ישובים קהילתיים כפריים. אנחנו זקוקים למסה קריטית מתאימה. המועצה המקומית מטה יהודה במבנה שלה היום מחווה רשות מוניציפלית מתאימה למתן שרותים לאזרחיה בנושאים מוניציפליים, כאשר התושבים חיים במספר רב של ישובים בעלי אופי שונה ובמרחקים גאוגרפיים די גדולים. הישוב שלנו ותושביו תורמים ומקבלים בתחומים רבים, העיקריים שבהם הם חינוך, תרבות פעילות הקשישים וספורט. בכל השטחים האלו תורמים התושבים לכלל תושבי המועצה מחד, ויוצאים נשכרים בעצמם מאידך. בשנים האחרונות הוכח חלקנו היחסי והמוחלט בקיומו התקין של החינוך היסודי והעליון באזור החר. אתם כבר שמעתם כמה נתונים על זה אני רק אזכיר שבית ספר היסודי עין הרים תפקד במיטבו בין השנים 1978-1988 שילדי בית זית ומוצא היו 40% מהילדים של בית הספר, בשנתיים האחרונות נעשתה ראורגניזציה של בית הספר היסודי וילדי מוצא יחד עם האחרים מהווים את הקבוצה המובילה בבית הספר. ילדינו שותפים בבית ספר לילדים מחוננים "מרחבים" שקיים תוך שיתוף פעולה עם מחלקת החינוך של המועצה, וכתוצאה מפעילותה, ולמרות פעילותה של עיריית ירושלים. בחטיבת הביניים והתיכון הילדים נמצאים כרגע בתהליך של ארגון, או בתי הספר נמצאים בתהליך של ארגון שיסתיים בשנת הלימודים תשנ"ב, תוקם קרית חינוך בעין-כרם , קרית חינוך שתכיל לימודי סביבה, מחשבים ומדעים ומגמה לאמנויות. אחת הסיבות להקמת המסגרת בצורתה החדשה היא שהיא תוכל למשוך תלמידים טובים מכל הישובים גם בשנות התיכון ששם הילדים יכולים באופן וולנטרי יותר לבחור את בית- הספר. תרומת ההורים מישובנו מתבטאת במעורבות חיובית ומאד פעילה בוועדי החורים. כל בתי

הספר שחוזכרו תוך שיתוף סעולה עם שאר הישובים והמחלקה לחינוך של המועצה.

חלקנו במועצה תאזורית הוא של ישוב אחד מתוך 56. אולם כוח ההשפעה של כל תושב נמדד קצת בצורה אחרת. הנציג שלנו נבחר באופן אישי, לא בבחירות פוליטיות. הוא מייצג 500 בוחרים רשומים. לא 5000 בוחרים אנונימים בירושלים. הנציג שלנו נמצא בקדנציה הנוכחית בסיעה מאד פעילה, סיעה שגרמה להתקדמות משמעותית ביותר בנושא המיסוי, החינוך והמינהל. היכולת של כל אחד מאיתנו להשפיע מבחינה מוניציפלית הן בנתינה והן בקבלה, גדולה לאין ערוך כפרט השייך למועצה האזורית, רשות מוניציפלית בינונית בגודלה, ולא כפרט זעיר ברשות מוניציפלית ענקית.

חנושא חשלישי שאליו אנחנו רוצים להתייחס הוא יכולת הרשות המוניציפלית לספק שרותים לאזרח. אחת השאלות שנשאלה בוועדה מה הקשר בין ירושלים ובין הרשות המוניציפלית הקרויה עירית ירושלים. אנחנו זקוקים לשירותים במחיר שהאזרח יכול לעמוד בו, תוך שמירת איכות חייו של הפרט, משפחתו, ובמסגרת הקהילה שבה חוא חי. את הנושא הזה אני אציג בצורה הטובה ביותר אם נשווה את המצב של הישוב שלנו מוצא עילית למצב של גוף דומה במסגרת עירית ירושלים עצמה, השכונה רמת מוצא. וחיה אם יורחבו גבולות ירושלים מערבה, יש לצפות שמצבינו יחיה דומה למצב הנוכחי של התושבים ברמת מוצא. השוואה מפורטת תלמד אותנו שתמורת מיסים כפולים משלנו מקבלים תושבי השכונה הירושלמית סל שרותים נחות בחרבה. ואני אפרט: תחבורה ציבורית ומערכת כבישים . **מוצא עילית:** 2 קווי אוטובוס תדירות של 20-50 דקות עובר בתוך הישוב. מערכת כבישים פנימיים ושבילי גישה ברמה מתאימה לאופיו הכפרי של הישוב.

רמת מוצא: קו האוטובוס לבית זית עד לפונדק מוצא בתדירות של כל שעתיים או פחות. קווי האוטובוסים למבשרת ציון עוצרים בתחנות האוטובוסים של הכביש הראשי לירושלים, המעבר לכיוון חישוב כרוך בסכנת נפשות. מערכת כבישים פנימיים ברמת אתזקה לא טובה. בתקופת חקרובה מתוכננת סלילה מחדש של הרחובות על חשבון התושבים. היציאה לכיוון תל אביב ומבשרת, קשה, בניית מחלף חדש החלה בימים אלו בעקבות לחץ התושבים, ולאחר האסון שקרה בשנה שעברה.

מבנים ושטחי ציבור: **מוצא עילית:** שלושה מבני גני ילדים, שלושה מקלטים רב שימושיים, בית כנסת מגרש כדורסל עם תאורת לילה, שלושה גנים ציבוריים, שנים מהם חם בחצרות גני הילדים.

רמת מוצא: אין מבנים ציבוריים, גן ציבורי, פינת משחקים קטנה.
שרותי תרבות: **מוצא עילית:** ספריה, מועדון קשישים פעילות ספורט של הנוער במגרש הכדורסל, חוגים הקיימים בישוב למבוגרים ולילדים בארגון עצמי של התושבים ובניבוי הוועד. **רמת מוצא:** אין.
מערכת החינוך: שלושה מבני גני ילדים: מעון, פעוטון, גן-טרום חובה וחובה. פתרון מקומי לילדים מגיל 3 חודשים עד גיל 6. בית ספר אזורי עין הריס, בית ספר למחוננים "מרחבים", חטיבת ביניים ותיכון הרי יהודה ובית ספר סביבתי. בשנת הלימודים תשנ"ב קרית חינוך בעין כרם. **רמת מוצא:** אין גני ילדים במקום, הם מוסעים לבית זית. בית ספר יסודי שותפים ממדרגה שניה בבית ספר עין הריס.וכאן הייתי רוצה לענות לשאלה שחפנת והיה אם נחיה חלק מירושלים ונמשיך ללמוד במערכת החינוך של המועצה, אנחנו נתקלנו בבעיה הזו לפני שנתיים שהיתה ריאורגניזציה במערכת החינוך. המעמד של ישוב שלא היה שייך למועצה היה נחות לחלוטין לא היתה להם זכות הבעת דיעה אפילו. אנחנו לא רוצים להיות אזרחים מסוג ב' בשום מקום. לגבי תיכון ברמת מוצא יש להם בחירה בין הרי יהודה של המועצה ובתי ספר בירושלים.
ביוב: **מוצא עילית** בורות ספיגה, הוכנה תכנית בשנה האחרונה לביוב מרכזי, ביצועה בשנים הקרובות בהשתתפות מלאה של התשובים. **רמת מוצא:** בשלבי התחברות לביוב המרכזי. תושבי השכונה שאינם חברי העמותה, יש שם עמותה, בתשלום מלא. צפיפות הבניה: **מוצא עילית:** גודל מגרש מינימלי של 750 מטר מרובע. שטח בית מוגבל ל-150 מטר מרובע. **רמת מוצא:** יש גרדיין של הצטופפות. הדונמא היא נופי מוצא. מצד אחד יש בתים פחות צפופים, החדשים הולכים ומתחברים. אתה רואה איך העסק הזה הולך להר-נוף, כאילו שהוא צומח לתוכו. משק המים: **מוצא עילית:** חיבור ישיר של הישוב למקורות. משק מים יעיל וסגור. ההוצאה השנתית למשפחה בערך מחצית הסכום בהשוואה לרמת מוצא. **רמת מוצא:** בעבר חיבור ישיר של השכונות למקורות היום אספקה דרך העיריה. ההוצאה השנתית של משפחה כמעט כפולה מאשר במוצא עילית. מיסים: תשלום של עד 12 ש"ח למטר מרובע. מחצית מהסכום הזה להפעלה ישירה של שירותים הניתנים על ידי הוועד המקומי. זאת העצמאות שיש לנו במסגרת המועצה. **רמת מוצא:** תשלום של למעלה מ-20 ש"ח למטר מרובע לקופת העיריה. לטמיון? סיכום השוואה זאת מראה שתמורת מיסים כפולים משלנו מקבל תושב ברמת מוצא פחות בסעיפי התחבורה, מבנים ושטחי ציבור שירותי תרבות, חינוך וצפיפות הבניה. בשום סעיף לא נמצא שירות עדיף לתושבי רמת מוצא בהשוואה לתושבי מוצא עילית. המסקנות מהשוואה זאת, שהרחבת גבולות ירושלים מערבה תוך סיפוח יישובינו לירושלים עלולה לגרום לשינוי באופי חישוב ובאיכות חייו של התושב.

המיסים יוגדלו, השירותים יוקפאו, לא יהיה פיתוח בישוב, תעלם היכולת שלנו למינהל עצמי קטן, יעיל, תוך נמישות והתאמת התקציב והפעילויות לצרכים הספציפיים של הישוב שלנו. חשוב מאד להדגיש שעמדת הישוב היא חד משמעית נגד הסיפוח. התושבים במוצא עילית למודי מאבקים. דעתם תשמע בצורה ברורה כפי שנשמעה במאבקים קודמים.

במשבצת של מוצא עילית נמצא גם בית הרופא וארזה. הישוב עצמו מוצא - עילית כולל בערך 800 תושבים.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: איפה מקום התעסוקה העיקרי של אנשי מוצא עילית?

<u>ד"ר אהוד זיו</u>: אני אענה על השאלה אבל אענה עליה תוך התנגדות. וההתנגדות היא כזו. יש היום במשבצת של מוצא עילית, בארזה. ובבית הרופא ובבתי חספר שאנחנו מפעילים יותר עובדים מירושלים מאשר אנחנו עובדים בכל תארץ. אני מתנגד לגישה. מרבית תושבי מוצא עילית עובדים מחוץ לישוב, חלקם הגדול בירושלים, חלקם באזור השפלה חלקם בשאר מקומות בארץ כולל במבשרת. אנחנו נקודה נוחה מאד לגור בה.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: בתחום שירותי תרבות. אתם נזקקים גם לשירותים מעבר לישוב?

<u>ד"ר אהוד זיו</u>: וודאי. אנחנו נזקקים לשירותי תרבות בירושלים, בתל אביב אני מאד שמח שאני הולך לפסטיבל בירושלים לראות את חברי התל-אביבים. ובתל אביב את חברי הירושלמים. אני רוצה להזכיר לכם שבמדינת ישראל אם אנחנו מסתכלים עליה קצת יותר מגבוה היא למעשה כמעט עיר אחת גדולה. הבעיה היא חשירותים המוניציפליים. אני אומר עירית ירושלים לא מסוגלת לתת לי שירותים מוניציפליים תוך מעורבות האזרח. תוך איכות חיים כפי שאני יכול לקבל היום במסגרת שאני נמצא בה. עם חדברים חקשים שיש לי אתם. אבל נוח לי לריב בתוך המשפחה.

<u>מוקי צור</u>: אני רוצה להציג בפניכם את העמדה של התנועה הקיבוצית המאוחדת, וכמובן שכיוון שחקדמתי ואמרתי שאני בן העיר חזו, ואני מזכיר התק"ם, יש לי הרבה מאד סנטימטים למקום וגם כישראלי וכיהודי, ובכל זאת אני רצה לעורר כמה שאלות שהן שאלות עקרוניות. אני יודע שאתם שמעתתם, או עומדים לשמוע, את נציגי שני הקיבוצים שעומדים להפגע מתכנית המיטהר החדשה, צובה וקרית ענבים. אני רוצה אולי בהערות שלי לא לחזור על טיעונים שנשמעו על ידי החברים החם כפי שאני מנחש ואני לא אכנס לפרטים לגבי שני הישובים האלה. אני רק רוצה להביע פה עמדה עקרונית שנוגעת לשאלה של בעצם הנסיון על ידי תכנית מיטהר לעשות שינויים דרסטים קיצוניים בחייהם של קהילות שסובבות את העיר ירושלים.

אני רוצה אולי להתחיל מנקודה שהיא צריכה להיות אולי ברורה מבחינת הקבוץ. היחס של הקיבוץ אל הסיטואציה האורבנית איננו דומה ליחס של

מושב לסיטואציה האורבנית. מושב נבנה ככפר, מראשית הדרך כתפישה כעקרון של בניה, כתפישה לטווחים ארוכים. התפישה החסטורית של קיבוץ לגבי הצד הזה היתה שונה, בחלק חברות קומונריות רצו בהחלט לבנות את עצמם על פי קווי מיטחר אורבנים או לפחות שמתמודדים עם הסיטואציה האורבנית, יש לנו הסטוריה מאד מאד עשירה של קומונות קיבוציות שהתגוררו בתוך העיר. אבל זה קודם כל היה חלק גם היום,אני צריך להגיד שיש בעיר ירושלים, בעיר בית שמש, בשדרות,בתוך מבנים אורבנים לחלוטין יש קיבוצים. הקיבוץ הכי גדול, שהוא קטן מאד נמצא בעיר ירושלים, בשכונת חבוכרים. יש בבית שמש קיבוץ קטן ובשדרות. כלומר מה שאני רוצה לומר שקיבוץ כעקרון ההתמודדות שלו כמה הוא יהיה כפר זאת התמודדות רעיונית פנימית שקיימת בתוך הקיבוץ. כפי שאתם יודעים גם לקיבוץ בעבר, היתה נטיה של מספר קיבוצים להתיישב על יד מושבות כמקום עבודתם כעקרון, ועל הבסיס הזה נבנו הרבה מאד קיבוצים על יד מושבות. דוגמאות: גבעת- השלושה על יד פתח תקוה, גבעת ברנר, קבוצת שילר על יד רחובות, ועוד. היה ויכוח מאד פנימי מאד גדול בין היות הקיבוץ בתפישה כפרית לבין היות הקיבוץ מעורב גם בתוך מערכת עירונית תוויכוח הזה כפי שהיה ברבות השנים. התגלגל וחלך אבל כל קהילה קיבוצית במערך יסודה ובתהליך התפתחותה הכריעה בעניין הזה. זו היתה אחת החכרעות שהקיבוץ קיבל, כל קיבוץ בשעה שהוא נוסד. גבעת ברנר או יגור הכריעו להיות כאלה בשעה שהם הכריעו להיות כאלה. ואולי הדוגמא הבולטת ביותר מהבחינה הזו היא קרית ענבים, שכפי שידוע לכם נוסדה על יד ירושלים עם עקרון שהיא תהיה מעורבת בחיי העיר, ותשמור על חיי הקהילה העצמאיים על החר על יד ירושלים. זאת היא תעודת הזהות שלה. צובה שנבנתה כקיבוץ, כחגורת מגן חקלאית ישובית לעיר ירושלים, נבנתה מתוך זיקה מפורשת לעיר ירושלים, זיקה גאוגרפית והסטורית, אבל מתוך תפישה מאד מאד עמוקה שהיא מוכרחה לקיים חיים קהילתיים נפרדים שמעורבים בהם תהליכי ייצור בחקלאות וגם בתעשיה, תהליכי ייצור עצמאיים כקהילה. גם כאשר קרית ענבים תקופות שונות וגם היום, קיימה מערך של עבודות חוץ, ברור לה גם לקרית ענבים גם לצובה וגם לכל קיבוץ, שככה בנה את עצמו. אני אומר במפורש ככה בנה את עצמו כל קיבוץ. כך בנה את עצמו הכריע על מערכת מצד אחד של מעורבות של זיקה, אם אנחנו מדברים לגבי העיר ירושלים, אבל עם חיים קהילתיים שבהם יש שיתוף וייצור משותף עם תדגשה של אוטונומיה קהילתית מובהקת. אין ספק שקראו לישובים לעתים שינויים מאד דרמטים בין כרטיס תעודת חלידה שלהם לבין מה שהם הגיעו. אם לתת בתור דוגמא יש קיבוצים נניח קיבוץ כמו חולתה שבנה את עצמו מסביב לרעיון של כיבוש החולה ושל דיג בחולה, ייבשו לו את החולה. אני רוצה לציין שנעשו עבודות גם פסיכולוגיות גם

אנתרופולוגיות, אפילו עבודות מוסיקליות על הטראומה שעברה על קיבוץ בשעה שתעודת הזהות, תעודת הלידה שלו השתבשה. אני לא מדבר כרגע על מציאות שקיבוץ נכבש, אבל אני מדבר על קיבוץ שהפך מקיבוץ דיגים לקיבוץ תעשייתי, או מקיבוץ שכובש את החולה לקיבוץ שמוכרח לחיות ללא החולה, עם זכרון של החולה,זאת היא טראומה שעוברת על ישוב, טראומה שקשה מאד להתאשושש ממנה. ואני מציע לכל אחד בתור דוקומנט כדי לא לקרוא דווקא אנתרופולוגיה יש אורטוריה שנכתבה לזכרו של אגם החולה שבוצע על ידי קיבוץ חולתה, אבל שהצליח להתייחס לענין אחרי המון שנים שאפילו לא היה מסוגל לדבר על הענין הזה. אני חושב שאם פה מדובר על ניתוח של הפיכת קהילות קיבוציות במקרה הזה על ידי שכנות מסיבית שלא בעקרון של משא ומתן וצמיחה מתוך ידיעה שבאזור יתישבו עוד אנשים ושבאזור אולי תקום שכונה אורבנית זו או אחרת, אבל מתוך תחושה של צמיחה מלמטה, אלא מתוך תחושה של תכנון מלמעלה. לפי הערכתי לדבר הזה יהיו תוצאות קשות לגבי הזיהוי, תעודת הזהות של הישובים האלה.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: את הנקודה הזו לא הבנתי, אני הבינותי שאתה דברת על המיגוון הרב רבדי שישנו בתנועה הקיבוצית, שיכול להמצא קיבוץ אפילו בתוך שכונת חבוכרים בירושלים והוא חי בתחושת קיבוץ, וקרית ענבים שבחרה לחיות עליד ירושלים. למעשה הדבר היחידי שמשתמע מן חמשפט האחרון הוא רק אומר אנחנו רוצים גבול התקרבות עד לשערי הקיבוץ. שעוברים את אותו הגבול יוצרים איזה הפרת שיווי המשקל החרגשתי של הקיבוץ. אך איש מאתנו לא הציע לקחת ולהעביר את ככר ציון, כלומר אנחנו אין לנו עמדה עדיין לוועדה, אנחנו בשלב בדיקה. גם המציעים לא הציעו להעביר את ככר ציון לתוך שערי קרית ענבים או צובה. ברגע זה מדובר על כיצד פותרים בעיות של העיר ירושלים, זאת היתה הבקשה לכך התפנינו לבדיקה. להפך, אז היינו רוצים לשמוע מה לדעתך אפשרי ומה בלתי אפשרי. אם אתה יכול לרמוז גם על זה. כי אף אחד מאתנו פה לא מחפש כיצד לקחת ולערער הרגשה קיימת של אנשים שבנו לעצמם קן קהילתי, ולפגוע בו. אולי תאמר לנו לדעתך, חרי יש לנו גם קיבוץ רמת רחל שהוא על יד ירושלים והוא קיים למרות זאת כקיבוץ והוא שייך להתארגנות של המועצה האזורית מטה יהודה. הוא היה קרוב מדי לעיר מלכתחילה. מנקודת ראות תוך נאמנות לערכים שאתה מייצג, האם אפשר לדעתך, מה לדעתך זה מעבר לגבול האפשר.

<u>מר מוקי צור</u>: אני רוצה קודם כל לחעיר מכיוון שרמת רחל היא דוגמא מצויינת לעניין הזה, קודם כל כי רמת רחל היא דוגמא לקיבוץ שתעודת חלידה שלו באמת היתה לחיות קיבוץ בעיר, להיות קיבוץ שחי בעיר , עובד בעיר, נושם בעיר בונח את העיר. סוף כל סוף לא צריך לשכוח שהחבורה הזו של גדוד העבודה היא שבנתה את קינק דיוויד והיא זאת שבנתה את י.מ.ק.א.

וזאת שבנתה את הכבישים בירושלים והיא היתה חלק בלתי נפרד מהעיר. זאת שבנתה את רחביה,זו היתה חבורה שזו היתה מגמתה. במשך השנים הקהילה הזאת התבוססה בגלל הדבר הזה, שנטשטשו הגבולות שלה עם העיר ירושלים, ורמת רחל למרות רצונה הכן לחיות קיבוץ מהסוג הזה זאת היא הדוגמא חבולטת לסיכונים שקיימים בסיטואציה הזאת. ועד שרמת רחל לא נבנתה מחדש וקבעה לעצמה גבולות אחרים לחלוטין שחיו קבועים בתעודת הזהות שלה, שהדבר היחידי שהיה יכול לעשות את זה, זה היה החלפת החברה. החברה ברמת רחל קרסה. אחת מחסיבות לקריסה חיו חדבר הזה שהחלום שלה כנראה היה מהבחינה הזו מוגזם, מבחינת התחליך. אפשר ללמוד דרך רמת רחל איך על ידי יצירת גוש עירוני והכרעות חוקיות של נגיסת הקהילה על ידי הקהילה העירונית ועל ידי איך אפשר לסכן קהילה בצורה הממשית ביותר.

<u>מר חיים קוברסקי</u>: אני אשאל שאלה עוד פעם קרית ענבים מורחקת מירושלים. 12 ק"מ. אפשר לחלק לשלוש רמות. רמת סיכון א' ב' ג'. רמת סיכון א חגורת ההפרדה חמינימלית הדרושה כדי שלא יפגע בצורה קשה תחושות חקיבוץ ויכולת קיום חזונו עוברת לדעתנו במרחק כזה. האם יש לכם בעניין זה אפשרות.

<u>מר מוקי צור</u>: אני יכול לומר רק דבר אחד. אני לא יכול לתחום זאת בתחום. ניחה שאם בונים על יד הגדר של צובה שיכון אפשר להגיד שנניח שאם בקרית ענבים יש גבעה שמסתירה את זה, אז מבחינה ויזואלית זה לא עומד ככה. אבל הבעיה היא אחרת. הבעיה היא מעצם שמירה על חקהילה כקהילה, שיש בה יסוד של חקלאות, אדמה, למרות העובדה שהיא לא חיה על אדמה לבד, שיכולה לנחל מערכת משולבת היום של תעשיה, תיירות, חקלאות ושחקהילה היא בעצם זו שמנהלת את העניין. באופן בסיסי אני אגיד את זה ככה, אני חושב בכל אחד מאיתנו צריך לחיות לו ברור דבר אחד, בזה כדאי היה לקרוא ואני מניח שאתם אנשים שקוראים יותר ממני מהבחינה הזו.

אם תקחו את האמנה של הקהילה המערב אירופאית שעוסקת בשאלת החקלאות. היא אומרת בצורה מאד מאד מפורשת: החקלאות בעולם חמודרני האורבני איננה יכולה להתקדם אלא על ידי הגבלה של הריצה חכלכלית האורבניסטית שקיימת בתחליכים השונים. זאת היא חסיבה שבכל העולם המערבי, אם תקחו בארה"ב או במערב אירופה, הוא מממן גם בתוך חשוק החופשי, הוא מממן ונותן תמיכה מסיבית בעניין של החקלאות גם מבחינת האדמות, אפילו מבחינת חמימון של חייצור. למה, מתוך תפיסה שקתילה כמו שהיא זקוקה לריאות ירוקות היא זקוקה לריאות קהילתיות שיסובבו אותה.

כי אחרת יש נטיה לקהילה העירונית לעבור תחליכים של שקיעה אנושית ואני אומר את הדבר הזה בוודאי לגבי העיר ירושלים שיש לה מבחינת חייצור שלה, יש לה תרכב מאד מאד מיוחד, ואותה חגורה של ישובים קהילתיים,

מושבים, קיבוצים וישובים אחרים שעוסקים בעניין הזה ושעוסקים בעיצוב ורואים את גורלם כקהילה, כשלובים בתהליך חיצור.
לפי הערכתי הם חיוניים להצלחה של העיר הזו מיכולת של התרסקות, לפי הערכתי, התרסקות כיוון שהיא איננה עיר עם בתי חרושת ועם תהליך של ייצור מסיבי כמו תל-אביב או ערים אחרות. אלא זאת עיר שיש לה נשימה מאד עדינה עם נטיות אסמטיות מאד מובחקות. אני באופן בסיסי חושב שהיא זקוקה לעניין הזה. אני יודע שמבחינת התנועה הקיבוצית התכנית הזו כפי שהיא מוצגת כאן היא פחות מסוכנת מאשר בשביל מושב שאתה הכנסת אותו לתוך העיר. אבל אין לנו ספק שיש דינמיקה בדברים תאלה, שמוצבים על לקיחת חשדות ועל לקיחת האזורים של המחיה של הקיבוץ, יש דינמיקה מסוימת שבאם אנחנו רואים אותה לאור תקדימים של בליעת ישובים, אין ספק שהקיבוץ יבין שזה רק צעד אחד ושהוא צריך להתכונן לצעדים הבאים.
ומהבחינה הזו אני אומר למרות העובדה שאנחנו לא עמדנו בתכנית הזו בפני סכנת בליעה של קהילות קיבוציות, כי זה לא נתון בתהליך הזה.
לנו אין ספק שבתכנית הזאת יש איתות מאד ברור, מאד קרוב לגדר של הקבוץ, כדי שחברי הקיבוץ יבינו שבעצם שמח שיקרה למושבים מסויימים יכול לקרות גם למערכת הקיבוצית.
<u>מר חיים קוברסקי</u>: מכיוון שאתה מייצג תנועה, לא ישוב, נניח וזה עוד לא חוכח לנו, אנחנו בודקים גם דרישות וגם התנגדויות, באותה צורה ובאותה מידת תתבוננות ולימוד. אם יתברר, יש אינטרס לאומי שנגזר מראיה של מדיניות לאומית, שירושלים תגדל, זה אינטרס לאומי. שדמוגרפיה בירושלים גם בהרכב אוכלוסיות יהודיות וגם בהרכב שבין יהודים לשאינם יהודים יקבלו גיבוש והתייצבות עתידית שהיא מחזקת את העיר. שהעיר תהינה בה גם תעסוקות מעבר לקיימות היום,תוך שמירת אופיה וכד', אבל שהעיר הזאת תהיה עיר גדולה יותר, חזקה יותר מטעמים כלל לאומיים. שזאת לא קובעת הוועדה, הוועדה נתמנתה מפני שהממשלה ראתה צורך ללכת בכיוון הזה ולכן התמנינו, ולעומת זה עומדים הדברים שאתה אמרת, הרי אנחנו לא יכולים למדוד סימטריה בין ערכים. כל ערך הוא במקודשות של מישהו שמזדהה איתו החוכמה צריכה לחיות בחיפוש פתרונות שמפשרים בין דברים. שמאפשרים גם מגמות של העיר ירושלים, אם נאתר שהם אכן קיימות, כי יש טוענים ושמענו בהתנגדויות שאין תוקף מוסרי לתביעה של ירושלים מכיוון שבתוך גבולותיה הקיימים יש לה עדיין רזרבות גדולות, וזה יבדק.
אבל נניח שיתברר שיש צורך, אז מה אתה למשל כמי שנותן לנו את דעתה של התנועה הקיבוצית היית אומר לוועדה, זה לא דבר בעל משמעות שאנחנו צריכים למצוא לו פתרון. גם אם קצת להתקרב אל עבר המקומות הקהילתיים וכד', עם הזהירות הדרושה כדי לא לפגוע פגיעות קשות בקהילות עצמם.

מר בנימין כהן: אני יושב בוועדות גבולות מספר, למשל הרצליה חוף השרון, טבריה, מגדל, שזה ממש ממש על יד גינוסר. אני נתקל שאם אתה לוקח את מפת התחישבות העירונית בארץ, ואתה משרטט מסביב לישובים העירוניים מעגלים ברדיוס של 5 ק"מ, יש כמאה ישובים קיבוצים ומושבים שנופלים בפנים. התרגשה של קירבה לעיר קיימת ממילא, בגלל שהמוטוריזציה התפתחה. בגלל שהעיר קרובה ממילא. יושבים באוטו ונוסעים תוך 5 דקות.
אז העניין הזה, של קרוב לעיר רחוק מהעיר הוא כל כך מצטמצם. גם אצל חברי המושבים אני מתאר לי, גם אצל חברי הקיבוצים. כך שהבעיה של קירבה פיסית לא קיימת. יש קירבה פיסית . זו עובדה אנחנו קרובים בהרבה מאד מקומות. מושב אביחיל הוא בתוך נתניה. ואם לוקחים ישוב עירוני חדש כמו קרית גת, אז מושב עוזא גובל בבתים של קרית גת. דוגמאות לא חסרות. יש צורך גדול מאד של הישוב העירוני להתפתח. מכל מקום המנהיגים שלו מכוונים אותו כך. וכל התפתחות כזו היא על" חשבון" של החתישבות הכפרית. השאלה היא לאו דווקא בעיה ספציפית של גבולות ירושלים שאפילו כפי שהיא מוצגת יש לה פגיעה מינימלית בהתישבות הקיבוצית לפחות. אבל איך מתמודדים עם השאלה הזו. כי עכשיו אנחנו נחיה עדים לתופעות כאלה בעוד 20 מקומות שונים בארץ.

מר מיקי צור: קודם כל אני בתפישתי טוען גם ירושלים עם בנותיה יכולה לחזק את ירושלים, מבלי שהיא תחסל את בנותיה. הבנות של ירושלים יתקיימו מתוך התפתחות פנימית שלהם.

מר חיים קוברסקי: אבל הם לא בוחרות לעירית ירושלים. יש אינטרס לאומי שאחוז חנוכחות היהודית הפורמלית המתבטאת גם בקלפי, בהרכבת מוסדות העיר וכדי יישמרו בצורה ראויה. זו בעיה.

מר מוקי צור: אני לא רוצה להתכחש שקיימות בעיות ויש מחירים לענין הזה. אני באופן בסיסי חושב שכמו שהעיר ירושלים מקיימת איזון מאד עדין עם שכונותיה בפנים, והיא קיבלה לעצמה מסורת שהתפתחה במשך עשרות בשנים, איזה מן גבולות לקיים בתוך העיר, בין השכונות של העיר, בכל התהליכים האלה וברור למנהיגות העיר ולכל אדם שהתפתחות חזו מוכרחה להיות אורגנית שחלים בה שינויים, אבל הם שינויים אורגניים, אני באופן בסיסי חושב שאותו כלל חל לגבי ירושלים ובנותיה. אין לי ספק שתהיה צמיחה של בנוותיה של ירושלים ובאם נגיע לסיטואציה שבה הקהילה עצמה תגיע לפיתוח עירוני כזה, שתושביה באמת ירצו ויעדיפו לחיות חלק מירושלים. אני מניח שאם המושבים יבצעו את התכנון מחודש של המושבים, אני לא בטוח שזה יהיה או לא יהיה, ועל יד כל מושב תקום שכונה של בנים ללא שדות ותקום שכונה של תושבים שאינם בנים ואינם חברי מושב, אני

מניח שייתכן מאד שבתחליך הזה לטווח ארוך חקחילה חזאת תעבור באופן אורגני לסיטואציה שהיא תבחר להיות חלק מהעיר, יתכן.
אני חושב שאת הדבר הזה, את הדינמיקה הזו, צריך להשאיר לחיים ואני אומר זה גם כולל, לפי הערכתי, בתפישת הבנות של ירושלים, זה כולל גם את האינטרסים של כל הבנות של ירושלים, לבנות מבנים אורבניים בתוך הדבר הזה, באופן שמתחשב עם חיים של הקחילות, שהתכנון של הדבר הזה יפול באחריות הקחילות האלה, כפי שהדבר הזה קרה בכמה וכמה מקומות, שאוסף של מושבים אוסף של קיבוצים, נתנו מקום. ל"יתמרת" בתור דוגמא. או למקומות אחרים. לשכונות שקמו בלב האזור והפכו להיות חלק מהאזור, אם כי בקודים אחרים, בתפישות אחרות. אנחנו מדברים פה על אזור שיהיו בו הרבה מאד צורות חיים, כי זה בעצם עיקרו של העניין.
לפי הערכתי, הבנות של ירושלים מלבד השאלה של הבחירה, אני חושב שהמחיר שהדבר הזה יגבה מהקחילות, הוא יהיה נגד האינטרסים של העיר ירושלים.
לפי הערכתי בנותיה של ירושלים, על מיגוון הקחילות שבהם על חשדות, על תחקלאות ועל הייצור שבהן, הן מחוות את הגב חכי חזק לעיר, לפי תכונותיה. הכי חזק, אני חושב שאין עיר שזקוקה יותר לגיבוי של בנות יצרניות כמו העיר ירושלים, יותר מאשר תל-אביב, יותר מאשר מקומות אחרים, לפי הערכתי, אבל זה באמת עניין של הערכה.
<u>מר עמיחי בן דרור</u>: אולי נמשיך באותו מוטו שאתה כרגע חצגת את הבנות של ירושלים, את מערכת היחסים של הקיבוץ בתוך המועצה האזורית, שגם לו יש מאפיינים מיוחדים שלו, ובעיקר מועצה אזורית שיש בה רוב של מושבים.
<u>מר מוקי צור</u>: יש מועצות אזוריות שהן רוב רובן מועצות אזוריות של קיבוצים, יש מועצות אזוריות שבהן יש קיבוצים ומושבים, יש מועצות אזוריות שיש בהן מיעוט של קיבוצים והרבה מושבים, יש כל הגוונים.
אנחנו באופן כללי מבינים שבכל מועצה אנחנו צריכים לפעול אחרת. בסך הכל יש מועצות אזוריות שהחשפעה של הקיבוצים עליהן היא השפעה מכרעת. אני יכול להגיד היום, שבאופן כללי הכיוון הכללי של התנועה הקיבוצית הוא לא ללכת לכיוון של מועצות אזוריות רק של קיבוצים, כמו שנאמר פה על ידי קוברסקי, הדברים האלה כמובן קשורים להתפתחות האח שלנו שנקרא מושב, שזאת התפתחות מאד דינמית. גם אנחנו נתונים בתוך תהליכים של שינוי מאד דרמטי, אבל השינויים שחלים בתוך המושב הם חלק המשיקולים האלה, בסך הכל התפישה חבסיסית שלנו בשנים האחרונות היא להוריד גדרות לא להעלות גדרות. וזה אומר גם בבתי ספר, גם בכל מיני דברים, אני יודע שמטה יהודה עברו תחליך מאד קשה, אני מניח שלוא התהליכים האלה היו עוברים היום, אז ייתכן שהמוצא מהם היה שונה, אבל בסך הכל אם אני מסתכל על כיוון ההתפתחות, כיוון ההתפתחות היא כן ליצור מערכת של

אזורים שבהם חישובים אינם אוטרקים כפי שהם חיו. חיום קיבוץ איננו אוטרקי בשירותים שהוא מקבל, בוודאי שמושב איננו אוטרקי, ויש תחליך מאד מאד ברור שהרבה מאד שירותים שחיו שירותים או אוטרקים או מרכזיים לאומיים תופכים לחיות חיום שירותים אזוריים וזה כולל גם בין מושבים לבין קיבוצים.

מר חיים קוברסקי: אנחנו מסיימים בזה את הישיבה.

דואר נכנס
19 -08- 1990
אגף הכנסן ובינוי ערים

משרד הפנים

♠ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים♠

לכבוד
מר חיים קוברסקי - יו"ר
גב' סופיה אלדור - חברה
פרופ' דניאל אלעזר - חבר
מר יהושע הלרמן - חבר
מר בנימין כהן - חבר
ד"ר אהרון לוי - חבר - מרכז
פרופ' אריה שחר - חבר

שלום רב,

הנדון: <u>מועד ישיבות ועדת החקירה.</u>

1. בתום ישיבת ועדת החקירה אשר התקיימה ביום ה' 2/8/90 הוחלט שמועדי התכנסות הועדה הבאים יהיו כדלקמן:

יום ה' - כ"ה באב התש"ן 16/8/90 - שמיעת נציגי הישובים של מוא"ז מטה יהודה.

יום ה' - ט' באלול התש"ן 30/8/90 - שמיעת עדים - מומחים - של מוא"ז מטה יהודה.

יום ה' - כ"ג באלול התש"ן 13/9/90 - לגבי סדר היום - תבוא הודעה מפורטת.

2. להזכירכם - הזמן והמקום לכל הישיבות הנ"ל לא משתנה כלומר:

בין השעות 08:30 - 12:30 במלון מוריה. ירושלים.

3. רצ"ב פרוטוקול ישיבת הועדה מיום 26/7/90.

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458

מדינת ישראל
♦ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים♦

ירושלים, י"ד באב התש"ן
5 באוגוסט 1990

לכבוד

1. מר חיים קוברסקי - יו"ר
2. גב' סופיה אלדור - חברה
3. פרופ' דניאל אלעזר - חבר
4. מר עמיחי בן דרור - חבר
5. מר יהושע הלרמן - חבר
6. מר בנימין כהן - חבר
7. ד"ר אהרון לוי - חבר - מרכז
8. פרופ' אריה שחר - חבר

שלום רב,

הנדון: סדר היום לישיבת הועדה ליום חמישי 16/8/90.

להלן סדר היום של הישיבה הנ"ל אשר תתקיים בסלון סוריה רח' קרן היסוד ירושלים

8:30 - 8:50 - מר דוד תרזה - מוצא עלית

8:50 - 9:15 - מר יעקב הוכמן - בית זית

9:15 - 9:35 - עו"ד משה באדר - בית נקופה

9:35 - 9:55 - מר מאיר בן שועו - עמינדב

9:55 -10:15 - מר אברהם זריהן - אורה

-10:15 -10:25 הפסקה

-10:25- 10:45 מר שלום אבדר - אורה

-10:45- 11:00 נציג קרית ענבים -

-11:00- 11:15 מר יעקב לוי - צור הדסה

11:30- 11:15- מר שמואל שני - צובה

11:45 -11:30- מר דוד גבאי - גבעת יערים

12:00 - 11:45- עו"ד זוהר נאור - שואבה

12:30 - 12:00- נציג התנועה הקבוצית המאוחדת.

ב ב ר כ ה .

אנה חזן

מזכירת ועדת החקירה

העתק:
המוזמנים הנ"ל
ד"ר מרים גבאי , משרד הפנים
גב' דורון רכלבסקי, עיריית ירושלים
מר יהושע כהנא, יו"ר סו"מ ס. ציון.
מר גבי עזרן, מלון מוריה
מר יעקב, חבר המתרגמים בע"מ

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458
מס' הפקסימיליה: 02-639368

משרד הפנים

♠ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים♠

ירושלים: ט"ז אב התש"ן
7 באוגוסט 1990

לכבוד

הנדון: ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים, הצגת עמדתך בפני חברי הועדה.

1. הנך מוזמן להציג את עמדתך בנושא שבנדון בישיבת הוועדה ביום כ"ה באב התש"ן, 16.8.90.

   רצו"ב סדר היום המלא של הישיבה.

2. הישיבה תתקיים במלון "מוריה", ירושלים, רחוב קרן היסוד.

3. נבקשך להגיש למזכירות הוועדה עד ליום 12/8/90 תזכיר שבו יפורטו עיקרי עמדתך וטיעוניך. נא לצרף לתזכיר זה עובדות ונתונים על היישוב. כן תוכל לצרף כל חומר נוסף שברצונך להביאו לתשומת לבה של הוועדה.

4. את דבריך, בישיבה האמורה של הוועדה, נבקש ליחד לסיכום קצר של עיקרי עמדתך והנסקתה. כמו כן יציגו חברי הוועדה שאלות ותתבקש להשיב עליהן.

ב ב ר כ ה .

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: חברי ועדת החקירה .

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458
מס' הפקסימיליה: 02-639368

משרד הפנים

♦ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים♦

ירו לים: ט"ז אב התש"ן
7 באוגוסט 1990

לכבוד
הגב' רננה ירדני גולן
מהנדסת הועדה המקומית
בית המושבים
רח' אהליאב, 29
ירושלים 94467

שלום רב,

הנדון: הבהרות.

בהמשך להצגת עמדת הועדה המקומית לתכנון ולבנייה של מרחב תכנון מטה יהודה על ידך ביום 2/8/90, התעוררו מספר שאלות אצל חברי ועדת החקירה המבקשים הבהרות נוספות.

להלן השאלות:

1). מי היוזם של תוכניות מפורטות - מתאר - בישובים של המועצה האזורית? ועד הישוב? הועדה המקומית?

2). מי מעצב את הפרוגרמה של התוכניות?

3). מה הם האחוזים של יעודי הקרקע: (חקלאות, תעשיה, מגורים) של תוכנית אלה?

4). האם יש לכם הצעות אלטרנטיביות לפיתרון בעיית התעסוקה של ירושלים(תעשיה וכו.).

5). האם נשקלה האפשרות לבקש צירוף מבשרת ציון למועצה האזורית.

6). מדוע לא מעודדים פיתוח בית העלמין הכלול בתוכנית מטה יהודה מ.י/200?

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: חברי ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458.

JUL 29 '90 12:20 UMB-HANHALA MERKAZIT 9723 614780

בנק המזרחי המאוחד UNITED MIZRAHI BANK

fax

FAX MEMO/MESSAGE מזכר פקס/מכתב מלווה

מאת: From:	
מס' פקס. Fax No.	
אסמכתא שלנו Our Ref.	
תאריך: Date:	

הנדון:

1990 ביולי 24 ה'

2

3

תודה

חתימה Signature

לנוחיותך, רשום בגב הטופס מס' פקס המקבל

מספר דפים כולל כולל דף זה No. of Pages Incl. This	
אל: Att:	
מס' פקס. Fax No.	
אסמכתא שלכם Your Ref.	
לידיעת: Dist:	

אין להעביר בפקס
דפים עם סיכות,
אטבים או הדבקות

ע. 88-011

הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

המרכז לחקר העיר והאזור

ע"ש פילים ואתל קלצניק

מיסודו של פרופ' משה היל ז"ל

25 ביולי 1990

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
חיים קוברסקי - יועץ מועצת העיריה
26 -07- 1990
נתקבל

לכבוד
מר חיים קוברסקי
יו"ר ועדת החקירה לגבולות ירושלים

אייב

הנדון: מועד הצגת ממצאי בדיקתנו בוועדת החקירה לגבולות ירושלים

כידוע לך נתבקשנו על ידי המועצה האזורית מטה יהודה לערוך בדיקה מעמיקה של ההשלכות הצפויות מהרחבת גבולות ירושלים לתוך שטח המועצה האזורית.

העבודה המלה במרס שנה זו. מאז אנו עוסקים בבדיקות של התכנית המוצעת וההשפעות על העיר ירושלים והאזור הכלול בתכנית הסיפוח.

אין לנו ספק שחרצה להבנים שלמטה יהודה ינתן זמן נאות לעדיכת בדיקה, כך שלא תצא מקופחת לעומת הזמן לבדיקה מקצועית שעמד לרשות עיריית ירושלים והמנגנון המקצועי העומד לרשותה באופן קבוע.

ביודענו שהוועדה שנואשמת חעונייגת התערכה אובייקטיבית ומקיפה, נרצה להציג בפניכם עבודה שלמה ומבוססת. זאת נוכל לעשות רק באמצע חודש ספטמבר 1990. במועד זה נגיש לוועדה והצגה בעל פה מלווה בדוח כתוב.

נודה לך מאוד באם תוכל להתאים את המועדים שהוקצבו לשמיעת מתצאי בדיקתנו כך שיתאימו ללוח הזמנים המוכתב לנו מעצם חיקף ודרישות הבדיקה.

ב ב ר כ ה,

פרופ/חי רחל אלתרמן — פרופ/חי שאול עמיר — אמנון פרנקל

העתק: מר דוד דוד, ראש המועצה האזורית מטה יהודה

קרית הטכניון חיפה 32000 . טל. 04)294019 Technion City, Haifa 32000, Israel. Tel
פקס 04-294617 Fax.

מדינת ישראל
ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: י"ט בתמוז תש"ן
12 ביולי 1990

אל:
מר עוזי וכסלר
מנהל הרשות לפיתוח ירושלים
כיכר העיר , ת.ד. 23226
ירושלים 91000

מר וכסלר הנכבד,

1. אני מאשר קבלת מכתבך מיום 18 /6/90.

2. אני שותף לדיעה שעניין קליטת עליה הוא אתגר בעל משמעות יחודי לכל רשות מקומית בארץ ולירושלים בפרט.

3. לפי דעתי האישית ראוי לנצל כל פיסת קרקע זמינה בירושלים בגבולותיה הקיימים כדי לקדם בה באורח מיידי תוכניות בינוי.

4. ועדת החקירה לירושלים לאחר שנתמנתה, המתינה זמן ארוך מאוד – יותר משנה וחצי להגשת החוסר על ידי עירית ירושלים.

אין אני בא במרוניה על כך שכן העיריה ביקשה לעשות עבודה יסודית ואכן הוגש על ידה חוסר מקיף ויפה.

קשיים בהפעלתה של הועדה נבעו גם מכך שמרכז הועדה הראשון, מר דב קהת, היה עסוק תחילה במילוי מקום המנהל הכללי, ואח"כ נתמנה כמנכ"ל,ורק ביום 31/3/89 נתמנה מרכז חדש, ד"ר אהרון לוי.

לא אפרט גם קשיים אחרים על דרך עבודת הועדה.

5. בפני הועדה הושמעו גם התנגדויות ועמדו לפניה בקשות נוספות להשמעת דיעה שונה ומתנגדת.
הועדה חייבת לשמוע בסבלנות את כל המעוניינים בכך, ולסנוע כל ספק לגבי האוביקטיביות שלה במילוי תפקידה.

אנינו חושב שעבודת הועדה תסתיים בפרק זמן של כמה שבועות.
עם זה, עליי להודיע כי מבחינתי האישית, חרף עיסוקיי, אני מוכן להפעיל את הועדה בתדירות אולם יש לזכור כי רוב חברי הועדה הם אנשי ציבור ודרושה הסכמתם מראש לקיום ישיבות "צפופות".

חודשים יולי ואוגוסט הם חודשי פגרה, ורבים מנצלים בהם את חופשותיהם האישיות, כך גם לגבי האנשים אשר ביקשו להופיע בפני הועדה.

אעשה כמובן כל שביכולתי כדי להגביר קצב עבודתה של הועדה תוך הבטחת מיצוי הבירור כפי שנדרש בחקירה אחראית מסוג זה.

ב כ ב ו ד ר ב ,

חיים קוברסקי
יו" הועדה

העתק: חברי ועדת החקירה.

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל
ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: י"ט בתמוז תש"ן
12 ביולי 1990

אל:
מר עוזי וכסלר
מנהל הרשות לפיתוח ירושלים
כיכר העיר , ת.ד. 23226
ירושלים 91000

מר וכסלר הנכבד,

1. אני מאשר קבלת מכתבך מיום 18 /6/90.

2. אני שותף לדיעה שעניין קליטת עליה הוא אתגר בעל משמעות יחודי לכל רשות מקומית בארץ ולירושלים בפרט.

3. לפי דעתי האישית ראוי לנצל כל פיסת קרקע זמינה בירושלים בגבולותיה הקיימים כדי לקדם בה באורח מיידי תוכניות בינוי.

4. ועדת החקירה לירושלים לאחר שנתמנתה, המתינה זמן ארוך מאוד - יותר משנה וחצי להגשת החומר על ידי עירית ירושלים.

אין אני בא בטרוניה על כך שכן העיריה ביקשה לעשות עבודה יסודית ואכן הוגש על ידה חומר מקיף ויפה.

קשיים בהפעלתה של הועדה נבעו גם מכך שמרכז הועדה הראשון, מר דב קהת, היה עסוק תחילה במילוי מקום המנהל הכללי, ואח"כ נתמנה כמנכ"ל.ורק ביום 31/3/89 נתמנה מרכז חדש, ד"ר אהרון לוי.

לא אפרט גם קשיים אחרים על דרך עבודת הועדה.

5. בפני הועדה הושמעו גם התנגדויות ועמדו לפניה בקשות נוספות להשמעת דיעה שונה ומתנגדת.
הועדה חייבת לשמוע בסבלנות את כל המעוניינים בכך, ולמנוע כל ספק לגבי האוביקטיביות שלה בסילוי תפקידה.

אנינו חושב שעבודת הועדה תסתיים בפרק זמן של כמה שבועות.
עם זה, עליי להודיע כי מבחינתי האישית, חרף עיסוקיי, אני מוכן להפעיל את הועדה בתדירות אולם יש לזכור כי רוב חברי הועדה הם אנשי ציבור ודרושה הסכמתם מראש לקיום ישיבות "צפופות".

חודשים יולי ואוגוסט הם חודשי פגרה, ורבים מנצלים בהם את חופשותיהם האישיות, כך גם לגבי האנשים אשר ביקשו להופיע בפני הועדה.

אעשה כמובן כל שביכולתי כדי להגביר קצב עבודתה של הועדה תוך הבטחת מיצוי הבירור כפי שנדרש בחקירה אחראית מסוג זה.

ב כ ב ו ד ר ב ,

חיים קוברסקי
יו" הועדה

העתק: חברי ועדת החקירה.

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

בית זית
מושב עובדים להתישבות שיתופית בע"מ
דואר נע הרי יהודה 90 815
טלפון 02-346334

יעקב הוכמן
בית זית 56
הרי יהודה - 90 815
טל. 02-346369

8.8.90

לכבוד
מר חיים קוברסקי - רו"ח
ועדת החקירה לתחום השיפוט של ירושלים
<u>משרד הפנים - הקריה - ירושלים</u>

נכבדי,

הנדון: <u>ראשי פרקים להרצאה בפני הועדה</u>

בהתאם להנחיותיך אני מעביר אליך עיקרי הדברים שבכוונתי להרצות בפני הועדה המכובדת, בראשותך, ביום 16.8.90. זאת - בשם מושב בית זית שהנני יו"ר ועד-ההנהלה שלו בשנתיים האחרונות, ובשמי אני - כתושב האיזור וכפעיל בנושאי התישבות ואיכלוס, זה שנים רבות, במרבית חלקי הארץ.

אחלק דברי ל-2 פרקים:

א. בית זית ב. ירושלים והאיזור

ואנסה לקצר ככל האפשר.

<u>פרק א - בית זית</u>

כחומר-עזר ונתונים לפרק זה נא לעיין במיסמכים המצורפים:

א. קובץ "נתונים על בית זית ותושביה - מרס 1987", שהוצא לאור ע"י חבר המושב אלדד אבידר, העובד כיום כמזכיר הכפר.

ב. חוברת "סקר ופרוגרמה - תוכנית-מיתאר למושב בית זית 1989" שהוכנה ע"י האדריכלים יוסקוביץ ומהווה חלק מתוכנית המיתאר שהוגשה לאישור סטטוטורי ביוני 1990.

ג. "טבלת שטחים ושמושים" - מתוך תוכנית המיתאר דלעיל.

ד. מכתב רשם האגודות.

1. <u>בית זית - קהילה יחודית</u>

1.1. בית זית הינו מושב עובדים ובחזקתו שטחי קרקע המהווים פרנסה למתישביו ובסיס לעתידם. זאת - אם כגורמי יצור חקלאיים ואם כמועדים לפיתוח כלכלי, שעיקרו - בתחום הקיט והנופש. לשם מילוי יעוד זה של הקרקע אשר במשבצת בית זית

2/..

- הכרחי כי ימשיכו להיות בתחום שיפוטה של מ.א. מטה יהודה.

.1.2 בבית זית 96 נחלאות שכל אחת מהן מהווה יחידת תכנון וחיים משפחתית לדורות. בהתאם ל"חוק יסוד מקרקעי ישראל" והחלטות מועצת "המינהל" מתאפשרת בבית 4 יחידות מגורים בכל נחלה במגרש המגורים.

.1.3 בכל נחלה נבנו ויבנו בתי מגורים לשלושה דורות של אותה המשפחה ו-1-2 בתי קיט כפריים, בתי המגורים - לחברים, להוריהם ולבנם הממשיך ומשפחתו - ישמשו תמיד, גם עם חלופי הדורות, לשלושת הדורות הקיימים באותה עת. ביתני הקיט הכפרי - כמקור פרנסה למתיישבים ובסיס להבטחת קיומם לעת זיקנה.

.1.4 בהתאם לחוק הנ"ל - אין מחלקים נחלה בישראל ליחידות קטנות, דוגמת כפרים אחרים בעולם (מיניפונדיום), ואין מצרפים מספר נחלות ליחידה גדולה (לטיפונדיום).

.1.5 תהליך הקמת המבנים הללו מתמשך במשך דורות. עד היום הם נבנו בפחות משליש מהנחלות. המצאות המושב בתחום מועצה אזורית הנו חיוני להמשך התהליך.

.1.6 מושב בית זית מתנהל כאגודה שיתופית בה קובעת ההרכלה וצבור החברים את אורחות החיים. נבחרים ופועלים מוסדות דמוקרטיים המושתתים על חוקי המדינה, תקנון האגודה ותקנות רשם האגודות השיתופיות.

.1.7 כידוע הצטמצם מספר המועסקים בחקלאות הן כתוצאה מהתיעלות תהליכי היצור החקלאי בארץ והן בגלל ההגנה המסיבית שארצות הקהילה האירופית מעניקות לחקלאיה, והן בגלל מחסור במים. בעיקר נמנעת הרחבת היצור החקלאי ליצוא. לכן - רותר ממחצית האוכלוסין בישובים החקלאיים בארץ מתפרנסים מעבודות לא חקלאיות. בקיבוצים - במפעלים שונים עובדים ומתפרנסים שלא מחקלאות. הדבר אינו משנה את מעמדם כאגודה. להמחשה - נא עיינו בטכתב רשם האגודות בנושא זה.

.1.8 עתיד החקלאות בארץ מותנה ב-2 תנאים:
- הסרת מכסות ההגנה ע"י ה"שוק המשותף"
- מעבר לחקלאות אינטנסיבית ב"בתי גידול" המצריכים מעט מים.

.1.9 בבית זית כיום כ-170 משפחות של חברים ובניהם הממשיכים. מוצא החברים מאירופה, אפריקה, אסיה וישראל. קיים שילוב בין עדתי - לדוגמא ולמופת - אשר גובש במשך 40 שנות קיום המושב וללא בעיות של עדות וחמולות. על כך גאוות הציבור כולו - 3 דורות, כולל חברים ובנים שעזבו את בית זית אך קשורים אליה נפשית ורגשית. אנו רוצים להמשיך לשמור ולטפח אחוות ישראל וקבוץ גלויות נוסח בית זית, וזה אחד מסממני יחודנו.

1.10 בבית זית בית כנסת אחד לכל עדות ישראל - ספרדים, אשכנזים, תימנים. שמו הרשמי בפי שומרי המצוות "בוה

3/..

שלום" ובפי הריצנים שבחילוניים - "בית הכנסת המאוחד לעדות המזרח והמערב - בית זית". נמצאה הדרך לנוסחי התפילה השונים המשמשים יחדיו בהסכמה הדדית. עובדה זו מקרבת את צעירי הכפר למורשת ישראל ובית הכנסת מהווה הלכה למעשה דוגמא לאהבת ישראל אמיתית ולקרוב לבבות, סובלנות והבנה הדדית של איש לרעהו. גם זה אחד מסימני היחוד שלנו ואיננו חפצים כי יבולע לו אם נבלע חס וחלילה בעיר הקרובה.

1.11 בבית זית חיים בסמיכות ותוך יחסי שכנות וחברות טובים אנשים מכל הדעות והגוונים האידיאולוגיים והפוליטיים. נא עיין בחוברת "נתונים על בית זית ותושביה". רוצאי קיבוצים, מושבים וערים, עולים וילידי הארץ, פלמ"חניקים ואנשי לח"י ואצ"ל לשעבר. אין המוצא וההשקפה מונעים שיתוף פעולה בנושאים משקיים-כלכליים, מוניציפליים, והחילתיים. המכנה המשותף הרחב של אנשי בית זית - רובם ככולם - הנו לחיות בכפר, ולא בעיר, ולשמור על היחוד האנושי שנוצר והתגבש ב-40 השנה האחרונות, ולשפר איכות החיים והסביבה.

1.12 זכותנו הטבעית והחוקית להמשיך בקיום אורח החיים שלנו ואף להעמיקו ולהרחיבו, כשם שזכותם של קבוצות אוכלוסיה אחרות לשמור על יחודם אם כשומרי מצוות, אם כבעלי השקפה פוליטית-אידיאית קולקטיבית מסויימת וכיו"ב. למי אנו מפריעים?

2. בית זית - קרקע, משק וכלכלה, פיתוח

2.1 פוטנציאל קרקעי - שטחים ושימושים - נא עיין ב"טבלת שטחים ושימושים" המצ"ב.

2.1.1 משבצת בית זית עוברים כיום 2 קוי מים ראשיים לירושלים (אחד קיים והשני קו מס' 4 בתכנון סופי) מאסף ברוב של ירושלים, קו דלק וקוי חשמל מתח גבוה. הם מגבילים ביותר בינוי אורבני, אך מאפשרים מפעלי קיט משולבים ביער ושטחים חקלאיים.

2.1.2 לפי הצעת עיריית ירושלים מיום 15.10.89, פרק א, עמוד 23 - לא רוקצה שטח ב"עמק בית זית" למבני מגורים מעל לשטח הישוב הקיים. מה בצע. אם כן, ועל שום מה ולמה לכלול את בית זית בתחום ירושלים? במה יוסיף הדבר לקליטת עליה גם אליבא דהצעת העירייה?

2.2 משק וכלכלה

2.2.1 נא עיין בקובץ נתונים על בית זית ותושביה, פרק ד.

2.2.2 לאחר המשבר הכספי החריף שפקד את המשק המושבי, ובית זית בתוכו, כתוצאה מהתמוטטות המערכות הכלכליות האירגוניות - ארגון הקניות ותאגידיו, הריבית הרצחנית וחוסר אשראי מתאים לחקלאות, ואף ניהול אנכרוניסטי של ענפי המשק הפרטיים והמשותפים שלנו - הצטרפנו ל"הסדר החובות" בשטה פרטנית ואנו בסיומו של "ההסדר".

למדנו לקח, בדיעבד, לגבי "המכשלה" הקרויה ערבות הדדית גלובלית - פנימית וחיצונית, ולגבי דרכי ניהולם המשקי-כספי-כלכלי של הענפים. הנהגנו הלכה למעשה את השינויים הארגוניים הדרושים ואנו בתחילת ההתאוששות ומתחילים "לראות אור בקצה המנהרה".

2.2.3 לא יעלה על הדעת כי לאחר 40 שנים של התישבות-ספר עד ל"מלחמת ששת הימים", חפושי דרך וטעויות של המח' להתישבות בבסוסו הכלכלי של המושב ב"הר הגבוה" - עד ל-1974, ולאחר מכן "אפוטרופסות" של המערכת האיזורית על להתמושטותה הסופית ב-1986 - נשנה כוון ב-180 מעלות הרות והעיר ירושלים מעונינת ב"רצף טריטוריאלי" לעיריה במבשרת ציון, ואנו בתוככי "הרצף". לא יקום ולא יהיה!

2.3 <u>קידום ופיתוח</u>

2.3.1 על בסיס שימושי הקרקע ויעוד השטחים בתוכנית המיתאר שלנו קיימות תוכניות פיתוח ופרוייקטים למכביר. אנו בודקים כיום הדרך הארגונית המתאימה למימושה של תנופת הקידום והפיתוח, להגדלת המושב ולשיפור התשתית. משקיעים רבים משחרים לפתחנו ובקרבנו כוחות אנושיים מ-3 דורות - שיוכלו ליטול על עצמם ניהול התוכניות והפרוייקטים של פיתוח בית זית וקידומה. מרבית תוכניות הפיתוח - בתחום הקיט והנופש. השטחים המוקצים לכך בעיקרם במזרח אדמותינו - לעבר ירושלים. ביכולתנו להוות "ריאות ירוקות" לאוכלוסיית הבירה, גם מבלי שנבלע על ידה.

2.3.2 אנשי בית זית מ"קבוצות המיסדים" הראשונות ב-1950, דרך קבוצת "מן העיר אל הכפר" ב-1958 ועד למצטרפים ה"פרטניים" מאז "ששת הימים" ועד היום - שלמו מחיר יקר עבור רצונם לחיות בכפר, במושב, בקהילה יחודית - כחפצם. גרעונות כספיים רבים וחובות לא להם בשל ניהול כושל של מערכות חיצוניות ו"ערבויות הדדיות" חד-סיטריות. עשרות אלפי דולרים לכל מתיישב - פרי עמל של עשרות שנים וחסכונות - עלו בתוהו. ומחיר יקר יותר של שנות חיים מרובות, תסכול וחוסר נחת, דאגות מתמידות ומטריפות הדעת. לא מעטים מהראשונים והטובים לא עמד כוחם ופרשו. כיום - כאשר הפקנו לקחים והתארגנו מחדש "לעשות לביתנו " - האם עלינו להיות שוב "בפרה" לגורמי חוץ יהיו אשר יהיו?
הפוטנציאל לפיתוח וקידום - מדוע ולמה שילקח מאתנו? במה עדיפה זכותם של אחרים - גם אם הם מעיה"ק ירושלים - קריה נאמנה, קריה למלך רב, הבנויה לתלפיות?
כישוב כפרי, אגודה שיתופית וקהילה יחודית - מקומנו הטבעי הנו בתחום שיפוטה של טועצה איזורית ולא בתחומי העיר ירושלים.

2.4 <u>שיתוף פעולה בית זית-ירושלים</u>

קיים בפועל זה שנים רבות גם מבלי שהנגו חלק מעיר הבירה, ולתועלת הדדית ניתן להגבירו בעתיד ע"י תאום, תכנון משותף ושתוף פעולה קונסטרוקטיבי ומושכל.

2.4.1 הקיט הכפרי והקמפינג שלנו מיועדים לתיירות עממית, שאינה

מעוניינת ומסוגלת לשלם עבור מלונות פאר. מרבית זמנם הריהם מטיילים בירושלים ומרבית "הערך המוסף" נשאר בה. נתן לפתח ולהגביר יחדיו בשיתוף משרד התיירות.

2.4.2 מרבית המינויים בבריכות השחייה שלנו הנם ירושלמים. חילונים ושומרי מצוות, בעיקר מהר-נוף. אנו מאפשרים להם שעות נפרדות לגברים ולנשים והכל בא על מקומו בשלום וללא "מלחמות היהודים".

2.4.3 תוכניות הפיתוח הראשונות שלנו מיועדות לנופש וספורט - "ריאות ירוקות" לאוכלוסיית היעד הירושלמית. הדבר יצריך תכנון משותף של דרכים ותנועת רכב, תכנון פיסי בכל הדרוש. הוא ניתן ואפשרי גם כיום.

2.4.4 שתוף פעולה עניני בין בית זית לירושלים יהיה לרווחתם של כל התושבים. <u>דרוש שתוף פעולה רשיר בין 2 רשויות</u> מוניציפליות שכנות, וללא דרגי בינים. <u>ולא סיפוח והתפשטות.</u>

<u>פרק ב - ירושלים והאיזור</u>

1. <u>הרעיון להרחיב את ירושלים</u> עד לקו בית נקופה - בתיר נדון כבר ע"י ועדה דומה לשלכם בשנת 1960. כתוצאה - נכללו בתחום העיר איזור בית החולים "הדסה" - עין כרם, והוצאו מתחום העיר כל האדמות החקלאיות שהיו בתחומה - כ-800 דונם בעמק הארזים וליד מושב אורה. אני מכיר זאת ממקור ראשון כיון שכהנתי אז כיו"ר המועצה האיזורית הרי יהודה, באותה עת דובר כבר על שיתוף פעולה בין 2 הרשויות והרחבתו. הוקמו מפעל לקומפוסט מאשפת העיר בצובא ומפעל לטפול במי שופכין בעין כרם.
השיתוף הופסק בפועל בעקבות מלחמת "ששת הימים" שהביאה להרחבת העיר צפונה, דרומה ומזרחה ויותר מאוחר - להקמת ערי-לויין כמעלה אדומים, קרית ארבע, גבעת זאב וכן השכונות גילה, נוה יעקב, רמות וכו' ועשרות ישובים קהילתיים. רוב הישובים הללו הוקמו ע"י ההסתדרות הציונית ללא תמיכה - ולעתים אף בהתנגדות - של פרנסי ירושלים.

2. <u>שתוף פעולה ואובייקטים</u> ב"הר הגבוה" אשר בתחום מטה יהודה הוקמו מספר אובייקטים המשרתים את אוכלוסיית ירושלים כמו 10 בריכות השחייה (רמת רחל, בית זית, קרית ענבים, מעלה החמישה, שורש, מסילת ציון, נס הרים, מבוא ביתר - ולאחרונה גם בתוף קליה). כל אלה ללא עידוד העירייה, למרות ש-80% מן המשתמשים הנם תושבי ירושלים. לוא היתה העירייה מנסה לחשוב על שיתוף פעולה היתה יכולה לפתור כל הצרכים שלה במגרשי ספורט, קאונטרי-קלב, איצטדיונים וכו', ומגרשי החנייה הצמודים להם, בתחום מטה יהודה. ע"י כך היתה מונעת מעצמה כל הצרות שנחתו עליה, התנגדויות של שנים, הגובלות ב"מלחמת תרבות" בין חלקי האוכלוסייה השונים.
אבל, לצערנו, פרנסי העיר בשגעון הגדלות שלהם אינם רואים מעבר לאפם וחושבים שסגולות אוירת הקדושה של עיה"ק בירת ישראל הניצחית, העיר שחוברה לה יחדיו - הוסבו לסגולות של

6/..

בשר ודם. ראשי העיר, מנהליה ופקידיה והדוברים התורניים בשמה נתברכו, כביכול, בסגולות אלה, אשר לעיתים מעבירות אותם על דעתם.

3. <u>תוצאות העדר שתוף הפעולה</u> מורדות העיר - המערביים והדרומיים - הפכו במהלכת הזמן לנחלי צחנה, העיר אינה מסוגלת לטפל בשפכים אלא במימון ממלכתי מלא. דוגמא מאלפת לסוגיה זו הנה פרשיית הביוב והניקוז של שכונת הר-נוף שהפכה לסיוט לאנשי בית זית ולנושא קבוע של טיפול מטריד לועד הכפר ולהנהלת מ.א. מטה יהודה.
אפרט: מערכת <u>הביוב</u> של הר נוף פורצת ועולה על גדותיה 3-4 פעמים לשנה בממוצע רב-שנתי. מי השפכים זורמים משום-מה ל"משבצת" בית זית שבתחום מטה יהודה ללא "אישור סטטוטורי", מטרד קבוע שבו עלינו "להאבק" עם פקידי מחלקת הביוב של העירייה הנוטים להתעלם מ"הצרות" שאנחנו גורמים להם ומפנים אותנו לכל הכיוונים והרוחות.
<u>ניקוז נגר עילי</u>: עד להקמת שכונת הר נוף היה קיים שווי משקל טבעי. מי הגשמים היו נספגים במרבית באדמה או זורמים בערוצים הטבעיים. משבנתה השכונה על בתיה וכבישיה - הופר שווי המשקל. כל חורף מזה 8 שנים ויותר - זורמים שטפונות כבירים ומציפים את בית זית, הרחובות, בריכת השחייה ועוד. הדרך הפנימית לירושלים נסתמת, נגרמים נזקים קשים ותאונות דרכים ועוד ועוד. לבסוף הוקם ע"י העירייה, לאחר לחץ כבד, מאסף ניקוז רציני בהשקעה של כ-1 מליון ש"ח שאמור היה לפתור הבעיה אחת לתמיד. אלא שכנראה לא הודיעו על כך למי הנגר העילי והללו ממשיכים לזרום לבית זית ולהציף אותה. כך קרה גם בחורף האחרון.
ושוב "מאבק": - בית זית - מטה יהודה - מח' הניקוז - חברה הנדסית של ירושלים - רשות הניקוז מטה יהודה - רשות הניקוז הארצית - משרד החקלאות ותוזר חלילה וישנה "תעסוקה" לכולם.
סו"ס לפני כחודש הסכימה העירייה ל"השתתף" בסכום פעוט המהווה 4-5% מההוצאה ל"מאסף הניקוז" בהקמת מערכת ניקוז פשוטה וקונבנציונלית שתהווה קו הגנה צמוד לבית זית, בית העלמין שלה, המטעים, הקמפינג ובריכת השחייה. זאת בתנאי ברור ומפורש שאחזקת קו זה לא על ירושלים. זה ענינם של בית זית ומטה יהודה. מקוים מאד שהדבר אמנם יתבצע עד לחורף הקרוב.

4. <u>מענקים לתשתית מוניציפלית ולפיתוח</u>

בתוכנית להרחבת העיר הנדונה על ידכם ישנה הצעה שהעירייה תקבל מהממשלה מענקים לתשתית מוניציפלית ולפיתוחה. אם איננני טועה מדובר בסכום של כ-7 מליון דולר עבור מבשרת ציון ועוד כ-26 מליון דולר עבור אזור "הרצף הטריטוריאלי" - קרי מטה יהודה. זאת מציעה לנו העירייה כתמורה להסכמה להכלל ב"גן העדן" של מחלקות העירייה. חלק ניכר מהסכום המבוקש לפיתוח נועד למעשה לפתור את הבעיות הסביבתיות-אקולוגיות שהיא עצמה גרמה. בעלויות פחותות בהרבה ותוך שתוף פעולה ניתן לתכנן ולבצע התשתית הבסיסית - הן לאזור "הרצף" והן לצרכי ירושלים.

7/..

5. <u>התוכנית להרחבת ירושלים ושלבים וקליטת עליה</u>

בתחילה דובר על הצלת מבשרת ציון מהכשלון של משרד הפנים לקדם את הישוב ע"י 4 "ועדות קרואות" שלא הצליחו בתפקידן. ירושלים מסכימה אך <u>בתנאי</u> של רצף טריטוריאלי כלומר - התנאי ל"האנס" יפוצה בתשלום של כ-30.000 דונם משטחי מטה יהודה. הוגשה תוכנית מפורטת, מרשימה חזותית, אך מבלי לבדוק לעומק את ההיבטים הטופוגרפיים והתיכנוניים ומבלי לבדוק כהוא זה מה הבעיות החברתיות והאחרות של הישובים הכפריים האמורים להצטרף ל"רצף".
ועדת החקירה שמונתה ע"י משרד הפנים החלה בעבודה ללא דחיפות מיוחדת עד לחודשים האחרונים. להצדקת הנימוקים להרחבת העיר נוסף נימוק חדש - קליטת מליון עולים חדשים. מאז הפך הנושא לדחוף ביותר.
אני טוען שאין קשר בין הרחבת העיר לקליטה מסיבית של עולים חדשים. ישנם אזורים אחרים אשר מבחינה ממלכתית, ומכל ההיבטים, עדיפים, דחופים ונוחים להקמת 400,000 יחידות דיור, כדברי נציגת משרד השיכון בועדה, והם <u>הגליל והנגב</u>.
אל לנו להחמיץ הזדמנות היסטורית כאשר זרם העליה הוא בהקפים שאין לעלות על הדעת, אין לעלות על הדעת פתרון אחר מאשר מגורים ותעסוקה - ותעסוקה אין היום לתושבי ירושלים הקיימים, לכן בהצעת העיריה רוצים להקים תעשיה אפילו על הר הקסטל, אחד האתרים הנופיים הנדירים בהרי יהודה, החולשים על נופים רחבים, אשר שום מתכנן ערים לא היה מיעד לתעשיה! אל נחמיץ כאמור הזדמנות היסטורית זאת ונאכלס את הגליל, הנגב, עמק עירון והתפר בין השומרון לשרון כדי לצופף את האוכלוסיה היהודית.
דרך אגב, כאשר רוסדרו היחסים בין ישראל לתושבי יהודה ושומרון - ועל פי הנסיון הידוע התעשיות המיועדות להר הקסטל - יועדו כנראה לפועלים מהר חברון ורמאללה.
בחיבור של ישראל קמחי הנותן "רקע" להצדקת הרחבת תחום השיפוט של ירושלים שהוגש לועדה הנכבדה שלכם נאמר כי לירושלים כ-105 קמ"ר העתיד לכלול על פי תוכנית המיתאר העירונית כ-700,000 נפש - וזאת על פי תוכניות הקיימות. אבל בתחום העיר כ-25% שטחים לא בנויים ולא מתוכננים ורוב הבנוי והמאוכלס הוא במבנים נמוכים עד 4 קומות, גובה שהוגבל ע"י תקנות ומעליות. ומי מונע לצופף את הבניה - ולהעלות בעוד קומה או שתים ולבנות מעליות ליד חדרי המדרגות? הלוא בכל מקרה יבנו המעליות עם הזדקנות האוכלוסיה באזורים הבנויים ועם התקדמותם ברמת החיים ועם הטכנולוגיה המתקדמת בבניה - אפשר יהיה להגיע אולי למליון תושבים.
ומדוע צריכה ירושלים בירת ישראל לשאוף לשנות את אופיה של קדושה, של יופי, של מקום התכנסות חיידים מכל העולם, מקום משכן של רוב מוסדות השלטון, התרבות, האקדמיה ולשאוף כאמור להפך למרכז תעשיתי?
מדוע לא תהיה בירת ישראל כבירת הולנד, ברזיל, תורכיה וארצות הברית ודרום אפריקה ואוסטרליה - לא העיר המאוכלסת במדינה? עיר התעשייה והמסחר (האג - אמסטרדם, ושינגטון - ניו-יורק, פרטוריה - רוהנסבורג וכו').
לפי ההצעה שאתם דנים בה - תזדקק העיריה למענקים ממשלתיים מופלגים לביצוע תוכנית וזאת במשך כ-15 שנה בו בזמן

8/..

שבסכומים כאלה אפשר לישב מספר עולים וזוגות צעירים הרבה יותר גדולים באזורים אחרים.

6. <u>לסיכום</u>

אינני יודע אם הועדה המכובדת מוסמכת לדון בהביטים השונים שהרשיתי לעצמי להעלות על הנייר ואולי גם אני אינני מוסמך להציעם, אבל מדינת ישראל נבנתה על ידי חלוצים בכל התחומים ולא רק על ידי האנשים "המוסמכים" ועל כן קראתי אליכם להביט בעינים פקוחות על התהליכים המתהווים במדינה - ולדחות הצעת ירושלים שאינה תואמת את עקרונות התכנון, את היעילות הכלכלית - את יעודה של עיר הקודש ואת צורכי המדינה, אזרחיה ועוליה החדשים.

ולבסוף, בהרי יהודה אשר במועצה האזורית, ולאו דוקא בשיפולי הר ציון, יש מקום להקמת יותר יחידות דיור מאשר ה-15,000 המוצעים על ידי העיריה.

ולשאלה החוזרת של מר קוברסקי, תשובתי האישית. אם קובעי המדיניות במדינה יחליטו להרחיב את ירושלים מערבה יש להעדיף את השטחים הגובלים עם הקו הירוק לשעבר.

ממליץ בפני הועדה לעיין בתוכנית "שערי ירושלים" שבוזמת פרופ' רענן וייץ אשר הוכנה על ידי האדריכל דוד רזניק ונמצאת בבחינה על ידי צוותים בהנהלת ארגון גפני ומשה זנבר. וכן הצעת יו"ר מטה יהודה לאכלוס כ-4,000 יח' במוקדים שונים של מטה יהודה. בכל המקרים - על אדמות פנויות ובעלויות נמוכות למרות הפיתוח החסר.

בכבוד רב ובברכה,

יעקב הוכמן

נ ס פ ח ג'

טבלת שטחים אזורים ושימושים

סוג השמוש	ה א ז ו ר	ה ש ט ח		ה ע ר ו ת
		בדונמים	באחוזים	
ד	אזור חקלאי א' ויער קיים	1460	53.3	שטחי המטעים + כרמים לשעבר + יער משקי חדש + חלק מיער ירושלים
ד	אזור חקלאי א' מיוחד	170	6.2	מיועד לגידול בעלי חיים. השיפועים קשים.
ב	אזור חקלאי ב'	404	14.7	שטח המגורים הקיים.
ב	אזור חקלאי ב' - חדש	106	3.9	השטח המיועד להגדלת הישוב.
ב	אזור לבנייני ציבור	36	1.3	מרכז הכפר המורחב + הפסגה + אזור לבית אבות.
ג	אזור לכנפש וספורט	44	1.6	האזור המוגדר של בריכות השחיה והקמפינג.
ג	אזור למלונאות	80	2.9	הגבעה המזרחית בין הבריכות לרמת מוצא. כיום - יער משקי.
ג	שטח ציבורי פתוח	108	3.9	גבעת הדיתים ("הברושים") + הגיא המוקף בכביש העוקף.
ב	אזור למלאכה ושרותים משקיים	8	0.3	אפשרית הגדלה ל-12 דונם.
ב	שטח לבית קברות	4	0.2	
ג	שטח אגם	260	9.5	שטח הצפה - פשט - מכסימאלי.
ב	דרכים	60	2.2	בישוב ובכל המשבצת
א	**סה"כ במשבצת בית זית**	**2740**	**100.0**	
ד	שטחי פלחה באזור כפר מכחם	850	-	280 דונם שלחין + 570 דונם בעל.
א	**סה"כ כולל**	**3590**	-	

ריכוז והסברים

א. סה"כ במשבצת - 2740 ד' ועוד ליד כפר מכחם - 850 דונם. סה"כ - 3590 דונם.
ב. שטח הישוב - מגורים, ציבורי, שירותים דרכים - 618 דונם.
ג. שטח לקייט לסוגיו - 492 ד' - מזה מאושרים במי/200 של מטה יהודה כ-200 ד' מלונאות כנפש + 44 ד' בריכה וקמפינג קיימים - סה"כ כ-240 ד' מתוכננים - אגם 260 ד', סה"כ כ- 500 ד'.
ד. שטח לחקלאות - 2480 ד'. מזה שטחי פלחה במרחק - 850 ד', שטחי מטעים באדמה עמוקה - כ- 900 ד', מדרונות מיועדים בשיפועים בין 30% ל-65% 730 ד'.
הערה: בשטחים ג' + ד' עוברים שני קווי מתח גבוה לירושלים, שני קווי ביוב מירושלים למתקן הטיהור בעין כרם, קו הדלק הראשי מאשדוד לפי גלילות, שני קוי מים ראשיים לירושלים וקו מים ראשי נוסף מתוכנן - מס' 4. כל אלה מכבידים על תכנון שטחים בנויים למגורים.

נספח ד

מדינת ישראל
משרד העבודה והרווחה
האגף לאירגוד שיתופי

קרן היסוד 38
י ר ו ש ל י ם

ר"ד באייר תש"ן
9 במאי 1990

פקס. 02-637968

לכבוד
משפחת [redacted]
מושב בית זית
משק [redacted]
ד.נ. הרי יהודה

א.נ.,

הנדון: חיוב מי שאינם בעלי יחידות חקלאיות בגרעונות האגודה

סימוכין: מכתב המפקח האזורי לאגודה מיום 15.2.89,
ומכתב ועד האגודה מיום 26.3.90

כאור קבלת הסברי האגודה הרינו מובע כי אין באגודה 2 סוגי חברים,
דבר המנוגד לכל דין.
כל חבר חייב בחובות האגודה בין שהינו חקלאי או שעוסק בכל עבודה
אחרת.

בכבוד רב,

אורי זקיגמן, עו"ד
רשם האגודות השיתופיות
ומנהל האגף לאירגוד שיתופי

העתק: ועד ההנהלה מושב בית זית
מינהלת המסדר למשק המושבי
עזרא נירני מפקח אזורי

גילה/בית זית

(124) 31/07/90

פלמ"ח צובה
ד.נ. הרי יהודה 90870

התנגדות קבוץ פלמ"ח-צובה להצעת סיפוח שטחים לעיריית ירושלים:
(תזכיר לועדת החקירה לענין הרחבת תחום ירושלים)

לפי ההצעה להרחבת תחום ירושלים (התשריט מצ'ב), מוצע לנתק מקבוץ פלמ"ח צובה (וממטה יהודה), כ 500 ד' ולצרפם לירושלים. השטחים הללו כוללים בתוכם:

1) כ 140 דונם מטעים נטועים המעובדים ע"י צובה. (בשליש מהשטח הראוי לעיבוד כיום).

2) תל צובה העתיק המהווה כיום (ובעתיד עם פיתוחו) מקור להכנסה לקבוץ מתיירות.
השטחים הסמוכים לתל מיועדים להמשך פיתוח התעשייה ולפיתוח התיירות.

אנו בללנו שטחים אלה בהסכם ה"חבירה לדורות" שאנו עומדים לחתום עם מנהל מקרקעי ישראל.

לקבוץ צובה כיום 380 דונם מטעים (תפוחים, אגוזים, נקטרינות,) ובשנה הבאה ינטעו עוד כ 50 דונם אפסים. סה'כ בסוף 1991 כ 430 ד'.

בשנת 1989 הסתכמו ההכנסות מהמטע המניב בסך 1.917.000 שח (ערך 12/89).

אנו ממשיכים לנטוע מטעים חדשים, משום שהמטע מהוה אחד ממקורות ההכנסה הראשיים שלנו.

המטע בצובה משתרע בחלקו על אדמות שהיו מקובלות בלא ראויות לנטיעת תפוחים. עקב צרכי הפרנסה, נאלצנו להתמודד עם קרקעות אלו ועי שנוי שיטות ההשקייה וההזנה הצלחנו לגדל מטע רווחי.
שטחים מאובלסים בקרבת מקום לשטחים מעובדים יגרמו לנו נזק. יאסר עלינו לרסס ולעבד - במידה ופעולה זו גורמת לרעש (ואבן גורמת לרעש!) ולפגר חומרי הדברה.
ריסוס, בפרט ריסוס אוירי, מחייב מרחק ניכר מהבתים/אובלוסיה, הדבר תלוי בכווני הרוחות, הטופוגרפיה וחומרי ההדברה. מדובר במאות מטרים ואולי יותר.

ענפים נוספים בצובה: לול ליצור ביצי רגיה ופיטום, רפת, מפעל ליצור שמשות והתחלה של שרותי תיירות.

באמור, צובה מתבססת כיום בעיקר על חקלאות ותעשיה. בעתיד ברצוננו להרחיב ולבסס את הפרנסה בענף תיירות.
הצורך בגיוון מקורות הפרנסה התעורר עקב ירידת הרוחיות בחקלאות, הסיבונים בתעשיה וגידול מספר החברים בקבוץ.

צובה, בחברה נושאת רעיון ובקהילה השואפת לספק לעצמה שרותים, חייבת להגדיל את אובלוסייתה ולהבטיח את פרנסתה.

תל צובה נמצא סמוך לקבוץ (המפעל בנוי ממש למרגלותיו).

על התל ממוקמת בריכת האגירה למים למשק. לפי ההצעה האמורה הבריכה תהיה בתחום ירושלים ונשלם עליה ארנונה לעיריית ירושלים...
/..

התל נחפר ע"י משלחת ארכיולוגית אנגלית. נמצאו מטבעות מימי בית שני ונחשפו מבנים מתקופת מסעי הצלב הנתנים לשימור. משערים כי התל היה מיושב בזמן העתיק וברציפות מימי האבות. עיקרו של התל עדיין לא נחפר.

תל צובה הנו משאב טבעי מבחינתנו כמו כל האדמות שאנו מעבדים.

לנו פינה חמה בלב לתל צובה שאנו ממשיכיו, חבריו הוותיקים בבשו אותו במלחמת השחרור ואיישו אותו מאוחר יותר במשלט.

אנו מאמינים כי אתר זה יכול לשמש מקור משיכה לתיירות. כבר היום פוקדים את התל טיילים מכל הארץ כדי להשקיף על הנוף, לבקר בחפירות ובמעיין.
פיתחנו מסלול למטיילים ותיירים הכולל בתוכו ביקור והסבר על הקיבוץ והאיזור וביקור במשק הלימודי המשמש גם את בתי הספר בסביבה ללימודי הטבע. כיום עוסקים בכך 3-4 אנשים.
יש תוכניות לפתח נושאים הממחישים את החיים בתקופה הקדומה.

<u>לסיכום, יש יתרונות מסוימים לחיות בסמוך לעיר. יתרונות אלו ידועים לנו. אולם אנו מעדיפים את "החסרונות" של המצב הנוכחי כדי לשמר את יחודינו.</u>

דבר אחרון ולא בחשיבותו: חברי צובה המייסדים שבאו והתישבו באן תוך כדי מלחמת השחרור (בהפוגה השניה), התכוונו להגן ולשמור על ירושלים ועל הדרך לירושלים, אך לא התכוונו להתישב בתוך ירושלים. "הבאת" העיר לפתח ביתנו והעברת אמצעי יצור מתחומינו ומתחום מטה יהודה, אינה מוצדקת בשום צורה שהיא. נלחם במגמה זו בכל האמצעים העומדים לרשותינו.

<u>הננו מתנגדים לצירוף שטחים מתחום צובה לתחום ירושלים.</u>

הננו מצטרפים לכל ההתנגדויות שהובאו בפניכם ע"י מטה יהודה וישוביה ומצפים להענותכם.

קבוץ פלמ"ח צובה

אוגוסט 1990

מזכר לועדת קוברסקי - צור הדסה

עיקרי הטענות של תושבי צור הדסה כנגד תכנית הסיפוח של שטחים ממטה יהודה לעיריית ירושלים:

א. פגיעה חמורה בחינוך היסודי עקב שינוי המאזן של האנטגרציה בבית הספר. כן סכנת סגירת חטיבת הביניים והתיכון.

ב. אי אפשרות לקיים קמפוס חינוך איזורי (עין כרם) שכן הינו מיועד לסיפוח.

ג. פגיעה בתנועת הנוער האיזורית, וכן קן בית זית הפעיל ילקוח.

ד. פגיעה בחינוך המשלים אחה"צ ובחינוך הלא פורמלי עקב לקיחת בית זית ומוצא.

ה. הרס הקהיליה של ישובי ההר הגבוה והפיכתה לחלוי לחלוטין בירושלים.

ו. פגיעה בערכי טבע, נוף ובאופי הירוק של האיזור בו אנו חיים.

ז. שינוי חריף של דפוס החיים שלנו ופגיעה באופי הקהילתי - כפרי של ישובנו, וכן העיר תתקרב אליו בשיעור ניכר.

תזכיר

עקרונות בינוי דפוס היחסים האורבאניים בין ירושלים וה"הר הגבוה" בתחום "מטה יהודה"

1. הקדמה

הנסיון לשנות את גבולות ירושלים ולהרחיבן עד מרכז הפרוזדור, וכן תכנית "שערי ירושלים" המיועדת לבינוי עיר נוספת בפרוזדור, מעלים את השאלה מה צריך להוות דפוס היחסים האורבאנים בין ירושלים והמועצה האיזורית "מטה יהודה"? מטבע הדברים מטרופולין מנסה להתפשט על חשבון האיזורים הכפריים והירוקים הסמוכים לה, וכאן נשאלת שאלה עקרונית מהם גבולות התחום המוניציפאלי של ירושלים? כידוע בעבר עמקי הנחלים שורק ורפאים, וחגורת הנטיעות המקיפה את ירושלים ממזרח להם, היוו את התחום המוניציפאלי והגיאוגרפי של ירושלים ויצרו קו המפריד בין תחום העיר ותחום האיזור הכפרי. קיימת סכנה כי בהעדר קביעת עקרון תכנוני ברור לגבי גבולות ירושלים ולאור הצורך הלאומי הדרוש באיתור שטחים לשיכון עולים חדשים תיוצר זחילה אורבאנית של העיר ויתפתח תהליך של יצירת פרברי גנים בתחום ובחסות הפיתוח העירוני. האיזור הכפרי יאבד את ציביונו, העיר תגרר למתן שירותים לישובים הרחוקים ממרכזה והמאזן הבריא בין עיר, פרבר וכפר יופר. כידוע קיים אינטרס לאומי חשוב בשימוש "ריאות ירוקות" ואזורי נופש בין ת"א וירושלים. יש כאן צורך ברור להפריד בין האינטרס הלגיטימי של עיר הבירה ובין דרישות הנובעות ממאבקי כוח פוליטים ואיטיים.
על כך ננסה בתזכיר זה להציג עקרונות מנחים לגיבוש מכלול היחסים האורבאנים בין ירושלים לשכנתה - מטה יהודה.

2. פיתוח פרברים

א. בעיקרון ירושלים צריכה לעסוק בבינוי שכונות בעלות אופי עירוני הכולל בינוי נמוך וצמוד קרקע; ואילו מטה יהודה צריכה לפתח פרברים בעלי אופי כפרי.

ב. ככלל אין מקום לבינוי פרברים חדשים בתחום ההר הגבוה כישובים עצמאיים ויש להתרכז בהרחבת ישובים קיימים בכדי לחזקם, לנצל את התשתית שהוקמה בהם ולשמר את האופי הירוק והפיתוח של מטה יהודה. אין גם כל מקום לספח ישובים קיימים ממטה יהודה לירושלים ולפגוע באופן מהותי בשטחים החקלאים הפעילים שלהם.
אולם יש מקום להעביר שטחים שוליים וטרשיים לירושלים.

ג. מושב יוגדל בד"כ עד 200 יחידות דיור (בית זית תקלוט 200 יחידות דיור מעבר לקיים) וישובים כמו צור הדסה ומוצא עילית יגדלו עד ל- 500 - 400 יחידות דיור. הבינוי יהיה כפרי, צמוד קרקע בצפיפות שאינה עולה על יחידת דיור ל- 500 מ"ר.

ד. לאור זאת ניתן במהלך 5-3 השנים הקרובות להוסיף כ- 1500 יחידות דיור באזור ההר הגבוה, והאוכלוסיה היהודית בו כמעט וחוכפל. קצב הבינוי והאיכלוס מותנה בקצב העליה ובצורך לוסת את כמות המשפחות המשכילות ובעלות האמצעים שעתידות לנטוש את ירושלים.
פיתוח הפרברים צריך להיות קשור כצורך למנוע הגירת יתר שכזו.

ה. ישובי פרבר מסוימים יוגדרו כישוב "עוגן" פרברי. הם יגדלו עד כ- 500 - 400 משפ' ובהם יקבעו גם שטחי מסחר ושירותים בהם ניתן יהיה להאיץ במידת מה את תהליך הפרבריזציה עד שנת 2010 לשלב חצי עירוני.
מדובר בצור הדסה, בית זית ואם מוצא, קרית מלרסדוף וניתן לחשוב גם על שואבה ורמת רזיאל כישוב "עוגן".

ו. גידול של כ- 1500 משפחות בפרברים שבהר הגביה יחסוך בהשקעות יסוד וימצא את התשתית הקימת מבחינת: שירותים, מבני ציבור וחינוך, דרכי גישה, קוי מים, תקשורת וחשמל ואש יחיב להרחיבה במידת מה.

ז. בתכנית המוצעת על ידי ירושלים לועדת קוברסקי, מדובר בעצם בבינוי פרברים בין בית זית ומוצא באותו היקף המוצע כאן, אולם דפוס בינוי זר יצור ב- 20 השנים הקרובות רצף עירוני עד לעומק ההר הגבוה ויפר את שיווי המשקל ואת הגבול הברור המוצעים כאן בין בינוי כפרי ובינוי עירוני.

3. גבולות ירושלים ומטה יהודה

א. העיקרון כי גבול ירושלים הינו עמקי הנחלים שורק ורפאים חייב להשמר, ויש לעיקרון חשיבות גדולה לגבי תכנון הבירה ושימור דמותה.
בסיפוח יתר של שטחים ממערב יש משום החלשת ירושלים ולא חיזוקה, שכן העיר תחפשט מעבר ליכולתה לספק שירותים באופן סביר ומרכז העיר ידלדל ויחלש.

ב. מצד שני יש בהחלט מקום לתיקוני הגבול שבין מטה יהודה וירושלים, שאינם מפירים את העיקרון הזה. תיקוני גבול שכאילו יכולים לספק מענה לירושלים בתחומי תוספת שכונות מגורים עירוניים ושטחים למוסדות ציבור "ותעשיה נקיה".
חשוב להקים ועדת תיאום משותפת לירושלים ולמטה יהודה בכדי לתכנן את "קו החפר" בינהן.

ג. יש מקום לתכנן אזור תעשיה משותף לירושלים ולמטה יהודה באזור המגע שבינהן באים שיפתור את הצרכים של ירושלים ולא יפתח את מטה יהודה לפתח אזורי תעשיה שיתחרו בירושלים בתחום ההר הגבוה.

4. בינוי ערים נוספות בתחום מטה יהודה

א. אין כלל מקום לבנין של עיר נוספת בהר הגבוה. ובין ירושלים ובית שמש אין כלל צורך בפיתוח אורבאני נוסף מעבר להגדלת ישובים קיימים.

ב. בית שמש צריכה לקלוט כשכונה את ה"מודול" העירוני של 10.000 משפחות שמציעים בתוכנית "שערי ירושלים".
פוטנציאל הגידול של בית שמש לא מוצה ואין מניעה כי תתפתח לעיר בת 150 - 100 אלף נפש עד 2010. בכך ימנע בינוי פרברי נוסף, השקעות יקרות ומיוחדות בתשתית והרס "הריאות הירוקות" הנחוצות לתושבי גוש דן וירושלים.
מיקומה של בית שמש אידיאל כעיר מגשרת בין אזורי גוש דן וירושלים, ומסביבה שטחים מתאימים לפיתוח אורבאני מואץ.

ג. מן הראוי כי האזור התעשייתי הבין מטרופליטני המוצע בתוכנית "שערי ירושלים" ימוקם בצמוד לאחד מאזורי התעשיה הקימים של בית שמש.

ד. מטה יהודה תצטרך לותר על שטחים ניכרים מסביב לבית שמש בכדי לאפשר את פיתוחה של העיר, ולהגן על דמותה הכפרית של המועצה.

5. תיירות ונופש

א. צריכה להתקיים חלוקת עבודה בתחום זה כאשר מטה יהודה מפתחת בעיקר תיירות פנים ונופש, בתי הארחה ומלונות על אם הדרך. כמו כן דפוסים של תיירות בטבע ומחקני נופש ושעשועים בלי קיבולת גדולה. ירושלים תתמקד בפיתוח בתי מלון ותיירות של עיר בירה ואתר קדושה היסטורי - עולמי.

ב. בחלוקת תחומי השירותים הנכונה תספק ירושלים את שירותי המטרופולין (קניות, בידור, שירותים משרדיים וכדו') ומטה יהודה את שירותי הנופש.

6. סיכום

העקרונות המוצעים מציעים קביעת גבול ברור בין ירושלים ומטה יהודה שהינו עמקי השורק והרפאים; אבל גם מכירים בצורך בתיקוני גבול ויצירת אזור תעשיה משותף.
מוצעת חלוקת אחריות אורבאנית והיררכיה ברורה בין העיר והאזור הכפרי.
מטה יהודה תפתח ישובים קיימים לפרברים ובירושלים תבנינה שכונות עירוניות (גם בבניה נמוכה דלילה יחסית). לא יסופחו ישובים לירושלים; אולם הישובים הקיימים יוגדלו בכדי לענות על הצורך הלאומי בבינוי מואץ. תוגדר היררכיה משנה בקרב הפרברים תוך כדי פיתוח ישובי "עוגן" פרברי. לא תוקם עיר חדשה בין ירושלים ובית שמש, אולם בית שמש תוגדל עד 2010 ל- 150 אלף נפש.
העקרונות המוצעים יכולים ליצור מרקם בריא ואיכותי של יחסי עיר - אזור כפרי ולסייע בחיזוקה של ירושלים מבלי להגדילה עד ללב הפרוזדור.

ד"ר יפרח זילברמן
צוות הדסה

TRANSLATORS' POOL
חבר
מקבוצת חבר המתרגמים בע"מ
JERUSALEM 34 BEN YEHUDA St. בן יהודה 34 ירושלים
TEL: 02-234265 :טל

ועדת חקירה לגבולות ירושלים
פרוטוקול ישיבה מיום 26.7.90

מגוון שרותי חבר

* רישום פרוטוקולים בועידות, בוררויות, בתי משפט
* הקלטות ופיענוח סרטים וקסטות
* ציוד אור־קולי, הגברת קול, וידיאו, מקרני שקפים ושקופיות
* תרגומים מקצועיים
* הספקת כח אדם מקצועי משרדי וטכני
* הדפסות על מחשב

סניפנו הנוספים

* תל־אביב, 03־5101420 TEL AVIV * חיפה 04־663966 HAIFA
* ראשל"צ 03־9666139 RISHON LE ZION

ועדת חקירה לגבולות ירושלים
פרוטוקול ישיבה מיום 26.7.90

חיים קוברסקי: העד הראשון הוא מר פרלברג. אנחנו מבקשים אותך לקחת בחשבון שעומדת לרשותך כרבע שעה. אז הואיל והיו כבר עדים, והרבה דברי רקע ידועים לנו, היינו מעריכים, מבלי להגביל אותך, כי אתה תוכל להשמיע מה שאתה תחשוב למועיל להצגת עמדתך, שתנקוט עמדה. קודם כל תתחיל בעמדה הבסיסית לבעיה שנדונה, אחר כך תרד לדברים משניים יותר, אם אפשר.

שאול פרלברג: טוב, העמדה הבסיסית שלי ברור, לכן אני בא בפני הועדה.

בעצם בזמנו כתבתי מכתב לועדה, ובמכתב די פרטתי את הדברים שעמדתי מאחוריהם, אבל כמו שאומרים, במכתב לפעמים הדברים נכתבים בצורה כוללנית ולא כל כך ברורה, וחשבתי שיש מקום לבוא ולהבחיר אולי את ההרגשה שלי בנושא הזה.

אני רק אתחיל במספר משפטים ראשונים שפתחתי בו את המכתב שלי בזמנו, שהסיבה העיקרית שהביאה אותי לבנות את ביתי במבשרת ציון, היה הרצון לשפר את איכות החיים שלי ושל משפחתי, ובהיות תושב בירושלים, לא היתה בידי היכולת להשפיע על, ולשנות החלטות של עיריית ירושלים הקשורות לאיכות החיים של תושבי העיר. לא פעם החלטות העיריה נתנו מתוך מבט כוללני, מבלי להתחשב ביחידים הנפגעים והניצבים אל מול העיריה חסרי אונים.

אני במקורי תל-אביבי, ואני באתי לירושלים בזמנו מתוך כוונה לגור בה, וראיתי בה מקום שבו, בזמנו למשפחתי אמרתי שרק עם בולדוזרים יוציאו אותי מירושלים.

גרתי בבית הכרם, לאחר מכן בנוה גרנות ברחוב בורלא, ופרט לכל מיני אירועים שבהם אזרחים רגילים נתקלים עם העיריה, של זבל, מים וכדומה, לכאן ולכאן, בעצם הייתי מרוצה, עד לאותו רגע שבו התברר לי כשגרתי ברחוב בורלא, ומי שמכיר את הנושא של נוה גרנות. בתכניות של רסקו כשקניתי את הדירה שלי ברחוב בורלא, היה מצויין שרחוב בורלא בעצם סגור, נגמר עם חבתים תגבוהים הללו של רסקו. לימים העיריה נתקלה בבעיה, ולפחות מה שהסבירו לנו, שכביש 4 שאמור היה לחצות את ירושלים, מכל מיני טעמים של תושבי גבעת מרדכי, ואני לא צריך לפרט פה את כל הדברים, העיריה נתקלת בבעיה של פקק תנועה אדיר של עמק המצלבה, ולכן העיריה החליטה אז לפתוח את רחוב בורלא לתנועה. אנחנו התושבים שגרנו

באותו מקום חקמנו שערוריות, רצינו להפגין, אבל מאחר ורוב התושבים שמה הם אקדמאים ואנשים מיושבים בדעתם, והם חשבו שמי שמדברים איתם הם גם אנשים מיושבים ומבינים, זומנו פגישות של כל התושבים עם נציגי העיריה, ובעצם נציגי העיריה באו וטענו מספר דברים שנראו לנו תגוניים. אחד, אמנם מה שיש לנו בתכניות, חד הוא, אבל בעצם הם שלפו תכניות מלפני 30 שנה, שיש איזשהי תכנית מיתאר שכן היה אמור לעבור שמה כביש, וזה שזה יפגע באיכות החיים שלנו, וכל מה שקשור בזה, עם ילדים, סכנות של תחבורה במקום כזה, זה לא משחק אצלם תפקיד ראשוני. הם ראו אז את הבעיה של כביש 4 כבעיה עיקרית והבטיחו לנו מספר הבטחות:

1. שהכביש יהיה זמני.

2. שיעשו הכל כדי שאיכות החיים של התושבים שם לא תיפגע, ואומר, קיר מגן אקוסטי, פסי האטה, ושברגע שניתן יהיה אפילו, יסגרו חזרה את הכביש.

התושבים התמימים האמינו למה שנאמר להם, כי אנחנו לא אנשי הצמיגים ודברים כאלה, והתוצאת היא בעצם, אתם כולכם מכירים את זה, שכביש בורלא הוא כביש סואן. היום מדברים על לחרחיב את רחוב בורלא ל-4 נתיבים. את רחוב שמי שהוא מגרש חנית מאחורי אותו בית שאנחנו גרנו בו הופכים גם כן לרחוב מעבר שמה. יש שמה משהו שמצחיק, שנראה כמו פסי האטה, אבל זה בכלל לא עושה שום דבר, זה רק מזיז את המכוניות. גדר אקוסטית לא קיימת. בקיצור, באותו זמן היתה לי הרגשה שמסובבים אותנו על האצבע, ובעצם רק לצאת ידי חובה אז שלחו לנו נציגים שהיו אמורים לפתור בעיות, ובעצם באותו זמן גם היתה לי בעיה, כי לאט לאט המשפחה שלי גדלה, בלי עין הרע 4 ילדים, תדירה נהייתה צרה, והחלטתי שאם זו תגישה של העיריה, כאשר בה בעצם אין לי כאזרח מה להגיד, ואין אל מי לפנות, ואם מבטיחים לי הבטחות הרי אין להם שום בסיס, חשבתי שבכל זאת לחפש מקום אחר שכן יכול לתת לי איכות חיים, שיכול לאפשר לי להרחיב במידת האפשר, ושיהיה לי מה להגיד, ואז התחלתי להתעניין בנושא של מבשרת.

אני זוכר את הפגישה הראשונה שלי עם מר אריאלי, כשהתעניינתי בנושא של מבשרת בחברת ערים, הוא אז פאר ושיבח את המקום, זה גם נראה ככה, ובעצם מאז אחד הדברים שהוא אמר היה, שאמנם זה באופן בלתי רשמי, אבל הפרסומת של ערים היא בעצם מכוונת לאוכלוסיה מאוד ספציפית.

מאחר ולמבשרת היתה אז בעיה של אוכלוסיית רווחה נקרא ככה, עם פשיעה, הם רצו לשפר את הסח"כ של האוכלוסיה במבשרת, כאשר עשירים לא יבואו למבשרת, כי בסך הכל זה לא נחשב כאיזור יוקרתי, לפחות אז, זה היה ב-77, ועניים לא יבואו לשמה, כי אין להם אפשרות, אבל קיימים בירושלים, קיימת שכבה של אקדמאים, עובדי אוניברסיטה, רופאים וכדומה,

שיש להם דירה בירושלים, ובמחיר של הדירה בירושלים, עם קצת תוספת, באותו זמן אפשר היה גם לקנות את המגרש וגם לבנות את הבית, ובעצם לאוכלוסיה הזו זה כוון.

זה בעצם קסם לי, וזה מה שעשיתי, ולכן גם באתי למבשרת, בניתי לי את הבית במבשרת, איך אומרים, אבן אחר אבן, ואני חושב שאחד הדברים החשובים במבשרת, עם כל מה שמסתובב מסביב, של כל מיני אנשים שיש להם מה להגיד, שבסך הכל אנחנו מרגישים פה כמו בתוך בית, שזה שייך לנו, שאם יש לי איזשהם טענות ומענות, אם יש לי איזשהי בעיה, יש אל מי לפנות, יש אוזן קשבת, דבר שאני כאזרח קטן בעיריה הגדולה של ירושלים הולך לאיבוד.

חיים קוברסקי: באיזה שנה הצטרפת למבשרת?

שאול פרלברג: ב-77, ואני חייב להגיד, שהיום מבשרת, רוב האוכלוסיה של השכונות החדשות זה בעצם האוכלוסיה שזה כוון אליה, רובם אקדמאים, רובם אנשים שבסך הכל הם לא אנשי חכסף. נכון שפה ושם יש אנשים עשירים, אבל זה בכל מקום, ברגע שאפשר לעשות ספקולציות אז תמיד נכנסים, אבל רוב האוכלוסיה, אני מכיר כמעט את רוב האנשים, זה סוג האוכלוסיה, ואני חושב שמבשרת היום היא מקום עם אוכלוסיה טובה. אני מקוה גם אם תחיה הנהגה נכונה, אז בכלל אנחנו יכולים להגיע למצב שבו מבשרת תהיה פנינה באיזור שלה. אבל, אם אנחנו נהיה חלק מירושלים, אז אנחנו נהיה אחת השכונות בירושלים. אחת השכונות, כבר היה מי שהתבטא בעיתון, שמבשרת זה סביון של ירושלים, ואני מוחא נגד טענה כזאת, מפני שאני מכיר את רוב האנשים ואף אחד מהם כמעט לא מתאים להגדרה של סביון. נכון שיש לאנשים בתים גדולים.

חיים קוברסקי: אנחנו לא אמרנו את זה, על זה לא נתווכח. אמנם זה נעים לשמוע, כי אתה מתאר יפה התפתחויות, אבל אנחנו רוצים לעסוק במהויות.

אני אסכם את כל מה שאמרת עכשיו במשפט אחד הייתי אומר אותו. הלכתי לשם כדי להיות במקום שהוא איננו חלק מעיר גדולה, ואני לא רוצה להימצא במצב שאחזור למצב שממנו ברחתי, ויש לי גם איזה ניסיון אישי, שהוא מבסס את התחושה ואת הרצון הזה.

שאול פרלברג: נכון מאוד, גם במכתב שלי זה די מסוכם, אני באתי להרחיב.

אגב, אם אפשר להוסיף. נושא חינוך שבודאי גם הועלה מדי פעם. בעירית ירושלים נושאי החינוך נקבעים מלמעלה. האוכלוסיה החדשה בירושלים מרובת ילדים, ואנחנו כחורים מרגישים את הצורך להשפיע בנושא של חחינוך, ואני חושב שאנחנו עושים את זה במתכונת הנוכחית. אני חושב שמבשרת בנושא של

חינוך, אז ועדי התורים והתושבים לוקחים חלק מאוד מאוד גדול, כי הם יודעים שיש להם מה להשפיע.
לא מזמן היתה אסיפה בנושא של הקמת תיכון במבשרת וכדומה, ואנחנו תומכים בזה, מפני שאנחנו רואים בזה דבר שיכול להיות רק מבורך, ובלבד ונוכל להשפיע ולשנות.
יתרה מזאת, וזה בעצם השורה התחתונה, אני לא כובל על גובה המיסים, שזה דבר שלא אנחנו צריכים להשפיע עליו, אבל אחד הדברים שאני חושב שבמבשרת הוא חשוב, שכל המיסים שהתושבים משלמים, בסה"כ יחזרו לתושבים, וזה לא ישמש לחיזוק של איזה שכונה נחשלת בירושלים. זה נכון שצריך לעזור להם, אבל כשתושבים משלמים מיסים, המיסים האלה נכנסים לתוך השק הגדול של ירושלים למשל, וזה מתחלק לפי איזשהו סדר עדיפות. אני חושב, שבמבשרת היתרון הגדול של המיסים שאנחנו משלמים, גם שלנו וגם של איזורי הרווחה במבשרת, אבל זה נשאר בבית.

<u>בנימין כהן:</u> כמה הכנסות עצמיות במבשרת, כמה אחוזים אתה יודע המיסים של המועצה המקומית של מבשרת, כמה אחוזים מהוים מכלל תקציב המועצה?

<u>שאול פרלברג:</u> אין לי מושג. מר אבימור, תאמר לנו קודם כל את עמדתך, אחר כך תנמק אותה.

<u>מר אבימור:</u> אני אנמק אותה ואני אהיה קצר אני מניח. קודם כל אני אתן כמה מילות רקע אישי שיתנו את הפרופיל. אני כאן עומד לומר דעה אולי קצת חריגה מבחינת התושבים.
אני מזה 6 שנים מתגורר במבשרת, אני הייתי תושב ירושלים, אני דור שמיני בירושלים.

<u>חיים קוברסקי:</u> איפה גרת בעבר בירושלים?

<u>מר אבימור:</u> ברחביה. קודם כל אני עו"ד במקצועי, אני מתעסק גם היום באופן עקיף אולי בעניינים מוניציפליים, אני מטפל בקרן לירושלים ומכיר קצת את העניינים המוניציפליים, וגם במבשרת עצמה אני הייתי מעורב בכמה נקודות מפגש של הפעילות המוניציפלית, חלקם בשיתוף, או נקרא לזה בשיתוף פעולה עם מר כהנא, וחלקם במסגרת ועד הפעולה. אני חייתי בתקופה שהיה מר דואק. לקחתי חלק בפעילויות של ועד הפעולה שהתנגד לפעילותו אד הוק בנושאים מסויימים, ולאחר מכן אני פעלתי לארגון תושבים לסלילה עצמית של כבישים במבשרת, ואני אתייחס לזה, זה חלק מהעמדה שאני עומד לייצג, יש לזה חשיבות, וגם עסקתי חרבה בפעולה התנדבותית בנושא של חינוך, העברת חוגי חוק ומשפט בבתי ספר ודברים כאלה.

לסיכום הנקודה הזו, אני בהחלט רואה את עצמי תושב פעיל של מבשרת ולא יושב על הגדר, על זה נדמה לי יוכלו גם לומר אחרים.
עכשיו לעניין עצמו. אין לי ספק, אני מבין שההגדרה של הסמכויות של הועדה הזו זה לקבוע בעצם את גבולותיה של ירושלים המונציפליות בצורה כזו או אחרת, ופועל יוצא מחדבר הזה, יש לזה כמובן השלכה על מבשרת, אז מתוך נקודת המוצא הזו אני אומר, אקדים ואומר, שאני חושב שצריך לשמר את האיכות של מבשרת באופן חד משמעי, זאת אומרת, כישוב בעל אופי כפרי עם כל האיכויות שהוא אמור היה לתת, ובחלק מהדברים מיד נתעכב אולי על זה, הוא גם נותן.
יחד עם זאת, הראיה שלי הכוללת, אני לא אכנס כאן לנושאים התכנוניים של ירושלים, אני קטונתי, אני לא בקי בהם כיום, והיתרונות והחסרונות שיצמחו או לא יצמחו לירושלים, והאם זה פותר בעיות של ירושלים כן או לא מבחינה אורבנית או פוליטית, אני לא כנס.
ברור לי דבר אחד, שמבשרת חייבת שיהיה לה גב מוניציפלי איתן, דבר שאין לה, והיא לא תוכל להרים את הבעיות והאתגרים שעומדים בפניה, לדעתי במצב של חיום.
השאלה שצריכה להישאל, האם העבר מעיד על ההווה ועל העתיד, או האם בעתיד הוא פתוח יותר מבחינת הניחול, וזו שאלה גדולה. העבר מעיד על מסקנה מאוד ענומה בסך הכל לדעתי מבחינת אופן ניחול המקום, ולא כאן המקום לפרט מדוע, אבל יש חלוקה בין התושבים, יש מנחיגות פוליטית ישנה מפריע, המפלגות עדיין נמצאות שם בצורה כזו ואחרת, ולדעתי הם לא ירפו מן הרסן בתקופה של העתיד הקרוב, ולמרות כל הביקורת, ולמרות הצער שיש לי באופן אישי מהצורה שמתפקדת המנחיגות הפוליטית שקיימת במבשרת.
אני מוכרח גם לומר עוד, ממה שאני התרשמתי, לא ראיתי מחקרים גם שנעשו לגבי מבשרת, שאופן ההצבעה ואופן ההתייחסות הפוליטית השתנתה מהחצבעה החמולתית העדתית, הסוציו-אקונומית כזו או אחרת, לא נראה לי שחדבר השתנה, וגם לא נראה לי שהאוכלוסיה החדשה שנכנסת והיא נכנסת בקצב די ניכר, עשויה לשנות את זה באופן דרסטי, ואני גם אעמוד על הנקודה הזו. הצגת הדברים, קיים היום איושחו ועד פעולה במבשרת, שאני באמת מכיר אותו. אני חושב שהוא עושה עבודה נפלאה במיגזרים מסויימים שחסרים. יחד עם זאת, הועד חזה מעולם לא עמד בפני בחירה חופשית במובנים שאנחנו מכירים אותם, ושאני מכיר אותם מעבודתי בעיריית ירושלים, ואני מאוד חושש, שעם כל הפעולה הברוכה שלהם, והיא ברוכה, והיא חסרה, והיא נכנסת בנישות שלא קיימות, כאשר זה יעמוד למבחן אובייקטיבי עם כל הסיפור של המשיכות הפוליטיות, הקנוניות, החמולתיות שקיימת, לדעתי ועד הפעולה אל מציב אתגר של מנחיגות בפני מבשרת כיום.

יותר מזאת, אני חושב, ואני אומר את זה גם משיחות עם אנשים שאני מכיר, שאני מסתובב איתם, מחיותר חדשים נקרא, מאלה שבאו ב-10 שנים האחרונות, לא בתכרח יצביעו אנשים לועד פעולה שיתאגד בצורה פוליטית כזו או אחרת, כרשימה עצמאית, אם לא יוצב בראשה דמות שתוכל למשוך קולות, ולכאן אני אומר, שהראיה שלי הפרטית והסובייקטיבית אולי אומרת, אני לא איש פוליטי, אני אומר את זה בהתחלה, אבל אני חושב שדמות כזו ללא גב פוליטי, ראה גיבשטיין בראשון לציון או במקומות אחרים, יהיה קשה מאוד להתמודד עם הבעיות הספציפיות של מבשרת.

השורה התחתונה של הנקודה הזו אומרת, שהיום החתארגנויות השונות של התושבים הם בלתי מספיקות, ולא יתנו מענה נכון וראוי לבעיות האמיתיות. הבעיות הם קשות.

<u>חיים קוברסקי:</u> אבל נניח שתהיינה בחירות ותיבחר אז הנהגה חדשה?

<u>מר אבימור:</u> בסדר, אני אתייחס לזה. אני קודם כל אומר, שמה שצריך להיזהר באמת, זה לא לקנות את העולם ברגע ולראות באמת את העתיד, והשאלה באמת תהיה, האם מה שהיה או מה שיהיה זה תלוי מבחינת הבחירות. הניסיון של העבר הוא רע מאוד, זה היה איזה מן סטגנציה של שליש, שליש, שליש כזו או אחרת, כאשר היה כל מיני סוגים של קלנטריזים, ומבשרת מבחינה זו עשירה בתחפוכות של עריקות פוליטיות כאלה ואחרות. אני בתחלט אין לי עמדה נחרצת, אני רוצה שחדבר יובן, כנגד בחירות וכנגד עצמאיות של מבשרת, להיפך, אני בעד, אני מיד אסביר גם את עמדתי בקו האחרון שלה. אבל, אני חושש מאוד כשאני מתייחס כרגע למצב הפוליטי דהיום ולטווח הקרוב נקרא לזה של השנים הקרובות, אני לא רואה תהפוכה אמיתית גם לא בבחירות, ואני חושש שהעדר מנהיגות ואפשרות פעולה ברורה של ראש מועצה, או מועצה לפחות עם רוב ברור שתנחה את ראש המועצה בדברים כאלה ואחרים, תמשיך את המצב הקיים ותגרום לבכיה לדורות. אני אתן דוגמא.

אני עצמי כעו"ד ניסיתי להביא יזמים לצורך הבניה של המרכז המסחרי במבשרת. אני חושב שיש דברים טרביאליים שלא נעשים היום במבשרת, אין אכיפה של חוק, לא חוק התכנון והבניה, אז יש דברים שהם נעשו בעבר, בזמן של המערב הפרוע, אבל הדברים השתנו, נכנסת אוכלוסיה שיש לה דרישות גם של רמת שירותים, ואני אומר לעניין הזה של המיסוי, שהאוכלוסיה הזאת בעיקרון, לפחות האוכלוסיה שאני מכיר, מוכנה לשלם מיסוי מסויים, לא מוגזם, אבל מיסוי נגיד שווה ערך למקומות אחרים, ובלבד לקבל שירותים מינימליים.

אני לדוגמא נאלצתי לארגן את התושבים אצלי על מנת לסלול את הרחוב שלי, על מנת שיוצא זבל מתרחוב שלי ועוד כל מיני דברים. אז נכון ששילמתי מיסוי נמוך, נכון, אבל החוסר במשך שנים, אני לא חדבר על חודשים, היה גדול.

נחזור לשאלה של חיוייר. אני לא מתנגד לעצם תהליך והניסיון הנוסף הזה של בחירות, אני רק אומר את התחשות שלי, שאני לא רואה כרגע צומחת ועולה מנהיגות שחיא לא תחיה פלגנית, תייצג באמת את מירב הזה.

<u>חיים קוברסקי:</u> אחרי שאמרת את כל זאת, תאמר לנו את עמדתך.

<u>מר אבימור:</u> עוד שניה. לכן אני חושב, שהפתרון של מבשרת הוא צריך להיות באיזשהי השתלבות אורבנית בקונגלומרט של ירושלים, תוך שמירת יחוד.

עכשיו, אני לא בעד מינחלות, אני פשוט מכיר את זה מהפן של עירית ירושלים. אני חושב וחושש שהדבר חזה לא יעלה יפה. אני חושב גם שמצבה ומעמדה של מבשרת בעניין הזה הוא שונה. אנחנו למרות הכל ישוב בעל יכולת תפקוד עצמאי בדברים מסויימים, שנוכל לעשות אותם, אבל אני לא יודע אם נוכל לחרים את כל הפרוייקטים ללא עזרה יותר מסיבית. אבל, אני חושב שיש תשתית שניתן אולי לטווח הארוך יותר לפתח אותה.

מכאן אני חושב, שאם אפשר היה להגיע למצב שמבשרת תתפקד במסגרת סוג של מועצה עצמאית במסגרת תחומי השיפוט של ירושלים. זאת אומרת, שיהיה לה אוטונומיה מוגדרת, כאשר ינתנו לה כתנאי לדבר כזה תשתיות, זאת אומרת, יישרו איתה קו, זה דבר לדעתי המינימלי והראשוני, צריך להיות ישור קו עם ירשלים, ואני אומר ישור קו, זה בדברים, אני לא יודע אם פה, אני לא קראתי את הפרוטוקולים ואני לא בקי במה שנאמר לגבי מבשרת, אבל ממה שאני יודע מעבודה מונציפלית, ואני יודע על עבודה מונציפלית, מבשרת נמצאת ב-116 בכל התחומים. אנחנו עם דרישות של שנות האלפיים, זה נכון, ולצערי בדברים האלה המינימליסטיים של תשתיות, של ביוב, של גנים, של חנויות, הדברים המינימליים.

אם אני משווה למשל התפתחות של שכונה כמו רמות, ואני יודע שהיא פותחה על ידי משרד השיכון וההשוואה היא לא מדוייקת בפרמטרים מסויימים, אבל אם ניקח ואני אעשה תתך של שנה, ואקח את מבשרת ואעמיד את שניהם באותו קו, התוצאה תחיה מאוד עגומה, מבחינת השירותים המוניציפליים, מכל מה שיש בירושלים והבעיתיות של ירושלים, ואני מכיר היטב את הבעיתיות של ירושלים, ואני חושש ממנה.

לכן, אם אני אסכם את העמדה שלי. העמדה שלי אומרת, יחוד למבשרת כן, עצמאות למבשרת כן, במסגרת אבא גדול ירושלמי בצורה משפטית שאפשר לתפור אותה.

חיים קוברסקי: אתה הרי עו"ד, אז אתה יודע שקיימת אפשרות.

מר אבימור: קיימת האפשרות, אני אגיד למה אני מתכוון. אני באמת לא קראתי שום דבר. יש אפשרות לשים לדעתי, אם אני לא טועה, יש שתי אפשרויות, נדמה לי רובע עירוני, ויש אפשרות של מועצה במסגרת ירושלים.

אני חושב, שהדוגמא של מועצה, למרות שיתכן והיא לא בכל מקום בארץ, מהתקופה עוד שהייתי אצל טדי אני זוכר בעייתיות בנושא הזה, אבל אני חושב שהדוגמא של מועצה "פרטייציט פור בסטי" כמו שאומרים בלטינית, יכולה לתת מענה שימנע בדיוק את חויכוחים הקטנים הפוליטיים חבלתי נחוצים שמפריעים לרמה המוניציפלית האלמנטרית, ויכול להיות שחדבר הזה, את זה אני לא בדקתי, שיכול להיות שיהיה קרש קפיצה בשלב מסויים אולי להתנתקות, או הדבר לא סוגר את הגולל על שום דבר בעצם, פתרון כזה. אבל, הפתרון של המצב היום, עם כל הסכנה שלא צריך לקבוע דברים של היום לטווח הארוך בגלל שחמצב לא טוב, נדמה לי שהתחליך במבשרת כפי שהוא, ויש הרבה בעיות גם בין התושבים לבין עצמם, מחייב איזשהו מסגרת כופה מלמעלה, איזשהי מסגרת כופה מלמעלה, שתיתן את הדברים המינימליסטים, שעל גביהם התושבים יתארגנו ויתנו את הפעולה חברוכה.

אני רק אסיים ואומר, אני עצמי שותף בכל מיני ועדות חינוך ודברים כאלה בחפץ לב, ואטען ואפגין ואעשה כל מה שצריך. מכאן ועד לעמוד ולהאחז בקרנות המזבח ולהגיד, אנחנו מסוגלים, ועד הפעולה אנחנו מייצגים איזשהו אנדטי שמסוגל היום לתת מענה ותשובות לבעיות אכיפה, לבעיות שטח שיפוט קטן של מבשרת, לבעיות של תעשיה שאיננה, שמפסידים אפשרויות חבאת משקיעים. אני יכול להעיד על עצמי, מהניסיונות הכושלים שלי לגבי הנושא הזה.

לכן אני חושב, שפתרון הזה של מועצה אולי, אני לא יודע אם הוא פתרון חזות הכל, אני באמת לא התעמקתי בזה, לא נתבקשתי, אני פה מופיע כתושב, לא כמשפטן. אבל, אני חושב שאפשר בצורה ראויה לבדוק את הנושא הזה ולתת מענה לחששות ששמעתי 5 דקות לפני, לאותם תושבים שגם אני חושש, גם אני לא אותב לבוא לאיזה אבא גדול שיזרוק אותי לאיזה שכונה, או עם בעיות של ירושלים שלא שייכות לי, ואני ברחתי מירושלים בגלל אותם בעיות, גם אני. אבל, אני מוכן לשלם מחיר תמורת שירותים טובים ותמורת סדר, וזה לא קיים, ולדעתי גם בטווח ה"תפרוסינג פיוצ'רי" זה 5 השנים הקרובות, כך אני רואה את זה, לא ישתנה.

בנימין כהן: אתה פסימי לגבי יכולת התושבים עם ההנהלה המקומית, מנהיגות מקומית, ומאידך אתה אומר, למרות שהמצב הוא כזה, שאתה לא רואה מנהיגות מקומית, אתה אומר שאתה רואה איזשהו קשר עם

ירושלים, שיש עיר הנהלה מקומית. אחד מהשניים, או שאתם מסוגלים להנהלה מקומית לבד, או שאתם לא מסוגלים, כי אם אתה אומר, אנחנו לא מסוגלים, אתה לא רואה שבחמש השנים הקרובות זה יהיה, אז מה הטעם ללכת לירושלים בתנאי שיהיה מינהלה איזורית או מקומית! זאת סתירה.

היו פה חברים לפניך ואמרו שהכל בסדר, אנחנו יכולים, השתנה, ותוך 5 שנים להיפך, בטוח, ואני מכבד את הדעה שלך, אתה לא מאמין בזה. היו שהשמיעו את הדעה שלך. אבל זה אני לא מבין על רקע של התביעה שלא ללכת מלא לירושלים אלא ללכת בתנאי שאנחנו ננחל את עצמנו, שנישאר אוטונומיים. אז היום אתם אוטונומיים.

<u>מר אבימור:</u> אני אשיב לך. אני לא רואה סתירה, אני למדתי כעו"ד שאין שחור ואין לבן, יש את האפור, ואני לא חושב שתשובה נחרצת של התושבים אנחנו מסוגלים היא הנכונה, כמו שהעמדה שאולי אתה קצת מקצין את העמדה שלי ממה שאני אמרתי אותה, שבכל תנאי ובכל צורה. אני אמרתי, המנהיגות הקיימת היום, הועד הזה, הוא לא המנהיגות שיכול היום לעשות את זה, והזהרתי כמה פעמים בדברי ואמרתי, לא להיסחף מהמצב דהיום ולהשליך אותו לעתיד. לכן הגעתי למסקנה, שמבשרת צריכה למצוא את המצב שמצד אחד יבטיח עצמאות בתוך קונגלומרט של ירושלים, והעמדה שלי בעניין הזה ברורה מאוד. במסגרת מועצה מבחינה משפטית זה ניתן להעשות, יש פורמט כזה משפטי.

<u>בנימין כהן:</u> הבעיה איננה אם מבחינה משפטית ניתן או לא ניתן.

<u>חיים קוברסקי:</u> איזה תחומים במתכונת כזאת עתידית שאתה רמזת עליה, היית חושב שתושבי מבשרת מסוגלים ורצוי שהם יעסקו בהם, ואיזה תחומים היית חושב שרצוי שיעשו בהם הקונגלומנט.

<u>מר אבימור:</u> אני אומר לך, גביה הקונגלומרט הגדול, אכיפת החוק, חכוונה היא הפיקוח, דברים כאלה, החלק הזה, וכל היתר בעצם. עוד דבר אחד שהייתי נותן לקונגלומט הגדול יותר, זה הנושא של חבאת יזמים ופעילויות של תרבות וכדומה, שלדעתי הם לא מסוגלים להרים את זה במבשרת. אני אומר את זה כאדם שמטפל בקרן לירושלים, ואני מבין כמה ירושלים עם כל גדולתה היה לה קושי לעשות את זה. אני חושב שכל היתר, חינוך, פעילויות לשיפור איכות החיים, שאני כרגע לא עולה לי על הדעת דבר ספציפי, התושבים יכולים לטפל. אבל הם לא יכולים לדעתי במצב דהיום, אלא אם כן יופיע דמות שחיא תהיה בעלת גב מפלגתי, או גב חזק מאוד שיוכל לתת בדיוק את התשובות לדברים האלה, ותשובות לדברים האלה אני לא רוצה חס וחלילה לומר דברים של נאיביות. אני חושב שהבעיות שעומדות במבשרת הם קשות, מבחינה מוניציפלית, ואני די בקי בנושא

המוניציפלי, ואני חושש מאוד, אני חושש מאוד שהדברים האלה, כמו אכיפת החוק במבשרת, זה דבר שמצריך הקמה מ-אי של דברים. מערכת הגביה במבשרת, עד כמה שהיא השתפרה או לא השתפרה אני לא יודע. בכלל, חיחס שבין המימון העצמי של הפעילויות לבין התמיכה, גם היום אנחנו תלויים בממשלה בצורה לדעתי איומה, שלא נותנת אפשרות חיום למשחק כלשהו.

חיום אם אני לא טועה, סה"כ הגביה מגיע נדמה לי ל-20% או 30%, 20%. אז אני לא יודע מה הממוצע, הממוצע אני חושב בעיריות מגיע ל-50%, עבר את ה-50%, אז זאת אומרת, אנחנו ב-80% תלויים בממשלה, אז איזה עצמאות היא זו?

<u>עמיחי בן דרור:</u> האמת היא שאתה סיבכת אותי לגמרי, אולי בגלל זה שאתה משפטן אתה יכול להרכיב את המשפטים כך וכך, נראה לי קצת סתירות בדברים, בעיקר בסיומת עכשיו, ציינת את הנושא למשל של חינוך, התושבים כן יכולים להיות מעורבים, בתרבות לא. האם אתה חושב שעירית ירושלים תעביר משאבים לפעולות תרבות במבשרת יותר מאשר בשכונות אחרות, מה השיקול של ירושלים?

דבר שני, אולי אתה יכול להסביר לנו, יש לנו עוד הרבה מאוד עיירות פיתוח בארץ, חלקן קרובות לערים, חלקן רחוקות מהערים וצומחת שם מנהיגות, מה קורח דוקא במבשרת שלא צומחת שם מנהיגות? ואני רוצה לומר לך שהופיעו כאן אנשים שהם מבטאים מנהיגות.

<u>מר אבימור:</u> תראה, אני חי במבשרת, אני לא יודע איפה אתה מתגורר, אני מתגורר במבשרת.

<u>עמיחי בן דרור:</u> אני לא חוקר אותך, אני רק שואל ותבהיר את עצמך.

<u>מר אבימור:</u> אני אענה לך ככה, קודם כל אין לי תשובה לגבי מדוע לא צומחת, אין לי תשובה, אני חושב שאולי זה נושא טוב לערוך סימפוזיון או מחקר על זה. אני בכלל חושב שבפניכם יש איזה בעיה אולי חלוקה מאוד מיוחדת, או סוג של אכלוס מאוד מיוחד של מבשרת, שגורם לפילוג אדיר לדעתי כיום, אולי זה ישתנה בעוד 15 שנה. כיום לדעתי אין מנהיגות שמסוגלת, ואני מדגיש שמסוגלת. יש מנהיגות, יש בועד הפעולה אנשים ראויים וטובים, לחערכתי הצנועה הם עושים עבודה נהדרת, הם לא יהיו מסוגלים לסחוב חלקים אחרים של האוכלוסיה שיש להם מנהיגות רדיציונליט, יש להם מנהיגות פוליטית מסויימת, יש להם גוון פוליטי מסויים. זו הראיה שלי, כפי שאני רואה אותה לאחר 6 שנים ולאחר מערכת בחירות שהיתה, שהייתי מאורה בה מטעם נקרא לזה חחדשים. אז זה קודם כל. עכשיו לגבי הנושא של מדוע תרבות. אני אל יודע אם המילה תרבות היא הנכונה, אני פשוט מסתכל על זה נניד מנקודת המוצא של הקרן לירושלים

ומעשיה בעיריה. כל עיריה חיום מתלבטת בבעיות תקציביות, כל עיריה יש לה קושי בנושא הזה. בודאי שלתושבים יהיה קושי. אני חושב שעירית ירושלים עם הכל, באופן עקיף או ישיר, בין באמצעות הקרן לירושלים או צורה אחרת, תהיה מסוגלת לעשות מה שהיא עשתה בשכונות אחרות. אתן לך דוגמא.

גם שכונה כמו גילה, שגרתי איזשהי תקופה בגילה, מבחינת מתנ"סים ופעילות חברתית, היא עולה לדעתי לאין שיעור על מבשרת. אז לכן אני אומר, שממה שאני יודע מפעילות עירית ירושלים, אני הייתי מצפה שהיום במבשרת, אחרי כל כך הרבה שנים, לו היה את הנושא התרבותי תחת מטריה כזו או אחרת, אני מניח שמבחינה תרבותית המצב במבשרת היה יותר טוב מהיום, זו הרגשתי. יכולים לחלוק עלי, יכולים לחשוב אנשים שזה קל יותר.

אני יודע מה זה היה לנסות לחביא יזם פה להקים מרכז מסחרי, כשיש את כל המחקרים שאומרים שהוא נחוץ ודרוש.

<u>חיים קוברסקי:</u> יש לי שאלה אליך, נניח שנמצא פתרון ברוח הצעתך, שתחום השיפוט של ירושלים מורחב, אני לא אומר שזאת עמדתנו, אבל סצנריו אפשרי, מבשרת חלק ממנה, נמצאה הגדרה על יסוד גישה בוחנת ענייניות, מה ראוי שיהיה לגורם המקומי מהם תחומי פעולה, או פיתוח שרצוי שיהיו, ואתה הדגשת בדבריך, ובלבד שישמר האופי של מבשרת. שימור האופי הוא בעיקר בתחום תכנון פיזי, פיתוח אקטיבי של השטח. כמועצה מקומית, לא יתוקן בועדה המקומית המיוחדת לתכנון ולבניה, איך היית משמר את הדבר המרכזי הזה, איך היית מציע? נניח שהולכים למודל כזה.

<u>מר אבימור:</u> תראה, אני מניח, קודם כל חלות על האיזור הזה טאבות מסויימות, צפיפות מסויימת של בניה, ואני מניח, יש רזרבות איקס למבשרת גם היום. אני הרגשתי, ויותר מהרגשתי, שמבשרת לא מחוה היום פתרון לירושלים בנושא של חבעיות שמתחבטות ירושלים חיום מבחינת הצפיפות והבעיה האורבנית שלה. אז למבשרת יש בעיות דרך אגב כשלעצמה מבחינת זוגות צעירים. רק אתמול במקרה ראיתי בטלויזיה על בעיות זוגות צעירים, ואני כמעט משוכנע שיצטרכו גם במבשרת עצמה למצוא איזשחי בניה באיזורים ראויים, לוא דוקא רק בניה כפרית, אלא גם בניה שתיתן פתרון לאותם תושבים ישנים משנות החמישים, שהם מתחבטים בבעיות קשות ולא טופלו כראוי, וחיום הם רוצים למצוא איזה פתרון, והם יכולים וצריכים לקבל את הפתרון במסגרת מבשרת. אז לכן אני לא כל כך חושש, כי אני אומר, יש מיגבלויות מסויימות גם בשטח של מבשרת, אני לא חושב שפתאום מישהו גם בירושלים, אין לי את החשש הזה, אולי הוא מוטעה. מה שכן, אני מצפה

שיהיה איזשהו אפשרות להשפיע דוקא במובן של מציאת פתרונות אורבניים לתושבי מבשרת מכל חסוגים, לא רק מהסוגים שלי, מחסוג של בניה כפרית.

חיים קוברסקי: אני אשאל אותך שאלה הפוכה. נניח שיוחלט שהטענה בדבר יחודה של מבשרת היא כל כך כבדה ונכונה, שלא כדאי למזג אותה מבחינה מוניציפלית עם ירושלים, וגבול העיר יורחב עד לתחום השיפוט של מבשרת. איזה רעיונות היו יכולים להיות לך אז ולהשתמש בקירבה תזאת בין שתי ערים, כדי לשפר את איכויות החיים?

מר אבימור: תראה, אני לא יודע, עד כמה שאני יודע, אפילו מוצא התחתית היום כבר כמעט גובלת במבשרת, זאת אומרת, אני לא כל כך מבין את השאלה. היום מוצא למשל היא דוגמא מבחינתי. מוצא שייכת לירושלים אם אינני טועה, רמת מוצא, אז בקו אוירי זה ק"מ אם אינני טועה. אז אני לא כל כך מבין עם כל הכבוד את השאלה. זאת אומרת, מה יתן לי עוד איזה שכונה, או נגיד הר נוף היתה קרובה אלי בעוד, היו מזיזים אותה כלפי, זה לא היה משנה באופן מהותי אני חושב את העניין. הייתי אולי יכול להיזקק. תרי את המרחק הפיזי של ירושלים ממרכז ירושלים, את המרחק הפיזי של מבשרת ממרכז ירושלים לא אשנה. מה שצריך לבנות זה, מרכז מסחרי לדוגמא, או מרכז תרבותי באיזור עצמו, באיזור מוצא, מבשרת, רמת מוצא וכל האיזור הזה, זה הדבר שצריך לעשות, עם זה או בית זית. עכשיו, אם זה יעשה, אני חושב שראוי דוקא שישאר במבשרת, כי בית זית תיסמך אלינו. הר הדר.

אני לא חושב שהקירבה הפיזית תזו תשנה במאומה, כי אנחנו נהיה תמיד בשוליים של משהו.

דרך אגב, זה לא דומה לרמת-גן ובני-ברק וכל הדברים האלה, ששם זה כבר מרכז כבר אורבני באמת אחד, ונוצרו מרכזים ספורדיים קרובים, ואז תושב רמת-גן יכול ללכת למרכז או בקניון או בזה, אבל כבר אין לזה שום חשיבות. תודה רבה.

צבי אמיתי: שמי צבי אמיתי, תושב מבשרת, אני איש עסקים מקומי, זאת אומרת, העסק שלי חוא במבשרת, הוא נמצא במבשרת. יש לי סוכנות לביטוח. את עמדתי אני אגיד בסוף, אני רוצה את דברי.

חיים קוברסקי: אני מחפש מתנדב אחד שיתחיל בעמדה, כדי שקודם כל.

צבי אמיתי: עמדתי היא שאני רוצה בתחלט שמבשרת לא תסופח לירושלים. עמדתי להגיד את זה, אבל עצרתי בזה.

חיים קוברסקי: עכשיו תנמק דוקא את המשפט הזה, תנמק אותו.

צבי אמיתי: עכשיו אני אנמק את המשפט הזה, ואני אעשה את זה רק כאיש עסקים מקומי, כי תושבים כאלה דיברו ואני לא צריך לחזור על דבריהם, אני לא חושב שאוכל לחדש ולא רוצה לטחון מים.

כאיש עסקים מקומי, זאת אומרת כתושב מבשרת, אני הגעתי למסקנה שיש מקום לעסוק עסק במבשרת, ואכן פעלתי כך, יזמתי, השקעתי, השקעתי בתשתית, השקעתי בכח אדם מיומן ממבשרת משיקולים הבאים: עלויות התפעול ועלויות התשתיות במבשרת הם זולות, זה שיקול בתחלט כלכלי הגיוני. אני לא צריך לשלם משכורות גבוהות, אני לא צריך לשלם ארנונה גבוהה, אני לא צריך לשלם שכר דירה גבוה. מצד שני, אין לי נגישות אמנם לרחוב הירושלמי ולא יכנסו אלי כל יום 18 לקוחות חדשים, אך מצד שני אני אוכל בכמות יותר קטנה של לקוחות, בזכות חוצאות יותר קטנות לפרנס את עצמי ועוד כמה משפחות שאני מפרנס, או עוזר להתפרנס במבשרת. אז השקענו.

עכשיו, אם במידה ואנחנו נסופח לירושלים, ואני לא מייצג את אנשי העסקים, אבל אפשר לגזור מהמודל שלי לגבי אנשי עסקים אחרים. לא דיברתי עם אף אחד מהם, אני מניח שגם הם כמוני עשו אותם שיקולים כשהם פתחו עסקים במבשרת.

אנחנו נהיה חשופים לכמה וכמה תופעות. למשל שוב, אנחנו עדיין לא נקבל את לקוחות ירושלים, זאת אומרת, אף לקוח בירושלים לא יסע למבשרת לעשות ביטוח, או לא מרמת אשכול ולא מרמות מוריה, גם לא מאנשי המשולש שיסעו עד מבשרת לעשות אצלי עסקים, ואותו כנ"ל לא יעשו גם עסקים אצל אנשי עסקים אחרים אני מאמין.

מצד שני, אני אצטרך במיסים שלי, בשכר הדירה בטח שיעלה, כי הוא יצטרך להשתוות לרמות ירושלמיות של שכר דירה וכו', אני אצטרך לשלם חרבה יותר.

אני לא יודע גם להעריך איך זה ישפיע על גובה משכורת שצריך לשלם, כי אני מניח שזה לא כל כך ישפיע.

זה פחות או יותר הדברים שיש לי להגיד בנושא הזה. כשאני באתי כאיש עסקים לעשות עסק בירושלים, עשיתי שיקולים של עסק מקומי, עסק כפרי, עם כל חפלוסים והמינוסים של הענייין, ואין לי שום כוונה לפתע פתאום להתארגן ולעשות שינויים לקראת, לחיות פתאום סוכן ביטוח בירושלים.

חיים קוברסקי: יש לי שאלה אליך. אתה נתת לנו זוית קצת חדשה לגבי ההנמקה, ואתה אומר, הואיל ומבשרת היא כפי שהיא היום, שיש בה אנשים שאפשר לשלם להם שכר סביר בעיני, שיש בה מיסוי שהוא סביר בעיני, ויש בה עוד כמה דברים דומים לאלה, זה מאפשר לי לעשות עסק מבלי שאני צריך להיכנס למערכת מורכבת של סיכונים וכדומה. אני בלשונך מסכם את

זה. אבל, הרי תושבי מבשרת רוצים בסופו של דבר לשפר את איכות החיים של עצמם כולם, וזה למשל מזכיר לי את העניין שפעם בעיירות הפיתוח הפרנסה היתה של טכסטיל, של הכנסה נמוכה, וחתוצאה תמתפתחת העתידית, ואני מדבר פה בקנה מידה של ראיה רחבה, אל חלילה נקודתית, ואני לא תוקף אותך גם אישית חלילה, זה מותר לאדם לעשות חשבון כזה. כתוצאה מכך היתה עזיבה גדולה, מפני שאנשים ידעו שבמקומות אחרים בארץ, ופה הם ידעו שבמרחקים של קיימ אחדים יש איכות חיים יותר טובה, אפשרות, זאת אומרת, אנחנו פה נותנים, מתחשבים בנימוק כזה, אנחנו מתחשבים בנימוק שחוא בנוי על צלילה שחייבת להיות מתוקנת גם לדעת חברי מבשרת, הם היו רוצים לראות תושבים עם הכנסות יותר טובות, עם איכויות חיים יותר טובות, עם תשלום מיסים יותר גבוה, שהיום הוא מאוד נמוך וזה ניצול קוניקטורלי של מצב שנתקף על ידי ראש המועצה חמקומית, ושחוא כבר לא קיים אפילו במיגזרים שחיו מקובלים כנחשלים, כמו חמיגזר הערבי, או עיירות בשוליים הפריפריים, שהמצב הוא פי כמה של מוחייבות אישית. אז נניח שחנימוקים האלה לא יהיו קיימים, אז אתה מועמד לעזיבה?

<u>צבי אמיתי:</u> אם תרשה לי. אני כנראה פשוט לא הבהרתי, לא הייתי ספציפי, ועל ידי כך אני אולי אחדד קצת את מה שאמרתי.

אם הייתי עכשיו הופך להיות סוכן ביטוח בירושלים, הייתי צריך לשלם 7,000 שקל לשנה ארנונה. אז הייתי צריך לסגור את העסק שלי במבשרת, להביא אותו לירושלים, על מנת שאוכל להתמודד כמו כל סוכן ירושלמי. את חידע יש לי בודאי, זה נתתי כדוגמא כפה קלה. או הייתי צריך לשלם אולי 1,000 דולר, או 1,500 דולר שכר דירה עבור משרד בסדר גודל שיש לי בירושלים, וכל הדברים האלה הם משמעותיים ביותר. אולי אנשים לא מבינים עד כמה הדברים יכולים להיות משמעותיים לעסק כמו שלי.

מצד שני אני חושב, שלגבי איכות החיים וכו', אני כן הכנסתי גורם. איכות חחיים במובן שלא תרבותי כמו חדבר חקדום אלא במובן חכלכלי. על ידי זה שיש משרד ביטוח במבשרת, הרי שמחר כשרחל רוצה לנסוע לחו"ל בעוד 3 ימים, היא יכולה להיכנס ולעשות ביטוח נסיעות לחו"ל מבלי צורך לנסוע העירה כן. או אם היא קנתה אוטו, היא יכולה להיכנס לעשות ביטוח, כך שנתתי כלים פיננסיים. חבל שאין בנק כן, אז לפחות את הדבר השני אחרי בנק מבחינה פיננסית כבר יש במבשרת, יש סוכנות לביטוח. אני על ידי הפעולה שלי משפר את איכות תחיים במבשרת לתושבים.

<u>עמיחי בן דרור:</u> תאם יש לך מידע תאם יש יציבות במערכת המסחר במקום, ישנה עזיבה ותחלופה של בעלי עסקים?

<u>צבי אמיתי:</u> השאלה אימפירית, התשובה תהיה אימפירית, אני לא עשיתי שום מחקר בנושא. תרשה לי לחשוב.

אני חושב שיש כן התפתחות, זאת אומרת, יש מבחינת עסקים, יש גידול בעסקים במבשרת, כל הזמן יש טיפה יותר עסקים במבשרת כי יש גידול באוכלוסיה, זה כמו עם העליה מברית המועצות, מצפים שהכלכלה תפרח כי יש עוד תושבים להתפרנס, אז מכיוון שמבשרת יש לה עוד תושבים, הם מפרנסים את אנשי העסקים, והם גדלים.

בודאי שבשנת 88, 89 בישראל היה מיתון חריף, ובודאי שהיו עסקים שפשטו רגל, או לא הצליחו לנהל את עצמם נכון. העסק שלי בנוי על בסיס כלכלי איתן ואין שום בעיה. אני חושב שכבר אין מקום, דרושה בניה מסחרית במבשרת.

עמיחי בן דרור: דבר אחרון, האם יש לך מושג בכלל על הרגלי הקניה של התושבים, האם נוהגים לנסוע לריכוז קניה בירושלים, או במקומות אחרים, או שמסתפקים במרכזי הקניות הקיימים?

צבי אמיתי: לא מסתפקים במרכזי הקניות הקיימים. יש צורך, אני חושב שיש צורך בעוד עסקים. אגב, אני הייתי שמח מאוד אם היה עוד סוכנות ביטוח למשל במבשרת. זה בריא תחרות, זה בריא שתהיה תשתית מסחרית מקומית, ויש מקום לתשתית כזאת. אם זאת שאלתך, אולי לא הבנתי את שאלתך.

עמיחי בן דרור: הכוונה שלי היתה, אם מבחינת הרגלי קניות של התושבים עצמם.

צבי אמיתי: הם נוסעים לירושלים בודאות, גם לקנות ביטוח, ממה שאני מבין לפחות.

חיים קוברסקי: אגב, איפה אתה גר במבשרת?

צבי אמיתי: אני גר בשכונה א' ואני עובר לשכונה ג'.

חיים קוברסקי: כלומר באיזור החדש. איפה המשרד שלך?

צבי אמיתי: המשרד שלי ליד השופר-סל, בבניין ישן, בן 20 אני חושב בערך, ואני מעסיק אנשים מכל מיני מקומות.

חיים קוברסקי: אני מקדם בברכה את מר בנימין פלר שביקש לחופיע לפנינו, ואנחנו מוסרים לך את רשות הדיבור. אני רוצה להסביר רק את תחומי חעיסוק.

אנחנו עוסקים בבעיה אחת, בתחום השיפוט של ירושלים וסביבתה הקרובה, איפה צריך לעבור הגבול, והואיל אתה פנית וביקשת לחוות את דעתך בעניין זה, אנחנו נשמח לשמוע אותך.

בנימין פלר: אני מודה ליוייר וחבריו, בוקר טוב. אני ניסיתי לחציג את הבעיה בתזכיר, אינני יודע אם זה חולק, אבל עכשיו אין זמן לחגיש את התזכיר, אבל אני רוצה לחלק את זה לחברי הועדה. אומרים שתמונה כמו 10,000 מילה.

מדובר כאן במתחם של 1,050 דונם. מכיוון שחועדה הנכבדה שלכם עומדת לעשות חיסטוריה נדמה לי, מטפלת בגבול שיפוטה של עירית ירושלים, ואין זה סוד שמדברים על מבשרת, אז אנחנו מצאנו לנכון להודיע לכם על המציאות שלנו, על ה-1,050 דונם. אנחנו לא רוצים ליפול בין הכסאות כשעליכם למתוח את חקו, לאן תחום שיפוט יגמר, אנחנו עלולים להיות באיזה "נומזלנד" שלא נשתייך לא לכאן ולא לכאן. אולי הרצף שיעמוד בפנינו יהיה אולי אבו-גוש.

במתחם שלנו ישנם כ-450 בתי אבות שהם בעלי חלקות באותו השטח, והמינהל מינהל מקרקעי ישראל יש להם כ-300 דונם ביחד איתנו.

לאחרונה השגנו שינוי יעוד לשטח של 600 דונם, תחלק חדרומי והחלק המרכזי מכביש ירושלים, ממורד הקסטל, וכבר נקבעו העקרונות להקמת שכונה על ידי הועדה המקומית והועדה המחוזית.

חיים קוברסקי: איזה מן קרקע, חקלאית, מה זה היה היעוד הקודם?

בנימין פלר: לא, היעוד הקודם היה מלונאות קייט ונופש, הם שינו את זה למגורים.

חיים קוברסקי: לא, כי אמרת שינוי יעוד, אבל לא אמרת מהו היעוד החדש.

בנימין פלר: היעוד הקודם היה, על החלק המדובר של 600 דונם מתוך 1,050, החלק הדרומי מהתסריט, יש חלק מרכזי ויש חלק דרומי מהכביש הישן. על ה-600 דונם האלה אנחנו כבר קיבלנו האפשרות להקמת שכונה. על הצד הצפוני הגובל עם מבשרת, זה עדיין חקלאות.

עכשיו, כרגע אנחנו באים טכנית תחת מועצה איזורית מטה יהודה, אבל אנחנו מעין בני חורגים, למועצה אין אפשרות חוקית להקים ישוב נוסף, רק אם זה יעבור ועדת שרים או משהו.

אם אתם תראו לנכון להעביר את תחום שיפוטה של ירושלים גם למבשרת, אז אתם יכולים לעשות כמה דברים בבת אחת. להעביר את חקו עוד כמה מטרים, כי אנחנו גובלים עם שכונה י"א של מעוז ציון בדרום, אנו גובלים ממעוז ציון עד עין חמד, ומצד צפון ממבשרת עד המחלף של בית נקופה. אז אנחנו רוצים שתקחו בחשבון שיש כאן מציאות, זה כבר נמצא בצמרת, אנחנו עובדים על זה. הוקמה ועדת היגוי, עושים את הרפרצלציה עם הקצאת מקומות ציבוריים, זה כבר נכנס לתחליך גבוה. אנחנו הקימונו עמותה של מאות בעלי חלקות משני הצדדים.

חיים קוברסקי: מה גודל השטח המוכשר?

בנימין פלר: 600 דונם, בגלל 400 דונם בצד צפון.

חיים קוברסקי: זה עדיין חקלאי?

בנימין פלר: כן, זה עדיין חקלאי, אבל זה כבר מחולק, זה מחולק מפרצלציה מחרבה חרבה שנים, מחולק עם שטחים שמיועדים לכבישים פנימיים, אלא מה? לאחר הפרצלציה שנעשתה.

חיים קוברסקי: זה מופיע ב-6א?

בנימין פלר: כן, כן, כמחולק, כן. באותה התקופה לא חלה תכנית בניין ערים על איזורים כפריים, זה היה בידי המנדט. לפני שיוציאו את הארץ בתור "מתנה", הם הטילו על האיזור שלנו לחיות חקלאי, בהתעלמות מהעובדה שזאת פרצלציה של שכונה. מדינת ישראל הכירה בעובדה.

חיים קוברסקי: מדינת ישראל לקחה כמעט את כל שטח המדינה שלא היה מיועד מפורשות למטרות לתכנון, בזה אדמה חקלאית בהיקפים של מיליונים רבים של דונמים.

בנימין פלר: טוב, אבל חדבר נעשה, החטא הקדמון היה מצד המנדט ז"ל, אבל הפרצלציה קיימת ויש תכנון של ה-400 דונם האלה הגובלים עם מבשרת, גם כן להקים שמה קייטנות, דבשות, אתרי תיירות, מפני שהמקום מאוד מבוקש, האויר צח, ויש מקום ויש דרישה להקים שמה קליניקות, מקומות מרפא וכדומה.

חיים קוברסקי: אולי אני יכול לקבל השלמת אינפורמציה לגבי ה-600 שמדרום לכבישו? אתה אמרת ששונה יעוד, השינוי היה סטטוטורי כברו? האם היום אני הולך ורוצה לעשות מעשה שם, היום, או אתה רוצה לעשות זה במצב של סוף תהליך או אמצע תהליך?

בנימין פלר: מבחינה טכנית זה סוף תהליך, אנחנו כבר קיבלנו את התנאים על איזה מגרש מינימום אפשר לבנות וככה.

חיים קוברסקי: ממי קיבלתם?

בנימין פלר: מהמועצה האיזורית ומהמועצה המקומית.

חיים קוברסקי: זה אושר בועדה המחוזית?

בנימין פלר: זה אושר עקרונית, עכשיו עלינו לעשות.

חיים קוברסקי: כלומר, אני רוצה שלועדה יהיה ברור המצב הפורמאלי. המצב הפורמאלי הוא, שהיום בתכנית קיימת, מאושרת כדין תקפה, זה איזור למלונאות.

בנימין פלר: כן, כרגע זה איזור מלונאות.

חיים קוברסקי: קיים תהליך שעכשיו נמצאים בעיצומו, שהוא כבר עבר את השלב הראשון של התייחסות הועדה המקומית, שהיא תומכת בהפיכתו למגורים.

בנימין פלר: והמחוזית.

חיים קוברסקי: המחוזית אישרה?

בנימין פלר: המחוזית והמקומית אישרו עקרונית.

חיים קוברסקי: עקרונית בענייני קרקע זה לא מהווה אישור.

בנימין פלר: כן, אני מסכים שהתחליך של פרסום ברשימות.

חיים קוברסקי: לא, לא, אני לא מדבר על הצעד האחרון שהוא באמת טכני פורמאלי. אני מתכוון לומר, הלא זה שינוי תכנית מיתאר לעומת תכנית המיתאר המחוזית הקיימת. בתכנית המיתאר המחוזית הקיימת זה מופיע כשטח א', ואתם נמצאים בדיון על חפיכתו למעמד ב', אני אומר את זה. התהליך הזה עוד לא נשלם.

בנימין פלר: אנו גמרנו את הדיון אדוני היוייר.

חיים קוברסקי: זה הופקד להתנגדויות?

בנימין פלר: לא, זה לא הופקד עדיין, מפני שזה טעון רפרצלציה.

חיים קוברסקי: אולי אפשר להבין, כי זה מאוד חשוב תנקודה הזאת. הועדה המחוזית הכניסה את זה? המקומית אין לה סמכות להפקדה?

יהושע כהן: הומלץ, אושר להמלצה בתנאים, זה עדיין לא הגיע למחוזית.

חיים קוברסקי: כלומר, אתם נמצאים בשלב המלצה של הועדה המקומית, שהיא צריכה קודם כל להתקבל עקרונית על ידי הועדה המחוזית, ואם תתקבל עקרונית, היא תפקיד את זה לתתנגדויות, זה תסדר.

בנימין פלר: בתיקון קטן. הועדה המקומית והועדה המחוזית, וועדת היגוי משותפת, הם הם קבעו מהם התנאים של השכונה החדשה שתקום. אנחנו עכשיו עוברים תהליך של להכין תכנית מפורטת.

חיים קוברסקי: הבנתי, לענייננו האינפורמציה הזאת מספקת.

בנימין פלר: אנחנו עכשיו מכינים תכנית מפורטת ביחד עם המינהל.

חיים קוברסקי: עכשיו, בהצעה שאתם מגישים, איזה פוטנציאל בניה אתם מציעים כאן, על ה-600 דונם תאלה, בשלב תחיגוי שהוא עדיין לא השלב הפורמאלי, מה מוצע למעשה, איזה היקף בינוי עתידי?

בנימין כהן: בשטח הזה, הוא בעצמו אמר, יש כ-300-400 בעלים, שזה בשיטה של מאושר.

בנימין פלר: תסלח לי אדוני, אתה עולה על שרטון.

חיים קוברסקי: אנחנו יודעים שאין שם ים, אז נוריד את זה מהשרטון.

בנימין פלר: לא. ראשית, מה-1,050 דונם האלה, 650 זאת אדמה פרטית, אז אין עניין של מאושר, המאושר זה רק לגבי 200 דונם שהועברו מהבעלים הפרטיים.

חיים קוברסקי: מובן. אנחנו הרי לא ועדת תכנון, אז לא צריך. אני רק רוצה לקבל תשובה.

בנימין פלר: אבל זה לא מאושר.

חיים קוברסקי: אני הייתי רוצה לקבל תשובה ממש במשפט, מה אתם בגישה הרעיונית העקרונית שלכם, שהיא עכשיו נמצאת בשלבי קידום פורמאליים, סטטוטוריים, צופים פה, רוצים פה כהיקף בינוי בשטח הזה של ה-600 דונם.

בנימין פלר: ההמלצות, או האישורים העקרוניים שאנחנו קיבלנו מהועדה המקומית ומהועדה המחוזית, הם בנויים על תכניות רעיונית שאנחנו הגשנו על ידי האדריכל ובונה הערים, ושמה מדובר על דברים כאלה: 500 יחידות דיור, קוטגיים, דירות דו-משפחתיים שטח מסויים.

חיים קוברסקי: ממוצע ליחידה?

בנימין פלר: 650 מ' ליחידה.

חיים קוברסקי: זאת אומרת, אתם מדברים על 600.

בנימין פלר: על 500.

חיים קוברסקי: על 500 כפול 650.

בנימין כהן: לא, חלקם דו-קומתיים.

חיים קוברסקי: 500 יחידות דיור. אם אני רוצה לנסות לסכם, כי אנחנו מגבילים את עצמנו לנושא שאנחנו עוסקים בו. אני חייב לשאול אותך עוד שאלה, ואם למשל נחליט לא להרחיב את תחום שיפוט ירושלים, להשאיר את המצב הקיים באיזור מבשרת נגיח, כי אין לנו עדיין עמדה, אנחנו בשלב בדיקה, מה בקשתך אז?

בנימין פלר: אז אני מניח בגלל הרצף של יחידות ארובניות שאנחנו נחיה תחת המטריה של מבשרת.

חיים קוברסקי: יפה, קיבלנו תבחרת. עכשיו עוד שאלה אני רוצה לשאול.

סופיה אלדור: לכם משנה מהותית אם תהיו במבשרת, אתם רוצים להיות חלק מישוב עירוני, אנחנו מביניים את הבעיה הזו, אבל האם זה משנה אם תהיו חלק ממבשרת או חלק מירושלים?

בנימין פלר: לא, לא, אין לנו שום דבר.

חיים קוברסקי: אני חושב שנתת לנו באמת תשובות ברורות, ואני מסכם אותם כדי שתעקוב אחרי אם אני מדייק. אתם אומרים ככה, אתם לא רוצים בהזדמנות זו בין ישאר המצב הקיים, בין אם יבוא מצב חדש, אתם לא

רוצים להישאר מחוץ לתחום של יחידה אורבנית קרובה יותר גדולה, ואין לכם נבקא מינא, אם ההחלטה תהיה נגיח על הרחבת תחום השיפוט של ירושלים, אתם רוצים להצטרף לירושלים. אם ההחלטה תהיה שאין מרחיבים באותו מקום את תחום שיפוטה של ירושלים, אתם מבקשים להיות מצורפים למבשרת.

בנימין פלר: כן, ברור, בדיוק. אם אפשר עוד מילה לגבי הדבר האחרון. היתה תקופה מסויימת, מבשרת עמדה בפני רעיון חלקים מרכז מסחרי, והם חשבו לקבל כ-60, 50 דונם מהחלק הצפוני של המתחם שלנו לשם הקמת איזור מסחרי, הם חשבו שהאדמה היא בידי המינהל.

חיים קוברסקי: אני יכול להרגיע אותך בנקודה זו, שאתה פטור אפילו מלהמשיך לעסוק בה. כיוון שאנחנו תרי לא עוסקים בהתייחסות למה שיקרה לשטח כשהוא יצורף, אנחנו עוסקים בעיקרון. אם תצורפו למבשרת, הסמכות תהיה בידי גורמי התכנון שתשתייכו אליהם, לדון בבקשתיכם בעניין זה. אם תצורפו לירושלים, הסמכות לגבי קביעת גורל תכנוני פה יהיה בידי הועדה המקומית ירושלים. דבר אחד אני מבטיח לך, זה לא בידינו.

בנימין פלר: נכון, אבל אל תעזבנו ואל תפשנו להיות תלויים באויר כשנצטרך להצטרף.

חיים קוברסקי: את זה ראית הרי שסיכמנו באופן חד וברור, שחדבר העיקרי שאתם מבקשים, לא להישאר "נומנס לנד" מבחינת זיקה ומשולבות, פטור או קנוס לירושלים, פטור או קנוס למבשרת, אל תשאיר אותנו במצב הרווקות הזה. כל טוב.

גרשון אבני: אנחנו אנשי אגף היעור של הקרן הקיימת לישראל. שמי גרשון אבני, אני מנהל חבל יעור מרכז, איריס ברנשטיין האדריכלית של החבל, וצביקה אבני תוא היערן, אחראי איזור החר ועל האיזור שאנחנו עוסקים בו היום.

אני רציתי לפתוח רק בכמה מילים ולומר ככלל, אנחנו אנשי היעור ואנשי היער, רואים ביער כמכשיר שנועד לרווחתו של האדם ולא רואים בו ערך בפני עצמו, כך שבהחלט ברור לנו, וזה מראש אני אומר, שעל כולנו למצוא את הדרך, איך לשלב את הדרך ואת האדם, את העיר ואת היער, זו מטרתנו. לשם כך אנו עמלים, ויער נוטעים וגם יער כורתים ולזה אנחנו מודעים. רק דבר אחד אנחנו צריכים לראות איך לעשות.

אנחנו עוסקים בנושא היעור סביב ירושלים כבר שנים ארוכות, בשיתוף פעולה הדוק עם מינהל מקרקעי ישראל, עם עירית ירושלים והקרן הקיימת, כולל אפילו במקרה חריג זה בכספים של עירית ירושלים וחכספים של המינהל, ולא רק של כספי הקרן הקיימת, ולמעשה העיר נבנתה ותוכננה כעיר שיערות סביב לה, וזה דבר שלא תתחיל מחיום, ואנחנו רואים היום על חמפה

את התוצאה של הגישה הזאת, ואני רק במשפט אחד קורא לועדה, לדאוג לזה שהאופי המיוחד של העיר ימשך גם בעתיד. אני לא אומר שבסיפוח שטח לעיריית ירושלים מיד אנחנו גוזרים כליה על יער, אלא אני אומר את זה באופן כללי.

הערה שניה שרציתי להגיד היא, שלעיר גדולה כמו ירושלים, וחיום היא עיר גדולה במדינה, צריך להיות איזשהו גודל ואיזשהו היקף שאת תחומות לא עוברים. אנחנו בסופו של דבר ארץ קטנה, האוכלוסיה אמנם גדלה מאוד בימים אלה, אבל בכל זאת אוכלוסיה מסויימת, ויש איזשהו גודל אופטימלי לעיר, ואנחנו מוצאים את עצמנו היום בסצנריו שני. היה כזה ב-67 עם הגדרת גבולות העיר, והיום עברו רק 20 שנה. אמנם זה הרבה בחייו של פרט, אבל זה מעט לדעתי בראיה של התפתחות של עיר.

עוסקים היום בשאלה, האם להרחיב פעם שניה, ומי יודע אם לא בתקופה מאוחרת יותר נעסוק בדיון כזה פעם שלישית או פעם רביעית, וחס וחלילה אם אנחנו ניצור את אותה שגיאה שנעשתה במישור החוף, של רצף אורבני כמעט מ-, אמר פעם מישהו נהר פיח, מנחריה ועד רפיח, האם אנחנו לא חס וחלילה עשויים ליצור מצב של התחברות אורבנית גם בין ירושלים לבין השפלה, וזה הערה שניה שרציתי להגיד.

הערה שלישית, ובזה אני את ההקדמה מסכם. אנחנו צריכים גם להבטיח את החיבט הסטטוטורי של, את אותם ההחלטות שאנחנו נקבל גם, או הועדה הזאת תקבל גם היום, כיוון שאנחנו צריכים להבטיח שתהליך כזה, אם הוא יעשה בעתיד, הוא יהיה חייב להישען על מצב סטטוטורי כזה, שמקשה או יקשה מאוד מאוד על שינויים נוספים בעתיד, כי אחרת אנחנו עושים דבר שהיום אנחנו מחליטים לגביו, קודמנו עשו את זה ב-67, מחר מישהו אחר יעסוק בשלב הבא, ואז אנחנו לא עוסקים בתכנון, אלא עוסקים במתן גושפנקא להתפשטות שיחית כמעט. אלה הערות להקדמה.

אני רציתי מאיריס שתיכנס עכשיו לעקרונות התכנון, כפי שאנחנו כיערנים רואים, ואחר כך כמה מילים מצביקה, לגבי הפרטים עצמם והנושאים הסטטוטוריים.

<u>חיים קוברסקי:</u> אז בבקשה איריס.

<u>איריס ברנשטיין:</u> יחודה של ירושלים ומעמדה בארץ ובעולם הם גורמים לכך שהמתכננים אותה חייבים להיות בעלי אחריות רבה מאוד לגבי ההרחבה של הגבולות שלה והתכנון בתוכה גם. חלק נכבד מהאופי של ירושלים וממעמדה חבלעדי נובע מכך שהיא יושבת מכונסת בתוך אגן על במת ההר, ולכן ככלל אנחנו רואים בחרדה את עניין הרצף העירוני, או הרצף הבנוי מירושלים לכיוון השפלה. התתך לרוחב הארץ מהמטרופולין הבנוי הצפוף של מישור החוף לאורך פרוזדור ירושלים הדליל הפתוח אל גב ההר הבנוי, ושוב

למדבר יהודה ולבקעה, זה אחד החתכים האופייניים של ארץ ישראל, שלדעתי אנחנו חייבים לשמר אותו. תחויה של להגיע לירושלים דרך החרים, דרך היערות ואז להגיע אל העיר הבנויה, וכל הנושא של פרוזדור ירושלים שהוא אמנם אולי שרירותי, כי הוא נקבע שרירותית ב-48, הוא בעל נופים שנשתמרו מתרבות עתיקה, תרבות מדרגים, בעל אתרים ונכסים היסטוריים וארכיאולוגיים, וכל נושא פרוזדור ירושלים לדעתנו חייב להישמר פחות או יותר באופיו הקיים.

את התפתחותה של העיר ירושלים הנחו מספר עקרונות שהתוו אותה עד היום הזה פחות או יותר, וזה לפי ספרות שלמדנו מספרים על בינוי העיר ירושלים, כאשר שני עקרונות בסיסיים נוגעים לנושא הרחבת העיר ולנושא תחזית שלה חיצונית.

העיקרון הראשון הוא, הגדרת אתר העיר. מאחר שאתר העיר מוגדר מאוד על במת העיר כפי שהוא, כל ההתפתחות שלה עד היום נבעה מהעובדה הזאת, וניסו להיצמד לעיקרון הבסיסי הזה, של להגדיר איזשהי חומה בנויה מוגדרת מסביב עם הבינוי בפנים, מעבר של חגורת ירק יותר תרבותית מלאכותית, ואחר כך המעבר אל הנוף הפסטורלי.

העיקרון השני הבסיסי הוא, ליצור בינוי על הרכסים ולהשאיר את כל המורדות המשופעים, הגאיות והואדיות פנויים ופתוחים מפיתוח ומבינוי.

<u>חיים קוברסקי:</u> אגב, גם בתוך העיר ירושלים עצמה.

<u>איריס ברנשטיין:</u> בדיוק זה מה שאמרתי, שזה גם לגבי העיר עצמה וגם לגבי החיצוניות שלה.

עכשיו, לגבי שני עקרונות בסיסיים אלה היה שיתוף פעולה מלא בעבר עם הקרן הקיימת לישראל, עם מינהל מקרקעי ישראל ועם עיריית ירושלים, שחלק ממנו נבע מהרצון לשמור על התפתחות העיר בתוך עקרונות בסיסיים לטווח ארוך, נוצרה תכנית משותפת, נשכר אדריכל נוף, שלמה אחרונסון לצורך יצירת מיפוי ויעור לטווח ארוך, ולצערינו הרב בתקופה האחרונה הופסק לחלוטין שיתוף הפעולה בין הרשויות לבינינו בנושא הזה, לא שלבו אותנו בתכניות פיתוח, לא שלבו אותנו בתכניות של הרחבת שכונות, של הרחבת העיר, יערות נכרתו בלי שיתוף פעולה.

<u>חיים קוברסקי:</u> אולי את יכולה להגיד לנו באיזה נקודות, כי אנחנו רוצים את זה לפרוטוקול. אם אתה תאמר בדבריך, אז נמשיך.

<u>איריס ברנשטיין:</u> צביקה יכנס לנושא. עכשיו, קרן קיימת בעמדתה היום אומרת, נכון, אין ברירה, יתכן וצריך לחרחיב את העיר. ראשית אנחנו אומרים, שיש איזשהו גבול מבחינתנו, גבול היום מאוד דימיוני ומאוד ארטילאי, שמעבר אליו אנחנו לא היינו רוצים לראות את העיר ממשיכה חלאה ומתפתחת, בגלל אותו עיקרון בסיסי, שלא ליצור רצף אורבני

לאורך חתך הרוחב האופייני והחשוב בארץ ישראל. אבל מעבר לזה, במידה ויש לי צורך הרחבה עד הקו הדימיוני הזה, אנחנו רוצים להמשיך ולשמור על שני העקרונות הבסיסיים שאיתם עבדנו בשיתוף פעולה עם עיריית ירושלים, ושעליהם המתכננים של עיריית ירושלים היה להם מאוד חשוב לשמור.

אז איך אנחנו בכל זאת מיישמים את שני העקרונות האלה?

1. אנחנו שומרים על חוגרת חירק חקיימת כבר חיום סביב העיר הבנויה בצורה מוגדרת.

חיים קוברסקי: אולי תעברי עליה באצבע ותזהי לנו כל מקום, שתחברים כולם יבינו, בעיקר אלה שאינם ירושלמים.

איריס ברנשטיין: אני מדברת על הגבול הצפוני שהוא הגבעה הצרפתית, רמות נמצאת פה, וכל היער הזה נקרא מבחינתנו פארק רמות, או יער רמות, והוא הולך ברצועה הזאת. אחר כך יש את נחל שורק, שהוא רצועה ירוקה בלתי מיוערת אבל עדיין ירוקה ופנויה, ששומר על הגבול הפתוח של העיר בצפון מערב. במערב יער ירושלים שחוסם את העיר באיזור שכונת בית הכרם, הר הרצל, הר המנוחות.

חיים קוברסקי: איפה בית זית פה, תראי לנו?

איריס ברנשטיין: בית זית כאן. בהמשך השטחים הפתוחים של חטרסות, הזיתים, בוסתני הזיתים ליד בית חולים הדסה. גבעת משואה שחלקה מיוערת בשיתוף פעולה מלא עם קרן קיימת לישראל, ליצירת גן חיות ופארק בחלק הדרומי של ירושלים, יער גילה ופארק גילה שקרן קיימת היתה שותפה במימון ובביצוע היער והפארק של גילה. זה פחות או יותר חמסגרת הצרה שתוחמת את העיר הבנויה עצמה.

העיקרון השני ליישום העקרונות הגדולים יותר הוא, לשמור על חגורות פתוחות, הם לוא דוקא חייבות לחיות מיוערות. שוב, אנחנו מדברים על שטחים פתוחים ויערות לצורך צירי הכניסה אל העיר. יש לנו 4 צירי כניסה ממערב, מפרוזדור ירושלים שלדעתנו חשוב מאוד שישמרו את הציביון הקיים של החויה להגיע לירושלים דרך האיזור הדליל אל העיר הבנויה ולראות את החומה, זה כביש מס' 1, כביש כיסלון, הכביש לאורך נחל שורק, והרכבת לאורך נחל רפאים.

העיקרון חשלישי הוא, לשמור על שטחים פתוחים לאורך שני הואדיות הראשיים שיורדים מירושלים, נחל שורק ונחל רפאים, והערוצים תחשובים שלהם.

העיקרון הרביעי, לשמור על כל המוקדים תחשובים והיחודיים שיש מחוץ לעיר, שמבחינתנו אינם נופלים בערכם הארכיאולוגי החיסטורי מאתרים שיש בתוך העיר עצמה, לשמור אותם, לסמן אותם, וכמובן לא למחוק אותם.

העיקרון החמישי הוא, ליער במורדות המשופעים של כל חרכסים המוצעים לבינוי, בכל השטחים שברור שאי אפשר לבנות עליהם מעל ל-30% שיפוע, ובכל זאת מאחר שכל השטחים הירוקים שהצבעתי עכשיו, בעיקר מדברים על שטחים שהנגישות אליהם קשה, מעל ל-30% שיפוע, או בואדיות שבהם עוברות הדרכים ועוברת התשתית, אנחנו מציעים ליצור איזשהו מקום שיוגדר כפארק באופן סטטוטורי, ושברור שבו לא יהיה בינוי. האיתור שלו הוא במוקד של האתרים הארכיאולוגיים והחיסטוריים באיזור הזה, הוא במקום שבו הרי יהודה עם כל הנכס של תרבות המדרגים נכנסת אל תוך העיר, בין נחל שורק לנחל רפאים.

החשיבות הגדולה בליצור פארק סטטוטורי שבו ברור שלא יהיה בינוי חיא גדולה, ראשית בגלל רצף הבינוי, חלחץ לרצף הבינוי יהיה ברור מראש שחשטח הזה ישמר, וכך ישמר האיזון האקולוגי לפחות בין הרצף הבנוי לבין השטח הפתוח. שנית, לשמור על האתרים הארכיאולוגים, לשמור על החזית והרקע של העיר ירושלים מצד מערב, אותה חזית שקיימת היום של יערות, של טרסות חקלאיות, ואפשרות ונתינה של נופש, בילוי ותיירות בקטע שירושלים יוצאת אל הפרוזדור.

<u>צביקה אבני:</u> ראשית אני אשלים את מה שאיריס השאירה לי, את הפרטים של המקומות שבהם חורגת היום העיריה מגורמי התכנון, מהמוסכמות בנושא שטחים ירוקים בתוך הגאיות והמדרונות.

המקום הראשון, ואולי הדוגמא הבולטת ביותר, זה המעשה התכנוני של נקרא לזה דרום נוה יעקב, עם כל הרצף בין נוה יעקב לגבעה הצרפתית, ששם קבעו שטח הפקעה שגבול הבינוי מגיע לגבול ההפקעה ולא הותירו מרחב אפילו של מטר אחד ירוק כלפי מזרח, או מרחב פתוח, כי גבול הבינוי הוא גבול ההפקעה, וזה אולי המעשה החמור ביותר של שנות השמונים מבחינה תכנונית בירושלים, ואני מדגיש את זה. כל חרצף מנוה יעקב דרומה, ואני לוקח את הקו הדרומי של נוה יעקב עד הגבעה הצרפתית, לא נותר בו מטר אחד כלפי מזרח לשטח פתוח וירוק, וזה חמור. עכשיו, כשאתה לא יודע איזה זכויות בניה יקבלו הבעלים הפרטיים בעתיד.

בניגוד להפקאות שנעשו בשנות השבעים שבחם, בשנת 70 הפקעה גדולה ששמה דאגו להשאיר שטחים ירוקים בשוליים.

עכשיו, בנוסף לכך, אם לא די בכך, באו בנוה יעקב ויורדים לתוך הנחל העמוק שבינו לבין פסגת זאב, ואם אתם רוצים לראות את זה במפה, הנחל הזה הוא בסכנה היום. היום אתם מסתכלים על תירוק, אני לא מבטיח שהירוק, יש, מתבשלות תכניות, קיימות תכניות שלמעשה יורידו את הבינוי של נוה יעקב עד הנחל ועד גבול ירושלים, ולמעשה יווצר פח רצף אורבני בניגוד לעיקרון בתוך הנחל.

מקום נוסף הוא בהתפשטות בתוך גילה, וכשאני מדבר על גילה, אני מדבר בעיקר על העמק הזה שבין גבעת קנדה לפארק גילה, ששם באופן חמור, מגבעת קנדה יורדים לתוך האפיק, ובתכניות בניה חלקם מאושרות חלקם מתוכננות. מקום נוסף. אני פשוט מביא את הדוגמאות, להראות איפה יש את החריגה התכנונית, אני יכול להביא עוד, אבל אני אסתפק במקום האחרון פה. זה המקום הייתי אומר הקשה ביותר לנו, למרות שהוא מקום כאילו לא קיים, וזה החריגה דרומה של שכונת ארמון הנציב אל תוך נחל דרגה, נחל דרגית, זה הסוף שלו, אבל נחל דרגה מתחיל בין ארמון הנציב, דיפלומט לבין רמת רחל. תכניות הבניה שיורדות דרומה יורדות לתוך נחל עמוק, נחל דרגה, על חשבון שטח ירוק מופקע.

עכשיו אני רוצה לחדגיש כמה עקרונות שאיריס וגרשון דיברו לפני ואני אדגיש. ככל שאנחנו הולכים מערבה, הגובה היחסי של הרכסים מעל הערוצים גדל ותולך. אם אנחנו בקו פרשת המים בגובה יחסי אפס, אנחנו מגיעים לא רחוק מירושלים, 2 ק"מ מערב לגבול הבינוי, צריך לגובה יחסי של קרוב ל-300 מ'. זאת אומרת שיש לנו בין ראש הגבעה לתחתית, לעמק, 300 מי גובה של מדרונות תלולים, וזה ההבדל המהותי בין ירושלים הבמה ובין ככל שאנחנו תולכים מערבה.

אם למשל בסמכות הועדה היה לדבר על צפונה דרומה, היינו נשארים על במת ההר. מזרחה גם כן הבעיה היא יותר קטנה, כי מזרחה הבעיה היא שרוב השטח הוא מישורי, והואדיות הם חתורים תלול וצר. פה הואדיות חתורים עמוק ורחב, והשטח שנשאר על במות ההר מערבה הוא מאוד קטן.

עכשיו, תחייך, וחשוב מאוד לשים את החייך ודיברו עליו, הוא נחל רפאים ונחל שורק, או נתחיל מנחל שורק ונחל רפאים. בשנות החמישים שישים שמו לב לעניין, והיו אנשים עם, הייתי אומר אם חושבים להאריך אותם היום, הם קבעו את נחל רפאים כגן לאומי, את רובו, את רוב השטח של שטח רפאים בקטע הזה כגן לאומי, ובהמשכו כשמורת טבע. הלואי ומהועדה הזאת יצא לנו שגם נחל שורק, בגלל הבעיתיות שלו, שהיא לא יותר קטנה, היא יותר גדולה היום מנחל רפאים, תהיה המלצה, שמה שלא תורחב ירושלים מערבה, נחל שורק לא ישתלב בגבולות העיר, וחכי טוב לנו, ואני לא מייצג פה את גנים לאומיים, זה הכרזה יותר חזקה מהכרזה של יעוד בועדה מקומית או מחוזית, אלא הכרזה של גן לאומי, נחל שורק ונחל רפאים. זה יבטיח את המדרונות ואת השטח למטה.

אם בעתיד מישהו ירצה לבנות באיזשהו מקום רחב בנחל שורק, דיח לצרה בעשתה, או אם יחליטו להוציא מתוך חגן חלאומי שטחים מסויימים לבינוי. אבל חשוב מאוד, נחל רפאים ונחל שורק לא להכניס אותם לגבולות העיר, אסור לעשות את זה, כי כמו שהראתי קודם, התפשטות הבניה היא בסך הכל

בועדות מקומיות ומחוזיות, ואני לא צריך להסביר באיזה לחצים הם נתונים, אפילו אנשי מקצוע שם.

חיים קוברסקי: אתם הראתם לנו למעשה את הבד של יערות המקיפים את העיר, וזה חלק מרעיון ומתפיסה. אחרי כן מצאת לנכון במקומות מסויימים לשים אצבע ולתת 3 סימני קריאת, כגון המקרה האחרון. אם אתה לא יכול אל תענה על המשאלה שלי, אם אתה יכול תענה. האם אפשר לקחת את הטבעת הזאת ולומר לנו מבחינת התרכיה של רגישויות, איך אתה מדרג אותם?

צביקה אבני: טוב, אם הייתי אומר, המקום הרגיש ביותר היום, הרגיש ביותר לא בגלל יחודו הנופי אלא בגלל הסכנה המיידית הוא נחל שורק בקטע שלו, מחקטע שיורד מצפון, מאיזור רמאלה, בקטע הזה שהייתי אומר עד כביש ירושלים תל-אביב.

חיים קוברסקי: זה כבר בתוך תחום ירושלים?

צביקה אבני: לא, זה לא בתוך תחום ירושלים, זה עדיין מטה יהודה, זה המקום הייתי אומר הרגיש ביותר, שאם הייתי אומר ששמה המפולת, אם תהיה מפולת, או כריסה נקרא לזה של תבניה כלפי מטה, אני בכוונה משתמש בביטוי גס מפולת.

חיים קוברסקי: זה יקרא כריסה בין שיניה, בין שיני הסלעים.

צביקה אבני: פה הוא הכי קשה לעניין הזה. זה המקום הראשון. זאת אומרת, וגם אם הייתי מרחיב אותו מגשר מוצא, אבל זה בגלל המצב הקיים, לא בגלל השימור הנופי החשוב ביותר.

עכשיו עיקרון הבניה עד גובה מסויים ועד שיפוע מסויים, אני טיפה ארחיב עליו. אנחנו ממליצים לועדה לקבוע את גבולות העיר עד גבול הבניה על הרכסים, לא לתת לעירית ירושלים מנדט, או ההיפך, לתת לאחרים מנדט על השטחים מחוץ לשטח חבנוי, על מנת שלא עירית ירושלים תוכל לחמשיך את הבניה מעבר לגבולות סבירים של תכנון, נוף, וליצור עסק אורבני רצוף שניתן באמצעים טכניים.

ההמלצה שלנו היא משולבת, היא מדברת על שני, הייתי אומר על שתי נוסחאות. האחת מדברת על איזשהו יחס, או איזשהו יחס בגובה חיחסי, והיא מדברת על 60% מהגובה היחסי מתחת לו לא לרדת. זאת אומרת, אנחנו בונים רק על ה-40% העליונים מהפסגה ועד 40% מהרכס, לא יורדים את ה-60% התחתונים.

חיים קוברסקי: כלומר עד 120 מי? אתה דיברת על 300.

צביקה אבני: לא, אני מדבר על אחוזים. נגיד במקום מסויים פה בנחל שורק זה 300 מי. עכשיו, ה-300 מי אני אומר, ב-90 מי

העליונים, או ב-100 מי העליונים, או 120 מי עליונים בונים, 180 מי תחתונים לא בונים.

חיים קוברסקי: זה מה שאמרתי, עד 120 עליונים.

צביקה אבני: יפה. לחילופין, היות ויש את נושא השיפועים. אם השיפוע עולה על 30%, לא לרדת בבניה מתחת לשיפועים של 30%, כי הבעיה היא, שמי שבונה מעל ל-30% הוא מקלקל את כל המדרון מתחתיות הרבה כלפי מטה, ועדיין עם כל הבנאים הגדולים שחלק יושבים פה, לא מצאנו את הצדיק שיצביע לנו על מקום נקי בירושלים שלא היה שפך כלפי מטה.

אז זה אנחנו מדברים. אם העיקרון המשולב הזה, שאנחנו לוקחים את הגבוה משני המדדים האלה, זה שהוא יותר גבוה במדרון, זה עיקרון שיכול להנחות כקו גבול לירושלים באותם רכסים שהועדה תמליץ אני מקוה להכליל בתוך ירושלים.

הדבר האחרון מבחינת עקרונות, ואני מיד אתן טלגרפית רק את השטחים שכן אפשר לדעתנו לבנות, בכל זאת אנחנו לא יכולים להגיד אל תבנו כלום. אנחנו נציגי אגף היעור, היום אנחנו במנדט של אגף יעור בכוונה תכנונית.

העיקרון השלישי למעשה שאני מדבר עליו, הוא עיקרון של כל שטח יער קיים שיכנס לתוך גבולות ירושלים ישאר. היות ויש בעיה שעוברים משטח חקלאי, בחלק מהמקומות, או משטח עירוני. במבשרת דוקא אין לי שום בעיה, כי מבשרת היא הרבה צעדים קדימה מירושלים מבחינה תכנונית, במובן הזה שאת השטחים הירוקים היא הגדירה כיער, והיא הגדירה גם גן לאומי שתוא לא מוכרז בשטח דרומי באיזור הר חרס, זאת אומרת, היא הרבה יותר מתקדמת מירושלים מבחינה תכנונית של שטחים פתוחים, הלואי וירושלים היתה לוקחת דוגמא ממבשרת ולא התיפך. אז במבשרת אין לי בעיה, תשאירו אותם יעוד שטחים, אני חי עם זה טוב. אבל בשטחים החקלאיים, כל שטח שהוא יער בפועל, להפוך אותו ליעוד יער בדומה למה שקיים בתכניות של מבשרת ציון, והיום אין לזה יעוד יער, לא יכול להיכנס כי זה שטח חקלאי ולא שטח עירוני.

מילה אחרונה זה על השטחים שבכל זאת ניתן לבנות.

חיים קוברסקי: מה עם תכנית היעור הארצית שהיתה פעם הצעה, היא אושרה?

צביקה אבני: היא לא אושרה, היא נעצרה במשרד החקלאות וקק"ל, ולא עברה הלאה לאישור.

השטחים שבכל זאת ניתן לחשוב על בניה עליהם. הרי אני יכול להצביע על כל השטחים בנוסח שרצינו, על זה אסור לבנות, על זה אסור לבנות. בכל זאת, צריך לחשוב על שלוחת בית איקסה בקטע שהוא בתוך הקו תירוק,

בפירוש מקום שניתן, אמנם לא שכונה גדולה אבל אפשר להקים משהו בשלוחת בית איקסה. אם היה אפשר לא להתחשב בקוים הירוקים, היתה יכולה להיות שמה שכונה לתפארת, אני לא רוצה להיכנס לזה. אבל יש בשלוחת בית איקסה מספיק בשר לבניה מסויימת. על השלוחה במיגבלות של נחל שורק והנחלים שיורדים לו, שהוא היה מצד אחד ולוז מצד שני, שאסור להיכנס אליהם באותם מיגבלות של נחל שורק.

אחרי כן מבשרת, לדעתי יש שמה תכנית בינוי מושלמת עד הקו הירוק מצפון, אז לחוסיף שמה יחידות דיור מעבר לתכניות הקיימות אני לא יודע איך ניתן. אבל בכל זאת השטחים הלא בנויים הם בודאי על הר החירם והר נבר. בדרום מבשרת ניתן לעבות די הרבה באיזור של מחצבת הקסטל, בעיקר כלפי מערב שמה משהו, כי הרכס שמה לא מודגש. אמנם זה שטחים חקלאיים של צובה, ואני לא בא פה למסור אותם, ואמנם זה על שטחים של מחצבת הקסטל, ואני לא בא פה למסור אותם, אבל יש פה מרחב בניה שמבחינה תכנונית הוא סביר, על הרכס הזה, ועד הר חרס, עם מיגבלה לא לרדת לשוליים של הר חרס, כי שמה יש לנו פנינה נופית.

מקום נוסף שניתן לדבר אליו זה איזור אבן ספיר הדסה, שתי השלוחות האלה.

---------- איך קבעתם את הקו שם, הקודם, הקטע של מעוז ציון, יש לכם את הקו הירוק, לפי מה זה נקרא?

<u>צביקה אבני:</u> הקו הירוק זה גבולות היעור.

<u>איריס:</u> לא, לא, זה נקבע על הרצון שלנו לשמור על הר חרס כשטח פארק, ולכן אנחנו הלכנו על גבולות השטח המופר היום פחות או יותר של הר חרס. הרצון שלנו שהר חרס בגלל האופי המיוחד של הטרסות ושיכוב ישמר כפארק.

<u>צביקה אבני:</u> המקומות הבאים שאנחנו מדברים עליהם זה איזור הדסה ואבן ספיר, שזה שלוחות מופרות וניתן בפרוש שמה, גם מבחינה טופוגרפית די נח לבנות עליהם ולא עולים שמה לגבהים גדולים מדי.

אחרי כן את אורה עמינדב, את חגוש של הר אורה והר עמינדב ניתן להרחיב אותו ולבנות עליו בלי שום נקיפות מצפון שלנו מבחינת יעור.

<u>חיים קוברסקי:</u> אתה עובר את קו היער, שאתה ביקשת אותו בכמה מהקטעים האלה. איך אתה פותר את הבעיה לעצמך?

<u>צביקה אבני:</u> אמר גרשון בהקדמה שאנחנו גם מוכנים לכרות יערות ואפילו להיות שלמים עם זה, כי אם אנחנו נוטעים יער ואנחנו יודעים ששמה שכונת מגורים היא עדיפה והיא לא פוגעת בערך טבע ונוף יחודי.

עכשיו, המקום האחרון הוא מקום שצריך להיכנס אליו, היתה הפקעה, לא עושים פה את הועדה, אבל בכל זאת זה בתוך תחום ירושלים, זה הרכס שנמצא ממערב לשכונת גילה, ששמה הרכס הקרמיזון נקרא לזה, ששם ניתן עדיין בתחומי ירושלים לבנות משהו.

חיים קוברסקי: למי הוא שייך?

צביקה אבני: אני חושב שהוא קרקע פרטית.

---------- זה חלקה פרטית, כ-60%-70% ממנו נרכש כבר, בתחליכי רכישה, ואנחנו קוראים לו גבעת יעל, כי הוא נמצא מעל עין יעל. פשוט כדי להשתמש במינוח.

צביקה אבני: עכשיו, המקום האחרון זה מקום שאני אומר אסור לבנות בו, זה הפינה האחרונה הירוקה בתחומי ירושלים, בנחל דרגה - רמת רחל, אסור את המקום הזה, ביחוד כשמדברים היום על הר תומה, הפחד הוא שאת הנחל העמוק היחיד כבר באיזור הזה, שמדרום על הקדרון, אותו גם כן יכסו בשכונה רצופה שלמעשה תוביל למן עיר רצופה, שלדעתי זה אסון תכנוני, אבל זה בשיקול שלכם להמליץ, ואנחנו מבקשים לא להמליץ על איזור רמת רחל. אין לנו אותה בקשה, אנחנו לא מתייחסים למטעים צפונה מארמון הנציב של רמת רחל, שלזה אין לנו נגיעה, ואני לא רואה בזה רצון תכנוני. עוד פעם, אני לא מנדב קרקעות לא של רמת רחל, לא של צובה. אני לא מנדב אותם. אני אומר מבחינת יעור, מבחינת נוף, מבחינת תכנון שאנחנו רואים אותו כשטחים ירוקים, לא היה אסון גדול קורה אם דוקא חיו לוקחים מארנונה צפונה, או מתלפיות צפונה לכיוון תיילת ארמון הנציב את השטחים ההם. אבל את השטחים שמדרום לשלוחת דיפלומט, ובאיזור הרכס של רמת רחל עצמו, את הפער בין רמת רחל וצור בחר, ונחל דרגה, זה שטחים שבפירוש אנחנו רואים כדבר קשה שיפרו אותם.

איריס: אני רוצה לענות לך על שאלה ששאלת לגבי רגישויות, ששאלת את צביקה, לגבי המקום הרגיש ביותר.

חיים קוברסקי: אני אפילו הייתי מראש אמרתי לו, אם הוא יכול שיענה, ואם הוא לא יכול שלא יענה.

איריס: אני מעוניינת לענות על זה, משום שזה אולי לא כל כך טוב, כי אנחנו מייצגים פה גוף אחד, אבל התפיסה שלנו היא טיפה שונה בנושא הזה.

חיים קוברסקי: יש הצעה שהיא לא תחייב לענות. אנחנו עקבנו באמת בעניין רב אחר הסקירה המשולשת הזאת וזה נושא נכבד. אנחנו היינו רוצים פשוט קצת להכביד עליכם. מכיוון שהיו דגשים שונים, לא רק בנקודה הזאת, אנחנו היינו רוצים לקבל תזכיר. תנסחו אותו, תזכיר בכל מה שהעלתם בפנינו, למרות שיש פה סטנוגרמה, כי לא קיבלנו תזכיר. אם אפשר

לקבל גם את המפה, אם אתם יכולים לתרום לנו, כדי שכשאנחנו נדון עם עצמנו, יהיה לפנינו חומר.

אנחנו גם מודיעים מראש שאנחנו נעמיד את החומר הזה גם לרשות עירית ירושלים וגם לרשות מבשרת. אז אנחנו מבקשים לקבל בשביל הועדה תזכיר, מפה, ושם תגבשו לעצמכם סופית את העמדה כעמדת מוסד, לא כעמדת יחידים, וטוב שנקבל את זה בחקדם. אני שואל אם זה נראה לתברי.

אריה שחר: אני הייתי רוצה מניסיונכם לשמוע, האם שטחים ירוקים נשמרים בצורה יותר טובה כשהם במסגרת עירית ירושלים, או במסגרת המועצה האיזורית. זאת אומרת, האם יש הבדל בהתייחסות לשטחים ירוקים מבחינת סוג השיפוט של האיזור?

צביקה אבני: לצערי הבעיה היא לא בידי מי, אלא מה המצב הסטטוטורי של השטח, זה הנקודה.

אריה שחר: המצב הסטטוטורי הוא אינדיפירנטי אם זה עירית ירושלים או המועצה האיזורית. האם יש הבדל משמעותי מבחינתכם?

צביקה אבני: גן לאומי מוכרז, זאת אומרת לא שמורת טבע מוכרזת, למרות שזה אותו חוק. גן לאומי מוכרז בשבילנו זה הכי חזק, אחרת ההבדלים הם רק אולי של לחצים.

חיים קוברסקי: אבל גן לאומי מוכרז תרי עובר, זה לא מוכר על פי הזמנה, ההכרזה צריכה לעשות אותה שר הפנים, חביטוי התכנוני נותנים מוסדות התכנון, ורק אז הוא עובר תחת הקונטרולה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת לצורך שינוי עתידי.

אני לא רואה היום מגמה במדינה להחמרה בהכרזות, מפני שמאותו רגע שאנשים המעוניינים בדבר ערבו את הכנסת בעניין, אני יכול לראות שהנושא נכנס ולא נתחזק, כי שום שר ושום ממשלה לא מוכנה להכפיף את עצמה לדורות, זה תופעה טבעית.

אברהם גורן: שמי אברהם גורן, חבר מושב בית זית מאז 1967. גרתי בירושלים, אני במוצאי בן קיבוץ. עזבתי את הקיבוץ, עברתי לירושלים ולאחר תקופה קצרה מאוד התברר לי שאני לא מוצא את עצמי בעיר הגדולה, וחיפשתי מושב בסביבה. הגעתי לבית זית, בניתי שם את ביתי, הקמתי לול שפועל עד היום, הייתי חבר במטעים, הפעלתי מטעים, תרמתי את חלקי גם לצד החקלאי והמשקי, משום שזו צורת החיים שרציתי לחיות בה.

ברור לי ואני יודע, ואני רואה את זה היום בירושלים שהיא עיר מתרחבת, היא עיר גדלה, יש לה צרכים, וצריכים לענות על צרכים. אבל ברור לי במקביל לזה, שצרכים לא יכולים לדרוס את הפרטים, צרכים גם של הכלל, והחכמה והתבונה היא, לדעת למצוא את שביל הזהב, את הדרך הנכונה. לענות על הצרכים של העיר הגדולה, לענות על הצרכים של הכלל, ולא לא להתייחס

לאוכלוסיה, לפרטים, לאנשים שנמצאים בתוך המסגרת, וכשזה נעשה הדדי, לדעתי זה הטוב ביותר. כשזה נעשה בהתנגדויות, זאת אומרת שצד אחד מחליט והצד השני קופץ וצועק, אז זה רק שאלה של כל מיני, זה גם עיכוב, זה גם בזבוז זמן וזה לא נכון.

לכן, ואני אומר את זה די בקיצור. אני רואה קודם כל בזה שלוקחים אותי בניגוד לרצוני מחיותי חבר מושב ורוצים לעשות אותי בחזרה תושב ירושלים, לא שאני לא אוהב את ירושלים, שלא ישתמע כך, אבל בחרתי לחיות כיום את חיי הפרטיים במושב, במסגרת חברתית של מושב, וכדי שלא תהיינה ספקות, לא ישבתי בצד. הייתי מזכיר מושב, הייתי חבר הנהלת הועד של המושב, הייתי חבר הנהלת המועצה האיזורית. זאת אומרת, אני בהחלט בתוך איזור מגורי גם תורם, פועל ועושה, משום שאני חושב שכך צריך לעשות כל דברי, ויעיד על דרבין שהיום אני מנהל מרכז קהילתי בבית הכרם, אני מנסה לעודד גם את תושבי בית הכרם לנהוג כך, ורבים עושים את זה, כי כך אני חושב שצריך לחיות. זאת אומרת, יש בהחלט חיי קהילה שאותם אנחנו צריכים לטפח בארץ חזו.

אני חושב שזה אחד הנושאים שקצת מתעלמים מהם. זאת אומרת, הממלכתיות באה במקום דברים אחרים, ומה שהוא ממלכתי הוא יכול למחוק את השאר, כי זה טובת מדינת ישראל.

<u>חיים קוברסקי:</u> הפסד כלכלי הוא עניין של ציונות, ורווח הוא עניין אישי.

<u>אברהם גורן:</u> זה נכון, אומרים שמדינת ישראל זה המדינה שהפרט עשיר והמדינה עניה, אבל זה כבר למעלה ממני, זה לא ענייני, בזה אני לא עוסק, אני עוסק בחיי הפרטיים ובאתי בתור כזה, באתי בתור פרט שמציג את דעתו, ואני רוצה לחיות חלאה במסגרת שהיא מסגרת מושבית, מסגרת שהיא חברה לא גדולה, חברה מאוד אינטנסיבית, חברה שקובעת את דרכי חייה ואת מה שקורה ביום יום, שיש בה את המוסד הדמוקרטי הראשון של אסיפה כללית שבמסגרות גדולות איננו יכול לחיות, וזה טוב לי וזה נח לי כך.

כעת מה שחורה לי, ואני אומר אולי מילה לא נכונה, זה שוב הליכה בסטנדרטים שהם מקובלים, זאת אומרת, בכלל סטנדרטים מקובלים לדעתי זה שגיאה מלכתחילה, זאת אומרת, חשיבה בסטנדרטים היא חשיבה לא נכונה, חשיבה שמחפשת פתרונות חדשניים היא חשיבה נכונה, בתפיסתי האישית. אני חושב שאנחנו כולנו יותר מדי מנותבים בתוך אוטוסטרדות של חשיבה, של כללי התנהגות ושל עשיה, ונדמה לי שגם כאשר ירושלים, וברור לי שירושלים צריכה להתרחב, כמי שהיום עוד חי קצת בירושלים, ברור

שירושלים אין לה מרחב מחיה בתחום הקו הירוק כי היא סוגרה משני הצדדים, ברורים לי הדברים האלה, אבל צריך להתחשב גם במי שמצוי.
לדעתי אלטרנטיבות ישנן רבות, וחייתי מאוד מציע לועדה של משרד הפנים לבחון אלטרנטיבות אחרות, לא אם לספח או לא לספח, זה שתי אפשרויות מאוד פשוטות, אלא לנסות למצוא איזשהם דרכים אחרות.
לדעתי, ואני סתם אומר, ירושלים מאוד חשוב בה הנושא של פיתוח קייט. אם שומרים את איזור בית זית, ואני מדבר על בית זית, על ביתי בלבד, את איזור בית זית עם המטעים שלו, עם כל השטח שהוא שלו במשבצת כמובלעת בתוך ירושלים, כאשר המובלעת הזו היא מובלעת שמיועדת לפיתוח נושא של קייט, לוקחים את סחר ועושים ממנו אגם, מקימים שמה מוטלים, איזור מוטלים שאין בכלל בירושלים, שבכל עיר נורמאלית הוא ישנו, כאשר זה עוד בדרך לירושלים, בכניסה לירושלים, כפי שמקובל בערים בעולם. יש הקייט הביתי של מושב בית זית, בריכות השחיה, פיתוח קאנטרי קלאב. זאת אומרת, מי אמר שירושלים צריכה לפתח את זה בשטח שלהז אדרבא, איזשהו הסכם בין מושב בית זית לבין עיריית ירושלים, מושב בית זית נשאר מושב עצמאי, עיריית ירושלים עושה איתו שותפות, מאחר נאמר והיא מתרחבת לאיזור מבשרת וכל המקומות האלה, ובונה איתו ביחד את כל האיזור הזה כאיזור קייט משותף לבית זית ולירושלים.

<u>חיים קוברסקי:</u> מה תענה לחבר ממבשרת שטען לגבי ביתו שם את מה שאתה טוען לגבי ביתך בבית זית?

<u>אברהם גורן:</u> אני אמרתי, אני מדבר בשם. לא, לא חבנת אותי כנראה, לא אמרתי שירושלים תתרחב למבשרת. אמרתי, וחיה אם תתרחב למבשרת, זה לא מחייב לסגור את בית זית ולומר עד חלק מזה ירושלים. זו תפיסתי, ותפיסתי היא שאפשר להגיע לפתרונות שעונים על בדיוק מה שעירית ירושלים צריכה, מקום לא רק, גם למגורים, אבל גם לתיירות ולכל הנושאים האלה, ולא להדחק תמיד במלחה ובאותם צווארים דקים שיש לה, שהיא מנסה שמה לעשות עם כל החתנגדויות שיש, לחיכנס למרחבים חדשים, לחיכנס לשותפויות עם מקומות, עם בית זית בסביבה, ויכול להיבנה דבר יפה.
לכן מה שרציתי לומר לועדה, ושאני כתושב המקום רוצה להישאר חלאה לגור במושב, כי עזבתי עיר כדי לגור במושב ולחמשיך לחיות חקלאי.
אל תחשוב שלי קל בתוך בית זית עצמה עם החקלאות שלי, כי גם בבית זית יש כבר גבירים, זה כולם יודעים, אבל אני נאבק על זה, אם זה נגד ועד המושב או נגד אחרים, זה לא משנה, אבל אני נאבק על זה ואני מקוה שאני אשמור על זה. אני בכלל אדם שאני נאבק על מה שאני מאמין בו, אני לא מוותר.

לכן, אם אני רוצה לחיות במושב, אני רוצה להמשיך לחיות. אני לא בא ואומר, אם יציבו בפני, אתה מחניק את ירושלים, אני אחרון שרוצה להחניק את ירושלים ואת התפתחותה, לכן אמרתי בואו נמצא את הפתרון שירושלים לא תבלם, שאני לא אהפוך ליהות חלק מירושלים, ושלירושלים יהיו כל האופציות שיש לה כאשר היא תשתלט על השטח וזה יהיה שלה.

חיים קוברסקי: אני רוצה לשאול פה שאלה שאתה לא חייב להשיב עליה, אבל אם אפשר אז מה טוב. אתה חי במושב שהמתכונת חקונספטואלית המקורית שלו היתה, שחחיים במושב הם חיים חוליים שלמים של האדם, תקרקע, הייצור שלו, הפרנסה שלו וחכל, ואתה למעשה חי בשני מקומות, אני מבין שאתה מנחל מתנ"ס בבית חכרם וגר במושב, אבל לא חי במושב.

אברהם גורן: חי במושב, ילדי גדלים שם, ילדי לומדים שם, חיום כבר נכדי. אני בהחלט חי במושב. אבל גם הדב הלבן שבקוטב לא השתנה, נהיה דב. הוא שינה קצת מעורו כדי להתאים את עצמו לסביבה. מושב בית זית שנמצא בלי קרקע מלכתחילה, לא בגלל שהוא לא רצה קרקע, בגלל תנאים לאומיים מסויימים שלא היתה קרקע והוא היה צריך להושיב אנשים, מצא את דרכו.

חיים קוברסקי: הוא הולך לקבל מצב של ישוב קחילתי.

אברהם גורן: מצא את דרכו להתקיים בתנאים הנתונים. אבל לחיות הוא ממשיך לחיות כמושב, הוא את ילדיו מחנך כמושב.

אני כשבאתי למושב, דבר ראשון שעשיתי הקמת שם תנועת נוער, שזה לא כל כך היה וזה קיים עד היום, ולא רק לנו, באים אלינו מהאיזור, מהסביבה. יש בית ספר שאנחנו מעורבים, אני הייתי יו"ר ועד ההורים בבתי הספר, משום שזה חיי, זה הסביבה, זה המקום.

חיים קוברסקי: כלומר אם אני מסכם את מה שאמרת, אתה אומר כך: אנחנו רוצים להישאר במתכונת שלנו כפי שנתפתחה, ולא רוצים שהיא תשתנה, אם תקיפו אותנו מסביב בהרחבת ירושלים סביבנו, גם אז אנחנו רוצים בתוך ירושלים להישאר יחודיים.

אברהם גורן: אמת, ואני חושב שזה יכול להיות גם אטרקציה לירושלים. אני לא אמרתי חלק מירושלים, גם אם אני אהיה מוקף.

חיים קוברסקי: רוצים להישאר אוטונומיים ויחודיים, כך אני הבינותי את זה.

אברהם גורן: אני חושב שזה יכול להיות אפילו אטרקציה לעיר ומיוחדות לעיר, שבתוכה יש איזה איזור כפרי מעניין, שאנשים שבאים מבחוץ שבוחרים לבלות קייט באיזור כזה, יכולים לבלות באיזור כזה. אני חושב שלהיפך, עם קצת חשיבה, ועל זה דיברתי מקודם, שהיא לא שגרתית, שהיא לא תולכת באוטוסטרדות אלא היא יורדת גם לשבילים צדדיים, וכידוע

גם תיירים שיוצאים בעולם, ולא הולכים רק במסלולים של התיירות, אלא יורדים לשבילים הצדדיים, רואים את הדברים היפים יותר. אז גם בחשיבה הזו אני אומר שאפשר לחשוב חשיבה שהיא לא שגרתית, היא קצת מנסה לתקוף את זה אחרת, כאשר בתוצאות שלה לא ירושלים תיפגע ולא בית זית תיפגע.

עמיחי בן דרור: האם ניתן להבין שאתה מוכן לוותר על העצמאות של חישוב, אבל הוא שומר על אופיו?

אברהם גורן: לא, אני מדבר על עצמאות. אני אומר את זה בפירוש. בוא, יושב פה ראש המועצה, אני לא מאושר מאיך שהמועצה, במועצה שבה אני חי, אני חושב שהמועצה הזו יכולה לעשות הרבה יותר. אני חושב שמה שדיברתי עליו עכשיו המועצה יכלה לעשות כבר לפני 5 ו-6 שנים, בשביל זה התחרתי גם על רשות המועצה ולא הצלחתי, אבל כי אני מאמין שצריך לעשות דברים ולשנות אותם. אני מאמין שצריך לשאוף קדימה, אני מאמין שצריך כל הזמן ללכת קדימה ולא לשמור על מים רגועים טובים ושקטים שהדברים יתנהלו, זו תפיסה שלי. אני טיפוס, נכון שאני לא צעיר, אני טמפרמנטי, ואולי גם לפעמים בהתנחגות. אני בהחלט למרות זה, רוצה להישאר עצמאי לעצמי, זאת אומרת, לא להיכנס למינהל של ירושלים ושיתנו לי לחיות בתוך בית שלי כדי שיהיה לי את ה-3 דונם, לא זה מה שמדאיג אותי, אותי לא, יש אולי חלק שאותם זה כן מדאיג. אותי מדאיג אופי החיים.

דוד דוד: יתכן שבפתח דברי, או במהלך דברי ישמעו מספר משפטים שיחשבו כאילו נגד מחלכים של המשרד ושל ירושלים, אבל סחי"כ ירושלים יקרה לי כמו כולם, ואפילו בגיל 5 כבר ידעתי לשיר את שירי ירושלים וכמה יפה, ואפילו ליד אמי שרתי ירושלים התרחבי וכו' וכו', ואנחנו אצל התימנים קריה יפחפיה, מסוס לעריך ולא יגון לשכנייך, היא תמיד היתה בראש מעינינו.

עוד דבר. אני מבקש להבהיר שאנחנו חלק ממדינת ישראל, מטה יהודה כמועצה גדולה במספר תושביה וישוביה, לא גדולה בשטח, כי אנחנו החלק השמיני, מחוים כחלק שמיני מרמת הנגב, והאוכלוסיה של רמת הנגב כ-2,000 נפשות בלי אנסר, ואצלנו כ-29,000.

אנחנו קולטים במסגרת ובמשבצת חקטנה ברוך השם את הביוב של ירושלים, חלק מהפסיכים של ירושלים ומשאר חלקי המדינה, הרבה מפגרים, וקצת נגמלים מסמים ואתרי חציבה, ושני בתי סוהר שיוקמו בקרוב כתוצאה מהחלטה של המועצה הארצית, וקלטנו את הדסה, קרית חדסה בזמנו תמורת שני כבשים. מה לא עשינו למען ירושלים ולמען המדינה, להערכתי הרבה. אז יש גם בתי חולים לחולי נפש, וחכל יש אצלנו, משום הידיעה על צרכיה של המדינה, של האוכלוסיה וגם של ירושלים.

נדמה לי שכל אזרח במועצה הזאת, במועצה האיזורית מטה יהודה מרגיש את המפגע שנגרם על ידי תושבי ירושלים, לא באהבה, לא בחיבה, אבל מה לעשות.

כשנפגשים עם קברניטי ירושלים, ואני מדבר על הנבחרים, יש יותר ויותר חבנה. אבל כשנפגשים עם פקידיה של ירושלים ויהיו הבכירים אשר יהיו, ופעם אני נזכר, באחת הפגישות היה לנו ויכוח על ארנונה פה ארנונה לשם, והגענו לסיכום עם הנבחרים, שיש אי התחשבנות בין ירושלים לבין מטה יהודה. נכסיה של ירושלים, שבתחום המועצה, לא יחוייבו במיסים וכו'יל לגבי נכסיה של מטה יהודה, ואז אחד המכובדים שם אמר, אנחנו בעוד חודשיים מעבירים את השטח הזה לתחום עירית ירושלים, ודובר על שטח שהוא נמצא בתחום מטה יהודה, ואז ראיתי את המטפחת האדומה וההתנהגות הלא חברית ואפילו מעבר לכך.

צר לי, אבל המחלך הזה של משרד הפנים נעשה כאילו רק ירושלים קיימת, ומטה יהודה. אני מבקש סליחה, אני אמרתי בהקדמה שלי שלא יחשב שאני כאן עויין את מישהו, איזה סרח עודף, לא נתחשב בה כמו שאנחנו מתחשבים בירושלים. גם אני מתחשב בירושלים יותר מאשר מתחשב בבית שמש.

עוד הערה מקדימה. אני לא בא לדבר בשם מבשרת, למרות שמבשרת נמצאת בתוך תוכה של מטה יהודה, אבל אני יכול לדבר על שיתוף פעולה שקיים עם תושבי מבשרת. אנחנו ועדה מרחבית גם למבשרת, ושומרים על הציבון גם של מבשרת, במסגרת מ"י/250, תכנית המיתאר המפורטת של מבשרת.

ב-14.9.88 אני כתבתי לשר הפנים, אני לא אקרא את המכתבים. ב-26.12.88 כתבתי לדב כהת מנכ"ל משרד הפנים. ב-28 כעבור יומיים, גם כן כתבתי מכתב שני לדב כתת. ב-16.2.89 גם כן כתבתי לשר הפנים וביקשתי, חברי"ה אני שומע, אני קורא בעיתונות, מה אתם רוצים ממטה יהודה, תגידו לנו מה. אנחנו ידענו מה כתוצאה מהחלטות של ירושלים.

עוד דבר שהכעיס אותי נורא. אחד תפקידים ממשרד חפנים בירושלים, במשרד חראשי אומר לי, שיש עלינו לחץ של וקסלר, עלינו להחליט מהר. מיהו וקסלר, שליט תאומה, שליט הכל יכול? גם אנחנו חיים במדינה הזאת. הוא לוחץ עלינו שנחליט. יופי, אז אנחנו נחלץ החיפך? אנחנו מבקשים גם שתחליטו, שירושלים תישאר בתחומה, ואני אומר עוד כמה דברים הלאה.

אני מבקש להזכיר, שירושלים. אגב, כמו שאברחם אמר, אני לא באתי מעיר, לא באתי מקיבוץ, אני באתי מהמטוס למחנה תאחלים, ובמחנה תאחלים שאלו את האבא שלי, אתה רוצה ישוב או שיכון, הוא אמר ישוב. מה זה ישוב של אז? מושב. אתם יודעים מה, אנחנו הגענו לבית שמש מעין שמר, לסיבוב בית שמש, לצומת הר-טוב, קראו לופו של אז, ושמח החליטו לאיזה מפלגה אני אשתייך, לאיזה תנועה, כי הדיראבנים היו כבר תפוסים על ידי המזרחי,

ישובים של הפועל המזרחי, ואז בדרך לא דרך הגעתי לאן שהגעתי, לגבעת יערים. במקרה יכולתי להיות גם בקרית יובל, אבל אמרתי ישוב, לא שיכון. למה ישוב, האמינו לי אני לא ידעתי את ציביונו של הישוב, כי אני לא גדלתי, אני גדלתי קצת על ברכי מה שאמר פעם אליעזר יפה, רציתי מושב, רציתי לחיות אני וצאצאי במושב. אילו רציתי בקרית יובל או בבית שמש, חייתי חולך לשם.

ירושלים של אז, אני אומר של אז ואני אתחיל במלחמת השחרור, ידעה להעריך קיבוץ, היא ידעה להעריך את לוחמיו של הקיבוץ, היא ידעה להעריך גם את אדון רוגיני שישב במוצא והביא את כדי החלב לתינוקיה של ירושלים. ירושלים של היום לא מאמין, לפחות לא של פקידיה. אני אומר אז, מעשים של אנשים נחשבו, ואפילו שהם מעשים קטנים.

אנחנו חגגנו את שחרורה של ירושלים כשאר אזרחי מדינת ישראל ויהודי העולם. אנחנו משתפים פעולה עם ירושלים, ואני לא ארחיב את הדיבור, לא אמסור פרטים מדוייקים, אבל יש רשות ניקוז, יש ביוב שעובר בירושלים, שעובר בתחום מטה יהודה, של מי? רק של תושבי ירושלים, אנחנו עוד לא זכינו להתחבר, ואני מניח שבעתיד זה יהיה. אנחנו קולטים, אני מקוה שחמילה שאני אגיד, אנחנו קולטים את התפרשות של תושבי ירושלים כ-12 מיליון קוב, אנחנו לא מצטערים. אגב, אנחנו משתמשים במים האלה. אבל הם משאירים עקבות בדרך, וחסר לנו רק מסיכות להצטייד מחיציאה לעין-כרם עד נס חרים, ובכל זאת אנחנו מבינים את ירושלים.

אני רוצה להגיד, שיכול מאוד להיות שמישהו עלול להגיד שאתם מהוים מעמסה על ירושלים, שמעתי מילה קשה כזאת. אני לא יודע על מה הוא התכוון, לא מכאן, סליחה, מאנשי ירושלים, עירית ירושלים. מה זה מעמסה? זה שטדי פעם אחת ביקש. אני ביקשתי לאחר שתיקנו גבולות ומר קוברסקי מכיר את העניין הזה, במסגרת של צו, אנחנו העברנו את רמות - בנח ביתך לירושלים ותיקנו גבולות בתלפיות מזרח, איזה תמורה קיבלנו? לא קיבלנו תמורה, קיבלנו 60 דונם בחר מסקרי, זה קיבלנו.

אני באתי והצעתי, שמוכנים לתקן גבולות במסגרת האפשרויות, ומבלי לפגוע בעצמאותו של ישוב, בגורמי יצור של ישוב, וכשאני מדבר על גורמי יצור, אני מדבר על ארבעת אלפים וכמה דונמים שנמצאים בעמק הארזים, 4,000 ברוטו ששייכים ל-3 מושבים.

עצמאותו של ישוב, אני מדבר גם על אורה, גם על עמינדב, גם על בית זית ומוצא. אני מדבר גם על נכסי המועצה שמצויים במיליונים של שקלים בבית הספר בעין-כרם. אנחנו לא מבקשים פיצוי, כי זה שלנו.

יתרה מכך, באחת ההזדמנויות שהיתה לי שיחה עם אנשי ירושלים, אמרתי אנחנו מסכימים לתיקוני גבולות. תנה למשל יש שכונה בעין-כרם, 4-5 בתים

מצויים בתחום מטה יהודה, ובהם הבית של טומי שדה, חוטרינר של עיריית ירושלים. אמרנו לחם, בואו נתקן את הגבולות שם, שתוכלו לבנות גם בשטח הזה. אז באותה הזדמנות, וקצת לפני אותה הזדמנות טדי אומר, אולי תיקח את רמת מוצא, כי אתם מחנכים אותם החל מגיל חצי שנה הם נמצאים אצלו במעון בבית זית, כלומר במטה יהודה. גן הילדים היכן? שלא לדבר על בית ספר, שלא לדבר על תנועת נוער. גם קשישי רמת מוצא היכן נמצאים? במועדון חקשישים האיזורי במטה יהודה.

נכון שחלק מהתלמידים שלנו במסגרת של הסדר לומדים בירושלים, אבל גם משלמים בירושלים, או לבית הספר.

רבותי, אנחנו מדברים על ציבון, אנחנו מדברים על ישובים שרצו למרות הקושי.

אגב, יש פה תהליך נוראי מבחינתי כאן כמנמק נגד סיפוח דונם אחד. בשטחים שמצויים בסמיכות לרמות, ששמה היו מעבר תריאה הירוקה שמשתרעת מירושלים ועד עמק לטרון, שלא לדבר על הקו הירוק לשעבר בחלק הדרומי של מטה יהודה. השטחים ננטשו כי יש אנשים בתוך הישובים לצערי הרב שאומרים, אנחנו נשאיר את המצב כך, נראה מה יצא. אנחנו מעודדים הפקרת שטחים.

אילו היה נאמר באופן ברור, השטחים האלה ישארו בתחום הישובים, לא היו שטחי בור. עושים את המאמץ על אף חקושי הכלכלי ונוטעים, ואחד המושבים הולך לנטוע. חלק גם כתרגיל פוליטי כלכלי. האם אנחנו צריכים לעודד את התחליך הזה? לדעתי לא ולא.

אני מבקש להתריע מפני כמה אפשרויות שעלולות להתרחש. אנחנו ועדה מרחבית ויש לי הכבוד לעמוד בראש ועדה מרחבית. אנחנו רואים באישורן של תכניות, או באי אישורן של תכניות באופן העניני ביותר.

אני מבקש להסב את תשומת ליבכם למצב כזה. אתם נוסעים מתל-אביב לירושלים ומגיעים בערך בין נוה אילן לקרית טלסטון. שנה וחצי מאז שיזם חניח בפנינו תכנית, ואנחנו לא מאשרים אותה כי אנחנו לא רוצים שהיא תשבור את קו הרקיע. אנחנו לא רוצים שמי שיכנס לעיר הבירה יתקל ביצירה כזאת, כמו היצירה המפוארת בתר נוף.

למען מיז אני יכולתי לחיות סליחה "מנוול" ולהגיד, אני רוצה ארנונה, אני רוצה כסף למועצה הזאת, ולא איכפת לי הפגיעה באתרי נוף.

אם חס וחלילה אישורן של תכניות יהיה תלוי במישהו שיושב בירושלים, ומה שמעניין אותו הוא מה שאמרתי, החלק הכלכלי, ויכול להיות שהאנשים שם יפה נפש, אבל לא יפת נוף, זה יהיה אחרת.

אני כיו"ר ועדה מקומית מנעתי והשתדלתי שלא יהיה מחלף בשער הגיא שעשוי מבטון, ביחד עם אנשים שאיכפת להם נוף ויופי. אמרו הכניסה לירושלים,

שער הגיא, אתה רוצה גוש לבטון, הולכתי לזה שלא יהיה, ואנחנו עד היום, למרות המפגע התחבורתי של בית שמש ושל ישובי מטה יהודה ואזרחי מדינת ישראל, עושים הכל כדי שיהיה אחרת, לא תר נוף ולא הגבעה הצרפתית, אנחנו לא רוצים להביא אל ביתנו, לתחום שלנו יצירות שלא הורגלנו להם. אני רוצה להצהיר ולהודיע לחברים כאן, שאנחנו בעד שיתוף פעולה. אפשר לדבר על הקמת פרוייקטים בתחום מטה יהודה לטובת תושבי ירושלים ואזרחי מדינת ישראל. הריאה הירוקה שמשתרעת, הריאה הירוקה שראינו לא לפני הרבה זמן, היא ערך, היא נכס, ואנחנו צריכים לשמור על הנכס הזה.

מי שמסתובב ביום העצמאות במרחבי מטה יהודה רואה את אלפי ועשרות אלפי האנשים יושבים איש איש תחת צל היערות והחורשים הטבעיים.

אני פגשתי פעם בדרך, איפה שנוסע בנימין כהן מירושלים לנס הרים, כמה אנשים ששוהים, הם חושבים שזה נחל, ואפילו לא איכפת להם הריח, אבל יושבים קרוב קרוב למים, קרוב קרוב לביוב, ואז באתי אמרתי להם, חבריה יש חולירע פה תיזהרו, כי אז היתה תקופת החולריע ואני נוסע ואומר להם, אסור לכם להיות פה. אז גם שמה יושבים.

אני מבקש להזכיר, כשירושלים רצתה לבנות שני מתקני טיהור, הביוב שלה, אנחנו לא אמרנו לה לא, תפנו מזרחה. אגב, אני אומר תפנו מזרחה עכשיו, תפנו צפונה ותבנו את ה-18,000 יחידות, ויש לנו תשובה והיא תינתן בעתיד הקרוב, שאפשר לבנות את ה-20,000 יחידות בתחום הנוכחי של עירית ירושלים, מבלי לפגוע בערכים היסטוריים, נופיים, ערכיים, התישבותיים, לאומיים.

יש גם מצב בלתי נסבל, שאני לא יודע אם כל אחד ואחד מרגיש בו, חש אותו. ירושלים היא עיר, אם ויותר מאם בישראל. אנחנו מנענו מעצמנו תכנון וביצוע פרוייקטים בגלל ירושלים, כשמתכנן המחוז מר משה כחן, אני מצטער שאני מזכיר שמות, אומר נטף, אני מתנגד להגדיל את הישוב נטף. למה אדון משה כחן אתה מתנגד להגדיל את הישוב נטף? כי יצאו כוחות טובים וחזקים מירושלים לנטף. אז אמרנו נטף קטן בגלל ירושלים.

אני מניח שרובכם מכירים את התכנית, תפרוסת האוכלוסיה ל-2010, דובר על 7 מיליון תושבים במדינת ישראל, ואמרו צור הדסה עיר ואם בישראל. באתי עם ירושלים ועשינו יחד אחת נגד, לא עיר ואם בישראל צור חדסה, עיר ואם בישראל ירושלים. צור חדסה 2,000 נפש עד 2,010 וחמאבק היה משותף לטובת ירושלים. היום אנחנו מרחיבים את צור הדסה, ויהיה לנו שם חבר כנסת, פרופי שטרית. כדי לא לפגוע בירושלים קצת, אני מודיע לכם.

אני כתבתי נגד התכנית של שערי ירושלים, של רבנו רענן וייץ, ואני מתנגד לתכנית החיא, בין היתר בגלל בית שמש ובגלל ירושלים, כי אני טוען בית שמש צריך לחזק ולא לבנות עוד עיר בצור הדסה. גם כדי לשמור

על ארבעת הישובים החקלאיים שלנו. אני מקוה שהם ישמרו וישמרו מפני נגיסות מקומיות ופנימיות לצערי הרב.

יש לי הרבה נימוקים נגד סיפוח שטחים לירושלים ממטה יהודה. אני אומר, בידיעה ובחסכמה, כי כאן הוא גבולות מטה יהודה ירושלים. בצער ובלא הסכמה, אבל מתוך ידיעה, אנחנו חשים וסובלים את המפגעים שגורמת לנו ירושלים.

אני חושב שאנחנו מתוך הדברים האלה של בידיעה בהסכמה, בידיעה ושלא בידיעה, אנחנו למדים על אף הכל שקיים שיתוף פעולה, יש גם תבנות עם נבחרי ירושלים, ניתן ואפשר לשתף פעולה.

אני למד עוד, שקיימים גופים ואישים שחעבר המפואר של ישובים, של אנשים ואישים, עניינם הוא לא במה שארע אז. העניין של סרטוטי מפות וכתיבת דו"חות.

אגב, בתכנית הזאת שנקראת תכנית, אני לא רואה בח שום שמץ של תכנית, כי תכנית חייבת להיות מאוגנת סטטוטורית במח שנאמר עכשיו ובמה שנכתב. זאת לא תכנית, היא יכולה להשתנות והיא יכולה גם לפגוע יותר ממה שהיא פוגעת בצבאיה של היום.

אנחנו לא נסכים בשינוי של אורח חיינו, בשום פנים ואופן, ויהיה מצבנו הכלכלי אשר יהיה. על כל פנים, מבשרת וכל המקומות האלה, בישובים בהם מדובר, בשיחות איתם ובחחלטות שלהם, יתנגדו בצורה עיקשת, ואף על פי כן אמרתי, אני אעשה הכל כדי לחוליך לחבנה, כפי שעשיתי מאז ועד היום, יחד עם נבחרי ירושלים, לא פקידיה.

אנחנו למדנו מחטאי העבר, חטאי העבר הוליכו אותנו לתכנון לקוי מבחינה כלכלית. אני מדבר על מה שהיה העבר, התכנון של הסוכנות של אז, התכנון של הגורמים הממלכתיים של אז, והרי תכנון שעשינו לאחר מכן, כי היום תכננו את הישובים מחדש, ואגב, אנחנו היום במהלך של תכנון וביצוע של הרחבת 24 מושבים, בין בני המושבים, לא נוציא כוחות טובים מירושלים, נשאיר את הכוחות הטובים ותיפים בירושלים לטובת ירושלים. אנחנו מדברים על קליטה של בנים.

אנחנו חושבים גם עליה, ובמסגרת המחשבה שלנו כחלק מעם ישראל על עליה, אנחנו מדברים על עיבויים של ישובים בתחום מטה יהודה. אני מקוה שהועדה המחוזית ומשרד הפנים יאשרו את הצעותינו.

אני מבקש להגיד לכם, שלקראת מחצית תחודש יונח בפניכם מסמך שאנחנו ביקשנו מהטכניון להניח אותו בפני הועדה הנכבדה הזאת, ונוכיח שאפשר גם אחרת.

אני מבקש לסיכום להגיד, שבמסגרת החבנה ותיקוני חגבולות עם ירושלים, אנחנו תיקנו גבולות במטה יהודה עם עוד שתי רשויות נוספות, הם לא ערים, אבל גזר ולכיש, תיקונים קטנים, לא גדולים, לטובת הרשויות.
אני חייב להגיד לכם עכשיו, אני עדיין לא מסרתי את זה אפילו לחברי במועצה, שאתמול נפגשתי עם ראש המועצה המקומית בית שמש, ואני יודע שהם נמצאים בבועת לחץ כרשות מקומית, ואמרתי בואו נדבר, בואו נדבר על מנת לסייע לבית שמש.
חברי בנימין כהן בחיותו ראש מועצה, גם אני חייתי אז חבר הנהלה, הסכמנו לספח שטחים לרווחתה של בית שמש, ואני מדבר על איזור התעשיה המערבי של בית שמש. לא אמרנו לא. בואו נעשה את זה מתוך חבנה וכיבוד הדדי. לא אני ואפסי עוד, לא. אז אמרתי לראש המועצה המקומית בית שמש בוא נדבר.
אז יש לנו תכניות לשטחים בהם מעוניינים אנשי הרשות לפיתוח ירושלים, וחלק מהם בודאי שמעתם היום ותשמעו גם בעתיד.
אנחנו יוזמים תכנון והקמת פרוייקטים בתחום מטה יהודה שיתנו תשובות כפי שאמרתי, גם לתושבי ירושלים.
אנחנו כבעבר נשקוד גם על האינטרסים של ירושלים, אבל מבלי לפגוע באינטרסים של מטה יהודה וישוביה.
אנחנו נעשה הכל שבאמת באמת נשמור על הריאה הירוקה, אבל גם לא נישאר שמורת טבע מוכרזת. זאת אומרת, אנחנו מוכנים להבנה.
אנחנו נרצה לחיות שותפים, אני לא יודע אם לקרוא לזה לחיות שותפים, מפני שיכול להיות, הרי בשביל שותפות צריך שותף, ואני לא בטוח שאנשי ירושלים של היום, אלה שמנסים לגלגל את העניינים בצורה גרנדיוזיט ובומבסטית, ירצו שאנחנו נהיה שותפים לסיוע, ואולי גם לעזרה.
אני תושב שהזיות העתיד שאין להם בסיס, לא צריכות לקצץ את כנפי העבר, כי בכל זאת היו משאבים טובים ויפים, היתה עשיה, ואני יכול לקרוא לזה, למרות שההישגים היו מונבלים, אני יכול להגיד הישגי העבר המפואר.
אני מאמין, שניתן לחגיע לחבנה עם ירושלים מבלי לפגוע באינטרסים של ישובי המועצה.
אני מבקש לחזכיר ב-3-4 משפטים לסיכום. מר קוברסקי יודע שאני תתנגדתי לתכנית תחציבה באיזור ירושלים, ואמרתי לכל חברי במועצה הארצית לתכנון ובניה, בואו לבית שמש תסתכלו 4-5 דקות מזרחה וראו מה קורה לנוף, וראו מהם הפצעים האיומים שנגרמים שם. אז מישהו שאל, מה, אתה רוצה שאנחנו נביא אגריגטים מיוון? אז העזתי ואמרתי כן. אבל בכל זאת באו ואמרו, יש צרכים לאומיים, אתה רוצה שאנחנו נהיה תלויים באבו-שושחז אני מקוה שכולם יודעים איפה זה אבו-שושה. אז אמרתי בואו נדבר. כשאני אמרתי

בואו נדבר, החזקנו מעמד עם מחצבה שגרמה נזק לשני מושבים, ואמרתי יש גם צרכים לאומיים, החופר בבית מאיר, שקרויה מחצבת בית מאיר.
איתרנו ויעדנו שטחים לאתרי חציבה בסן סן, לא חס וחלילה בשמורה, איתרנו שטחים באיזור החוא. באנו ואמרנו, בואו נזוז קצת לשוליים, כדי לא לפגוע. אבל יש פגיעה. הפגיעה באמת קשה, ואף על פי כן אני אומר, חבריה בואו נשמור על המרחק. לצערי הרב לא כולם מבינים אותנו.
אנחנו חשים שכאילו, כאילו, אני מדגיש כאילו, יש מישהו שרוצה את רעתנו, ולא היא אני מקוה.
אנחנו מחפשים מקורות נוספים לקיומם של חברי המושבים והקיבוצים. מדברים על קייט, מדברים על נופש, והשתלטות על שטחים של מישהו לא תאפשר לנו לתכנן כפי שאנחנו מתכננים כלכלית, חברתית, ענייניות.
מה שאני מבקש זה, יכול להיות שאני לא הקפתי את כל מה שאני התכוונתי להקיף, אבל בסך הכל כראשי פרקים אני מקוה שהעלתי את כל ראשי הפרקים, ואני מבקש לומר לכם, אנחנו פתוחים להבנה ולשיתוף פעולה עם קברניטי ונבחרי ירושלים, כמו נבחרי בית שמש, כמו נבחרי גזר ולכיש, גם מבשרת. אבל לא נהיה מוכנים ללכת כשה לטבח, רק נעשה ואתם כאילו לא קיימים, זה לא יהיה, זה לא יקום, והאמינו לי יש לנו מה להציע, וכשנרצה לרדת לפרטים, יש על מה לדבר. תודה על ההקשבה.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה לך. אנחנו כולנו מאוד נחננו מהתצגה שהיתה לא יבשה, והתרשמנו מאוד מעומק ההזדהות שלך עם האיזור. אני הייתי רוצה אם אפשר, כיוון שאתם רוצים להגיש לנו תזכיר בכתב, הייתי רוצה לדעת אי מתי יהיה?

<u>דוד דוד:</u> יהיה לא יאוחר מ-16 לחודש. אנחנו מתכוונים ב-2 בחודש להשמיע עדויות גם של מומחים וגם של חברים מהישובים, ב-2 בחודש, וב-16 בחודש הפרופסורים המכובדים יופיעו בפניכם.

<u>חיים קוברסקי:</u> אתמול דיברה איתי פרופ' רחל אלטרמן, והיא ביקשה שאנחנו ניתן ארכה לספטמבר להגיש את התזכיר.

<u>דוד דוד:</u> אני אמרתי לחם שלשום שאני מבקש שלא יבקשו ארכה, כי אני הייתי כבר מספיק חצוף וביקשתי.

<u>חיים קוברסקי:</u> אז זה יהיה מוכן ל-16.

<u>דוד דוד:</u> עד ה-16 בחודש בעזרת השם. אבל תיתן להם איזה טווח של זמן, אם הם ירצו לנקד ולפסק.

<u>חיים קוברסקי:</u> זה אני לא מבין. זה כמו שאתה אומר, אני אבקש פירוש למושג חבנה, אבל את זה אני לא מבין. אני שאלתי שאלה קונקרטית.

דוד דוד: קונקרטית, הסיכום ביני לבינם משלשום אחה"צ, שעד ל-16 בחודש החומר מוכן, ואני אומר, יתכן מאוד שבאמת יזדקקו לאיזה ארכה של איזה ימים, אז אני מכיר אותך, לרגי.

חיים קוברסקי: קודם כל אני לא אהבתי את ההנמקה, מפני שאי אפשר לכתוב לועדה שבמרץ קיבלנו בקשה לחכין חומר, ואנחנו בטוחים שתתנו לנו למצות את החכנה, כפי שנתתם לעירית ירושלים. אז אני פשוט חייב למען הפרוטוקול לומר, שאנחנו קיבלנו את החומר מעירית ירושלים באוקטובר 89 לפי מיטב זכרוני, והפצנו אותו והיינו מוכנים לתת אותו לכולם, וגם אתם קיבלתם את החומר. אז צריך חצי שנה בין אוקטובר ובין מרץ, הועדה לא יכולה לתת תשובה על כך.

דוד דוד: מאחר ואני רוצה לשמור על יחסים עם כל עובדי משרד הפנים, אז אני מצהיר בזאת שאנחנו קיבלנו את החומר כמה חודשים טובים אחרי שעירית ירושלים קיבלה.

חיים קוברסקי: שהיא הגישה, לא קיבלה.

דוד דוד: אבל על סמך מה היא הגישה? גם אני אם אני רוצה להשתלט על מחנה יהודה.

חיים קוברסקי: תסלח לי, אני רוצה שתדע, לא הועדה מסרה חומר לקליינטים, אלא הועדה כתבה לכולם, לרבות לעירית ירושלים, למועצת מטה יהודה ולכל גורם, ופרסמה אפילו גם בעיתונות אם אני לא טועה הודעות, שכל מי שיש לו מה להשמיע, יבוא וישמיע.

עכשיו, אני גם בדעה שעירית ירושלים הגישה לנו את החומר באיחור, באיחור גדול מאוד, ולכן כשאני קיבלתי מכתב לפני כמה שבועות, הסברתי שהועדה מתנהלת על פי עקרונות שהיא קבעה לעצמה, היא לא תחת לחץ של אף אחד, והיא תבדוק את זה בצורה אחראית וענייינית. אבל גם אתם יכולתם במועד יותר מוקדם להזמין הסתייעות. אבל חבל לדבר על העבר.

בנימין כהן: סליחה מר קוברסקי, דבר אחד נכון שוב עובדתית. חומר שאנחנו קיבלנו הוא בעצם הצעה של עירית ירושלים. קמה ועדה לשינוי גבולות, עירית ירושלים אמרה מה שהיא רוצה, זה החומר. מטה יהודה וכן מבשרת היו צריכים להתייחס לחומר שהגישה עירית ירושלים, כדי להכין את התגובה שלהם. לזה מתכוון דוד כשהוא אומר שהוא לא קיבל את החומר.

דוד דוד: אני גם ביקשתי ממך, כתבתי לך מכתב ונדמה לי שהמכתב הזה הוא בערך לפני חודשיים וחצי שלושה, וביקשתי לדעת מהם סמכויותיה של הועדה שאתה עומד בראשה, כי עד אז לא ידעתי מהם סמכויותיה.

חיים קוברסקי: סמכויותיה מוגדרות בכתב המינוי, אני לא נותן הגדרה לסמכויות ועדה.

דוד דוד: אז קיבלתי את כתב המינוי.

חיים קוברסקי: ואני רוצה שתדע באופן חד משמעי, שאני גם לא מייצג את משרד הפנים, אני מייצג את הועדה באותו כח שנגזר מכתב המינוי, לא מעבר לזה, ואינני רשאי לתת הרחבות או צמצומים, אף אחד מאיתנו לא ולא כולנו כקולקטיב.

עכשיו, אם לא בטוח שב-16.8 יגישו, אני רוצה לדעת את זה, מפני שאני לא רוצה להטריח חברים, כי זאת ישיבה שנועדה לצורך זה ולכן אני כל כך לוחץ, מפני שאז זה בעיה בשבילנו.

דוד דוד: לא תהיה בעיה מר קוברסקי.

מר קוברסקי: אז אני מציע, שגם אם לא יהיה החומר הכתוב, יואילו להופיע ויציגו את החומר הזה כעדות בעל פה, ואנחנו נשמור לחם את האפשרות אחרי כן להמציא לנו את זה בכתב. אנחנו לא יכולים לעצור את התהליך של הועדה.

אני רוצה לשמוע פירוש קר למילה חמה. אתה דיברת על הבנה בין קברניטים, ומצד שני שמענו דחיה מוחלטת לגבי הנושא שאנחנו בודקים אותו, אתה אומר בנושא הזה אני מתנגד להזזת ירושלים אלינו, על ידי סיפוח שטחים מאיתנו. ככה אני הבינותי בכל אופן את אמירתך. אי האם הבינותי נכון? בי. כשאתה מדבר על הבנה, הבינותי מתוך דבריך שאמרת, אם יש לירושלים בעיות, ישבו איתנו, יגידו לנו מהם הבעיות שלהם, נשתדל לפתור את זה בשטח שתנו, תוך הבנה איתם, אבל מבלי לשנות גבולות. האם הבינותי אותך נכון או לא?

דוד דוד: טוב, אתה חכם, בטח שאתה מבין נכון. אני רוצה לחגיד לכם כך, כשהיתה בעיה לירושלים היכן להניח את צינורות הביוב שלהם, למתוח אותם לאיזשהו מקום, משום מקום לאיזשהו מקום אז פנו למטה יהודה וחצו שטחים במטה יהודה.

חיים קוברסקי: סליחה, אני לא רוצה לפתוח הצגה נוספת של העבר. אני רציתי להיות בטוח שהבינונו נכון את העמדה. העמדה היא, אינך מוכן להציע גריעת שטחים כלשהם מאיזור המועצה האיזורית מטה יהודה מבחינת שינויים גבולות. אתה אומר, שישנם ערוצים אחרים של הידברות בין קברניטי ירושלים ובין קברניטי מטה יהודה, ושבה יש לכם לב פתוח. ככה אני הבינותי.

דוד דוד: הבנת נכון.

חיים קוברסקי: עכשיו אם מישהו רוצה לשאול עוד שאלות, כי העמדה ברורה, אני אותב שתהיה לי תמיד עמדה ברורה.

עמיחי בן דרור: אתם גם עומדים להציג איזשהי אלטרנטיבה?

דוד דוד: כן. אתה מתכוון לפתרון המאוואים או הצרכים של ירושלים, 18,000 יחידות דיור? כן.

עמיחי בן דרור: מאחר ואנחנו שמענו גם חיום, ובפעמים קודמות, יש גישות שונות בין אותם אנשי החבורה של אנשי מבשרת, יש כאלה שאומרים בעד, יש כאלה שאומרים נגד. האם במועצה איזורית יהודה ישנה דעה שונה מאשר הדעה שאתה מביע אותה?

דוד דוד: נציגיהם הפורמאליים הרשמיים של הישובים בהם מדובר, של הנהלת המועצה ומליאתה הם חד משמעיות נגד.

חיים קוברסקי: ושל כל ועד ישוב בפני עצמו?

דוד דוד: אני אמרתי, נציגיהם הרשמיים של הישובים, כלומר ועדי המושבים והישובים. כשאני אומר מושבים זה לא רק מושבים, כי גם מוצא חיא ישוב בתוך התחום חזה, אז יש החלטות ברורות נגד.

פרופי אריה שחר: אני חייתי רוצה לשאול אותך לגבי אורה ועמינד שהזכרת, מפני שספציפית הרי מדובר, הרי גם בתכניות המרחיקות לכת ביותר, עירית ירושלים לא תגיע לבית שמש. מדובר על אותם ישובים שסמוכים לגבולות הנוכחיים. אני רוצה לשאול אותך לגבי האופי הנוכחי, האם הם בגדר ישובים חקלאיים לדעתך. האם אולי השתנה במשך השנים תבסיס הכלכלי שלהם, אולי הם קשורים לירושלים למקום עבודה. זאת אומרת, אולי אורה ועמינדב בעצם הפכו לישובים עירוניים ששומרים רק על הצורה הפיזית שלהם כישוב כפרי, ואז יש היגיון גם מבחינתכם, לא רק מבחינת עירית ירושלים, לנתק אותם מתוך המועצה האיזורית.

חיים קוברסקי: ואני אשאל את אותה שאלה, האם זה לא אמור למשל לגבי רמת מוצא אולי, ואולי גם לגבי בית זית, מוצא עלית.

דוד דוד: אני מצטער, אבל אני מוכרח. השאלה של חיים חיתה יותר מדי ברורה, זאת אומרת מלכתחילה, והוא אמר תחיה חבנה. אני במסגרת ההבנה, אם יבואו ירושלים ומטה יהודה, ואנחנו נעשה זאת לאחר חישוב לא קר, גם חם. איך אתה אמרת? זאת אומרת חם מבחינת החבנה הכוונה שלי. אז כשאני מדבר על אורה עמינדב כמושבים, אני לא רוצה לפגוע בהם כקהילה שרצתה לחיות כך. יכול להיות שיש כמה חריגים בתוך הקחילות האלה, כמו בכל קהילה אחרת, שרוצים ורואים אחרת. אבל להערכתי כמושבים, אנחנו לא ניתן וחם לא יתנו לפגוע בהם כמושבים, למרות שהם עובדים בירושלים, ולצערי הרב הם עושים כמה מהלכים שפוגעים בהם, ואנחנו מנסים לקרוא לחם לסדר, ולא תמיד אנחנו מצליחים.

אבל אם, ופה אני מבקש שלא תראו בזה כהתחייבות לתשובה לשאלה של מר קוברסקי, או של מישהו אחר. כמושבים לא, כשטחים שוליים, כתיקונים

שיהיו במסגרת של הבנה, גם בין המושב, המועצה, עיריה, ממשלה, ניתן יהיה להגיע להבנתי, להערכתי לאיזשהם הסכמות מסויימות.

חיים קוברסקי: אני רוצה להעמיד אותך בפני איזה קושי, שיש פה בניסוח כזה לגבי ועדה. הרי ועדה איננה גורם תיווך באופי, הועדה חייבת לשמוע, להתרשם, לראות איפה באמת הטענות מעל לכל ספק משכנעות לכאן או לכאן, איפה לא, והיא ציבורית חייבת בסוף לבוא ולתת את דעתה. לכן הנושאים האלה, בודאי שכל שינוי חייב להתבצע בשלבי ביצוע במתכונות של הבנה, אבל גורם ההכרעה בחיי מדינה חייב גם הוא להיות מקובל, אחרת אין חיים במדינה. כלומר, פעמים שיש קשיים, שחייב מי שבידו הפקיד המחוקק, או הסמכויות הריבוניות של המדינה, חייב גם אחרי.

דוד דוד: אני אתן לכם דוגמא. לפני כ-30 שנה קיבל מושב אבן ספיר שטחים במלחה, והיו מטעים שם, כ-100 דונם, ובא מינהל מקרקעי ישראל לפני שנה וחצי ואומר, אני צריך את הקרקע הזאת, לטובת מה? לטובת ירושלים. אז קיימנו דיונים. באתי והצעתי למינהל מקרקעי ישראל. אמרתי להם, חברים טובים, בואו נבחן אקביבלנט, בואו נראה מה אנחנו עושים כדי למסור את השטח הזה לעם ישראל, אבל יחד עם זאת לפצות את הישוב באיזשהו דבר, והנענו לאיזשהי הבנה, למרות שהיא עדיין לוטה בערפל, אבל יש איזשהי הבנה.

אני מסכים שצריך לקבל החלטות, אבל ההחלטות צריכות להתחשב גם בצרכים של הישוב ובמעמד שלו. אז באו ואמרו לי, אתה יודע מה דוד דוד, אנחנו נתנו פיצויים לישובים שחצו אותם בכביש מסמיה נחשון, 1,200 דולר לדונם אמרו לי אנשי מקרקעי ישראל, זה היה הפיצוי, ככה זה קנה המידה אצלנו. אמרתי, תהיו גמישים ויכול להיות שבמסגרת אקביבלנט נוכל לפתור את הבעיה.

חיים קוברסקי: אני אשאל אותך עוד שאלה. לפני איזה חודשיים או שלושה אני חושב, או ארבעה אולי, נדחתה פעם הופעתך, שרצינו להזמין אותך במועד יותר מוקדם, אנא תוכל לעזור לי להיזכר, כשמישהו אמר לנו כאילו הולכת ומסתמנת הבנה בינך ובין אחד מסגני ראש עירית ירושלים, אם אינני טועה מר כחילה. אמרתי, כל דבר שיבוא אלינו כהבנה משותפת, אנחנוב ודאי נברך על כך, ולא עברו אלא ימים אחדים והתברר לי שפה היה איזה פירוש ככה ורוד מדי לעניין, ככה אני מנסח את זה. אז אנחנו לא. אתם יודעים כבר כמה שנים שמדובר על בדיקה, זה כבר שנתיים בערך, וגם עד הפגישות הבאות, אולי באמת תיפגשו ביניכם ותראו במה אתם יכולים להוריד מתחום המחלוקת, שיכולים אתם להציע זה לזה פתרונות, לא שכל אחד יציע לשני בשטחו, אלא שכל אחד יציע לשני מתוך שלו.

דוד דוד: אני חייב להגיד את האמת, אנחנו נפגשנו באקראי כחילה ואני.

חיים קוברסקי: יש גם במקומות אחרים בעולם שותפויות בשירותים, ומצד שני פיצויים בשטחים, בכל מיני דברים, אפילו באוטונומיה.

בנימין כחן: למשל אני אגיד לך, עירית ירושלים תסכים לקבל את בית הספר החקלאי בעין כרם ולנהל אותו גם בשביל תלמידי מטה יהודה.

דוד דוד: לא, שיתנו לי לנהל את רחביה, ואני אנהל את זה גם בשביל ילדי ירושלים, מה יש!

חיים קוברסקי: אני אגיד לך שאתה תעשה עסק רע, מצאת מקום שלא תעשה בו עסק.

דוד דוד: אני רוצה להגיד, אני נפגשתי עם כחילה והצעתי לו הצעה. כשנפגשים שני אנשים שעוסקים בענייני ציבור אבל חם גם בדמם קצת פוליטיקאים. אני הצעתי לו.

חיים קוברסקי: מי קבע שהוא יחיה בפוליטיקה במסלול הזה! מקודם אמרת לנו איך קרת. זה היה על פי בחירה מרצון.

דוד דוד: בתחלט. אני אמרתי לאיזה הסתדרות ולאיזה מפלגה שייכו אותי אז. אני הצעתי לו הצעה זו האומרת, תסגור את זה עם ראש הממשלה, עם ממשלת ישראל. הצעתי לו קו דימיוני. תראה חבר, אתה תיסע מהגבעה הצרפתית דרך רמות שנתנו לכם חלק ממנה, סע מערבה בדימיון שלך, תגיע עד להר אדר ואז תתחבר עם גבעת זאב, ויש לך שטחים לא ל-23,000, לא ל-27,000 יחידות דיור אלא ל-200,000 יחידות דיור והנה יש לך עיר גדולה. אז הוא אומר בסדר, תגמור את זה גם עם ממשלת ישראל.

חיים קוברסקי: זה הרי מעבר לקו הירוק, זה בכלל לא בסמכותנו.

דוד דוד: כן, זה נכון. אבל בשיחה שניה שהיתה, הם מצפים מהועדה שהיא תחליט לעשות כמה בריתות למטה יהודה, גם בגיל יותר מבוגר, כמו התחברית שעולים מבריית המועצות, ואלה לא כל כך מסכימים הרי תושבי מטה יהודה לבריתות למיניהם. אני מקוה שאני מובן. אם ידעו שהועדה היא חד משמעית מבחינת עמדותיה, אז יהיו מוכנים גם לרעיונות שיועלו על ידי מטה יהודה, על ידי חבנה כפי שאמרתי קודם.

חיים קוברסקי: אני רק רוצה פה להעיר נקודה, שלועדה אין עדיין עמדה, ושיהיה ברור וחד משמעי, ויש כאן חברים שכבר יושבים כעדי שמיעה מישיבה לישיבה, ואנחנו נוהגים כל גורם שמופיע לשאול אותו כל מיני שאלות, אבל אף אחד מהם לא מייצגת דוקא את עמדתנו. גם מה שאנחנו שואלים אותך, לנו אין עדיין עמדה, ואנחנו לא פועלים תחת שום לחץ.

אנחנו בחחלט בודקים את זה בדיקה על פי מה שועדה כזאת חייבת לבדוק. עוד לא קיימנו בתוכנו אפילו חילופי דברים.

דוד דוד: לא חשבתי לרגע אחד שיש כבר אפילו החלטות, איך אומרים, חלקיות.

חיים קוברסקי: לכן טוב שאף אחד לא ידע מה אנחנו עתידים לחשוב, כדי שידע שכל אפשרות קיימת.

דוד דוד: אבל כדאי לחגיד לאנשי ירושלים, שמטה יהודה וירושלים הם אחיות שוות.

חיים קוברסקי: אנחנו מקיימים איפול על כל עוונותינו, אנחנו לא אומרים. אנחנו לא מגבילים אתכם, לא בהגשת חומר, לא בהיקפי עבודות שתעשו, להיפך, אתם עוזרים לנו.

אני רוצה להודיע גם חד משמעית, שלאיש אין סמכות ליחס לועדה כיווני מחשבה.

פרופי אריה שחר: אני רוצה לשאול אותך. אתה רמזת משהו על צור הדסה, שאתה התנגדת לתגדיל את הישוב הזה. אני בעצם הייתי רוצה להבין יותר טוב את הנקודה, או אני אשאל אותך בצורה יותר מפורשת. מה עמדתך לגבי רעיון של נגיד הפיכת אורה ועמינדב לישוב קחילתי, הגדלת הצפיפויות, בניה של רובעי מגורים בסטנדרט עירוני, בצפיפויות עירוניות בתוך שטח המועצה האיזורית. אני שואל אותך על זה כמחשבה אלטרנטיבית. הרי הבעיה שעומדת היום בפני עירית ירושלים היא הצורך של שטחים למגורים. האם המועצה האיזורית חיתה רואה אפשרות באופן חיובי של הפיכת שטחים, צפיפויות, הגדרת ישוב בצורה אחרת, שתאפשר בניה למגורים בקנה מידה מסיבי בתוך תחום המועצה האיזורית.

דוד דוד: מעולם ולעולם לא אגיד למושב תשנה את צורת חייך, כי החברים במושבים ביקשו לחיות באורח חיים כזה. אם יסכימו לשינוי אורח חייהם, אני לא אתנגד בשום פנים ואופן.

אני טוען, כשם שכפר מעש, אני שכולם ככה, ליד פתח-תקוה, או כפר עזר חי במסגרת המושבית העצמאית שלו, פלוס, כי הם הרחיבו את עצמם שני הישובים האלה, אבל הם חיים במסגרת חמושבית. יתכן מאוד שאורת ואו עמינד, ואו ישוב אחר, ירצה לחיות בקו הכחול שלו, פלוס מה שיש לו כמושב עצמאי, אבל על שטחי תרשים, על שטחים שוליים ירצה לוותר, כמובן במסגרת של משא ומתן ולא במסגרת של כפיה, מסגרת של הבנה כפי שאני ציינתי. להערכתי זה יותר קל מאשר לבוא לישוב ולהגיד לו, תהפך לקחילתי.

היה לי ויכוחים במשך הרבה שנים עם חברים טובים שלי, שלא לבוא בשום פנים ואופן לבוא להגיד אתה תחפך לישוב קחילתי. יכול מאוד להיות שיביעו רצונם בשלב זה או אחר. היום לא.

בנימין כהן: אני רוצה לברר נקודה באוזניו של דוד. הועדה תחליט על גבול חדש לירושלים כזה או אחר, זה אנחנו לא יודעים, היוייר אמר שאת זה אנחנו נגבש בסוף, אחרי שנשמע את כל העדויות. אין פירוש הדבר, אין שינויי היעוד של השטחים שיכללו, אם יכללו באותו גבול. זאת אומרת, תאורטית לגמרי. בוא ניקח את רמת רחל חיום. רמת רחל אמנם שייכת למטה יהודה, אבל יש מטעים של קרית ענבים בתוך ירושלים, נכון? יש מטעים של קרית ענבים בתוך ירושלים, בתוך שטח השיפוט של ירושלים. אם ירושלים תרצה לשנות את היעוד של המטעים האלה, משטח חקלאי למשהו אחר.

חיים קוברסקי: זה תהליך אחר, זה לא נוגע לועדה.

בנימין כהן: אותו תהליך יעבור וכל שטח יכלל מתחומי השיפוט של ירושלים. תאורטית לגמרי, לגמרי תאורטית. נניח שיסופח שטח ששייך למושב עמינדב והוא תרשים, או מטעים, לא משנה מה, הוא ישאר כפי שהוא בחכירה של עמינדב, הוא רק יהיה בתחום ירושלים. כל שינוי בו יחייב את כל התהליך שאתה עכשיו אמרת, הסכמה, משא ומתן וכוי וכוי, גם לאחר תיקוני הגבולות.

אריה שחר: כן, אבל אתה מסכים שזה בכל אופן, נכון שהתהליך של השינוי יהיה דומה, אבל אתה מסכים שיהיה הבדל דומה מאוד מבחינת הלחץ שיווצר לגבי שינוי יעוד אם זה במועצה האיזורית או אם זה בעירית ירושלים. אז לכן בוא לא נשחק בעניין הפורמאלי. נכון שפורמאלית אתה צודק, היעוד נשאר, אבל בלי שום ספק הסיכוי לשינוי הוא גדול הרבה יותר.

חיים קוברסקי: אנחנו פה נפסיק היום.

עמיחי בן דרור: אתה מכיר את התכנית שהוקמה על ידי שלמה אהרונסון בזמנו בכל האיזור. הוא הצביע בפנינו על אפשרות. השאלה היא, אם אתה מכיר שמוצע על ידו כאיזור תעשיה באיזור של בית שמש, שיפתור את בעיית תעשיית ירושלים.

דוד דוד: לא מכיר את התכנית הזאת שלו.

חיים קוברסקי: מר דוד דוד יש לי הצעה בשבילך. מכיוון שאתה מייצג איזור גדול בשטח, אמנם לא גדול באותו חיקף באוכלוסיה, אתה תטיב לעשות לדעתי אם תחיה נוכח בישיבותינו. כמו שעירית ירושלים דואגת שמישהו ישב וישמע כל הזמן, אני מציע לך את זה כשירות טוב, לך ולטעוניך שתשמע. אבל זה החלטה שלך. אתם גם יכולים לקבל את הפרוטוקולים.

אני מקדם בברכה את מר חיים זבילי, מזכיר תנועת המושבים, והיום זה היום של המושבים. כמובן שיהיה לזה עוד המשך בשתי ישיבות, והואיל

ואנחנו כבר התחייבנו בהזמנה שעד 12.30 אנחנו נסיים, אז אני כבר מוסר לך את רשות הדיבור.

הנושא ידוע לך, מדובר על עניין הצורך לדון בבקשה להרחיב את תחום שיפוטה של ירושלים בכיוון מערבה, וזה כמובן דבר שמעורר מיד בעיות אצל השכנים בין מועצות מקומיות, בין המועצה האיזורית הגדולה מטה יהודה. מר דוד דוד הציג במשך שעה את עמדתם, ויהיה לזה המשך ב-16.8 בהצגת עבודה מקצועית שהטכניון עושה לפי בקשתם, וב-2.8 יהיו מהישובים של המועצה האיזורית מטה יהודה. בבקשה.

<u>חיים זבילי:</u> תודה רבה. ראשית אני רוצה להודות לכם על התזמנה. ב' אני רוצה לומר, שמה שאני אציג כאן זה לא תפיסה שמאפיינת את הגישה שלנו רק לאיזור ירושלים. זאת תפיסה שלדעתי צריכה לאפיין את כל התכנון האיזורי, או התכנון הארצי הכולל, ולראות באיזה מידה תפיסת הפיתוח העתידית צריכה להעשות, תפיסת הצורך בקרקעות נוספות לצורך הפיתוח האורבני והעירוני חייב לבוא, או צריך לבוא על חשבון שטחים חקלאיים, על חשבון ישובים כפריים, ולדעתי גם בסופו של דבר, אם נשקול הרבה שנים קדימה, כנראה גם על חשבון איכות החיים של חלק גדול מאיזור מדינת ישראל.

אי אני שמח שגם דוד וגם נציגים אחרים מהישובים מדברים קודם כל על גישה שאני לפחות מרגיש שאני יכול לייצג אותה גם בגאוה וגם בסיפוק, שבהם אם אנשים חיו צריכים לעשות את השיקול הכלכלי חקר, יכול להיות שחיינו צריכים לבוא ולהגיד מה איכפת לנו, ממילא אנחנו נצטרך למצוא דרך איך יפצו אותנו, איך נרויח יותר, איך נתעשר מהפתרונות האלה, ולמרות שיכולה להיות גישה כזאת, לתפוס אחיזה בחלק מהמתיישבים, כל המושבים מתנגדים לשינויים המוצעים, כל אחד משיקוליו שלו.

נדמה לי שהתפקיד של הועדה שלכם יהיה בסופו של דבר למצוא את דרך חביניים, שמצד אחד תשמור על קיומם של הישובים הכפריים, על אופיים המיוחד, על ציביונם המיוחד, ומצד שני לאפשר פיתוח במקרה זה של ירושלים, במקרה אחר של ערים אחרות, ולמצוא את השילוב האופטימלי מבחינת העתיד, ולדעתי מבחינת העתיד זה צריך להיות מבוסס על שני מרכיבים.

אחד, אני לא רוצה להגיד שהוא יותר חשוב או פחות חשוב, אחד זה איכות חיים, ושתיים זה הנושאים הכלכליים שקשורים למקורות התעסוקה שאנחנו רוצים להוציא עדיין מהקרקע, או מהאדמה, או מהמים, או מכל מה שהיינו רוצים.

עכשיו אני אתחיל מהנושא השני. הנושא השני באיזור הזה הוא הרבה יותר בעייתי, משום שזה נכון שאתם יכולים בצדק לבוא ולומר, תסתכלו מה שקורה

מסביב, הקרקע הזאת אין לה תפוקות כלכליות שאפשר להתגאות בהם ולהראות רבותי היקרים הקרקע הזאת היא חשובה, או מהוה מרכיב חשוב לפרנסתם של מתיישבי האיזור. אני לא אגיד את זה כי אני יודע שזה לא נכון.

עכשיו, אני לא אגיד את זה גם לא משום שאני לא מאמין בזה, אלא משום שלא התקדמנו מספיק בקטע הזה, ונדמה לי שעם השקעה יותר משמעותית גם במחקר ופיתוח וגם בכיווני חשיבה חדשים, היינו יכולים לעמוד היום ב-1990 עם תשתית חקלאית יותר חזקה ממה שישנה באיזור הזה. או אנחנו יכולים לקחת חלק מהאשמה על המערכות הממלכתיות, חלק על חמערכות של הישובים בעצמם. אבל העובדה היא שהקרקע לא הפכה להיות לנכס כלכלי מבחינה חקלאית בעומק ובמימדים שאנחנו היינו רוצים.

יחד עם זה, אני לא חושב שחמצב חקיים הוא מצב שחייב להימשך, ואני לא חושב שחוא צריך לשמש נקודת מוצא לגבי מה צריך, מה יכול להיות בעתיד. אני יודע שאנחנו חייבים, כשאנחנו בוחנים בסיס כלכלי של ישוב, אני מדבר כרגע על המושבים, אבל מדובר גם על הקיבוצים, אנחנו חיבים לקחת בחשבון את כל המרכיבים שאפשר לנצל אותם כדי ליצור בסיס כלכלי.

עכשיו, זה נכון שצריך להעמיד מול זה את הערך האלטרנטיבי של אותם המרכיבים. לדעתי חלק גדול מהקרקעות שעומדים לרשות הישובים האלה, יכולים להיות בעתיד מנוצלות בצורה יותר מוצלחת, יותר מבטיחה הכנסה כלכלית, וזה רק עניין של מגמה שאנחנו צריכים לפתח אותה, ולכן אני לא הייתי מוותר, גם מבחינת הישובים וגם מבחינת תפיסה לאומית כולל, על אפשרות, או על פוטנציאל כלכלי שטמון בקרקע הזו, ואני אומר מבחינת האנשים שצריכים להתפרנס מזה.

דבר שני, אני מתאר לעצמי שאמרו את זה, אבל אני רוצה להזכיר את זה, משום שאני לא חושב שצריך להתעלם מזה. החברים שיושבים היום בעמינדב, באורה, בישובים שחלקם היו על הקו הירוק לפני מלחמת ששת הימים, אני לא רוצה לדבר על זכות היסטורית, אבל כדי לא להרבות במילים אני אשתמש במונח הזה. הם החזיקו בישובים, במשבצות, בקרקעות האלה, כשמדינת ישראל היתה צריכה אותם בקו הראשון.

אני חושב שגם בזכות המוסרית, לבוא ולהגיד להם היום רבותי גמרתם את שלכם תלכו הביתה, אני חושב שגם בזה יש מיגבלות שחייבים לקחת בחשבון, גם במדינה כמו שלנו שהיא מאוד דינמית, מאוד מנסה להביט קדימה, לא תמיד בהצלחה, אבל מנסה להביט קדימה. אני חושב שבהחלט זכותם של המתיישבים לבוא ולהגיד, אנחנו כאן בנינו, כבשנו, שמרנו, פדאיונים, ואני יכול להוסיף, ואני אומר, הזכות הזאת אני חושב שבנימוקים שלכם היא חייבת להילקח בחשבון. איך לקמט את זה אני לא יכול להציע לכם, אבל

אני חושב שבהחלט יש לנו חובה מוסרית כלפי אותם המתיישבים, לא לעשות שום מהלך תכנוני עתידי ללא תיאום וללא הסכמה איתם. זה דבר שני.
המרכיב השלישי זה העניין של בכלל תכנון איזורי. אם אתם באים ואומרים, מה שאנחנו רוצים, שירושלים תזחל מערבה ותכבוש כל גבעה וגיא, ואם יש 80 בתים באורה, אז הם יהיו 80 בתים של בנה ביתך ומסביב יהיו בלוקים של 80 קומות, או של 10 קומות, ולא מעניין אתכם כל הנושא של איכות חיים, אז אני לא מומחה לעניין הזה.
אני זוכר כמה ויכוחים שהיו מסביב להקמת העיר מודיעין למשל, כשדיברו על הצורך בהוראות ירוקות, כשדיברו על הצורך בפרוזדור או במזדרון ירוק בתוך מדינת ישראל. אני מאוד מקוה שהכוונה בתכנית, ואני לא נכנסתי לפרטי התכנית משום שאמרתי, אני מנסה להציג גישה תנועתית כוללת שמתאימה לירושלים, כמו שמחר בבוקר היא תתאים לרשפון על יד תל-אביב, או למושב אחר.
אני חושב שבנושא של איכות חיים, ההשתלבות, או השילוב הנכון של התישבות כפרית עם עירונית צפופה, יש לה מקום בתכנון האורבני ובתכנון האיזורי הכולל לקראת העתיד, ואני לא חושב שאנחנו חייבים להעמיד אחד מול השני, אלא חייבים לראות איך משלבים את שתי המערכות.
מתוך שלושת השיקולים האלה, ואני רוצה לומר עוד הערה אחת. בתנועת המושבים, בועידה האחרונה של התנועה, אנחנו קיבלנו החלטה עקרונית שהיא עוד לא אושרה סופית, אבל אני משוכנע שהיא תאושר, שאנחנו מאפשרים את פתיחת הישובים לקליטת משפחות לא חקלאיות. זאת אומרת, שגם חמגמה של המושב, וגם המגמה של התנועה היא להתרחב על בסיס, זאת אומרת, להרחיב את מספר המשפחות שחיות באותה יחידה קהילתית. אני חושב שהמגמה הזאת, אם נניח מושב כמו בית זית, או כמו עמינד, או כמו אורה יהפוך מ-80 ל-250 נשפחות, נניח שזהו סדר הגודל שאנחנו לוקחים בחשבון, כשמצד אחד אנחנו רוצים לשמור על ציביון של קהילה לא פתוחה לחלוטין, ומצד שני אנחנו מבינים שיש צורך להגיע לקהילה אופטימלית מבחינת מתן השירותים של תרבות, של חברה, של כל המרכיבים שמקבלים יותר ויותר משקל בתוך המושב, אז הם צריכים לקחת בחשבון שהמושבים האלה הולכים להתרחב, הם הולכים להתפתח, הם הולכים לקלוט משפחות נוספות, ובתכנון שלכם אל תקחו אותם כמו שהם מצולמים היום. אם מ-7 משפחות, או 80 משפחות תקחו בחשבון שאלה ישובים שלדעתי תוך עשור הם יהיו ישובים של 300-400 משפחות כל אחת, אם זה בקליטת בנים, אם זה בקליטה של אוכלוסיה חיצונית, זה יהיה החלטה של כל מושב ומושב, וזאת מגמה שמצד אחד אנחנו מעודדים אותה, אבל מצד שני אנחנו בהחלט רואים את החסרונות שעלולים להיות בתוכה.

עכשיו, אם אנחנו רוצים לשמור על האופי של היחידה הקהילתית הזאת ולקחת בחשבון את המרכיבים הכלכליים הקיימים, הרי זה ברור לי לגמרי מה יקרה כשחונקים מסביב את עמינדב. מחר בבוקר יבואו השכנים ממזרח, כשחרוח היא מערבית, והריח של הלול יפריע להם. אז אם אתם חושבים שגם יצטרכו לחסל לגמרי את הבסיס הכלכלי של חישובים האלה, וחם כולם נדמה לי בנויים על לול גם באיזור חזה, ואתם באים ואומרים, תעזוב, אז לא יהיה לו 1,200 עופות, ישלחו לו ציק כל חודש הביתה, אני לא יודע מה הפתרון שתציעו. אני חושב שכל המרכיבים האלה חייבים להילקח בחשבון כשחולכים לשנות תכנית בקנה מידה כל כך גדול.

אני רוצה לסכם את העמדה שלי ולומר משפט אחרון. אני מאמין שיש דרך תכנונית לשלב את המרחב הכפרי בתוך מערכת איזורית כוללת, שכוללת בניה עירונית במימדים כאלה או אחרים. אני חושב שאסור לעשות את זה בעימות וללא הסכמה של המתיישבים, וללא הסכמה של אלה שמייצגים את המתישבים מהרמה של המושב, מועצה איזורית, תנועה, כל זה, ולדעתי מה שצריך לחשקיע חייבים, אם רוצים לקצר את התהליך, הקיצור של התהליך הוא לא הפעלת צוי חרום. הקיצור של התהליך זה הגעה להסכמה עם המתישבים על תכנית מוסכמת, שבה גם המתישבים יצטרכו לגלות איזשהי גמישות ולחבין את צרכי הפיתוח העתידיים של מדינת ישראל, וגם אתם תצטרכו לגלות הבנה לצרכים של הישובים, של המתישבים, חבנה למניעים שלהם, לחשיבה שלהם, לרצונות שלהם, ונדמה לי שרק בשיתוף פעולה כזה אפשר יהיה לקדם את התכניות הלאומיות שהם נראות, שאני מייחס להם בהחלט חשיבות גדולה. אבל אני חושב שרק בתיאום כזה, ואני מעריך שזה מה שדוד מנסה לעשות כמייצג את כל הישובים האלה, וגם הוא יודע שיכול להיות שיש איזשהו מחיר שנצטרך לשלם תמורת התכניות החדשות. אבל אסור שזה יעשה, ואני מוכרח להגיד לכם, שאנחנו כתנועה ניתן גיבוי מלא לכל מושב, או לכל איזור שיחליט להילחם בתכניות שמנסים לכפות אותם עליו, ולכן אני מקוה שזאת תהיה המגמה וזאת היה גם הנטיה שלכם, לחגיע להסכמה כמה שיותר רחבה. תאמינו לי שבסופו של דבר זה יהיה החליך הקצר ביותר, כי בלי הסכמה, אני מכיר לפחות דרך אחת, שאת כל הרצונות, או את כל התכנונים הלא מוסכמים זה יכול לדחות לשנים, או לתקופה ארוכה מאוד. זאת לא הכוונה שלנו. הכוונה שלנו זה לתת הגנה לדרך חיים שאנחנו מאמינים בה, זאת תהיה הגנה לתת דרך חיים לחברים שבכל אופן הם חלק מאיתנו, בלי שזה יעמוד בניגוד מוחלט לצרכים התכנוניים העתידים של מדינת ישראל.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. אנחנו שמענו פה עמדה עקרונית, ואני חושב שמעבר למה שועדה חייבת להגביל את עצמה, מכיוון שלועדה אין עמדה עדיין, ועדיין בתהליך של שמיעה, היא הודפת לחצים, היא לא פועלת

תחת שום לחץ. היא רוצה לברר באמינות מקסימלית בעיה, והעניין העקרוני שאתה הצגת כאן, מחי משמעות של ישוב במתכונת מושב, או יש גם קיבוצים בתוך המועצה האיזורית הזאת, זה מבין הדברים שהם בתשתיות ההתייחסות של המדינה כמדינה, ואנחנו לא מנוקרים לעניין הזה.

אבל, האם היית מוכן לומר בכל זאת איזה דבר נוסף. לנו אין עדיין עמדה לגבי בקשתה של העיריה, ואנחנו נותנים לכל מי שרוצה לתקוף את בקשתה של העיריה, לבוא ולתקוף, ומר דוד אמר לנו שגם הזמינו עבודה מקצועית מקיפה, אנחנו מברכים על כך. אבל יכול להתברר במהלך בירור שקיימת בעיה שהיא אמיתית, מכיוון שקיימת חסימה בגבולותיה הצפניים, הדרומיים והמזרחיים של העיר, שאין כל אפשרות, ויש אינטרס לאומי שחוא מקובל גם עליך וגם על אחרים, שיש מיוחדות לבעיה כשמדובר על ירושלים. זה איננו דומה אילו חבעיה חיתה מתעוררת ברמת-גן, או בבני-ברק, או בתל-אביב, מכיוון שיש כאן בעיה של רצון לשמור על מאזן דמוגרפי, ובתוך תחום שיפוט של עיר, מכל מיני אספקטים של ראיית עתיד וכל מיני קשיים שאנחנו יכולים לחשוב עליהם.

חייתי רוצה לתבין. הדגשת שני אלמנטים, הדגשת את האלמנט של צורת חיים, שאנשים שבאו במיוחד כדי לקיים חיים כאלה, וגם עברו תקופות סבל בשמירה קנאית על צורת חיים זאת, וזה נדמה לי דבר שהוא מקובל על כולנו, ולא בזה, ואנחנו אפילו מתייחסים בכבוד דומה לרצון של אנשים במבשרת ציון, שזה ישוב בטיפוס עירוני, כי אנשים רצו לחיות כך ורוצים שלא יפגע הסגנון שפתחו לעצמם, ובין שבודקים שטחים כשאתה צריך להכריע עליהם בהכרעות, וכאן יכול להיות כבר סולם ערכי שונה, מכיוון שבכל זאת בעניין זה מותר להפעיל גם את חרציו, את חחיגיון בצורה חוגנת, אבל גם בצורה מפוכחת. אני אתן דוגמא.

חעיסוק בחקלאות וחיקפי השטחים שחשבנו עליהם בראשית ימי המדינה לעומת היום נשתנו, גם מבחינת מספר האנשים המועסקים היום בחקלאות, ופתרונות אחרים בהתקדמות טכנולוגית בחקלאות עצמה. האם זה דבר שעומד אצלך באותה דרכה ארכית כמו האלמנט חקודם של שמירה על מסגרות חיים שאנשים בחרו בחם, שבו מבוקשת הגנה, וזח מובן, ובין תזכות לשקול שיקול בין דברים כאשר יש צורך שחוא גם צורך לאומי, לא פחות מזח, לגבי שטחים שעדיין לא נעשה בחם מעשה סופי.

<u>חיים זבילי:</u> זאת שאלה מאוד מסובכת, אני אגיד לך למח. זאת אומרת, אם חיתה לנו הוכחה.

<u>חיים קוברסקי:</u> אמרתי אם התברר.

<u>חיים זבילי:</u> לא, לא, רגע אחד, אני רוצה לתקוף את זה מהכיוון השני. אם חיתה לנו הוכחה מוכחת ממש, שחקרקעות האלה יש בחם

פוטנציאל כלכלי שאני יכול לבוא ולהגיד, אתה יודע מה, אני יודע שמפה אפשר להוציא קיום הוגן לחקלאים, הייתי הרבה יותר תקיף בעמדתי, שאסור למדינה שמתכננת את העתיד שלה, להפוך קרקעות חקלאיות לקרקעות בניין רק בגלל לחץ זמני.

אני מוכרח להגיד שאני רואה בדאגה רבה מאוד את הפניקה שמשתררת במדינה בגלל העליה ובגלל דברים חיוביים מאוד, ואני חושב שאנחנו תולכים לעשות שגיאות קריטיות בתכנון לטווח ארוך בחיפזון, בפזיזות, שאנחנו נשלם על זה מחיר יקר מאוד, ולא חשוב, כרגע זה באיזור שלכם. נעשה ניסיון לעשות עבודה מסודרת, מתוכננת, ואני מעריך שיש עדיין מלאי של קרקעות לכמה אלפי יחידות דיור, בלי צורך לרוץ קדימה ולהרוס כל תשתית תכנונית כדי לתת תשובה. אבל אני רואה באיזורים אחרים, אני רואה את הלחצים שמופעלים על המינהל, אני משתומם, בלי כלום, אף אחד לא בוחן מה הולך לחיות 10 שנים קדימה.

אני חושב שיכולות לחיות קטסטרופות תכנוניות אדירות בגלל לחץ לא מוצדק, כי יש מספיק שטחים מתוכניים לבניה, שאם ינצלו את זה בחכמה, הם לא צריכים שום דבר. אבל הפניקה הזאת מפחידה אותי.

עכשיו, כשאני בא ואומר, ואני עושה ניתוח שחלק מהחברים שלי מהמושבים לא יאהבו אותו. אני לא פנטי לקרקע חקלאית, אם זאת השאלה שלך.

<u>חיים קוברסקי:</u> אני קראתי לזה פעם נטורי קרקע.

<u>חיים זבילי:</u> אבל אני רוצה להגיד, שאלה הפנטים, הם דאגו שהמינימום ישמר, כי כשאין פנטיים אז גם המינימום הולך. זאת חבעיה האמיתית.

מוקי כשחיינו בפגישה של בנימין אצל ראשי מועצות איזוריות, מוקי צור מזכיר התק"ים סיפר על מושב שהיה בפתח-תקוה שהפך לחיות רמזור. היה מושב עם 50-60 הוא אומר, היום מהמושב הזה נשאר רמזור בפתח-תקוה, זה מה שאני לא רוצה. זאת השורה התחתונה שלי, ולכן אני מדבר על חצורך בתיאום עם המתיישבים, כי אני חושב שהמתיישבים גם הם מבינים שהחשוב זה לשמור על ציביון החיים של המושב.

דבר שני, אני מעריך שאין שום כוונה לנשל אותם ממקור פרנסה מבלי לתת להם אלטרנטיבה כלכלית.

דבר שלישי, ציביון החיים יש לו הרבה מאוד מרכיבים שהקרקע היא חלק מהם, אבל גם כשאנחנו מדברים על גודל של קרקע, ואני בא ואומר, מאחר ואני לא מכיר את התכנית שהמועצה האיזורית חולכת להגיש. אני חושב שהגישה שצריכה לאפיין את כל מערכת קבלת ההחלטות שלכם, כמו שאני הייתי מצפה את זה מאיזורים אחרים, זה שיתוף פעולה עם המערכת שקיימת באיזור, עם המערכות האיזוריות, עם המערכות הישוביות, ואני מאמין, מאחר ואני

מכיר את האנשים שמנחיגים את המערכות האלה, אני בטוח שאפשר להגיע לתיאום. אז אני לא רוצה שום דבר מרובע, אני לא רוצה שום דבר סטיכי, אני רוצה חשיבה פתוחה, אבל שתיקח בחשבון גם את הצרכים של הנורמים הקיימים, ולא תבוא ותגיד ירושלים צריכה, נשטוף את כל מה שיש, את זה אני מאוד לא הייתי רוצה לראות כגישה של הועדה הזאת.

<u>סופיה אלדר:</u> לי יש בקשה, על מנת למנוע מצבים של מושב באמצע ישוב שיש לו צורה של רמזור. אליך דוד, מכיוון שאתם עומדים להכין עבודה, ומכיוון שהצרכים חיום, ואני מייצגת פה את משרד השיכון, ונדמה לי שאני בפירוש מכירה את הבעיות הקרקעיות.

אני חושבת שהמצב הוא הרבה יותר חמור אפילו ממה שהציג אותו משרד השיכון, כך שדעתי היא עוד הרבה יותר קיצונית.

דוד, אני פשוט רוצה שתעביר את זה לאנשי המקצוע שלך אם אפשר. מוצגת פה בעיה כאילו של ירושלים של צורך בקרקעות. הבעיה היא לא של ירושלים, הבעיה היא בפירוש של עם ישראל, לאתר בצורה האינטילגנטית והטובה ביותר קרקעות למגורים, בדיוק על מנת למנוע גידולים סטיכים למיניהם, נוסח שקרו בפתח-תקוה, כי הם קרו בגלל צרכי החיים, הם לא קרו משום סיבה אחרת, ובגלל שלא תכננו נכון לפני 20 שנה. אם היו מתכננים את הצרכים האמיתיים, לא היו קורים דברים כאלה.

אתה אמרת פה מספר שהוא מספר רחוק מהאמת, משהו כמו 20,000 יחידות דיור שיש בירושלים. אולי יש אפילו יותר וזה לא מספיק, זה ממש לא מספיק, הצרכים של המדינה הם אדירים. גם כל דונם שאנחנו מתכננים, עד שאנחנו מצליחים לבנות עליו כמה יחידות דיור, היחס הוא במקרה הטוב 1 ל-4, כי יש זכויות, אף אחד לא מנשלים אותו והבעיות חם קשות.

לכן אני מציע, שתבואו אתם בהצעה שלכם, כי אתה שידרת לנו שאתם בעצם מתכוונים לשמר את מטה יהודה כולו בעצם במתכונתו הנוכחית, אולי הישובים יגדלו במידה מסויימת, מ-100 משפחות ל-300. אולי תבואו ותציעו כיצד אפשר גם במטה יהודה בצורה מתוכננת להושיב מספר גדולים של אנשים, אבל בצורה מאורגנת ונכונה.

<u>דוד דוד:</u> בידי נציגי המשרד שלך מונחת הצעתנו לפני שבוע וחצי ל-3,700 יחידות.

<u>סופיה אלדר:</u> אבל בכל זאת. אני כמובן את החצעה הזאת אוסיף. אבל אני מדברת, כיוון שאתה נעזר בבעלי מקצוע שאני גם מכירה אותם, ואני משוכנעת שהם יודעים בדיוק מהם הצרכים העתידיים של המדינה, ואפילו יוכלו לומר מה צריך להיות חלקו של איזור ירושלים, ותאמין לי שאלה לא 3,700 יחידות דיור, אפילו לא 5,000. אז אני מציע שאולי תדבר איתם, שהם יציעו אולי אלטרנטיבה, כיצד אתם יכולים לתת מענה מתוכנן

וטוב, וכזה שבהחלט ימנע הריסת חמושבים, כי אם לא יהיה מענה כזה. תופעות סטיכיות אנחנו לא צריכים לחזות אותם, הם כבר קרו בארץ כמעט בכל מקום. אז מכיוון שיש להם עוד שבועיים נדמה לי להכין, או שלושה את העבודה, וזה מספיק זמן. ברצינות, אני חושבת שאתם צריכים לבוא בהחלט עם הצעה שלכם שנוכל לשקול אחת לעומת השניה.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. אנחנו כפי שהבטחתי אני רוצה לקיים, כי זה שארית הפלטה של הועדה, חבר אחד כבר עזב. אנחנו יושבים ב-2.8 ב-8.30 וב-16.8. ב-2.8 נקבע את החמשך תוך תיאום יומנים. אני מודה למר זבילי, היו דברים מעניינים, להישמע, להתראות.

TRANSLATORS' POOL
חֶבֶר
מקבוצת חבר המתרגמים בע"מ
JERUSALEM 34 BEN YEHUDA St. בן יהודה 34 ירושלים
TEL: 02-234265 :טל

ועדת החקירה לגבולות עיריית ירושלים
ישיבה שהתקיימה ביום ה', 5.7.1990

מגוון שרותי חבר

* רישום פרוטוקולים בועידות, בורדויות, בתי משפט
* הקלטות ופיענוח סרטים וקסטות
* ציוד אור־קולי, הגברת קול, וידיאו, מקרני שקפים ושקופיות
* תרגומים מקצועיים
* הספקת כח אדם מקצועי משרדי וטכני
* הדפסות על מחשב

סניפנו הנוספים

* תל־אביב, 03־5101420 TEL AVIV * חיפה 04־663966 HAIFA
* ראשל"צ 03־9666139 RISHON LE ZION

ועדת החקירה לגבולות עיריית ירושלים
ישיבה שהתקיימה ביום ה', 5.7.1990

חברי הוועדה: מר חיים קוברסקי, יו"ר
ד"ר מרים גבאי - יועצת הוועדה
גב' אנה חזן - מזכירת הוועדה
גב' סופיה אלדור
פרופ' דניאל אלעזר
מר עמירם בן-דרור
מר יהושע הלרמן
מר בנימין כהן

מר חיים קוברסקי: אני מתכבד לפתוח את הישיבה. יחד אתנו נוכחים גם נציגי הרשות לפיתוח ירושלים - גב' מואב ומר גורדון; מר מאיר ויזל, סגן ראש המועצה מטה יהודה, יעיד בפנינו מר רפי בן-חיים, נציג תושבי מבשרת ציון.

עדותו של מר רפי בן-חיים, תושב מבשרת ירושלים.

מר רפי בן-חיים: אני תושב ותיק במבשרת ירושלים, משנת 70. אני פעיל בישוב

מר חיים קוברסקי: פעיל במה?

מר רפי בן-חיים: פעיל בהתארגנויות שהיו תשישנן היום בתוך מבשרת לגבי כל מה שקורה אתה.

מר חיים קוברסקי: נרצה לשמוע בצורה מרוכזת מה היית רוצה להשמיע בפנינו, אם אתה יכול להגדיר את החוג בשמו אתה מדבר.

מר רפי בן-חיים: התושבים התארגנו במשרת לפני כ-7-8 חודשים, בעיקר כדי להוות גוף נגד לגוף שקורא לעצמו נציגות התושבים במבשרת, כאשר המטרה העיקרית היתה ועדיין קיימת להראות שלא קיים רק גוף אחד פעיל בישוב הזה ולא רק הוא מסוגל לשנות את המערכת ואת היחסים בתוך הישוב.

מכאן עברנו לפעילות הרבה יותר אינטנסיבית, נכנסנו לקשרים עם המועצה ואני יכול להגיד שמערכת היחסים עם המועצה היום טובה מאוד והם מקשיבים די הרבה למה שאנחנו מבקשים מהם ורואים את זה בשטח.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תאמר לנו בקשר לבעיה בה אנחנו דנים, בעיית הגבולות של קביעת תחום שיפוטה של ירושלים, בתחום שאנחנו נתמננו ונתבקשנו לחקור.

<u>מר רפי בן-חיים:</u> קודם כל, כהערה, אני רוצה לומר שאם בכל-זאת יוחלט על שילובה של מבשרת בתוך ירושלים, אני חייב להגיד שקראתי את דו"ח הישיבה הקודמת שאם יוחלט על שילובה של מבשרת בתוך ירושלים, אני חושב שהבריא ביותר הוא לא לחפש לה מועצה ממונה כמו בשויץ או בצרפת או במקום אחר. אני חושב שעדיף שתהיה מינהלה בסגנון של רמות, בסגנון של גילה, שהשילוב יהיה מוחלט בתוך ירושלים מאשר איזה שהוא שעטנז שלא יהיה טוב לא לזה ולא לזה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> קודם כל, שנבין את העמדה. אתה בעד השילוב?

<u>מר רפי בן-חיים:</u> בהחלט לא. אני טוען שאם בכל-זאת יוחלט, אני חושב שההחלטה צריכה להיות מוחלטת ולא לחפש דרכי ביניים.

לפי הדו"ח שקראתי של הישיבה הקודמת, אני די מקבל את דעתו של מר כהנא, אבל לא את המסקנות שלו. כלומר, זה שבישוב עדיין אין מנהיגות ראויה לשמה, זה נכון; זה שהישוב, אם היום ילך לבחירות יחזור 20 שנה אחורה, זה נכון; זה שנציגות התושבים, כפי שהיא קוראת לעצמה, משלה את עצמה שהיא תיקח את המועצה - הלואי דרך אגב, אבל אני לא מאמין בזה, אני משוכנע שהם יקבלו גם כן, כמו הבחירות הקודמות, 2-3 מנדטים ולא יותר מזה, עדיין נשאר בכיתתיות, עדיין נשאר בשכונות לא מחוברות, עדיין נשאר בין בעיות של כורדים למרוקאים, בין כורדים למרוקאים לאשכנזים, בין חדשים מבוססים לותיקים לא מבוססים וכך הלאה וכך הלאה.

כך שאני לא רואה היום שהפתרון הוא בבחירות. אני גם לא מאמין בשילוב בתוך ירושלים כי זה גם לא יפתור את הבעיה. אני בהחלט חושב שהיה עדיף, ורואים את זה בשטח, שהפעילות של הוועדה הקרואה יחסית היא ברוכה לעומת מה שהיה עד היום. אני חושב שעדיף להשאיר את הוועדה הקרואה הזו לפחות עד תום תקופת הקדנציה. כלומר, זה יהיה עד הבחירות המוניציפאליות בכל הארץ, בתקווה שעד אז כן תצמח

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אתה מתכוון עד 1992?

<u>מר רפי בן-חיים:</u> קרוב לודאי, אני משער לי. בכל אופן, הייתי רוצה לדחות את הקץ של הצורך בבחירות מוקדמות במבשרת, כי אני חושב שהבחירות המוקדמות האלה לא יעזרו לאף אחד. ההיפך הוא הנכון, יחזירו את המצב לקדמותו.

זאת מעוד סיבה אחת. אלה שהנהיגו את הישוב, או הייתי רוצה להגיד לא הנהיגו כי המילה היא יותר מדי טובה, אלה שהיו בראש הישוב לפני כן,

יחזרו, אין אחרים בשלב זה. אין. הם יחזרו כיוון שישנו מנגנון מפלגתי חזק מאחוריהם, כיוון שהם הנציגים היחידים של המנגנון המפלגתי הזה - ואני מדבר מכל המפלגות, לא משנה מאיזו מפלגה - והם אלה שיהיו שוב בראש המועצה כי הם אלה שיקבלו את מירב המנדטים. ואנחנו נחזור שוב לאותן הבעיות שהיו לנו, לאותם אלה שדפקו על השולחנו וקיבלו ללא רשות, לאותם אלה שהשפיעו ועשו את מה שהם עשו, ואנחנו נחזור לאותה אנדרלמוסיה שהיתה במבשרת עד שבאה הוועדה הקרואה ובאיזה שהוא מקום תיקנה ובאיזה שהוא מקום הרגיעה את המצב.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אמרת שאתה מתנגד לצרוף מבקשת לתחום שיפוטה של ירושלים. אולי תיתן לעמדה הזאת הנמקה.

<u>מר רפי בן-חיים:</u> בהחלט.

(א) השילוב של מבשרת בתוך ירושלים יוריד ממנה את כל הצביון הקיים היום. הצביון הוא צביון חצי כפרי. אני משוכנע שברגע שמבשרת תהיה חלק מירושלים, תהיה חובה דרך אגב כדי שהיא תהיה רנטבילית לעיריית ירושלים, תהיה חובה לבנות דירות למגורים ולא בתים, כיוון שידוע שההכנסה לעיריה מדירה, אפילו שהיא בתאוריה נמוכה יותר, אבל פר-דונם קרקע היא הרבה יותר גבוהה מאשר וילה או בית דו-משפחתי. הצביון הזה ייעלם, יהיה צורך בבניה מסיבית יותר. מבשרת כל כולה תהפך להיות עוד פעם סגנון של רמות, סגנון של גילה, סגנון של נוה יעקב או פיסגת זאב, עם בניה הרבה יותר צפופה, הרבה יותר סגורה ויכול להיות שזה פותר בעיות דיור להרבה אנשים, אני לא אומר שלא, אבל אני לא חושב שמבשרת צריכה להיות המקום.

(ב) הסביבה של מבשרת לעומת הגבולות שלה עם ירושלים, הריחוק של מבשרת מירושלים גדול מאוד ויהיה הרס של כל הירק, כל שמירת הטבע שכל כך בונים מסביב לישוב ולאזור הזה. לדעתי זה יעלם ומדברים על זה שעיריית ירושלים רוצה לקנות את האדמות של כסלון ואני לא יודע עוד איזה מושבים כדי להפוך אותן לבניה למגורים או לתעשיה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> היכן עובדים היום בעיקר תושבי מבשרת ירושלים?

<u>מר רפי בן-חיים:</u> היום עובדים בעיקר בירושלים ובתל-אביב.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> יותר בירושלים או יותר בתל-אביב?

<u>מר רפי בן-חיים::</u> יותר בירושלים, זה ברור, אבל ישנה אוכלוסיה לא מועטה שעובדת בתל-אביב וחוזרת יום יום.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> באיזה אחוז?

<u>מר רפי בן-חיים:</u> אני לא יכול להגיד שעשיתי סטטיסטיקה, אבל אני חושב שלפחות 150 עד 200 מפרנסים נוסעים יום יום לתל-אביב.

מר חיים קוברסקי: ואיפה לומדים הילדים?

מר רפי בן-חיים: הילדים לומדים בירושלים. הבת שלי לומדת בירושלים. זה לא הכי נוח, אבל אני לא חושב שבזה המכשול הגדול. כלומר, ההתחברות לירושלים איננה, הצורך בבית-ספר תיכון במבשרת איננו הפתרון להתחברות לירושלים או העבודה של תושבים איננה הפתרון להתחברות לירושלים.

מר חיים קוברסקי: איך תפתחו לעצמכם שרותים עצמיים מקומיים כדי שתרגישו ותשלימו את כל הרצון הזה של שמירת הווי מיוחד, לא רק מראה נוף אלא גם באורח חיים? יש לך סיכוי?

מר רפי בן-חיים: אמרתי בראשית דברי וזוהי כל הבעיה, ואני מקבל את זה, שכיום אין באמת הכוח האנושי שיוכל לטפל בכל מערכת הבעיות של מבשרת, וישנן בעיות והן לא מעטות. ישנן בעיות של שילוב האוכלוסיה הוותיקה עם האוכלוסיה החדשה, היא קיימת; ישנה בעיה של כל המערכת האורבנית במבשרת שהיא מאוד מאוד, חסר לה הרבה מאוד, בוא נגיד כך. אני מסכים עם זה שאנחנו עדיין לא בשלים, לכן אני טוען שאנחנו לא יכולים לקחת היום את ההגה לידיים שלנו כי אנחנו נשמיט אותו שוב. אני רק טוען שלהעביר את ההגה לגוף אחר לא פותר את הבעיה. אני בהחלט טוען שאנחנו צריכים את הזמן, קודם כל שהוועדה הקרואה הזו תמשיך כדי להמשיך ולהרגיע את המצב, כדי לייצב אותו, כדי לאפשר לאנשים שלא היו פעילים עד היום כן להיות פעילים, כדי לאפשר כן תמיכה של מנהיגות בתוך המערכת, כדי לאפשר גם - ואולי זוהי תהיה התקווה - שבתוך המפלגות, בתוך הגופים שבסופו של דבר הם אלה שמוציאים את המנהיגות לישוב, כן תהיינה אופציות אחרות מאשר אותם האנשים הקיימים כיום.

מר חיים קוברסקי: אמרת בראשית דבריך שיש לך הערה. אני ביקשתי להבהיר אותה ואמרת שאתה מתנגד לצרוף מבקשת

מר רפי בן-חיים: כן.

מר חיים קוברסקי: אחרי כן אמרת שאם כבר יוחלט כן, אתה מעדיף שלא ישאירו שום מסגרת ביניים חוצצת

מר רפי בן-חיים: נכון

מר חיים קוברסקי: שזה יהיה החלטי ושלא תהיה מסגרת חוצצת אלא מין מינהלה שכונתית. איך זה מתיישב עם הרצון החזק שביטאת לשמור על ייחודיות המקום? האם מינהלה תיתן תשובה לשאלה הזאת?

מר רפי בן-חיים: טענתי בראשית דברי ואני חוזר על זה, אני עדיין טוען שלא צריכה להיות לא מינהלה ולא מועצה ולא שום דבר. אני טוען שמבשרת צריכה להישאר עצמאית. אני רק טענתי ואני עדיין טוען את זה, שאם בכל-זאת יוחלט שמבשרת היא חלק אינטגרלי של ירושלים, שהיא תהיה

חלק אינטגרלי במלוא מובן המילה ולא במעין שעטנז של איזו שהיא מועצה נבחרת שיש לה מעין סמכויות והיא קשורה למערכת המרכזית של עיריית ירושלים וכך הלאה. אני טוען שאם כבר, אז עד הסוף כי זה יפתור את הכל.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> יהיה קצב עוד יותר מהיר והתפתחות עוד מוחצת של טשטוש הייחוד.

<u>מר רפי בן-חיים:</u> אני משער ואני מסכים עם זה שאם יוחלט על איחודה של מבשרת עם ירושלים, בהחלט יטושטש ההבדל של מבשרת ואני לכן מתריע. לכן אני אומר שאין מקום לשילוב. על זה אני אומר שאין מקום, לא בגלל שאני טוען שישנה מנהיגות בישוב, כי מנהיגות בישוב היום אין.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> מה עוד יש לך לומר לנו? אמרת בבהירות את עמדתך.

<u>מר רפי בן-חיים:</u> ביקשתם בבהירות, נתתי.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אתה רוצה להוסיף עוד משהו?

<u>מר רפי בן-חיים:</u> לא, תודה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> יש לחברים רצון להוסיף איזו שאלה?

<u>מר עמי בן דרור:</u> שאלה אחת. מר קוברסקי בשאלתו התייחס באופן חלקי. ישוב שרוצה לשמור על עצמאותו, צריך שיהיה לו גם עצמאות כלכלית. איזה בסיס כלכלי נראה לך שיתפתח בעתיד במבשרת אם הישוב ישאר כעצמאי?

<u>מר רפי בן-חיים:</u> ברשותך, אני אענה בצורה הפוכה. בצורה הזו לא מבין, בענין הכלכלי הזה לא מבין איזו תועלת תצמח לעיריית ירושלים על שילובה של מבשרת בה

<u>מר חיים קוברסקי:</u> היינו רוצים שתתייחס יותר למבשרת

<u>מר רפי בן-חיים:</u> אני אענה בצורה הזו ואני אחזור אולי בצורה אחרת, ברשותך. אני לא חושב שמבשרת היום מבחינה כלכלית מסוגלת לעמוד על הרגליים שלה, זה נכון. אני חושב שצריך לפתח את השרותים שבה, יש לה בהחלט אפשרות לשרותים תיירותיים לא מעטים. אני חושב שהפוטנציאל הזה בכלל לא נוצל - אני מדבר על תיירות פנים, אני לא משלה את עצמי שתיירות חוץ תגיע למבשרת - אבל אני חושב שתיירות פנים למבשרת בהחלט יכולה להגיע. אני לא רואה סיבה מדוע אי אפשר להקים שם בית-אבות לתפארת, אני לא רואה מדוע אי אפשר להקים של קאונטרי-קלאב לתפארת וכהנה וכהנה, ויש אפשרויות. ישנה אפשרות וישנם אזורים לתעשיה, לא לתעשיה בתחום החרושתי הגדול, אבל בהחלט יש מקום למה שאני קורא בתי מלאכה, בהחלט ישנו מקום לזה. פשוט זה לא התפתח כי אף אחד לא נתן את הדעה לכיוון הזה. אני חייב להודות שכהנא בתקופה האחרונה, בתקופה שהוא

נמצא פה, מתחיל לעורר את זה, מתחיל לתת את זה ואפשר לראות את הניצנים של הענין הזה.

ישנו מרכז מסחרי די גדול שניתן להקים אותו, אפשר להקים קניון יפה מאוד, אנחנו נמצאים על אם הדרך בין ירושלים לתל-אביב. אני לא רואה סיבה למה קניון כזה לא יכול להצליח ולהביא פרנסה להרבה תושבים במבשרת וכמובן לגרום לכך שתהיה הכנסה לישוב כדי שיוכל לתפקד בכוחות עצמו.

<u>מר עמי בן-דרור:</u> התייחסות באופן שלילי למצב הקיים של המנהיגות המקומית. איזה תהליך צריך לעבור הישוב על-מנת שתתפתח מנהיגות מקומית? אמרת שהמנהיגות המקומית לא מסוגלת להוביל את הישוב, אם תהיינה בחירות יהיה אותו סטטוס שהיה בעבר

<u>מר רפי בן-חיים:</u> נכון

<u>מר עמי בן-דרור:</u> איזה תהליך צריך לעבור הישוב הזה בכדי שתצמח שם מנהיגות מקומית שתוכל להוביל את זה לבד?

<u>מר רפי בן-חיים:</u> השאלה היא נכונה, אני ידעתי שהיא תישאל, זה היה ברור לי. כתוצאה מכך שהוועדה הקרואה היום מתפקדת ואני לזה לפחות נותן את הקרדיט לנציגות התושבים כפי שהם קוראים לעצמם. כתוצאה מכך שהם גרמו לתזוזה, גרמו לאיזה שהוא גלים בתוך הישוב, יש היום מערכת התארגנויות במבשרת. כשאני אומר מבשרת, אני מדבר על הכלל. יש היום מערכת התארגנויות, יש היום אנשים שמתחילים לצאת, מה שאני קורא לזה, מהחורים האישיים שלהם ולהתחיל לראות את טובת הישוב קצת באור כוללני יותר. אני לא אומר שאין בישוב אנשים שמסוגלים להנהיג, אני אומר שהמנהיגות המקומית כיום היא זו שתנהיג כיוון שאותם אלה שמתחילים לצאת, לאפשר לעצמם להתחיל להתבטא, אותם אלה עדיין לא הגיעו להתבטאות מתאימה כדי שהישוב יוכל לראות בהם כהנהגה לעתיד.

אני רוצה להגיד שמהפעילויות שלנו - וידידי דוד קירמה הוא ממעוז ציון - הפעילויות שלנו, כמו הפעילויות דרך אגב של אותה נציגות התושבים, גורמות לכך שהתושבים במבשרת מתחילים לחשוב אחרת, מתחילים להבין שלא רק אלה שהיו במבשרת כמנהיגים כמובילים הם אלה שחייבים להיות כי אחרת אין. אבל זה עדיין לא בשל, זה עדיין לא הגיע לנקודה שאנחנו מסוגלים לבוא ולהגיד שהנה יש אחרים, זה עדיין לא חזק, זה רק ניצן.

<u>פרופ' דניאל אלעזר:</u> מה רמת הנכונות של תושבי מבשרת להעלות את רמת השרותים בכוחות עצמם, זאת אומרת לשלם מיסים יותר גבוהים, לקחת חלק פעיל, ללחוץ לקבל שרותים יותר טובים? זאת אומרת, לנהל את העיר או את המועצה כגוף עצמאי ברמה מסויימת.

מר רפי בן-חיים: אם הבנתי את השאלה שלך נכון, האם נהיה מוכנים להעלות את הארנונה כדי להעלות את רמת השרותים. אני חושב שאין שום מניעה לכך.

פרופ' דניאל אלעזר: הבנינו ממר כהנא שהיתה התנגדות מוחצת של התושבים והתארגנות כמעט עד כדי איום הפגנה אם אינני טועה כאשר נעשה נסיון להעלות את המיסים בשיעור קטן מאוד היום.

מר רפי בן-חיים: כן, זה נכון

פרופ' דניאל אלעזר: על יסוד מה אתה חושב שאין בעיה?

מר רפי בן-חיים: לא אמרתי שאין בעיה, אני אומר שאם רמת השרותים עולה, אין שום מניעה שרמת הארנונה כתוצאה מכך תעלה. כל הבעיה של הישוב, יש שתי בעיות: יש הבעיה של אותם אלה שבאמת אינם מסוגלים וכיום צורת חישוב הארנונה איננה עונה על הבעיות של אותם אלה שאינם מסוגלים לשלם ולזה דרך אגב היתה ההפגנה, לא על אלה שמסוגלים ולא רוצים לשלם.

פרופ' דניאל אלעזר: תושבי הווילות משלמים היום תשלום שונה באופן עמוק ומהותי מאחרים? האנשים שגרים בחלק החדש, וילות מאוד יפות, שטחים גדולים, נותנים ביטוי במיסים שלהם בצורה משמעותית יותר?

מר רפי בן-חיים: בהחלט לא. אני חושב שהווילות שנבנו בשכונות החדשות או הווילות שנבנו בשכונות הוותיקות, ההבדלים ביניהם במיסוי הוא לא בצורה דרסטית, ההבדל איננו מי יודע מה גדול. הבעיה של הארנונה, אני חוזר ואומר, היא בעיה אחת ויחידה, לא אלה שמסוגלים לשלם ושלא רוצים לשלם, אלא אלה שלא מסוגלים לשלם, שהם היום מחוייבים לשלם. זוהי הבעיה. הבעיה היא באנשים שיש להם בתים גדולים כתוצאה מסיבות היסטוריות ולא כתוצאה מיכולת כלכלית.

פרופ' דניאל אלעזר: אתה התייחסת לחלק החדש וענית שהם אינם משלמים מיסים שלדעתך היה ראוי שישלמו. אלה אינם מסוג התושבים שאתה מדבר עליהם עכשיו.

מר רפי בן-חיים: לכן אני אומר שנושא הארנונה כפי שהוא מוצג איננו נכון. אין שום מניעה שאלה שמסוגלים לשלם ולשלם יותר תמורת שרותים שיינתנו ותמורת רמת שרותים שתינתן ברמה גבוהה יותר, אני לא רואה סיבה מדוע אותם אנשים שמסוגלים לשלם לא ירצו לשלם. אני לא רואה סיבה. אני חושב שההפגנה שהיתה - אני לא חושב, אני השתתפתי בה - ההפגנה שהיתה נגד העלאת הארנונה לא היתה כנגד העלאת הארנונה בכללותה, אני מקווה שלא, בכל אופן אותם אלה שאני נמנה עליהם, ההפגנה היתה וההידברות עם המועצה דרך אגב היתה עדיין קיימת על זה שיבוא פתרון לאלה שאינם מסוגלים או לאלה שנוצר עוול כתוצאה מכך שהתשלום של

הארנונה שלהם גבוה הרבה יותר ממה שיש להם או ממה שהם מסוגלים לשלם. אני בהחלט חושב ואני עונה לפרופ' דניאל אלעזר ואני אומר את זה שוב, אם המישוואה ארנונה גבוהה יותר פירושה שירותים ברמה גבוהה יותר, אם המישוואה הזו היא הפתרון, בהחלט כן. אין שום מניעה, למה לא.

עדותו של מר דוד קירמה, תושב מעוז ציון א'

מר חיים קוברסקי: תציג את עצמך ואת מי אתה מייצג.

מר דוד קירמה: אני גר במעוז ציון א', מה שנקרא הישוב הוותיק, אני גר שם הרבה זמן. אני עוסק בהוראה. אני מכיר את הישוב מכל זוויות, גם את הוותיקים, גם את החדשים על כל השכונות. הייתי בקשר עם הוועדות הממונות שהיו. אני חלק מהארועים שהיו בשנים האחרונות, הן לשלילה והן לחיוב. השתתפתי בכל ההפגנות שהיו. אני זה שיצרתי את הגופים שפועלים בישוב וזה החל בוועדה הממונה הקודמת שהייתה על רקע הבעיות שהיו ועד היום הזה.

מר חיים קוברסקי: מה עמדתך לגבי הנושא שהוועדה התבקשה לחקור אותו?

מר דוד קירמה: עכשיו אתה שואל אותי, קודם לא שאלת אותי. השאלה שלך עשתה רושם שכאילו שאלת ואני לא עניתי ישירות לשאלה, לכן אני אומר את זה.

אני, כמו רוב הישוב, ואני חלק מרוב הישוב, מתנגד לסיפוחה של מבשרת ציון לירושלים. יש שתי אפשרויות: או שתשאל אותי למה או שאני אענה למה.

אני חושב שרוב הישוב שבחר לגור במבשרת - גם הוותיק, גם החדש - ראה לנגד עיניו ישוב מסוג מסויים בעל אופי מסויים, הן מבחינת הצורה והן מבחינת האוכלוסיה, גיוון האוכלוסיה. כשאדם שילם בכספו ובא לגור באזור הזה, הוא בחר לעצמו לגור באזור מסויים על-פי קריטריונים שהוא ראה אותם באותו זמן שהוא נכנס לישוב. אם באים וכופים עליו עכשיו שינוי כזה דרסטי, לפי דעתי זה לא אנושי.

החלק השני הוא, אנחנו ישוב שרוצים לנהל את עצמו ברשות עצמו מטעמים אנוכיים, אין לי ספק, אנחנו חושבים שבתקציב שהרשות הזאת מקבלת יש אפשרות לפתח הרבה יותר משאבים, הרבה יותר שרותים מאשר להיות עוד שכונה ששייכת לירושלים. בירושלים יש הרבה שכונות חדשות וותיקות שאנחנו מסתובבים בהם, מכירים אותם, והשירותים בהם לא כל כך גבוהים כדי שנהיה שמחים או כדי שנהיה כאלה שרוצים להצטרף ולהיות עוד שכונה בירושלים. בשכונות ירושלים יש מספיק בעיות, אני חושב שהעיריה עושה

הרבה, אין לי ספק, ודאי זה שעומד בראש העיריה עשה הרבה, אבל יש לו הרבה בעיות אחרות שהוא צריך לטפל בהן ואני לא רואה שיתפנה מספיק בשביל לטפל בבעיות של מבשרת בתוך מכלול הבעיות שיש לו. ולכן אני מעדיף שהישוב ישאר וינהל את עצמו עם המשאבים של עצמו. אנחנו התשבים פשוט נהנה מיותר שירותים. אני בהחלט אנוכי בתחום הזה, כל דאגתי היא התושבים והישוב ואני רוצה שהסיהנו.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> פה אני חייב להכביד עליך. שמעת קודם את חברך מהישוב שדיבר על חוסר יכולת של הישוב לקבל את שרותיו וביקש אפילו שהוועדה הקרואה תשרת לפחות עד תום הקדנציה של הבחירות הבאות ברשויות המקומיות, כלומר שנת 1992. איך לדעתך ניתן ליישב את מה שהוא אמר ואתה אמרת וגם לאור המציאות המצטברת הקיימת של היקף השרותים במבשרת, שעצמאות היא דווקא שתפתור את בעיית השרותים.

<u>מר דוד קירמה:</u> לשאלה הזאת יש שני חלקים. החלק הראשון הוא איך אנחנו יכולים לשאת את עצמנו מבחינת מנהיגות; החלק השני הוא, איך אנחנו יכולים לכלכל את עצמנו מבחינה כלכלית. זאת אומרת, צריך לענות על שני החלקים האלה.

לגבי החלק הראשון, במבשרת יש פוטנציאל אינטלקטואלי השכלתי כדי לפתח מנהיגות. הפוטנציאל הזה קיים. הבעיה היא שהפוטנציאל הזה עדיין לא מצא איזה שהוא דבק שידביק אותו מספיק, לזה אני מסכים בהחלט. אם אני אתן משל, זה כמו נגר. מה היכולת של הנגר ליצור דברים כל כך יפים? הרי בסה"כ יש לו קרשים, אלא מה, הוא לוקח את הקרשים האלה ושם דבק ומעצב אותם ומזה יוצאת יצירה יפה. זאת אומרת, יש קרשים, אין ספק, אבל צריך איזה שהוא דבק שידביק את הקרשים האלה ואני מאמין שלאט לאט יימצא הדבק הזה שידביק את האנשים כדי שיוכלו לפתח איזו שהיא מנהיגות בעלת עוצמה עם ידע אינטלקטואלי מינהלי ארגוני, כדי שיוכלו לנהל את הישוב הזה. זאת אומרת, בפוטנציאל זה קיים.

לגבי החלק השני, האמצעים הכלכליים כדי שנוכל לשאת את עצמנו, אילו אמצעים כלכליים אפשר לפתח כדי שנישא את עצמנו. גם על השאלה הזו ענה חברי ולפי דעתי הוא פרט את הדברים ואני לא יודע אם אני צריך לחזור עליהם. אני חושב שהדברים ישימים, מה שהוא אמר.

אני רק רוצה להוסיף משהו. אני לא רואה פסול בזה שמבשרת יכולה ליהנות משרותים של העיר. כל ישוב קטן, כל ישוב באיזה שהוא מקום הוא סמוך על גבה של איזו שהיא עיר יותר גדולה והוא לא נושא את עצמו ברשות עצמו. לכן אני לא חושב שהבעיה הזאת צריכה להיות כל כך אקוטית מדוע אנחנו לא נושאים את עצמנו מבחינת פיתוח משאבים כלכליים. אנחנו סמוכים לירושלים ואם אפשר ליהנות מהשרותים הקיימים שם, אני לא רואה בזה איזה שהוא

פסול. אם אנחנו יכולים לעבוד שם, אם אני מורה בבית-ספר תיכון בירושלים, זה לא אומר שאני צריך דווקא לפתח בית-ספר תיכון או משהו כזה כדי שאני אעבוד רק במבשרת. אם יהיה בית-ספר תיכון ואני אוכל להשתלב בו, מה טוב; אבל אם לא יהיה, אני עובד בירושלים. אותו דבר לגבי פקידי מס הכנסה או פקידי דואר וכך הלאה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> כלומר, אתה למעשה מייעד למבשרת מעמד של מה שקוראים עיירת שינה ליד ירושלים.

<u>מר דוד קירמה:</u> לא, זה אתה מפרש כך את דברי.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> לא, אני שואל.

<u>מר דוד קירמה:</u> לא כך אני הצעתי. אני מציע למבשרת לשים דגש על המשאבים שלה בכל התחומים. יחד עם זאת ליהנות ממה שאפשר ולא להוציא עליו הוצאות.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> מי יוציא את ההוצאות?

<u>מר דוד קירמה:</u> עיריית ירושים ממילא מוציאה אותן.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אם היא צריכה לקלוט את ילדי מבשרת, אתה אומר שאתה תשמח מאוד אם עיריית ירושלים תפתור לך על חשבונה חלק מהבעיות שלך.

<u>מר דוד קירמה:</u> כל אדם צריך לנצל את כל המערכות לטובת עצמו ואני חושב שאנחנו כתושבי מבשרת צריכים לדאוג לכך לנצל את כל המערכות הקיימות לטובתנו. אני אדם אנוכי, אמרתי מלכתחילה. אני חושב שבמצב של מבשרת עצמאית אנחנו יכולים להוציא את כל המשאבים על מה שלפי דעתנו מבשרת זקוקה לו, ולא להוציא משאבים על מה שאנחנו יכולים ליהנות ממנו בסמוך אלינו כשאנחנו לא צריכים להוציא על זה הוצאות. אני אתן דוגמא כדי להמחיש את זה: כראש רשות אני לא הייתי מייעץ לו נאמר לבנות בית-קולנוע, להוציא על זה כסף. מדוע? אפשר ללכת לראות סרט בירושלים. מדוע ללכת ולהוציא כל כך הרבה כספים נאמר על בית-קולנוע? בכסף הזה אפשר לבנות דברים אחרים במבשרת שלא קיימים, שאנחנו לא יכולים ליהנות מהם ממילא, וכך לפתח דברים אחרים. אולי כדי להמחיש, עוד דוגמא. מדוע שמבשרת תבנה למשל תיאטרון כשיש תיאטרון ירושלים שבו אנחנו יכולים לראות הצגות ולראות את מה שאנחנו צריכים וכך ליהנות גם מהדבר הזה וגם ממה שאנחנו יכולים לפתח.

לכן המצב הקיים הוא המצב האופטימלי לפי דעתי למבשרת ציון ומדוע שננסה לפגוע בו, אנחנו התושבים?

<u>מר עמי בן-דרור:</u> אתה הצגת את עצמך כאיש חינוך, אולי אתה יכול לתת תיאור של המצב או רמת החינוך בישוב והאם נוצרה עם השנים אינטגרציה בין החלקים שונים במערכת החינוך?

מר דוד קירמה: אני הייתי הרבה שנים יו"ר ועד של בית-הספר שבו הילדים שלי למדו, וזה בית-הספר שמאכלס את רוב התושבים. אני חושב שהיו נסיונות למצוא מסגרות נפרדות כאלה. התנהלה מלחמה עקשנית ועיקשת כדי שהמצב הזה לא יהיה, והיום לפי דעתי יש אינטגרציה טובה מאוד בתוך כל מערכת החינוך. אני חושב שמערכת החינוך עלתה, מתקדמת, יש היום הרבה אפשרויות מבחינת כמות התלמידים. בכל שיכבה יש היום הרבה יותר תלמידים, כך שאפשר למצוא מסלולים שונים לכל שיכבה. יש חטיבה שעובדת, יש רעיון לפתח בית-ספר תיכון, אם זה יהיה בר-ביצוע מבחינת כמות התלמידים והמשאבים. אני חושב שמבחינת מערכת החינוך אנחנו דווקא מחזיקים את עצמנו.

מר עמי בן-דרור: עד כמה יש מעורבות של הציבור במערכת החינוך ובמערכת התרבות של הישוב?

מר דוד קירמה: זאת פונקציה או פועל יוצא של המודעות הציבורית בכל תחום. היום יש הרבה יותר מודעות מאשר פעם. כמובן שעדיין קיימות שכבות מסויימות שהתחום הזה לקוי לצערי, אבל יש מודעות הרבה יותר גדולה מטבע הדברים כי הצטרפו תושבים רבים שהענין הזה חשוב להם ויש מעורבות.

פרופ' דניאל אלעזר: מה אם תתקבל החלטה שמבשרת יכולה להישאר כיחידה עצמאית אבל על תנאי שתושביה ישלמו בעד השרותים הציבוריים שיקבלו מירושלים ומכל יחידה מוניציפאלית אחרת? מה היית ממליץ אם כך?

מר דוד קירמה: אני חושב שזה נראה קצת מה שקוראים לא פייר. למבשרת יש מספיק בעיות שלה ובגלל זה יושבת הוועדה הנכבדה הזאת בפורום הזה, כדי לטפל בכל הבעיות שיש למבשרת. במקום לבוא ולנסות לבנות את מבשרת ולקדם אותה, ליצור לה עוד בעיה שעבורה יצטרכו לשלם עבור כל מיני שירותים שהעיר מספקת? זה נראה לי להטיל עוד מעמסה על גבה של מבשרת ואנחנו התושבים ודאי לא היינו ששים לזה.

מר חיים קוברסקי: עיריית ירושלים, תושבי ירושלים טענו שהם לא חייבים לשלם ארנונה יותר גבוהה כדי לפתור את הבעיות של מבשרת. הבעיות של מבשרת צריכות להיפתר או על-יד תושבי מבשרת או אם יש נסיבות מיוחדות, על-ידי המדינה, אבל לא על-ידי תושב שכן. מה תענה אז לתושבי ירושלים? אנחנו לא רוצים לשלם ארנונה כדי לתת על חשבוננו חינוך לילדי מבשרת שהם אינם בכלל גורם במימון שרותי העיר. לזה התכוון פרופ' אלעזר.

מר דוד קירמה: תלוי במה הדברים אמורים. אם הדברים קיימים ממילא בירושלים, ואנחנו בעצם לא מכבידים עליהם - והבאתי כמה דוגמאות, אם תיאטרון ירושלים ממילא קיים

מר חיים קוברסקי: עזוב את התיאטרון

מר דוד קירמה: לא, זאת דוגמא.

מר חיים קוברסקי: לתיאטרון יכול לבוא כל אזרח

מר דוד קירמה: נכון מאוד

מר חיים קוברסקי: הוא משלם כרטיס, זה כרטיס עלות. אבל מדובר בניה בבית-ספר, צריך להוסיף ספסלים, צריך לבנות עוד חדר בגלל זה, צריך לחלק כתות בגלל זה וכד'. בא תושב ירושלים או עיריית ירושלים ואומרת שהיא מוכנה לעזור לעיריה שכנה אבל היא לא חייבת לממן למקום שכן.

מר דוד קירמה: תושבי מבשרת אינם מעוניינים, גם להיפך, הם לא מעוניינים שבית-הספר התיכון יהיה בירושלים. תושבי מבשרת מאוד מאוד שואפים שבית-הספר התיכון יהיה במבשרת ואם משרד החינוך והרשות המקומית יהיה לה מספיק משאבים, אני חושב שהם שואפים, הם דואגים, הם אפילו עכשיו מאוד רוצים שבית-ספר תיכון יהיה במבשרת ולא יצטרכו לקבל שרותים בירושלים. גם עלינו זה מכביד שהילדים שלנו נוסעים לירושלים, גם אנחנו תורמים את סיבלנו בענין הזה. מי מאתנו מעוניין שהבן שלו יקום בבוקר ויתרוצץ עם ההסעות וכל מיני דברים כדי להגיע לעיר? אנחנו היינו שמחים מאוד שכל הבעיות שלנו תיפתרנה במבשרת. אבל זה כמו כל ישוב אחר קטן שקיים, התלמידים באזורי בית-שמש וכל מיני מקומות, הילדים שלהם לא נוסעים לעיר הסמוכה כדי ללמוד בבתי-ספר תיכוניים? זה האופי של כל ישוב קטן, לא אנחנו הבודדים והיחידים בענין הזה.

מר חיים קוברסקי: תודה רבה.

מר שלמה שלמה: אני גם רוצה להגיד שמהו.

מר חיים קוברסקי: אתה לא מופיע בסדר היום.

מר שלמה שלמה: אני 40 שנה שמה.

מר חיים קוברסקי: סליחה, יש לנו סדר.

מר שלמה שלמה: בשביל מה באתי?

מר חיים קוברסקי: אתה אורח רצוי. מי שרצה לדבר, נתבקש לשלוח לנו מכתב, להגיש לנו את עמדתו. אם תרצה, ברצון נשמע אותך אבל לא בישיבה היום כי לישיבה היום נקבע סדר יום. ברצון אנחנו מקבלים מאזינים, אבל להעיד יוכלו אלה שהוזמנו.

מר שלמה שלמה: יש בעיות שלא אמרו ורציתי להוסיף את זה.

מר חיים קוברסקי: תכתוב פתק לאחד החברים והוא יכלול את זה בדבריו. אנחנו מוכרחים ללכת לפי איזה שהוא סדר בדיון שלנו. אם תרצה להופיע בפנינו, נאפשר לך את זה בהזדמנות הקרובה.

עדותו של מר דוד רחמים

מר דוד רחמים: אני יליד מעברת מעוז ציון, נולדתי ב-52, בהקמת הישוב במעוז ציון הישן וגדלתי במעוז ציון, התחנכתי במעוז ציון ולפני כ-8 שנים קניתי מגרש בשכונות החדשות, מה שנקרא שכונות הווילות. כיום אני תושב שכונה חדשה, יו"ר ועד של שכונה ג', שכונה חדשה של שכונת החדשים.

בגלל שגדלתי בישוב הישן, ולמעשה בחלק האחרון, ב-8 השנים האחרונות אני מייצג שכונה חדשה, וגם בין יתר התפקידים שלי שימשתי כיו"ר ועד הורים בבית-הספר הממלכתי שדוד קירמה אמר שהוא אחד מהגדולים, לי היתה מעורבות אישית להכיר גם את הצד של הישנים וגם את הצד של החדשים.

לדעתי מה שקרה בישוב שלנו, אני הייתי בין אלה שצעקו בעד התושבים החדשים שיגיעו, כיוון שראיתי שזה קרש הקפיצה לנו הישנים להשתלב ולעלות את רמת הציפיות שלנו מעצמנו בכלל וגם את רמת החינוך.

לדעתי מבשרת, אם יש דוגמא לאינטגרציה, זו מבשרת ציון. אני אב לשלושה ילדים ושלושת הילדים שלי כל הזמן מסיבות בבית שלנו, בדרך כלל כל יום ששי או שבת יש מסיבה אצל מישהו אחר, וחלק גדול מאוד מהמסיבות היו אצלי, וראיתי ילדים משני חלקי הישוב. היום בכלל אין שום הבדל, לא להנה ולא להנה, אני לא מרגיש שום הבדל ושום נחיתות. אף אחד לא יכול להרגיש שום נחיתות.

מבחינת החינוך לדעתי אנחנו היום מסוגלים לכלכל את עצמנו. יש לנו היום פוטנציאל, ואני אומר זאת מתוך נסיון שלי. לדעתי טמון פוטנציאל אדיר בישוב הזה, יש מרכז מוחות בלתי רגיל וכשרציתי להתחיל באיזה פרוייקט כלשהו, הרמתי טלפונים ולא היתה לי שום בעיה להשיג כל אדם בכל תחום שרציתי והוא היה מוכן להרתם. הבעיה המרכזית היא אדם שילכד את השורות ויקרא לאנשים, האנשים מוכנים לקריאה, הם מחכים שמישהו יקרא להם לבוא ולעזור. אני נוכחתי וראיתי את זה.

לדעתי אנחנו צריכים לשאוף, השאיפה שלנו צריכה להיות לתת את כל השרותים, להיות מסוגלים לתת את כל מה שיש היום מה שיש בקהילה. בניגוד לחברי דוד, אני חושב שישוב צריך - ראשית, אני רוצה הרבה תרבות, אני רוצה לשאוף להעלות את רמת החינוך שלי, אני רוצה לשאוף שהילדים שלי, אני רוצה בית-קולנוע ואני רוצה כספומט ואני רוצה בנק ואני רוצה סופר, אני רוצה כל מה שאפשר בקהילה. אנחנו חיים פעם ואני רוצה לחיות כמו שצריך וכמו שצריך בשבילי זה גם לקפוץ לקנות פיצה, גם זה כמו שצריך, שיהיה לי מקום לקנות פיצה. אני חושב שבישוב הזה אנחנו מסוגלים. גם מבחינה כלכלית הישוב בחלקו הגדול מבוסס והשכונות החדשות היום אלה

אנשים שמסוגלים לשלם ואני מאמין שצריך לשלם עבור שרות, אי אפשר לקבל בחינם שום דבר. מי שרוצה איכות חיים, משלם עבורה, לא יעזור. אתה לא רוצה איכות חיים, תיסע למצפה רמון.

<u>מר דוד קירמה:</u> גם שם יש איכות חיים.

<u>מר דוד רחמים:</u> בכל מקום יש איכות חיים, אבל אני חושב שבשביל איכות חיים משלמים. היום הכל מתבטא בכסף וזה לא יעזור, הכל זה כסף. אבל מצד שני יש לנו גם בעיה של תושבים שלא מסוגלים. אני חושב שלתושבים האלה צריכה לקום ועדה, אם אנחנו רוצים להעלות את רמת השרותים שלנו. אני מסוגל לשלם טיפה יותר ארנונה, אני אשמח לשלם אם אני אקבל שרותים יותר טובים, אני אשמח לשלם את זה ואני מוכן לסבסד את שכני במעוז ציון שמסוגל פחות בגלל הבעיות ההיסטוריות, כמו אבא שלי. אבא שלי גר במעוז ציון, הוא חי ממשכורת של אלף שקל ויש לו 450 מטר בית, כיוון שכל ילד שהתחתן הוסיף עוד חדר ועוד חדר כדי שהוא יחיה לידו עד שהוא יסתדר קצת. היום יש לו שטח ענק, אבל הוא לא מסוגל לשלם ארנונה. לאדם כזה, שתהיה ועדה ציבורית שלנו, לבדוק כל ענין לגופו ולא להגיד איזור א', איזור ב'. אני מתנגד לאיזורים. אני מתנגד למקרים ספציפיים, כיוון שגם באיזור מעוז ציון יש אנשים שמסוגלים לשלם ארנונה לא פחות ממני שאני גר בשכונה ג', ואני חושב שבשכונה ג' יש אנשים שצריכים לבוא לקראתם. הגיעו לוילה, אבל אין להם מה לאכול. גם פה צריך להתחשב. במקרו צריך לקחת יותר מסים, בתנאי שמקבלים רמת שרותים. אבל גם להתחשב באנשים שלא מסוגלים לשלם.

אני חושב שיש מנהיגות, דיברתי עם מספר אנשים. אני אישית מוכן להשתלב, לעזור, אני לא צריך תמורה, לא צריך משכורת. אני מוכן להשתלב, לעזור כדי להקים גוף שהוא בלתי תלוי, גוף שיביא להעלאת רמת השרותים ראשית בחינוך. אני חושב שהחינוך שלנו ב-5 השנים האחרונות, יש תוצאות טובות מאוד, תוצאות מצויינות. אני חושב שאנחנו צריכים לשאוף לבית-ספר תיכון ואנחנו עובדים על זה כבר כמה שנים, של עוד כתה ועוד כתה. אני בין אלה שעובד על זה, אני בעד שיהיה בית-ספר. אני חושב, בניגוד לחברים אחרים, שמהיום צריך לחשוב על 5 שנים הבאות, כיוון שמי שיראה מה קורה בכיתות א' במבשרת יבין. 7-8 כתות א' יש לנו וכל שנה אנחנו לא מדביקים את הקצב. תודה לאל, יש לנו מצב של משפחות צעירות עם ילדים ואני חושב שאנחנו צריכים לדאוג ולתכנן נכון מהיום אם אנחנו רוצים בעשור הבא לא להיות תלויים בעיריית ירושלים, ואני לא רוצה להיות תלוי בעיריית ירושלים, עם כל הכבוד וההערכה, אני רוצה שיהיו לי שרותים משלי.

מר חיים קוברסקי: אתה תואיל לומר לנו גם משפט ברור.

מר דוד רחמים: אני נגד הסיפוח, חד משמעית. אני נגד הסיפוח חד-משמעית כיוון שאני חושב שעיריית ירושלים לא יכולה לתת לי שום דבר שאני לא מסוגל לייצר בעצמי. שמעתי קודם שאמרת שאנחנו רוצים להיות תלויים בעיריית ירושלים שמשלמת את הספסלים. עיריית ירושלים לא משלמת את הספסלים, עם כל הכבוד וההערכה, משרד החינוך משלם. על כל ילד שמגיע לבית-ספר משרד החינוך מממן את זה, משרד החינוך משלם את זה. הילדה שלי היום לומדת באקדמיה למוזיקה בירושלים בגלל שאין לנו את החלק הזה של האקדמיה במבשרת, בכתה ז' שלחתי אותה לאקדמיה ואני משלם שכר-לימוד כל חודש בהוראת קבע לאקדמיה למוזיקה וזה עולה לי המון כסף. אם אני רוצה, אני אשלח את הילדה שלי לבית-ספר פרטי ואני אשלם, או שהיא תלמד בבית-ספר ואז זה לא יעלה לי. לכן עיריית ירושלים לא מממנת שום דבר. אם משרד החינוך יסייע לנו להקים יותר, להגיע לבית-ספר תיכון - ואם נגיע לבית-ספר תיכון נדע לכלכל את עצמנו - כמובן שבמבשרת אי אפשר להקים גם בית-ספר מקצועי ובית-ספר טכנולוגי, לכן יש לנו את הפריפריה ולכן אנחנו צריכים להעזר בפריפריה ותאמין לי, אנחנו משלמים. משרד החינוך משלם. כך שאנחנו לא רוצים להיות פרזיטים, אנחנו רוצים לחיות זכות עצמנו, בזכות ולא בחסד.

לדעתי חד משמעית צריך להיות נגד הסיפוח, כיוון שאני רואה גם את הבעיות שיש לטדי קולק, טדי קולק לא יכול לפתור את כל הבעיות. יש בעיות במינהלת גילה, יש בעיות ברמות ויש בעיות בכל מקום. נכון, היו לנו בעיות במבשרת. הבעיות היו החמולות, בעיות החמולות. כל אחד רצה שאיש שלו ינהל את הישוב. לדעתי היום זה נפל, זה נפל היות והצטרפו אלינו תושבים חדשים וחלק גדול מהתושבים הישנים הולכים כמיקשה אחת עם התושבים החדשים כיוון שהאינטרס הוא אינטרס לקדם את המטרות, באופן לא אינטרסנטי אלא באופן שרוצים לקדם את בעיות הישוב לראות את בעיית החינוך שלדעתי על זה צריך לשים את הדגש, כי זה העתיד שלי.

חד-משמעית אני לא דוגל בסיפוח. אני דוגל בשיטות של לשכנע.

מר חיים קוברסקי: אולי תתייחס לעוד שאלה. מר רפי בן-חיים שהעיד ראשון אמר לנו שלדעתו הוועדה הקרואה קידמה מאוד את הישוב ולכן הוא היה רואה תועלת בכך שהבחירות במבשרת תהיינה בעוד שנתיים כדי שהתהליך הזה ייצב ויבסס את הישוב. מה דעתך על כך? אתה חושב שהישוב היום בשל כבר להנהיג את עצמו או שדרושה לו איזו שהיא אורכת נשימה להתפתחות מקדימה?

מר דוד רחמים: בכנות יש לי הערכה מלאה למר כהנא, הערכה מלאה. מר כהנא לדעתי במיגבלות שלו עובד קשה, יפה ואני מלא הערכה לבן-אדם הזה ולוועדה ואני אומר זאת בשיא הכנות. חלו תמורות, דברים זזו, יש לנו את כל מה שלא היה לנו. לדעתי הוא קידם הרבה יותר מאשר קידם חלק גדול מהמועצות שנבחרו על-ידי הציבור. אבל אם יגידו לנו בעוד חודשיים, בנובמבר

מר חיים קוברסקי: זאת לא סמכות שלנו, אבל הואיל והענין הוזכר, רציתי לשמוע את דעתך.

מר דוד רחמים: אני לא הייתי הולך כקיצוני בעוד שנתיים. אני הייתי נותן פרק זמן טיפה יותר מאשר חודשיים-שלושה כדי להתארגן. כיוון שאני אומר אישית אנחנו התחלנו להתארגן, אני כבר בשכונה שלי קיימנו מספר פגישות ודווקא מהחדשים, יש אנשים שכן מעוניינים לרוץ ואלה אנשים עם פוטנציאל גבוה מאוד, אנשים שהיו תתי-אלופים בצה"ל ואנשים שאנחנו מנסים לקדם אותם היום. יש לנו כמה דברים כאלה ואני נגד זה שנדחה את הבחירות לעוד שנתיים.

מר חיים קוברסקי: אני רוצה להיות בטוח שהבינותי אותך נכון. אתה אומר ככה: שנתיים זה תאריך רחוק מדי

מר דוד רחמים: ו-3 חודשים זה קרוב מדי.

מר חיים קוברסקי: אז זה צריך להיות באמצע, בין 3 חודשים

מר דוד רחמים: לדעתי צריך תאריך של לפחות 6 חודשים, בין 6 ל-8 חודשים שיגידו שתהיה מערכת בחירות כדי שנוכל להתארגן והפעם להתארגן כי זה הצ'אנס של החיים שלנו, אסור לנו לפספס כיוון שאני לא רוצה להיכשל. אם לא רוצים להיכשל, צריך להכין שיעורי בית. אנחנו צריכים לעשות שיעורי בית והפעם אני אישית לא ארפה מזה.

מר חיים קוברסקי: ענית לנו באופן ברור. יש שאלות? אתה רואה, דיברת כל כך ברור שאפילו אין שאלות לחברי הוועדה. תודה רבה לך.

מאחר ועו"ד בביוף עוד לא הגיע, לפנים משורת הדין, ניתן לך אפשרות לדבר כמה דקות.

עדותו של מר שלמה שלמה - מעוז ציון ב'

אני נמצא 40 שנה במעוז ציון, משנת 51, 30 שנה עבדתי בסולל בונה ואני מראשי אנשי המקום. יש אנשים שיכולים לשרת את המקום. פעם היה מקרה חמור, אבל עכשיו יכולים לשרת את המקום. אני מבקש, יש אנשים חלשים במקום, הם לא יכולים לעמוד בארנונה. האדם הזה נכנס, אין ביקורת עליו,

הוא לא מתחשב לא באלמנות, לא בהסכמים, לא בנכים מאה אחוז. והביוב, אנחנו סובלים 40 שנה, אין לנו ביוב, זורם בכביש. הוועדה שבאה לא עושה ביקורת, אפילו המועצה המקומית שלנו - חוץ מכהנא - לא עושה להם ביקורת מה הסעושים, מה הם לא עושים. הם צריכים לעבור בכבישים ולראות מה הולך בכבישים. ישבו פה שלושה אנשים ולא דיברו על הביוב שאנחנו סובלים ביום ובלילה, ביום שבת, בלילה של שבת זורם בכביש, מגיע 40-50 מטר ברחוב, מהריחות לא יכולים לישון. אומרים שכהנא לא עושה מאה אחוז, הוא אדם הכי אכזרי, הוא לא מתחשב באף אחד, הוא חושב ארנונה, הוא משאיר את כל העבודה למזכיר. הוא לא מקבל קהל שכואב לו. אני מבקש, יש הרבה אנשים שלא יכולים לעמוד וללכת לעיריית ירושלים, שמיד יעשו בחירות. יש בתוכנו אנשי מקום, יכולים לשרת את המקום והכל יכלו לעשות את הכל. אנחנו 30-40 שנה במקום, היה הכל הולך בסדר, האדם הזה בא, הוא עשה במרכז קצת עבודה, אבל זה לא מספיק. הוא צריך להתחשב באלמנות, בזקנות, מה שמגיע.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> הוועדה שלנו לא בודקת ולא הוסמכה לבדוק את טיב העבודה של האנשים שמנהלים את מבשרת לגבי הבעיות. בגלל זה קיים משרד הפנים ואם כאזרח יש לך בעיה, תפנה אל הממונה על המחוז או למנכ"ל משרד הפנים ותבקש שיבדקו את הבעיה הספציפית הזאת. אנחנו נתמנינו לבדוק את בעיית תחום השיפוט של עיריית ירושלים. אבל דבריך נרשמו והואיל ומשרד הפנים מקבל גם את הפרוטוקולים - ואגב, כל אחד יכול לעיין בהם - לנו אין סמכויות פיקוח לא על עיריית ירושלים ולא על עיריית תל-אביב ולא על מבשרת.

עדותו של עו"ד יוסף בביוף

<u>מר חיים קוברסקי:</u> עו"ד בביוף הגיש - ואני מציין זאת לשבח - את דבריו בכתב בקצרה ואני מציע שתוסיף עליהם.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> אני מודה ליו"ר ואני מציין שגם אשתי נמצאת כאן מפאת חשיבות הנושא לגבינו.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אנחנו מקדמים בברכה גם את רעיתך.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> תודה. אני הגשתי את תמצית הטענות שלי בצורה של ראשי פרקים בעצם ואני אעבור לפי הסדר. למעשה ראש הפרק הראשון זה נושא: האם צריכה ירושלים לגדול והאם היא צריכה לגדול לכיוון מערב.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אולי קודם כל תציג את עצמך.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> הייתי תושב ירושלים, נולדתי בירושלים בשנת 47, גדלתי בירושלים, לחמתי בירושלים במלחמת ששת הימים ואני תושב מבשרת

מאז שנת 84, הצטרפתי ב-81 לפרוייקט בנה ביתך בשכונה ב', בניתי בית דו-משפחתי עם שותף, אנחנו חיים שם, אני נשוי עם 3 ילדים, ילדי בגילאי 18 עד 10, הבנים הגדולים שלי מסיבות היסטוריות לומדים בירושלים בתיכון לי האוניברסיטה, הבת הקטנה שלי לומדת בבית-ספר ממלכתי ב' ובבית-ספר מרחבים למחוננים. אני עובד בירושלים, אשתי גם כן עובדת בירושלים. אם יש עוד שאלות כלליות, בבקשה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> לגבי הביוגרפיה, אנחנו מסתפקים. עכשיו לגבי העמדה.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> כמו שגם ראיתם אני עוסק בעריכת דין ומקיים משרד לעריכת דין בירושלים. חלק מהעיסוקים שלי זה בין תושבי מבשרת, כך שאני משלב בענין הזה את שני הדברים.

ברשותכם, אני עובר לתמצית הטענות שלי ואני באמת לא ארחיב. נתתי ראשי פרקים ואני רוצה להתייחס לנקודות מסויימות.

ידוע ומהמפורסמות שירושלים היא מהערים הגדולות ביותר בארץ, גם מבחינת אוכלוסין היום וגם מבחינת שטח. אני לא אחדש לועדה הנכבדה שלירושלים יש רזרבות או פוטנציאל שלא מנוצל או שלא מספיק שמאבים - משאבי אנוש ומשאבים כספיים - מושקעים בניצולו, ראה את איזור התעשיה עטרות שמתרוקן מיושביו. אני חושב שמשימה לאומית היא שלא לברוח משם, ומה שמצחיק הוא ששמעתי שגם הצבא לא בשמחה הולך לשם. אבל אני לא בטוח שמבשרת צריכה להיות איזור התעשיה של ירושלים. יש לי איזו שהיא הרגשה, מהכרת הנפשות הפועלות - והיה לי הכבוד להכיר את היועצים המשפטיים שמייעצים היום, ה"ה פינשטיין ובר-סלע ואחרים, לא רק במישור המשפטי - האנשים האלה בניווטו של מר וקסלר נדמה לי הולכים על גדול במושגים שאני לא מבין אותם, כי בסה"כ אמרתי, ציינתי קודם לבקשתכם בביוגרפיה שלי שנלחמתי גם בירושלים במלחמת ששת הימים ובסה"כ ירושלים גדלה וכיליד ירושלים, תושב ירושלים כל שנות צעירותי ובימים האלה אני עובד בירושלים, אני קשור אליה בכל נימי נפשי, אני לא חושב שפתרו את כל הבעיות של ירושלים, כך שאפשר לבוא ולקחת מסה של בעיות הן מבחינת שטח והן מבחינת אוכלוסיה ולצרף כרגע לירושלים. יש לה מספיק דברים שלה גם מבחינה תכנונית, יש בעיות שלא נפתרו, יש דברים לא מאוזנים ואני לא משוכנע שהאיזון הנכון יהיה בזה שיוסיפו בעיות נוספות או יוסיפו אתגרים נוספים שאני לא חושב שצריך אותם כרגע.

אני אומר שאין בהכרח יתרונות לגדל. יש דבר ואנחנו כולם יודעים את זה, יש דברים שכשהם אופטימליים בגדלים אופטימליים, הם מתקיימים טוב ואפשר להגיע לענין. אני לא בטוח שבזה שפתרנו את זה שפינוי האשפה במבשרת תהיה עם משאית הזבל של עיריית ירושלים, האם בזה פתרנו את

הענין, אני לא בטוח. אני חושב שיכול להיות שבסדר העדיפויות של עיריית ירושלים יהיה שמשאית האשפה תפנה אשפה ממרכזים אחרים ולא ממבשרת. לכן אני לא בטוח, ואני אומר את זה - כתבתי את הדברים, אני לא רוצה יותר מדי להרחיב, כי הבנתי שזמני מוגבל מבחינת הטיעון - אבל אני אומר שהנושא של יתרונות הגודל, נדמה לי שבמצב הנוכחי, ולפי הפירסומים בעתונות שעיריית ירושלים מצויה בבעיות תקציביות קשות גם כן, אני לא בטוח שהגודל יביא תועלת לא לירושלים ולא למבשרת.

אחת השאלות שהבנתי שתעלה או עלתה בצורה כזו או אחרת בפני הוועדה הנכבדה היתה השאלה הדמוגרפית והאם השאלה הזאת מצדיקה הרחבת תחומי העיר. אני חושב שודאי לא צריך, בגלל השאלה הזאת, לשלול עצמאות של ישוב קיים. אם רוצים לעשות חוק שיאמר שמבחינת מספר האוכלוסין מונעים את מספר אוכלוסי מבשרת וישובים אחרים כמספר אוכלוסי ירושלים - זה דבר פורמלי בלי שום משמעות מעשית. אבל אם מדברים על המשמעויות אני לא חושב שזה פרמטר שצריך לשקול אותו.

אני עובר לסעיף ח' בסעיף 1 בנושא של ירושלים. אני אומר שלא בהכרח הסיפוח או ההיטמעות של מבשרת בירושלים עדיפה בזה שאנחנו נהפוך ונתבטל כלפי הרשות הגדולה. דומני שהדברים - ויש פה אנשים שהם מומחים גדולים בתחום העירוני המוניציפלי, אדון קוברסקי עד כמה שאני יודע היה בעיריית ירושלים בזמנו איש חינוך ואחרי כן גם במישור של משרד הפנים. אני לא אחדש שום דבר שבתל-אביב, בת-ים, חולון ורמת-גן וגבעתיים יש איגוד ערים לכבאות ויש איגוד ערים לענין אחר, לביוב ודברים אחרים, ואפשר גם פה להגיע לתאום בין רשויות נפרדות שתקבענה את סדר העדיפויות שלהן, כל אחת, "ותלחמנה" על זכויות התושבים שלהם גם לענין חינוך וגם לענין בידור. הילדים שלי לומדים בירושלים ואני לא רואה בזה פסול. אני מאמין, לגבי הבת הקטנה שלי, שהיום למשל אני יודע שלהבדיל ממה שהיה לפני 5 שנים, שהיתה בקושי כתה אחת א או שתי כתות א', היום כתות א' זה 7 או 8 כתות. זה אומר שמספר האוכלוסין הצעירים שהביאו ילדים למבשרת שבאו מבחוץ גדל בצורה משמעותית ביותר. ואז אין לי שום ספק שאפשר יהיה לתת לילדים האלה חינוך במבשרת, בעוד 6 שנים, בעוד 5 שנים, גם במסגרת בית-ספר תיכון בלי שום בעיה. כיום אין את זה במבשרת, הילדים לומדים בירושלים. אני לא רואה בזה פסול. זאת אומרת, זה לא מפריע לי לבוא ולומר לכם שאני חושב שירושלים צריכה להישאר כרשות נפרדת. אני יכול גם להפנות את תשומת ליבכם לכך שאני ער לבעיות קשות מאוד שנובעות מזה שירושלים לא רוצה את מבשרת. לדוגמא, הבת שלי לומדת בבית-ספר למחוננים מרחבים ששייכת למחוז ירושלים, בית-ספר מרחבים יושב פיזית בבית-ספר אדיהו בבית-שמש, ארחו אותנו שם, בזמנו הם היו באופק ירושלים והוציאו

אותם, בזמנו הם ארחו שם את בית-ספר מרחבים, יש בעיות חברתיות קשות ביותר, אני אחדש לכם דבר שאנחנו לא משתדלים להוציא אותו החוצה, על קירות בית-הספר - הילדים האלה לומדים יום בשבוע - אחרי פסח היה כתוב: אשכנאצים. לומדים שם גם ילדים מבית-שמש וגסילדים מכל ישובי הפרוזדור. לכן לא בהכרח הענין הזה, ירושלים לא רוצה אותנו. ישבנו עם מנהל מחוז ירושלים והדרום במשרד החינוך ואמרנו שבית-ספר למחוננים לא צריך להשקיע משאבים פעם נוספת, בבית-ספר אופק אין מספיק תלמידים, יש ימים שבית-הספר פנוי, בואו תארחו אותנו, וירושלים לא מתלהבת מהענין. לא בהכרח האינטרסים של תושבי מבשרת ימצאו ביטוי לכשהיהיה, אם חס וחלילה יהיה סיפוח.

אני חושב שבענין הזה נצא מקופחים, אין לי שום ספק - וכאן אני עובר לנושא השני, לנושא של רובע עירוני או מינהלת שכונתית ואני בא ואומר, זה פתח לזה שבנושא הזה ישלטו חמולות, הענין לא יתפתח בצורה מסודרת וזה נובע בין היתר מהנסיון, לפי פרסומים שקראתי בעתונות בבחירות למינהלת גילה שמונה כ-45 אלף תושבים, לפי הפרסומים הרשמיים עד כמה שאני יודע, השתתפו 1,100 איש. זה בטל בששים. 5 אחוזים מכלל האוכלוסיה השתתפו בבחירות והם יקבעו מה קורה מבחינת הענין הזה בגילה. יותר מאוחר אני אדבר על השאלה באמת עד כמה הם עצמאיים בכלל לקבוע.

<u>מר בנימין כהן:</u> 45 אלף תושבים אינם בעלי זכות בחירה. המספר קרוב יותר ל-20. אבל אתה טוען שהשתתפו מעט בבחירות, וזה נכון.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> הדוגמא הפשוטה ביותר היא כזאת: בכנס של הצופים בשנה שעברה ישבה מרכזת הצופים בירושלים ואמרה: רבותי, אני מאחלת לעצמי שנתברך בחבר'ה צעירים כמוכם ובגידול כמו שנגדל במבשרת מדי שנה בשנה. אני חושב שזה סוד גלוי, מבשרת היום מאוכלסת באוכלוסיה מרקע סוציו-אקונומי גבוה, עם מעורבות גדולה, עם ילדים שמוכנים להשקיע ועוסקים היום בקליטת העליה במבשרת. יש להם מה להגיד גם לבחירת מינהלת רובע. אני אומר, אולי לא פורמלית, אבל ברעיון הילדים מעורבים בחיי הקהילה, הם קולטים עליה במבשרת היום, חבר'ה מהצופים וזה אפשר לעשות. לצורך זה אני מונה אותם, גם מתוך 20 אלף, זה 5 אחוז.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> לא נפריע לך בדברין, אבל היות ונתת בכתב, אולי תאמר דברים שלא כתובים.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> אם שמת לב, אני לא חוזר על הדברים הכתובים ועובר עליהם. היום יש מעורבות יפה של תושבים במבשרת שהולכת ומתפתחת. אם היום עוסקים בענין 100 איש, אני מעריך שבהמשך זה ילך ויגדל. אני חושב שאם יש מסגרת של שלטון עצמי במבשרת, לא צריך לבטל אותה.

מר חיים קוברסקי: אני מתרשם מדבריך שאתה בעד קיומה הנפרד של מבשרת כמועצה מקומית. נכון?

עו"ד יוסף בביוף: נכון.

מר חיים קוברסקי: אתה מציע אלמנט שני, שלגבי דברים שמעבר לתחום ישובי אחד, בין-ישובי או רב-ישובי, שישתמשו במכשיר של אגדי ערים. נכון?

עו"ד יוסף בביוף: אני לא מכיר מספיק טוב את הצד הטכני, אבל בעקרון זה נכון.

מר חיים קוברסקי: אני פשוט רוצה לסכם כמה נקודות עיקריות. אני רוצה שלאול אותך שאלה. נניח שתהיה מועצה מקומית. אתה יראה - בדבריך ביטאת יראה - מפני החמולתיות. איך אתה רואה את זה לגבי הביטוי במועצה מקומית, כאשר תוחזר זכות הבחירה של התושבים?

עו"ד יוסף בביוף: אלה בעצם דברים שמצויים בהמשך דברי. אני הגשתי את הבג"צ בשנת 88 בנושא המיסים, זו היתה יוזמה שלי, אחר כך הצטרפו תושבים נוספים. הרקע לבג"צ הזה היה הענין שהעלו את המיסים בצורה בלתי אפשרית. בלתי אפשרית לא מבחינת גובה המיסים אלא מבחינת החוק. אם אתם זוכרים היתה הקפאה ב-86

מר חיים קוברסקי: כן, זוכרים.

עו"ד יוסף בביוף: אז גיליתי שישנו שיתוף פעולה ויכול להיות שיתוף פעולה יפה מאוד בין האוכלוסיה הוותיקה, אם זה מה שאדוני מתכוון, ובין האוכלוסיה החדשה. אם אני יושב פה היום ויושב חברי ברזני ואנחנו מתואמים לא מעט במשך 3-4 השנים האחרונות, אני חושב שזה סמל לשיתוף פעולה ולא בהכרח ענין החמולתיות חייב לפעול.

אם יורידו את המוטיבציה של התושבים לעסוק בענייני הקהילה ולעסוק בענייני הישוב, יש פתח לזה שהחמולתיות תפלוש עוד פעם לתחום הזה. אם יתנו אפשרות לתושבים ולתושבים יש אינטרס להיות מעורבים, כך אני למד, אני גם לוקח מעצמי, אני יודע שעשיתי כל מיני דברים ואני רוצה לעשות כל מיני דברים, בזה אני חושב שזה הפתרון. אני לא רואה את הענין של חמולתיות כעקב אכילס ואני אכנס לזה בהמשך.

מר חיים קוברסקי: בנייר שלך הבאת את האלרנטיבות, ניתחת אותן יפה והסברת למה לא להשתמש בהן, לא ברובע, בפתרון ע"י הקמת מועצת רובע, ולא על-ידי מינהלות. אתה לא התייחסת בנייר לאפשרות נוספת שקיימת בחוק, אפשרות קיומה של מועצה מקומית בתוך עיריה.

עו"ד יוסף בביוף: אני לא מכיר את הפרוצדורה הזאת, אבל אני שומע ואני אענה לך איך זה נראה לי. אם המשמעות של פרוצדורה הזאת היא

שמבשרת נשארת כיישות עצמאית והמסגרת היא מסגרת מטרופוליטנית גדולה ולזה זה נועד, זה מקובל עלי. אבל אם המשמעות של הענין הזה זה שלוקחים בעצם את המועצה המקומית והופכים אותה למינהלת רובע, למינהלת שכונה, זה לא מקובל עלי. מכיוון שאני לא ער לכל הפלוסים והמינוסים של הנושא שאתה העמדת בפני, אני לא יכול להתייחס, אבל בגדול זה הענין. אם העצמאות נשמרת, אם יש לנו אפשרות להשפיע, אם תישאר לנו מוטיבציה לבחור ולהיבחר, זה לא מפריע לי. אני יודע שהיה נסיון לא מוצלח בנושא הזה פעם אחת, אם אני מכיר את הנושא, או לפחות מהלימודים, נדמה לי שהיה נסיון אחד שהוא לא מוצלח, בצפון, בחיפה נדמה לי.

<u>מר חיים קובר סקי:</u> אתה צודק. גם בעובדה וגם בעריכתה. זה נכון אבל נניח, אני דווקא שואל ואני אומר מראש, אני לא נוקט עמדה, לפעמים אני שואל שאלה כדי לעזור לקבל הבהרה ועמדה, אבל הוועדה אין לה עדיין שום עמדה. אבל נניח שטעמים לאומיים עתידיים מחייבים שמירת מאזן דמוגרפי, שאתה הזכרת אותו בתוך דבריך והוא מופיע כאן, ואז מתוך כך יבוא מישהו ויטען שצריך להרחיב את גבולות ירושלים גם מפאת צרכי שטח וגם מפאת ראיה לאומית שמישהו יכול להסכים לה או להתנגד לה ואני ברגע זה לא קובע עמדה בכלל. ואז יבוא מישהו, יעלה רעיון, בואו ונעשה דבר שהוא מצד אחד שומר את המסגרת הדמוקרטית של תושבי מבשרת ירושלים שיכולים לבחור להם מועצה מקומית בתוך העיר, שסמכויות מסויימות נשארות בידם, ואז ניתנת גם למיון הסמכויות, אילו סמכויות חשובות כדי לקיים חיים יום-יומיים שוטפים מקומיים; והיא תהווה חלק מהעיר ירושלים. כלומר, מועצה מקומית בתוך עיריה, זה לא פתרון מטרופולוטיני, אני לא רוצה להטעות אותך, זה פתרון מוניציפאלי למעשה שיש בו כמעט כמו שתי דרגות, יש מועצה מקומית לתחומים שמגדירים את סמכויותיה, והיא חלק מתוך מערכת עירונית כוללת.

דבר כזה היית נוטה לחשוב עליו? אתה לא חייב גם לתת תשובה במקום. כיוון שניתחת פתרונות, רציתי להזכיר פתרון נוסף שקיים בחוק.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> אם הבעיה של ירושלים היא בעיה ספציפית, לא הייתי הולך על פתרונות שישנם היום בחוק. הייתי בא ומחוקק חוק ירושלים רבתי, אם זו הבעיה, אם במעמד של ירושלים כבירה או שיקולים דמוגרפיים יהיו קווים מנחים, לובי מספיק חזק לירושלים בכנסת, שיחוקקו חוק ספציפי ובענין הזה אני חושב שלא צריך ליישם בהכרח פתרונות שקיימים בחוק הנוכחי. זאת אומרת, אפשר אז לקבוע את סדר העדיפויות ואת מידת הדרגות שאדוני כרגע העלה, צריך היה לקבוע ספציפית בחיקוק מיוחד. נדמה לי שאם זו הבעיה, דינה לפתרון ברמה לאומית - דהיינו בחקיקה ראשית של

הכנסת - ולא במציאת פתרון שנעשה וכבר יש נסיון לא טוב לגביו בעבר, במקום אחר שאני לא בטוח שיש בו

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני מודיע לך על סמך נסיון ממושך שעיריות שלמות אינן טובות.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> אני מסכים אתך ואני מיד אעבור לנושא הבא. גם המועצה המקומית מבשרת בזמנו לא היתה טובה, לא היתה טובה כי היה כספים ממפעל הפיס שלא לקחו כשהיה צריך, היא לא היתה טובה כי גם אנשים שבין הוועדות הקרואות - אני רוצה להגיד לכם, אני ניהלת משפט נגד חברת ערים באופן אישי. המקרה שלי הוא כזה, אני גר במבשרת בשכונה ב', הבית שלי הוא הבית האחרון בשכונה ואני הייתי יו"ר הוועד וכשבאו לעשות את השכונה באתי אליהם, כל הדיירים כיו"ר הוועד פנו אלי, ואני הפכתי להיות לצינור שהעביר את המסרים לערים. ואז חברת ערים באה אלי ואמרה: אם ככה, ליד הבית שלך, אתה גר בקצה השכונה, אתה לא מקבל את הפיתוח. היא לא אמרה את זה בקול רם, אבל זה מה שהיא עשתה והם לא עשו, שכונה ב' במבשרת הוצפה באבן משתלבת במדרכות, לי לא נתנו. ליד הבית שלי, הכניסה של הבית שלי לא מרוצפת. הכביש ליד הבית של לא זופת, וזו עובדה. אני הגשתי תביעה לבית-המשפט. קבע כבוד השופט חשין - תיק אזרחי 1301/87 בבית-משפט השלום בירושלים - קבע שהיתה כוונה של חוסר תום לב בכל הפעילות של בנין ערים. למה אני מספר את זה? כי בדבר הזה היה דבר, שמעתי דבר ששמעתי אותו ממש כעסתי. מנהל מחוז ירושלים של ערים כששאלתי אותו למה ברמות ובירושלים בבנה ביתך שילמנו את אותם שיעורים לפיתוח ואנחנו מקבלים פיתוח ברמה יותר נמוכה, כי ברמות בירושלים גם הכבישים מכוסים באבן משתלבת, אמר בבית-המשפט בעדות בשבועה ש-25 אחוז מהכספים שערים גבתה באמצעות פרוייקט הזה של בנה ביתך ניתנו למועצה במבשרת או היו מיועדים למועצה במבשרת כדי לפתח תשתית של כל הישוב. אני אומר, לא ניצלו את זה, אין לי שום ספק שלא ניצלו את זה, ואני יודע שלא ניצלו את זה מכיוון שבזמנו כשאני פניתי ואמרתי לראש המועצה: אדון דוויק הנכבד, שהיה יו"ר הוועדה הקרואה, אל תעשה כך ואל תעשה אחרת, הוא אמר לי ביחס לקבלת השכונה שלנו, כי הם לא השלימו את הפיתוח, הוא אמר לי: תראה, אבל ערים הבטיחה לתת לי איזה שהוא גן שבזמנו התחייבה לתת אותו. אז מה הגליק הגדול? עכשיו ענין הגן הפך להיות מנוף ללחץ כנגד התושבים.

לכן אני אומר, לא ניצלו משאבים שהיו. במסגרת נושא המיסוי מישהו בא ואמר לי: אתם במבשרת משלמים מיסוי נמוך. אני אומר, אם לא היו המיגבלות של השנים האחרונות בחקיקה, המיסים במבשרת היו עולים יותר ואז נדמה לי שלא היתה התנגדות של התושבים שהמיסים יעלו בתנאי שיקבלו

שרותים כמובן. אין לי שום ספק שלא זו הבעיה. גובה המיסים, ברגע שלא תהיה הגבלה מבחינה פרוצדורלית חוקית, אני לא חושב שזו תהיה בעיה.
אני רוצה שוב להזכיר לכם, אני יכול שוב להעיד באופן אישי. כשמר כהנא נכנס לכהונה שלו, בג"ץ המיסים שאותו אני הובלתי מצא את פתרונו בדרך של פשרה, הדרך היתה על דעת תושבים ותיקים ועל דעת תושבים חדשים יחסית שישבנו יחד בחדרו של מר כהנא ומצאנו פתרונות, ומצאנו פתרונות שלא יהוו מבחינת הפיכת אנשים למבקשי עזרה סוציאלית. קבענו שייקבעו אמות מידה, קבענו פתרונות ביחס לגודל, לזה שהבתים לא נמדדו ושימדדו אותם מחדש, ואכן עשו סקר והעלו את האחוזים עד כמה שאני יודע. בשיתוף פעולה פורה אפשר להגיע לתוצאות יפות מאוד. זו דעתי לפחות.
אני אצמצם פה את נושא המיסים ואעביר לסעיף 4, מבשרת ציון כישוב עצמאי. אני לא אחדש לכם שאנחנו פרבר כפרי של ירושלים

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני מבקש שהחומר הזה יצורף לפרוטוקול.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> יש אנשים שבאים ואומרים שיש כביש והכביש שחוצה את הנשר, לא עוברים. זה שטויות. אצלי בערב היו ילדים, חגיגת כתה של הבת שלי, באו ילדים מכל העיר ויש לנו חברים ממעוז ציון מהאוכלוסיה הוותיקה ומהאוכלוסיה החדשה, ויש לנו חברים ממבשרת הישנה. זה פועל יוצא לזה שהילדים לומדים ביחד, משתתפים בפעילות ביחד ואנחנו נפגשים. כך היה גם לגבי הילדים הגדולים וכך זה קיים כיום לגבי הילדה הקטנה ואני חושב שזה מה שיוביל בטווח של 5-7 שנים, הילדים יביאו לקשר טוב בין ההורים. כך זה צריך להיות וכך זה ייעשה. ההתפתחות הזאת היא טבעית, אפילו אם יתוקקו חוק וישימו כבישים וישימו חומות, זה מה שיהיה, כי הילדים לומדים ביחד. הילדים לומדים ביחד, הם משחקים ביחד ונפגשים בערב בערבי כיתה ואחר כך הולכים לצופים ועושים פעילות ביחד. אין שום סיבה שלא יהיה קשר בין ההורים כמו שהוא נוצר ולדעתי הוא נוצר, נוצר גם לגבי וגם לגבי עולים חדשים שגרים והרבה יותר בעצם ביחס לאוכלוסיה הוותיקה.
לכן הענין הזה לא נראה לי ואני הייתי מבקש מהדעה הזאת להתעלם, כי מבשרת שינתה את פניה. מבשרת של היום היא לא של לפני 10 שנים. לפני 10 או 12 שנה, כשבא אדם אלי וקנה חלקה במבשרת, אני הסתכלתי עליו, לא הבנתי מה הוא עושה ושאלתי אותו אם הוא בטוח שהוא הולך להשקיע כל כך הרבה כסף בבניית חצי דונם, בבית סמוך וכו' וכו'. האוכלוסיה של מבשרת שותיתן את הטון להבא, אין לי שום ספק, תוביל ותסחוב את כולם כלפי מעלה. אם הדעה היא שלילית או יש רפיון ידיים, זה יביא לרפיון ידיים. אבל אם יש אוכלוסיה שהיום מוכנה לתרום ותורמת בפועל - רבותי, יש ועדה קרואה, כל האנשים שלוקחים חלק היום בחיי הקהילה במבשרת, לא היו

חייבים לעשות את זה, יש ועדה קרואה, למה הם צריכים לעשות? אם ישבים בוועדות חינוך ובוועדות אחרות - ויש פה אנשים שמשקיעים הרבה מאוד שעות, אנשים עסוקים, מילקה עובדת הרבה מאוד שעות וכן מתעסקת בענין, ותורמת בחיוב רב - ואין שום סיבה שלא נמשוך את הענין קדימה ולא נלך לפתרון שיהיה, אני מניח, סדר גודל של שנתיים עד 4 שנים, אין שום סיבה שהישוב הזה מבחינה מוניציפלית לא יהיה דוגמא לישובים אחרים.

להזכירכם, יבנה לא היתה מה שהיא היום. היה מי שהוביל וזה הפך להיות לשלגר. היה לי חבר טייס ששלחתי אותו לקנות ביבנה קרקע כשהוא חשב לצאת מהבסיס, זה הוא הסתכל עלי. בהמשך הוא קנה והוא מברך על כל יום.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> הושמעו כאן שתי דעות - לא שזה נוגע לנו, אבל מכיוון שהושמעו שתי דעות מעניינת אותנו גם דעתך לענין זה - היה חבר אחד שטען שרצוי שהוועדה הקרואה הקיימת תתפקד לפחות עד לגמר הקדנציה של הרשויות המקומיות, כלומר כשנתיים. אחרי כן דיבר חבר שקדם לך, מר דוד רחמים, ואמר שנתיים לדעתו זה זמן ארוך מדי, אבל לדעתו 3 חודשים זה גם כן זמן קצר מדי, והוא היה רואה כזמן סביר כדי שיוכלו להערך לקאת חיים ייצוגיים בישוב לפחות 6-8 חודשים. אני מדייק, מר דוד רחמים?

<u>מר דוד רחמים:</u> אמת.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> מה דעתך בענין זה?

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> אני מוכרח לומר, לא הקדשתי לזה מחשבה. נדמה לי שהבחירות עומדות להתקיים בנובמבר השנה, זה המועד שהן היו אמורות להיות. אני חושב שזה לא מהותי 3 חודשים או שנה. הרעיון הוא שהבחירות צריכות להיות והישוב יעבור לניהול עצמי בלי ועדה קרואה בצורה פוזיטיבית, יש אנשים שמוכנים להשקיע בזה ומשקיעים זה הרבה מאוד ואין לי ספק. אני חושב שבחירות תוך 3 חודשים זה מהר מדי, פשוט מכיוון שלא הכריזו על בחירות. אם יש הכרזה והענין הולך קדימה, אני לא רואה את ההבדל בין 6 חודשים ל-3 חודשים בענין הזה. אני מעריך שהזמן האופטימלי הוא בין 6 חודשים לשנה, שהענין יכול לעבור ללא חריקות. אני לא רוצה לקבוע, אני לא מספיק מבין בזה כדי לקבוע, אבל תחושתי היא שבמסגרת של תוך שנה מהיום הענין יכול ללכת בצורה יפה ומסודרת. אין שום סיבה למה לא.

אני חושב שידוע לכם, לא אחדש, שיש מסה גדולה מאוד של אנשים שמתנגדים לסיפוח, זה סדר גודל של 75 אחוז אם אינני טועה מתושבי מבשרת. אני יודע שהיתה עצומה שנימנו לפחות 3,000 איש שחתמו על העצומה. אני בא ואומר, לא מה שהיה הוא שיהיה. אי אפשר לבוא ולומר, אי אפשר ליישם בין הוועדה הקרואה הקודמת של אדון כהנא לוועדה הקרואה הזאת. בוועדה

הקרואה הקודמת לא ישבו אתו צוותים ולא עשו אתו עבודה ולא עשו כל מיני דברים. מבשרת היום, גם בעקבות השולם - מה שאני קורא שולם בין ערים לבין מבשרת - הולכת כרגע שכונה ד' פורחת גם מבחינת בניה בפועל וגם מבחינת הביקוש, הדוגמא הכי טובה זה שלבתים טוריים שלפני חצי שנה נתנו סדר גודל של 60 אלף דולר ליחידה, כולל הפיתוח, במיכרז האחרון של המינהל ל-85 אלף דולר או משהו דומה. זה מראה שהביקוש הוא גדול, האוכלוסיה שרוצה לבוא למבשרת באה בגלל סגנון החיים של מבשרת, בגלל האופי הכפרי של מבשרת.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> מי הם אלה הבאים החדשים למבשרת?

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> אני עוסק באופן אישי באחד הפרוייקטים של הבתים הטוריים במבשרת בשכונה ד', ישנו יהודי שבא מרחוב אפרתה, מנהל סניף בנק.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני לא מתכוון דווקא לירושלים, אני מתכוון מהערים. ירושלים, תל-אביב, חיפה.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> בגדול, אני מדבר על מספר חוזים שעשיתי, באו מטורונטו ובאו מלוכסמבורג. יהודים ישראלים שמשרתים את המדינה בחו"ל ובאו מירושלים, ויש לנו חברים שבאו מרעננה וגרים היום במבשרת, וחברים שבאו מהרצליה וגרים במבשרת, וחברים שבאו מרמת-גן וגרים במבשרת ומגיעים יותר מהר למקום העבודה שלהם ברחוב לילנבלום בתל-אביב ממבשרת מאשר ממרכז רמת-גן. זו עובדה. יש לי חבר שעובד בבנק לאומי שנוסע כל בוקר, יש מונית שאוספת, הוא אפילו לא משתמש ברכב פרטי והוא עושה את זה יום יום כבר כמה שנים. הוא גר, ניסה שנה אחת לנסוע לרמת-גן והם חזרו למבשרת וגרים בנוף הרים.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אם אפשר באופן כללי, היה טוב שתהיה לנו איזו שהיא סטטיסטיקה על הבאים למבשרת לאיזורים החדשים. פחות או יותר אם אפשר לקבל ידע מאין הם באו. לא רק לאחרונה אלא במשך השנים, זה מעניין לדעת.

<u>עו"ד יוסף בביוף:</u> לסיכום הייתי רוצה לומר, כששואלים אותי מאיפה אני, אני אומר שאני ממבשרת ירושלים, אבל להרבה אנשים זה לא אומר שום דבר, אני ירושלמי. אבל זה לא שולל את היישות העצמאית של הישוב. הקשר הוא קשר טוב, הזיקה של מבשרת לירושלים צריכה להיות. אני לא הופך את מבשרת למרכז העולם, אני לא מצפה שבמבשרת יתפתחו אלף ואחד דברים שישנם היום בערד למשל, שהיא אותו סדר גודל של תושבים. אני לא בטוח שאני מוכרח אותם במבשרת, יש את ירושלים על יד, אבל זה לא אומר שצריך לשלול את העצמאות של מבשרת וצריך להפוך אותה לאיזו שהיא גרורה שתהווה כר

לתשלום מיסים לתושבי ירושלים או לפתרונות כאלה ואחרים של ירושלים, כשהמיסים - אני בעד שייגבו לטובת האוכלוסיה המקומית במבשרת.

מר עמי בן-דרור: האם יש איזו שהיא מערכת יחסים עם שני הישובים הסמוכים, מוצא ובית זית? מערכת חברתית או חינוך?

עו"ד יוסף בביוף: הקשר היחיד שאני מכיר אותו הוא גם בית-ספר מרחבים, אותו בית-ספר שהזכרתי לילדים מחוננים, מאוגד כל נושא של מטה יהודה לרבות מוצא ובית-זית. לא ראיתי קשר יום-יומי.

מר עמי בן-דרור: השאלה הבאה אולי קצת פרובוקטיבית. אתה אמרת קודם שאתה ירושלמי, זה טבעי, שואלים איש נשר מאין הוא, הוא אומר שהוא מחיפה. היית צריך לצייר את התדמית כדי למשוך אנשים למבשרת, איך היית עושה את זה?

עו"ד יוסף בביוף: אני היום לא צריך לייצר תדמית כי יש לה. היום יש ביקוש עצום למבשרת. אני אומר לכם כאדם שמצוי בשטח. יש ביקוש עצום למבשרת, אני מתפלא לראות איזה אנשים באים

מר עמי בן-דרור: כשאתה אומר עצום, תאמר לנו גם מספר.

עו"ד יוסף בביוף: אתן לך את הדוגמא, וזה סוד גלוי, אתן לכם דוגמא את שכונה ד' במבשרת.

מר חיים קוברסקי: מדוגמא לא נלמד.

מר דוד רחמים: בשכונה ד' היו 90 מגרשים, 324 ניגשו למיכרז.

מר חיים קוברסקי: מהיכן היו האנשים?

מר דוד רחמים: רובם תושבי חוץ. סליחה, בערך 50-60 היו תושבי המקום, ילדים שרצו שיקצו להם חלק, והרוב היו תושבי חוץ.

מר חיים קוברסקי: מאיזה איזורים?

מר דוד רחמים: מאזורי השפלה, אני מכיר המון אנשים. אני מכיר גם חלק מירושלים שניגשו.

עו"ד יוסף בביוף: אני מודה לך כי בעצם אתה אמרת את מה שבאתי להגיד, כי אני אישית חשבתי אולי להחליף את דירתי ולעבור אולי לבית חד-משפחתי בשכונה ד' וניגשתי למיכרז, וניגשתי למיכרז החוזר, וניגשתי למיכרז החוזר ובשלושתם ובארבעתם לא הצלחתי לזכות במגרש מפאת הביקוש הגדול. סוד גלוי שעושים גם עיסקאות במגרשים האלה. השבוע היה אצלי מתווך שהציע לי, כי הוא ראה אותי בזמנו באולם של העיריה, איפה שזה היה, ואמר שהיום מגרש שבזמנו נמכר - בזמנו, אני מדבר על יוני שנה שעברה - בסדר גודל של 75-80 אלף דולר לבית חד-משפחתי, נמכר היום, רק המגרש, כולל פיתוח אבל בלי בניה ובלי שום דבר, במחיר כמעט כפול. אני אומר את זה, מחיר כמעט כפול. כשאמרתי לו שזה לא יכול להיות, הוא אמר שיש פרופסור משערי צדק שרוצה לגור בשכנות לפרופסור מביקור חולים וזה

מביקור חולים זכה וזה משערי צדק רוצה, והנה הוא הציע לו 140 או 150 אלף דולר לאותו מגרש. אלה עובדות רבותי. מבחינת תדמית היום, חרף הוועדה הקרואה - ואני אומר חרף הוועדה הקרואה - למבשרת היום יש תדמית טובה, האוכלוסיה היא אוכלוסיה שתוביל בשיתוף פעולה עם האוכלוסיה המקומית, אין לי שם ספק שזה יהיה ואני לומד את זה מסוגיית המיסים שבה הייתי מעורב ממש יום יום וישבתי מול אנשי המועצה. פתרנו את הבעיה. אנשים באו ואמרו, האוכלוסיה הוותיקה, הם יבואו לבקש סעד? רצו לבוא ולהגיד שאמות המידה יהיו ההכנסה לנפש פלוס מספר הנפשות במשפחה, פלוס שטח. ואז מי שלא מרוויח מספיק כסף יבוא ויבקש ותשב ועדת פטור ותיתן פטורים וכו' וכו'. אותם חברים האירו את עינינו שזה לא נוח לבוא ולבקש טובות ולהתחנן על זה שההכנסה שלי נמוכה ובגלל זה צריך כך, ועם אדון כהנא ישבנו עד 11 או 11 וחצי בלילה, ישבנו ומצאנו את הפתרון והפתרון אני חושב שהיה לטובת הישוב.

עדותו של מר דני מורגנשטרן

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> שני דניאל מורגנשטרן, אני יועץ כלכלי ואורבני, עברתי את הכשרתי בבית האולפנא של חלק מהמורים חברי הוועדה בתחום של לימודים עירוניים לתואר שלישי שאותו לא גמרתי, לאחר תארים קודמים בתחום של כלכלה ומינהל עסקים. זה מכון ללימודים עירוניים ואיזוריים של האוניברסיטה העברית.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> היא שואלת אותי אם היית תלמיד שלי, אמרתי שאני לא זוכר.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> לא הספקתי.

אני בא הנה בשני כובעים. הכנתי את דברי בכתב, אבל כדי לא לשעמם את חברי הוועדה וכדי לא לחזור על דברים שנאמרו כאן על-ידי קודמי, אני אתאים אותם כבר אולי לרוח השאלות ולרוח הדברים שאולי חברי הוועדה היו מצפים לשאול כדי שגם לכם לא יהיה משעמם, כי אני מכיר את הדברים, איך הם נראים מהצד ההוא של המתרס.

ובכן, אני לא ירושלמי. אני נולדתי במושב בבית-יצחק שבעמק חפר, 20 משנות חיי הראשונות ביליתי שם, לאחר מכן עליתי לירושלים ללמוד באוניברסיטה ונתקעתי בה למשך קרוב לסדר גודל של 15-16 שנה ומזה קרוב ל-9 שנים אני תושב מבשרת. זאת אומרת, אני היום לא ירושלמי, אני לא רואה את עצמי ככזה. אם מישהו שואל אותי איך אני מגדיר את עצמי, אני חצי מושבניק בגלות. זאת אומרת שבאיזה שהוא מקום מבשרת נותנת לי איזה

שהוא פיצוי על העובדה שאני לא גר יחד עם הורי המבוגרים מאוד במקום הולדתי.

אני אומר את זה ואני מדגישישאת זה משום שיש לכך חשיבות ויש לכך השלכה. היום אני בעל משרד פרטי ליעוץ כלכלי ואורבני ואת המשרד מיקמתי מתחת לביתי פיזית גם. כך שאני נמצא במבשרת ואני לא נזקק כל יום להיכנס לירושלים אל תוך פקקי התנועה שלה. היות והמעסיקים שלי או מי שאני עובד בשבילו הם בחלקם משרדי ממשלה ובחלקם רשויות מקומיות ובחלקם חברות פרטיות ויזמים והם פרוסים על פני כל הארץ, אני חופשי ואני נוסע פעם מזרחה ופעמים הרבה מערבה.

זהו החוזה שנחתם ביום 10 לאוקטובר 80 עם חברת רסקו ושבו קניתי את ביתי שבו אני גר עד היום ובעצם זהו רכושי הגדול ביותר. לא רק שלי, אלא גם של בני משפחתי, כפי שרצה הגורל וקורה ביחס למרבית המשפחות העירוניות, שהן מרבית המשפחות במדינת ישראל, וזהו הרכוש הממשי הגדול ביותר של המשפחה.

הרכוש הזה, אם רק נסופח כמבשרת לירושלים, ותיכף אני אגע בנקודה הזאת של סיפוח, עלול לאבד מערכו במובן מסויים ואני אגע בנקודה הזאת בהמשך. אבל אני מעדיף לגעת קודם כל בנושא המיזוגים או הסיפוחים.

אם בדקתי את ההיסטוריה של מיזוג של ישובים, הרי מוזגו בעבר פרדס חנה וכרכור, מוזגו טבעון וקרית-עמל, כיום יושבת כאן מרים גבאי שהיא מרכזת את הוועדה שהיא דומה לועדה הזאת מבחינת תפקודה ושהמטרה שלה היא ליצור מיזוג אפשרי או לבחון דרכים למיזוג אפשרי בין רמלה ללוד, ובעצם מכל הדוגמאות האלה שהבאתי, אפשר ללמוד שמדובר בישובים בעלי אופי זהה או דומה, הרכב אנושי די דומה, גודל דומה או זהה ובצורה כזו אנחנו מדברים למעשה על מיזוג.

<u>ד"ר מרים גבאי:</u> הדבר האחרון שקרה בתקופה האחרונה היה מיזוג של ראשון ונס ציונה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> היה מיזוג של מועצות אזוריות במרכז הארץ של 3 מועצות אזוריות, לא דומה.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> אני מדבר על ישובים עירוניים ולא על אזורים תת-אורבניים או כפריים. לענין הזה הדוגמא של המועצות האזוריות היא לא דוגמא טובה. מאידך, הדוגמא הזאת של נחלת יהודה וראשון לציון היא במובן מסויים דוגמא לא טובה משום שזהו לא מיזוג אלא זו בליעה או סיפוח, סיפוח תוך כדי שאחד מהגופים, הקטן יותר, מאבד את זהותו ומאבד מהאופי ומהצביון שלו.

לזה אני מתנגד. אני חושב שגם מבחינה כלכלית - ועוד יותר מזה, מבחינה חברתית - יש לעובדה שמבשרת ציון היום היא ישוב בעל יישות עצמאית, בעל

אוכלוסיה מאוד מאוד מעניינת ומגוונת, ואני מניח שכבר שמעתם על החלק של הישוב הישן מהמוצא הכורדי בקסטל, והחלק של הישוב הישן מהמוצא המרוקאי במבשרת, ועכשיו החלק של התושבים החדשים שהוא שונה לחלוטין, זה שוב מיזוג של מערב ומזרח וישראל החדשה וישראל הישנה, כל כולם באיזה מין אמרגמה מיוחדת מאוד מאוד מסויימת והיא שמאכלסת את השכונות החדשות בעיקר, את א', את ב' שישב קודמי ודיבר, את ג', את ד' שכרגע נמצאת בשלבי בינוי ופיתוח. כל אלה יחד יוצרים לישוב איזה שהוא צביון שהפרעתו או קלקולו בעצם מורידים את הסושיאל קוסט, יש להם סושיאל קוסט לגבי הישוב ולגבי כל אחד ואחד מהתושבים על-ידי כך שהם מורידים מהערך הנכסי של הנכסים החברתיים שלו שהוא הבעלים שלהם.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> לפני שאתה עובר לנקודה הבאה. יש לכם למעשה שלושה ישובים. מעוז ציון, מבשרת ירושלים והאיזור החדש. איך פועל המיזוג הפנימי בתוכו, מה הם ביטוייו העיקריים ואיך בלי כחל וסרק

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> ידידי מר קוברסקי, אני אתן לך את הדוגמא מהחיים, הרי את זה אתה אוהב, אנחנו מכירים הרבה שנים. יש לי בן שמחר ימלאו לו שנה ו-7 חודשים

<u>מר חיים קוברסקי:</u> נא לרשום מזל טוב בשם כל הוועדה.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> תודה. הבן הזה התחיל ביום ראשון את מסכת לימודיו החדשה אצל המטפלת הרביעית שלו מז מלאו לו 3 חודשים. המטפלת הזו היא הולנדית במוצאה, בעלה בן שטרית - כל אחד שקצת מבין באתנוגרפיה במדינת ישראל יודע מהיכן מוצאו, מקס בן-שטרית - הוא בן למשפחה מרוקאית מהראשונות של מבשרת, עצמו איש חינוך, היה מנהל בית-ספר מולדת לפני שיצא לשליחות ובבית הזה הבן שלי נמצא.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> כמה בתים כאלה יש לדעתך?

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> רבים. וזה בתוך שכונה, זה בית חדש שהוקם על רה-פרצלציה של המגרש המקורי בן הדונם וחצי במבשרת הישנה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני מדבר על הפרצלציה החברתית

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> הכל ממוזג. לא סוד הוא שהפריסה הפיזית רק של מבשרת ציון היא מאוד מאוד ארוכה ובימים נוראים אני הייתי הולך לבית הכנסת שבישיבה של קול המבשר, וזה 2 וחצי קילומטר מהבית שלי. היתה בעיה לשכנע את הילדים שבימים נוראים צריך ללכת את המרחק הזה, אבל איכשהו התגברתי, היום כבר קצת יותר קשה לי, אז הייתי הולך למקום ההוא. בה בשעה שחלק מהמנין הספרדי של הקהילה הזאת של קול המבשר מוצא את תפילותיו בבית כנסת ספרדי וחלק אחר בבית כנסת אשכנזי שמחוץ לקהילה המצומצמת של הכולל עצמו.

האינטגרציה הבין-שכונתית היא עצומה, היא ממש עצומה. המטפלת הראשונה של הבן שלי היתה ברחוב החוצבים במעוז ציון, מהעבר השני של הגשר. היא לא היתה הולנדית, היא היתה תימניה ילידת גבעת יערים שהתחתנה עם בחור כורדי בן מעוז ציון. המטפלת הלפני אחרונה, עד לפני 4 ימים היתה אמריקאית שהתחתנה עם בחור יוצא מרוקו, גם הוא בן מבשרת. ואני בעוונותי אשכנזי, נכון?

<u>מר חיים קוברסקי:</u> מהמושב שבאת, שם זה כולם הנוער הציוני.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> לא, אתה טועה. אני לא בא מתל-יצחק אלא אני בא מבית-יצחק. אבל את זה אמרתי רק משום שלא הייתי בטוח שתזהה. אני בא ממושב קטנטן. אם אנחנו כבר מדברים על הנושא הזה, אני בא ממושב קטנטן בן 21 בתים שכל היושבים בו באו מצ'כיה, ממורביה ומחבל הסודטים והוא בעוונות הכפרים הגדולים נבלע ועד היום הוא שומר על זהות מסויימת, בקושי.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תואיל עכשיו להתרכז בעיקר ותסכם את דבריך.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> הנקודה הזאת שדובר בה, אני נתבקשתי לעבור על-ידי הצוות שגם מתוך הישוב ונקרא נציגות התושבים, נתבקשתי בשלב מסויים לעבור כאיש מקצוע על עבודה שנעשתה עבור או בהזמנת עיריית ירושלים כדי לבחון את הפוטנציאל האורבני של מבשרת. כשגמרתי לעבור על העבודה הזו אני קצת נדהמתי, נדהמתי משני דברים.

ראשית, נדהמתי מהעובדה שאנשים שהזמינו ושילמו מכספי ציבור, הרבה כסף, לא התביישו להכתיב טרם אוף רפרנס, או נתוני פתיחה לניתוח מוכתבים שבכלל לא ממין הענין. הנושא של סיפוח מבשרת, כך נאמר לי וכך נאמר גם במסמך, בא משום שירושלים - ואתה כבר הזכרת זאת בדבריך לקודמי - עומדת היום באיזו שהיא נקודת תפנית וסימן דרך גיאו-פוליטי. לאן ירושלים הולכת מבחינה דמוגרפית, מבחינת הרוב יהודי, מול המיעוט הגדל והולך הלא-יהודי. ואז אין בירושלים כבר מקומות נוספים לפיתוח ישובים ולפיתוח אורבני ופונים מערבה, היות והטרמס אוף רפרנס של ועדת החקירה שכבודו אתה עומד בראשה, לא יכולים לחרוג או לא חרגו מסיבה מסויימת מגבולות השטח העירוני של ירושלים ומגבולות הקו הירוק, הרי הכיוון היחדי הוא מערבה. על כן מערבה, יש רק נקודה אחת גדולה, וזו מבשרת ציון ולכן בוחנים או בחנו אותנו בזכוכית מגדלת ובשבע עיניים, ולא היא.

אני מבין שכשאני נדרש להרחבת השטח שלי, נניח של המגרש הפרטי שלי, אל התחום של שכני משום שאני כבר מיציתי את מלוא כל הפוטנציאל, אני עדיין הולך ועושה בדיקה אחת נוספת כדי לאמת את התזה האם מיציתי את כל

הפוטנציאל האורבני בתוך שטח המגרש שלי. זה לא נעשה על-ידי מי שהכתיב את הטרמס אוף רפרנס למי שקיבל הרבה כסף מעיריית ירושלים.
בחוברת שהוצאה, על העבודה הגרפית שלה, מגיע לה ציון מעולה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אנחנו לא נותנים ציונים.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> לא, אבל אני נותן לה. ובכן, לו היו אותם אנשים בודקים את העיר ירושלים - ואני מכיר טוב את עיריית ירושלים ואני מכיר טוב חלק ממחלקות מהנדס העיר ירושלים ויש שם אנשים טובים עם נסיון מקצועי מעולה ועם כישורים טובים והם יושבים היום ועושים עבודה, ואני לא יודע אם אתם מכירים את הנושא - שכונה אחר שכונה, זה נקרא בדיקת הקיבולת האורבנית של השכונות. כרגע אני חושב שהם גמרו, היחידה הזאת בראשותה של נירה סידי, אני חושב שהם כרגע גמרו את הנושא של טלביה. אבל יש להם בערך עוד איזה 15 שכונות כדי לבדוק. אני לא בטוח שהם בודקים את כל הקיבולות גם להגדלת קיבולת, אלא רק בודקים שטחים פנויים היום. התוצאות שהם מקבלים, וזה נאמר לי כבדרך אגב, הם שיש בתוך השטח העירוני של ירושלים דהיום פוטנציאל אורבני עצום ללפחות הגדלה של עוד רבע מיליון תושבים. כלומר, להעלות את ירושלים מאותו סדר גודל של חצי מיליון דהיום, לשלושת רבעי מיליון שזו אחת מהמטרות של העבודה שלשמה הוזמנה הבדיקה שבדקה את האפשרות של סיפוח מבשרת לירושלים.
כלומר, זו איזו שהיא מכשלה גדולה. מצד שני, בודקים את מבשרת או בחנו את מבשרת, וגם הוועדה שאתה אדוני עומד בראשה, בודקת את מבשרת כאילו מבשרת שייכת לירושלים ולא היא.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> מאין אתה יודע איך בודקת הוועדה? אם היא שייכת לירושלים? אני קובע את העובדה הזאת שהוועדה לא בודקת אותה.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> אני שמח. אני קיבלתי רמזים מכיוונים אחרים.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אם אני אצטרך להקיש מן ההערה הזאת על הערות עובדתיות אחרות שלך, לדעתי זה מחליש את תוכן טיעונך.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> אני שמעתי את הדברים האלה מגורמים מרכזיים בירושלים.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תאמר לי מי. אתה נותן הערה על אופן עבודת הוועדה, אני מבקש לדעת בדיוק, תאמר לנו

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> מנהל הרשות לפיתוח ירושלים

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני מודיע לך שמנהל הרשות לפיתוח ירושלים אין לו כל מעמד בוועדה ומה שהוא אומר הוא יכול לומר בשם הרשות לפיתוח. אני באמת מבקש ממך, מפני שאם אתה העירות הערה על דבר שאנחנו יודעים, איך אנחנו דנים אנחנו יודעים, אני אצטרך באמת לשקול האם

הערות אחרות שלך גם כן מובאות אלינו בדרך קלה כזאת. אני מציע להישאר בתחום העובדתי.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> כעובדה, היום מספר היוממים, או בוא נאמר ככה, מבשרת היא עיר שינה או היא ישוב שינה, עיר שמרבית תושביו הם יוממים. אבל בעוד אשר בעבר, לפני שאני הגעתי למבשרת, כלומר לפני קרוב ל-10 שנים, מבשרת היתה כמעט אבסולוטית עיר שינה של ירושלים, הולכת ונוצרת התופעה שמבשרת הולכת ונוצרת עיר שינה של ירושלים ושל אגד הערים גוש דן במידה שהולכת ונוטה לאור ציר הזמן בכיוון מערבה. כלומר, בכיוון שאנשים, יותר אנשים עולים לירושלים מרחובות ומהרצליה ומרמת אביב ומרמת גן ומרעננה

<u>ד"ר מרים נבאי:</u> אתה מדבר על מספרים אבסולוטיים או על אחוזים?

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> אני מדבר על אחוזים. אותם אנשים באים למבשרת בגלל הנתונים שיש לה כמבשרת, בגלל אותו אופי דווקא כפרי כי כאשר אני קניתי את הדירה שלי וחתמתי על החוזה הזה עמדו בפני אופציות ללכת באותו הזמן אצל אותה משכנת בשכונת רמות ואצל חברה משכנת אחרת בשכונת גילה ובגבעה הצרפתית אצל חברה אחרת ולבנות בית בבנה ביתך ברמות, ובסופו של דבר, כאשר בדקתי את החלופות ואת מה יתן לי הישוב או מה תיתן לי איכות החיים האורבנית בכל אחת מהשכונות של ירושלים מול מה תתן לי איכות החיים במבשרת, אני בסופו של דבר ראיתי שהיתרונות של מה שאני מקבל במבשרת עולים על אלה של השכונות הפרבריות של ירושלים רבתי והלכתי למבשרת.

זהו בעצם המניע העיקרי של אנשים שעולים היום למבשרת מהשפלה ובאים לגור במבשרת כאשר מקומות העבודה שלהם נשארים בשפלה והם ממשיכים לנסוע יום יום כיוממים אל אגד הערים גוש דן, ואין זה משנה אם זה ראשון לציון או לב תל-אביב או רעננה, שלכל אחד מהמקומות האלה מגיעים היום ממבשרת יותר מהר מאשר ממקום אחר בקצה של אגד הערים גוש דן.

באשר לניסוי, אין זה סוד

<u>מר חיים קוברסקי:</u> טענו כבר כל כך הרבה על הניסוי היום, שרק אם יש לך משהו לחדש.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> כן, יש לי משהו לחדש. השווי של הדירה שלי, אם אני אקח אותו כערך עתידי של הבית, סה"כ הבית העתידי של הבית מורכב מהמחיר של היום או מהמחיר שניתן יהיה לקבל בשביל מהרכוש הזה בזמן מכירה בעתיד פלוס זרמי התקבולים והתשלומים שנוספים או זה שיורדים במאזן הכולל הזה של המחיר של הבית. כמובן חלק לא מבוטל הוא מזרמי התשלומים, אלה הם תשלומי הארנונה. והיה ונאמר תשלומי הארנונה ילכו

ויוכפלו פי 2 וחצי, או במידה והם יושוו לתשלום שנקבע היום בירושלים באיזורים שמבשרת תהיה מוגדרת מבחינת הצפיפויות שלה ומבחינת רמת הפיתוח כאותם שכונות, הרי הכפלה פי 2 וחצי של המיסים תגדיל את הזרמים של התשלומים בצורה כזאת שההגדלה הזאת תוריד בצורה ניכרת את הערך הנוכחי הנקי אואת הערך העתידי, מה שהיינו הך, של הנכס שלי.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני רוצה להגיד לך, תושבי טלביה בירושלים משלמים את המיסים הגבוהים ביותר אולי במדינת משראל. כל מי שמצוי על יד נכסים בירושלים יודע שהערכים של הנכסים שם מחפשים ומרקיעים שם מדי יום ביומו. אני לא רוצה פה לנהל ויכוח על זה כי זה לא דבר מרכזי ותורם לכל נושא הברור היום. הייתי מציע לך, תמקד את דבריך לגבי עמדה עקרונית תורמת לברור הענין. כי אנחנו יותר מדי, לפי דעתי עוסקים פה בפרפראות סביב הענין ולא בענין. אני מציע לך שתנצל את הרגעים המעטים, והממעטים מאוד, כי עברת כבר את גבולות הזמן שהקצינו ואני לא רוצה להגביל אותך.

אני מזמין אותך, מה שאני רואה כבעל חשיבות תורמת הוא בהשגות על התזכיר הבסיסי של עיריית ירושלים שיש לך לגביו הערות. תואיל אתה להגיש לנו בכתב באילו נקודות אתה סותר את האמור בתזכיר זה. בכך תתרום תרומה ואנחנו ברצון נקרא את זה.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> אני מודה על ההזמנה, בהחלט אני מוכן להיענות לאתגר הזה.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> הייתי מציע שעכשיו תסכם את דבריך.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> כדי לסכם את דברי אני רוצה לומר כך. אין זה סוד שישנה א-סימטריה בפיתוח של מבשרת. השכונות החדשות היום, גם אם עוד יש למישהו הערות מסויימות לגביהן - ותמיד אין גבול לרמת ציפיות ותמיד אפר לשאוף ליותר, גם אם אתה גר בטלביה, אתה תמיד יכול לשאוף להפוך את המדרכה של רחוב חובבי ציון לאבן משולבת ובאמצע המדרכה, היכן שאין ערוגות נוי של פרחים להוסיף ערוגות של פרחים, אין גבול, רק שר החקלאות שחרד למיכסות המים יבוא ויעצור בפנינו בנקודה הזאת.

אבל באשר לענין של מבשרת, אני רוצה לגעת בשתי נקודות: בנושא המנהיגות וההליכה לניהול עצמי, והשניה הענין של התשתית, השוואת התשתיות.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> בענין המנהיגות נאמרו דברים רבים.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> אין זה סוד שבשכונות הישנות של מעוז ציון ושל מבשרת ירושלים ז"ל לשעבר, התשתיות נחותות ברמתן מהתשתיות של השכונות החדשות וצריך לפעול להשוואתן. יש ענין רציני של טיפול בביוב של שכונות הקסטל. הדברים האלה דורשים השקעות הון רצינית. ברגע שמבשרת תסופח לירושלים, אנחנו נהיה אחרוני הבנים העניים משום שמבשרת דהיום

כפי שהיא. היא בערך 40 אחוז משכונת גילה, היא סדר גודל של 48 אחוז מאקוויוולנט של רמות, היא 54 אחוז או 58 אחוז אני חושב משכונות כמו נוה יעקב ואחרות, וקיימים עוד בנים עניים נוספים על שולחנה של עיריית ירושלים כמו מוסררה והקטמונים, ואני כבר לא מדבר על שכונות כמו בית הכרם וקרית משה וגבעת שאול שגם בהן, למרות שהן שכונות ותיקות ומפותחות, יש בעיות תשתית לא פחותות וכבדות שעיריית ירושלים חייבת להתמודד אתן ועניי עירך קודמים. בוודאי שהם קודמים לבן החורג ואנחנו נהיה בבחינת בנים חורגים ברגע שנסופח לירושלים. היום יכול להיות שבאנו - כאן אני בא ומייצג, משום שרצה הגורל ואני גר בשכונה חדשה - בתושבי השכונות החדשות זה יפגע פחות כי אני חושב שבמחצית השנה האחרונה אולי נזקקתי לבנין המועצה המקומית, הרשות המקומית, פעם אחת ויחידה. אם יש כאן תושבים נוספים של השכונות החדשות אפשר לשאול אותם ולראות

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אנחנו שמענו אותם

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> שהתושבים החדשים נזקקים יחסית מעט לשלטון המקומי ביחס לתושבים הוותיקים. זאת אומרת, במי זה יפגע? זה יפגע בוותיקים שמאותו הרגע יצטרכו לא לרוץ לאותו בנין בקסטל אלא להתחיל להתרוצץ בין בית-יצחק - במקרה זה אני מתכוון לבית-יצחק, רחוב יפו 212, מחלקת המים - לבין בית הדגל, הגזברות; לבין מרכז הרישום בארלוזורוב של מחלקת החינוך והרווחה נפת הדרום ומחלקות אחרות. כלומר, מי שייפגע זה לא אני שמסוגל להסדיר בטלפון או בפקסימיליה שלי את רוב הדברים או כמעט את כולם, אלא דווקא הפגיעה תהיה בתושבים הוותיקים וכאן אני חושב שמישהו צריך להיות גם הדבר שלהם.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> הם דיברו יפה מאוד. אני חייב לומר שהם היו מאוד ממוקדים.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> מר קוברסקי, אני לא מכיר, ואני חושב שגם אתה וגם חברי הוועדה איננכם מכירים הרבה מקומות בארץ שהתנהלו בהם ומתנהלים בהם חוגי בית, בבחינת חוגי בית הם מוגדרים ככאלה, על נושא מוניציפלי ולא לפני בחירות. המקום שזה כן מתנהל זה מבשרת. אני העברתי 6 מהם בחודשים האחרונים ואני לא חבר בנציגות התושבים. כלומר, אני התנדבתי, וכמוני יש עוד עשרות אנשים, שהתנדבו לארח את הדברים בבתיהם, זוה לא רק בשכונות החדשות אלא זה גם בשכונות הוותיקות ותמיד אותי הזמינו כמי שקצת מתמצא בנושאים אורבניים ומוניציפאליים כדי להסביר את ההשלכות לכאן או לכאן.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תאמר משפט מסכם.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> אני חושב שסיפוחה של מבשרת היום לעיר ירושלים יגרום עול גם לירושלים וגם למבשרת. כמובן אולי העול למבשרת יהיה יותר גדול. במאמר מוסגר

<u>מר חיים קוברסקי:</u> כשמכניסים במשפט מסכם מאמרים מוסגרים, זה מאבד מעוצמתו, מאבדים את התכלית שלו.

<u>מר דני מורגנשטרן:</u> היות ואתה מכריח אותי להתחיל את המשפט המסכם, אני רוצה לומר שוב במאמר מוסגר נקודה אחת. לפני שבועיים שמענו לראשונה על הרעיון הגאוני של פרופ' רענן וייץ שנקרא שערי ירושלים, עיר של 160 אלף נפש, מרוחקת 20 קילומטר במרחק אווירי מירושלים. במובן מסויים היא אנלוג למבשרת. במסמך הזה שחתומים עליו כמה אנשים בהחלט בעלי יוקרה מקצועית מבורכת, אחד מהם הוא דוד רזניק האדריכל

<u>מר חיים קוברסקי:</u> זה מתאים לפתיחה ולא למשפט מסכם.

<u>מר דני מרוגנשטרן:</u> שם מדובר שאנחנו מקווים שהעיר הזאת תהיה גם היא חקל מהרצף, מירושלים רבתי ואם זהו הקו שמנחה או שהינחה הליכה מערבה של העיר ירושלים ופריסתה על עשרות קילומטרים במקום לחזק את התשתית האורבנית של ירושלים גופה והעלאת צפיפויות במקום שאפשר כדי להוזיל את אספקת השרותים הן לאזרח, הן לרשות המקומית והן למשק הלאומי שצריך לתמוך עדיין - אפילו ברשויות המקומיות העשירות ביותר - אני חושב שזה פשוט הליכה בנתיב לא נכון.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. אנחנו מבקשים שבענין זה נקבל את דעתך מזווית התזכיר. זאת תהיה תרומה לנו כדי לראות את התמודדות הדעות על גבי מסמך שהוא מסמך בעל מעמד מיוחד משום שהוגש על-ידי גורם שהגיש אותו ואתה אמרת משהו לגביו, והיינו רוצים לקרוא באופן קונקרטי מסמך שתוקף את המסמך.

אני מוסר את רשות הדיבור לאדריכל שלמה אהרונסון. אנחנו מתכוונים לסיים בשעה 12:00, כך שתבחר לך את חלוקת הזמן.

עדותו של אדריכל שלמה אהרונסון

<u>מר שלמה אהרונסון:</u> אני מדבר בשם עצמי, למרות שהוזמנתי על-ידי ועד מבשרת ולמרות שאני עובד עם המועצה מטה יהודה, אני בא הנה באופן לגמרי פרטי, כאשר אני האדריכל שתיכנן גם את מבשרת ציון וגם את מטה יהודה. זאת אומרת, שתי נקודות המיתאר הרלוונטיות של כל התוכנית, כל

התוכנית החדשה של עיריית ירושלים בשטחים שתוכננו, אושרו כחוק ומהווים את המסמך החוקי של כל האזורהזה.

אני רוצה להגיד כמה מילות הקדמה, איך הדבר הזה נעשה. לפני כמעט 20 שנה כאשר נעשתה תוכנית המיתאר של איזור מחוז ירושלים, מטה יהודה, היא נעשתה עם איזו שהיא קונספציה תכנונית, לא רק מבחינת מספר התושבים אלא גם תוכנית שהתייחסה לתפיסות נופיות מסויימות ותפיסות תפקודיות, כאשר אז דובר שבאופן כללי איזור מטה יהודה, ובעיקר הקרוב לירושלים, ישמש כתגורת הירק של ירושלים, יצור את הגבול של ירושלים ובאותו איזור נותרו שני אתרים עבור פיתוח פרברי - אחת, צור הדסה עם סוג מסויים של פירבור; השני, מבשרת - לכל אתר כה נקבעה קיבולת מסויימת, לכל ישוב אחר חקלאי נקבעה קיבולת מסויימת, אותרו מספר רב של אתרים למוסדות מסוגים שונים ואני מוכרח להגיד שהתוכנית אושרה סופית ב-75 אבל עבדו לפיה כבר אפילו קודם. במשך אותם שנים התוכנית כמעט שלא שונתה. זאת אומרת, הן תוכנית מבשרת והן תוכנית מטה יהודה הן תוכניות שהיה בהן איזה שהוא דבר כי עובדה שאפשר לחיות אתם, אפשר לעבוד לפיהן. נכון שאין שום סיבה ויש צורך לעדכן תוכניות, בעיקר שקורה איזה שהוא תהליך כל כך רדיקלי כמו שאנחנו עומדים בפניו.

אבל אז נראה לי כמתכנן שכמו שבשעתו איתרנו, לפני 15-20 שנה את מבשרת או את צור הדסה או דברים אחרים על הרקע של אז, זאת אומרת לא הסתכלנו רק על ירושלים אלא ניסינו לראות את המטרופוליטין, היום עם גידול המדינה, פיתוח אמצעי תחבורה וכו', מי שמנסה לקבוע מהלכים כל כך דרסטיים כי הם בעצם בינוי כל הערים מסביב לירושלים, סביב זה לדעתי צריך להסתכל על המטרופוליטין החדשה שזה גוש מודיעין, בית-שמש ואולי אפילו עדולם, מה היו הקשרים, מה היו הקשרים התחבורתיים, מה היה הקשר הדרומי לאזור אשקלון-אשדוד וכל הדברים שמקבילים למה שעשינו בקנה מידה יותר קטן באזור מטה יהודה, היום שטח ההתייחסות - הן מבחינת התחבורה, הן מבחינת האוכלוסין, הן מבחינת נוף ונופש וכל הדברים האלה - הוא הרבה יותר רחב. קראתי את החוברת של העיריה שהוצגה, היה גם סימפוזיון על זה, אין בכלל התייחסות לנושא הזה. זו טעות גדולה ואני חושב שהצלחה של תוכניות שנעשו לפני 15-20 שנה והגיע הזמן לעדכן אותן, היתה כיהם הסתכלו במטרופוליטין של אז שהיה נגיד 550 אלף דונם, זה איזור מטה יהודה, והיום צריך להסתכל על 3-4 מיליון דונם כדי לקבל איזה שהוא דבר שיעבוד ולא יהיה סתם טלאי.

מר שאנחנו נתקלים היום, אפילו אם זה היה גאוני - ויש לי הערות על הגאוניות של המסמך הזה - אתה לא יכול, אם אתה לא חושב איך זה מתקשר

לאשדוד ולאשקלון, איך אתה מתקשר עם תל-אביב, מה קורה עם זה, מה קורה עם זה, מה האלטרנטיבות השונות מבחינת סנריו שונים.

<u>מר עמי בן-דרור:</u> אני מבקש שתעשה צעד אחד הלאה ותסביר מה לדעתך צריכות להיות הפעולות.

<u>מר שלמה אהרונסון:</u> לפי דעתי, ואני גם מכיר כי אני עובד בכל רחבי הארץ, מקובל עלי שמבחינה פוליטית בשלב זה, גבול הקו הירוק הוא הגבול שניתן לעיריה. במטה יהודה מדובר על 550 אלף דונם, זה שטח לא קטן; איזור מודיעין שבו בפירוש קורה משהו, זה גם הלינקטג' עם תל-אביב והצפון, וזה איזור של עוד 250 אלף דונם; איזור בית-שמש שבחלקו הוא בתוך מטה יהודה, אבל הוא כלול באותו שטח, אבל בית-שמש כאפשרות לגידול של שטחים עצומים, הן של הצבא שהן עתודות אדירות של קרקע, איזור עדולם שברובו מטה יהודה אבל לא כולו. אז מדברים על שטח של כמעט מיליון דונם מירושלים, מתתומי הקו הירוק לכיוון מערב, לפחות. כאשר מבחינה תחבורתית, אם נגיד יוחלט והדבר הזה אפשרי להביא רכבת מהירה באיזור פחות או יותר שהיום, עם חפירת מנהרות - כי היום אי אפשר לנסוע בדרך הזאת - והדבר הזה לא בשמים, הקשר בין ירושלים לבית-שמש ומשם הלאה, לתל-אביב ורחובות, הוא מאוד מאוד חשוב.

מה הן הדרכים הנוספות, כי אי אפשר לבנות את כל התוכנית האדירה הזאת או תוכניות אדירות על כביש אחד לירושלים שכן קשה מאוד להרחיב אותו בהרבה מקומות. אתה מדבר על עוד לפחות דרך אחת שודאי תבוא מדרום, איך היא הולכת, איך היא מתחברת עם תוכנית אב לדרכים של ירושלים, ובצורה ספציפית. אולי גם זה לא מספיק. כל הנושאים האלה אם ה-א'-ב'. אחר כך אתה בוחר אם הר חרב או הר איתן יהיו הנושא לפיתוח, אבל הם נגזרות של תפיסה כוללת.

התפיסה שהיתה קיימת לפני 15 שנה למשל בנתה מערכת תחבורה מסויימת, אבל היא התייחסה למטה יהודה כאיזור שנשאר כפרי עד כמה שאפשר מתוך אמונה שזה ערך מסויים, ואולי הדבר הזה יכול להשתנות, אבל זה בפרוש אחד הערכים; הערך הנופי, לדבר הזה ניתן משקל כבד מאוד. אני הכנתי ספר שלם - חבל שלא הבאתי אותו - שנקרא נוף הנופש בהרי יהודה. ספר שהודפס בהוצאת דפוס כתר, הוא אזל כבר, שהוא היה אחד הבסיסים לכל הנושא. דרך אגב, בספר הזה - אגיע אגיע למבשרת עוד מעט - ההר או גוש ההרים במטה יהודה המרכזי ביותר שעליו צריך לשמור מבחינה נופית הוא הגוש של הר חרב והר איתן שבו למשל התוכנית הזאת מציעה הרים וגבעות, וזו תהיה טעות אדירה לוותר על הדבר הזה שהוא באמצע הרי יהודה. כלומר, אם מחליטים שכן צריך לבנות, ואפשר לקבל, זאת אקסיומה שצריך להוסיף ככה וככה יחידות דיור - צריך להגיד: מצא את המקומות שצריך להוסיף מקומות

דיור בצורה שיישמרו אותם ערכים כפי שנשמרו 20 שנה; נשמרו 20 שנה ראשונות כי אף אחד לא היה מעוניין בפרוזדור; 20 שנה אחרונות, כאשר היה הרבה לחצים על הפרוזדור, הייתי ארכיטקט של המועצה במשך 10 שנים, כל שבוע היה בא מישהו ורוצה להקים זה או זה. ברור שחלק היה נופל מסיבות כספיות, אבל המועצה עמדה מאחורי התוכנית גם מסיבות שלה וגם מסיבות שהיא הבינה שהיא נותנת ונתנה לירושלים ולמדינה כולה דבר מסויים שהיום הוא קיים. אבל לפני שאנחנו פורטים את החישג הזה של 40 שנה לא בנו ככה בצורה של מעברות או בצורה חפוזה באזור הזה שהוא הפנים של ירושלים - כי זו הכניסה, עדיין הכניסה ממערב, ותמיד היא תהיה הכניסה העיקרית לירושלים - לפני שעושים את זה, בואו נבדוק בצורה הרבה יותר מעמיקה את הערכים הנופיים, לזה כמעט אין התייחסות בכל התוכנית, יש התייחסות מאוד סתמית שאומרת להשאיר את הוואדיות, התוכנית כמו שהיא, אם היא תבוצע, תהווה מבחינת התפיסה הנופית - לפחות התפיסה שלי, אבל התפיסה הזו גם אומצה - תהווה בעצם זריקת כל מה שהצלחנו לשמור.

אני הייתי חושב במספר סנריוס: שאתה הולך לאורך פחות או יותר הקו הירוק משני הצדדים מצפון לדרום, אתה עוזב את כל המרכז, אתה מדלג ואתה מרכז את עיקר הפעילות דווקא באזור בית-שמש ואין בעיה של אדמות, אין בעיה נופית כמעט ויש אפשרות לקשר מאוד מהיר עם ירושלים, בלי קשר לתוכנית רזניק אבל אפילו באופן טבעי, מתקשר גם לאזור מודיעין וכל מה שקשור בו. יחד עם זה ודאי יהיה צורך בפיתוח או בהפשרת שטחים מסויימים במטה יהודה לצרכי ישוב יהודי.

התוכנית כפי שהוא מוצגת בעצם מפסיפסת. מה שהיא עשתה, היא לקחה בצורה מכנית מפת שיפועים, לקחה את כל השיפועים עד אחוז מסויים ואמרה שזה יהיה לבניה, אבל זה הדבר הכי אלמנטרי, זה הדבר הכי פשוט שאפשר לעשות, הכי בנאלי. כך לא מתכננים דבר שכל כך הרבה הוקדש לשמור עליו והוא נותן גם משהו לירושלים.

זה באופן כללי. אני לרגע חוזר למבשרת ואחר כך אחזור לכללי שוב פעם. מבשרת גם לא תוכננה כמיקשה אחת. אני לא אדבר על הסיפוח כי זה לא ענין תכנוני, זה ענין של מיסים ולזה אני לא נכנס לזה. אני אישית אם הייתי גר שם, לא הייתי רוצה להסתפח לירושלים, אבל לא זה הנושא שאני מדבר עליו. אני מדבר על מה התוכנית הולכת לגרום, מה התוכנית המוצעת הולכת לגרום לתוכנית הקיימת והאם שכרו יוצא בהפסדו.

במבשרת היום יש חלקה רובה בנויה, האיזור הבא, איזור ד' נמכר, האיזורים הבאים - ה', ו' - גם כן אפשר לשכוח מזה, הם כבר מתוכננים ואני לא מאמין שיחזרו אליהם. יש איזור אחד - תבל שלא הבאתי מפה, הייתי בטוח שיש כאן מפות תלויות - יש אזור שנקרא ח', וזה אזור יפהפה,

זה הלוז של מבשרת. זה מקום שבו הקבלן בסוף בוחר את המקום הכי יקר, זה אזור שאסור לבנות בו צפוף, זה אזור שהוא יפהפה. הוא על הכביש הראשי לירושלים, זו השלוחה הצפון-מזרחית של כל התוכנית, בה יש גם קצת ארכיאולוגיה. יש שכונה קטנה ליד תל שייך' עזיז שכבר מתוכננת בצפיפות רבה מסיבות ויזואליות, אז אתה מדבר על שכונה ז' שהיא נגיד באמצע. אולי אפשר להוסיף שם עוד 50 יחידות דיור, אולי אפשר להוסיף במבשרת פה ושם מתוך רצון להשתמש, לא להרוס את התוכנית כי התוכנית זה לא רק הענין הנופי, זה גם ענין של מטרג' מגורים למטרג' של שרותים, של בתי-ספר או רוחבי כבישים, צינורות ניקוז וצינורות ביוב שקיימים בשטח.

לדעתי אפשר להוסיף במבשרת, בלי להרוס את מבשרת מקסימום 300 יחידות דיור. הדבר הזה לא ישנה את האופי של מבשרת, אבל מצד שני הוא אולי יעשה את התוכנית עוד יותר כלכלית לחברה המפתחת, אבל זה לא אותם 2,000 או כמה יחידות שהוצאו על-ידי תוכנית עיריית ירושלים.

יותר מזה. כל הרעיון של מבשרת מבחינה נופית היה בנוי על זה שהוואדיות נשמרים ומגיעים פנימה, חודרים פנימה, וחלקם כבר נטועים על-ידי הקרן הקיימת על-פי תוכנית שגם כן הכנתי. יהיה חבל מאוד, בשביל כמה מאות יחידות דיור, אשר כל יחידת דיור נוספת במבשרת דרושה הרס כפול ומכופל בטור הגיאומטרי. למה? כי כבר את כל המקומות מתוכננים, ורובם כבר מכורים, אז את המדבר על קצת בשכונה ז', פה ושם בשוליים אפשר אולי להוסיף. אם תתחיל לרדת במדרונות למטה, אתה מדבר על הרס נופי אדיר, כי כל טרקטור שנכנס יגלגל את האבנים, זה יהיה דבר קשה מאוד על אדמה שרובה נטועה בתוכנית מיוחדת של קרן קיימת, זה לא סתם. כך שזה יהיה כל כך חבל לעשות את הדבר הזה וההצדקה היא מועטת ביותר. זאת אומרת, יש בעיה בעיבוי מבשרת בתוך תוכנית מ-250, יש לך בעיה נופית קרדינאלית, חוץ מזה יש גם בעיה משפטית. לני 15 שנה עשיתי תוכנית בתלפיות ושם סגרנו איזה כביש שהיום אולי לא היינו סוגרים את הכביש הזה, מישהו קנה שם דירה ובינתיים סללו איזה כביש אחר לכפר עציון. הבג"ץ אמר שהאנשים האלה קנו את הדירה הזאת בתלפיות אצל מתי ליפשיץ מתוך הנחה שיש תוכנית מיתאר מאושרת כחוק הקובעת שהאזור הזה יהיה פתוח. לא עזר שום דבר, כולל אני אפילו היום, היינו מוכנים לחזור למשהו אחר והעיריה ודאי והתושבים מסביב ודאי, אבל אם אתה קונה את הדירה - נדמה לי הזכיר את זה הנואם לפני - יש בעיה שמי שקנה את הדירה במבשרת קנה עם הספר שיצא, קיבל חוברת די מלאה על מבשרת שהכל מופיע כירוק. אתה נכנס לסבך די גדול. הייתי אומר שפשוט זו גם בעיה משפטית, גם בעיה ויזואלית ואתה גם מקבל מעט מאוד בשביל הרס גדול מאוד, כי לא נשאר בכלל שטחים טובים

לבניה. אז אפשר פה ושם להוסיף, מקסימום לפי דעתי 300-350, זה בתוספת על מה שמתוכנן ב-מ-250. גם זה לא יהווה הכבדה על השרותים או על כל הדברים האחרים, על בתי-הספר, עם זה אפשר לחיות. אבל זה לא שינוי דרסטי של מבשרת.

נשארה עוד שכונה אחת, י'א, שהיא לזוגות צעירים, אבל גם היא בנויה בצפיפויות בינוניות וגם שם אפשר להוסיף מעט מאוד.

שייך' עזיז מתוכננת בצפיפויות פחות או יותר זהות לצפיפויות של תוכנית לעיריית ירושלים. שם אפשר להוסיף עוד 20-30 יחידות, זה שטח קטן, עוד 40 יחידות בלי לבנות מגדלים כי זה אף אחד לא יאשר לך ואף אחד לא יסכים.

זה מבחינת מבשרת. אני רוצה להגיד עוד כמה מלים, אלא אם יש לכם שאלות. אני עברתי על התוכנית ועשיתי טבלא משלי מה אולי כן אפשר לעשות, אם כן צריך - למרות שאני בצער רב אראה את זה קורה, מצד שני זו המציאות ואם צריך להוסיף, אז אולי. אני עברתי בערך לפי הטבלא שהכינה עיריית ירושלים, או הרשות לפיתוח ירושלים.

ה-2,750 זה מוצר חדש. עמק הארזים יכול להיות - אני לא יודע, אבל אם מדובר במי נפתוח שזה ההר המיועד הזה - זה איכשהו מתאים עם מה שאמרתי קודם שאם לרכז מאמצים, לרכז אותם בצורה צירית בצפון ובדרום וההר כזה, למרות שזה שמורת נוף וזה ידרוש שינוי תוכנית המיתאר וכל מיני דברים כאלה - זה באזור הזה אפשר. הם כתבו 2,750, אני לא יודע אם זה כל כך הרבה, אבל נגיד שבאזור הזה אפשר לבנות. בית-זית, אני מאמין שגם אפשר לבנות, אני לא יודע אם את כל הכמות שהם מציעים. מה שהם קוראים שולי מבשרת, שמתוך זה אפשר לבנות, בעצם אפשר לבנות מה שבאזור שם, בתוכנית הקיימת מתואר כמלונאות, חציו שייך למינהל וחציו שייך לאנשים פרטיים, מה שאנחנו קוראים אדמות פלר, נחלת יצחק. זה מטה יהודה ושם זה סיפור, צריך אולי צו 8, מהצווים של שרון כי יש חלקים, חלקים בפונים לבית נקובה, אפשר, אבל חלקים שפונים אל הכביש, התוכנית שכתבתי דורשת - שם פחדנו שיבנו על-פי הפרצלציה בשנות ה-40 וה-30 ודרשנו שמינימום מגרש יהיה 25 דונם וזה אחד הסיבות, יש עוד סיבות שהדבר הזה לא זז, אבל בכיוון הזה, ביחוד לכיוון בית נקובה, במיוחד החלק האחורי שרובו אדמות מדינה אפשר לבנות. אולי 300-400 על חשבון המלונאות באזור הזה כמובן.

הר איתן, כלום. רמות מערב, גם הוא מתאים לתפיסה של הצירויות. במקום ללכת על כל הר ובכל אחד לזרוק כמה יחידות, כ-1,000-2,000-3,000 יחידות דיור, להתרכז בכמה צירים עם כבישים נוחים, עם תשתיות ולעזוב את המרכז בלתי מבונה, זה גם הרבה יותר נכון, הן מבחינה כספית, הן

מבחינה תכנונית, הן מבחינה אפילו פוליטית אם תרצו, כי זה בדיוק איפה שיש לחץ באזורים האלה של השכנים. אז נשאר רכס עמינדב וזה הרכס שאותו אולי צריך להקריב, במקום הזה אולי אפשר כן לבנות וזה גם כן מתאים לאותה תפיסה תכנונית שאני אומר, שוב בצער רב, בצפון ובדרום אבל לעזוב את כל המרכז כי כל הדמות של הרי יהודה, הגיש הזה, הירידה מהמחצבה של מבשרת ועד בעצם כל האזור של הגן הלאומי, אבל ברכס של עמינדב אפשר אולי כן לבנות.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אנחנו לא החלטנו עוד שום דבר. אתה חייב לדעת שלועדה אין עדיין עמדה, היא בשלב שהיא לומדת את הנושא.

<u>מר שלמה אהרונסון:</u> אני מדבר על דבר שהוא נגיד בסביבות 12,000 יחידות דיור, אבל זה תיאורטי, הייתי מוריד מזה 20 אחוז לפחות כי יש מזדרונות של חשמל ושל אלף ואחד דברים שם ומקומות קשים ואדמה לא טובה ובאיזור עמינדב יש אדמה גרועה מאוד, היא ממש מתפוררת, כך שהייתי אומר שאפשר לבנות בצורה סבירה מבחינת הנוף ומבחינת העלויות, כי העלויות שהם כתבו - הם, לא הוועדה הנכבדת הזאת - של 400 דולר למטר ו-80 דולר לפיתוח, זו בדיחה, לפי דעתי זה כפול.

אתה יכול לעשות דבר שהוא יהיה גם כלכלי, צריך גם לפתח אותו ולראות מה קורה, אבל אתה מגיע לפי דעתי למקסימום, כולל החתיכה הגדולה הזאת שהיא בעצם לא בתחום הקו הירוק, של 2,000 יחידות דיור. אם אני כן מחשב אותה, רמות מערב 2,500, עם כל זה ביחד אתה מגיע ל-10,000.

אני סיימתי. אני אשמח לענות על שאלות.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> קודם כל אני באמת רוצה להודות לך מפני שכשמוטיפים לנו לתוכנית איזה מסלול התבוננות חדש, זה תורם לנו לצורך ההתלבטות ובהחלט, מבלי שאנחנו קובעים עמדה גם לגבי דבריך, את זה נעשה בשלבים יותר מאוחרים כשנתייחד עם עצמנו. אבל זה תרם לנו איזה כיוון שונה מכיוונים שהושמעו בפנינו. אם יש שאלות, בבקשה.

<u>מר עמי בן-דרור:</u> שאלה ראשונה, לא התייחסת לנושא התעשיה, כאשר התזכירים של ירושלים כל כך מדגישים את הצורך בהם.

הדבר השני, מה הם כן הגבולות שהיית מציע. האם יש לך איזו שהיא הצעה שלך שתענה על הרחבת מה ואולי דבר אחד שלא שמעתי בדבריך, ההתייחסות לאותה סוגיה שמראה את ירושלים ודרך הגישה הנוספת היכולה לשמש גם ככביש וגם כשטח מפותח. זאת אומרת, על-ידי חיבורה של מבשרת בעצם יוצר מסלול נוסף מקביל לכניסה הקיימת היום לירושלים שבעצם היא תצא ברמות. האם יש לך בתוכניות שאתה מכיר פתרון אלטרנטיבי לכך?

השאלה השלישית שהייתי רוצה לשאול, האם יש לך איזו שהיא הצעה, אתה דיברת יותר על הפתרון של בעצם יצירת רשות נוספת עירונית ולא להגדיל את ירושלים, אם הבנתי אותך נכון.

מר יהושע הלרמן: כמה שאלות עובדתיות.

(1) הזכרת את כל שכונות מבשרת. מה המצב תכנוני הפורמלי לגבי כל אחת מהן?

(2) הזכרת את טיב האדמה באורה-עמינדב, התכוונת לכיוון החקלאי או הבניה?

(3) במהלך הדיונים שהיו בעבר על רמת רחל, אם אפשר לקבל גם את התייחסותך לזה.

פרופ' דניאל אלעזר: הצבעת על האפשרות להרחיב את הבניה במידת הצורך. הייתי רוצה לשאול אותך באיזו מידה עדיף לעשות את הבניה הזאת אם בכלל, בתוך שטחי שיפוט של ירושלים או אם ניתן להשיג את אותם היעדים במערכת המוניציפאלית הקיימת.

מר חיים קוברסקי: גם אני רוצה לשאול שאלה. אתה למעשה ריכזת חלק מכריע בדבריך בצורך העניני לשמור על האופי כפי שהוא מצא ביטויו בתוכניות המיתאר שהיית מעורב בהן גם אישית ובביצוע בשטח ובהשלמות ההולכות ונעשות.

אילו למשל היה ניתן להבטיח בדרך חוקית שאופי זה יישמר לגבי מבשרת, גם אז היית מעדיף את קיומה הנפרד כמסגרת בפני עצמה? נדמה לי שמבחינה תכנונית היא שייכת לועדת תכנון של מטה יהודה. אם היה נמצא דרך להבטיח שהאופי יישמר, היית רואה גם אז בחומרה רבה את הרחבת תחום השיפוט של ירושלים או היית יכול לחיות עם זה?

מר שלמה אהרונסון: אני לא אענה לפי הסדר.

נתשא התעשיה. במבשרת יש איזור תעשיה והאיזור הזה לדעתי מתאים לתעשיה, בזה יש לי ויכוח עם חלק מהתושבים. זה נכון, כאשר המחצבה תצא לייעד את זה ליעוד שמיועד בתוכנית המיתאר, דהיינו תעשיה, שם אפשר להכניס אפילו תעשיה - הכוונה לא היתה תעשיה על מפעלים, מדובר על תעשיה שמתאימה לירושלים ולאיזור ירושלים ובעיקר עתירת ידע, כי זה כל הרעיון של הרשות לפיתוח ירושלים. בתעשיה כזאת גם אפשר לבנות בקומות, זה לא צריך להיות הצורה שבה בדרך כלל רואים תעשיה, קומה אחת שהולכת על שטחים אדירים, אלא כאן מדובר על תעשיה אשר יכולה להיבנות במספר קומות והיא תהיה כולה מובלעת, אף אחד לא יראה אותה כמעט משום מקום כי זה בתוך בור. אני פשוט לא רואה את זה קורה מיידית כי המחצבה הזאת היא פעילה ואנחנו בשנים הקרובות נצטרך רק יותר חומר חציבה, ואנחנו די תלויים היום באספקה מהגדה ובעצם במקורות האלה יהיה מאוד רצוי שהמחצבה

הזאת מבחינת המשק הלאומי תמשיך לעבוד לפחות עוד מספר שנים. זה לא מיידי, אבל זה בפירוש עתודה יפהפיה גדולה ומוקמת טוב מבחינת צירי התחבורה ואני מניח שאוכלוסיית מבשרת השלמה תוכל למצוא תעסוקה גם שמה. כך שבפרוש אני חושב שזה מקום למטרג' רב של תעשיה היי-טק.

תעשיה מסוג אחר, תעשיה הדורשת על פניו שטחים גדולים, יש שטחים אדירים באיזור בית-שמש. זאת אומרת, הקשר בין ירושלים לבית-שמש הוא אחד המפתחות לכל פיתוח איזור ירושלים. יש שם איזורים אדירים ואין סוף לאיזורים שם, כי זה לא רק איזורים שמיועדים כבר היום ולא מנוצלים בכלל, אפילו כאלה שיש בהם תשתית ולא מנוצלים. טיפלתי באזור כזה. אלא יש המחנה האדיר הענקי של ואדי שרה, כל החלק המזרחי שלו, אפשר למצוא שם עוד מאות רבות של דונמים לתעשיה הדורשת משטחים גדולים וזה יכול לספק עבודה גם למה שרוצים להקים בבית-שמש וגם תושבי ירושלים, אם יהיה את הקשר. תראו מה קורה באיזור המרכז. אנשים גרים בצהלה ועובדים ביבנה או ההיפך. המרחק בין ירושלים לבית-שמש הוא יותר קטן ואם תהיה דרך מהירה, טובה, נוחה, בצורה של תחבורה מהירה שעובדת על עקרון של רכבת או פשוט עוד דרך מהירה לירושלים או אפילו דרך רגילה, זה ישנה את כל המצב.

בתוך ירושלים עצמה - עד היום אני מתכנן איזור דרום-מערב ירושלים. 8,000 דונם שמתחילים מהקניון ומגיעים עד תחום ירושלים, עד גילה ועד קרית יובל, כולל את משואה. באיזור הזה, למרות שייעדתי חלק גדול מהוואדי שם, עמק רפאים לנופש וכל הדברים האלו, היום אם צריך לעשות שינוי, אפשר שם להפשיר וזה בתוך ירושלים ואין בעיות ויש תשתיות בסביבה ושם הולך לקום עכשיו כביש הרכבת. זה עוד אזור שלא מופיע היום בספרים של עיריית ירושלים. במקום לונה פארק, ירושלים זקוקה למקום נופש כמו לונה פארק, כך שבין כה האזור הטבעי לא ישאר שם. באזור הזה אפשר להכשיר עוד שטח נוסף לדעתי לתעשיה עתירת ידע, ליד האזור המוצע היום שכבר עבר חלק מהתהליכים הסטטוטוריים, זה שטח אחד. השטח במבשרת לטווח ארוך, השטח בבית-שמש לסוג תעשיות הדורשות משטחים גדולים, עתירות שטח, ויתכן שיש אפשרות למצוא במורדות הר חוצבים לכיוון מי נפתוח, בכל האיזור הזה, עוד אפשרות אולי. שם יש עמק הארזים שזו באמת עתודה נהדרת, נופית אבל אולי גם לא עד ליפתה אלא בחלק היותר צפוני-מזרחי, אפשר למצוא עוד שטח. אלה שני שטחים שהזכרתי שלא מופיעים באף תוכנית, אני לא מכיר אותם וזה נותן עוד הגדלת התעשיה הקיימת. שניהם מתייחסים לאזורי תעשיה קיימים. דהיינו, השטח הדרומי מתייחס לשטח התעשיה על יד הקניון, והשטח הצפוני להר חוצבים. אלה כאילו שני

אזורים שאם אתה שומר על תשתיות קיימות, מגדיל אותם, דבר מתייחס לדבר ויש בזה הגיון מסויים.

בקשר לאורה-עמינדב, לסוג האדמה, סוג האדמה לכיוון מהרכס דרומה לכיוון נחל רפאים זו אדמה מאוד פריכה. אפשר לבנות, רק צריך לבנות בצורה יותר יקרה. שם מתוכנן ומיועד שטח לבית קברות, אבל הוא תופס שטח קטן מכל הרכס הגדול הזה, את זה צריך לקחת בחשבון, אבל גם המסמך שראיתי של הרשות לפיתוח ירושלים, גם היא לקחה את זה בחשבון.

בקשר לשכונות מבשרת, שכונה ד' מכורת, שכונה ה'-ו' מפוצלות וגם כן בתהליכי מכירה.

<u>מר יהושע הלרמן:</u> אתה חרד לאזורים מסויימים, אני שואל אם יש תוכניות מפורטות שעברו את כל ההליכים וקשה הרבה יותר

<u>מר שלמה אהרונסון:</u> חבל שאין לי עותק של התוכנית, היא כל כך מפורטת שכל מה שצריך לעשות מתכנן שכונה - ואני תיכננתי שתייממהן - הוא רק לקחת. אתה לא יכול שם לשנות הרבה, הגובה מוכתב לך, הכבישים, הכל מוכתב. מבחינה של מקרו, כל השכונות מתוכננות במבשרת כולל מספר יחידות דיור, עד פרטי הפרטים הגענו שם, יש שם תקנות כזה עבה. עד היום אני מוכרח להגיד לשבח המועצה האזורית מטה יהודה שמרו גם על תוכניות, שר הפנים חתם על הכל.

היתה שאלה שלא הבנתי אותה. אני לא מכיר תוכנית של דרך שמקשרת את מבשרת עם ירושלים מאחורנית.

<u>מר עמי בן-דרור:</u> בהסבר שקיבלנו מאנשי עיריית ירושלים, באחד הנימוקים בצורך ברצף בין רמות ועד למבשרת, הוא יצירת מסלול שהוא בתחום העירוני של כביש מקשר שישמש גם כאלטרנטיבה

<u>מר שלמה אהרונסון:</u> אני לא מכיר את התוכנית. יכול להיות, לדבר הזה יש הגיון, אבל הוא לא משנה את הקיבולות של מבשרת.

<u>מר עמי בן-דרור:</u> לא, אני גם לא התייחסתי לזה, אמרתי שירושלים רואה בזה חשיבות של הרצף הטריטוריאלי בין מבשרת לירושלים, שיהיה שטח מבונה בצידו של כביש.

<u>מר שלמה אהרונסון:</u> יכול להיות, יכול להיות שיש בזה אפילו הגיון, אבל אני צריך לראות את התוכנית.

אני בעד יצירת ציר צפוני, השאלה עד איפה הוא צריך להגיע, כמה מעבר לרמות או מי נפתוח.

כאן אני מגיע לנושא המרכזי. הרבה שאלות נשאלו בעצם מה דעתי על גבולות ירושלים. ראשית כל, אני מקווה שמה שאמרתי מובן, אני ראשית כל מתייחס באופן תכנוני כללי, בלי להיכנס לגבול. אני מדבר כמתכנן, מה טוב למדינה, לאזור, בלי להיכנס איפה עובר הגבול כי זה ענין מסוג אחר. כמה

מיסים ישלמו במבשרת, זה באמת לא מענייני. אני חושב שאם יוסיפו עוד 2,000 יחידות דיור במבשרת, תהרסו את השכונה תכנונית, זה אני כן יכול להגיד. אבל איפה עובר הגבול, זה נושא שיש כמה אנומליות ברורות, זה אדיוטי להשאיר את הזנב הזה שעובר בין רמות ובין הר חוצבים, אין לזה שום טעם. ודאי שיש מקום לשינויים מסוג זה על פניו. אם מי נפתוח, יוחלט שעושים שם שכונה, זה כל כך קרוב לרמות, אין שום סיבה למה שהגבול לא יכלול גם את האזורים האלו, זה קיים במקומות אחרים. מי ישמור יותר טוב על העוגה הזאת, אני יכול להגיד דבר אחד: עד היום, אמנם במשאב יותר קטן, מטה יהודה היתה נאמנה. זאת אומרת, היו לחצים, כשאתה משנה נגיד יעוד, אתה מקבל דמי השבחה, הם היו מספיק בסדר לא להיכנע לפתיון הזה, שאני מכיר הרבה עיריות אחרות, הרבה יותר עשירות במרכז הארץ שבשביל דבר הכי קטן כדי לקבל איזה כמה מאות אלפי שקלים דמי השבחה היו עושות את זה מזמן. הם לא עשו את זה, עד היום הזה אני לא חושב שיש שינוי אחד מהותי בכל התוכנית, זה 15 שנה, תוכנית חתומה; ו-18 שנה תוכניות בהליכי ביצוע.

אני לא רוצה להגיד איפה צריך לעבור הגבול. אני לא יודע אם מטה יהודה מעוניינת לשלוט ב-6,000 יחידות דיור באזור אורה-עמינדב, אם זה בכלל מעניין אותה, היא רוצה לשלוט באופי הכפרי כאזור כפרי, היא רק תרצה ודאי איזה שהם בטחונות שזה הגבול באמת ושהגבול הבא לא ילך עוד פעם מערבה. אנחנו היינו בטוחים שזה הגבול לעולמי עולמים לפני 15 שנה. אני לא יודע אם אני יכול להגיד הרבה בזה.

נשאלתי לגבי רמת רחל. רמת רחל לפי דעתי, אם הייתי מסתכל על זה עם אופי לאומי, אני בעד הערכים שרמת רחל מייצגת, לפחות חלק מהאדמות של רמת רחל, חלק מהמטעים לכיוון הטיילת שאני גם כן מכיר אותה, יכולים להיות מופשרים לצרכים שונים ומגוונים, הן למגורים והן למלונאות. זה בפרוש עוד עתודה של ירושלים שבטווח הרחוק ודאי שתהיה עתודה של ירושלים, זה לא מופיע בחוברת. אבל אם מסתכלים על טווח ארוך, אולי לא כל האדמות, שם יש מעט אדמות, אבל חלק רציני יכול לקבל את השינוי הזה.

אני חושב שבזה עניתי על הכל.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. אני מודה למר אהרונסון ומודה לכל האורחים. אני מבקש מחברי הוועדה להישאר עוד כמה דקות.

אני מביע את צערי על כך שאיננו בהרכב מלא. במיוחד אני הייתי מצפה שמרכז הוועדה, לפני כל אחד מאתנו, כשאנחנו קובעים ישיבה יעשה את הכל כדי שיהיה אתנו, מפני שהוא יצטרך לעשות חלק חשוב מהעבודה.

שנית, אני מבקש שאנחנו לא נהיה בחינת מתכנסים בקוורום חסר וממשיכים בקוורום מלא ומסיימים בהעדר קוורום. זה לא נראה לי. החברים יודעים בדיוק באיזו שעה מתחילה הישיבה, באיזו שעה היא מסתיימת ועזבו אותנו במהלך הישיבה חברים ואני חושב שזה לא צודק. סוף סוף לא קיבלנו על עצמנו להיות שומרי החומות בשביל אלה שעוזבים אותנו. אני במפורש מבקש שנקפיד. יודעים את הזמן, אז שנהיה ביחד.

אני מבין שהישיבה הבאה נקבעה ליום 26 ביולי, בעוד 3 שבועות. מכיוון שהנושא באמת מחייב עוד הרבה מאוד ישיבות כי בכל פעם אנחנו מרחיבים איזה אופק עם בעיות ונצטרך הרבה ישיבות לעצמנו, אני רוצה לשאול מי עוד צריך להופיע בפנינו.

<u>גב' אנה חזן:</u> עוד חלק מהתושבים ועוד נציגת החברה להגנת הטבע וקרן קיימת לישראל, סניף המפד"ל במבשרת ציון, תושב בית-זית ואחרון אחרון חביב ראש המועצה האזורית, דוד דוד. דיברתי אתו אתמול, הוא היה אמור להופיע כבר במאי, הוא אמר לנו שהמחקר שלו עוד לא מוכן וכי ביוני הוא יהיה מוכן. אתמול הוא אמר שזה עדיין לא מוכן. אמרתי לו שהתאריך האחרון לשמיעת עדויות הוא ה-26 ביולי, הוא צריך להתכונן עד אז. אחר כך אנחנו מתחילים לגבש את המסקנות. הוא אמר שהוא מתכונן.

יהושע כהנא אמר לי שהתושבים שהופיעו היום היו צריכים להיות בעד.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני מציע שכל מי שהודיע עד עכשיו וביקש להופיע, אנחנו לא יכולים פשוט לבטל את זה. אנחנו רק ננהג יותר בקיצור זמן, נקצה לכל אח 10 דקות ולא יותר ולהודיע מראש שיכין את דבריו, שהוא יציג אותם ב-10 דקות, עמדה.

שנית, תתקשרי עם מר כהנא שהיינו רוצים לשמוע תושבים עם נציגי שכונות, אם לדעתו קיימים, שהם בעד, שיש להם דעה אחרת מן הדעה שהוצגה בפנינו. רק אם יש דעה אחרת.

<u>פרופ' דניאל אלעזר:</u> רק במידה שיש ממש ענין. עצם הענין שבאים ולא באים, גם זה מצביע.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> אני מאוד רוצה לקבל ממורגנשטרן את ההערות והתזכיר שיתן בכתב, כי כשאדם מדבר בעל-פה לא מתרשמים. אני מבין שאין טעם לקבוע ישיבה קודם ל-26.

<u>גב' אנה חזן:</u> לפני כן? לא. הסיבה היא ציפי רון, היא אמרה שהיא יוצאת לחו"ל, חברת התברה להגנת הטבע.

<u>מר חיים קוברסקי:</u> זאת בעיה שלה. תודיעי לה בכתב שנקבע לה מועד להכנה. אם היא לא יכולה להופיע, יופיע מישהו אחר.

גב' אנה חזן: קבענו ישיבה ל-26 ביולי מ-8:30 עד 12:30.

מר חיים קוברסקי: כדאי שנקבע ישיבות גם לאחר מכן. אני מציע שאת הישיבה שלאחריה נקיים ב-2 לאוגוסט וכן ב-16 באוגוסט. לעת עתה יש לנו 3 ישיבות: ב-27 ביולי, ב-2 לאוגוסט, ב-16 לאוגוסט, משעה 8:30 עד 12:30.

גב' אנה חזן: כדאי להתחיל לכתוב את המבוא?

מר חיים קוברסקי: לא. אני על זה אשב עם מרים גבאי. את קראת כבר את כל הפרוטוקולים?

ד"ר מרים גבאי: כן, עברתי עליהם.

מר חיים קוברסקי: תעברי גם על הפרוטוקול של היום וכדאי להוציא מכל פרוטוקול באופן נקודתי דברים רלוונטיים להתייחסות, שיהיו ברשימה. תחשבי גם על חומר רקע משלים שדרוש לנו, אם דרוש. סטטיסטיקות, כל מיני סוגי אינפורמציה שקיימים במקורות שונים, שהעבודה תהיה כבר עכשיו ובישיבה הבאה נקיים שיחה בינינו מה כדאי כבר להתחיל מעכשיו לבנות כמסגרת.

ס ו ף ד י ו ן

דואר נכנס
13 -05- 1990
אגף הכנין וביגוי ערים

מדינת ישראל

♠ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים♠

ירושלים, ד' באייר התש"ן
29 באפריל 1990

לכבוד

1. מר חיים קוברסקי - יו"ר
2. גב' סופיה אלדור - חברה
3. פרופ' דניאל אלעזר - חבר
4. מר עמיחי בן דרור - חבר
5. מר יהושע הלרמן - חבר
6. מר בנימין כהן - חבר
7. ד"ר אהרון לוי - חבר - מרכז
8. פרופ' אריה שחר - חבר

שלום רב,

הנדון: ישיבת ועדת החקירה

הנכם מוזמנים לישיבה של ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים, אשר תתקיים ביום חמישי כט' באייר התש"ן, 24/5/90, במלון מוריה, רח' קרן היסוד, ירושלים.
בין השעות : 08:00 - 12:00.

על סדר היום : שמיעת עדויות כדלקמן

8:00 - 9:00 - ד"ר מילכה דונחין, יו"ר נציגות התושבים לסעף מ. ציון.

9:00 - 10:30 - מר יהושע כהנא, ראש המועצה המקומית מבשרת ציון.

10:30 - 12:00 - מר שמריהו כהן, מנהל מחוז, משרד הבינוי והשיכון.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל
ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים, א' באייר התש"ן
26 באפריל 1990

לכבוד
הגב' דורון רכלבסקי
משרד מהנדס העיר
עירית ירושלים
ירושלים

שלום רב,

הנדון: פרוטוקולים של ישיבות ועדת החקירה לגבולות ירושלים

בהמשך לשיחתנו בנושא שבנדון, אני מצ"ב עותק מפרוטוקולים של ישיבות הועדה.

אודה לך מאוד אם תוכלי לשלוח לי עותק או יותר מ"פרוייקט הרחבת גבולות ירושלים", שהגשתם לועדת החקירה.

ב ב ר כ ה,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: חברי ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל
ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים, י"ג באייר התש"ן
8 במאי 1990

לכבוד
מר יהושע כהנא
ראש המועצה המקומית
מבשרת ציון

שלום רב,

הנדון: הזמנה להופיע בפני ועדת החקירה לגבולות ירושלים.

בהמשך לבקשתך להשמיע את עמדתך בפני ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים, הנך מוזמן להופיע ביום חמישי כ"ט באייר התש"ן, 24/5/90 במלון מוריה, ברח' קרן היסוד, ירושלים בשעה 9.00.

עדותך תמשך כשעה .

ב ב ר כ ה ,

[illegible],
אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: חברי ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל
ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים: א' באייר התש"ן
26 באפריל 1990

לכבוד
מר דוד דוד
ראש המועצה האזורית
מטה יהודה
רח' אהליהב, 29
ירושלים - 94467

שלום רב,

הנדון: דחיית זימון הופעת נציגי המועצה

תודה לך על הטפה והדגל של המועצה.

בהמשך לשיחתנו בנושא שבנדון ובעקבות האפשרות שתגיע להצעה משותפת עם עירית ירושלים לגבי שינוי שטח שיפוטה של עירית ירושלים, יו"ר ועדת החקירה, מר חיים קוברסקי מוכן לדחות בשלב זה את שמיעת עדותכם.

אני מצ"ב כבקשתכם עותק מכתב המינוי לועדת החקירה, הסקורי והמתוקן.

לגבי הרכב ועדת החקירה, אבקש לציין את השינויים הבאים:

- נוסף חבר חדש, מר בנימין כהן, מזכ"ל ארגון המועצות האזוריות.
- במקום מר איתן סורוקה . מכהנת הגב' סופיה אלדור, ממשרד הבינוי והשיכון.
- במקום מר דב קהת, מכהן ד"ר אהרון לוי כחבר מרכז.

באשר לחומר שהוגש לנו על ידי עירית ירושלים, אני מצ"ב עותק מהדו"ח שלהם ואבקש בכל לשון של בקשה שיוחזר אליי בהקדם לאחר שתצלמו ממנו את החלקים הרלוונטים עבורכם, כוון שזהו העותק היחיד שנותר בידי.

ב ב ר כ ה,
אנה חזן
מזכירת וועדת החקירה

העתק: חברי ועדת החקירה.

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל
ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים, י"ג באייר התש"ן
8 במאי 1990

לכבוד
ד" מילכה דונחין
יו" נציגות התושבים
למען מבשרת ציון

שלום רב,

הנדון: הזמנה להופיע בפני ועדת החקירה לגבולות ירושלים.

בהמשך לבקשתך להשמיע את עמדתך בפני ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים, הנך מוזמן להופיע ביום חמישי כ"ט באייר התש"ן, 24/5/90 בסלון מוריה, ברח' קרן היסוד, ירושלים בשעה 80.00.

עדותך תמשך כשעה .

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: חברי ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

MATEH YEHUDA
REGIONAL COUNCIL

מועצה אזורית מטה יהודה

י' בניסן תש"ן
5 באפריל 1990
מספרנו: כ8 ק191

לכבוד
מר ח. קוברסקי
יו"ר ועדת החקירה לשינוי תחום השיפוט של עיריית ירושלים
משרד הפנים
ת.ד. 6158
ירושלים

אדון נכבד,

הנדון: <u>זימון להופיע בפני ועדת החקירה לגבולות ירושלים</u>
סימוכין: מכתבה של הגב' אנה חזן שנתקבל שתאריך ההוצאה הנקוב בו הוא 6.3.90 ואשר נתקבל במשרדנו ביום 1.4.90

במענה למכתבכם שבסימוכין:

1. פניתי אליכם לאחרונה במכתב מיום 28.12.89 (לנוחיותכם הריני מצרף צילום מאמנו), ובו ביקשתי:

א. צילום מכתב המינוי המקורי של הועדה וכל שינויים שחלו בו, אם חלו, וכן כל כתבי מינוי נוספים שקבלה הועדה, אם וכל שיש כאלה.

ב. התומר שהוגש לועדה על ידי עיריית ירושלים.

(סעיפים 7 ו - 8 במכתב המצורף).

2. במכתבי הנ"ל אך מסרתי לכם כי המרכז לחקר עיר ואיזור שבטכניון שבחיפה ניאות לבדוק את נושא סיפוח שטחים לירושלים משטחי המועצה האזורית מטה יהודה וכי בדיקה זו תסתיים בסביבות יוני 1990.

3. הן התומר המבוקש והן ההזדקקות שלנו לבדיקה מקיפה, מקצועית וברמה גבוהה של הנושא נועדו כדי להופיע בפני הועדה בצורה וברמה המתחייבת הן מחשיבות הנושא והן מה הערכה לועדה ולחברים בה.

4. אני חוזר איפוא ומבקש כי תעבירו אלינו כתב המנוי או כתבי המנוי של הועדה וכן התומר שהוגש לועדה בעניננו על ידי עיריחת ירושלים.

כן הנכם מתבקשים לדחות את המועד להופעתי בועדה למועד שבו להערכתנו כי יהיו בידינו תוצאות הבדיקה כאמור, היינו לאחר יוני 1990.

נכבוד רב,

דוד דודי
ראש המועצה

העתק: מר בנימין כהן - מזכיר ארגון המועצות האזוריות
הגב' אנה חזן - מזכירת ועדת החקירה לגבולות ירושלים - משרד הפנים

בית המושבים, רח' אהליאב 29 רוממה, מיקוד: 94467 ת.ד. 6835 ירושלים טל. 551911, פקסימיליה: 02-551907

אבו גוש
אביעזר
אבן ספיר
אדרת
אורה
אשתאול
בית זית
בית מאיר
בית נקופה
בקוע
בר גיורא
גבעת ישעיהו
גפן
הראל
זכריה
זנוח
טל שחר
יד השמונה
ישעי
כסלון
כפר אוריה
לוזית
ליאון
מבוא ביתר
מוצא
מחסיה
מטע
מסילת ציון
מעלה החמישה
נוה אילן
נוה מיכאל-רוגלית
נוה שלום
נחושה
נחם
נחשון
נטף
נס הרים
נתיב הל"ה
עמנר
עין נקובה
עין ראפה
עמינדב
צובה
צור הדסה
צלמון
צפרירים
צרעה
קרית יערים-טלז
קרית ענבים
רמת רזיאל
רמת רחל
שדות מיכה
שואבה
שורש
תירוש
תעוז
תרום

איתנים
בית נ'מל
גבעת שמש
ניזו
הר טוב
חוות שער הגיא
עין כרם
קרית יערים ס'

R. MIZRAHI-ORON, MAG. JUR
ADVOCATE & NOTARY

רנה מזרחי-אורון
עורכת דין ונוטריון

ירושלים, 23.03.1990

לכבוד
הרב א. דרעי
שר הפנים.
קרית בן גוריון
י ר ו ש ל י ם

כבוד שר הפנים.

הנידון: <u>בחירות לרשות המקומית מבשרת ציון</u>

בהמשך למכתבינו אליך מיום 7.3.89 ומיום 10.12.89. הננו חוזרים ומדגישים כי רוב תושבי מבשרת ציון נתנגדים לסיפוח הישוב לירושלים. בסקר מדגמי שערכה עבורינו חברת "תצפית" עולה כי 73% מבתי האב בישוב מתנגדים לסיפוח וכ-3000 תושבים חתמו על עצומה המבטאת התנגדות זו.

לנוכח הפרסום ברשומות בדבר מועד הבחירות לרשות המקומית שלנו בנובמבר 1990, הרינו להודיעך כי אנו נערכים לקראת תאריך זה בו נבחר נציגינו לרשות המקומית. כיאות לאוכלוסיה בוגרת ומאורגנת כשלנו. אין אנו מתכוונים לאפשר את מימושו של רעיון הסיפוח. כאן נרתע מכל פעולה משפטית למען שמירה על עצמאותנו.

בכבוד רב,

רנה מזרחי-אורון
עורכת דין
בשם נציגות התושבים
למען מבשרת ציון

העתק:

ח"כ מ. וירשובסקי

JERUSALEM, HAVAZALET ST., 7 FAX 234870 ירושלים רחוב הובצלת 7, טלפון 02-223619 PHONE ת.ד. 706 P.O.B מיקוד 94224 פקסימיליה 234870

3.5.90

לכ' משרד הפנים
ממונה על השלומת המינהל הכלכלי

אדוני מכתבה למשרדו מיום 30.4.90
ומכתבה מאותו היום עם
ישנם פרטים שאתם מבקשים לברר לפקת
ולהשלים
אני מצרפת (בזה) את טיפוס
הפרטים שאדעתי יהיו להשלים ולספר

אולם, אדוני, יתכן שאין מאוסדו רשם המינהל
ו.ו"ר השגרה עד לכם כפי שהמכתב מבין
על הכוונה וסתכות של שנים בפתרון הדרישות
הפרטים לא נכנסים בהשלמה הלב.

לשם, רשם המינהל קבע (בשם מצה
ולכן הוחלט לנקוט בצעדים דרסטיים עד
כפי שהפעלים בהמשך ואשלון לפרסיק לשלם
מסוים המוסד לא יינתן הדרישות

בבקשה תגיבו בהקדם על פניתנו אליכם.

בכבוד רב
ברכה. בתך

ר' שלום רשם המינהל
מ"מ
ת.ד 346063

משרד הפנים
הארכיון המרכזי
6 -05- 1990
נתקבל

29.4.90

רמת מוצא

אגודה שיתופית במוצא בע"מ

כבוד ראש העיר י-ם
מר טדי קולק

א.נ.,

הנדון: שרותים מוניציפאליים ברמת מוצא

אנו פונים אליך לזמן את וועד השכונה לפגישה ודיון לקדום השרותים בשכונתנו.
פועלך בטיפוח ובנין ירושלים מופת ודוגמא שיש להתפאר בה ואילו שכונתנו המסופחת לירושלים נחשבת משום מה כבת חורגת והטיפול והשרות בה לקוי עד כדי הזנחה.

אני כיו"ר ועד האגודה וכאחד המיסדים ("נער הייתי וגם זקנתי") ולא זכיתי לראות שרות נאות בשכונה מצד העיריה.

שכונתנו המרוחקת והמנותקת מירושלים אין בה ולא זוכה לשרותים נאותים חיוניים.

דרישותינו כדלקמן: -

1. הקטנת מסי הארנונה הגבוהים בתור שכונה מרוחקת מנותקת ונעדרת שרותים חיוניים רבים או לחילופין ספקו כל הדרישות שלנו.

2. טיפול בשטחים שהופקעו לצורכי ציבור ויצירת פינות ירק שיטופלו ויושקו ע"י העיריה.
מגרשי משחקים למבוגרים-ונוער יצירת גינות ושלוב מערות הקבורה העתיקים הנמצאים בחלקם בשטחי הציבור.

3. המבואות וכניסת השכונה מוזנחים ובסביבות היקב בכניסה ישנו מגרש מכוער ומלוכלך שיש להפכו לפינת חמד וישמש חלון ראווה גם למבואות ירושלים.
היקב והמשתלה בכניסה מהווים מטרד, עומס תחבורתי וגורמים לחסימות ולמוקדי פסולת גלויה. בעיה זו אפשר לפתור ע"י תכנון חניה ופחי אשפה גדולים ומוצנעים.

4. לגדר ולפקח על המגרשים הריקים שלא ישמשו מוקדי פסולת ואשפה.

5. תיקון הכבישים הקיימים, שילוט ותמרורים בשכונה וביציאה, פסי האטה, תאום עם ועד השכונה בתכנון הכבישים והמדרכות וזאת תוך שמירה והתחשבות עם התושבים לזכותם על השקעתם הפרטית בסלילת הכבישים.

6. טיפול בנקיון השוטף בשטחי הציבור בשכונה (כיום האגודה מעסיקה עובד על חשבונה).

7. התקנת סככה ורחבה נאותה לילדים הממתינים להסעות לבתי הספר.

8. סלילת מדרכה להולכי רגל לבית הכנסת. על גשר מוצא אין בכלל מדרכה וגם השוליים צרים מאוד וזה מסכן וגורם חרדה להולכים.

9. הפיכתו של (מבנה כובע גרב) המבנה הנטוש, המוזנח, המסוכן ושלא-מביא תועלת לא לעיריה ולא לתושבים למועדון לפעילות נוער ומבוגרים בשכונה, על חשבון העיריה.
גם להקצות בו פינה לציוד לשעת חרום הג"א.

10. התקנת לוחות מודעות בשכונה והדבקת מודעות של העיריה והרשויות בעניני תרבות, ארועים וכו'.

11. מענק ותקציב מטעם מחלקת התרבות לועד השכונה לקיום פעילויות תרבות וכו'.

12. גלוי מוקדי היתושים והזבובים שמהווים מכה ומטרד בשכונה, הדברה וריסוס.

13. השוואת אחוזי הבניה כמו בכל ישובי האזור לכל הפחות ל - 30% ללא מס השבחה.

לסיכום אדוני ראש העיר, הטיפוח והשרות שינתן לשכונתנו או לא ינתן יהווה דוגמא ויצוג לחיוב או לשלילה לכל האזור ובמיוחד יהווה מדגם לתושבי מבשרת שישנה כוונה לספחם לירושלים.

בפגישה עם כבודך נסביר לך את צדקת דרישתנו ואנו תקווה שהועד גם יקבל כמו כל תושבי השכונות יצוג רשמי והולם לכל מחלקות העיריה.

רשם: יצחק ברהום
רמת מוצא רח' מקלף 14
י-ם 90822
טל: 346063

בכבוד רב,

1. מר ברהום יצחק, יו"ר
2. מר פורת שאול, מזכיר
3. ד"ר שינפלדאברהם, ועד
4. מר

TRANSLATORS' חֶבֶר
POOL מקבוצת חבר המתרגמים בע"מ
JERUSALEM 34 BEN YEHUDA St. בן יהודה 34 ירושלים
TEL: 02-234265 :טל

ועדת חקירה לגבולות ירושלים
8.3.90

מגוון שרותי חבר

* רישום פרוטוקולים בועידות, בוררויות, בתי משפט
* הקלטות ופיענוח סרטים וקסטות
* ציוד אור־קולי, הגברת קול, וידיאו, מקרני שקפים ושקופיות
* תרגומים מקצועיים
* הספקת כח אדם מקצועי משרדי וטכני
* הדפסות על מחשב

סניפנו הנוספים

* תל־אביב, 03־5101420 TEL AVIV * חיפה 04־663966 HAIFA
* ראשל"צ 03־9666139 RISHON LE ZION

ועדת חקירה לגבולות ירושלים

8.3.90

היו"ר חיים קוברסקי: אני להזכיר שבישיבה הקודמת היתה מלאה של הדברים באמת שחושמעו אז והיו דברים בעלי ערך רב, קרה פה תקר שהדברים לא נשמעו בקסטות ויש לנו בקשה לאלה שירצו אני מתכוון גם לעוזי שדיבר וגם נדמה לי מיכאל גל אמר דברים ואהוד תייר נתן הרצאה מקיפה. ככל שניתן אפילו לא בהרחבה להגיש את זה בכתב כדי שהדברים ישארו מתועדים אני חושב שהם היו באמת דברים בעלי ערך וטוב שישמרו - זה דבר אחד.
הדבר השני - אני חושב שכדי שנלך לפי הסדר אני מתיחס לשעה הקודמת אני חושב שתרעיון לעשות סיור אוירי היה מעולה ונתן לנו באמת אפשרות טובה ככה לראות במעוף, ואנחנו עכשיו נשמע את אהוד תייר.
אהוד תייר: אני אחזור בכל מקרה על הדברים וחשבתי לחזור על הדברים שדיברנו בפעם שעברה. על חלקן אנחנו נהיה מסוגלים לענות היום ועל חלקן אנחנו חייבים לעשות. אני אתן דוגמא למשל הפירוט יעוד השטחים בתוכנית המתאר הקיימת זה מחייב עבודה סביב הענין
יורם בר סלע: תכוונה תוכנית המיתאר הקיימת של ירושלים1 או הכוונה תוכנית המיתאר חקימת באזור שמחוץ לירושלים.
אהוד תייר: של ירושלים הקימת. והדבר מחייב עבודת הכנה. מפני שלמעשה בירושלים ישנה תוכנית מיתאר אבל אליה כל הזמן מתווספות תוכניות מיתאר נוספות שמשלימות את התוכנית המקורית ששמה תוכנית 62. וישנם הרבה מאד שינויי מתאר ואנחנו מקוים שתוך חודשיים שלושה אנחנו נוכל ליצור איזשהו, להציג תמונת מצב מה הוא פירוט השטחים על פי מצב המעודכן של קומפליציה של תוכניות כפי שהם היו. אנחנו במקרה עושים את זה גם עבור בדיקה נוספת עבור תוכנית, בודקים את תוכנית תאב לתחבורה וזה במקרה אנחנו גם עושים את שני הדברים האלה ביחד ונוכל להציג את זה.
היו"ר קוברסקי: אם מותר לי לשאול בהקשר לכך. קיימות כיום למעשה תוכנית מתאר 62 שזה כולל את ירושלים בה גרים עד מלחמת ששת הימים. קימת תוכנית ע.מ.ט. שזה העיר העתיקה וסביבתה. וקיימות כל מיני תוכניות מפורטות
אהוד תייר: יש תוכניות המתאר של השכונות
היו"ר קוברסקי: מה גורל הצעת תוכנית המיתאר שהיתה בהפקדה ושהיא נמצאת, מה גורל המסמך הזה.

אהוד תייר: היא לא היתה בהפקדה. התחילו להכין אותה הוקם בזמנו צוות בראשות למעשה מי שעובד את זה זה מתכנן המחוז, משה קול מתכנן המחוז שכרגע נמצא בחופשה. הם הגיעו פחות או יותר למסמך שעמד לפני דיון כולל תשריטים כאשר משה נסע אנחנו, זאת אומרת מי שעובד זה למעשה זה המחוז זו היתה הסכמה בין עירית ירושלים והמחוז, מחוז משרד הפנים כשהוא נסע חנושא הזה החליטו לחכות לו את הזמן עד שיחזור כדי שהוא יגמור את התוכנית. אנחנו מקוים שהוא יחזור וימשיך בעבודה. יש לנו שם בעיה עם מסמך אחד שמופיע בזמנו בתוכנית שזה נקרא מסמך עיצוב. ואנחנו ניסינו לנתח מה זה מסמך עיצוב ואני לא יודע אם אנחנו נהיה מסוגלים להציג מסמך מחסוג הזה כמסמך סטטוטורי. מלבד זאת אני חושב שהתוכנית מבחינת המסמכים שלה היא כמעט גמורה. אבל בסוף מה שקורה היא למעשה מחווה קומפילציה של תוכניות קיימות היא לא עושה איזה שהן מהפכות בירושלים.

היו"ר קוברסקי: היא קונפדרציה.

אהוד תייר: כן.

היו"ר קוברסקי: לא רונפדרציה

אהוד תייר: של תוכניות.

היו"ר קוברסקי: בטח. אני רוצה לשאול אולי לפני שנכנסים למעשה תחליך הכנת תוכנית המיתאר התחיל ב-1965 אני עוד זוכר חייתי אז בעיריה. אחרי כן עבר הסבות שונות וזה דבר מדהים שלמעלה מעשרים וחמש שנה יש אפשרויות לפירוטים שונים בתוכנית מיתאר. אבל אולי אפשר היה לתת לנו תוכנית שמודגשים בה העיקרים ולאו דוקא הפרטיים כי אנחנו לא צריכים לצורך ההתיחסות דוקא פרטי פרטים. יש איזה מסמך כזה?

אהוד תייר: אני יודע שיש אנחנו הכנו רקעים למסמכים, למעשה עשינו תוכנית מדידה מעודכנת של ירושלים בקנה מידה אחד ל-20 אלף. הוחלט שהמסמך יהיה בקנה מידה של אחד ל-20 אלף. קיבלנו לפני כשנה תוכניות מעודכנות של המסמך של המפה הזו והתחילו לעבוד על זה ואני אומר שהנושא חוקפא. אני מוכרח לראות בדיוק איפה זה נמצא כרגע אם יש מסמך שמראה את העבר אז אפשר יהיה להציג אותו. למשל יש במסמך הזה תוכנית האב לתחבורה של ירושלים זה גם כן אחד המסמכים שנמצאים שמח אבל אם אתה רוצים

היו"ר קוברסקי: זה שהתחיל בעבודה שמשוני?

אהוד תייר: לא לא יש תוכנית אב לתחבורה היום למערכת הכבישים בירושלים. אגב יכול להיות שהיא תשתנה כתוצאה מבדיקה שאנחנו עושים היום. אבל אני אבדוק אם אפשר אני אראה ברצון רב.

היו"ר קוברסקי: והיה רצוי גם שיהיה אלמנט אחד שיכול לסייע לנו בעתיד בדיון נושא הצפיפויות והניצול. אני חושב שזה אחד הנתונים שרצינו.

אהוד תייר: נושא המה?

היו"ר קוברסקי: הצפיפויות והניצול.

אהוד תייר: זה שאלה 2 שהועברה אלינו. אני אמרתי שאלות 1 ו-2 אנחנו עובדים על זה ואני מעריך שזה חומר בסדר גודל של חודשיים משהו כזה. אנחנו ברגע שיהיה לנו את התומר עוד פעם זה יהיה בצורה כללית.

היו"ר קוברסקי: בהחלט.

אהוד תייר: אז נביא את הנתונים. אנחנו מכינים חלק מהשאלות, חלק מהשאלות אנחנו ניתן תשובה, יורם יתן לגביהם תשובה במסגרת הדברים שהוא ידבר במשך היום היום.

ובכן אני אחזור גם על חדברים שנאמרו בפעם שעברה. ובכן מה שאנחנו רואים היום בירושלים. שטחה של ירושלים היה עד 67 בגבולות הקו הירוק שעבר פחות או יותר בקו שאני מראה פה היה כ-38 אלף דונם. ב-67 השטח גדל ל-108 אלף דונם בגבולות המוניצפאלים שאנחנו מכירים אותם היום. חווה אומר גידול של סדר גודל של 65%. תופסת השטח מסך הכל השטח הנוכחי היא כ-65%. זאת אומרת ואנחנו רואים דבר כזה שבאותו שטח של 65% שהוא, אנחנו רואים שעל 48% משטח העיר היום משטח התוספת אנחנו מקבלים גרים תושבים ערבים או לא יהודים ועל היתרה יושבים יהודים כאשר מתוך סך כל האוכלוסיה שהיתה בשנת 87 היתה 482 אלף היום היא עוברת היום היא מגיעה לסדר גודל של חצי מיליון. אנחנו רואים ש-71,7% היו יהודים, היתרה לא יהודים. ואז אנחנו מקבלים

מר קולק: מה אחוז היהודים?

אהוד תייר: 71,7% והיתרה לא יהודים. יוצא בשנת 87 זה 346 אלף יהודים

מר וכסלר: ב-88 זה לא השתנה.

אהוד תייר: אנחנו רואים דבר מאד מעניין. ש-71,7% של האוכלוסיה מתרכזת ב-52% אחוז בשטח ירושלים. היתרה שזה 28.3% של האוכלוסיה מתרכזת ב-48% פחות או יותר חלוקת השטח היא פחות או יותר חצי חצי. לעומת זאת חלוקת התושבים היא באופן ברור מראה שצפיפות וניצול השטח בחלק שבו יושבים

מר קולק: אבל אתה לא צודק לגמרי בזה. כי אם אתה מוציא למשל מזה שטחים שלגמרי לא תפוסים אז אתה בא לחלוקה לגמרי אחרת.

אהוד תייר: אני מדבר כרגע על השטחים שעליהם יושבים

מר וכסלר: הוא לא מניע לחלוקת אחרת משום שאז אתה מדבר על מספרים חדשים של אוכלוסיה. הוא מדבר על מספר נתון

אהוד תייר: אני מדבר על מצב נתון

מר קולק: איפה נושיב את הערבים את כל השטח חריק לפי החשבון הזה. השטח חריק הוא לא מצטרף לא לאלו ולא לאלו.

אהוד תייר: הר חומה, לגבי הר חומה יכול להיות שזה נכון חלקית. אבל כשאנחנו הולכים לגבי השטחים האחרים למשל פסגת זאב זה שטח של שכונה יהודית. אם אני לוקח את האזור הזה אני לוקח את זה כשטח של שכונה יהודית. הר חומה יכול להיות שהוא באמת בסימן שאלה.

מר קולק: כמו יער ירושלים.

אהוד תייר: זה בדיוק להיפך.

----: מה בערך היקפו של שטח הר חומה?

אהוד תייר: הר חומה השטח שהוא שייך ליהודים זאת אומרת לבעלות יהודית זה 1200

מר קולק: הר חומה לא מיושב. זה ששת אלפים דונם או משהו כזה. הוא לא מדבר עכשיו על שטח בניה. הוא לא מדבר שזה הבניה. הוא מדבר על שטח

אהוד תייר: אם אתה מדבר טדי אתה מדבר על פוטנציאל של פיתוח ואתה לא מריח הפקעות אז אתה מדבר על הר חומה על השטחים שנמצאים בידי יהודים זה הכל זה מה שיש לך.

מר קולק: כל מה שאני אומר שאתה משתמש כל פעם במספרים בצורה אחרת. ואי אפשר צריך ללכת לפי שיטה אחת.

אהוד תייר: המספרים האלה באים להראות בעיקר את הדברים הבאים שבשטח של האוכלוסיה היהודית אנחנו יושבים בצפיפות גבוהה שהיא בממוצע בסדר גודל של כ-8.6 נקודות דיור לדונם ובאזורים שבהם מרוכזת האוכלוסיה הערבית אנחנו נמצאים בסדר גודל של 3,3 יחידות דיור לדונם. זה פחות או יותר מדגיש את הבעיה. זאת אומרת אם אנחנו באים ואומרים שהמדיניות של שמירת חמאזן הדמוגרפי כפי שעוד הוחלטה על ידי הממשלה בשנות ה-70 בתחילת שנות ה-70 וכל גורמי הפיתוח שפעלו בירושלים היה במגמה לשמירה, זאת אומרת במגמה להשיג את המאזן הדמוגפי בגלל זה נעשו פעולות הפיתוח הגדולות של שכונות בירושלים והצליחו פחות או יותר לשמור. אנחנו היום מגיעים למצב שהאזור היהודי נמצא בצפיפות גדולה יחסית, האזור הערבי נמצא בצפיפות קטנה יחסית כאשר הפוטנציאל של האזור הערבי לצופף את עצמו ואני מדבר עכשיו על טווחים ארוכים הוא פוטנציאל גדול. יש לו את השטח, הוא יכול לצופף את עצמו. האזור של השכונות היהודים פחות או יותר מנוצלת ותיכף אנחנו נדבר גם פחות או יותר מה נמצא בפוטנציאל

הפיתוח מפני שהיום אנחנו גם בודקים את זה. דברים שלא אמרתי בפעם הקודמת.

בנימין כהן: כדי להגיד לצפיפות של השטח חיהודי הוא יכול להכפיל את עצמו פי שניים.

אהוד תייר: הוא לא יכול להכפיל את עצמו הוא לא יכול להגיע ישר לצפיפות של האזור חיהודי בגלל כל מיני מגבלות של שטח. האמת היא שגם היום אנחנו מגבילים את זה במידה מסוימת זאת תוכניות המתאר מגבילות אותו. אבל דברים יכולים להשתנות בסדר גודל של 10 20 שנה דברים יכולים להשתנות ויש לאזורים האלה פוטנציאל פיתוח אדיר. עכשיו אם אתה רוצה המשמעות של שבירת המאזן זה על כל לא יהודי שמתישב אתה צריך לחוסיף שלושה יהודים. זה חמשמעות של שמירת המאזן הדמוגרפי.

מר וכסלר: היום למעשה כל פגישה למנוע יד נדיבה מה שניקרא לבניה של אוכלוסיה לא יהודית. אבל קשה להאמין שזה עוצר גרבטיזציה. זה לא עבד באום אל פחם זה לא יעבוד בירושלים.

אהוד תייר: תראה אני אגיד לך בסך הכל אנחנו מדברים על עיר. ירושלים כירושלים, ירושלים המזרחית מתפקדת כמטרופולין חרבה יותר מאשר ירושלים המערבית. ומטרופולין באופן טבעי הגרעין שלו מושך אוכלוסיה. זאת אומרת תמיד ישנה ואנחנו רואים את זה, אנחנו רואים את זה בפועל. ישנה משיכה של אוכלוסיה לא יהודית לירושלים באופן די ברור. כתוצאה מזה שמקפידים התוצאה היא למשל שבאזור א-רם הם מתרכזים בא-רם מבחינתם א-רם ירושלים זה למעשה אותו דבר. אבל הגידול האדיר של א-רם הוא חלק מהענין מחמשיכה של הגרעין של המטרופולין.

חיים קוברסקי: הרי התופעה חזאת שבישובים יהודיים צפיפות שונה מאשר בישובים ערביים היא לא תופעה יחודית כאן. אם אתה תיקח את חגליל זה אותו הדבר. קח את כרמיאל בשטח קרקע ותשווה אותה. מה שהיה עוזר לנו אם היית יכול אם אינך יכול אז בהזדמנות אחרת כשאתה לוקח את השטח שיחודים מאוכלסים בו ורמות צפיפות בו ומשווה אותו לנורמות צפיפות מקובלות בערים יהודיות בארץ האם יש איזה אינדיקציה שונה כאן?

מר קולק: תרשה לי אחוד כמה הערות. כל חהשוואות תאלו הן לא שוות הרבה ואני אסביר שיש לנו כל מיני שיקולים צדדיים אולי על שטחים קטנים פה ושם אבל הם משפיעים. ראשית כל יש הטופוגרפיה חלגמרי אחרת מה שלכל הערים זת דבר אחד. דבר שני למשל תעמיד את עצמך לרגע על הטיילת על יד ארמון הנציב. אנחנו עושים את הכל כדי שהסביבה הערבית תשאר כפי שהיא כי אנחנו חושבים שזאת חבניה שבערך היתה דומה לבניין בתקופת התנ"ך

ואנחנו רוצים בסביבה תואת לשמור על הצורה הויזואלית כפי שהיא ולא נותנים שם אפשרות לצופף ואני נותן רק דוגמא אחת. ואנחנו נעשה את הכל כדי שהערבים מותר להם אולי להוסיף שרותים ליד הבתים אבל אנחנו לא ניתן שם לבנות לא צפוף יותר ולא לגובה.

אהוד תייר: גם היום אתה כבר מצופף. גם תוכניות המתאר של היום שאנחנו

מר קולק: היו הוראות ברורות שלא. ואם עושים את זה אז זה רע מאד. אנחנו רוצים שבואדי הלווי שזה היה פעם עניין ארכיאולוגי ולא היה צריך, אסור היה לבנות בתקופת המנדט ובנו אנחנו פעם החלטנו החלטה עקרונית ואי אפשר לעקוב אחרי כל מה שהמנדס העיר אתה או הקודם בכל מיני תקופות עושים בקשר לתוכניות מתאר. לא לאפשר שום בניח כי החלום שלנו פעם אפילו אם אפשר להוריד את זה ולחזור שם לחפירה. אז יש כל מיני הגבלות פה ושם ואני הייתי יכול להזכיר 10 כאלו שמשנים לגמרי, להשוות את זה לדברים אחרים נורא קשה.

חיים קוברסקי: יש כאן עוד דבר. לפי דעתי בסופו של דבר הצפיפויות השונות היא נגזרת ובזה צודק טדי ממסורות חיים שונות של אוכלוסיות. וזה לאו דוקא כאן בלבד הערבים גרים בפיזור בכל הארץ לפי דעתי. ונסיונות שנעשו גם מכוונים על ידי משרד השיכון לבנות להם בניית חובה לא נשארו ריקים ולא הלכו לזה. זה עובדה.

מר גל: התיו"ר אולי רק הערת אם אפשר. יש לי רושם שאנחנו קצת קוטעים את אהוד וזה אולי קצת מפריע לו.

מר בר סלע: מבחינה סטטיסטית על הר חבית בצפיפות של צפון תל אביב אפשר אולי 2000 משפחות. אבל הרי זה לא עומד לדיון.

אהוד תייר: תבינו דבר אחד כשאני הסקתי את הנתונים האלה אנחנו רואים שהצפיפות של אזור היהודי הוא פי 2.5 מהאזור הערבי. זה לא פער של שש לעומת שמונה. אנחנו מדברים על פער שהוא פי 2.5 והיה באזור הערבי משנה את צפיפותו קצת רק קצת בגלל השטחים הגדולים שישנם בו זה תוספת אוכלוסיה אדירה. וזה מיד שינוי המאזן חדמוגרפי ומכאן אני מוכרח להגיע למה שאנחנו בודקים היום ועל זה לא דיברתי בפעם שעברה וזה תוצאה של הבדיקות האחרונות, ההערכות לקראת העלית.

מסתבר שיש הציבו איזה שהיא יעד שחיום בודקים את האפשרות השגתו של תוספת של 30 אלף יחידות דיור בירושלים ועוד 35 אלף יחידות דיור במטרופולין של ירושלים. וחיום בודקים את האפשרות להשגת היעד הזה. ואתמול ישבנו ועשינו איזה שהיא בדיקת מלאי על מה אנחנו מדברים. אנחנו הגענו למסקנה, אנחנו באים ואומרים שבאופן כללי תוספת על פוטנציאל של

ירושלים היא סדר גודל של 40 אלף יחידות דיור זה לא ספור. היום אנחנו מנסים לספור את זה ועושים סקרים על העניין זה לא ספור זה הערכה. זה לא ספור מגרש מגרש. אנחנו עומדים עכשיו עושים סקר שבודק את כל הפוטנציאל בצורה הרבה יותר מדויקת וזה סקר די ארוך שיקח זמן עד שיבדקו אותו. אבל כניראה ש-40 אלף המספר 40 אלף הוא מספר נכון. כשבדקנו

מר קולק: זה לכל האוכלוסיה או רק ליהודים?

אהוד תייר: הוספת 40 אלף ואמרת יהודים

מר קולק: רק ליהודים.

אהוד תייר: לגבי האוכלוסיה הערבית וזה בהמשך למה שטדי אמר יש הקפדה היום במסגרת התכנון לשמור על המאזן. זאת אומרת אם אנחנו היום נבדוק את כל קיבולת התביעות המאושרות בירושלים ונבדוק את התוכניות המאושרות במגזר הערבי אנחנו היזנו אותם לתוכנית שעכשיו גמרנו ועומדים להציג אותה בפני כל מיני פורומים באזור שעפאת שמאזן ובסדר גודל של 7000, תוספת של 7500 יחידות דיור ופחות או יותר בזה אנחנו גומרים את הענין. אבל אני בא ואומר זה סך הכל מצב קיים. אתה בעוד עשר שנים יכול למצוא את עצמך שבלחצים שונים אתה ספקת שטח.

מר קולק: אני שוב פעם רוצה להפסיק אותך. אני כל הזמן לא מוציא את זה כל פעם כי זה לא נעים להגיד. אני מעונין להבדיל מכולכם בבניה ערבית לא צפופה. גם בירושלים. אני לא רוצה בניה צפופה ערבית. אני מצד אחד לא רוצה לסרב להם לבנות, מצד שני אני לא רוצה אוכלוסיה גדולה. איך אפשר להגיע לזה? לתת להם לבנות כפי שהם בונים היום. ואתם כל הזמן הולכים על זה לצופף אותם כאילו לתת להם יותר. אתם עושים את זה מתוך סיבות פוליטיות. אז לא צריך לדבר על הסיבות הפוליטיות כל הזמן. אנחנו כל הזמן אומרים את זה שעל מנת לצופף על מנת להקטין את האוכלוסיה הערבית תרדו מהארגומנט הזה. תנו להם לבנות כפי שהם בונים וממילא תגיעו לזה בלי כל פעם לדבר ערבים גדולים יותר מדי. תנו לחם לגדול כפי שהם רוצים ואז לא יהיו לך בירושלים יותר מאשר אתה רוצה.

היו"ר קוברסקי: אני בדעה שהניסוח הזה צודק בהחלט. וזאת חוכמת הניסוח אבל בדיון

אהוד תייר: התוכניות מאפשרות את זה באמת בכיוון הזה. אבל אתה לא יודע מה יהיה כאן בעוד 10 שנים.

היו"ר קוברסקי: טדי מציע ללכת בתפיסה חזאת.

מר קולק: טוב עוד 10 שנים יבדוק אז מישהו ישפוט אז מישהו שאז יצטרך לתת רשיונות בניה. בינתיים הייתי רוצה לתת להם רשיונות בניה לפי האופי שלהם, ואז אנחנו מגיעים לאותן התוצאות שאנחנו רוצים.

אהוד תייר: אבל נושא הדיון הרחבת גבולות ירושלים ומאחר ולא מרחיבים את גבולות ירושלים כל 10 שנים, ואנחנו מוכרחים כשמדברים על הרחבת גבולות ירושלים אנחנו מדברים על טווח ארוך מאד אז מוכרחים להניח איזה שהם הנחות מה יכול לקרות בטווחים הארוכים היום. לכן אני מתיחס לזה בכיוון שאני מתיחס.

מר קולק: אני מציע לך להתרכז על ה-40 אלף דירות של יהודים או על עוד תוספות של יהודים ולעזוב את הערבים לבד.

אהוד תייר: בנושא פוטנציאל הדיור של האוכלוסיה היהודית. אנחנו אומרים שהסדר גודל הוא של 40 אלף יחידות דיור. אבל כשאנחנו עשינו ספירה לאחרונה רק אתמול של אתרים שיש בהם פוטנציאל של 200 יחידות דיור ומעלה שאתה יכול לבוא ולחגיד אני אנרום לכך שחברות ויזומויות דרך משרד הבינוי והשיכון, גורמים ממשלתיים ציבוריים אפשר לטפח אותם אנחנו מדברים על סדר גודל, יש לנו פוטנציאל של סדר גודל של 22 או 23 אלף יחידות דיור וזה כבר כולל אתרים שזה כמו רמת בית הכרם שהוא אתר יקר וזה כולל אפילו את אתר ממילה. ואמנם אנחנו באים ואומרים שבנינו דירה יקרה מישהו פינח דירה זולה ועבר לדירה יקרה. אבל כשאנחנו מדברים על פוטנציאלים גדולים כאלה יש לזה משמעות לטווחים ארוכים. אין לזה משמעות בטווחים שהיום אנחנו מדברים על זה בעליה. יש לזה משמעות חלקית בלבד. נוסף לכך מתוך כל אותם אתרים שדיברנו עליהם, כחמשת אלפים יחידות דיור נמצאים באתרים שסביר להניח שתבוא לשום אוכלוסיה חרדית. סביר מאד להניח שתבוא לשם אוכלוסיה חרדית. וגם זה לא פותר, כלומר לא נותן מענה אמיתי לגלי העליה ולקליטת עליה בירושלים. חוות אומר שאנחנו מדברים אם נוריד את בית הכרם זאת בניה יקרה בסדר גודל של 2000 יחידות דיור שאולי חלק ממנה רק מהווה פוטנציאל פלוס בניה שאנחנו מניחים שתכנס שם אוכלוסיה חרדית שעוד פעם רק חלק קטן ממנה מהווה פוטנציאל אנחנו מדברים על פוטנציאל בירושלים על אתרים גדולים של סדר גודל של כ-16-17 אלף יחידות דיור וזה נמצא כבר במרחק גדול מאד מחשגת יעד של 30 אלף יחידות דיור. ואני אחרי הכל חושב שהעליה שמגיעה היום, ומחסור ביחידות חדיור שיווצר בערים זה הזדמנות בלתי רגילה לירושלים להביא

אליה מכסימום יהודים. זה הזדמנות חד פעמית. וצריך לנצל את ההזדמנות הזו עד כמה שאפשר.

אגב המספרים שקראתי אני גם כולל בתוכו את האוכלוסיה של הר חומה.

עכשיו לכן כשאנחנו כשנגיע ואתם תראו את זה בסוף דברי ואני מוכרח להציג את זה גם פה כשאנחנו מדברים על הרחבת שטח מוניציפאלי הוא באופיו שונה בפיתוחו הוא חייב להיות שונה אם היו מפתחים אותו מפני שלכאורה אפשר היה לבוא ולהגיד מה איכפת לכם, תשארו בשטח המוניציפלי תנצלו את מה שיש לכם ונפתח מסביב אין לזה משמעות גדולה. פיתוח שטח עירוני וברצף עירוני כשהפיתוחים האלה נמצאים תחת רשות מוניציפאלית אחת ובהכרח פיתוח שלם של אזור מטרופליטאני כשאנחנו מתחילים לדבר ישובים קטנים. זאת אומרת בכל מקרה שנמצא, שננסה למצוא פתרון כאילו במסגרת של מודל מטרופליטאני תמיד הקיבולת תהיה יותר קטנה מאשר אם נגדיל רצף סבירות. את הנקודה הזו כדאי שכולנו נזכור כשאני אציג את הדברים בהמשך.

כשאנחנו באים להסתכל, לדבר על תוספת שטח לירושלים אני מדברים גם על הצרכים האחרים ללא צורך המגורים אם כי הצורך הזה ניראה היום כאקוטי ביותר. כל מקרה הוא נושא של תעשיה. שטחי התעשיה בירושלים הם פחות או יותר מנוצלים. אנחנו אמנם מדברים על אזורי התעשיה תלפיות וגבעת שאול הם פחות או יותר מנוצלים או שהם נמצאים בידי בעלויות פרטיות כאלה שלא מפתחות את זה מהיום למחר. מחירי קרקע גבוהים מאד בתלפיות ובגבעת שאול כתוצאה מתהליכים שאנחנו היו בלתי רצויים לנו נכנס מסחר, הרים את מחירי הקרקע.

מדובר היום על אזור תעשיה הר חוצבים פחות או יותר מנוצל מה שנשאר בירושלים זה אזור התעשיה עטרות שהוא בעייתי ויש אזור תעשיה נוסף בפסגת זאב, בפסגת זאב בחלקה המזרחי שהוא קטן יחסית מדברים היום על אזור תעשיה בדרום מערב בצמוד לקניון בסדר גודל של 60 אלף שלב ראשון 90 אלף שלב שני. 90 אלף מטר מרובע בניה. יש נסיונות לבדוק אפשרויות למציאת מקומות תעסוקה באזורים שהם היום ירוקים ואנחנו יודעים שהסבירות שלהם והזמינות שלהם נמוכה מאד. אנחנו בסך הכל בודקים את הדברים. הוות אומר בנושא חזה ירושלים פחות או יותר מיצתה עצמה, זאת אומרת תעסוקה כיוון תעשיה מכל סוג שהוא הוא יחסית קטן. בשטחים האחרים אנחנו מנסים לחפש את הפתרון לענין הזה.

דבר נוסף שקיים מחסור בירושלים זה נושא המוסדות. ירושלים מהווה מרכז לבירת ישראל ומרכז לעם היהודי ובאופן טבעי מושכת מוסדות. ויש פניות

של הרבה מאד מוסדות שאנחנו מנסים להתמודד איתם. חלקם אף צרכני שטח גדולים ואנחנו לא מסוגלים לתת לזה פתרון. נתתי בפעם שעברה דוגמא אנחנו למציאת אתר לקונסרבטיבים אנחנו כבר מסתובבים עם העניין הזה מספר שנים ולא מצליחים.

נושא נוסף זה מלונאות. ומלונאות אמנם בירושלים יש היום כשמונת אלפים חדרים לעומת רק לסדר גודל 5500 בתל אביב. למרות שזה ניראה משונה. מה שמאפיין את המלונאות בירושלים שהיא בעיקר מלונאות עירונית. אין לנו תשובות למלונאות שהיא

<u>קתל</u>: לירושלים נטו או הולל בתי המלון בכניסה לירושלים. יש שורש יש נוח אילן.

<u>מר קולק</u>: הוא מדבר על העיר.

<u>אהוד תייר</u>: בסטטיקה שלב משרד התיירות בדרך כלל הם כלולים. זה חלק ממפת התיירות של ירושלים אני לא סתם אומר אבל אין לזה משמעות. זאת אומרת אנחנו כשאנחנו באים היום ובודקים בירושלים איזה סוג מלונאות אנחנו צריכים אנחנו חושבים שמה שחסר זה מלונאות צרכנות שטח גדולה יחסית. מפני שאז היא תמשוך יותר תיירים תיירות מקומית. לא תהיה מבוססת תיירות בירושלים לא תהיה מבוססת בעיקר על תיירות על חו"ל בעיקר בארצות הברית ואז אנחנו נמצאים בבעיות של תקופות שפל וגאות שהם תוזרות וזה יכול להגיע למצב של יתר יציבות וצמיחה.

ובנוסף לכך אנחנו מדברים על פתרון ומציאת שטחים למתקנים הנדסיים וכל מיני שימושי קרקע אשר היום בירושלים למשל בית קברות. אמנם בית קברות לא חייב להיות בתוך ירושלים. אין חובה שהוא יהיה בתוך ירושלים אבל באותה הזדמנות אנחנו יכולים לפתור ולמצוא שימושים נוספים. למרות שאנשים רוצים לחיקבר בירושלים. אני אגע בנושא של מבשרת במצב חקיים בסוף אני מציע שאני אעבור עכשיו וניראה איך אנחנו ניגשנו לעבודה.

קודם כל אנחנו קבענו מספר קריטריונים להגדרת תאי השטח. אני פשוט אחזור עליהם אחד לאחד. זאת אומרת אנחנו קודם כל בדקנו מפת שיפועים. בדקנו עשינו בדיקת שיפועים אתם רואים את המפה הזו. בדקנו מפת שיפועים אגב כולם רואים אותה בשטח והנחנו שאנחנו חותכים עד שיפוע של 35% למרות שבירושלים היום יש שיפועים של למעלה מ-35%. יצאנו מתוך הנחה שאנחנו מאמצים את קו הגובה כפי שהוא מוגדר כקו גבול תבינוי כפי שהוא מוגדר היום בתוכניות המתאר של ירושלים שזה בסדר גודל של 750 וזה תלוי הוא משתנה ממקום למקום אבל אימצנו את אותן הנחות ואותן עקרונות שבתוכנית המתאר של ירושלים כפי שהיא היום. גם במקרה שקו הגובה גבוה

רואים שהרכס הזה מהווה באופן ברור המשך מבחינת תוואי שטח המשך רציף של ירושלים. אנב כשחיינו בטיסה גם ראינו איך שאורח עמינדב ממש מתחברים לירושלים זה ממש שכונה נוספת של ירושלים. והרכס הזה מתחבר לאזור הצפוני של ירושלים באזור רמות.

המפה הזו מראה פחות או יותר אחד התשתיות העיקריות באזור. ואנחנו רואים באופן מענין דבר מאד מאד מענין שהתשתיות התנקזו וזה דוקא טבעי מאד טבעי מבחינת תוואי השטח התנקזו לנו בתוך העמקים הראשיים שחודרים לירושלים. זאת אומרת עמק רפאים, נחל שורק וכאן נחל רבידה עם החדירה הארוכה שלו אל תוך העיר. ובכן כאן אנחנו רואים את הקו המוצע. אנחנו נדבר עליו אבל כדי כשאנחנו מציגים את תנאי השטח נזכור את הרקע שעליו אנחנו מדברים אז אני אחזור על הקו. הקו יוצא בוואדי שנמצא מערבית למבשרת. אנחנו רואים את זה באופן ברור כפי שירדה בוואדי שנמצא מתחתיו מגיע לעין חמד. עוקף את האזור של המחצבה וגילינו אזור להיות פוטנציאל נוסף שיכול להצטרף למבשרת או לאזור המחצבה באזור המערבי שלה לכן עקפנו אותו תוואי השטח הם מאד ברורים. דאגנו להציע תוואי שטח מאד ברורים לגבול. עקיפה של הר איתן. התחברות פחות או יותר לאזור שהשטח המוניציפאלי הקיים באזור חדשה ועקיפה עוד פעם הכללה של אורה עמינדב בחלק הדרומי.

על הרקע של הגבול שהוצע ואשר מהוה גבול על תוואי קרקע מאד מאד ברורים לכן גם הוצאנו את אבן ספיר מפני שאבן ספיר שייכת יותר לאזור הזה. בין אבן ספיר ישנו וואדי עמוק. אנחנו הגדרנו תאי שטח אשר לכל אחד הגדרנו גם את המאפיינים את שלו. זאת אומרת מבחינת תנאי השטח שאנחנו רואים נכון מספר תאים. קודם כל מה שניקרא עמק הארזים או נחל שורק. שהוא תא שטח ברור עד שנובל במבשרת. האזור הזה שאנחנו רואים פה אנחנו סימנו אותו כאזור שנמצא בסימן שאלה. הוא נמצא מעבר לקו הירוק אבל מאחר וכאן זיהינו שתי שלוחות שיש לחם פוטנציאל של כמה אלפי יחידות דיור נדמה לי 2700 עם תוספת נוספת הוא יכול להגיע לחמשת אלפים יחידות דיור. 5000 יחידות דיור זה חצי רמות. לתתקשר באופן ישיר לרמות. הוא יכול להתפתח על בסיס רמות לכן אנחנו סימנו את הדבר הזה. אני יודע שזה מחוץ, לפי שעה הועדה דנה אך ורק בשטח הירוק אבל מצאנו לנכון לציין את זה.

האזור הנוסף שהגדרנו תא השטח הנוסף זה מבשרת ירושלים עם כל מה שיש בה. הגדרנו אותה על שטח נוסף שניקרא שולי מבשרת. וזה למעשה הוא מהווה איזה שהיא הרחבה של השטח שהוא בנוי באופי של מבשרת. הגדרנו את השטח מספר 3 כעמק בית זית אשר מחייב טיפול מיוחד. אנחנו לא יכולים להתיחס

מדי או שהוא יורד נמוך מדי הגבלנו את עצמנו מגבלה נוספת שלהגיע עד חצי המדרון כדי להשאיר את הענפים ירוקים פחות או יותר על פי הנחיות תוכנית המתאר של ירושלים העיר.

אמרנו שהבניה כאן אנחנו רואים את מפת השיפועים השטחים הצהובים הם בסדר גודל של עד 15%. 15% עד 25% זה חום בהיר. אנחנו רואים שכבר השטחים הופכים להיות הרבה יותר גדולים. ו-35% ומעלה אלח השטחים הכהים מאד. כאשר זה על רקע כללי של מבנה שטח שאנחנו רואים שמבנה השטח הכללי הוא שיש לנו את נחל שורק שעובר פה, ירושלים נמצאת פה, מבשרת ברכסים האלה, נחל שורק, נחל רפאים ורכס אורח עמינדב. זאת אומרת יש לנו רכס אחד שמגיע מצפון יוצא מרמות מגיע מצפון לכיוון מבשרת. הרכס חשני זה הרכס של אורח עמינדב שביניהם ישנו חוואדי וחוא מחלק אותם באופן ברור. על הרקע הזח אפשר לראות את מפת השיפועים.

עכשיו הינחנו צפיפות מגורים כללית של סדר גודל של 4-5 יחידות דיור לדונם ברוטו, ברוטו. הינחנו שבתנאי שטח רגישים אנחנו מקפידים צפיפויות למינימום. קו פניה לא יורד, סליחה מגובה 650 טעיתי אמרתי קודם 750 זה 650. ותנחנו שגודל שטח לפיתוח לא יהיה פחות מ-200 דונם. ואני מוכרח כל הזמן להגיד וגם ראיתי את זה בשאילתות שחוגשו לנו אנחנו לא תיכננו את השטח. כל העבודה שאנחנו מציגים זה בבדיקת פוטנציאל פיתוח כך צריך לראות את זה. זאת אומרת אנחנו לא באים ואומרים שאם אנחנו, אתם תראו אחר כך בהמשך ששטח מסוים אנחנו חושבים שהיום הוא יהיה למגורים זח לא אומר שמחר אנחנו לא יכולים לחשוב על יעוד אחר מוסד או משהו מהסוג חזה. זאת אומרת אנחנו באנו ואמרנו אנחנו בבדיקה הכי שטחית רואים שהשטחים האלה קודם כל עד גודל של 200 דונם מאפשרים פיתוח כלשהו והינחנו הנחות ראשונות איזה סוגי פיתוח אנחנו רואים. זה לא מחייב אותנו לשום דבר. אולי מלבד אני יכול לבוא ולהגיד היום בבטחון שהמחצבה של מבשרת סביר מאד להניח שתחיה תעשיה. זאת אומרת העניין חזה אנחנו לא נתווכח ואם מטה יהודה, זאת אומרת אם הועדה המחוזית תאשר את זה כתעשיה אנחנו נברך את זה. אנחנו חושבים רק שצריך להיות יותר גדול.

לכן קבענו קודם כל קריטריונים ולאחר מכן, לאחר עבודה נוספת שהיא נעשתה וחיא מפורטת פה הגענו להגדרת שטחים ובדיקת הפוטנציאל שלהם.

זח הגדרה כללית של השטח שפה אנחנו רואים את הר נוף רק לצורך זיהוי. הר נוף, הר תמיר, בית חולים הדסה, אורח עמינדב, אבן ספיר ומבשרת. עוד פעם אני חוזר למפה שראינו שני הרכסים הגדולים עם נחל שורק, עמק רפאים

אליו כאל אזור כאל בניה ברכסים גם בבית זית עצמה באופיה מבחינת הבינויים שלה היא בנינוד לתוכנית המיתאר של ירושלים. היא בנויה בחלק של עמק.

הגדרנו את רכס הר איתן כאזור נפרד. אורה עמינדב אזור לטיפול נפרד. ונחל רפאים שהוא למעשה מהווה המשך של נחל רפאים כשהוא מחייב טיפול שהוא דומה לטיפול שאנחנו מדברים עליו. בהר איתן יש תוכנית למוזיאון צהל"ל. יש בזה הגיון שהוא יהיה מוזיאון צה"ל שהוא מחוץ לגבולות מוניציפאלים. ברגע שיכנס לגבול מוניצפאלי יכול להיות שהוא ישאר מוזיאון צה"ל אבל ללא ספק זה ישקף.

קהל: זה רק רעיון בינתיים. זה אפילו לא תוכנית.

מר קולק: נדמה לי שהם קיבלו הקצאת קרקע. אני לא בטוח אם יש כבר חוזים.

קהל: יכול להיות קרית בטחון להקים שיהיה סוף סוף בבירת ישראל.

מר קולק: אל תדבר שטויות. בגלל זה שזה צריך לקחת בערך 300 מיליון דולר להעביר את הציוד שיהיה קריה לירושלים. כסף זה אף פעם לא יהיה. נהיה מעשיים.

אהוד תייר: אני רוצה עכשיו לעבור באופן כללי על המאפיינים של כל אזור ואזור במה הוא מתאפיין במיוחד מבחינת הקיבולת ופוטנציאל הפיתוח שלו. כאן אנחנו רואים בשתי השקופיות האלה את האזורים את הפוטנציאל ונדבר גם על המאפיינים שלהם. ואז נקבל

קהל: אני רוצה לשאול לגבי ההתיחסות המיוחדת לשטחים של בית זית אורה עמינדב בשטח הורוד מה שאתם סימנתם. לפי מה אתם קבעתם את גודל השטח

אהוד תייר: תן לי להגיע אזור אזור.

קהל: תשמע את השאלה לפי מה קבעתם את גודל השטח הזה. לפי גבולות של הישובים או לפי גבולות תכנונים חדשים.

אהוד תייר: אני אומר לך איך קבענו את גודל השטח הזה. גודל השטח הזה הוא פחות או יותר תוצאה גם של, כשאנחנו באנו לבחור את קו הגבול החיצוני חיפשנו תוואים מאד ברורים בשטח. כאן באזור הזה עובר וואדי עמוק מאד. תנאים טופוגרפים מאד ברורים. בתוך האזור הזה עובר וואדי עמוק מאד. אין טעם לקבוע את הגבול במדרון או לעבור לצד השני. זאת אומרת באנו ואמרנו הגבול עובר בוואדי. כלומר מעל הוואדי.

קהל: זה לא רק שטח חבנוי של הישובים האלה.

אהוד תייר: לא לא. לכן אתה תראה אם אתה עברת על הטבלאות אתה תראה גם שהפוטנציאל הוא יחסית גדול. מה שמאפיין קודם כל את האזור מספר 1

שבחרנו זה היה אזור מבשרת. מה שמאפיין את אזור מבשרת זה קודם כל זה אזור שהוא בנוי. יש לו חלק בשרותים המוניציפאלים אבל עדיין יש בו פוטנציאל של שמונת אלפים מאה יחידות דיור סך הכל. אם אנחנו נוריד מזה את ה-2600 שנמצאים היום אנחנו מדברים על פוטנציאל של כחמשת אלפים חמש מאות יחידות דיור. זאת אומרת אנחנו רואים בתוך האזור הזה ישנו פוטנציאל של 5500 יחידות דיור. יש בו שטח והדבר הנוסף שמאפיין אותו שיש בו אזור תעשיה בסדר גודל של כ-400 דונם. יש בו שמורות יער וטבע התפלגות של השטחים של אזורים שהם לפיתוח לעומת שטחים ירוקים זה פחות או יותר סדר גודל של כ-40% ירוק ויתירה 60% פיתוח. תשימו לב זה יחס שהוא שונה מירושלים. ירושלים למשל כולה נמצאת 50% 50% ומבשרת שיש לה אופי לכאורה של פיתוח ברמה צפיפות נמוכה שטחים ירוקים וכך הלאה יש בה רק 40% מהשטח הוא שטח ירוק.

<u>קהל</u>: אתה מתכוון לקיבלות מוכרות כבר כיום בתוכנית המתאר לפי מה?

<u>אהוד תייר</u>: על קיבלות מוכרות בתוכנית המתאר של מבשרת כמו בנתונים שהועברו לי זה 5000 זה בדיוק חצי ממה שבנו היום. היא חצי ממה שבנו היום. 5500 יחידות דיור. לעומת זה אנחנו מניחים אפשרות שבאזורים מסויימים שבודאי לא מפותחים. אני הראיתי את זה במטוס כשהיינו במטוס אנחנו ראינו ישנם מצפון למבשרת ובתוך מבשרת שלוחות שמיועדות לפיתוח שאפשר לפתח בצפיפות אחרת אין לזה שום דבר וזה לא ישנה את אופי הישוב.

אנחנו באים מצד אחד אנחנו באים ואומרים כשאנחנו נטפל בישובים אנחנו נתיחס לישובים. אמרנו מצד אחד אנחנו נעשה מאמץ לשמור את אופיה. הווה אומר בשטח במבשרת בשכונה ד' אשר בה יש צפיפות מסוימת כמובן שלא ניגע בה. במעוז ציון ישנה אפשרות של ציפוף רב בבניינים הקטנים על שמירת האופי לא ניגע בזה. אבל אם קיימת שלוחה שהיא שכונה נפרדת לחלוטין אנחנו מאפשרים, אנחנו מניחים שישקל גם אפשרות של צפיפות בבניה מסוג אחר. אני לא מדבר על שמונה קומות אבל אני מדבר על בניה עם אפשרות שתהיה צפיפות לכן על פי ההנחות תאלה אנחנו הגענו לסדר גודל של 8100 יחידות דיור. זאת אומרת אנחנו מניחים שתהיה צפיפות.

עכשיו האזור של שולי מבשרת שאנחנו רואים אותו כמעשה כתוספת ליחידת השטח הזאת

<u>מר קוברסקי</u>: אנחנו יכולים לבקש אותך שלצורך הפרוטוקול כאשר תוכל לצרף לנו טבלה שמבטאת במרוכז את כל הנתונים האלה אבל שתהיה בה הבחנה בין

קיבולת הקיימת כבר היום בתוכנית מיתאר ובין מעבר לכך. היינו רוצים שזה יהיה בפרוטוקול כי זה שני מושגים.

אהוד תייר: זה מופיע בחומר אבל אנחנו נדגיש את העניין הזה. אני אתן לכם דוגמא אם אתה רוצה רק למבשרת כתוב כאן בפרוש מספר יחידות דיור מתוכנן מאושר 2110.

ובכן בשולי מבשרת שסך הכל התוספת זה סדר גודל של 3800 דונם אנחנו מדברים על פוטנציאל וכשאנחנו מדברים על הרחבה עוד פעם. על פוטנציאל של כששת אלפים יחידות דיור. אנחנו מדברים על דונמים. אנחנו מדברים על סדר גודל של 1670 דונם למגורים ו-2340 דונם יהיה דברים נוספים שמתוכם אנחנו מדברים על 350 דונם תעשיה. מה הכוונה? ואת הנקודה הזו צריכים להבהיר.

המחצבה של מבשרת היא מתוכננת מוגדרת פחות או יותר באופן מסוים. אנחנו מדברים שם על סדר גודל של 450 400 דונם. אנחנו הנחנו שאנחנו רצינו לחגדיל את אזור התעשיה הזה ואנחנו רואים שהפוטנציאל גדול מאד. והינחנו שאפשר יהיה להגדיל אותו מכוון דרום או לכוון מערב ולהגיע לסדר גודל של אזור תעשיה של 900 800 שזה כבר דבר שהוא מאד מאד משמעותי. המחצבה נמצאת על הרכס. במחצבה כמו שהיא לא תוכל לבנות בשום אופן. את המחצבה אתה תצטרך איך שלא יהיה באיזה שהוא מקום לפרוץ את הקירות שלה. אתה יכול לבוא ולהגיד כלפי ירושלים אני משאיר את הקיר כדי להסתיר אבל נצטרך איך שלא יהיה לפרוץ את הקירות לאיזה שהוא כיוון.

קחל: אני לא מדבר על פריצה אני מדבר על אזור תעשיה על ההר לא בתוך המחצבה. אז או שתלך קצת מערבה דרום מערבה

אהוד תייר: בתוך המחצבה אני חושב

היו"ר קוברסקי: סליחה אני מציע נוהל דיון. אנחנו רוצים עכשיו לגשת גישת מקרו. ולא לעסוק בפרטי בינוי.

קחל: אני אגיד לך למה שאלתי אני מסכים 100%. חשוב מבחינתי הוא האם אזור זה מיועד לתעשיה או למגורים. אני רציתי לחבין את ההגיון שביעוד של תאזור הזה לתעשיה.

אהוד תייר: אני אמרתי עוד בהתחלה ואנחנו לא באים להסתיר. אמרתי בהתחלה עם כל השימושים האחרים אנחנו באים ואומרים הם נזילים סביר להניח שאת אזור המחצבה אנחנו לא אני אומר את זה.

ובכן האזור השלישי שאני מדבר עליו הוא אזור עמק הארזים. אזור עמק הארזים חמאפיין אותו זה שהוא למעשה נמצא בתוך נחל שורק. מה שמאפיין

אותו דבר נוסף אלמנט נוסף שמתוכנן בו וכניראה יעבור בו זה מה שניקרא כביש 9. מהצומת מסיבוב מוצא, רואים את זה, אם יש למישהו עין חדה הוא רואה את זה על המפה, יכול לראות את זה המפה. רואה כאן תוואי של כביש 9 שיגיע לצומת. זאת תהיה אחת הכניסות לירושלים.בעתיד הכניסות לירושלים בתוך נחל שורק יהיו כאלה שאנחנו נגיע לאזור מוצא ותהיה התפצלות לשלושה כבישים. כביש מספר 1 שאנחנו מכירים אותו עולה לירושלים. כביש עוקף בית זית שיגיע דרך נחל רבידה מתחת לככר לרופין מעל כביש מספר 4 המתוכנן. וחכביש השלישי שיוביל יותר צפונה אבל גם כן יתפוס את כביש 4 זה כביש מספר 9. זאת אומרת האלמנט העיקרי באזור הזה יהיה אלמנט חזק מאד שזה כביש מספר 9. יש לו כמובן גם יתרונות ויש בזה גם חסרונות.

יש בו גם פוטנציאל למגורים ופוטנציאל של ההמשך כאילו של כביש מספר 8 אנחנו רואים את הפוטנציאל הזה פה. זה האזור של עמק הארזים, אנחנו רואים בו למעשה בתוך גבולות הקו הירוק רואים אותו אשר למעשה מהווה המשך של רמות. אם תהיה לנו איזה שהיא אפשרות לקבל את זה אז הוא הופך לחיות הרבה משמעותי. אבל עדיין רק באזור הזה יש פוטנציאל של כאלפיים שמונה מאות יחידות דיור זה לא מעט. ויש בו אפשרות לאלמנטים נוספים של מתקנים הנדסים או המשך אזור התעשיה של הר חוצבים.

האזור הבא, אני לא הולך לפי סדר המספרים מפני שאני מוכרח להגיע לפחות או יותר ללכת בצורה, האזור הבא זה אזור עמק בית זית. אזור עמק בית זית אנחנו מדברים על שטח שאנחנו מגדירים אותו כשטח מספר 3. הפוטנציאל מת שמאפיין אותו שהוא עמק שבתוכה נמצאת בית הזית. ובית זית עצמה מספר החקלאים בה הוא נמוך ביותר. השטחים החקלאיים כמעט ולא משמשים. יש להם שטחים אדירים של מרעה ולא משתמשים בהם כלל. יש בה את הסכר המפורסם שכולם מכירים ולמעשה הוא אזור שהוא עמק והוא כולל גם כמובן את רמת מוצא. באזור הזה הפוטנציאל הוא בעיקר אם תשימו לב, אם כולם יפתחו את חטבלה עיקר השטח הוא לפיתוח ולנופש. זאת אומרת אם אנחנו ניקח שם, יתהפך היחס אם אנחנו מדברים שימושים אורבנים כולל מגורים וזה כולל שטח לתכנון בעתיד שאנחנו רואים אותו פה באזור חזה. הגדרנו שטח לתיכנון בעתיד. זה לא תעשיה. כאן רואים שלא ידענו להגדיר לעצמנו זו האמת אז אמרנו אנחנו משאירים אותו לתכנון בעתיד סביר להניח שזה דבר שקשור לנופש. כל יתר השטחים שאנחנו מדברים עליהם יש אליהם פוטנציאל של מגורים. אבל עדיין שטח ירוק לעומת שטח לפיתוח זה אלפיים שבע מאות לעומת 1900. אנחנו רואים שעיקר השטח הוא שטח הירוק.

האזור החמישי זה האזור הזה זה רכס. היום הוא נועד למוזיאון צה"ל. אנחנו גם כן בצבעים שיעדנו אותו אמרנו השטח הזה יהיה שטח למוסדות. אפשר יהיה לרכז שם מוסדות למרות שאנחנו יודעים אני אומר לכם שבאיזה שהוא מקום יש לזה גם פוטנציאל של מגורים. זאת אומרת אם אנחנו התחלפו לנו כאן שימושי הקרקע יש לרכס הזה גם פוטנציאל של מגורים. אבל בגלל שהוא נצפה על השטח הוא שולט מאד בשטח הפיתוח שלו חייב להיות זהיר מאד.

למעשה שלושת, כל השטחים מ-1 עד 5 כולל שמונה שאליו לא התיחסתי הוא בעיקר מגורים, יש לו בעיקר שימוש למגורים שהוא השלמה של עמק הארזים אנחנו למעשה הגדרנו שטח שאנחנו מגדירים אותו כשטח חצפוני. כשבסך הכל השטח חצפוני המיפויים שמתקבלים הם כדלקמן: זה אזור חצפון ואנחנו באזור הזה חזרנו ופגשנו את הגבול המוניציפאלי של היום. הוא ללא ספק יחידת שטח אחד אשר בסך הכל יש בה 23.5 אלף דונם שהחלוקה ירוק לעומת פיתוח היא כ-50% 50% מתקבלת. דבר שהוא פחות או יותר כמו בירושלים היום וזה חשוב לדעת. יש לו פוטנציאל של יחידות דיור של כ-20 אלף יחידות דיור. ויש בו פוטנציאל של שימושים נוספים אחרים מאד משמעותיים שטח למוסדות 1490 זה בעיקר מדובר

<u>מר קוברסקי</u>: כשאתה אומר פוטנציאל של 20 אלף יחידות דיור נוספות.

<u>אהוד תייר</u>: אני מדבר על נוספות.

<u>מר קוברסקי</u>: לא ברוטו. אני רוצה שתגדיר בדיוק.

<u>אהוד תייר</u>: יש לו פוטנציאל של סך הכל 20 פחות 3 סליחה, 17 אלף

<u>מר קוברסקי</u>: אני מבקש תמיד להדגיש שתהיה עקביות בנתונים.

<u>בנימין כהן</u>: ולקחתם את הנתון של היעור הקיים! הלא האזור הזה מיוער ב-80% ממנו.

<u>אהוד תייר</u>: איפה זה?

<u>בנימין כהן</u>: כל הר איתן מיוער. וגם כל השיפולים של מבשרת

<u>מר קוברסקי</u>: הוא את הר איתן לא לקח בחשבון בפוטנציאל של יעור עדיין. הוא משאיר אותו כשטח למוזיאון

<u>אהוד תייר</u>: באופן כללי כשאנחנו מדברים על אזורי יעור אנחנו מקדישים יש כוונה לשמר אזורים שמיוערים יעור למשל אחת הבעיות בפיתוח היא באזור הזה של אורה עמינדב. תיכף תראו שאיך זה מסומן סימנו את זה. אבל דוקא באזור הזה בעיות היעור הם פחות. זאת אומרת אני חוזר עוד פעם מדובר על סדר גודל של 17 אלף יחידות דיור פוטנציאל של תוספת.

אני רוצה לדבר עוד פעם אנחנו אומרים שמבחינת המשמעויות הנוספות שלו באזור התעשיה מאד משמעותי חבל שאני לא יכול רק לצורך השוואה אפשר לראות מה זה אזור תעשיה אחר אם אנחנו מדברים היום על תלפיות אנחנו מדברים על סדר גודל של האזור הזה. זאת אומרת אנחנו מדברים על סדר גודל מאד מאד משמעותי.

הנושא הבא שדיברתי עליו זה מוסדות כ-1500 דונם באזור הזה. ויש בו כמובן פוטנציאל מגורים גבוה. האזור השני שאנחנו מדברים אזור שש ושבע. אזור שש זה האזור הדרומי שאנחנו מדברים זה אזור שש ושבע זה אזור אורה עמינדב. אורה עמינדב הם במידה מסוימת, זאת אומרת מצד אחד הם מהוים המשך רצוף של ירושלים. אורה עמינדב כל מי שמכיר את זה זה כמו שכונה של ירושלים. לא רק זה באחד הנתונים שאנחנו הגיעו אלינו חנה היו מחשבות או שעדיין ישנם מחשבות להפוך את זה לישוב קהילתי. ניתן לצופף אותם תוך שמירת אופיים אבל ברור שברגע שהם יכנסו ויהיו עירוניים הם ירצו ואנחנו לא רואים אותם כישובים חקלאים בתוך העיר. באופן כללי באנו ואמרנו כשבחנו את חשטח כולו שאנחנו לא רואים יתרון בזה שיש אדמות חקלאיות בתוך העיר. אדמות חקלאיות לא צריכות להיות בתוך העיר. באיזה שהוא שלב יצטרכו לחפוך להיות אדמות מסוג אחר לשימושים אחרים.

<u>מר קולק</u>: אני נאה בכל היעור. ובחלק היתי גורם למשל בחגורה מסביב העיר שהיא מתפתחת. אני חושב בסך הכל היעור נעשה לפרה קדושה וכל רגע מישהו על כל עץ אומר שגוזלים את הנשמה הירוקה של ירושלים. והענין הוא עובר את הגבול של הסביר. ללא כל פרופורציה ולדעתי בכל מיני מקומות גם מה שיש בירושלים היום זה לא יתן לנו אלפים דירות. אבל זה מגביל אותנו בכל כך הרבה דברים הניוניים שצריך על זה פעם לחיות דיון יסודי מבחינת תיכנון מחיר. שאנחנו לא על כל עץ שיורד אני נגד כל עץ בודד שיורד בכל רחוב ורחוב ועוד כל מיני דברים כאלה. אני רוצה לשמור על העיר כעיר שיש לה אופי ירוק והיא קיבלה אופי ירוק במשך 20 שנה שלא היה לה אף פעם. אבל מה שאנחנו עכשיו עושים בכל מיני מקומות זה מוגזם בהרבה, זה בעוכרינו זה בעוכרי העיר.

<u>עוזי וכסלר</u>: אני אתן לך חיזוק לטענה למה שאומר טדי. אנחנו למעשה עושים זה 10 שנים פעולה משותפת עם המינהל והעיריה וקרן קימת ומייערים מה שניקרא יעור פוליטי. למשל רכס הר חומה יוער לא משום שחשבו שזה מקום מתאים ליער אלא בכדי למנוע, בדיוק מה שעושים בגליל. אבל לא יכול להיות שמה שאתה עושה למטרה אחת ישחק אחר כך נגדך כי אתה תופס קרקעות. באזור צור-א-באחר עשינו את זה.

יהודה לוי: אתה רוצה דוגמא אני אזכיר לטדי דוגמא. מול שער שכם נטענו שם עצים. אנחנו מתכוונים שם להעביר שם או כביש מספר 1 או דברים אחרים אבל בינתיים אמרנו ניטע עצים ונהנה מעצים. כשנבוא לבצע את התוכניות יגידו מה אתם חולכים להוריד עצים?

מר קולק: אבל יש לך עכשיו דוגמא מיקרוסקופית מסביב כביש דגניה ו-20 הבתים האלו של משפחות שקנו את זה בשנות ה-30 בגלל זה ששלחו אותם לשם. אמרנו זה חשוב לקנות את חקרקע הזאת והם משנות ה-20 עד שנות ה-80 לא מקבלים רשיון בניה בגלל זה שיש שם איזה עצים ששתלו הרבה אחרי זה. אז אי אפשר ככה לבנות עיר.

דן וינד: אם אפשר רק להעיר תשימו לב לשכונה שראיתי אותה הבוקר בטיסה זה רמות אפס שתיים. היא נבנתה בתוך יער. והיער נשמר. ואני חושב שזה דוגמא בלתי רגילה של שילוב איכות מגורים. דוגמא השניה זה בית הכרם שנשארה במראה הירוק. אני לא שיניתי את קוי הבנין בביתי מאז 1935 שחורי בנו אותו. אני נאלצתי השנה לגדוע בערך 35% של העצים המבוגרים בחצר כי הם סיכנו את השכנים ואת קוי הטלפון. האורנים כשהם גדלים הם בסכנת התמוטטות עצמית. ובצער רב אחרי הרבה שנים גדענו חלק מהעצים באישור העיריה כי אי אפשר היה למנוע את הנזק. זאת אומרת דילול כמו בית הכרם והכנסת שכונה בית הכרם ותלפיות הם דוגמאות דומות שבהם היער נעשה עם תחילתן ולא לקחו מהם, מחלק חישן של תלפיות ובודאי מבית הכרם את המראה הירוק. זאת אומרת לא צריך לחשוב שזאת פרה בלתי ניצחת בעיקר שמתמודדים באורנים שאיש לא מדלל אותם ויודעים מה יקרה.

מר קולק: אני אגיד לך דוגמא שהצלחנו. את כל שטח רמות שתלו בידיעה ברורה שאחר כך נבנה שם. אבל שתלנו לפני שידענו מה יהיה התכנון.

מר קוברסקי: אני חושב שאתם יכולים להשתמש במנגנון בתהליך כדי לא ליצור לכם את הבעיה העתידית. כאשר אתם חושבים שקיים שטח כדי להבטיח שלא יעשו בו מעשים פיזיים בלתי אדירים אפשר בזמן שמייעדים אותו ליעור להגדיר אותו בתוך התוכנית המפורטת שזה רישוי ארעי ליעור. כמו שנותנים שימוש חריג לדבר אחר אז זה יעור חריג. אתם יוצרים לעצמכם את הבעיה. אתם מגדירים את זה כשטח ליעור אחרי כן תזדקקו למסכת תהליכים ושינויים

מר קולק: הבעיה היא בעיה ציבורית יותר מאשר בעיה תכנונית.

יורם בר סלע: הבעיה בירושלים היא שהיעור המלאכותי שמדובר הוא יעור כדי למנוע השתלטות על שטח בתיכנון זה בכלל לא מיועד הבעיה שעם

תאמוציות של ירושלים אחרי שהעץ גדל כולם משוכנעים שדוד המלך ראה את העץ הזה ואז זה בעיה.

גב' רחלפסקי: אני אתן לך רק דוגמא למשל ברכס שועפאת, ברכס שועפת יש לנו מכתב מקרן קימת, הסכמה מקרן קימת שישתלו שם מזמן, ששותלים שם את העצים בשביל לשמור על הקרקע. ברגע שהתחלנו לעבוד על תיכנון של רכס שועפאת קמה הקרן הקימת ואמרה טוב שיש מכתב אבל יש יער. ומאותו רגע אתה בעצם לא יכול לעשות כמעט שום דבר כי זה באמת הופך כמו שטדי אמר לבעיה ציבורית.

בנימין כהן: מר קוברסקי תזכור כשנטעו את היער בגבעות שמתחת לרמות אז היתה הפגנה גדולה של החברה לחגנת הטבע שאמרו שהם משנים את הנוף התנכ"י של ירושלים.

אהוד תייר: לגבי מה שהערת אנחנו עכשיו עומדים לגמור את מסמך העיצוב של נושא של הגובה במרכז העיר. ואני חושב שהנושא הבא שעומדים לטפל בו זה הנושא של השוליים עם היערות והנושא שלנו נושא העמקים. שגם נושא העמקים חייב להבחן שניתי. אני לא אומר שבשלב זה צריך לדון בעמקים. אבל אנחנו חייבים לבחון את הענין הזה ולראות אם הגישה היא כמו שהיא היום היא נכונה. היא חייבת בדיקה מסוימת.

הנושא הזה, זאת אומרת האזור הבא זה אזור שש וזה אזור אורה עמינדב ועליו אנחנו מוכרחים כמה מילים להגיד.

קודם כל מה שמאפיין אותו שהוא הרבה יותר קשור לירושלים והוא חרבה מהווה המשך רציף של ירושלים למשל אפילו ממבשרת זה ברור לגמרי. הוא באופיו נעשה פחות ופחות חקלאי כ-20% מהתושבים רק עוסקים בחקלאות. אבל מה שמאפיין אותו דבר נוסף זה שהוא באמת מיוער. לכן כשאנחנו בדקנו את הפוטנציאל שלו סימנו אותו בקו מקווקב מפני שאמרנו לעצמנו בנושא הזה אנחנו נטפל בכל מקרה בזהירות. אנחנו מדברים באזור שהוא מיוחד. זאת אומרת אנחנו רואים את האפשרות מצד אחד לעבות את אורה עמינדב תוך שמירת האופי הקיים. אנחנו לא הופכים את זה, לא מדובר להפוך את זה לשכונת מגורים בצפיפות שדומה לרמות. אלא בכל מקרה לשמור על האופי הקיים של הישוב אבל ללא ספק אפשר לעבות אותו. אפשרות נוספת ברורה באזור הזה גם להוסיף מגורים אבל זה כמובן תנאי באיזה מידה מה אנחנו נעשה באמצע. שני הדברים האלה הם בסימן שאלה מאד גדול, סימנו את זה ככה מפני שלא ידענו להחליט. אמרנו יש כאן פוטנציאל פיתוח יכול להיות שהוא לא קיים.

מה שמאפיין את השטח הזה וזה גם כן חשוב לקחת את זה בחשבון כשאנחנו מדברים על אורח עמינדב כולל השטחים האלה תירוק בנוי מתחפך אנחנו מקבלים אזור לפיתוח של כ-2800 דונם לעומת שטחים ירוקים כ-1600 דונם. ללא ספק אם חדברים האלה ירדו היחס יתהפך בחזרה. יש בו שימושים נוספים משמעותיים זה בית העלמין שנמצא שם. יש שטחים פוטנציאלים למלונות ותיירות. ומוסדות אנחנו מדברים על שטח יחסית קטן באזור הזה.
השטח האחרון זה נחל רפאים ששני השטחים האחרונים שאני מעונין לדבר עליהם זה פשוט זה נחל רפאים שהוא הופיע לאחרונה, זאת אומרת המשך של הטיפול של נחל רפאים בתוך השטח המוניציאפלי ופה אני מוכרח לייחס שני מילים.
כשאנחנו מדברים, אנחנו לפעמים בתחום המוניציפאלי הוא ישר משיג שוות ופרויקט דרום מערב. שבאמת חלק גדול מהשימושים של פרויקט דרום מערב מלבד השכונות שהם מנחת ומשואת. אבל השימושים הכלל עירוניים הם שימושים שיש בהם מעט מאד בינוי. וצריך לזכור את חדבר הזה. איצטדיון גם אם תיקח איצטדיון שיש הרבה מאד קונסטרוקציה הוא באופיו אחרי הכל הוא באופיו שטח פתוח. גן חיות אני לא צריך בכלל לפרט. שני השטחים היחידים תחנת רכבת עוד פעם זה שטחים פתוחים ותדעו לכם שעיקר השטח של דרום מערב דן יגיד לי כשאנחנו מדברים עליו עיקר השטח הוא צבוע ירוק

<u>דן וינד</u>: למעלה מ-9000 ירוקים.

<u>אהוד תייר</u>: למעלה מ-9000 ירוקים. זאת אומרת כשאנחנו אומרים נחל רפאים דרום מערב ומרכז הכובד מוסת מערבה אנחנו חושבים שכל מרכז העיר מתרכז בדרום מערב אנחנו בסך הכל מדברים על שני קטעים שהם לתעשיה ומסחר שזה באזור הקניון ובאזור התעשיה שהוא יחסית

<u>דן וינד</u>: זה עוד יותר אלה שניהם ביחד זה בדיוק אחוז מהשטח.

<u>אהוד תייר</u>: אני הקדמתי ואמרתי את הדברים האלה מפני שגם בשטח הזה אשר מהווה באמת המשך רציף של נחל רפאים הפיתוח אנחנו רואים אותו כפיתוח טוב.

<u>מר קוברסקי</u>: אמרתי עכשיו לאריה שחר שאני זוכר את הויכוח בתקופת גולדה שמינתה את ועדת גפני הידועה אם אתם זוכרים. ארנון גפני. שהיתה אז מחלוקת עמוקה לאן למשוך את הפיתוח ואיפה הוא ימשך בירושלים. היו שתי אידיאולוגיות אחת שאמרת שהפיתוח ילך צפונה וועדת גפני ניסתה למשוך אותו דרומה. מתברר שההשקפת שתעיר תפנה צפונה מוכיחה את עצמה גם לפי הצגה זו. אתה זוכר טדי את הויכוח?

מר קולק: אני זוכר בעיקר שמהויכוח הזה יצאו לנו בפעם היחידה מספר גדול של בתי ספר. פעם יחידה שהממשלה באמת עזרה לסגור את הפער הזה.

אהוד תייר: מדברים על שטח שהוא באופיו פחות או יותר מהסוג של השימושים שהיו פה ופחות מזה בגלל שהוא כבר מתרחק מתוך הוא מתרחק מהעיר. יש פה סימון של מפקדות הנדסיים.

קהל: אגב מה קורה שם בשטח הלבן שהשארתם אותו בין הירוק לבין הקו הירוק. למה נעצרתם שם?

אהוד תייר: תראה את יכול לשאול אותי גם מה עם השטח הלבן הזה. למה נעצרנו אני לא יודע. אני חוזר ומזהיר ואומר עוד פעם ואני מוכן להגיד את זה עוד לא להסתכל על זה כעל תוכנית המתאר הבאה, המשך תוכנית המתאר של ירושלים זה לא זה. אני מדבר על פוטנציאל לפיתוח וכשאני אומר שזה פוטנציאל פיתוח של מגורים כאלה יכול להיות שהמגורים הם בכלל לא כאלה. אני בסך הכל מסמן ובדקנו פוטנציאל פיתוח ברמה של תוכנית של אחד ל-20 אלף לא יותר מזה. זה כך צריך להסתכל על זה. אי אפשר לראות בזה שהוא דבר מעבר לזה.

דן וינד: בפינה הזו יש גבעה שבאה בעצם באופן לפי כללי הבינוי של ירושלים אי אפשר יהיה לבנות אותה. והיא נמצאת בתוך הפוטנציאל. הבעיה היא פשוט שהקרקע היא כרגע בבעלות ערבית והיא נרכשת לאט לאט ויש סיכוי רב שהיא תהפוך להיות שכונה. כרגע היא צבועה בתוכניות מיתאר ירושלים המופקדות וחקיימות. ירוק. ואין שום כוונה להפוך את זה עד שלא יוכח. אני מדבר על הפינה הזאת

אהוד תייר: אתה מדבר על מישהו אחר. זה תוואי מסילת הברזל אתם רואים? זה פשוט עמק.

עוזי וכסלר: זה באמת הזדמנות מה שדני אמר לך על המקום הלא רלוונטי אחרת היא בעיה שיש לנו ועונה למה שדובר קודם. יש לנו שטחים המסומנים ירוק משום שבהחזקת הבעלות על הקרקע היא לא לרוחנו ולא נשנה את זה עד שלא יהיה מצב אחר. אז יש לנו פה מין מצב של התנגשות פנימית כי הגדרה ירוק אני יכול לתת לך באזור של מר אליאס הרבה מאד שטחים. יש שם בעלות ערבית, יש שם בעלות כנסיה אז ההגדרות הם ירוק כדי שלא יבקשו שם זכויות בניה. אז זה הופך לירוק ואנחנו לא אוהבים לשמוע את ההגדרה הזו עד שלא יהיה פתרון בענין הבעלות.

אהוד תייר: אני רוצה לסכם את הנושא של האזור הדרומי. האזור הדרומי הוא קטן משמעותית מהאזור הצפוני למרות שהוא מהווה המשך מאד הגיוני של תוספת לירושלים מאד מאד הגיוני. אנחנו מדברים על סדר גודל של 6800

דונם עם פוטנציאל יחידות, תוספת יחידות דיור של 5900 יחידות דיור. היום יש סך הכל 300. עכשיו כשאנחנו מדברים על החמשת אלפים אמרנו אנחנו כוללים גם את זה. סביר מאד להניח שאם הקטעים האלה יורדים אז הפוטנציאל הוא יותר קטן. אם אתם רוצים יש כאן בחוברת

מר קוברסקי: כלומר אתם מגיעים ביחד בשטחים האלה שהצגת 22 23 אלף.

אהוד תייר: אנחנו מגיעים בסך הכל

מר קוברסקי: 22 23 אלף יחידות דיור לפי החשבון שאני מנהל. 17 ועוד 6 5. 22 23 אלף.

אהוד תייר: אגב לא התיחסתי לאזור הזה מה שאנחנו קוראים לו אזור מערב זה 2550 יחידות דיור.

אני מוכרח לציין זה למעשה מה שמאפיין את השטח. זאת אומרת מה שאנחנו רואים זה אזור צפוני, אזור דרומי שיש לו להערכתי גם כן שייכות ברורה, וזיקה ברורה לירושלים ונתנו לכם פחות או יותר את התוספת. אני מוכרח עוד שני מילים לדבר על הנושא של הצד של הפיתוח נושא הפיתוח.

אנחנו בדקנו את נושא הפיתוח במבשרת חשבנו שצריך סדר גודל של 14 מיליון ש"ח יהיה תוספת של על מנת לעשות העלאת רמה של פיתוח בתוך מבשרת. יש מסמך נוסף שבו אני מדבר שהוא 126 מיליון ואיזה מסמך שהוא בא ואומר מה ההשקעות חדרושות על מנת להגיע לאיזה שהוא פיתוח של כל השטח. לא צריך להתיחס אליו במשמעות שמחר אנחנו באים לבקש ממדינת ישראל 120 מיליון ש"ח על מנת לפתח את הדבר הזה. ככה צריך להסתכל על הדברים.

מר קוברסקי: יש לי שאלה. אתה הצגת לפנינו שטח תוספתי עתידי רצוי. והיה מועיל לדעתי אם היינו יכולים לראות איזה מסמך אינטגרטיבי של הקיים והנוסף מצד אחד ואיזה רמיזות לא כניסה לפרטים על ההשפעות שיהיו אם יצורפו השטחים האלה על מרכז העיר. מפני שהרי אי אפשר לדבר על תוספת ובזה לחשוב שהענין, נניח שמישהו אישר לכם את זה. בזה עוד לא ננקטת שום עמדה. אבל דרוש לנו איזה רמיזה כלשהי איך צירופים כאלה ישפיעו על מרכז העיר. כי זאת בעיה

אהוד תייר: זה נכון מה שאתה אומר נייר יוצג. ואני מוכרח כאן להוסיף כמה דברים. נייר מציג אבל אני מוכרח בכל אופן להגיד זה לא נושא שלא חשבנו עליו.

מר קוברסקי: אני לא אמרתי שלא חשבתם עליו.

אהוד תייר: באופן כללי רק שתדעו כשאנחנו התיחסנו לשטח הזה כאל הרחבת ירושלים זה מפני שאמרו לנו צריך לקחת את זה בחשבון. אם היו אומרים

לנו תעשו מה שאתם רוצים חיינו הולכים מסביב לירושלים ומחפשים את השטחים האופטימלים ויתכן שהיינו מקבלים איזה שהם. סביר מאד להניח שהיינו מקבלים תוצאות אחרות. אני אומר כל הזמן אסור להגיד את זה רשמי לא לפרוטוקול שהשטח הצפוני יותר טוב מהשטח הזה אבל זה לא רלוונטי בכלל. לכן אנחנו מתיחסים לשטח הזה. זה מה שרלוונטי לגבינו, זה האפשרויות שלו, כך אנחנו רואים את האפשרויות שלו וכך אנחנו בחנו אותו. הבעיה שלנו היתה איפה להעביר את הגבול. אבל זה לא אומר שלא היתה התיחסות זאת אומרת אם אנחנו נבוא ותשים לב אתה לא ראית כאן מסחר, לא ראית כאן אזורי משרדים. לא ראית כאן שימושים שהם אופייניים למרכז העיר. זאת אומרת אנחנו רואים כאן שימושים שהם מופיעים בפנצריה זאת אומרת מגורים, ומגורים איכותיים וברמה תשימו לב לצפיפויות שהנחנו. לא הנחנו צפיפויות גדולות. אנחנו רואים כאן תעשיה ואנחנו רואים נופש. ואנחנו רואים דברים שהם אופיינים לשימוש פריפריאלי ומוסדות. מוסדות אני אומר לך, מוסדות הייתי רוצה לראות במרכז העיר זו האמת. גם מוסדות גדולים הייתי רוצה לראות. אין אין שטח מה לעשות אז חיות ואין שטח אנחנו אומרים את זה אנחנו נפתור במקום הזה זה כאילוץ. אנחנו רואים את הריכוז בירושלים, אם אתה מדבר על 26 אלף 30 אלף יחידות דיור אתה מדבר על תוספת של 100 אלף נפש. תוספת 100 אלף נפש לירושלים זה אומר עוד 600 אלף

<u>מר קוברסקי</u>: אבל השפעתם על כלל על שרותים כלל עירוניים.

<u>אהוד תייר</u>: יש לזה מסמך שצריך לבדוק אותו מה זה אומר שרותים כלל עירוניים. אבל בסך הכל מבחינת הכוח הכלכלי שלה זה עדיין מחייב שאנחנו את הדגש ניתן על פיתוח מרכז העיר. זאת אומרת אנחנו לא רואים אפשרות שבגלל תוספת כזו המרכז פתאום יתפצל או יקרה לו משהו אחר בגלל סיבות של נוחיות. אנחנו להיפך אנחנו רואים גישה יצירת גישה מהירה מאזור הזה למרכז העיר. לכן אנחנו היום לא נותנים בכבישים, לחצות כבישים מהירים שאנחנו מדברים עליהם ככבישי כניסה לעיר אנחנו ממשיכים לתכנן אותם ואנחנו ברגע שנגיע לביצוע נבצע אותם ושנתחבר אליהם כצירי גישה מהירה לתוך העיר. אנחנו רוצים שמרכז העיר ירושלים תהיה לו גישה נוחה, הרבה חניה ושימושי קרקע אינטנסיביים עד כמה שאפשר של מסחר ושימושים שמתאימים למרכז העיר. אנחנו מתנגדים בכל פורום שבכלל קרית הממשלה תתפתח ב-15 20 השנה הקרובות. אנחנו חושבים שזה לא טוב להם. אנחנו לא רוצים לבטל את קרית הממשלה חס וחלילה באיזה שהוא שלב זה חשוב שהיא

תחיה אבל היום בתקופה הקרובה מרשים שמשרדי הממשלה יעברו מקרית הממשלה למרכז העיר.

מר קולק: יש דברים השלכות של כל מיני דברים שאנחנו כלל לא לוקחים בחשבון. למשל אתן לך פרט קטן. יש לנו עליה רוסית קטנה מאד לעת עתה. אנחנו המצאנו איזה כרטיס משולב למוסדות ואנחנו נותנים את זה לעולים בחצי המחיר. יש בה 1500 כרטיסים על ידי עליה הרוסית הקטנה שנרכשו לזה. הצרכים של תרבות למשל של האוכלוסיה הזאת כלל לא לקחנו בחשבון עדיין.אז יש לנו יום תיאטרון אחד אולי נצטרך עוד שלושה אתה מבין? אלו הן ההשלכות שחיום אנחנו לא לוקחים בחשבון כלל אבל זה יתברר לנו במשך הזמן. ואנחנו בתכנון הזה לא לוקחים את זה בחשבון אבל ברור לי שלמרכז העיר יופיעו דרישות שכלל לא חלמנו עליהם.

יהודה לוי: אני רציתי להוסיף שני דברים. בהמשך למה שאהוד אמר היום יש אוכלוסיה של קרוב ל-25 אלף נפש שבמזרח זה מעלה אדומים, בצפון זה גבעת זאב ובית אל ובדרום תקוע ואפרת שמונה היום לדעתי כ-15 אלף יחידות דיור שנשענת כולה על ירושלים. אם מהאוכלוסיה אני לא אנזים אם אני אגיד לך היא שווה בגודלה תוך כמה שנים לאוכלוסיה שתוכל לאכלס את השטח הזה ומחוץ לגבולות ירושלים ובעצם אתה יכול לבוא ולהגיד שמע האוכלוסיה הזאת גם כן פוגעת במרכז העיר אבל היא קיימת והיא גודלת זה אחד. שניים - אנחנו עשינו סקר

מר קולק: היא לא פוגעת היא תעמיד דרישות למרכז העיר.

מר קוברסקי: היא יוצרת בעיות.

יהודה לוי: טדי אגיד לך מה יש תזה שפרופסור שחר מצטט אותה שאומר לא רק מה שאתה לא עושה במרכז העיר אלא מה שאתה עושה מחוץ למרכז העיר משפיע על מרכז העיר. אז זה ברור. אז אני בא ואומר העשיה שנחפכה, לכן אני בא ואומר שמע ירושלים זה נקודה שרציתי להגדיר אותה. דבר שני רציתי להגיד אנחנו אם חשבנו שתוך 10 שנים נגמור את המלאי הקרקעות בצפון העיר ובמערבה ואולי יש לנו קצת בדרום אני חושב שהעסק הזה יכול להגמר תוך 5 שנים לאור זרוז התוכניות האיכלוס המאסיבי וכדומה. זה נקודה שניה.

הנקודה השלישית אני חושב שאנחנו עשינו לעצמנו עוול שלא פירסמנו את הדו"ח האחרון על הרגלי צריכה של ירושלמים שעשתה מחלקת מהנדס העיר שהיא קבעה שלוש נקודות עיקריות ואני מציע ומבקש להעביר את זה לפרופסור שחר לקוברסקי ולמי שנניח מאד

מר קורברסקי: חברי הועדה.

יהודה לוי: חברי הועדה. מה אומר בעצם הדו"ח הזה על הרגלי הצריכה. אומר 5 נקודות עיקריות. אומר עדיין המכולת היא חדבר הפנימי השכונתי, עדיין 60% מאוכלוסית העיר לגבי ריהוט, לגבי ביגוד, לגבי הנהלה חולכים למרכז העיר. אומר עדיין בשר ירקות וכדי כ-60% מהאוכלוסיה הולכת לאזור שוק מחנה יהודה וחדבר הכי מפתיע ש-20% מאוכלוסית ירושלים המבוססת קונה ביגוד והנעלה וריהוט בתל אביב. אבל יש דו"ח מפורט על כל הדברים, 20% מכוח הקניה. זאת אומרת אם מישהו יבוא ואני מסכים עם כולם שצריך עבודה במרכז העיר אני לא חושב, אני הערתי את חחערות האלה בעקבות השאלה שלך כדי להראות את חאיזון בין זה לזה.

אהוד תייר: אנחנו פשוט באים ואומרים אנחנו לא רואים בשטח חזה בפיתוח כאן משיכת מרכז כובד מערבה. ואם חייתם יודעים אני לא רוצה עכשיו להתחיל להכנס לכל בעיות במרכז העיר שכולם יודעים אותם אבל זה רק מראה עד כמה אנחנו נכנסים היום לזה. אבל אני מבקש עכשיו שיורם יוסיף את כל ההיבט המשפטי גם יתיחס לחלק מהשאלות.

מר קוברסקי: לפני כן קודם כל אנחנו צריכים להודות לאהוד תייר על החצגה המשלימה להצגה הפותחת. ובאמת זה עבודה יפה. וגם הצגה שחיא תרמה לנו הרבה מאד ואנחנו מודים לך על זה.

מר בר סלע: אני ברשותכם יהיו לי מספר הערות או מספר נקודות שאני רוצה להדגיש אותם בשביל ליצור אולי את הפרופורציה הנכונה של הצגת התמונה כאן. והייתי מבקש קודם כל להדגיש שני מאפיינים של ירושלים שהם צריכים לחיות בתשתית הראיה שהועדה או שאנחנו מחליטים והועדה צריכה לראות את זה. חדבר האחד הוא ירושלים בנויה שכונות שכונות זה גם אמת משפטית. זה לא רק אמת חברתית תיכנונית. יתכן מאד והיסוד של זה הוא ברובעים של העיר העתיקה אבל גם היציאה של ירושלים מעבר לחומות של המשפחות או של חקבוצות וההקדשים שימרו את המבנה השכונתי של ירושלים וגם הבניה הממלכתית המואצת אחרי 67 שהוסיפח את גילה ואת רמות שמרה על האופי השכונתי. רמות היום ב-1990 לא כל כך מזמן רמות איננח דומה לגילה. וגילה איננח דומה לתלפיות מזרח. שלא לדבר על השכונות הצפוניות של ירושלים. וכל כך למח אני מדגיש את הדבר הזחז גם הפוטנציאל שאנחנו הצגנו בפניכם כאן מתיחס לפניח מערבה כתפיסה שכונתית וכשחם שחשכונות של ירושלים לא פנעו ולא העבירו את מרכז הכובד של ירושלים למקומות אחרים ואם יש משחו שיש שיעביר את מרכז הכובד אז זח מבנח תכנוני שידגיש מרכזי כובד שונים אבל לא שכונות. כלומר כל חתפיסח שאנחנו

מציגים בפניה מערבה לא צריכה ואפילו איננה אמורה או תחיפך יותר, אמורה לשמר את האופי השכונתי ואמורה להעתיק את מרכזי הכובד מירושלים. הדבר הזה מתאזן ואנחנו צריכים להדגיש את זה מהנדס העיר יצא מתוך הנחה שכולם מכירים כאן את המאמץ הגדול המושקע בתקופה העכשווית לחיזוק מרכז העיר. צריך לראות את הדבר יחד כתנועה משולבת. עיריית ירושלים ביחד עם הגופים הממלכתים יחד עם משרד השיכון עושים היום מאמצים מתוכננים משולבים לחיזוק מרכז העיר. כל הפניה שלנו מערבה זה מה שאני בא להדגיש כאן לא תיצור שום שינוי במרכז הכובד בראיה שאנחנו מציגים אותה לפניכם.

<u>מר קוברסקי</u>: זה מה שאמרת נכון אבל יש אני מדבר כירושלמי עכשיו אם אני לוקח למעלה מ-50 שנה שאני חי בעיר אז ואני לוקח את מרכז העיר אתה חש בו בעליל במופגן את החידוד החיים וקצב החיים של מרכז העיר במישורים חברתיים ותרבותיים. אתה לא חש בו שום תמורה לאורך כל התקופה הזאת בנושאים מסחריים וכלכליים. זאת דעתי כמתרשם לא כבעל מקצוע. להיפך הייתי אומר בכמה דברים אתה רואה גם את ביטויי העוני של העיר הזאת במעמדו של מרכז העיר כמבטא עוצמה כלכלית. זה אתה מרגיש כמציאות מיד. אם אני לוקח את המשולש יפו גיורגי בן יהודה אז אתה עובר במדרחוב ואתה נהנה מחיים שוקקים. זה אתה רואה בעליל. אבל כשאתה עובר ואתה רואה חלון ראווה ליד חלון ראווה אתה רואה תופעה מתגברת ונמשכת של פיתולוגיה, ופאפלוגיה, ופיצרלוגיה, וגיטרלוגיה ואתה לא רואה במרכז העיר את ביטויי החיים האינטנסיביים הכלכליים שאתה רואה אותם אפילו בערים בינוניות בישראל. זאת מציאות שצריך לזכור אותה. עכשיו יתכן שצירוף כזה אם יהיה בעתיד ותוספת אוכלוסיה אדירה כזאת היא צריכה להיות במחשבת הראיה כמו שאתה דיברת על שעת כושר למשיכת עולים זה יכול להיות הזדמנות חד משמעית לטק-אוף במובן של מרכז העיר כמוקד כלכלי גם. אני מעיר הערה לא כאיש מקצוע אלא כאדם חש עיר.

<u>מר קולק</u>: הממשלה הכשילה אותנו בכל מיני דברים. באופן מיוחד זה היה נכון בתקופת שרף. אסרו לבנות באופן מוחלט בניינים משרדים. כי שמו את הדגש על דברים אחרים. זה מתחיל להשתנות תתאר לך את מרכז העיר עם עוד 20 30 מבני משרדים, עם כל העורכי דין וכל האדריכלים וכל החברות שבינתיים זה יהיה לנו קשה מאד אבל אנחנו נבצע את זה בינתיים מצאו את מקומם בתלפיות וברחביה וכוי לעבור למרכז העיר. העורך דין שירד אחרי עבודה יכנס לחנות לקנות משהו, זה עיכב את ההתפתחות של המרכז. וזה היה בעוכרינו ואנחנו לחמנו נגד זה ולא הצלחנו. אבל זה במידה מסוימת היה

מכה למרכז העיר. אם אנחנו היום עומדים לפני אינני יודע, אולי אחוד יודע כמה מבני משרדים כרגע או בבניה או בתכנון במרכז העיר אז תוך שנה שנתיים יראו את השינוי בעניין זה באופן יסודי. וזה דבר שצריך לקחת אותו בחשבון.

מר קוברסקי: אני מודה על החשלמה אבל אני הייתי רוצה לתת הבהרה משלימה לדברי. זה דבר טוב. אבל הייתי חושב שצריך להוסיף לזה את ענין המסחר כיוון שחיים כלכליים, כי המשרד הנסגר בלילה במרכז העיר יש לו גם כן השפעה מחזירה לא חיובית. מי שמכיר את זה בלונדון במקומות מסוימים וכדומה. מתחיל להיות מת. לעומת זה שילוב של קצת מגורים, כלומר הענין הזה שהעיר צריכה להיות זחירה שלא יהיו חלונות קבועים לאורך הבנינים הגדולים האלה ומסחר עם תאורת חלונות ראוות, עם הרגלי קניה גם בלילה הם חלק גם מקצב החיים לזה התכוונתי כשהוספתי אבל זה לא סותר את מה שנאמר.

בר סלע: יש לי רק הערה. אני מבקש להפנות את תשומת לב הועדה לכמה נקודות אחת אמרתי בתחילת דברי. כי אולי אתם תקוה שאני כבר סיימתי. אני ביקשתי להדגיש את הנקודה הזאת של השכונות ואני מודה להערה של היו"ר כי אני חושב שמההערה הזאת אפשר לבנות. שבפעולה נכונה אפשר וצריך לחזק את מרכז העיר. העובדה שאנחנו חולכים מערבה איננה בהכרח ואפילו לא בפוטנציאל צריכה ללמד על העתקת מרכז הכובד. זה הדבר שרציתי להדגיש. נכון צריך לעשות. אני חושב שהעיריה עושה ואני חושב שאתם תראו את זה בתקופה מאד קרובה. אני אמרתי את זה כי אני חושב לדוגמא העיוות שקרה בתלפיות שאזור תעשיה הפך להיות גם לאזור מסחרי הוא אולי השפיע על מרכז העיר לא השכונות. גילה לא השפיעה על מרכז העיר. אדרבא גילה יכולה היתה לחזק. כי בגילה נוצרו מרכזים, אותה חנות מכולת שדיברו עליה. מרכזים באמת לשרת את השכונה אבל לא מעבר לדבר הזה. כלומר אפשר וצריך לחזק את מרכז העיר הבניה מערבה לא.

הנקודה השניה שאני ביקשתי להדגיש באיפיונה של ירושלים היא שירושלים מתוכננת מאז תוכנית המתאר המנדטוררית ועד היום הזה שאין בניה בעמקים העמקים נשארים פתוחים. והבניה היא רק ברכסים מעל קו גובה מסוים למסתכל על ירושלים מלמעלה ניראה בערך 50% מירושלים הם שטחים ירוקים. לכן אסור להיות מוטעים מהעובדה שירושלים נראית מלמעלה או מהתוכנית מהמפה כעיר לא צפופה. או כעיר בזורה. זה יחודה. זה חינה של ירושלים ואסור למלא אותה. כלומר אסור להיות מוטעים מזה שירושלים כאילו יש בה פוטנציאל הבאתי את הר חבית כדוגמא האבסורדית אבל יש עמקים היום

חושבים שחלק מהעמקים האלה יצילו את העיר מבחינת העברת תנועה. ואני לא נכנס עכשיו לויכוח אם באמת צריך את כל הכביש או לא אבל לבטח הבניה הצפופה של ירושלים מגיעה לכלל גמר מבלי כמובן שהעיר תהיה צפופה וזה יחודה של ירושלים גם בגלל המבנה האוביקטיבי וזה הועדה צריכה לזכור את הדבר הזה וזה גם ישליך על אותם אזורים במידה ויסופחו גם כן הם ימשיכו לשאת אותו אופי. בעמקים לא יהיה חבינוי.חבינוי הוא כמו שאני אומר מראה הרבה מאד שטחים ירוקים. מכאן אני רוצה להעיר שתי הערות. 1. כאשר מסתכלים ממעוף חציפור והבוקר ראיתם את הדבר הזה, זה כמו שאמר מהנדס העיר לו אני הייתי אובייקטיבי לבחור לי לאן היתה ירושלים צריכה להתפתח מבחינת פוטנציאל הפיתוח האורבאני הטבעי אז יתכן מאד שהשטחים הצפוניים מתאימים יותר. יתכן מאד שחשטחים המזרחיים שטחי המדבר הם טבעיים יותר לבניה צפופה עירונית. אבל יש לנו נתון אוביקטיבי וזה שהועדה הזאת פועלת מכוח פקודת העיריות שהיא חלה במדינת ישראל מבלי להכנס לאסוציות הפוליטיות אז היא פשוט עובדה שאנחנו לוקחים את זה מקו ירושלים ואין לנו לא צפונה לא דרומה לא מזרחה אלא מערבה. לכן אנחנו מערבה ולפני שאני אגע בענין של החליכה מערבה אני אחזור רגע אחד.

לדעתי אתם כועדה אסור לכם להתעלם מהתופעה הטבעית הזאת למשל של צפון. אנחנו מצביעים לכם על אותו שטח שמסומן שם אם אינני טועה כמספר שמונה כפוטנציאל הטבעי שהוא התחבר עם רמות. אבל מוכרח להיות מערכת התאמה תיכנונית בינינו לבין יהודה ושומרון. ואתם צריכים לדעתי להעיר. יתכן מאד שגם אנחנו נביא לכם או לא נביא לכם אנחנו נשקול את הדבר הזה איזה שהוא נייר רעיוני. אבל בודאי צריך יהיה ליצור איזה שהיא מערכת תיאומית כאשר אנחנו פה כבר אומרים לכם מספר 8 הוא לא סתם מערכת תיאומי

<u>מר קוברסקי</u>: אני פה אכנס בהערה. בטרם פרישתי מתפקידי כשהטיל עלי ראש הממשלה דאז פרס לעמוד בראש ועדת ירושלים והגשנו את הדו"ח שמה ישנם מספר המלצות בכיוון זה שאתה מזכיר אותם שצריך היה להמשיך לפתח מסמכי רקע והחלטה בכל נקודה שהוזכרה שם ואני אתן דוגמא. היה מדובר על כך שנציג ירושלים ישב כמשקיף או כמשתתף או בכל הגדרה אחרת בועדת התיכנון שיושבת שם. כתוב שם רק פשוט לא עשו את זה ואני חושב שבענין זה יש איזה שהיא מין שביעות רצון ואני בודאי מרוצה שכתוצאה מהועדה הוקמה רשות הפיתוח ותחוק שנחקק וגם בוצעה אינטגרציה של מערכות חינוך ברמת מחוז וברמה מקומית ואלה דברים חשובים. אבל אלה היו דברים למשל הענין הזה של האינטגרציה בחינוך היתה הערת שוליים שם ודוקא היא נלקחה

ונעשתה מחר. לא היה המשך לדעתי למספר ניכר של נקודות שהומלצו ואושרו והיו צריכים צוותים להמשיך לעבוד עליהם. ועברו מאז קרוב ל-4 שנים אני רוצה לומר וחבל. אני מציע לעיריית ירושלים זה מעבר לדיון הועדה לקחת ולעבור על החומר ולדאוג להחיות את הענין. במפורש היה מדובר שם על מספר תיאומים ועל החשפעות החדדיות שהיא לא נגזרת בקו טכני שמעבירים אותו.

אהוד תייר: אני רק רוצה להעיר שעכשיו אנחנו יזמנו מהלך של תוכנית מטרופליטנית לעיר ואנחנו מצליחים איכשהו לרכז את יו"ש משרד הפנים ומשרד השיכון.

בר סלע: לכן כאשר אנחנו הסתכלנו עם מינוי הועדה ואני תיכף אומר משהו לענין שבתפקידי הועדה. הסתכלנו כמו שאמרתי מערבה ואז על פי שלוש או שלושה עקרונות קבענו את השטח שאנחנו מציעים תאחד זה תוואי הקרקע, זה קו הגובה זה מה שהינחה אותנו בגבול המערבי. הדבר השני זה התיחסנו לשיפועים אמרנו מעבר לשיפוע מסוים אין פיתוח. שיפוע של 30 או 35%. והנקודה האחרונה תא גודל מינימלי. כלומר אם נוצרו לנו בתנאים האובייקטיבים 50 דונם לא תצענו אותם פה כפיתוח. אמרנו קו גודל מינימלי, שטח תא שטח מינימלי של 200 דונם. לכן מה שאתם רואים כאן אסור בשום אופן להתיחס לזה כאיזה שהוא מניפסט או פרופוזיציה תיכנונית זה פשוט על פי אותם עקרונות של קוי גובה, של תאי שטח מינמלים ושל שיפועים אנחנו צבענו ואמרנו זה בפוטנציאל. ולמה אני אומר את הדבר הזהז לא כל יום ממנים ועדה לגבולות של עיר ובודאי לא של בירת ישראל. הפער של הזמן בין צרוף שטח להליך התכנוני שלו הוא ענקי. אתם צריכים לראות את עצמכם כקובעי גבולות ירושלים ל-50 השנים הבאות משום שאם אנחנו אומרים על שטח מסוים נניח שזה פוטנציאל לבינוי כזה או אחר יש היום תוכנית מיתאר מחוזית שלא ראתה את גבולות ירושלים ככה. זה יהיה צריך לשנות אלמנטים בתוכנית המתאר המחוזית. יש פה קרקעות חקלאיות שצריך יהיה לשנות או לא לשנות. יש תוכנית מתאר שצריך יהיה לשנות אנחנו יודעים אם אני אקח את דרום מערב העיר אז אני אומר אופטימי אם אני אומר שזה בערך תהליך של 15 שנים. אני עוד זוכר בתקופתי ביעוץ המשפטי בעיריה שדיברו על כל מיני דברים. זה תהליך של 15 שנה והיום אנחנו נמצאים בהתנגדויות וחקניון אחרי שאושר ואחרי הכל פתאום יושבים אנשים ואומרים רגע רוצים לחשוב. זה אחרי ש-15 שנים מענים את הנייר נאמר שלא לדבר על בני האדם. לכן הפער בין

קהל: לא בנו לכן מפסיקים לחשוב.

בר סלע: זה ההליך התכנוני לכן מה שאני אומר ההליך התכנוני הוא הליך שימשך בין 15 ל-25 שנה על אותם דברים שהם יבואו למימוש מיידי. לכן לא צריך לראות לא רק את זה כפוטנציאל תכנוני אלא צריך לראות את המקום חזה כאפשרויות של פיתוח כאשר ההליך התכנוני הוא הליך מתמשך וארוך ולכן צריך היום כשמתיחסים לגבולות להתיחס להחלטה שלמעשה יהיה לה השפעה עד, אני בכוונה אומר 50 שנה זה לא השפעה לחיום ולא ל-10 השנים הקרובות אלא הרבה מעבר לדבר הזה. לכן אם לכאורה היה מי שיסתכל ואמר רק רגע אחד מדוע הפלגתם כל כך מערבה זה לא כל כך הפלגנו מערבה. כי אחרי ההפלגה הזאת התהליך של הנסיעה בשטח והעיבוד של השטח הוא סיפור להרבה הרבה מאד שנים.

פרופסור בן שחר: אני לרגע לוקח את הפרובוקטיבה של היוייר. אנחנו מוכרחים להשאיר לנו קצת זמן לשאלות. אז אני מבקש אם אתה יכול אולי לסיים בכדי שיהיה לנו הזדמנות גם לגבי ההרצאה של אחוד וגם לגבי מה שאתה הצעת.

בר סלע: שלוש דקות. אני רציתי רק לומר שתי נקודות שרציתי לדבר עליהם. אני רק אזכיר מה הם. נשענו על הבטחת אופי הישובים הקיימים ואני אומר כן. האם אפשר לחבטיח שהם ישמרו. ואני אומר כן אפשר להבטיח את זה בשני אופנים (1) אנחנו מצהירים את זה כעמדה של מדיניות של העיריה שזה חכוונה שלנו. בין היתר שהאזורים האלה ישאו את האופי אז אנחנו חושבים שאפשר להעשיר את ירושלים בשכונות בעלות אופי כפי שהם נמצאות היום. זה מחצד המדיניות אבל מהצד הפורמלי חיות וכל שינוי בדבר הזה מצריך שינוי בתוכנית המתאר ובידי שר הפנים הסמכות לאשר או לא לאשר שינויים בתוכניות מתאר אתם כועדת אם תמליצו שצריך לשמר את תאופי אתם יכולים לומר לשר הפנים רבותי אתה יכול להשניח לעולם ועד שהאופי ישמר על ידי זה שתשים את ידך על הדופק ואל תתן גם למישהו שיעלה אולי בעוד 50 שנה איזה שהוא רעיון כי באמצעות הסמכות שלך לשנות תוכנית מתאר וזה המטרה בשביל זה יש לשר הפנים בדיוק את הסמכויות האלה שלא לשנות תוכניות מתאר. ומי לנו כקוברסקי שיתמוך בעמדתי. והנקודה האחרונה היא

מר קוברסקי: קוברסקי עדיין לא קבע עמדה.

בר סלע: בסמכויות לעיניני תכנון. סמכויות שר הפנים לתכנון. מי שהיה החזיק את סמכויות שר הפנים בענין הזה לא סתם. והנקודה האחרונה אנחנו דיברנו על הדמוגרפיה אני לא רוצה להרחיב על זה את הדיבור. רק רוצה לומר ככה: פוטנציאל התתישבות היהודית העתידית לבד ממה שיתמלא

בירושלים הוא רק בכיוון הזה. ואנחנו צריכים להיות מאד חרדים לדבר הזה. אחוד אמר משהו וצריך לשים לב למספר הזה. כל לא יהודי אחד אנחנו צריכים שלושה יהודים כדי לשמור על המאזן הדמוגרפי הקיים. אני בכלל לא חושב שזאת צריכה להיות המטרה שלנו. המטרה שלנו צריכה אולי אפילו להגדיל את המאזן הדמוגרפי. כלומר אנחנו צריכים לפחות שלושה וחצי יהודים או ארבעה יהודים על כל לא יהודי. זה היום בחישג קרה משהו בחודשים האחרונים. אני לא רוצה לדבר עכשיו על העליה. אבל בראיה הפוטנציאל לטווח רחוק צריך לראות את זה וזה הדרך לאשר. תודה רבה.

<u>מר קוברסקי</u>: הועדה צריכה להגיע לנקיטת עמדה בסוף דיוניה ולא בראשיתם. ואנחנו נצטרך לשמוע גורמים רבים נוספים שביקשו להופיע בפניה. מצאתי לנכון להעיר את ההערה הזאת. אני מודה לבר סלע. יש לנו עוד כמה דקות אפשרי רק להציג שאלות ולא לפתח דיון. אני חושב שיש בזה גם מעלה נקבל בינתיים את הפרוטוקול אז הדיון יהיה יותר פורה בישיבה הבאה. אז מי רוצה להציג שאלות?

<u>עמי בן דור</u>: שתי שאלות בעצם עקביות. אחד - הוזכר מספר פעמים המדרון. האם יש איזה שהוא קו מנחה של הגובה המינמלי או המכסימלי של הוואדי.

<u>אהוד תייר</u>: אמרתי חגובה המינימלי הוא 650 במקום הזה. ולפעמים אנחנו גם זה לא נראה. אני אתן לך דוגמא במקומות גבוהים כמו ברמות קו הגובה המינימלי זה 745. גם אמרתי שאנחנו לא מנצלים

<u>עמי בן דור</u>: עכשיו שאלה שאולי יש בה קצת רקע פוליטי מבחינת פיזור האוכלוסיה אני מבין שישנת מגמה חד משמעית שהאוכלוסיה לא תחדור לתחום האוכלוסיה היהודית. האם יש איזה שהיא מגמה תפוכח שאוכלוסיה יהודית תחדור לתחום האוכלוסיה הערבית.

<u>אהוד תייר</u>: אני לא יכול. תשמע אם שועפת מחר תאושר ויהודי ירצה לגור בין הערבים אז אתה לא יכול למנוע אותו. אבל אין מגמה של פיתוח נאמר שכונות יהודיות בתוך שכונות ערביות. עכשיו אני לא רואה שמישהו במדינת ישראל יפקיע שטח בתוך שועפת ויקים שם פתאום 300 יחידות דיור ליהודים.

<u>בנימין כהן</u>: אבל אתה יכול לראות בפיתוח פיסגת זאב בעצם אוכלוסיה ערבית

<u>אהוד תייר</u>: פיסגת זאב זה שטח של אוכלוסיה של למעלה עשרת אלפים יחידות.

<u>בנימין כהן</u>: אבל היא בסמוך לשועפת.

אהוד תייר: זה כמעט עיר, זה כמו קרית גת.

מר קוברסקי: מישהו רוצה להציג עוד שאלה.

עמי בן דור: האם קיימים היום במצב הקיים איזה שהם ניגודי ערים בין ירושלים וחישובים

אהוד תייר: עד עכשיו אין. יש קשר דוקא לערים הערביות לבית לחם למשל יש עכשיו שיתוף בנושא של דיור. של כוונה לגבי רמאללה שלא תממש. ולגבי ערים יהודים, אנחנו היום מוכנים ליזום תוכנית מטרפוליטנית שאולי בעקבותיה תהיה גם פעולה

קהל: פינוי האשפה נעשה על ידי עיריית ירושלים נכון?

אהוד תייר: מבשרת. בלי איגוד ערים אבל בפועל בחסכם חוזי.

דן וינד: יש שיתוף פעולה בין משרד הבינוי והשיכון למשל גבעת זאב בענין השפכים ומעלה אדומים יוזרם לקו ביוב לירושלים. יש שיתוף פעולה בין כה וכה. היום את כל השרותים של מבשרת נותנת ירושלים ביוב. מים נלקחים מהקו של ירושלים. שרותי אשפוז, שרותי קבורה, השרותים ניתנים על ידי ירושלים. בתי ספר תיכוניים מעל כיתה ט' במבשרת אז כל זה ניתן ומבשרת מתקרבת ל-2000 יחידות דיור.

פרופסור בן שחר: אני פשוט רוצה קצת הבהרות והשלמות לסקירות שנשמעו כאן. אני קודם כל רוצה להגיד שפה נעשתה עבודה רצינית בחצגת הקייס מצד העיריה. כלפי שתי נקודות מפתח: האחת הצורך של העיר לשטחים נוספים מבחינת פתוח ועתיד ונקודה שניה הניתוח של פוטנציאל של הבניה והפיתוח בחלק המערבי.ואלה שתי נקודות מפתח בעצם בדיון של הועדה כולה. אז אני רוצה להגיד שפה אני מתרשם מהעבודה ומהרצינות שלה.

חסרים לי עוד כמה דברים שחייתי מבקש שבהמשך תתנו את תדעת עליהם נקודה ראשונה מחסיבות שיורם ציין שהועדה הזאת מוגבלת במנדט שלה לטיפול בפרוזדור באותו מגזר מערבה לא משום סיבה תכנונית ולא משום סיבה אורבנית אלא מהמציאות הפוליטית הישראלית אנחנו שמענו את הניתוח של הפוטנציאל של הבניה כאילו האזור הזה היה נמצא בכל מקום אחר על פני המפה. אני מתכוון להגיד חסר לחלוטין כאן ההמשך של הניתוח והוא הקשר של הבניה מערבה עם העיר כולה. ואני לא מדבר רק על מרכז העיר. מרכז העיר זה כמובן בעיה קרדינאלית אבל זה לא רק המרכז. אני אומר הרי ההתפתחות בשוליים של העיר זה לא המצאה של אתמול כל השכונות החדשות סביב העיר דומות פחות או יותר בהתפתחותן למה שמוצג כאן ואנחנו מכירים היטב את הבעיות של קשר חד כיווני, קשר עם ציר אחד, העדר רשת - יש שורה שלמה של בעיות. אני אומר היה לי חסר מאד העובדה שהדיון שלך נגמר

עם קו הגבול הנוכחי של העיר. ובעצם אין לנו בכלל הבנה או ידיעה איך אתם רואים לא במובן נגיד של פרטי תיכנון אני לא מדבר על מצב סטטורי אלא בתפיסה העקרונית איך אתם רואים את החלק המערבי של העיר משתלב בתוך העיר. אז זו נקודה שחייתי מבקש השלמה.

נקודה שניה - הייתי מבקש לשמוע יותר פרטים על מה שאמרת בסוף שנעשה נסיון כעת לעשות תוכנית מטרופלינית זה חידוש שאני לא מודע לו והוא מאד מעניין. משום שאני רוצה להגיד לך אני רואה בעצם את הפיתוח של מערב העיר אקביוולנטי לחלוטין למעלה אדומים בצד השני. זאת אומרת המוזר הוא שבמשך ה-20 חשנים האחרונות העיר צמחה בכל הכוונים צפונה ומזרחה ודרומה בעצם הכיוון המערבה היה כיוון שסמך הכי פחות. והסיבה העיקרית לכך שהגידול היה פרברי מבשרת ציפיות נמוכות, אוכלוסיה ברמה מסוימת לא היתה בניה מאסיבית של משרד השיכון. אני מתכוון להגיד, אני בהחלט רואה את הבניה הזאת מערבה בתור השלמה של המערכת המטרופולינית של העיר. הייתי מבקש אם יש אתה אומר בדיון כעת הקרנה של תוכנית מטרופולינית היה חשוב מאד לשמוע מה עמד, מה הנקודות שחסרות.

נקודה שלישית והיא יותר נוגעת לצד של יורם הייתי רוצה בעצם לחבין מה מפריע להגשמת הפיתוח בכל הכתמים הצהובים והסגולים שישנם שם בלי שינוי הגבול. זאת אומרת אני רוצה לחבין למה אתם קושרים בכלל את הענין של פיתוח תאזור הזה עם שינוי גבול ירושלים. למה בעצם אי אפשר לראות מצב שבו מבשרת תעלה את הצפיפויות המתוכננות שלה. אתה דיברת בעצם על הגדלת הצפיפויות ופיתוח מבשרת עד להיקף של שמונת אלפים יחידות דיור. מדוע אי אפשר לראות מצב שבו אורה עמינדב הופכים באופן הדרגתי למועצה מקומית, ועד מקומי, מועצה מקומית לא משנה עושים את אותו המעבר מצורת ישוב כפרית לצורת ישובית עירונית. אנחנו מכירים את התהליך הזה בהמון מקומות בארץ ומעלים את הצפיפויות ובונים בניה עירונית זאת אומרת השאלה שחסרה לי כאן בשכנוע שאתם מנסים לשכנע אותנו על הצורך בשינוי הגבולות בעקבות הפיתוח הוא מהו הקשר בין שני הדברים האלה שבעיני בשלב זה לא ברור לחלוטין.

נקודה רביעית שחייתי מבקש הסבר מכם להשלמה הוא. מדוע בעצם עצרתם בדמיון בקו האדום. אני מרגיש שאם יש תשובות טובות לשאלה של איך משפיע הגידול במערב העיר על העיר כולה, איך הגידול במערב העיר מתקשר לתפיסה המטרופולינית של ירושלים. ואיך אתם תשכנעו אותנו שבלי שינוי הגבול אי אפשר לעשות פיתוח עירוני פאסיבי במערב - אם יש תשובות חיוביות לשלושת השאלות האלה אז אני רוצה להגיד שהרגשתי היא שאתם נעצרתם מאד מאד

לגבול חנוכחי. משום שאני מסכים איתך פעולה כזאת של שינוי גבולות ירושלים לא תעשה בשנים הקרובות עוד פעם.

בר סלע: האמת היא שרצינו פרוזדור לאשדוד בגלל הים.

פרופסור בן שחר: אז חיית קושר את זה עם כל הבעיות הפוליטיות של ישראל. אני אומר את זה לא בתור בדיחה. זה יופי מה שאתה אומר אבל בלי להביא את זה עד לאבסורד שאתה מביא כאן אני רוצה להגיד שאם יש תשובות חיוביות אני בהחלט הייתי חושב שאתם הלכתם על תוואים טופוגרפיים אבל הם חסרי חשיבות ברמה עירונית גלובלית. אז המדרון שישנו ממערב למבשרת ירושלים הוא חסר כל חשיבות. ואין מה להגיד שאתם הולכים במקום שבו הקו האדום והכחול נושקים ששם בהחלט הלכתם בצורה מאד דלה אני מתכוון מבחינת האפשרות של הרחבת התחום של העיר. ואם אני מדבר על סיטואציה פוליטית שבה יתכן ואנחנו הרי סוף סוף בתוך עולמנו אנחנו חיים אנחנו רואים אתמול מה קורה שלשום. יתכן מאד שהדרך היחידה של ירושלים להתפתח בשנים הבאות תהיה מערבה בלבד. אז יכול מאד להיות שאתם נמצאים מאד קרוב והייתם צריכים ללכת הרבה יותר רחוק ולראות את ה-50 השנים הבאות של העיר הזאת.

אז אלה השאלות שהייתי מבקש לא עכשיו אלא הבחרה בהמשך.

מר קוברסקי: אנחנו נסיים בעוד דקה את הישיבה. והייתי רוצה לבקש את חדברים דלהלן:

א. שיהיה הפרוטוקול בידינו אם אפשר 10 ימים לפני מועד הישיבה הבאה שתתקיים בעוד שלושה שבועות. ולפי מיטב הרגשתי זה דבר אפשרי במיוחד שאני מודה לדייר לוי לחזן שדאגו לשכלול הסידורים הטכניים.

הישיבה הבאה תתקיים ב-29 לחודש בשעה שמונה בבוקר. ותמשך עד שעה 12 במלון מוריה. תואילו לרשום לפניכם.

אנחנו מבקשים שעשרה ימים לפני מועד ההתכנסות יהיה הפרוטוקול בידינו כדי שנתכונן.

ארנה חזן: על סדר היום בישיבה הבאה זה לא המשך הדיון עם עיריית ירושלים זה שמיעת עדויות של יהושע קנא ראש המועצה המקומית מבשרת. זה שמריהו כהן מנהל מחוז.

מר קוברסקי: אני חייתי חושב את זה מתודית למועיל שנגמור עם העדויות של עיריית ירושלים למרות שאת צודקת שחשבנו כך ואני יודע את זה אבל במהלך העבודה מוכרחים גם לפעמים להגמיש. נזמין אותם לישיבה שלאחר מכן כדי שנגמור את הקטע הזה. אני גם רוצה לומר שקבלנו ואנחנו גם חייבים לפי נוהל עבודתן של ועדות חקירה לעניני גבולות בקשה מכמה חברי מועצה

להופיע לפנינו ואנחנו נאפשר להם אבל זאת נוכל לעשות במועד יותר מאוחר.

בנימין כהן: מועצת ירושלים?

מר קוברסקי: כן כן. וגם מאחרות.

בנימין כהן: אני מציע שאנחנו את ירושלים נשמע עד הסוף. כולל חברי מועצת העיריה. ואחר כך נתחיל באחרים.

מר קוברסקי: תרשה לי הוצגה לפנינו עמדתה הרשמית של העיריה ועל ידי ראש העיר ועל ידי מי שמיצג את העיר באופן מוסמך. יש דעות יחיד ואני מתאר לעצמי לחברי מועצה ואנחנו נכבד ונשמע אותם

בנימין כהן: ששונות מחדעה הרשמית?

מר קוברסקי: כן בהחלט. לכן אני לא במקרה אמרתי. אנחנו בזה שמענו את חחצגח תרשמית של העיריה. ויש לנו צורך בעוד ישיבח כדי להתדיין ונקבל את חפרוטוקול ונקיים. לאחר מכן נזמין גם למען האיזון את האנשים מצד הכלה, להתחיל לתת להם אפשרות לומר. כדי שאנחנו לא נכנס לטרנס של הזדהות עם גורם אחד. ואחרי זה אנחנו נעבור שוב לשמיעה ככח אני חושב שזח יהיה גם נכון.

קהל: אם אפשר לבקש לפגישה הבאה חיים שקבוצת השאלות שהוכנה על ידי הועדה תקבל תשובה לפגישה הבאה. מה שאפשר לתת ומה שחודיעו אפשר גם באומדנים יהיה טוב. בקוים כלליים הרי אנחנו לא עושים פח

מר קוברסקי: אפילו תשובות אוריינטטיביות בשלב ראשון עם שמירת זכות לעצמכם לחזור לזח. תודה רבה.

סוף דיון

רשימת שאילתות לעיריית ירושלים

1. היקפו ועוד השטחים במונחים המתאר הקיימים (בורגנמית וגאוגרפית).
2. עירוב הניצול של השטחים וכו'.
3. במידה והעובשה עמדת עיריית ירושלים ביחס לניצול השטחים המדוקשים על ידה, נא לפרט את יעודיהם בעתיד.
4. מהו היחס המחוברן בעתיד של השטחים הפרושים כיום בין גרילות ירושלים לבית זית ומעלה?
5. האם ניתן להגדיל שטחים האופי של השטחים הבנויים וישובים שיסופחו.
6. שיקולים דמוגרפיים: מהי יהיה השלכות ההרחבה על הפריטה העתידית של האוכלוסיה. העיר נשים לב לנושאים בגון סידורי להגירה טלקמיבית לאזורים הסמוכים, השיקולים הצפויים ובעקם העירוני הקיים ומשמעויותיהם ורהנחשר בהגדרת והגדרת של האוכלוסיה. גם לאזורים מטרופוליטניים שמאפון, גזרת ודרום.
7. ויעילות בלכלית, הציוף המוצע ימשון את מרכז הכובד של העיר מערבה, משום כך, וצוי לבדוק את השלכותיו על פריסת הנוסחו בעיר ואת השימוש על הת"ש ועל מרכזי התשנה.
8. ניהול עירוני, לאבי השלכות ההוובה על האיטגרד המוניציפאלי, האם נחיר "סל השירותים" לתושב יעלה או יוזיל? האם הפריטה הזושה תיצור בפילויות או תשרי את יעילות המשק העיפקודי וכו'..?
9. תחבורה: אין בדו"ח כל ניתוח של הארבים הפרוגרמטיים של ירושלים בהל הקשור לתחבורה לאומיים, תלונאות ותעשייה, ועל בן, לא ברור על טמך מה נקבעה הפרוגרמה לשטחים החדשים, וצוי איפוא להשלים מידע זה.
10. אלטרנטיבות תכנוניות: הדו"ח מציע אלטרנטיבה אחת בלבד, לא ובדקו במשמעותו אופציות אחרות בגון: ציפוף חלק מהשטח או הגבב שרה של שטחי קרקע (ישירה, צפיפות וכו').
11. שלבים: אין בדו"ח כל התייחסות לשלבי הביצוע של השטחים החדשים – חשוב להצביע על השלבים הראויים לפיתוח השטחים תוך התנה של העיתוי החשוב למימוש כל שלב.

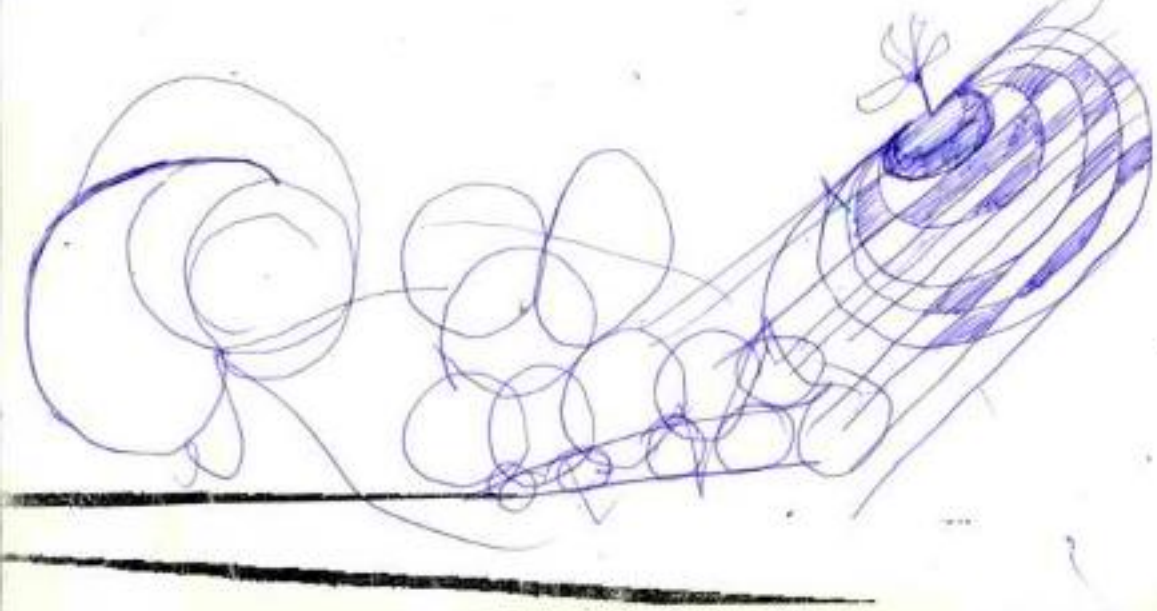

הרשות לפיתוח ירושלים
THE JERUSALEM DEVELOPMENT AUTHORITY

28 מרץ 1990
ב' ניסן תש"ן
מספר ו- 187

לכבוד
מר ח. קוברסקי
יו"ר ועדת החקירה לענין תחום שיפוט ירושלים.

מר קוברסקי הנכבד,

בהתאם לפנייתך בענין פס-קול שאבד, אני משחזר להלן עיקרי דברי בפני ועדת החקירה לענין תחום השיפוט, בישיבה שנתקיימה במשרד הפנים ביום 13.12.89.

==========

אדוני יו"ר הועדה,
חברי ועדה נכבדים.

נושא הרחבת תחום השיפוט של ירושלים, המונח לפניכם, עלה בימים האחרונים לכותרות בשל לחצים ציבוריים - שכרגיל, במיוחד בימינו אלה, נספחו אליהם "טרמפיסטים" רבים - והדברים יוצאים מהקשרם.

אודה לכם אם אוכל לפרט, ללא רגשנות יתר, את מכלול הנושא כדי שדברים יועמדו באור אמיתי ולא ספקולאטיבי.

גבולותיה של ירושלים לא עוצבו בידי מתכננים אלא בידי כובשים, אף שהביטוי יוצר אולי הד לא סימפאטי - הרי ניתן לקבוע, שהגבולות של ירושלים לא נקבעו בהגיון תכנוני - אלא על פי תוצאות מקריות של מעשי מלחמה - והגיונם של אלה כידוע, אינו עובד על פי תשריטים בלבד. ללמדכם שיש לירושלים בעיה ולמען התיאור הציורי ניתן לומר שכך נמשך הדבר זה 3000 שנה ויותר.

הגבולות עוצבו על פי התוצאות הצבאיות; - כך גם היה, בתקופתנו, ראשית דבר במלחמת הקוממיות - וגבולות ירושלים ב- 1949 היו בהחלט קווים לא הגיוניים - וכך, לדאבוננו, אף שאולי ניתן היה אחרת - עוצבו גבולות ירושלים של אחרי מלחמת ששת הימים על פי עקרונות מגוונים כאשר השיקולים התכנוניים לא היו הדומיננטיים - אז חשבו (ובענין זה בוודאי צדקו), שהבעיה העיקרית היא להגיע למקסימום ששח עם מינימום אוכלוסיה (לא יהודית) - וכך פעלו. אלא שהיו אילוצים נוספים כגון שדה התעופה בעטרות ואלו גרמו שגם גבולות 1967 היו מעשה בלתי שלם ותוצר דיס-הרמוני.

2/..

כיכר העיר 4, ת.ד. 32226 ירושלים 91000, טל. 250644 02 250391, פאקס. 02 250875
City Hall Square, P.O.B. 32226 Jerusalem 91000, Tel. 972-2-250391, 250644 Fax. 972-2-250875

מה שאני אומר היום הנו אולי בבחינת חכמה שלאחר מעשה - איני בא לבקר את המעשה ואת הנסיבות גם משום שאיני מכיר את פרטיו וגם משום שאיני מאלה העסוקים בחיטוט בקרביהם של מעשי ועושי העבר - אני קובע את העובדה העצובה, שהיום ב- 1990 אנו רואים את גבולות 1967 כמוצר לא שלם, העלול ח"ו לגרום לקשיים תפקודיים חמורים וכבר בעתיד הקרוב, ר"ל.

משום כך, תחום גבולות ירושלים הנו נושא המעסיק אותנו זה כמה שנים - ואין בו חשיבה ספקולאטיבית מקרית - אנו עסוקים בבדיקתו מזה כמה שנים.

נכון הוא שהדירבון לטיפול בתחום השיפוט, בא עם הרעיונות לסיפוח של מבשרת ציון לירושלים, ציון וירושלים זה שם המשחק בעיר הזו מאז ומעולם - משך שנים ארוכות עירית ירושלים לא רצתה לשמוע על כך, מאוחר יותר (והיתה לי מעורבות אישית בענין) - החלטנו שאנו מוכנים אבל בחנאי; בתנאי שבאותה הזדמנות יבדקו גבולות העיר בדיקה הגיונית על בסיס עקרונות תכנוניים - תוך התחשבות במצבים הגיאו פוליטיים.

וכך התחלנו בעבודה.

המחשבה הראשונה היתה לקבוע גבול שיפוט אופטימאלי רצוי - בהתעלם מאילוצים גיאו-פוליטיים ודמוגראפיים - ואח"כ, להשליך אילוצים אלה על התוצר - ולגזור את המצוי או האפשרי מתוך הרצוי - התחלנו בעבודה. מעשה של רשלנות או פזיזות שלא לומר נמהרות, הביאו לפרסום פומבי של העבודה וזה כמובן, גנז את התהליך.

אבל גם היום אני חוזר ואומר - כאשר מתייחסים לתחום שיפוט ירושלים וקביעת קווי גבול הגיוניים, יש לקבוע את הקו האופטימאלי - ולגזור ממנו את הקו האפשרי, משום שחסרונה של פרספקטיבה תכנונית הנו סימן לצרות אפקים - וראוי לחשוב שמה שקרוי בשפה תכנונית "תכניות מגירה" (שיטה שאינה אהודה עלי כאיש ביצוע, משום שבד"כ שולפים ממגירות תכניות שזמנן עבר) - זהו הפתרון הצריך להיות קו מנחה לעבודתנו - משום שאין יודעים מה תהיינה נסיבות פוליטיות, גיאופוליטיות ובינלאומיות - וראוי להיות מוכן למצבים שונים, מצבים טובים וסימפאטיים ומצבים קשים ואנטיפאטיים - עצם עבודת התכנון של חלופות למצבים שונים - יכולה להיות כלי עזר חשוב למעשים מדיניים עתידיים - ועל כן יש לראות כל תוצר של עבודת הועדה הזו, בפרספקטיבה של שליפת הקטע האפשרי מתוך המכלול הרצוי - ולקוות ולהאמין שבעתיד כזה או אחר נוכל להשלים העשיה וליצור את השלם יותר.

ולאור התפישה הזאת, מה שמוצג לפניכם היום, אינו המוצר האופטימאלי הרצוי לנו - אלא הקטע הנראה לנו כאפשרי בתוך המגוון של אילוצים שהעיר ירושלים נתונה בהם - בתוך המכלול של אילוצים פוליטיים שהמדינה נתונה בהם - ולדאבוננו או לא - אין תחום מדיני שלוחץ על המדינה וירושלים אינה בראשו או במרכזו.

עם המציאות הזו אנו חיים.

3/..

ומה מעיק על ירושלים כיום:

מעיקים עלינו נושאים רבים ומגוונים, כפי שהם מעיקים על החברה הישראלית כולה ועל המגזרים העירוניים ברובם - אלא שבירושלים תמיד זה יותר קשה, יותר קיצוני, הרבה יותר מורכב ומסובך.

לא רק הנבואה נולדה כאן - גם רוב התנועות והזרמים הפוליטיים של ימינו נוצרו ונולדו בעיר הזו - זו עיר שאבניה נושמות ולאנשיה לבבות - ועוצמת גלגלי ההסטוריה חקוקות בכל מילימטר של שטחה האדיר.

הבעיה הדמוגראפית? ירושלים נמצאת כל כולה בקושי עצום בענין האיזון הדמוגראפי: לכאורה מצב "שפיר" כ- 71.7% יהודים ויתרתם שאינם יהודים (ברובם מוסלמים) - אלא שזו טעות אופטית, טעות קשה. במרחב המטרופוליני הקרוב, מבית לחם עד רמאללה - האחוז של לא יהודים מגיע לכ- 46% - אם מביטים במטס אווירי, רואים רצף אורבאני מטרופוליני ברור - עיקרו לא יהודי.

לענין זה, גבעת-זאב, מעלה אדומים, מבשרת ציון, הר אדר, צור הדסה או בית"ר הינם כטיפה בים ואינם פותרים דבר היום ובספק רב אם יוכלו לפתור דבר בעתיד הנראה לעין.
אז יש לנו בעיה דמוגראפית והיא קשה - ואינה נתונה באי שם, היא מעבר לגדר, לגבי עשרות ואולי מאות אלפי נפשות, שמהן מעל 100,000 - קרובים לירושלים יותר מאשר גילה, רמות, או תלפיות מזרח - אלו הם בית לחם, בית ג'אלה, בית סחור, אבו-דיס, אל-עזריה, א-רם, חיזמא, ענתא, קלנדיה, בית חנינא ועוד ועוד, שלא להזכיר את רמאללה וערים אחרות.

האם במציאות הבינלאומית או המקומית שאנו נתונים עם הפלסטינים עובדות אלה אינן חייבות להדאיג ולהדליק נורה אדומה?

יותר מכך, האוכלוסיה הזו יושבת על גושי קרקע רציפים ונוחים לבניה צפופה, כרגע הם בבניה מדוללת - מה יקרה כשהילודה תלחץ, כשנסיבות תשתנינה - האם הצלחנו לעצור את גידולה פי 5 ו- 6 של אום-אל-פאחם שנוכל לחשוב כי נצליח להיות חכמים יותר בירושלים? העיר היושבת במוקד ממוקד של עיני העולם עולו.

איך נתמודד עם זה?

זה ולא רק זה - יש לירושלים בעיה קשה ועדינה, איננו מרבים לדבר עליה והיא השאלה של ציונות ואוכלוסיה ציונית - אני רחוק מלהיות עוייין לחרדים ולחרדיות - אבל בירושלים, שהיא הלב של הבעיות המדיניות שלנו - לא די בכמות ובאחוז של יהודים שישנם בה - אלא יש חשיבות גם להרכב, ההסטוריה של זמננו תוכיח וראה מלחמת הקוממיות, היו בעיות וישנן ראוי לזכור אותן.

אבל זה פרט קטן - הנושא הגדול הוא האיזון הכולל של האוכלוסיה לסוגיה - המבנה של אוכלוסייתה היהודית של ירושלים מראה כי זו עיר עם עומס סוציאלי כבד ומעיק, עם האחוז הגבוה ביותר בין ישובים עירוניים ותיקים של קליטת עליה ורובה עליית מצוקה - היוו את הבסיס שעליו עלינו לבנות עיר, עיר בירה, בירה של המדינה, בירתו של העם - מרכז בעל חשיבות בינלאומית, הנושא עצמו חברתית, תרבותית וכלכלית.

אז מה עושים בעיר שההכנסה הממוצעת לנפש שבה, נמוכה מכל עיר אחרת בישראל - נתונה בבעיה קשה של מבנה פיזי - ואולי נתמקד לכמה דקות בענין זה. אם תביטו על הרצף העירוני מנתניה ועד לראשל"צ - ותפסחו לרגע על הקטע החקלאי שבין נתניה לת"א - כי גורלו כבר נחרץ - כל הגוש הזה לאורך של כ- 30 ק"מ (נטו - כאמור תוך דילוג על המשבצת החקלאית הזמנית) - ברוחב של 4 ק"מ - זה בערך שטחה של ירושלים. כמה אוכלוסיה ואיזו עוצמה כלכלית יש שם?

זה ענין לא פשוט. אנו עיר שבה אחוז השטח המוגדר כ"ירוק" עולה על 50%, אחוז השטח הירוק המעשי מגיע לכ- 60% ויותר - יש הגבלות של בניה לגובה בגלל קווי הרקיע, קשה להעביר בה כבישים שמא ייפגע הנוף, או שהפתרונות הנראים סבירים מבחינה נופית, בלתי אפשריים מבחינה כלכלית ו/או הנדסית - יש בעיות של הסטוריה, ארכיאולוגיה, דת ודתות - יש בעלות מסובכת מאד על קרקעות (כמעט כל מרכז העיר נתון בידי גורמים שאינם רגישים לכלכלה, כמו כנסיות, מוסדות, או בעלות פרטית של משפחות סמל-טיתים שהתפצלו והתפזרו לגורמי גורמים) - ומכל השמחה הזו עלינו ליצור עיר בירה או לשמור על צביון דמוגראפי תוך ביסוס כלכלי?

הנושא הזה אינו פשוט, יש לנו עיר שהיא העניה ביותר במחינת ההכנסה לנפש - זו עובדה כלכלית. אבל זה אינו עוני שמתבטא בפשע כעיר עוני בחברה מערבית - זו עוני עם שיעורי פשיעה נמוכים מהממוצע - ואפילו יותר מזה, אנחנו העניים ביותר אבל המשכילים ביותר בין הישובים בארץ זהו עוני עם עוצמה אדירה של יכולת אנושית תרבותית שיכול להפוך למקור של עוצמה טכנולוגית, מדעית ועוצמה רוחנית.
זהו מאגר טבע אנושי אדיר שטרם נוצל.
את זה עלינו לעשות.
ואיך נעשה?
ההרכב התעסוקתי של ירושלים כיום הנו כ- 50% עובדי שירותים ציבוריים - וזה כבר מסביר את הכל. עלינו לשנות את ההרכב, ע"י הכנסה של יותר כלכלה, תיירות, תעשיה ומקורות תעסוקה יצרניים אחרים.

בשביל זה וכדי להבטיח את המאזן הדמוגראפי שעליו כבר דיברתי - עלינו לאפשר לעיר הזו לגדול ולהגיע להיקף משמעותי - תוך שיהיו לנו שטחי מחיה לצורך ביסוס כלכלי.

אילוצי גל העליה המבורך הביאונו לפעול בשקט מזה חדשים אחדים, למיפוי כל השטחים האופציונאליים לבניה למגורים בעיר - ראוי לזכור שלא כל שטח אופציונאלי חייב להפוך לשטח אפקטיבי - אנו חיים במדינה דמוקראית עם חוקי מקרקעין מוכרים - ועם כל זה, כולל שטחים מאד מאד בעיתיים, אנו מגיעים לאופציות של כ- 40,000 יח"ד - פירושו עוד כ- 120,000 נפש.

5/..

זה רחוק ואינו מגיע לחצי של הגודל הנראה לנו דרוש.

אין לנו שטחים לפעילויות אחרות, החל מאזורי תעשיה, נופש ותיירות, שטחים למוסדות (שהם אחד הבסיסים הגדולים של כוח ועוצמה בירושלים) ומוקדי עשיה ותעסוקה אחרים. - אם לא נוכל לתת לעיר הזו פרספקטיבה של התפתחות, יקרו דברים חמורים - המזרח לוחץ וכבר פירטנו חברי ואני די בנושא.

כמובן שאין זה גורע מהפרספקטיבה לתקופה ארוכה ורחוקה של התפתחות מטרופולינית מסוימת סביב ירושלים - אבל ראוי לזכור שאנו מדברים על אזור הרחי, ראוי לזכור שהמרחב המטרופוליני שלנו הוא גם מודיעין ומודיעין זה תל-אביב וכו'... ראוי גם לזכור שמה שניתן ומה שייעשה בתוך עיר לא ייעשה ביישוב בעין עירוני או נסמך - יש משמעות שונה למבנה של עיר מול מבנה של יישובים נלווים - מכל הבחינות.

אין מדובר במעשה של מחטף לרגע - אלא באופציה של פיתוח לטווח של עשר, עשרים או יותר שנים - אם אנו רוצים בירושלים יהודית עם רוב יהודי איתן וברור, עם עוצמה כלכלית קיומית ועם התפתחות טכנולוגית והשכלתית - עם איזון פנימי בין קבוצות דתיות, עדתיות, השכלתיות ואחרות - אם אמנם אנו מתכוונים לשמור על היקר לעם היהודי מכל - זה הרגע וזה המעשה המתבקש. יש בעיות, יש התנגדויות, יש לחצים יש ויש ויש - דבר מכל אלו אינו עומד מול היש שהוזכר לעיל.

באו ונבנה את גבולות ירושלים.

עוזי וכסלר

מנהל הרשות לפיתוח ירושלים

מדינת ישראל
משרד חפנים
לשכת חיועץ המשפטי

כ"ד באדר התש"ן
תאריך 23 בנרץ 1990

מספר: 6111

אל: גב' אנה חזן, מזכירת ועדת החקירה לגבולות עיריית ירושלים

הנדון: שמיעת עדויות המתנחלים
מכתבך: מיום 15.3.90

קשה להשיב לשאלתך בענין הזמנת הפונים לועדה, מאחר שהמטרה העיקרית במידה רבה באיזו מידה ביקשו המתנחלים שפנו בכתב, להופיע בפני הועדה, או שניתן להבין מתוך הפניה שהם מתנגדים בפניה בכתב.

אני מציע להזמין לייצוג של כל אחד מקבוצות הטענות לסוגיה, ולהודיע לאלה שאינם מוזמנים, כי תהיה שמיעה לייצוגיה לכל סוג מסוגי הטענות או מקבוצות המתנחלים. אם מישהו יעמוד על כך שיש לו ענין להופיע - שיוזמן גם הוא.

בברכה,

יחזקאל לוי
היועץ המשפטי

הקריה רח' קפלן 2 ת.ד. 6158 ירושלים 91061 טל: 667777 — 02

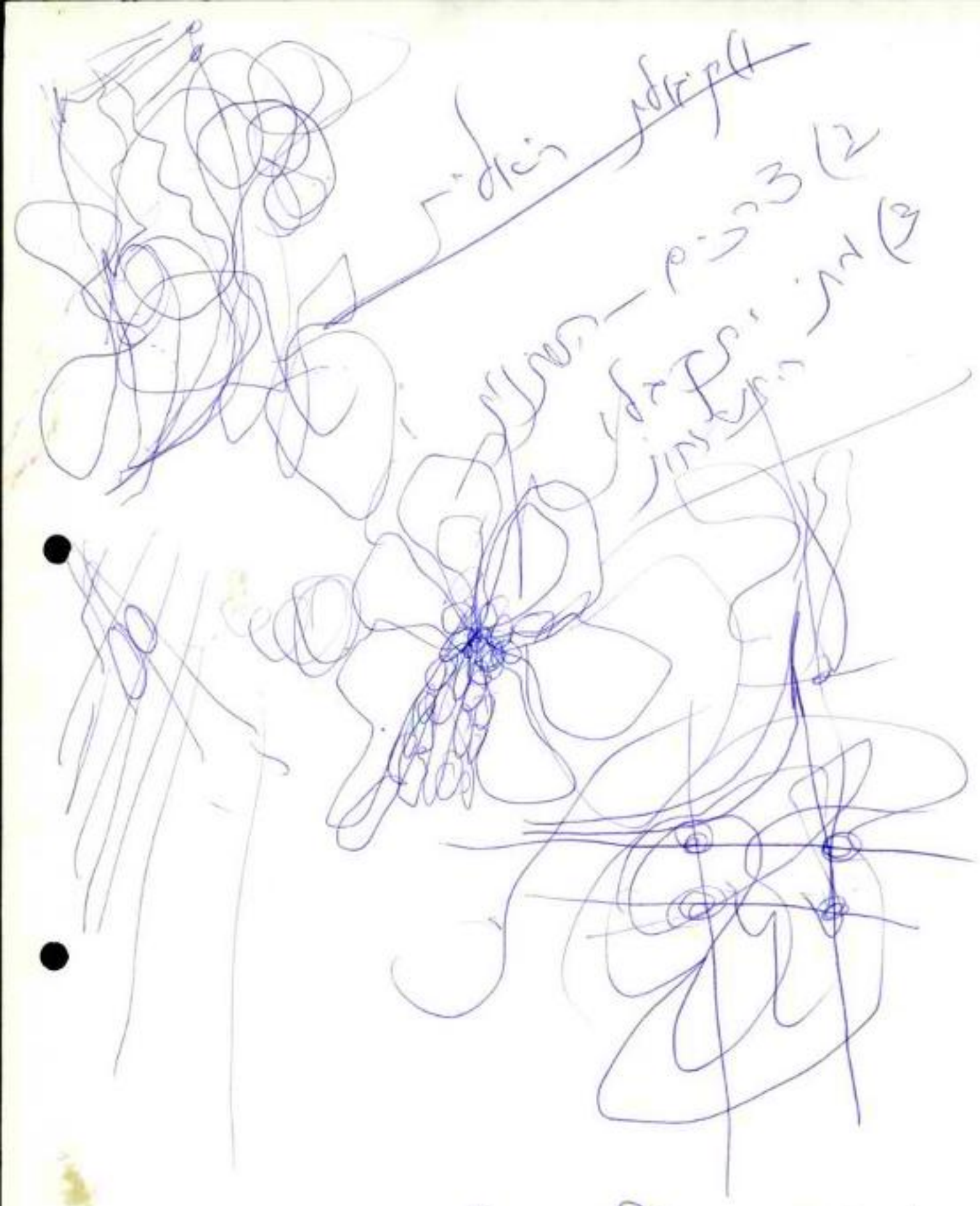

30.10.89

לכבוד
ועדת קוברסקי
משרד הפנים

שלום רב,

הנידון: התנגדות לרעיון הסיפוח של מבשרת-ציון לירושלים.

אנו, החתומים מטה, תושבי מבשרת-ציון, מתנגדים לסיפוח ישובנו לירושלים.
אנו עומדים על זכותנו להמשיך לחיות בישוב עצמאי.

איננו מוכנים להמיר את אופיו הכפרי של ישובנו במציאות של שכונה עירונית מרוחקת.

הפעילות של נציגי השכונות וועדי ההורים, בשנתיים האחרונות, הוכיחה את הבגרות והאחריות הציבורית שהתפתחה בישוב. אנו משוכנעים שגרעין זה יצליח להצמיח הנהגה אשר תצעיד את ישובנו קדימה.

בכבוד רב

שם	ת.ז	שכונה	חתימה
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]

נציגות התושבים למען מבשרת-ציון

<u>עמדת התושבים למען מבשרת-ציון עצמאית</u>

מוגש לחברי ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים -24.5.90

א. המציאות בישוב:

1. פעילי הישוב, נציגי השכונות וועדי ההורים של בתי הספר, פועלים ב-3 השנים האחרונות למען קידום איכות החיים בישוב ולמען יצירת חברה אחת העושה למען עצמה.

2. שינויים בישוב בשנים האחרונות: בהרכב הסוציודמוגרפי, בתפיסות החברתיות ובעירנות הציבור.

3. נציגות התושבים עושה את ההכנות הדרושות לקראת הבחירות לרשות המקומית בנובמבר 1990, כפי שפורסם ברשומות.

ב. התנגדות לרעיון הסיפוח:

1. 73% מתושבי מבשרת-ציון מתנגדים לסיפוח הישוב לירושלים. ל-14% אין דיעה בנושא ורק 13% תומכים בסיפוח - סקר "תצפית" מכון למחקר בע"מ.

2. נעמוד על זכותנו לשמר את אופי הישוב.

3. כישוב עצמאי נקבע את סדרי העדיפויות בהתאם לצרכי הישוב, והתקציב יתמקד במלוי צרכים אלה.

4. נציגות התושבים נחושה בדעתה להביא לידי עצמאות הישוב וקיום בחירות דמוקרטיות במועדן.

הקדמה

לירושלים היה מאז ומעולם דימוי שמימי, הקשור בייחודה הרוחני והדתי. בניית העיר והארכיטקטורה שלה הם, על כן, חלק ממסכת המשלבת את הפיזי והגשמי עם הרוחני והרגשי. לירושלים תדמית של עיר חזון ואוטופיה; עיר מיגדלים ואידיאלים, פרי חזונם של יוצרים במשך דורות, שתואר, בין השאר, באיורים בספרי קודש או בספרי נוסעים. עם דימוי זה, שאינו מתבסס על המציאות הקיימת, אנו חייבים להתמודד מדי יום ביומו.

ירושלים אינה רק עיר של חומה, צריחי מיסגדים, מיגדלי כנסיות ומיבני אבן קטנים עם כיפות וחלונות קמורים. היא גם עיר חדשה, שבנייתה מתוך לחומות החלה אט־אט לפני כ־130 שנה, ובקצב מואץ — למעשה רק אחרי מלחמת העולם הראשונה. האיכות הארכיטקטונית־פיזית של העיר החדשה מתבטאת במירקם כללי של סיגנונות ומיבנים מתקופות שונות, בלא מיסגרת תיכנונית מסודרת. ריבוי הצורות שהשתלבו זו בזו בכל ניגודיהן, הוא הנותן לעיר את צביונה ואת תמצית יופיה וייחודיותה. בליל הסיגנונות מורכב משכונות־חצר יהודיות ובהן מיבנים טוריים פשוטים, לצד מיבני דת נוצריים מונומנטליים; ממיבני מימשל ומשרדים מנדטוריים קולוניאליים, הבנויים לצד רבי־קומות מודרניים, ומבנייה כפרית ערבית של קוביות אבן ציוריות, לצד קוביות בטון אנונימיות של שיכונים ציבוריים.

העיר גדושה באתרים בעלי ערך היסטורי, דתי, ארכיטקטוני ואתנוגרפי. בכרטסת שימור שהוכנה לפני מיספר שנים, מסווגים כ־1000 אתרים כבעלי חשיבות. בכל פרויקט, קטן כגדול, הנוגע לשיטתה המרכזי של ירושלים, צצים מאבקים מקצועיים וציבוריים בנושא השימור. עיקר הוויכוח נטוש בין המבקשים לשמר ולשפץ כל מיבנה, לבין הדורשים להרוס ולבנות הכול מחדש. יש גם המבקשים לפשר, ולשלב ישן בחדש, על־ידי שימור ושיפוץ בניינים בעלי ערך ארכיטקטוני והיסטורי, ושילובם בבנייה חדשה ומודרנית. עם זאת, ברור שבשל שיקולים כלכליים הדבר לא תמיד ניתן, וגם אין זה קל לצקת תוכן חדש למיבנים הישנים.

מאז איחוד העיר ב־1967 עברו 15 שנים. זהו זמן קצר בתולדות עירנו, אך תקופה שאין לה אח ורע מבחינת תנופת הבנייה והיקפה. אחד הנושאים החשובים שהעסיקו אותנו מאז הוא הרצון לתכנן ולבנות את העיר החדשה תוך התחשבות מרבית במירקם הפיזי הקיים. הקו המנחה אותנו, בדרך כלל, אינו המיבנה הבודד, אלא המראה הכללי של העיר — דבר שלא יכול היה לבוא לידי ביטוי, כל זמן שירושלים היתה חצויה.

בנושא השימור אנו נתונים כל העת בהתחבטויות ובהתלבטויות פנימיות ובלחצים קשים מן החוץ, מצד יזמים פרטיים וציבוריים, מתכננים והציבור הרחב. אני מאמין שהוויכוחים התיכנוניים, שניטשו בשנים האחרונות לגבי פרויקטים רבים, נבעו לא־פעם מחוסר ידע והבנה ביחס לערכם האמיתי של שכונות או מיבנים מסוימים.

לימוד המיבנה האדריכלי של ירושלים והכרתו לפרטיו יגביר ללא ספק את המודעות הציבורית לערכיה הפיזיים של העיר ולזהותה. אני מקווה, שפירסום עבודתו החשובה של האדריכל דוד קרויאנקר ירגיל את העין הלא־מאומנת להתעניין ולהתמקד בפרטים ארכיטקטוניים קטנים, שצירופם למכלול אחד הוא שיוצר את האיכות המיוחדת האופיינית לעיר. כך יהיו אמות המידה להערכת איכותם הארכיטקטונית של בניינים בודדים ושכונות שלמות ברורים יותר, ויאפשרו לנו להיעזר בהן בבחינת הצעות תיכנוניות, הטוגעות לשיטורם או להריסתם של מירקמים קיימים.

טדי קולק,
ראש העיר

ממצאים עיקריים

1. אזור התעשיה של תלפיות משתרע על שטח של כ- 900 דונם ומתפלג כדלקמן:

- מגורים - 36 דונם (4%)
- שטחי תעשיה ומסחר - 414 דונם (46%)
- פרויקט בבניה - 122 דונם (13%)
- שטחים ריקים או בנויים בדלילות רבה - 104 דונם (11%)
- כבישים, שטחים צבוריים פתוחים וכד' - 220 דונם (24%) (קימים ומתוכננים).

2. שטחי הרצפה של התעשיה, המסחר והמשרדים הקימים היום באזור זה מסתכמים ב-217,000 מ"ר ומתפלגים כדלקמן:

- תעשיה 132,000 מ"ר (60%)
- מסחר 35,000 מ"ר (16%)
- אחר* 50,000 מ"ר (24%)

3. הפרויקטים שבתכנון מתקדם ובבניה הם בהיקף של כ-160,000 מ"ר, ולפי ההערכות הם מתפלגים כדלקמן:

תעשיה - 73,000 מ"ר (46%)
מסחר - 51,000 מ"ר (32%)
משרדים - 35,000 מ"ר (22%)

4. השטח שיתווסף לאזור - התעשיה בשנים הקרובות יגדיל את הקף שטחי האזור למעלה מ-70% (!).

5. אם השטחים בפרויקטים שבבניה שהיזמים מיעדים אותם למסחר, אומנם יאוכלסו ע"י מסחר, יעלה שעור המסחר מ-16% היום לכ-22% בעוד כשלוש שנים.
במקביל ירד שעור התעשיה מכ-60% היום לכ- 55%.

6. השטחים הפוטנציאלים להמשך פתוח באזור התעשיה של תלפיות מסתכמים בכ-176 דונם (כולל 72 דונם של סולל בונה).
התפלגות הבעלויות היא כדלקמן:

קרקע פרטית	39 דונם
קרקע ממשלתית	50 דונם
קרקע עירונית	15 דונם
סולל בונה	72 דונם

רובם של שטחים אלה פנויים (כ-80 דונם) והאחרים מבונים בצורה דלילה.

---

*) כולל משרדים, מחסנים, אגר.

7. אופי המסחר:

באזור התעשיה של תלפיות התמקמו 127 עסקים של מסחר קמעונאי התופסים שטח של כ-35,000 מ"ר. (כ-270 מ"ר בממוצע לעסק).
במקום 7 חנויות מפעל התופסות כ-4700 מ"ר (כ-670 מ"ר בממוצע לחנות). שטח חנויות המפעל מהווה כ- 14% מכל השטח של המסחר הקמעונאי.

החנויות הגדולות (500 מ"ר ומעלה) מהוות כ-40% משטחי המסחר במקום (גודל ממוצע לחנות - 1400 מ"ר). החנויות הבינוניות והקטנות (עד 500 מ"ר) מהוות כ-60% מן השטח וגודלו הממוצע 170 מ"ר.

מסחר לפי ענפים: ענפי מסחר הקשורים לתעשיה (ציוד טכני, חומרי בנין וכד') מהווים כ-25% משטחי המסחר באזור.

חנויות רהיטים ושטיחים, אשר מקובל כי הן צורכות שטחים גדולים "וטבעי" שיתמקדו באזורי תעשיה. מהווים 25% מסך השטח.
ענף המזון מהווה 16% מסך השטח.
שאר החנויות מתפלגות בין ענפים שונים. מבחינת גודל חנות נמצא כי החנויות הגדולות ביותר מצויות בענף המזון - היפרמרקטים, שגודלם כ-1000 מ"ר כל אחד.
אולמי שמחות ומועדונים הם בגודל של כ-800 מ"ר וחנויות רהיטים הן בגודל של קרוב ל-500 מ"ר בממוצע.

מסקנות

- באזור תעשיה תלפיות מצוי עדין פוטנציאל ניכר להמשך פתוח (כ-170 דונם).
- האזור נמצא היום בתנופת פתוח.
- ניכרת מגמה גוברת של חדירת מסחר לאזור זה. אם השוק ייענה להצע הצפוי ואם המגמה לא תעצר ע"י מדיניות מתאימה צפוי אזור זה להפך למרכז מסחרי משמעותי ביותר בעיר סדר גודל של כ-80,000 מ"ר (כפול מהקניון המתוכנן במנחת).
- אזור תעשיה זה הוא אחד מהאתרים הבודדים בירושלים שמהווים עתודה לפתוח התעשיה בעיר.

ממצאים עיקריים

1. אזור תעשיה של גבעת שאול משתרע על שטח של כ- 900 דונם ומתפלג כדלקמן:

   מגורים - 110 דונם (12%).

   שטחי תעשיה ומסחר - 215 דונם (24%).

   פרויקטים בבניה או בתכנון - 176 דונם (20%).

   שטחים ריקים ופנויים לפיתוח - 128 דונם (14%).

   כבישים, שטחים ציבוריים וכד' - 225 דונם (25%).

   שמורת טבע - 46 דונם (5%).

2. שטחי הרצפה של התעשיה, המסחר והמשרדים הקיימים היום מסתכמים בכ- 198,000 מ"ר ומתפלגים כדלקמן:

   תעשיה ומלאכה - 113,000 מ"ר (57%).

   מסחר קמעונאי - 10,000 מ"ר (5%).

   מסחר סיטונאי - 59,000 מ"ר (30%).

   משרדים - 6,000 מ"ר (3%).

   שמושים אחרים - 9,500 מ"ר (5%).

3. הפרויקטים בתכנון מתקדם ובבניה הם בהיקף של כ-122,000 מ"ר ולפי הערכות יעודם מתפלגים כדלקמן:

   תעשיה - 79,000 מ"ר (64%).

   מסחר - 17,000 מ"ר (14%).

   משרדים - 16,000 מ"ר (13%).

   מוסדות - 10,000 מ"ר (9%).

4. שטחי הרצפה העומדים להתווסף באזור יגדילו את היקף השטחים בכ-60%, ובסה"כ יגיע שטח זה לכ- 320,000 מ"ר.

5. השטחים הפוטנציאליים להמשך פתוח באזור גבעת שאול מסתכמים בכ- 128 דונם. חלק גדול משטחים אלה שייכים למינהל מקרקעי ישראל או לגופים צבוריים שונים.

6. אופי המסחר: רובו של השטח המסחרי בגבעת שאול הוא בענף המזון - 4,200 מ"ר (41% מכלל השטח המסחרי). שמוש בולט אחר הם אולמי השמחות המשתרעים על כ- 2,800 מ"ר ומהווים כ-27% מהשטח המסחרי.

א. העיר הקיימת תנובש באתר המוגדר מבחינה פיזית, ושו־
ליה יודגשו על־ידי בניה נאותה.

ההנחה היא, כי התפתחותם של העיר והמרחב הסובב אותה יהיו רציפות; ולפיכך אין מנוס מן המסקנה, כי על אף התמורות הגדולות החזויות, תוסיף העיר הקיימת להוות את הריכוז העירוני החשוב ביותר במרחב, ומרכז העיר הנוכחי יוסיף לשמש כמרכז המסחרי הראשי בו.

כאן עולה השאלה: האם יש להניח לעיר הקיימת להתפשט עוד ועוד לכל עבר, או יש לתחום את השתרעותה? תוכנית־האב מושתתת על הדעה, כי הגדרה ברורה של תחום השתרעותה של ירושלים היא חיונית ביותר.

אם רואים בירושלים מהות פיזית מיוחדת, יש להגדיר את גבולותיה כך, שכל הקרב אליה יוכל לזהותה ולהבחין בינה לבין הסובב אותה. אין זה רצוי, כי עיר שרוצים בייחודה, תלך ותתפשט בלי סוף — כדרך שמתפשטים הכרכים בימינו — ותגיע למצב, שבו הגבול בין העיר גופא לבין פרבריה יעבור באורח מקרי וסתמי בלב השטח הבנוי.

טעם נוסף להגדרה זו נעוץ במיגבלות העיצוב שיש להחיל על שטח העיר (כגון חובת הבניה באבן), ואין סיבה להחילן על ישובים סמוכים.

חשיבות מיוחדת יש להגדרת גבולות ירושלים לנבי שומרי מצוות, המקפידים על קיום הדינים והמנהגים הקשורים בעיר. הנחיות באשר לגבול קדושתה של ירושלים מופיעות בגמרא, ודיון בנושא התקיים עם בניית השכונות הראשונות מחוץ לחומה. הנחיות אלה היו לנגד עיני המתכננים בעת הגדרת אתר העיר.

לאחר שהוחלט לתחום את השתרעות העיר, עולה השאלה, כיצד תיעשה תחימת השתרעותו של השטח העירוני המבונה. או לשון אחר: מאחר שהתפשטותו של שטח זה נקבעת במידה רבה על־ידי כוחות השוק מחד גיסא, והמיגבלות הפיזיות מאידך גיסא, כיצד ייקבעו האיזורים, שחובה לשומרם בלתי מבונים? קביעה זו חייבת להיעשות תוך התחשבות בגודל השטח הדרוש לבינוי העירוני, ביעילות המיבנה העירוני, המתקבל מהשתרעות זו או אחרת, ובדמות העירונית הנוצרת על ידה.

לאור חשיבותו של יחס זה, נקבעו גבולות השטח המבונה של העיר המכונסת בראשי המתלולים של הנוש ההררי, שניתן להגדירו כאתר העיר. בגלל תבליט האתר נצמים היטב רוב הגבולות האלה, הן מתוכו והן מחוצה לו. ובינוי קווי־גבול אלה יאפשר להמחיש בבירור את הגבול בין העיר לבין המרחב הכפרי.

ב. רצועת הקרקע המקיפה את השטח המבונה של העיר תי־
שמר פתוחה. רצועה זו, המבטיחה את ייחודה החזותי של העיר, תשמש גם כאיזור נופש עיקרי לתושבי העיר. בניית פרברי־גנים במרחב המטרופוליטני תונבל, והפרברים יוצ־
נעו ככל האפשר, כך שהנוף הנצפה מדרכי־הגישה העיקריות לעיר, והנוף הסובב אותה, ישארו בצביונם כפריים או טב־
עיים. שמירת רציפות הנוף הפתוח בין סביבות העיר ומר־
כזה ההיסטורי, תיעשה על־ידי סלילת דרכי־הכניסה לעיר בתוואיים מלווים ברצועות בלתי מבונות; כך שאפשר יהיה להשקיף מהן, הן על הנוף הפתוח והן על נופי העיר.

המרכיב השלישי של המטרה הכללית נוגע במעמדה של העיר כעיר בעלת חשיבות אוניברסלית. ביהדות מקודשת ירושלים כמקום שנבחר על־ידי האלוהות לשכון בו את האדם, והיא מקושרת ללא הפרדה עם עם ישראל, שנבחר על־ידי האלוהות להיות "ממלכת כוהנים וגוי קדוש", ולעבוד את האלוהות בירושלים. עם יציאת היהודים לגולה הפכה ירושלים למחוז געגועיהם אל השלמות הלאומית; משמה — "ציון" — נגזר שם תנועת התחיה הלאומית — הציונות. שיבת־ציון ובנין־ירושלים הם שמות נרדפים לגאולת ישראל. ליהודי עצם חיי היומיום בירושלים הם בגדר של גאולה.

ירושלים מקודשת לנוצרים כמקומו של הקבר הקדוש, וכמקום בו הגיעה לשיאה פרשת התגלותה של האלוהות לאדם. אולם לנוצרים ירושלים הארצית, ירושלים־של־מטה, אינה אלא סמל, בבואה של ירושלים־של־מעלה — העיר האידיאלית והחברה האנושית המושלמת.

עיקר קדושתה של ירושלים לעולם המוסלמי הוא באימוץ שאימצה הדת המוסלמית את הערכים של היהדות והנצרות שקדמו לה, וכן במסורת המוסלמית הקושרת את נסיעתו של מוחמד לשמים עם הר־הבית, ומצטרפת בזה למחשבה הרואה בירושלים את שער השמים. מקומה של ירושלים בהיררכיה של המקומות הקדושים לאיסלאם השתנה במשך השנים כמה וכמה פעמים, כשבשנים האחרונות התגבש מעמדה במקום השלישי בהיררכיה זו.

המתכנן הבא להציע תוכנית פיתוח לירושלים, עיר המעוררת רגשות ושאיפות אצל תושבים רבים מספור — תושבים בפועל ותושבים ברוח — חייב להשיב על שתי שאלות: האחת מה טיבם של הפתרונות הפיזיים היכולים לאיסלאם השתנה במשך השנים כמה וכמה פעמים, כשבשנים האחרונות התגבש מעמדה במקום השלישי בהיררכיה זו.

המתכנן הבא להציע תוכנית פיתוח לירושלים, עיר המעוררת רגשות ושאיפות אצל תושבים רבים מספור — תושבים בפועל ותושבים ברוח — חייב להשיב על שתי שאלות: האחת מה טיבם של הפתרונות הפיזיים היכולים לשייכים לרמת ההחלטות של תוכנית אב, העשויים להיגזר ממעמדה הרוחני של העיר? והשאלה האחרת —

האם יש זהות בין השאיפות הרוחניות השונות לגבי ירושלים? האם יש מכנה משותף לשאיפות אלה נוסף על הזיקה הנלהבת לעיר, והאם זיקה משותפת זאת היא חיובית (מכירה גם בזיקתם של אחרים) או שלילית (אינה מכירה בזיקתם של אחרים)?

על השניה בשאלות משיבה התוכנית בהעדפה ברורה של הזיקה החיובית לירושלים, ואינה נותנת ביטוי למגמות תד־צדדיות הנובעות מהזיקות השליליות. קשה יותר התשובה לשאלה הראשונה. בחינתה מעלה, כי המקום המרכזי שתופסת ירושלים בתרבויות שנסתעפו מדתות־הייחוד, מצא את ביטויו בדמות הפיזית שיוחסה לעיר בעולם המחשבה והדמיון שלהן. חשיבותה הרוחנית של העיר נשתקפה ביופי הפיזי המופלא שיוחס לה. ערגתם של עולי הרגל לעיר היתה, בדרך כלל, מלווה בציפיה לחוויה חזותית רבת־השראה מדמותה, ובאמונה התמימה כי בעיר הקודש אין כל מעשה של חולין וכל ביטוי של חולין. היענות לציפיות הללו פירושה כי על המתכנן הפיזי לתת ביטוי פיזי דרמטי לערכים הרוחניים של ירושלים. לתכנן פיזית בתים, היכלות, רחובות, כיכרות, גנים ושדרות שיבטאו את "ירושלים־של־מעלה", יגלמו אותה ויפארו וירוממו את רוחניותה. להשתמש באבן וטיט כדי להפוך את האתר החומרי של ירושלים לנוף של חלום, החלום של מי שהגיע לשער השמים. תביעה דומה לגבי דמותה הפיזית של ירושלים מעלים כיום גם לא־מאמינים, ובעיקר תיירים. אלה מחפשים בעיר ביטויים פיזיים דרמטיים לא לתכנים דתיים, כי אם לזכרונות ההיסטוריים המהווים חלק חשוב במורשתם הרוחנית. ואם תביעתם מדמותה של העיר אינה כה קיצונית ביחסה לגילויי החולין, הריהי קיצונית פי כמה ביחסה לשינוי כלשהו בדמותה הקיימת של העיר, בשלילת בניה חדשה ובחיוב שימורו של כל הישן שבירושלים, גם אם ישן זה נוצר רק לפני חמישים שנה.

לעומת גישות אלה ניתן לנשת לתכנון העיר מתוך השקפה אחרת, המכירה בערכם הרוחני של חיי היומיום התייבים להתקיים בצוו מוסרי בעל תוקף של קדושה, ערך העולה על ערכו של היצר התמים המבקש לקשור את חיי הרוח עם גילויים חומריים חיצוניים שצריכים לבטא מציאויות רוחניות. השקפה זו, ברוח התורה שיצאה מירושלים, היא שהינחתה את עבודתנו בתכנון העיר, וממנה נזרנו את עקרונות עיצוב דמותה: שימור הקיים שערכו הדתי, ההיסטורי או האסתטי הינו מעל לכל ספק, ויצירת סביבה פיזית חדשה התואמת את החיים בעיר ובעלת איכות אסתטית גבוהה המבטאת את החיים בעיר.

המטרות הכלליות של התוכנית תורגמו לשורה של יעדים מוגדרים, שניתן להשיגם באמצעים פיזיים, ואשר שימשו בעקרונות מנחים בעיבודה של התוכנית. בגוף הספר מובאים הפתרונות הפיזיים בפירוט. כמה מהיעדים המרכזיים, שהשגתם נראתה לנו מחוייבת, הם:

- הגדלת מרכזיותה של ירושלים במערך הישובי הארצי, על־ידי פיתוח מערכות תחבורה המשפרות את נגישותה.
- פיתוח של ירושלים רבה, המורכבת מהעיר ירושלים והאיזור המטרופוליטני הסמוך לה, על־ידי התאמת מערכות התשתית של העיר ושל האיזור למיבנה החדש, וחלוקה אופטימלית של התיפקודים העירוניים על פני המרחב של ירושלים רבה.
- אבטחת האיכות הסביבתית של מרכז העיר וסילוק מיטרדים של תעבורה ושימושים שאינם מתאימים לו, על־ידי החלפת מערכת התנועה הנוכחית המתמקדת על העיר העתיקה, במערכת המזינה את מרכז העיר לאורך שוליו, והפנייתם של עודפי הביקוש לשירותים מרכזיים ולמלונאות אל מרכזי־משנה.
- שמירה של ערכי הנוף העיקריים המהווים את דמותה המיוחדת של ירושלים, על־ידי הנדרה פיזית ברורה של הגלעין ההיסטורי כמוקד התרבותי של העיר, ושל העיר נופא במרחב הפתוח העוטר אותה, תוך שילוב חזותי של הנופים ההיסטוריים במירקם העירוני.

1969 ...

ההכרה שאין ירושלים עיר ככל הערים עמדה לנגד עינינו משך כל העבודה. הצורך לקיים את דמותה המיו־
חדת, והשאיפה לבטא את מעמדה כבירת ישראל חייבו ליצור תוכנית אשר תהווה מסגרת פיזית נאותה לירו־
שתה ההיסטורית והרוחנית של העיר. מילואן של שאיפות אלה אינו מושג מאליו והוא מטיל על תושבי ה־
עיר חובות קשות, ובהן הצורך בריסון כמה וכמה תופעות של גידול אורבני, שאינן עולות בקנה אחד עם
השאיפות בדבר דמותה של העיר. ההנהלה המקצועית, כנוף המתיחס לכלל תושבי העיר, קיבלה את ההש־
קפה המבוטאת בתוכנית בדבר הצורך למצוא איזון בין הגישות השונות, ולא תמכה לא בדעה המבקשת לה־
חזיר את גלגל התפתחותה של ירושלים אחורה ואף לא בדעה שיש להניח לתהליכים ספונטניים של אורבניז־
ציה להכתיב את דמותה העתידה של העיר. ביחוד הופנתה תשומת ליבה של ההנהלה להצעות המקפידות
על האופי המיוחד של העיר ההיסטורית, על השמירה של הנכסים הטופוגרפיים, על הצורך לקבוע מדיניות
של שימור וטיפוח אתרים בעלי ערך, ועל הצורך לקיים את קנה המידה החמור והאינטימי של העיר.

תצפית מכון למחקר בע"מ

רח' הפלמ"ח 32, ירושלים 92542, טל. 634295, 664533—02 ת.ד. 4385

עמדות תושבי מבשרת ציון לגבי אפשרות הסיפוח לירושלים, ושביעות רצון ממגורים בישוב

****

ממצאי סקר שנערך על פי הזמנת
נציגות תושבי מבשרת ציון
והמועצה המקומית מבשרת ציון

****

מוגש על ידי ד"ר אהרן פיין

מרץ 1990

תוכן העניינים

	עמוד
ממצאים עיקריים	3
הקדמה	4
א. עמדות כלפי אפשרות סיפוח מבשרת ציון לירושלים	4
ב. צורת ניהול מועדפת למבשרת ציון	6
ג. שביעות רצון ממגורים במבשרת ציון	7
ד. נכונות להתנדב לפעילות ציבורית	8
ה. איפיונים דמוגרפיים של המדגם	10
נספח: שאלון הסקר	

ממצאים עיקריים.

1. מבין תושבי מבשרת ציון 73.0% מתנגדים לסיפוח הישוב לירושלים ו 13.0% תומכים בסיפוח. ל 14.0% אין דעה בנושא.

2. רוב תושבי מבשרת ציון, 70.7%, מעדיפים שמבשרת ציון תמשיך להתנהל כמועצה מקומית ללא כל קשר לירושלים, בנוסף לאחוז זה, 9.7% מעדיפים את האפשרות שמבשרת ציון תמשיך לתפקד כמועצה מקומית בתוך עירית ירושלים.

3. מבין תושבי מבשרת ציון 45.7% מאד מרוצים מהמגורים בישוב ו 41.3% מרוצים, 2.7% לא מרוצים ו 9.3% לא כל כך מרוצים

4. קיים קשר סטטיסטי בין שביעות הרצון ממגורים במבשרת ציון ועמדה לגבי אפשרות הסיפוח לירושלים. תושבים המרוצים ממגורים בישוב נוטים יותר להתנגד לסיפוח.

5. מבין תושבי מבשרת ציון 4.0% מוכנים להתנדב לפעילות ציבורית באופן קבוע, לעומתם 54.0% ציינו שאינם יכולים כלל להתנדב. בקרב תושבי מעוז ציון קיימת יותר נסיה להתנדבות כאשר 9.8% ציינו שהם מוכנים להתנדב באופן קבוע וזאת לעומת 1.5% מתושבי מבשרת המוכנים לכך.

6. מכלל המדגם 20.7% ציינו שהם או בני זוגם מתנדבים לפעילות ציבורית בישוב, עיקר פעילות ההתנדבות הינה בתחום החינוך, הפורמלי והבלתי פורמלי. על כך דיווחו 11.7% מהנדגמים.

7. רוב התושבים, 60.3%, הגיעו למבשרת ציון לאחר שגרו בעבר בירושלים, 21.3% הינם תושבים ותיקים במבשרת ציון.

8. בקרב 68.6% מהמשפחות המפרנס העיקרי עובד בירושלים.

9. הגיל הממוצע של הנדגמים הינו 39.4, וגודל המשפחה הממוצע הינו 4.7 נפשות.

10. בממוצע מתגוררים הנדגמים 15.4 שנה בישוב.

הקדמה.
======

המועצה המקומית מבשרת ציון מאחדת את הישובים מעוז ציון ומבשרת ירושלים. מעוז ציון נוסד בשנת 1951 ושוכן מדרום לכביש ירושלים ת"א ואילו מבשרת ירושלים נוסד בשנת 1956 ושוכן מצפון לכביש הראשי.

בתקופה האחרונה הועלה רעיון של סיפוח מבשרת ציון לירושלים. במגמה לבחון את עמדות התושבים ביחס לאפשרות זו, נערך סקר בקרב התושבים. במסגרת הסקר נבחנו גם העדפותיהם של התושבים לגבי צורת הניהול של הישוב, שביעות רצונם ממגורים במקום ונכונותם של התושבים להתנדב לפעילות ציבורית. איסוף הנתונים כלל מידע סוציו-דמוגרפי, כגון גיל, מין, ארץ מוצא, מצב משפחתי, גודל משפחה, שכונת מגורים ורמת השכלה.

על פי רשימת בעלי זכות הבחירה המתגוררים במבשרת ציון, נבחר מדגם שיטתי של 300 בחי אב המיצגים באופן פרופורציונאלי את השכונות השונות של הישוב. באמצעות שאלון נערכו ראיונות טלפוניים עם אחד המבוגרים מכל משפחה שנכללה במדגם. איסוף הנתונים נערך בין ה 15 ל 25 בפברואר 1990 על ידי מראיינים מיומנים. דוח זה מסכם את ממצאי הסקר

א. עמדות כלפי אפשרות סיפוח מבשרת ציון לירושלים.
==========

השאלה המרכזית שהוצגה בפני המשתתפים בסקר היתה האם אתם בעד או נגד סיפוח מבשרת ציון לירושלים. מנתוני לוח 1 ניתן לראות ש 73.0% מבין התושבים מתנגדים לסיפוח ואילו 13.0% תומכים בסיפוח. ל 14.0% מבין התושבים אין דעה בנושא.

מהנתונים בלוח 2 ניתן לראות שקיים קשר בין שביעות הרצון מהמגורים במבשרת ועמדת התושבים לגבי אפשרויות הסיפוח של מבשרת לירושלים. התושבים שמאד שבעי רצון נוטים יותר להתנגד, לעומתם התושבים שאינם מרוצים תומכים יותר בסיפוח. ראוי לציין שהתושבים שלא הביעו דעה ביחס לאפשרות הסיפוח נוטים לציין שהם אינם שבעי רצון מהמגורים במבשרת. נתון זה עשוי לנבא שאם שביעות רצונם ממגורים במקום לא תשתפר הם עשויים לבטא יותר עמדת תמיכה בסיפוח מבשרת ציון לירושלים.

נתוני הסקר מצביעים גם על קשר בין אזור המגורים ועמדות כלפי הסיפוח. מנתוני לוח 3 ניתן לראות שבאזור מעוז ציון 19.6% מבין התושבים תומכים בסיפוח לעומת 10.3% מבין תושבי מבשרת התומכים בסיפוח. באשר להתנגדות לסיפוח ההתפלגות דומה, זאת כאשר 73.4% מתושבי מבשרת מתנגדים לסיפוח ומבין תושבי מעוז ציון 70.7% מתנגדים לסיפוח. הפער באחוז התומכים בסיפוח מושפע מהאחוז התושבים שלא הביעו דעה ביחס לסיפוח. במעוז ציון ל 9.8% מבין התושבים אין דעה ביחס לסיפוח ואילו בקרב תושבי מבשרת ל 19.6% אין דעה.

לוח 1. עמדות ביחס לאפשרות סיפוח מבשרת ציון לירושלים (N=300).

עמדות לגבי הסיפוח	אחוז	מספר
תומכים בסיפוח מבשרת לירושלים	13.0	39
מתנגדים לסיפוח מבשרת לירושלים	73.0	219
אין דעה בנושא הסיפוח	14.0	42
סה"כ	100.0	300

לוח 2. עמדות ביחס לסיפוח ושביעות רצון מהמגורים במבשרת (באחוזים).

עמדות לגבי הסיפוח	מאד מרוצים	מרוצים	לא מרוצים	מאד לא מרוצים
תומכים בסיפוח	10.2%	11.3%	28.6%	37.5%
מתנגדים לסיפוח	81.0%	68.5%	64.3%	25.0%
אין דעה	8.8%	20.2%	7.1%	37.5%
סה"כ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

לוח 3. עמדות ביחס לסיפוח על פי אזור המגורים במבשרת (באחוזים).

עמדות לגבי הסיפוח	תושבי מבשרת	תושבי מעוז ציון
תומכים בסיפוח	10.3%	19.6%
מתנגדים לסיפוח	73.4%	70.7%
אין דעה	16.3%	9.8%
סה"כ	100.0%	100.0%

ב. צורת ניהול מועדפת למבשרת ציון.

כדי להבטיח שהתושבים מביעים את משמעות עמדתם ביחס לאפשרות הסיפוח של מבשרת ציון לירושלים, נשאלו התושבים לגבי צורת הניהול שהם מעדיפים לישוב. מנתוני לוח 4 המפרטים את התשובות לשאלה זו, ניתן לראות ש 70.7% מבין התושבים מעדיפים שמבשרת ציון תמשיך להיות מועצה מקומית עצמאית ללא כל קשר לירושלים. נתון זה הנמצא במתאם גבוה להתנגדות התושבים לסיפוח, מאשר את הבנת התושבים ביחס למשמעות שאלת הסיפוח.

לוח 4. צורת הניהול העדיפה למבשרת ציון (N=300).

צורת הניהול	אחוז	מספר
לצרף את מבשרת ציון לירושלים כשכונה של ירושלים	8.7%	26
מבשרת ציון תהיה שכונה של ירושלים, עם מינהל עצמי	4.3%	13
מבשרת ציון תהיה מועצה מקומית בתוך עירית ירושלים	9.7%	29
מבשרת תמשיך להיות מועצה מקומית עצמאית	70.7%	212
אין דעה	6.7%	20
סה"כ	100.0%	300

ג. שביעות רצון ממגורים במבשרת ציון.

באשר לשביעות הרצון של התושבים מהמגורים במבשרת ציון, ניתן לראות מנתוני לוח 5 שרוב התושבים (87.0%), מרוצים או מרוצים מאד מהמגורים בישוב. לעומתם 2.7% אינם מרוצים ו 9.3% לא כל כך מרוצים מהמגורים במבשרת. מבדיקת הקשר בין שביעות הרצון מהמגורים במבשרת ציון ואיפיונים דמוגרפיים עולה שאין קשר סטטיסטי משמעותי בין המשתנים הללו. מנתוני לוח 6 ניתן לראות קשר מסויים אך לא משמעותי בין שביעות הרצון ואזור המגורים. תושבי מבשרת נוטים קצת יותר להביע שביעות רצון ממגורים בישוב מאשר תושבי מעוז ציון.

לוח 5. שביעות רצון ממגורים במבשרת ציון (300=N).

רמת שביעות הרצון	אחוז	מספר
מרוצים מאד	45.7	137
מרוצים	41.3	124
לא כל כך מרוצים	9.3	28
לא מרוצים	2.7	8
אין דעה	1.0	3
סה"כ	100.0	300

לוח 5. שביעות הרצון ממגורים במבשרת על פי אזור המגורים (באחוזים).

רמת שביעות הרצון	תושבי מבשרת	תושבי מעוז ציון
מרוצים מאד	44.8	44.9
מרוצים	44.3	33.7
לא כל כך מרוצים	8.4	10.9
לא מרוצים	2.5	3.3
אין דעה	---	3.3
סה"כ	100.0	100.0

ד. נכונות להתנדב לפעילות ציבורים

תושבי מבשרת ציון התבקשו לציין האם הם או בן/בת זוגך מעורבים בפעילות ציבורית בישוב. מהתשובות שהתקבלו עולה ש 79.3% כלל לא מעורבים בפעילות ציבורית. לעומתם 20.7% דיווחו על מעורבות בהתאם לחלוקה הבאה, 11.7% בפעילות חינוכית במוסדות החינוך הפורמלי והכלתי פורמלי, 3.0% במסגרת ועדי תושבים וועד פעולה, 2.3% בתחום העליה ו 3.7% בפעילות אחרת כגון בסיחות ובסחון.

באשר לנכונותם של התושבים להתנדב, ניתן לראות ש 4.0% מוכנים להתנדב באופן קבוע, 28.7% מוכנים להתנדב מידי פעם 13.3% מוכנים להתנדב לעיתים רחוקות ו 54.0% אינם יכולים כלל להתנדב לפעילות ציבורית

מבדיקת הקשר בין הנכונות להתנדב ואזור המגורים, עולה כמפורט בלוח 7 שתושבי מעוז ציון נוטים יותר לבטא נכונות להתנדב לפעילות ציבורית באופן קבוע.

לוח 7. נכונות להתנדב על פי אזור המגורים (באחוזים).

נכונות להתנדב	תושבי מבשרת	תושבי מעוז ציון
מוכנים להתנדב באופן קבוע	1.5%	9.8%
מוכנים להתנדב מידי פעם	30.5%	25.0%
מוכנים להתנדב לעיתים רחוקות	15.8%	7.6%
אינם יכולים כלל להתנדב	52.2%	57.6%
	100.0%	100.0%

ד. אפיונים דמוגרפיים של המדגם.

הדירה או הבית 89.3% בבעלות, 9.7% בשכירות 1.0% אחר

מין 36.3% זכר 63.7% נקבה

מצב משפחתי 9.7% רווק/ה 88.6% נשוי/אה 0.3% גרוש/ה 1.3% אלמן/ה

מספר נפשות ממוצע במשק הבית 4.7 נפשות.

גיל ממוצע 39.4

ארץ לידה 67.0% ישראל 22.6% אסיה ואפריקה 10.4% אירופה אמריקה.

ארץ מוצאם של ילידי הארץ (ארץ לידת האב) 68.0% אסיה אפריקה 32.0% אירופה אמריקה.

רמת השכלה 8.1% עד 8 שנות לימוד 41.6% סיימו תיכון
15.2% בין 9 ל- 11 שנות לימוד 35.1% לימודים אקדמיים

מקום העבודה של המפרנס העיקרי במשפחה 68.6% בירושלים 9.7% בגוש דן 9.7% במבשרת
4.7% לא עובדים 7.3% מקומות אחרים.

וותק מגורים ממוצע במבשרת ציון, 15.4 שנה.

הישוב ממנו עברו למבשרת ציון 60.3% מירושלים 21.3% ותיקים במבשרת
10.0% מגוש דן 8.3% ממקומות אחרים בארץ ומחו"ל

תצפית מכון למחקר בע"מ

רח' הפלמ"ח 32, ירושלים 92582, טל. 634295, 664533—02 ת.ד. 4385

1|_|_|_|3

שלום רב,
שמי ..... ואני מ"תצפית" מכון למחקר. אנו עורכים סקר עבור נציגות תושבי מבשרת ציון ביחס לאפשרות של סיפוח מבשרת לירושלים. בנושא זה ברצוני לשאול אותך ברשותך מספר שאלות בקצרה. (האם אני מדבר עם תושב קבוע במבשרת ציון בעל זכות הצבעה?).

יתכן ששמעת לאחרונה על דיבורים ביחס לאפשרות של סיפוח מבשרת ציון לירושלים. מה היא דעתך ביחס לאפשרות זו?

1 אתה תומך בסיפוח מבשרת לירושלים
2 אתה מתנגד לסיפוח מבשרת לירושלים
3 אין לך דעה (למראיינת לא להציע אפשרות זו).
|_|4

באופן כללי האם אתה מרוצה מהעובדה שאתה גר במבשרת ציון?

1 מרוצה מאד
2 מרוצה
3 לא כל כך מרוצה
4 לא מרוצה
5 אחר אין דעה, פרס
|_|5

האם אתה או בן/בת זוגך מעורבים בפעילות ציבורית ביישוב 1 לא 2 כן פרס_____ |_|6

האם אתה מוכן להתנדב לפעילות ציבורית ביישוב?

1 אתה מוכן להתנדב באופן קבוע
2 אתה מוכן להתנדב מידי פעם
3 אתה מוכן להתנדב לעיתים רחוקות
4 אינך יכול כלל להתנדב לפעילות ציבורית
|_|7

אקרא בפניך מספר שיטות באמצעותן ניתן לנהל את מבשרת ציון. תאמר לי בבקשה מהי צורת הניהול שאתה מעדיף?

1 לצרף את מבשרת ציון לירושלים, כשכונה ככל השכונות של העיר.
2 מבשרת ציון תהיה שכונה של ירושלים, אך יהיה לה מינהל עצמי.
3 מבשרת ציון תהיה מועצה מקומית בתוך עיריית ירושלים.
4 מבשרת ציון תמשיך להיות מועצה מקומית עצמאית, ללא כל קשר לירושלים.
|_|8

האם הדירה או הבית שבו אתה גר הוא 1 בבעלותך 2 בשכירות |_|9

מין (למראיין לסימון בלבד) 1 זכר 2 נקבה |_|10

מהו מצבך המשפחתי 1 רווק/ה 2 נשוי/אה 3 גרוש/ה 4 אלמן/ה |_|11

באופן קבוע כמה נפשות מחגוררות יחד אתך בבית? _____ באיזו שנה נולדת? _____. |_|_|_|12

באיזו ארץ נולדת? _____ אם נולד בישראל, לשאול, היכן נולד אביך _____. |_|_|15

מהי רמת השכלתך? 1 עד 8 שנות לימוד
2 בין 9 ל- 11 שנות לימוד
3 סיים תיכון
3 לימוד על תיכוני לא אקדמי
4 לימודים אקדמיים
|_|17

באיזה מקום בארץ עובד המפרנס העיקרי במשפחתך?

1 בירושלים 2 בגוש דן 3 במבשרת 4 לא עובד 5 אחר, פרס _____. |_|18

מאיזו שנה אתה מתגורר במבשרת? ____ באיזה ישוב גרת לפני שעברת למבשרת ציון_____ |_|_|_|19

רק לסמן, באיזה רחוב אתה גר? _____ מספר טלפון_____ מספר קלפי_____. |_|_|_|22

תודה על שיתוף הפעולה.

בקשה מאת חברי מל"ם

הלל, סיפ"ד מלחיל

כבוד רב,

הואיל וכ"ו

ומכיוון שמחלקת פ"ת כבר הפ"מ רשמי, ובאולי לעיכם מקדם בקשה כדלקמן

א. לבקש כל"ש, מל"מ ומל"ת לשלוח הודעה מקדמית לכל חברי הלשכה בדבר מועד ומקום הבחירות לנשיאות הלשכה, וכן לפרסם הודעה כאמור בעיתונות יומית.

ב. מלבד האמור לעיל, מתבקש בזה כל"ש לפעול בכל הדרכים העומדות לרשותו כדי להבטיח את הצלחת הבחירות, ובכלל זה לעשות כל שלאל ידו כדי לעודד את חברי הלשכה להשתתף בבחירות.

ג. בכוונתי לבקר בכל מחוזות הלשכה, ולשם כך אבקש מכל"ש לתאם עמי את מועדי הביקורים.

בכבוד רב,

יוסי בן-אהרון, עו"ד

יו"ר ועדת הבחירות

העתק:

כל"ש

מל"מ

מל"ת

דואר נכנס
25 -02- 1990
אגף תכנון ובינוי ערים

מדינת ישראל

ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים, כ"ג בשבט התש"ן
10 בפברואר 1990

לכבוד

1. מר חיים קוברסקי - יו"ר
2. גב' סופיה אלדור - חברה
3. פרופ' רביאל אלעזר - חבר
4. מר עמיחי בן דרור - חבר
5. מר יהושע הלרמן - חבר
6. מר בנימין כהן - חבר
7. ד"ר אהרון לוי - חבר - מרכז
8. פרופ' אריה שחר - חבר

שלום רב,

הנדון: ישיבת ועדת החקירה

כפי שטוכם טלפונית עמכם, תישיבה הבאה של ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים תתקיים ביום חמישי י"א באדר התש"ן, 8/3/90.

להלן סדר היום:

7.30 - 7.45 - התכנסות ליד בית העיריה - רח' יפו 22.

7.45 - 8.00 - נסיעה באוטובוס לשדה התעופה עטרות.

8.00 - 9.00 - סיור בשטחי ירושלים וסביבותיה.

9.30 - 13.30 - ישיבה עם נציגי העיריה ברשות לפיתוח ירושלים (ליד בית העיריה).

בכבוד רב,

אנה תמן
מזכירת ועדת החקירה

העתק:
מר מיכאל גל, מנכ"ל עירית ירושלים,
מר נתן מנצור, עוזר מנכ"ל העיריה,

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל

ועדת החקירה לגבולות ירושלים

ירושלים, כ"ד בשבט התש"ן
19 בפברואר 1990

לכבוד

1. מר חיים קוברסקי - יו"ר
2. גב' סופית אלרוי - חברה
3. פרופ' דניאל אלעזר - חבר
4. מר עמיחי בן דרור - חבר
5. מר יהושע הלרמן - חבר
6. מר בנימין כהן - חבר
7. ד"ר אהרון לוי - חבר-מרכז
8. פרופ' אריה שחר - חבר

שלום רב,

הנדון: פרוטוקול מישיבת הועדה מיום 13/12/90.

לצערנו הרב, הקלטות דיוני ישיבת ועדת החקירה מיום 13/12/90 גרועות ביותר ולא ניתן לפענחן למרות נסיונותינו הנשכים והמוזרים.

לכן פניתי למנכ"ל עיריית ירושלים מר מיכאל גל כדי שיבקש ממנציגי העיריה אשר השתתפו בדיון לנסות ולשחזר את דבריהם.

עם קבלת הסיכומים שלהם, אדאג להעביר אותם בהקדם אליכם.

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

מדינת ישראל
ועדת חקירה לגבולות עיריית ירושלים

ירושלים, י"ט בשבט התש"ן
13 בפברואר 1990

לכבוד
מר מיכאל גל
מנכ"ל העיריה
ירושלים

שלום רב,

הנדון: ישיבת ועדת החקירה מיום 13/12/89.

לדאבוני, הקלטות הדיונים של ישיבת ועדת החקירה לגבולות ירושלים מיום 13/12/89, גרועות מאוד ולא ניתן למענה אותן. לכן אני פונה אליך בבקשה לנסות ולשחזר בכתב את דברי המשתתפים, נציגי העיריה, למרות שרוב הדברים כתובים כבר בדו"ח "הפרוייקט הרחבת גבולות ירושלים" שהופץ בקרב חברי ועדת החקירה, ואת תהיה אולי הזדמנות נוספת להדגיש את העניינים החשובים בעמדת עיריית ירושלים.
אבקש לקבל בעיקר את הדברים שליבר עמוס מר חיים, שלך, של מר עוזי וכשלר ושל מר אהוד תיר.

אני מצטערת על אי- הנעימות ומודה לך על שיתוף הפעולה.

ב ב ר כ ה ,

אמה מזר
מזכירת ועדת החקירה

מען:חברי ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קריה בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הטלפון שלי: 02-639368.

ועדת החקירה להרחבת
שטח שיפוטה של עיריית ירושלים

ירושלים: י"א בשבט התש"ן
(6.2.1990)
מס' תיק:

לכבוד
מר מיכאל גל
המנהל הכללי
עיריית ירושלים

שלום רב,

הנדון: שאילתות לעיריית ירושלים

בהמשך לישיבת ועדת החקירה להרחבת שטח שיפוטה של עיריית ירושלים מיום 13.12.89, ובעקבות הצגת דו"ח "פרויקט הרחבת גבולות ירושלים" על ידי נציגי העיריה, אני מצ"ב רשימה של שאלות - הבהרות נוספות של חברי ועדת החקירה.

נא להגיש בכתב את התשובות לשאלות הנ"ל ב-10 עותקים.

בכבוד רב,
אנה פן
מזכירת הועדה

העתק: חברי ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

רשימת שאילתות לעירית ירושלים

1. פירום יעוד השטחים בתוכנית המתאר הקיימת (בדונמים ובאחוזים).

2. פירום הניצול של השטחים הנ"ל.

3. במידה ונובשה עמדת עירית ירושלים ביחס לניצול השטחים המבוקשים על ידה, נא לפרט את יעודיהם בעתיד.

4. מהו היעוד המתוכנן בעתיד של השטחים המיועדים כיום בין גבולות ירושלים לבית זית ומוצא?

5. האם ניתן להבטיח שמירת האופי של השטחים הבנויים בישובים שיסופחו.

6. שינויים דמוגרפיים: מהי יהיו השלכות ההרחבה על הפריסה העתידית של האוכלוסיה בעיר בשים לב לנושאים כגון סיכוי להגירה סלקטיבית לאזורים החדשים, השינויים הצפויים במרקם העירוני הקיים ומשמעויותיהם (בהתחשב במגמות ההגירה של האוכלוסיה גם לאזורים מטרופוליטניים שמצפון, מזרח ודרום.

7. פעילות כלכלית, הצירוף המוצע ימשוך את מרכז הכובד של העיר מערבה, משום כך, רצוי לבדוק את השלכותיו של פריסת המסחר בעיר ואת השפעתו על המע"ר ועל מרכזי המשנה.

8. ניהול עירוני, כגבי השלכות ההרחבה על התיפקוד המוניציפאלי, האם מחיר "סל השירותים" לתושב יעלה או ירד? האם הפריסה החדשה תיצור כפילויות או תשפר את יעילות המערך התיפקודי וכו'..?

9. מוסדות: אין בדו"ח כל ניתוח של הצרכים הפרוגרמטיים של ירושלים בכל הקשור למוסדות לאומיים, מלונאות ותעשייה, ועל כן, לא ברור על סמך מה נקבעה הפרוגרמה לשטחים החדשים, רצוי איפוא להשלים מידע זה.

10. אלטרנטיבות תכנוניות: הדו"ח מציע אלטרנטיבה אחת בלבד, לא נבדקו במסגרתו אופציות אחרות כגון: צירוף חלק מהשטח או הרכב שונה של שמושי קרקע (ישנים, צפיפות וכו').

11. שלבים: אין בדו"ח כל התייחסות לשלבי הפיתוח של השטחים החדשים - חשוב להצביע על השלבים הרצויים לפיתוח השטחים החדשים תוך הערכה של היתוי המשוער למימוש כל שלב.

ועדת החקירה לגבולות
עיריית ירושלים

ירושלים: י"א בטבת התש"ן
(8.1.1990)
מס' תיק:

לכבוד
מר שמריהו בהן
מנהל מחוז ירושלים
משרד הבינוי והשיכון
רח' הלל 23
ירושלים

נכבדי,

הנדון: <u>עמדת משרד הבינוי והשיכון</u>

בהמשך למכתבך אל מר חיים קוברסקי יו"ר ועדת החקירה לגבולות עיריית ירושלים, אבקש להודיעך כי רשמנו לפנינו את בקשתך להופיע בפני הועדה ולהציג בפניה את עמדת משרד הבינוי והשיכון.

אנו נשוב ונודיעך על המועד והמקום לכך.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתקים: מר חיים קוברסקי - יו"ר הועד
חברי הועדה

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

ועדת החקירה לגבולות
עיריית ירושלים

ירושלים: י"א בסבת התש"ן
(8.1.1990)
מס' תיק:

לכבוד
ד"ר מיכה דונחין
יו"ר נציגות התושבים למען
מבשרת ציון
ת.ד. 1556
מבשרת ציון 90805

ג.נ.,

הנדון: <u>עצמאותה של הרשות המקומית מבשרת ציון</u>

בהמשך לפניית מזכירות נציגות התושבים אל מר חיים קוברסקי, יו"ר ועדת החקירה לגבולות עיריית ירושלים, אבקש להודיעך כי רשמנו לפנינו את בקשתכם להופיע ולהציג את עמדתכם בפניה.

אנו נשוב ונודיעך על המועד והמקום לכך.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתקים: מר חיים קוברסקי - יו"ר הועדה
חברי הועדה
מר יהושע כהנא, ראש המועצה הממונה, מבשרת ציון

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

ועדת החקירה לגבולות
עירית ירושלים

ירושלים: י"ז בטבת התש"ן
(14.1.1990)
מס' תיק:

לכבוד
מר יהושע כהנא
ראש המועצה המקומית
מבשרת ציון

שלום רב,

הנדון: <u>הצגת עמדתך בפני ועדת החקירה לגבולות ירושלים</u>

בהמשך לשיחתנו הטלפונית בנושא שבנדון, ברצוני להודיעך בי רשמנו לפנינו את בקשתך להופיע בפני ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים, על מנת להציג את עמדתך.

אנו נשוב ונתקשר עמך לגבי המועד והמקום לכך.

בכבוד רב,

אנה תזן
מזכירת ועדת החקירה

העתקים: מר חיים קוברסקי - יו"ר הועד
חברי הועדה

ת.ד. 6158, ירושלים, 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' פקסמיליה: 02-639368

מדינת ישראל

ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים

ירושלים, כ"ג בשבט התש"ן
18 בפברואר 1990

לכבוד
מר צבי אבני
מנהל אזור הר
רח' נעמי, 4
ירושלים

נכבדי,

הנדון: השמעת עמדת קק"ל ביחס להרחבת ירושלים

אני מאשרת את פנייתך מיום 5/2/90 בנושא שבנדון.
רשמנו לפנינו את בקשתכם להופיע בפני ועדת החקירה לגבולות ירושלים.

אנו נשוב ונתקשר עמך לגבי המועד והמקום לכך.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: חברי ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

קרן קיימת לישראל
אגף היערור חבל מרכז
אזור ההר ירושלים
רח' בעמי 4, 93552
טל: 02-715562.731040
תאריך: 5.2.90

לכבוד:
גב' אנה חזן
ועדת חקירה לעניינו
גבולות ירושלים
משרד הפנים
ת.ד. 6158, המקיה
ירושלים 91061

הנדון: השמעת עמדת קק"ל ביחס להרחבת ירושלים

בעבר פנינו כצד בעל עניין ושטחים בשטח המתוכנן להרחבה ובקשנו שעמדתנו תובא בפני הועדה.

עד היום לא זומנו להופיע בפני הועדה.

אבקשך לזמן אותנו לועדה להשמיע הערותינו בהקדם.

בברכה
צבי אשכנזי
מנהל אזור ההר

העתק: עו"ד נתן סאס
היכנון אשתאול

משרד הפנים
הארכיון המרכזי
11-02-1990
נתקבל

מדינת ישראל
משרד הפנים
המינהל לשלטון ומינהל מקומי

ירושלים, י"ט בשבט התש"ן
14 בפברואר 1990

הצעת תשובה לשאילתא 1800

לח"כ מרדכי וירשובסקי

1. במסגרת ועדת החקירה לגבולות עיריית ירושלים, נציגי העיריה הגישו ניירי עמדה ובו בקשות להרחבת שטח שיפוטה של העיריה. בין השאר, העיריה מבקשת את השטח שבין שכונת רמות לבין המועצה המקומית מבשרת ציון.

לשטח הנ"ל שתי שלוחות:

א. אחת דרומית לבית איכסא, מעבר לקו הירוק.

ב. השניה שייכת למועצה האזורית מטה יהודה.

לגבי סעיף א', אין לועדת החקירה מנדט לעסוק בו שכן הענין בסמכות הממשלה.

לגבי סעיף ב', היעוד של הקרקע בתוכנית המתאר של המועצה האזורית מטה יהודה הוא "שמורת נוף." על פי ניירי העמדה של העיריה, הכוונה היא להפוך את שמורת הנוף לאיזור תעשייה - ליד הר תוצבים, ולאיזור מגורים. עד כאן עמדת עיריית ירושלים.

2. ועדת החקירה עדיין לא סיימה את עבודתה ולא ידוע לי כלל מה יהיו מסקנותיה והמלצותיה.

3. אין קשר בין גבולות מוניציפאליים לבין יעודי הקרקע. וכל שינוי ביעוד הקרקע כפי שתואר לעיל, חייב באישור מוסדות התכנון, והגימוקים שציינת יעמדו בוודאי לנגד עיניהם.

4. העברתי את השאילתא שלך לידיעת חברי ועדת החקירה לגבולות ירושלים.

ב ב ר כ ה ,

הרב אריה דרעי
שר הפנים

הכנסת

חבר הכנסת

מרדכי וירשובסקי
29 ינואר, 1990
BEH.33_ERHS_TARS:DM

אל : שר הפנים
מאת: ח"כ מרדכי וירשובסקי

1000 שאילתא

א.נ.,

הנדון: הרחבת שטח שיפוט ירושלים

לפי מידע שהגיע לידי תכנית הרחבת שטח השיפוט של ירושלים כוללת הפיכת האזור שבין שכונת רמות לשכונת מבשרת-ציון, אשר מוגדר כיום כאזור מגורים, לאזור תעשייתי.

האם (עדכונה) אלו נכונות? אם כן, כיצד מתכוון משרדך למנוע פגיעה בתושבי האזור?

בכבוד רב,

ח"כ מרדכי וירשובסקי

13

השאילתא נרשמה ביום
5 [illegible]
מועד מתן התשובה
26 פבר' 1990

דואר נכנס
22 -03- 1990
אגף הכנון ובינוי ערים

מדינת ישראל

♦ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים♦

ירושלים, י"ח באדר התש"ן
15 במרץ 1990

לכבוד

1.	מר חיים קוברסקי	-	יו"ר
2.	גב' סופיה אלדור	-	חברה
3.	פרופ' דניאל אלעזר	-	חבר
4.	מר עמיחי בן דרור	-	חבר
5.	מר יהושע הלרמן	-	חבר
6.	מר בנימין כהן	-	חבר
7.	ד"ר אהרון לוי	-	חבר - מרכז
8.	פרופ' אריה שחר	-	חבר

שלום רב,

הנדון: ישיבת ועדת החקירה

הנכם מוזמנים לישיבה הבאה של ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים, אשר תתקיים ביום חמישי כד' בניסן התש"ן, 19/4/90, במלון מוריה, רח' קרן היסוד, ירושלים.
בין השעות : 08:00 - 12:00.

על סדר היום :

8:00 - 8:15 - התכנסות והתייעצות פנימית של חברי הועדה.

8:15 - 9:30 - מר יהושע כהנא, ראש המועצה המקומית מבשרת ציון.

9:30 - 10:30 -מר דוד דוד , ראש המועצה האזורית מטה יהודה.

10:30 -11:30 - מר שמריהו כהן, מנהל מחוז ירושלים, משרד הבינוי והשיכון.

בכבוד רב,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

TRANSLATORS' חֶבֶר
POOL מקבוצת חבר המתרגמים בע"מ
JERUSALEM 34 BEN YEHUDA St. בן יהודה 34 ירושלים
TEL: 02-234265 טל:

ועדת חקירה לגבולות ירושלים
8.3.90

מגוון שרותי חבר

* רישום פרוטוקולים בועידות, בוררויות, בתי משפט
* הקלטות ופיענוח סרטים וקסטות
* ציוד אור־קולי, הגברת קול, וידיאו, מקרני שקפים ושקופיות
* תרגומים מקצועיים
* הספקת כח אדם מקצועי משרדי ומכני
* הדפסות על מחשב

סניפנו הנוספים

* תל־אביב, 03־5101420 TEL AVIV * חיפה 04־663966 HAIFA
* ראשל"צ 03־9666139 RISHON LE ZION

ועדת חקירה לגבולות ירושלים

8.3.90

היו"ר חיים קוברסקי: אני להזכיר שבישיבה הקודמת היתה מלאה של הדברים באמת שהושמעו אז והיו דברים בעלי ערך רב, קרה פה תקר שהדברים לא נשמעו בקסטות ויש לנו בקשה לאלה שירצו אני מתכוון גם לעוזי שדיבר וגם נדמה לי מיכאל גל אמר דברים ואחוד תייר נתן הרצאה מקיפה. ככל שניתן אפילו לא בחרחבה להגיש את זה בכתב כדי שהדברים ישארו מתועדים אני חושב שהם היו באמת דברים בעלי ערך וטוב שישמרו - זה דבר אחד.

הדבר השני - אני חושב שכדי שנלך לפי הסדר אני מתיחס לשעה הקודמת אני חושב שהרעיון לעשות סיור אוירי היה מעולה ונתן לנו באמת אפשרות טובה ככה לראות במעוף, ואנחנו עכשיו נשמע את אהוד תייר.

אהוד תייר: אני אחזור בכל מקרה על הדברים וחשבתי לחזור על הדברים שדיברנו בפעם שעברה. על חלקן אנחנו נחיה מסוגלים לענות חיום ועל חלקן אנחנו חייבים לעשות. אני אתן דוגמא למשל הפירוט יעוד השטחים בתוכנית המתאר הקיימת זה מחייב עבודה סביב הענין

יורם בר סלע: הכוונה תוכנית המיתאר הקיימת של ירושלים? או הכוונה תוכנית המיתאר הקימת באזור שמחוץ לירושלים.

אהוד תייר: של ירושלים הקימת. וחדבר מחייב עבודת הכנה. מפני שלמעשה בירושלים ישנה תוכנית מיתאר אבל אליה כל הזמן מתווספות תוכניות מיתאר נוספות שמשלימות את התוכנית המקורית ששמה תוכנית 62. וישנם הרבה מאד שינויי מתאר ואנחנו מקוים שתוך חודשיים שלושה אנחנו נוכל ליצור איזשהו, להציג תמונת מצב מה הוא פירוט השטחים על פי מצב המעודכן של קומפליציה של תוכניות כפי שהם היו. אנחנו במקרה עושים את זה גם עבור בדיקה נוספת עבור תוכנית, בודקים את תוכנית האב לתחבורה וזה במקרה אנחנו גם עושים את שני הדברים האלה ביחד ונוכל להציג את זה.

היו"ר קוברסקי: אם מותר לי לשאול בהקשר לכך. קיימות כיום למעשה תוכנית מתאר 62 שזה כולל את ירושלים בח גרים עד מלחמת ששת הימים. קימת תוכנית ע.מ.ט. שזה העיר העתיקה וסביבתה. וקיימות כל מיני תוכניות מפורטות

אהוד תייר: יש תוכניות חמתאר של השכונות

היו"ר קוברסקי: מה גורל הצעת תוכנית המיתאר שהיתה בהפקדה ושהיא נמצאת, מה גורל חמסמך הזה.

אהוד תייר: היא לא היתה בחפקדה. התחילו להכין אותה הוקם בזמנו צוות בראשות למעשה מי שעובד את זה זה מתכנן המחוז, משה קול מתכנן המחוז שכרגע נמצא בחופשה. הם הגיעו פחות או יותר למסמך שעמד לפני דיון כולל תשריטים כאשר משה נסע אנחנו, זאת אומרת מי שעובד זה למעשה זה המחוז זו היתה הסכמה בין עיריית ירושלים והמחוז, מחוז משרד הפנים כשהוא נסע הנושא הזה התחליטו לחכות לו את הזמן עד שיחזור כדי שהוא יגמור את התוכנית. אנחנו מקוים שהוא יחזור וימשיך בעבודה. יש לנו שם בעיה עם מסמך אחד שמופיע בזמנו בתוכנית שזה נקרא מסמך עיצוב. ואנחנו ניסינו לנתח מה זה מסמך עיצוב ואני לא יודע אם אנחנו נהיה מסוגלים להציג מסמך מהסוג הזה כמסמך סטטוטורי. מלבד זאת אני חושב שהתוכנית מבחינת המסמכים שלה היא כמעט גמורה. אבל בסוף מה שקורה היא למעשה מהווה קומפילציה של תוכניות קיימות היא לא עושה איזה שהן מהפכות בירושלים.

היו"ר קוברסקי: היא קונפדרציה.

אהוד תייר: כן.

היו"ר קוברסקי: לא רונפדרציה

אהוד תייר: של תוכניות.

היו"ר קוברסקי: בטח. אני רוצה לשאול אולי לפני שנכנסים למעשה תהליך הכנת תוכנית המיתאר התחיל ב-1965 אני עוד זוכר הייתי אז בעיריה. אחרי כן עבר הסבות שונות וזה דבר מדהים שלמעלה מעשרים וחמש שנה יש אפשרויות לפירוטים שונים בתוכנית מיתאר. אבל אולי אפשר היה לתת לנו תוכנית שמודגשים בה העיקרים ולאו דוקא הפרטיים כי אנחנו לא צריכים לצורך ההתיחסות דוקא פרטי פרטים. יש איזה מסמך כזה?

אהוד תייר: אני יודע שיש אנחנו הכנו רקעים למסמכים, למעשה עשינו תוכנית מדידה מעודכנת של ירושלים בקנה מידה אחד ל-20 אלף. הוחלט שהמסמך יהיה בקנה מידה של אחד ל-20 אלף. קיבלנו לפני כשנה תוכניות מעודכנות של המסמך של המפה הזו והתחילו לעבוד על זה ואני אומר שהנושא הוקפא. אני מוכרח לראות בדיוק איפה זה נמצא כרגע אם יש מסמך שמראה את העבר אז אפשר יהיה להציג אותו. למשל יש במסמך הזה תוכנית האב לתחבורה של ירושלים זה גם כן אחד המסמכים שנמצאים שמה אבל אם אתה רוצים

היו"ר קוברסקי: זה שהתחיל בעבודה שמשונים?

אהוד תייר: לא לא יש תוכנית אב לתחבורה היום למערכת הכבישים בירושלים. אגב יכול להיות שהיא תשתנה כתוצאה מבדיקה שאנחנו עושים היום. אבל אני אבדוק אם אפשר אני אראה ברצון רב.

היו"ר קוברסקי: והיה רצוי גם שיהיה אלמנט אחד שיכול לסייע לנו בעתיד בדיון נושא הצפיפויות והניצול. אני חושב שזה אחד הנתונים שרצינו.

אהוד תייר: נושא המחז

היו"ר קוברסקי: הצפיפויות והניצול.

אהוד תייר: זה שאלה 2 שהועברה אלינו. אני אמרתי שאלות 1 ו-2 אנחנו עובדים על זה ואני מעריך שזה חומר בסדר גודל של חודשיים משחו כזה. אנחנו ברגע שיהיה לנו את החומר עוד פעם זה יהיה בצורה כללית.

היו"ר קוברסקי: בהחלט.

אהוד תייר: אז נביא את הנתונים. אנחנו מכינים חלק מהשאלות, חלק מהשאלות אנחנו ניתן תשובה, יורם יתן לגביהם תשובה במסגרת הדברים שהוא ידבר במשך היום היום.

ובכן אני אחזור גם על הדברים שנאמרו בפעם שעברה. ובכן מה שאנחנו רואים היום בירושלים. שטחה של ירושלים היה עד 67 בגבולות הקו הירוק שעבר פחות או יותר בקו שאני מראה פה היה כ-38 אלף דונם. ב-67 השטח גדל ל-108 אלף דונם בגבולות המוניצפאלים שאנחנו מכירים אותם היום. הווה אומר גידול של סדר גודל של 65%. תופסת השטח מסך הכל השטח הנוכחי היא כ-65%. זאת אומרת ואנחנו רואים דבר כזה שבאותו שטח של 65% שהוא, אנחנו רואים שעל 48% משטח העיר היום משטח התוספת אנחנו מקבלים גרים תושבים ערבים או לא יהודים ועל היתרה יושבים יהודים כאשר מתוך סך כל האוכלוסיה שהיתה בשנת 87 היתה 482 אלף היום היא עוברת היום היא מגיעה לסדר גודל של חצי מיליון. אנחנו רואים ש-71,7% היו יהודים, היתרה לא יהודים. ואז אנחנו מקבלים

מר קולק: מה אחוז היהודים!

אהוד תייר: 71,7% והיתרה לא יהודים. יוצא בשנת 87 זה 346 אלף יהודים

מר וכסלר: ב-88 זה לא השתנה.

אהוד תייר: אנחנו רואים דבר מאד מעניין. ש-71,7% של האוכלוסיה מתרכזת ב-52% אחוז בשטח ירושלים. היתרה שזה 28.3% של האוכלוסיה מתרכזת ב-48% פחות או יותר חלוקת השטח היא פחות או יותר חצי חצי. לעומת זאת חלוקת התושבים היא באופן ברור מראה שצפיפות וניצול השטח בחלק שבו יושבים

מר קולק: אבל אתה לא צודק לגמרי בזה. כי אם אתה מוציא למשל מזה שטחים שלגמרי לא תפוסים אז אתה בא לחלוקה לגמרי אחרת.

אהוד תייר: אני מדבר כרגע על השטחים שעליהם יושבים

מר וכסלר: הוא לא מגיע לחלוקת אחרת משום שאז אתה מדבר על מספרים חדשים של אוכלוסיה. הוא מדבר על מספר נתון

אהוד תייר: אני מדבר על מצב נתון

מר קולק: איפה נושיב את הערבים את כל השטח הריק לפי החשבון הזה. השטח הריק הוא לא מצטרף לא לאלו ולא לאלו.

אהוד תייר: הר חומה, לגבי הר חומה יכול להיות שזה נכון חלקית. אבל כשאנחנו הולכים לגבי השטחים האחרים למשל פסגת זאב זה שטח של שכונה יהודית. אם אני לוקח את האזור הזה אני לוקח את זה כשטח של שכונה יהודית. הר חומה יכול להיות שהוא באמת בסימן שאלה.

מר קולק: כמו יער ירושלים.

אהוד תייר: זה בדיוק לחיפך.

----: מה בערך חיקפו של שטח הר חומה?

אהוד תייר: הר חומה השטח שהוא שייך ליהודים זאת אומרת לבעלות יהודית זה 1200

מר קולק: הר חומה לא מיושב. זה ששת אלפים דונם או משהו כזה. הוא לא מדבר עכשיו על שטח בניה. הוא לא מדבר שזה הבניה. הוא מדבר על שטח

אהוד תייר: אם אתה מדבר טדי אתה מדבר על פוטנציאל של פיתוח ואתה לא מריח הפקעות אז אתה מדבר על הר חומה על השטחים שנמצאים בידי יהודים זה הכל זה מה שיש לך.

מר קולק: כל מה שאני אומר שאתה משתמש כל פעם במספרים בצורה אחרת. ואי אפשר צריך ללכת לפי שיטה אחת.

אהוד תייר: המספרים האלה באים להראות בעיקר את הדברים הבאים שבשטח של האוכלוסיה היהודית אנחנו יושבים בצפיפות גבוהה שהיא בממוצע בסדר גודל של כ-8.6 נקודות דיור לדונם ובאזורים שבהם מרוכזת האוכלוסיה הערבית אנחנו נמצאים בסדר גודל של 3,3 יחידות דיור לדונם. זה פחות או יותר מדגיש את הבעיה. זאת אומרת אם אנחנו באים ואומרים שהמדיניות של שמירת המאזן הדמוגרפי כפי שעוד הוחלטה על ידי הממשלה בשנות ה-70 בתחילת שנות ה-70 וכל גורמי הפיתוח שפעלו בירושלים היה במגמה לשמירה, זאת אומרת במגמה להשיג את המאזן הדמוגפי בגלל זה נעשו פעולות הפיתוח הגדולות של שכונות בירושלים והצליחו פחות או יותר לשמור. אנחנו היום מגיעים למצב שהאזור היחודי נמצא בצפיפות גדולה יחסית, האזור הערבי נמצא בצפיפות קטנה יחסית כאשר הפוטנציאל של האזור הערבי לצופף את עצמו ואני מדבר עכשיו על טווחים ארוכים הוא פוטנציאל גדול. יש לו את השטח, הוא יכול לצופף את עצמו. האזור של השכונות היחודים פחות או יותר מנוצלת ותיכף אנחנו נדבר גם פחות או יותר מה נמצא בפוטנציאל

הפיתוח מפני שהיום אנחנו גם בודקים את זה. דברים שלא אמרתי בפעם הקודמת.

בנימין כהן: כדי להגיד לצפיפות של השטח היהודי הוא יכול להכפיל את עצמו פי שניים.

אהוד תייר: הוא לא יכול להכפיל את עצמו הוא לא יכול להגיע ישר לצפיפות של האזור היחודי בגלל כל מיני מגבלות של שטח. האמת היא שגם היום אנחנו מגבילים את זה במידה מסוימת זאת תוכניות המתאר מגבילות אותו. אבל דברים יכולים להשתנות בסדר גודל של 10 20 שנה דברים יכולים להשתנות ויש לאזורים האלה פוטנציאל פיתוח אדיר. עכשיו אם אתה רוצה המשמעות של שבירת המאזן זה על כל לא יהודי שמתישב אתה צריך לחוסיף שלושה יהודים. זה המשמעות של שמירת המאזן הדמוגרפי.

מר וכסלר: היום למעשה כל פגישה למנוע יד נדיבה מה שניקרא לבניה של אוכלוסיה לא יהודית. אבל קשה להאמין שזה עוצר גרבטיזציה. זה לא עבד באום אל פחם זה לא יעבוד בירושלים.

אהוד תייר: תראה אני אגיד לך בסך הכל אנחנו מדברים על עיר. ירושלים כירושלים, ירושלים המזרחית מתפקדת כמטרופולין הרבה יותר מאשר ירושלים המערבית. ומטרופולין באופן טבעי הגרעין שלו מושך אוכלוסיה. זאת אומרת תמיד ישנה ואנחנו רואים את זה, אנחנו רואים את זה בפועל. ישנה משיכה של אוכלוסיה לא יהודית לירושלים באופן די ברור. כתוצאה מזה שמקפידים התוצאה היא למשל שבאזור א-רם הם מתרכזים בא-רם מבחינתם א-רם ירושלים זה למעשה אותו דבר. אבל הגידול האדיר של א-רם הוא חלק מהענין מהמשיכה של הגרעין של המטרופולין.

חיים קוברסקי: הרי התופעה הזאת שבישובים יהודיים צפיפות שונה מאשר בישובים ערביים היא לא תופעה יחודית כאן. אם אתה תיקח את הגליל זה אותו חדבר. קח את כרמיאל בשטח קרקע ותשווה אותה. מה שהיה עוזר לנו אם היית יכול אם אינך יכול אז בתזדמנות אחרת כשאתה לוקח את השטח שיהודים מאוכלסים בו ורמות צפיפות בו ומשווה אותו לנורמות צפיפות מקובלות בערים יהודיות בארץ האם יש איזה אינדיקציה שונה כאן?

מר קולק: תרשה לי אחוד כמה הערות. כל ההשוואות האלו הן לא שוות הרבה ואני אסביר שיש לנו כל מיני שיקולים צדדיים אולי על שטחים קטנים פה ושם אבל הם משפיעים. ראשית כל יש חטופוגרפיה חלנמרי אחרת מה שלכל הערים זה דבר אחד. דבר שני למשל תעמיד את עצמך לרגע על חטיילת על יד ארמון הנציב. אנחנו עושים את הכל כדי שהסביבה הערבית תשאר כפי שהיא כי אנחנו חושבים שזאת הבניה שבערך היתה דומה לבניין בתקופת התנ"ך

ואנחנו רוצים בסביבה הזאת לשמור על הצורה הויזואלית כפי שהיא ולא נותנים שם אפשרות לצופף ואני נותן רק דוגמא אחת. ואנחנו נעשה את הכל כדי שהערבים מותר להם אולי להוסיף שרותים ליד חבתים אבל אנחנו לא ניתן שם לבנות לא צפוף יותר ולא לגובה.

אהוד תייר: גם היום אתה כבר מצופף. גם תוכניות המתאר של היום שאנחנו

מר קולק: היו תוראות ברורות שלא. ואם עושים את זה אז זה רע מאד. אנחנו רוצים שבואדי הלווי שזה היה פעם עניין ארכיאולוגי ולא היה צריך, אסור היה לבנות בתקופת המנדט ובנו אנחנו פעם החלטנו החלטה עקרונית ואי אפשר לעקוב אחרי כל מה שהמהנדס העיר אתה או חקודם בכל מיני תקופות עושים בקשר לתוכניות מתאר. לא לאפשר שום בניה כי החלום שלנו פעם אפילו אם אפשר להוריד את זה ולחזור שם לחפירה. אז יש כל מיני הגבלות פה ושם ואני הייתי יכול להזכיר 10 כאלו שמשנים לגמרי, להשוות את זה לדברים אחרים נורא קשה.

חיים קוברסקי: יש כאן עוד דבר. לפי דעתי בסופו של דבר הצפיפויות השונות היא נגזרת ובזה צודק טדי ממסורות חיים שונות של אוכלוסיות. וזה לאו דוקא כאן בלבד הערבים גרים בפיזור בכל הארץ לפי דעתי. ונסיונות שנעשו גם מכוונים על ידי משרד השיכון לבנות להם בניית תובה לא נשארו ריקים ולא הלכו לזה. זה עובדה.

מר גל: התיוייר אולי רק הערה אם אפשר. יש לי רושם שאנחנו קצת קוטעים את אהוד וזה אולי קצת מפריע לו.

מר בר סלע: מבחינה סטטיסטית על חר הבית בצפיפות של צפון תל אביב אפשר אולי 2000 משפחות. אבל הרי זה לא עומד לדיון.

אהוד תייר: תבינו דבר אחד כשאני הסקתי את הנתונים האלה אנחנו רואים שהצפיפות של אזור היהודי הוא פי 2.5 מהאזור הערבי. זה לא פער של שש לעומת שמונה. אנחנו מדברים על פער שהוא פי 2.5 והיה באזור הערבי משנה את צפיפותו קצת רק קצת בגלל השטחים הגדולים שישנם בו זה תוספת אוכלוסיה אדירה. וזה מיד שינוי המאזן הדמוגרפי ומכאן אני מוכרח להגיע למה שאנחנו בודקים היום ועל זה לא דיברתי בפעם שעברה וזה תוצאה של הבדיקות האחרונות, ההערכות לקראת העלית.

מסתבר שיש הציבו איזה שהיא יעד שהיום בודקים את האפשרות חשנתו של תוספת של 30 אלף יחידות דיור בירושלים ועוד 35 אלף יחידות דיור במטרופולין של ירושלים. והיום בודקים את האפשרות להשגת היעד הזה. ואתמול ישבנו ועשינו איזה שהיא בדיקת מלאי על מה אנחנו מדברים. אנחנו הגענו למסקנה, אנחנו באים ואומרים שבאופן כללי תוספת על פוטנציאל של

ירושלים היא סדר גודל של 40 אלף יחידות דיור זה לא ספור. היום אנחנו מנסים לספור את זה ועושים סקרים על העניין זה לא ספור זה הערכה. זה לא ספור מגרש מגרש. אנחנו עומדים עכשיו עושים סקר שבודק את כל הפוטנציאל בצורה הרבה יותר מדויקת וזה סקר די ארוך שיקח זמן עד שיבדקו אותו. אבל כניראה ש-40 אלף המספר 40 אלף הוא מספר נכון. כשבדקנו

מר קולק: זה לכל האוכלוסיה או רק ליהודים?

אהוד תייר: הוספת 40 אלף ואמרת יהודים

מר קולק: רק ליהודים.

אהוד תייר: לגבי האוכלוסיה הערבית וזה בהמשך למה שטדי אמר יש הקפדה היום במסגרת התכנון לשמור על המאזן. זאת אומרת אם אנחנו היום נבדוק את כל קיבולת התביעות המאושרות בירושלים ונבדוק את התוכניות המאושרות במגזר הערבי אנחנו חיזנו אותם לתוכנית שעכשיו גמרנו ועומדים להציג אותה בפני כל מיני פורומים באזור שעפאת שמאזן ובסדר גודל של 7000, תוספת של 7500 יחידות דיור ופחות או יותר בזה אנחנו גומרים את הענין. אבל אני בא ואומר זה סך הכל מצב קיים. אתה בעוד עשר שנים יכול למצוא את עצמך שבלחצים שונים אתה ספקת שטח.

מר קולק: אני שוב פעם רוצה להפסיק אותך. אני כל הזמן לא מוציא את זה כל פעם כי זה לא נעים להגיד. אני מעונין להבדיל מכולכם בבניה ערבית לא צפופה. גם בירושלים. אני לא רוצה בניה צפופה ערבית. אני מצד אחד לא רוצה לסרב להם לבנות, מצד שני אני לא רוצה אוכלוסיה גדולה. איך אפשר להגיע לזה? לתת להם לבנות כפי שהם בונים היום. ואתם כל הזמן הולכים על זה לצופף אותם כאילו לתת להם יותר. אתם עושים את זה מתוך סיבות פוליטיות. אז לא צריך לדבר על הסיבות הפוליטיות כל הזמן. אנחנו כל הזמן אומרים את זה שעל מנת לצופף על מנת להקטין את האוכלוסיה הערבית תרדו מהארגומנט הזה. תנו להם לבנות כפי שהם בונים וממילא תגיעו לזה בלי כל פעם לדבר ערבים גדולים יותר מדי. תנו להם לגדול כפי שהם רוצים ואז לא יהיו לך בירושלים יותר מאשר אתה רוצה.

היו"ר קוברסקי: אני בדעה שהניסוח הזה צודק בהחלט. וזאת חוכמת הניסוח אבל בדיוון

אהוד תייר: התוכניות מאפשרות את זה באמת בכיוון הזה. אבל אתה לא יודע מה יהיה כאן בעוד 10 שנים.

היו"ר קוברסקי: טדי מציע ללכת בתפיסה הזאת.

מר קולק: טוב עוד 10 שנים יבדוק אז מישהו ישפוט אז מישהו שאז יצטרך לתת רשיונות בניה. בינתיים הייתי רוצה לתת להם רשיונות בניה לפי תאופי שלהם, ואז אנחנו מגיעים לאותן התוצאות שאנחנו רוצים.

אהוד תייר: אבל נושא הדיון הרחבת גבולות ירושלים ומאחר ולא מרחיבים את גבולות ירושלים כל 10 שנים, ואנחנו מוכרחים כשמדברים על הרחבת גבולות ירושלים אנחנו מדברים על טווח ארוך מאד אז מוכרחים להניח איזה שהם הנחות מה יכול לקרות בטווחים הארוכים חיום. לכן אני מתיחס לזה בכיוון שאני מתיחס.

מר קולק: אני מציע לך להתרכז על ח-40 אלף דירות של יהודים או על עוד תוספות של יהודים ולעזוב את הערבים לבד.

אהוד תייר: בנושא פוטנציאל הדיור של האוכלוסיה היהודית. אנחנו אומרים שהסדר גודל הוא של 40 אלף יחידות דיור. אבל כשאנחנו עשינו ספירה לאחרונה רק אתמול של אתרים שיש בהם פוטנציאל של 200 יחידות דיור ומעלה שאתה יכול לבוא ולהגיד אני אגרום לכך שחברות ויזומויות דרך משרד הבינוי והשיכון, גורמים ממשלתיים ציבוריים אפשר לטפח אותם אנחנו מדברים על סדר גודל, יש לנו פוטנציאל של סדר גודל של 22 או 23 אלף יחידות דיור וזה כבר כולל אתרים שזה כמו רמת בית הכרם שהוא אתר יקר וזה כולל אפילו את אתר ממילה. ואמנם אנחנו באים ואומרים שבניגו דירה יקרה מישהו פינה דירה זולה ועבר לדירה יקרה. אבל כשאנחנו מדברים על פוטנציאלים גדולים כאלה יש לזה משמעות לטווחים ארוכים. אין לזה משמעות בטווחים שהיום אנחנו מדברים על זה בעליה. יש לזה משמעות חלקית בלבד. נוסף לכך מתוך כל אותם אתרים שדיברנו עליהם, כחמשת אלפים יחידות דיור נמצאים באתרים שסביר להניח שתבוא לשום אוכלוסיה חרדית. סביר מאד להניח שתבוא לשם אוכלוסיה חרדית. וגם זה לא פותר, כלומר לא נותן מענה אמיתי לגלי העליה ולקליטת עליה בירושלים. הווה אומר שאנחנו מדברים אם נוריד את בית הכרם זאת בניה יקרה בסדר גודל של 2000 יחידות דיור שאולי חלק ממנה רק מהווה פוטנציאל פלוס בניה שאנחנו מניחים שתכנס שם אוכלוסיה חרדית שעוד פעם רק חלק קטן ממנה מהווה פוטנציאל אנחנו מדברים על פוטנציאל בירושלים על אתרים גדולים של סדר גודל של כ-16-17 אלף יחידות דיור וזה נמצא כבר במרתק גדול מאד מהשגת יעד של 30 אלף יחידות דיור. ואני אחרי הכל חושב שהעליה שמגיעה היום, ומחסור ביחידות הדיור שיווצר בערים זה תזדמנות בלתי רגילה לירושלים להביא

אליה מכסימום יהודים. זה הזדמנות חד פעמית. וצריך לנצל את ההזדמנות הזו עד כמה שאפשר.
אגב המספרים שקראתי אני גם כולל בתוכו את האוכלוסיה של הר חומה.
עכשיו לכן כשאנחנו כשנגיע ואתם תראו את זה בסוף דברי ואני מוכרח להציג את זה גם פה כשאנחנו מדברים על הרחבת שטח מוניציפאלי הוא באופיו שונה בפיתוחו חוא חייב להיות שונה אם היו מפתחים אותו מפני שלכאורה אפשר היה לבוא ולחגיד מה איכפת לכם, תשארו בשטח המוניציפלי תנצלו את מה שיש לכם ונפתח מסביב אין לזה משמעות גדולה. פיתוח שטח עירוני וברצף עירוני כשהפיתוחים האלה נמצאים תחת רשות מוניציפאלית אחת ובתכרח פיתוח שלם של אזור מטרופליטאני כשאנחנו מתחילים לדבר ישובים קטנים. זאת אומרת בכל מקרה שנמצא, שננסח למצוא פתרון כאילו במסגרת של מודל מטרופליטאני תמיד חקיבולת תהיה יותר קטנה מאשר אם נגדיל רצף סבירות. את הנקודה הזו כדאי שכולנו נזכור כשאני אציג את הדברים בהמשך.
כשאנחנו באים להסתכל, לדבר על תוספת שטח לירושלים אני מדברים גם על הצרכים האחרים ללא צורך המגורים אם כי הצורך הזה ניראה היום כאקוטי ביותר. כל מקרח הוא נושא של תעשיה. שטחי התעשיה בירושלים הם פחות או יותר מנוצלים. אנחנו אמנם מדברים על אזורי התעשיה תלפיות וגבעת שאול הם פחות או יותר מנוצלים או שחם נמצאים בידי בעלויות פרטיות כאלה שלא מפתחות את זה מהיום למחר. מחירי קרקע גבוהים מאד בתלפיות ובגבעת שאול כתוצאה מתהליכים שאנחנו היו בלתי רצויים לנו נכנס מסחר, הרים את מחירי הקרקע.
מדובר היום על אזור תעשיה חר חוצבים פחות או יותר מנוצל מה שנשאר בירושלים זה אזור התעשיה עטרות שהוא בעייתי ויש אזור תעשיה נוסף בפסגת זאב, בפסגת זאב בחלקה המזרחי שהוא קטן יחסית מדברים היום על אזור תעשיה בדרום מערב בצמוד לקניון בסדר גודל של 60 אלף שלב ראשון 90 אלף שלב שני. 90 אלף מטר מרובע בניה. יש נסיונות לבדוק אפשרויות למציאת מקומות תעסוקה באזורים שהם היום ירוקים ואנחנו יודעים שחסבירות שלחם והזמינות שלחם נמוכה מאד. אנחנו בסך הכל בודקים את הדברים. הווה אומר בנושא הזה ירושלים פחות או יותר מיצתה עצמה, זאת אומרת תעסוקה כיוון תעשיה מכל סוג שהוא הוא יחסית קטן. בשטחים האחרים אנחנו מנסים לחפש את הפתרון לענין הזה.
דבר נוסף שקיים מחסור בירושלים זה נושא המוסדות. ירושלים מהווה מרכז לבירת ישראל ומרכז לעם היהודי ובאופן טבעי מושכת מוסדות. ויש פניות

של הרבה מאד מוסדות שאנחנו מנסים להתמודד איתם. חלקם אף צרכני שטח גדולים ואנחנו לא מסוגלים לתת לזה פתרון. נתתי בפעם שעברה דוגמא אנחנו למציאת אתר לקונסרבטיבים אנחנו כבר מסתובבים עם העניין הזה מספר שנים ולא מצליחים.

נושא נוסף זה מלונאות. ומלונאות אמנם בירושלים יש היום כשמונת אלפים חדרים לעומת רק לסדר גודל 5500 בתל אביב. למרות שזה ניראה משונה. מה שמאפיין את המלונאות בירושלים שהיא בעיקר מלונאות עירונית. אין לנו תשובות למלונאות שהיא

<u>קהל</u>: לירושלים נטו או כולל בתי המלון בכניסה לירושלים. יש שורש יש נות אילן.

<u>מר קולק</u>: הוא מדבר על העיר.

<u>אהוד תייר</u>: בסטטיקה שלב משרד התיירות בדרך כלל הם כלולים. זה חלק ממפת התיירות של ירושלים אני לא סתם אומר אבל אין לזה משמעות. זאת אומרת אנחנו כשאנחנו באים היום ובודקים בירושלים איזה סוג מלונאות אנחנו צריכים אנחנו חושבים שמה שחסר זה מלונאות צרכנות שטח גדולה יחסית. מפני שאז היא תמשוך יותר תיירים תיירות מקומית. לא תהיה מבוססת תיירות בירושלים לא תהיה מבוססת בעיקר על תיירות על חו"ל בעיקר בארצות הברית ואז אנחנו נמצאים בבעיות של תקופות שפל וגאות שהם חוזרות וזה יכול להגיע למצב של יתר יציבות וצמיחה.

ובנוסף לכך אנחנו מדברים על פתרון ומציאת שטחים למתקנים הנדסיים וכל מיני שימושי קרקע אשר היום בירושלים למשל בית קברות. אמנם בית קברות לא חייב להיות בתוך ירושלים. אין חובה שהוא יהיה בתוך ירושלים אבל באותה הזדמנות אנחנו יכולים לפתור ולמצוא שימושים נוספים. למרות שאנשים רוצים להיקבר בירושלים. אני אגע בנושא של מבשרת במצב הקיים בסוף אני מציע שאני אעבור עכשיו וניראה איך אנחנו ניגשנו לעבודה.

קודם כל אנחנו קבענו מספר קריטריונים להגדרת תאי השטח. אני פשוט אחזור עליהם אחד לאחד. זאת אומרת אנחנו קודם כל בדקנו מפת שיפועים. בדקנו עשינו בדיקת שיפועים אתם רואים את המפה הזו. בדקנו מפת שיפועים אגב כולם רואים אותה בשטח והנחנו שאנחנו חותכים עד שיפוע של 35% למרות שבירושלים היום יש שיפועים של למעלה מ-35%. יצאנו מתוך הנחה שאנחנו מאמצים את קו הגובה כפי שהוא מוגדר כקו נבול הבינוי כפי שהוא מוגדר היום בתוכניות המתאר של ירושלים שזה בסדר גודל של 750 וזה תלוי הוא משתנה ממקום למקום אבל אימצנו את אותן הנחות ואותן עקרונות שבתוכנית המתאר של ירושלים כפי שהיא היום. גם במקרה שקו הגובה גבוה

מדי או שהוא יורד נמוך מדי הגבלנו את עצמנו מגבלה נוספת שלחניע עד חצי המדרון כדי להשאיר את הענפים ירוקים פחות או יותר על פי הנחיות תוכנית המתאר של ירושלים העיר.
אמרנו שהבניה כאן אנחנו רואים את מפת השיפועים השטחים הצהובים הם בסדר גודל של עד 15%. 15% עד 25% זה חום בהיר. אנחנו רואים שכבר השטחים הופכים להיות הרבה יותר גדולים. ו-35% ומעלה אלה השטחים תכהים מאד. כאשר זה על רקע כללי של מבנה שטח שאנחנו רואים שמבנה השטח הכללי הוא שיש לנו את נחל שורק שעובר פה, ירושלים נמצאת פה, מבשרת ברכסים האלה, נחל שורק, נחל רפאים ורכס אורה עמינדב. זאת אומרת יש לנו רכס אחד שמגיע מצפון יוצא מרמות מגיע מצפון לכיוון מבשרת. הרכס השני זה הרכס של אורה עמינדב שביניהם ישנו הוואדי והוא מחלק אותם באופן ברור. על הרקע הזה אפשר לראות את מפת השיפועים.
עכשיו הינחנו צפיפות מגורים כללית של סדר גודל של 4-5 יחידות דיור לדונם ברוטו, ברוטו. הינחנו שבתנאי שטח רגישים אנחנו מקפידים צפיפויות למינימום. קו פניה לא יורד, סליחה מגובה 650 טעיתי אמרתי קודם 750 זה 650. והנחנו שגודל שטח לפיתוח לא יהיה פחות מ-200 דונם. ואני מוכרח כל הזמן להגיד וגם ראיתי את זה בשאילתות שהוגשו לנו אנחנו לא תיכננו את השטח. כל העבודה שאנחנו מציגים זה בבדיקת פוטנציאל פיתוח כך צריך לראות את זה. זאת אומרת אנחנו לא באים ואומרים שאם אנחנו, אתם תראו אחר כך בהמשך ששטח מסוים אנחנו חושבים שהיום הוא יהיה למגורים זה לא אומר שמחר אנחנו לא יכולים לחשוב על יעוד אחר מוסד או משהו מהסוג הזה. זאת אומרת אנחנו באנו ואמרנו אנחנו בבדיקה הכי שטחית רואים שהשטחים האלה קודם כל עד גודל של 200 דונם מאפשרים פיתוח כלשהו והינחנו הנחות ראשונות איזה סוגי פיתוח אנחנו רואים. זה לא מחייב אותנו לשום דבר. אולי מלבד אני יכול לבוא ולהגיד היום בבטחון שהמחצבה של מבשרת סביר מאד להניח שתהיה תעשיה. זאת אומרת הענין הזה אנחנו לא נתווכח ואם מטה יהודה, זאת אומרת אם הועדה המחוזית תאשר את זה כתעשיה אנחנו נברך את זה. אנחנו חושבים רק שצריך להיות יותר גדול.
לכן קבענו קודם כל קריטריונים ולאחר מכן, לאחר עבודה נוספת שהיא נעשתה והיא מפורטת פה הגענו להגדרת שטחים ובדיקת הפוטנציאל שלהם.
זה הגדרה כללית של השטח שפה אנחנו רואים את הר נוף רק לצורך זיהוי. הר נוף, הר תמיר, בית חולים הדסה, אורה עמינדב, אבן ספיר ומבשרת. עוד פעם אני חוזר למפה שראינו שני הרכסים הגדולים עם נחל שורק, עמק רפאים

רואים שהרכס הזה מהווה באופן ברור המשך מבחינת תוואי שטח המשך רציף של ירושלים. אגב כשחיינו בטיסה גם ראינו איך שאורה עמינדב ממש מתחברים לירושלים זה ממש שכונה נוספת של ירושלים. והרכס הזה מתחבר לאזור הצפוני של ירושלים באזור רמות.

המפה הזו מראה פחות או יותר אחד התשתיות העיקריות באזור. ואנחנו רואים באופן מעניין דבר מאד מאד מענין שהתשתיות התנקזו וזה דוקא טבעי מאד טבעי מבחינת תוואי השטח התנקזו לנו בתוך העמקים הראשיים שחודרים לירושלים. זאת אומרת עמק רפאים, נחל שורק וכאן נחל רבידה עם התחדירה הארוכה שלו אל תוך העיר. ובכן כאן אנחנו רואים את הקו המוצע. אנחנו נדבר עליו אבל כדי כשאנחנו מציגים את תנאי השטח נזכור את חרקע שעליו אנחנו מדברים אז אני אחזור על הקו. הקו יוצא בוואדי שנמצא מערבית למבשרת. אנחנו רואים את זה באופן ברור כפי שירדה בוואדי שנמצא מתחתיו מגיע לעין חמד. עוקף את האזור של המחצבה וגילינו אזור להיות פוטנציאל נוסף שיכול להצטרף למבשרת או לאזור המחצבה באזור המערבי שלה לכן עקפנו אותו תוואי השטח הם מאד ברורים. דאגנו להציע תוואי שטח מאד ברורים לגבול. עקיפה של הר איתן. התחברות פחות או יותר לאזור שהשטח המוניציפאלי הקיים באזור הדסה ועקיפה עוד פעם הכללה של אורה עמינדב בחלק הדרומי.

על הרקע של הגבול שהוצע ואשר מחוה גבול על תוואי קרקע מאד מאד ברורים לכן גם הוצאנו את אבן ספיר מפני שאבן ספיר שייכת יותר לאזור הזה. בין אבן ספיר ישנו וואדי עמוק. אנחנו הגדרנו תאי שטח אשר לכל אחד הגדרנו גם את המאפיינים את שלו. זאת אומרת מבחינת תנאי השטח שאנחנו רואים נכון מספר תאים. קודם כל מה שניקרא עמק הארזים או נחל שורק. שהוא תא שטח ברור עד שגובל במבשרת. תאזור הזה שאנחנו רואים פה אנחנו סימנו אותו כאזור שנמצא בסימן שאלה. הוא נמצא מעבר לקו הירוק אבל מאחר וכאן זיהינו שתי שלוחות שיש להם פוטנציאל של כמה אלפי יחידות דיור נדמה לי 2700 עם תוספת נוספת הוא יכול להגיע לחמשת אלפים יחידות דיור. 5000 יחידות דיור זה חצי רמות. להתקשר באופן ישיר לרמות. הוא יכול להתפתח על בסיס רמות לכן אנחנו סימנו את הדבר הזה. אני יודע שזה מחוץ, לפי שעה הועדה דנה אך ורק בשטח הירוק אבל מצאנו לנכון לציין את זה.

האזור הנוסף שהגדרנו תא השטח הנוסף זה מבשרת ירושלים עם כל מה שיש בה. הגדרנו אותה על שטח נוסף שניקרא שולי מבשרת. וזה למעשה הוא מהווה איזה שהיא הרחבה של השטח שהוא בנוי באופי של מבשרת. הגדרנו את השטח מספר 3 כעמק בית זית אשר מחייב טיפול מיוחד. אנחנו לא יכולים להתיחס

אליו כאל אזור כאל בניה ברכסים גם בבית זית עצמה באופיה מבחינת הבינויים שלה חיא בניגוד לתוכנית המיתאר של ירושלים. היא בנויה בחלק של עמק.

הגדרנו את רכס הר איתן כאזור נפרד. אורח עמינדב אזור לטיפול נפרד. ונחל רפאים שהוא למעשה מהווה המשך של נחל רפאים כשהוא מחייב טיפול שהוא דומה לטיפול שאנחנו מדברים עליו. בהר איתן יש תוכנית למוזיאון צהל"י. יש בזה הגיון שהוא יהיה מוזיאון צה"ל שהוא מחוץ לגבולות מוניציפאלים. ברגע שיכנס לגבול מוניצפאלי יכול להיות שהוא ישאר מוזיאון צה"ל אבל ללא ספק זה ישקף.

<u>קהל</u>: זה רק רעיון בינתיים. זה אפילו לא תוכנית.

<u>מר קולק</u>: נדמה לי שהם קיבלו הקצאת קרקע. אני לא בטוח אם יש כבר חוזים.

<u>קהל</u>: יכול להיות קרית בטחון להקים שיהיה סוף סוף בבירת ישראל.

<u>מר קולק</u>: אל תדבר שטויות. בגלל זה שזה צריך לקחת בערך 300 מיליון דולר להעביר את הציוד שיהיה קריה לירושלים. כסף זה אף פעם לא יהיה. נהיה מעשיים.

<u>אהוד תייר</u>: אני רוצה עכשיו לעבור באופן כללי על המאפיינים של כל אזור ואזור במה הוא מתאפיין במיוחד מבחינת הקיבולת ופוטנציאל הפיתוח שלו. כאן אנחנו רואים בשתי השקופיות האלה את האזורים את הפוטנציאל ונדבר גם על המאפיינים שלהם. ואז נקבל

<u>קהל</u>: אני רוצה לשאול לגבי ההתיחסות המיוחדת לשטחים של בית זית אורח עמינדב בשטח חורוד מה שאתם סימנתם. לפי מה אתם קבעתם את גודל השטח

<u>אהוד תייר</u>: תן לי להגיע אזור אזור.

<u>קהל</u>: תשמע את השאלה לפי מה קבעתם את גודל השטח הזה. לפי גבולות של הישובים או לפי גבולות תכנונים חדשים.

<u>אהוד תייר</u>: אני אומר לך איך קבענו את גודל השטח הזה. גודל השטח הזה הוא פחות או יותר תוצאה גם של, כשאנחנו באנו לבחור את קו הגבול החיצוני חיפשנו תוואים מאד ברורים בשטח. כאן באזור הזה עובר וואדי עמוק מאד. תנאים טופוגרפים מאד ברורים. בתוך האזור הזה עובר וואדי עמוק מאד. אין טעם לקבוע את הגבול במדרון או לעבור לצד חשני. זאת אומרת באנו ואמרנו הגבול עובר בוואדי. כלומר מעל הוואדי.

<u>קהל</u>: זה לא רק שטח חבנוי של חישובים האלה.

<u>אהוד תייר</u>: לא לא. לכן אתה תראה אם אתה עברת על חטבלאות אתה תראה גם שהפוטנציאל הוא יחסית גדול. מה שמאפיין קודם כל את האזור מספר 1

שבחרנו זה היה אזור מבשרת. מה שמאפיין את אזור מבשרת זה קודם כל זה אזור שהוא בנוי. יש לו חלק בשרותים המוניציפאלים אבל עדיין יש בו פוטנציאל של שמונת אלפים מאה יחידות דיור סך הכל. אם אנחנו נוריד מזה את ה-2600 שנמצאים היום אנחנו מדברים על פוטנציאל של כחמשת אלפים חמש מאות יחידות דיור. זאת אומרת אנחנו רואים בתוך האזור הזה ישנו פוטנציאל של 5500 יחידות דיור. יש בו שטח והדבר הנוסף שמאפיין אותו שיש בו אזור תעשיה בסדר גודל של כ-400 דונם. יש בו שמורות יער וטבע ההתפלגות של השטחים של אזורים שהם לפיתוח לעומת שטחים ירוקים זה פחות או יותר סדר גודל של כ-40% ירוק והיתרה 60% פיתוח. תשימו לב זה יחס שהוא שונה מירושלים. ירושלים למשל כולה נמצאת 50% 50% ומבשרת שיש לה אופי לכאורה של פיתוח ברמה צפיפות נמוכה שטחים ירוקים וכך הלאה יש בה רק 40% מהשטח הוא שטח ירוק.

<u>קהל</u>: אתה מתכוון לקיבלות מוכרות כבר כיום בתוכנית המתאר לפי מה?

<u>אהוד תייר</u>: על קיבלות מוכרות בתוכנית המתאר של מבשרת כמו בנתונים שהועברו לי זה 5000 זה בדיוק חצי ממה שבנו היום. היא חצי ממה שבנו היום. 5500 יחידות דיור. לעומת זה אנחנו מניחים אפשרות שבאזורים מסוימים שבודאי לא מפותחים. אני הראיתי את זה במטוס כשהיינו במטוס אנחנו ראינו ישנם מצפון למבשרת ובתוך מבשרת שלוחות שמיועדות לפיתוח שאפשר לפתח בצפיפות אחרת אין לזה שום דבר וזה לא ישנה את אופי הישוב.

אנחנו באים מצד אחד אנחנו באים ואומרים כשאנחנו נטפל בישובים אנחנו נתיחס לישובים. אמרנו מצד אחד אנחנו נעשה מאמץ לשמור את אופיה. הווה אומר בשטח במבשרת בשכונה ד' אשר בה יש צפיפות מסוימת כמובן שלא ניגע בה. במעוז ציון ישנה אפשרות של ציפוף רב בבניינים הקטנים על שמירת האופי לא ניגע בזה. אבל אם קיימת שלוחה שהיא שכונה נפרדת לחלוטין אנחנו מאפשרים, אנחנו מניחים שישקל גם אפשרות של צפיפות בבניה מסוג אחר. אני לא מדבר על שמונה קומות אבל אני מדבר על בניה עם אפשרות שתהיה צפיפות לכן על פי ההנחות האלה אנחנו הגענו לסדר גודל של 8100 יחידות דיור. זאת אומרת אנחנו מניחים שתהיה צפיפות.

עכשיו האזור של שולי מבשרת שאנחנו רואים אותו כמעשה כתוספת ליחידת השטח הזאת

<u>מר קוברסקי</u>: אנחנו יכולים לבקש אותך שלצורך הפרוטוקול כאשר תוכל לצרף לנו טבלה שמבטאת במרוכז את כל הנתונים האלה אבל שתהיה בה הבחנה בין

קיבולת חקיימת כבר חיום בתוכנית מיתאר ובין מעבר לכך. חיינו רוצים שזה יהיה בפרוטוקול כי זה שני מושגים.

אהוד תייר: זה מופיע בחומר אבל אנחנו נדגיש את העניין הזה. אני אתן לכם דוגמא אם אתה רוצה רק למבשרת כתוב כאן בפרוש מספר יחידות דיור מתוכנן מאושר 2110.

ובכן בשולי מבשרת שסך הכל התוספת זה סדר גודל של 3800 דונם אנחנו מדברים על פוטנציאל וכשאנחנו מדברים על הרחבה עוד פעם. על פוטנציאל של כששת אלפים יחידות דיור. אנחנו מדברים על דונמים. אנחנו מדברים על סדר גודל של 1670 דונם למגורים ו-2340 דונם יהיה דברים נוספים שמתוכם אנחנו מדברים על 350 דונם תעשיה. מה תכוונתז ואת הנקודה הזו צריכים להבהיר.

המחצבה של מבשרת היא מתוכננת מוגדרת פחות או יותר באופן מסוים. אנחנו מדברים שם על סדר גודל של 450 400 דונם. אנחנו הנחנו שאנחנו רצינו להגדיל את אזור התעשיה הזה ואנחנו רואים שהפוטנציאל גדול מאד. והינחנו שאפשר יהיה לתגדיל אותו מכוון דרום או לכוון מערב ולהגיע לסדר גודל של אזור תעשיה של 900 800 שזה כבר דבר שהוא מאד מאד משמעותי. המחצבה נמצאת על הרכס. במחצבה כמו שהיא לא תוכל לבנות בשום אופן. את המחצבה אתה תצטרך איך שלא יהיה באיזה שהוא מקום לפרוץ את הקירות שלה. אתה יכול לבוא ולהגיד כלפי ירושלים אני משאיר את הקיר כדי לחסתיר אבל נצטרך איך שלא יהיה לפרוץ את הקירות לאיזה שהוא כיוון.

קהל: אני לא מדבר על פריצה אני מדבר על אזור תעשיה על ההר לא בתוך המחצבה. אז או שתלך קצת מערבה דרום מערבה

אהוד תייר: בתוך המחצבה אני חושב

היו"ר קוברסקי: סליחה אני מציע נוהל דיון. אנחנו רוצים עכשיו לנשת גישת מקרו. ולא לעסוק בפרטי בינוי.

קהל: אני אגיד לך למה שאלתי אני מסכים 100%. חשוב מבחינתי הוא האם אזור זה מיועד לתעשיה או למגורים. אני רציתי להבין את ההגיון שביעוד של האזור חזה לתעשיה.

אהוד תייר: אני אמרתי עוד בהתחלה ואנחנו לא באים לחסתיר. אמרתי בהתחלה עם כל השימושים האחרים אנחנו באים ואומרים הם נזילים סביר להניח שאת אזור המחצבה אנחנו לא אני אומר את זה.

ובכן האזור השלישי שאני מדבר עליו הוא אזור עמק הארזים. אזור עמק הארזים המאפיין אותו זה שהוא למעשה נמצא בתוך נחל שורק. מה שמאפיין

אותו דבר נוסף אלמנט נוסף שמתוכנן בו וכניראה יעבור בו זה מה שניקרא כביש 9. מהצומת מסיבוב מוצא, רואים את זה, אם יש למישהו עין חדה הוא רואה את זה על המפה, יכול לראות את זה המפה. רואה כאן תוואי של כביש 9 שיניע לצומת. זאת תהיה אחת הכניסות לירושלים.בעתיד הכניסות לירושלים בתוך נחל שורק יהיו כאלה שאנחנו נגיע לאזור מוצא ותהיה התפצלות לשלושה כבישים. כביש מספר 1 שאנחנו מכירים אותו עולה לירושלים. כביש עוקף בית זית שיגיע דרך נחל רבידה מתחת לכפר לרופין מעל כביש מספר 4 המתוכנן. והכביש השלישי שיוביל יותר צפונה אבל גם כן יתפוס את כביש 4 זה כביש מספר 9. זאת אומרת האלמנט העיקרי באזור הזה יהיה אלמנט חזק מאד שזה כביש מספר 9. יש לו כמובן גם יתרונות ויש בזה גם חסרונות.

יש בו גם פוטנציאל למגורים ופוטנציאל של התמשך כאילו של כביש מספר 8 אנחנו רואים את הפוטנציאל חזה פה. זה האזור של עמק הארזים, אנחנו רואים בו למעשה בתוך גבולות הקו הירוק רואים אותו אשר למעשה מהווה המשך של רמות. אם תהיה לנו איזה שהיא אפשרות לקבל את זה אז הוא הופך לחיות חרבה משמעותי. אבל עדיין רק באזור הזה יש פונטציאל של כאלפיים שמונה מאות יחידות דיור זה לא מעט. ויש בו אפשרות לאלמנטים נוספים של מתקנים תנדסים או המשך אזור התעשיה של הר חוצבים.

האזור הבא, אני לא הולך לפי סדר המספרים מפני שאני מוכרח להגיע לפחות או יותר ללכת בצורה, האזור הבא זה אזור עמק בית זית. אזור עמק בית זית אנחנו מדברים על שטח שאנחנו מגדירים אותו כשטח מספר 3. הפוטנציאל מה שמאפיין אותו שהוא עמק שבתוכה נמצאת בית הזית. ובית זית עצמה מספר התקלאים בה הוא נמוך ביותר. השטחים החקלאיים כמעט ולא משמשים. יש להם שטחים אדירים של מרעה ולא משתמשים בהם כלל. יש בה את הסכר המפורסם שכולם מכירים ולמעשה הוא אזור שהוא עמק והוא כולל גם כמובן את רמת מוצא. באזור הזה הפוטנציאל הוא בעיקר אם תשימו לב, אם כולם יפתחו את הטבלה עיקר חשטח הוא לפיתוח ולנופש. זאת אומרת אם אנחנו ניקח שם, יתהפך היחס אם אנחנו מדברים שימושים אורבנים כולל מגורים וזה כולל שטח לתכנון בעתיד שאנחנו רואים אותו פה באזור הזה. הגדרנו שטח לתיכנון בעתיד. זה לא תעשיה. כאן רואים שלא ידענו להגדיר לעצמנו זו האמת אז אמרנו אנחנו משאירים אותו לתכנון בעתיד סביר להניח שזה דבר שקשור לנופש. כל יתר השטחים שאנחנו מדברים עליהם יש אליהם פוטנציאל של מגורים. אבל עדיין שטח ירוק לעומת שטח לפיתוח זה אלפיים שבע מאות לעומת 1900. אנחנו רואים שעיקר חשטח הוא שטח הירוק.

האזור החמישי זה האזור הזה זה רכס. היום הוא נועד למוזיאון צהייל. אנחנו גם כן בצבעים שיעדנו אותו אמרנו השטח הזה יהיה שטח למוסדות. אפשר יהיה לרכז שם מוסדות למרות שאנחנו יודעים אני אומר לכם שבאיזה שהוא מקום יש לזה גם פוטנציאל של מגורים. זאת אומרת אם אנחנו התחלפו לנו כאן שימושי חקרקע יש לרכס הזה גם פוטנציאל של מגורים. אבל בגלל שהוא נצפה על השטח חוא שולט מאד בשטח הפיתוח שלו חייב להיות זהיר מאד.

למעשה שלושת, כל השטחים מ-1 עד 5 כולל שמונה שאליו לא התיחסתי הוא בעיקר מגורים, יש לו בעיקר שימוש למגורים שחוא השלמה של עמק הארזים אנחנו למעשה הגדרנו שטח שאנחנו מגדירים אותו כשטח הצפוני. כשבסך הכל השטח הצפוני המיפויים שמתקבלים הם כדלקמן: זה אזור הצפון ואנחנו באזור הזה חזרנו ופגשנו את הגבול המוניציפאלי של היום. הוא ללא ספק יחידת שטח אחד אשר בסך הכל יש בה 23.5 אלף דונם שהחלוקה ירוק לעומת פיתוח היא כ-50% 50% מתקבלת. דבר שחוא פחות או יותר כמו בירושלים היום וזה חשוב לדעת. יש לו פוטנציאל של יחידות דיור של כ-20 אלף יחידות דיור. ויש בו פוטנציאל של שימושים נוספים אחרים מאד משמעותיים שטח למוסדות 1490 זה בעיקר מדובר

מר קוברסקי: כשאתה אומר פוטנציאל של 20 אלף יחידות דיור נוספות.

אהוד תייר: אני מדבר על נוספות.

מר קוברסקי: לא ברוטו. אני רוצה שתגדיר בדיוק.

אהוד תייר: יש לו פוטנציאל של סך הכל 20 פחות 3 סליחה, 17 אלף

מר קוברסקי: אני מבקש תמיד לחדגיש שתחיה עקביות בנתונים.

בנימין כהן: ולקחתם את הנתון של היעור הקיים? הלא האזור הזה מיוער ב-80% ממנו.

אהוד תייר: איפה זהו

בנימין כהן: כל הר איתן מיוער. וגם כל השיפולים של מבשרת

מר קוברסקי: הוא את הר איתן לא לקח בחשבון בפוטנציאל של יעור עדיין. הוא משאיר אותו כשטח למוזיאון

אהוד תייר: באופן כללי כשאנחנו מדברים על אזורי יעור אנחנו מקדישים יש כוונה לשמר אזורים שמיוערים יעור למשל אחת הבעיות בפיתוח היא באזור הזה של אורח עמינדב. תיכף תראו שאיך זה מסומן סימנו את זה. אבל דוקא באזור הזה בעיות היעור הם פחות. זאת אומרת אני חוזר עוד פעם מדובר על סדר גודל של 17 אלף יחידות דיור פונטציאל של תוספת.

אני רוצה לדבר עוד פעם אנחנו אומרים שמבחינת המשמעויות תנוספות שלו באזור התעשיה מאד משמעותי חבל שאני לא יכול רק לצורך השוואה אפשר לראות מת זה אזור תעשיה אחר אם אנחנו מדברים חיום על תלפיות אנחנו מדברים על סדר גודל של האזור חזה. זאת אומרת אנחנו מדברים על סדר גודל מאד מאד משמעותי.

חנושא הבא שדיברתי עליו זה מוסדות כ-1500 דונם באזור חזה. ויש בו כמובן פוטנציאל מגורים גבוה. האזור השני שאנחנו מדברים אזור שש ושבע. אזור שש זה האזור הדרומי שאנחנו מדברים זה אזור שש ושבע זה אזור אורה עמינדב. אורה עמינדב הם במידה מסוימת, זאת אומרת מצד אחד הם מחוים המשך רצוף של ירושלים. אורה עמינדב כל מי שמכיר את זה זה כמו שכונה של ירושלים. לא רק זה באחד הנתונים שאנחנו הגיעו אלינו הנה היו מחשבות או שעדיין ישנם מחשבות לחפוך את זה לישוב קהילתי. ניתן לצופף אותם תוך שמירת אופיים אבל ברור שברגע שהם יכנסו ויחיו עירוניים הם ירצו ואנחנו לא רואים אותם כישובים חקלאים בתוך העיר. באופן כללי באנו ואמרנו כשבחנו את השטח כולו שאנחנו לא רואים יתרון בזה שיש אדמות חקלאיות בתוך העיר. אדמות חקלאיות לא צריכות להיות בתוך העיר. באיזה שהוא שלב יצטרכו להפוך להיות אדמות מסוג אחר לשימושים אחרים.

<u>מר קולק</u>: אני גאה בכל היעור. ובחלק הייתי גורם למשל בחגורה מסביב העיר שהיא מתפתחת. אני חושב בסך הכל היעור נעשה לפרח קדושה וכל רגע מישחו על כל עץ אומר שגוזלים את הנשמח הירוקה של ירושלים. והענין הוא עובר את הגבול של הסביר. ללא כל פרופורציה ולדעתי בכל מיני מקומות גם מת שיש בירושלים חיום זה לא יתן לנו אלפים דירות. אבל זה מגביל אותנו בכל כך הרבה דברים הניוניים שצריך על זה פעם לחיות דיון יסודי מבחינת תיכנון מחיר. שאנחנו לא על כל עץ שיורד אני נגד כל עץ בודד שיורד בכל רחוב ורחוב ועוד כל מיני דברים כאלה. אני רוצה לשמור על העיר כעיר שיש לה אופי ירוק והיא קיבלה אופי ירוק במשך 20 שנח שלא היח לה אף פעם. אבל מה שאנחנו עכשיו עושים בכל מיני מקומות זה מוגזם בחרבה, זה בעוכרינו זה בעוכרי העיר.

<u>עוזי וכסלר</u>: אני אתן לך חיזוק לטענה למה שאומר טדי. אנחנו למעשה עושים זה 10 שנים פעולה משותפת עם המינהל והעיריה וקרן קימת ומייערים מת שניקרא יעור פוליטי. למשל רכס תר חומה יוער לא משום שחשבו שזה מקום מתאים ליער אלא בכדי למנוע, בדיוק מה שעושים בגליל. אבל לא יכול להיות שמה שאתה עושה למטרה אחת ישחק אחר כך נגדך כי אתה תופס קרקעות. באזור צור-א-באחר עשינו את זה.

יהודה לוי: אתה רוצה דוגמא אני אזכיר לטדי דוגמא. מול שער שכם נטענו שם עצים. אנחנו מתכוונים שם להעביר שם או כביש מספר 1 או דברים אחרים אבל בינתיים אמרנו ניטע עצים ונחנה מעצים. כשנבוא לבצע את התוכניות יגידו מה אתם הולכים להוריד עצים?

מר קולק: אבל יש לך עכשיו דוגמא מיקרוסקופית מסביב כביש דגניה ו-20 הבתים האלו של משפחות שקנו את זה בשנות ה-30 בגלל זה ששלחו אותם לשם. אמרנו זה חשוב לקנות את חקרקע הזאת והם משנות ה-20 עד שנות ה-80 לא מקבלים רשיון בניה בגלל זה שיש שם איזה עצים ששתלו הרבה אחרי זה. אז אי אפשר ככה לבנות עיר.

דן וינד: אם אפשר רק לחעיר תשימו לב לשכונה שראיתי אותה הבוקר בטיסה זה רמות אפס שתיים. חיא נבנתה בתוך יער. והיער נשמר. ואני חושב שזה דוגמא בלתי רגילה של שילוב איכות מגורים. דוגמא השניה זה בית הכרם שנשארה במראה הירוק. אני לא שיניתי את קוי הבנין בביתי מאז 1935 שהורי בנו אותו. אני נאלצתי השנה לגדוע בערך 35% של העצים המבוגרים בחצר כי הם סיכנו את השכנים ואת קוי הטלפון. האורנים כשהם גדלים הם בסכנת התמוטטות עצמית. ובצער רב אחרי הרבה שנים גדענו חלק מהעצים באישור העיריה כי אי אפשר חיה למנוע את הנזק. זאת אומרת דילול כמו בית הכרם והכנסת שכונה בית הכרם ותלפיות הם דוגמאות דומות שבהם היעור נעשה עם תחילתן ולא לקחו מהם, מהחלק הישן של תלפיות ובודאי מבית הכרם את המראה הירוק. זאת אומרת לא צריך לחשוב שזאת פרה בלתי ניצחת בעיקר שמתמודדים באורנים שאיש לא מדלל אותם ויודעים מה יקרה.

מר קולק: אני אגיד לך דוגמא שהצלחנו. את כל שטח רמות שתלו בידיעה ברורה שאחר כך נבנה שם. אבל שתלנו לפני שידענו מה יהיה התכנון.

מר קוברסקי: אני חושב שאתם יכולים להשתמש במנגנון בתהליך כדי לא ליצור לכם את הבעיה העתידית. כאשר אתם חושבים שקיים שטח כדי להבטיח שלא יעשו בו מעשים פיזיים בלתי אדירים אפשר בזמן שמייעדים אותו ליעור להגדיר אותו בתוך התוכנית המפורטת שזה רישוי ארעי ליעור. כמו שנותנים שימוש חריג לדבר אחר אז זה יעור חריג. אתם יוצרים לעצמכם את הבעיה. אתם מגדירים את זה כשטח ליעור אחרי כן תזדקקו למסכת תהליכים ושינויים

מר קולק: הבעיה היא בעיה ציבורית יותר מאשר בעיה תכנונית.

יורם בר סלע: הבעיה בירושלים היא שהיעור המלאכותי שמדובר הוא יעור כדי למנוע השתלטות על שטח בתיכנון זה בכלל לא מיועד הבעיה שעם

האמוציות של ירושלים אחרי שהעץ גדל כולם משוכנעים שדוד המלך ראה את העץ הזה ואז זה בעיה.

גב' רחלפסקי: אני אתן לך רק דוגמא למשל ברכס שועפאת, ברכס שועפת יש לנו מכתב מקרן קימת, הסכמה מקרן קימת שישתלו שם מזמן, ששותלים שם את העצים בשביל לשמור על הקרקע. ברגע שהתחלנו לעבוד על תיכנון של רכס שועפאת קמה הקרן הקימת ואמרה טוב שיש מכתב אבל יש יער. ומאותו רגע אתה בעצם לא יכול לעשות כמעט שום דבר כי זה באמת חופך כמו שטדי אמר לבעיה ציבורית.

בנימין כהן: מר קוברסקי תזכור כשנטעו את היער בגבעות שמתחת לרמות אז היתה הפגנה גדולה של החברה להגנת חטבע שאמרו שהם משנים את הנוף התנכ"י של ירושלים.

אהוד תייר: לגבי מה שהערת אנחנו עכשיו עומדים לגמור את מסמך העיצוב של נושא של הגובה במרכז העיר. ואני חושב שחנושא חבא שעומדים לטפל בו זה הנושא של השוליים עם היערות והנושא שלנו נושא העמקים. שגם נושא העמקים חייב להבחן שנית. אני לא אומר שבשלב זה צריך לדון בעמקים. אבל אנחנו חייבים לבחון את הענין הזה ולראות אם הגישה היא כמו שהיא היום היא נכונה. היא חייבת בדיקה מסוימת.

הנושא חזה, זאת אומרת האזור הבא זה אזור שש וזה אזור אורח עמינדב ועליו אנחנו מוכרחים כמה מילים להגיד.

קודם כל מה שמאפיין אותו שהוא הרבח יותר קשור לירושלים והוא הרבה מהווה המשך רציף של ירושלים למשל אפילו ממבשרת זה ברור לגמרי. הוא באופיו נעשה פחות ופחות חקלאי כ-20% מהתושבים רק עוסקים בחקלאות. אבל מה שמאפיין אותו דבר נוסף זה שהוא באמת מיוער. לכן כשאנחנו בדקנו את הפוטנציאל שלו סימנו אותו בקו מקווקב מפני שאמרנו לעצמנו בנושא הזה אנחנו נטפל בכל מקרה בזחירות. אנחנו מדברים באזור שהוא מיוחד. זאת אומרת אנחנו רואים את האפשרות מצד אחד לעבות את אורח עמינדב תוך שמירת האופי הקיים. אנחנו לא הופכים את זה, לא מדובר להפוך את זה לשכונת מגורים בצפיפות שדומה לרמות. אלא בכל מקרה לשמור על האופי הקיים של הישוב אבל ללא ספק אפשר לעבות אותו. אפשרות נוספת ברורה באזור הזה גם להוסיף מגורים אבל זה כמובן תנאי באיזה מידה מה אנחנו נעשה באמצע. שני הדברים האלה הם בסימן שאלה מאד גדול, סימנו את זה ככה מפני שלא ידענו להחליט. אמרנו יש כאן פוטנציאל פיתוח יכול להיות שהוא לא קיים.

מה שמאפיין את השטח הזה וזה גם כן חשוב לקחת את זה בחשבון כשאנחנו מדברים על אורה עמינדב כולל חשטחים האלה הירוק בנוי מתהפך אנחנו מקבלים אזור לפיתוח של כ-2800 דונם לעומת שטחים ירוקים כ-1600 דונם. ללא ספק אם הדברים האלה ירדו היחס יתהפך בחזרה. יש בו שימושים נוספים משמעותיים זה בית העלמין שנמצא שם. יש שטחים פוטנציאלים למלונות ותיירות. ומוסדות אנחנו מדברים על שטח יחסית קטן באזור הזה.
השטח האחרון זה נחל רפאים ששני השטחים האחרונים שאני מעונין לדבר עליהם זה פשוט זה נחל רפאים שהוא הופיע לאחרונה, זאת אומרת המשך של חטיפול של נחל רפאים בתוך השטח המוניציאפלי ופה אני מוכרח לייחס שני מילים.

כשאנחנו מדברים, אנחנו לפעמים בתחום המוניציפאלי הוא ישר משיג שווה ופרויקט דרום מערב. שבאמת חלק גדול מהשימושים של פרויקט דרום מערב מלבד השכונות שהם מנחת ומשואה. אבל השימושים הכלל עירוניים הם שימושים שיש בהם מעט מאד בינוי. וצריך לזכור את חדבר הזה. איצטדיון גם אם תיקח איצטדיון שיש הרבה מאד קונסטרוקציה הוא באופיו אחרי הכל הוא באופיו שטח פתוח. גן חיות אני לא צריך בכלל לפרט. שני השטחים היחידים תחנת רכבת עוד פעם זה שטחים פתוחים ותדעו לכם שעיקר השטח של דרום מערב דן יגיד לי כשאנחנו מדברים עליו עיקר השטח הוא צבוע ירוק

<u>דן וינד</u>: למעלה מ-9000 ירוקים.

<u>אהוד תייר</u>: למעלה מ-9000 ירוקים. זאת אומרת כשאנחנו אומרים נחל רפאים דרום מערב ומרכז הכובד מוסת מערבה אנחנו חושבים שכל מרכז העיר מתרכז בדרום מערב אנחנו בסך הכל מדברים על שני קטעים שהם לתעשיה ומסחר שזה באזור הקניון ובאזור התעשיה שהוא יחסית

<u>דן וינד</u>: זה עוד יותר אלה שניהם ביחד זה בדיוק אחוז מהשטח.

<u>אהוד תייר</u>: אני הקדמתי ואמרתי את הדברים האלה מפני שגם בשטח הזה אשר מחווה באמת המשך רציף של נחל רפאים הפיתוח אנחנו רואים אותו כפיתוח טוב.

<u>מר קוברסקי</u>: אמרתי עכשיו לאריה שחר שאני זוכר את הויכוח בתקופת גולדה שמינתה את ועדת נפני חידועה אם אתם זוכרים. ארנון נפני. שחיתה אז מחלוקת עמוקה לאן למשוך את הפיתוח ואיפה הוא ימשך בירושלים. היו שתי אידיאולוגיות אחת שאמרה שהפיתוח ילך צפונה וועדת נפני ניסתה למשוך אותו דרומה. מתברר שההשקפה שהעיר תפנה צפונה מוכיחה את עצמה גם לפי הצגה זו. אתה זוכר טדי את הויכוח?

מר קולק: אני זוכר בעיקר שמחויכוח חזה יצאו לנו בפעם היחידה מספר גדול של בתי ספר. פעם יחידה שהממשלה באמת עזרה לסגור את הפער חזה.

אהוד תייר: מדברים על שטח שהוא באופיו פחות או יותר מחסוג של השימושים שהיו פה ופחות מזה בגלל שהוא כבר מתרחק מתוך חוא מתרחק מהעיר. יש פה סימון של מפקדות הנדסיים.

קהל: אגב מה קורה שם בשטח חלבן שחשארתם אותו בין הירוק לבין הקו הירוק. למה נעצרתם שם?

אהוד תייר: תראה את יכול לשאול אותי גם מה עם חשטח חלבן חזה. למה נעצרנו אני לא יודע. אני חוזר ומזחיר ואומר עוד פעם ואני מוכן לחגיד את זה עוד לא לחסתכל על זה כעל תוכנית חמתאר חבאה, חמשך תוכנית המתאר של ירושלים זה לא זה. אני מדבר על פוטנציאל לפיתוח וכשאני אומר שזה פוטנציאל פיתוח של מגורים כאלה יכול להיות שהמגורים חם בכלל לא כאלה. אני בסך הכל מסמן ובדקנו פוטנציאל פיתוח ברמה של תוכנית של אחד ל-20 אלף לא יותר מזה. זה כך צריך להסתכל על זה. אי אפשר לראות בזה שהוא דבר מעבר לזה.

דן וינד: בפינה הזו יש גבעה שבאה בעצם באופן לפי כללי חבינוי של ירושלים אי אפשר יהיה לבנות אותה. והיא נמצאת בתוך הפוטנציאל. הבעיה היא פשוט שהקרקע היא כרגע בבעלות ערבית והיא נרכשת לאט לאט ויש סיכוי רב שהיא תהפוך להיות שכונה. כרגע היא צבועה בתוכניות מיתאר ירושלים המופקדות והקיימות. ירוק. ואין שום כוונה להפוך את זה עד שלא יוכח. אני מדבר על הפינה הזאת

אהוד תייר: אתה מדבר על מישהו אחר. זה תוואי מסילת הברזל אתם רואים? זה פשוט עמק.

עוזי וכסלר: זה באמת הזדמנות מה שדני אמר לך על המקום הלא רלוונטי אחרת היא בעיה שיש לנו ועונה למה שדובר קודם. יש לנו שטחים המסומנים ירוק משום שבהחזקת הבעלות על הקרקע היא לא לרוחנו ולא נשנה את זה עד שלא יהיה מצב אחר. אז יש לנו פה מין מצב של התנגשות פנימית כי הגדרה ירוק אני יכול לתת לך באזור של מר אליאס הרבה מאד שטחים. יש שם בעלות ערבית, יש שם בעלות כנסיה אז ההגדרות חם ירוק כדי שלא יבקשו שם זכויות בניה. אז זה הופך לירוק ואנחנו לא אוהבים לשמוע את ההגדרה הזו עד שלא יהיה פתרון בענין הבעלות.

אהוד תייר: אני רוצה לסכם את תנושא של האזור הדרומי. האזור הדרומי חוא קטן משמעותית מהאזור הצפוני למרות שהוא מהווה המשך מאד הגיוני של תוספת לירושלים מאד מאד הגיוני. אנחנו מדברים על סדר גודל של 6800

דונם עם פוטנציאל יחידות, תוספת יחידות דיור של 5900 יחידות דיור. היום יש סך הכל 300. עכשיו כשאנחנו מדברים על החמשת אלפים אמרנו אנחנו כוללים גם את זה. סביר מאד להניח שאם הקטעים האלה יורדים אז הפוטנציאל הוא יותר קטן. אם אתם רוצים יש כאן בחוברת

מר קוברסקי: כלומר אתם מגיעים ביחד בשטחים האלה שהצגת 22 23 אלף.

אהוד תייר: אנחנו מגיעים בסך הכל

מר קוברסקי: 22 23 אלף יחידות דיור לפי החשבון שאני מנחל. 17 ועוד 6 5. 22 23 אלף.

אהוד תייר: אגב לא התייחסתי לאזור הזה מה שאנחנו קוראים לו אזור מערב זה 2550 יחידות דיור.

אני מוכרח לציין זה למעשה מה שמאפיין את השטח. זאת אומרת מה שאנחנו רואים זה אזור צפוני, אזור דרומי שיש לו להערכתי גם כן שייכות ברורה, וזיקה ברורה לירושלים ונתנו לכם פחות או יותר את התוספת. אני מוכרח עוד שני מילים לדבר על הנושא של הצד של הפיתוח נושא הפיתוח.

אנחנו בדקנו את נושא הפיתוח במבשרת חשבנו שצריך סדר גודל של 14 מיליון ש"ח יהיה תוספת של על מנת לעשות העלאת רמה של פיתוח בתוך מבשרת. יש מסמך נוסף שבו אני מדבר שהוא 126 מיליון ואיזה מסמך שהוא בא ואומר מה ההשקעות תדרושות על מנת להגיע לאיזה שהוא פיתוח של כל השטח. לא צריך להתיחס אליו במשמעות שמחר אנחנו באים לבקש ממדינת ישראל 120 מיליון ש"ח על מנת לפתח את הדבר הזה. ככה צריך להסתכל על הדברים.

מר קוברסקי: יש לי שאלה. אתה הצגת לפנינו שטח תוספתי עתידי רצוי. והיה מועיל לדעתי אם חיינו יכולים לראות איזה מסמך אינטגרטיבי של הקיים והנוסף מצד אחד ואיזה רמיזות לא כניסה לפרטים על ההשפעות שיהיו אם יצורפו השטחים האלה על מרכז העיר. מפני שהרי אי אפשר לדבר על תוספת ובזה לחשוב שהענין, נניח שמישהו אישר לכם את זה. בזה עוד לא ננקטות שום עמדה. אבל דרוש לנו איזה רמיזה כלשהי איך צירופים כאלה ישפיעו על מרכז העיר. כי זאת בעיה

אהוד תייר: זה נכון מה שאתה אומר נייר יוצג. ואני מוכרח כאן להוסיף כמה דברים. נייר מציג אבל אני מוכרח בכל אופן להגיד זה לא נושא שלא חשבנו עליו.

מר קוברסקי: אני לא אמרתי שלא חשבתם עליו.

אהוד תייר: באופן כללי רק שתדעו כשאנחנו התיחסנו לשטח הזה כאל הרחבת ירושלים זה מפני שאמרו לנו צריך לקחת את זה בחשבון. אם חיו אומרים

לנו תעשו מה שאתם רוצים היינו הולכים מסביב לירושלים ומחפשים את השטחים האופטימלים ויתכן שהיינו מקבלים איזה שהם. סביר מאד להניח שהיינו מקבלים תוצאות אחרות. אני אומר כל הזמן אסור להגיד את זה רשמי לא לפרוטוקול שהשטח הצפוני יותר טוב מהשטח הזה אבל זה לא רלוונטי בכלל. לכן אנחנו מתיחסים לשטח הזה. זה מה שרלוונטי לגבינו, זה האפשרויות שלו, כך אנחנו רואים את האפשרויות שלו וכך אנחנו בחנו אותו. תבעיה שלנו היתה איפה להעביר את הגבול. אבל זה לא אומר שלא היתה התיחסות זאת אומרת אם אנחנו נבוא ותשים לב אתה לא ראית כאן מסחר, לא ראית כאן אזורי משרדים. לא ראית כאן שימושים שהם אופייניים למרכז העיר. זאת אומרת אנחנו רואים כאן שימושים שהם מופיעים בפנצריה זאת אומרת מגורים, ומגורים איכותיים וברמה תשימו לב לצפיפויות שהנחנו. לא הנחנו צפיפויות גדולות. אנחנו רואים כאן תעשיה ואנחנו רואים נופש. ואנחנו רואים דברים שהם אופיינים לשימוש פריפריאלי ומוסדות. מוסדות אני אומר לך, מוסדות הייתי רוצה לראות במרכז העיר זו האמת. גם מוסדות גדולים הייתי רוצה לראות. אין אין שטח מה לעשות! אז היות ואין שטח אנחנו אומרים את זה אנחנו נפתור במקום הזה זה כאילוץ. אנחנו רואים את הריכוז בירושלים, אם אתה מדבר על 26 אלף 30 אלף יחידות דיור אתה מדבר על תוספת של 100 אלף נפש. תוספת 100 אלף נפש לירושלים זה אומר עוד 600 אלף

<u>מר קוברסקי</u>: אבל השפעתם על כלל על שרותים כלל עירוניים.

<u>אתוד תייר</u>: יש לזה מסמך שצריך לבדוק אותו מה זה אומר שרותים כלל עירוניים. אבל בסך הכל מבחינת הכוח הכלכלי שלה זה עדיין מחייב שאנחנו את הדגש ניתן על פיתוח מרכז העיר. זאת אומרת אנחנו לא רואים אפשרות שבגלל תוספת כזו המרכז פתאום יתפצל או יקרה לו משהו אחר בגלל סיבות של נוחיות. אנחנו להיפך אנחנו רואים גישה יצירת גישה מהירה מאזור הזה למרכז העיר. לכן אנחנו היום לא נותנים בכבישים, לחצות כבישים מהירים שאנחנו מדברים עליהם ככבישי כניסה לעיר אנחנו ממשיכים לתכנן אותם ואנחנו ברגע שנגיע לביצוע נבצע אותם ושנתחבר אליהם כצירי גישה מהירה לתוך העיר. אנחנו רוצים שמרכז העיר ירושלים תהיה לו גישה נוחה, הרבה חניה ושימושי קרקע אינטנסיביים עד כמה שאפשר של מסחר ושימושים שמתאימים למרכז העיר. אנחנו מתנגדים בכל פורום שבכלל קרית הממשלה תתפתח ב-15 20 השנה הקרובות. אנחנו חושבים שזה לא טוב לחם. אנחנו לא רוצים לבטל את קרית הממשלה חס וחלילה באיזה שהוא שלב זה חשוב שהיא

תחיה אבל היום בתקופה הקרובה מרשים שמשרדי הממשלה יעברו מקרית הממשלה למרכז העיר.

מר קולק: יש דברים השלכות של כל מיני דברים שאנחנו כלל לא לוקחים בחשבון. למשל אתן לך פרט קטן. יש לנו עליה רוסית קטנה מאד לעת עתה. אנחנו חמצאנו איזה כרטיס משולב למוסדות ואנחנו נותנים את זה לעולים בחצי המחיר. יש בה 1500 כרטיסים על ידי עליה הרוסית הקטנה שנרכשו לזה. הצרכים של תרבות למשל של האוכלוסיה הזאת כלל לא לקחנו בחשבון עדיין.אז יש לנו יום תיאטרון אחד אולי נצטרך עוד שלושה אתה מבין? אלו הן התשלכות שהיום אנחנו לא לוקחים בחשבון כלל אבל זה יתברר לנו במשך הזמן. ואנחנו בתכנון הזה לא לוקחים את זה בחשבון אבל ברור לי שלמרכז העיר יופיעו דרישות שכלל לא חלמנו עליהם.

יהודה לוי: אני רציתי לחוסיף שני דברים. בהמשך למה שאהוד אמר היום יש אוכלוסיה של קרוב ל-25 אלף נפש שבמזרח זה מעלה אדומים, בצפון זה גבעת זאב ובית אל ובדרום תקוע ואפרת שמונה היום לדעתי כ-15 אלף יחידות דיור שנשענת כולה על ירושלים. אם מהאוכלוסיה אני לא אגזים אם אני אגיד לך היא שווה בגודלה תוך כמה שנים לאוכלוסיה שתוכל לאכלס את השטח הזה ומחוץ לגבולות ירושלים ובעצם אתה יכול לבוא ולהגיד שמע האוכלוסיה חזאת גם כן פונעת במרכז העיר אבל היא קיימת והיא גודלת זה אחד. שניים - אנחנו עשינו סקר

מר קולק: היא לא פונעת היא תעמיד דרישות למרכז העיר.

מר קוברסקי: היא יוצרת בעיות.

יהודה לוי: טדי אגיד לך מה יש תזה שפרופסור שחר מצטט אותה שאומר לא רק מה שאתה לא עושה במרכז העיר אלא מה שאתה עושה מחוץ למרכז העיר משפיע על מרכז העיר. אז זה ברור. אז אני בא ואומר העשיה שנהפכה, לכן אני בא ואומר שמע ירושלים זה נקודה שרציתי להגדיר אותה. דבר שני רציתי להגיד אנחנו אם חשבנו שתוך 10 שנים נגמור את המלאי הקרקעות בצפון העיר ובמערבה ואולי יש לנו קצת בדרום אני חושב שהעסק הזה יכול להגמר תוך 5 שנים לאור זרוז התוכניות האיכלוס המאסיבי וכדומה. זה נקודה שניה.

הנקודה השלישית אני חושב שאנחנו עשינו לעצמנו עוול שלא פירסמנו את הדו"ח האחרון על הרגלי צריכה של ירושלמים שעשתה מחלקת מהנדס העיר שהיא קבעה שלוש נקודות עיקריות ואני מציע ומבקש להעביר את זה לפרופסור שחר לקוברסקי ולמי שנניח מאד

מר קוברסקי: חברי הועדה.

יהודה לוי: חברי הועדה. מה אומר בעצם הדו"ח הזה על הרגלי הצריכה. אומר 5 נקודות עיקריות. אומר עדיין המכולת היא חדבר הפנימי השכונתי, עדיין 60% מאוכלוסית העיר לגבי ריחוט, לגבי ביגוד, לגבי הנחלה הולכים למרכז העיר. אומר עדיין בשר ירקות וכדי כ-60% מהאוכלוסיה הולכת לאזור שוק מחנה יחודה וחדבר הכי מפתיע ש-20% מאוכלוסית ירושלים המבוססת קונה ביגוד וחנעלה וריהוט בתל אביב. אבל יש דו"ח מפורט על כל הדברים, 20% מכוח הקניה. זאת אומרת אם מישהו יבוא ואני מסכים עם כולם שצריך עבודח במרכז העיר אני לא חושב, אני הערתי את התערות האלה בעקבות השאלה שלך כדי להראות את האיזון בין זה לזה.

אהוד תייר: אנחנו פשוט באים ואומרים אנחנו לא רואים בשטח הזה בפיתוח כאן משיכת מרכז כובד מערבה. ואם הייתם יודעים אני לא רוצה עכשיו להתחיל להכנס לכל בעיות במרכז העיר שכולם יודעים אותם אבל זה רק מראה עד כמח אנחנו נכנסים חיום לזח. אבל אני מבקש עכשיו שיורם יוסיף את כל החיבט המשפטי גם יתיחס לחלק מהשאלות.

מר קוברסקי: לפני כן קודם כל אנחנו צריכים להודות לאהוד תייר על ההצגח המשלימח להצגה הפותחת. ובאמת זה עבודה יפה. וגם הצגה שהיא תרמה לנו חרבח מאד ואנחנו מודים לך על זח.

מר בר סלע: אני ברשותכם יהיו לי מספר הערות או מספר נקודות שאני רוצה להדגיש אותם בשביל ליצור אולי את הפרופורציה הנכונה של הצגת התמונה כאן. והייתי מבקש קודם כל להדגיש שני מאפיינים של ירושלים שהם צריכים להיות בתשתית הראיה שהועדה או שאנחנו מחליטים והועדה צריכה לראות את זה. חדבר האחד הוא ירושלים בנויה שכונות שכונות זח גם אמת משפטית. זה לא רק אמת חברתית תיכנונית. יתכן מאד והיסוד של זה הוא ברובעים של העיר העתיקה אבל גם היציאה של ירושלים מעבר לחומות של המשפחות או של הקבוצות והחקדשים שימרו את המבנח השכונתי של ירושלים וגם הבניה הממלכתית המואצת אחרי 67 שהוסיפה את גילח ואת רמות שמרה על האופי השכונתי. רמות היום ב-1990 לא כל כך מזמן רמות איננה דומה לגילה. וגילה איננה דומה לתלפיות מזרח. שלא לדבר על השכונות הצפוניות של ירושלים. וכל כך למח אני מדגיש את הדבר הזחז גם הפוטנציאל שאנחנו הצגנו בפניכם כאן מתיחס לפניח מערבה כתפיסה שכונתית וכשחם שחשכונות של ירושלים לא פגעו ולא העבירו את מרכז הכובד של ירושלים למקומות אחרים ואם יש משהו שיש שיעביר את מרכז חכובד אז זה מבנח תכנוני שידגיש מרכזי כובד שונים אבל לא שכונות. כלומר כל התפיסה שאנחנו

מציגים בפניה מערבה לא צריכה ואפילו איננה אמורה או החיפך יותר, אמורה לשמר את האופי השכונתי ואמורת להעתיק את מרכזי הכובד מירושלים. הדבר הזה מתאזן ואנחנו צריכים להדגיש את זה מהנדס העיר יצא מתוך הנחה שכולם מכירים כאן את המאמץ הגדול המושקע בתקופה העכשווית לחיזוק מרכז העיר. צריך לראות את הדבר יחד כתנועה משולבת. עיריית ירושלים ביחד עם הגופים הממלכתיים יחד עם משרד השיכון עושים היום מאמצים מתוכננים משולבים לחיזוק מרכז העיר. כל הפניה שלנו מערבה זה מה שאני בא להדגיש כאן לא תיצור שום שינוי במרכז הכובד בראיה שאנחנו מציגים אותה לפניכם.

<u>מר קיברסקי</u>: זה מה שאמרת נכון אבל יש אני מדבר כירושלמי עכשיו אם אני לוקח למעלה מ-50 שנה שאני חי בעיר אז ואני לוקח את מרכז העיר אתה חש בו בעליל במופגן את התידוד תחיים וקצב החיים של מרכז העיר במישורים חברתיים ותרבותיים. אתה לא חש בו שום תמורה לאורך כל התקופה הזאת בנושאים מסחריים וכלכליים. זאת דעתי כמתרשם לא כבעל מקצוע. להיפך הייתי אומר בכמה דברים אתה רואה גם את ביטויי העוני של העיר הזאת במעמדו של מרכז העיר כמבטא עוצמה כלכלית. זה אתה מרגיש כמציאות מיד. אם אני לוקח את המשולש יפו גיורגי בן יהודה אז אתה עובר במדרחוב ואתה נתנח מחיים שוקקים. זה אתה רואה בעליל. אבל כשאתה עובר ואתה רואה חלון ראווה ליד חלון ראווה אתה רואה תופעה מתגברת ונמשכת של פיתולוגיה, ופאפלוגיה, ופיצרלוגיה, וגיטרלוגיה ואתה לא רואה במרכז העיר את ביטויי החיים האינטנסיביים הכלכליים שאתה רואה אותם אפילו בערים בינוניות בישראל. זאת מציאות שצריך לזכור אותה. עכשיו יתכן שצירוף כזה אם יהיה בעתיד ותוספת אוכלוסיה אדירה כזאת היא צריכה להיות במחשבת הראיה כמו שאתה דיברת על שעת כושר למשיכת עולים זה יכול להיות הזדמנות חד משמעית לטק-אוף במובן של מרכז העיר כמוקד כלכלי גם. אני מעיר הערה לא כאיש מקצוע אלא כאדם חש עיר.

<u>מר קולק</u>: הממשלה הכשילה אותנו בכל מיני דברים. באופן מיוחד זה היה נכון בתקופת שרף. אסרו לבנות באופן מוחלט בנייני משרדים. כי שמו את הדגש על דברים אחרים. זה מתחיל להשתנות תתאר לך את מרכז העיר עם עוד 20 30 מבני משרדים, עם כל העורכי דין וכל האדריכלים וכל החברות שבינתיים זה יהיה לנו קשה מאד אבל אנחנו נבצע את זה בינתיים מצאו את מקומם בתלפיות וברחביה וכו' לעבור למרכז העיר. העורך דין שירד אחרי עבודה יכנס לחנות לקנות משהו, זה עיכב את ההתפתחות של המרכז. וזה היה בעוכרינו ואנחנו לחמנו נגד זה ולא הצלחנו. אבל זה במידה מסוימת היה

מכה למרכז העיר. אם אנחנו היום עומדים לפני אינני יודע, אולי אהוד יודע כמה מבני משרדים כרגע או בבניה או בתכנון במרכז העיר אז תוך שנה שנתיים יראו את השינוי בעניין זה באופן יסודי. וזה דבר שצריך לקחת אותו בחשבון.

<u>מר קוברסקי</u>: אני מודה על התשלמה אבל אני הייתי רוצה לתת חבהרח משלימה לדברי. זה דבר טוב. אבל הייתי חושב שצריך להוסיף לזה את ענין המסחר כיוון שחיים כלכליים, כי המשרד הנסגר בלילה במרכז העיר יש לו גם כן השפעה מחזירה לא חיובית. מי שמכיר את זה בלונדון במקומות מסוימים וכדומה. מתחיל להיות מת. לעומת זה שילוב של קצת מגורים, כלומר הענין הזה שהעיר צריכה להיות זחירה שלא יהיו חלונות קבועים לאורך חבנינים הגדולים האלה ומסחר עם תאורת חלונות ראווה, עם הרגלי קניה גם בלילה חם חלק גם מקצב החיים לזה התכוונתי כשהוספתי אבל זה לא סותר את מה שנאמר.

<u>בר סלע</u>: יש לי רק הערה. אני מבקש להפנות את תשומת לב הועדה לכמה נקודות אחת אמרתי בתחילת דברי. כי אולי אתם תקוה שאני כבר סיימתי.
אני ביקשתי להדגיש את הנקודה הזאת של השכונות ואני מודה להערה של חיוי"ר כי אני חושב שמההערה הזאת אפשר לבנות. שבפעולה נכונה אפשר וצריך לחזק את מרכז העיר. העובדה שאנחנו הולכים מערבה איננה בהכרח ואפילו לא בפוטנציאל צריכה ללמד על העתקת מרכז הכובד. זה הדבר שרציתי לחדגיש. נכון צריך לעשות. אני חושב שהעיריה עושה ואני חושב שאתם תראו את זה בתקופה מאד קרובה. אני אמרתי את זה כי אני חושב לדוגמא העיוות שקרה בתלפיות שאזור התעשיה הפך לחיות גם לאזור מסחרי חוא אולי השפיע על מרכז העיר לא השכונות. גילה לא השפיעה על מרכז חעיר. אדרבא גילה יכולה היתה לחזק. כי בגילה נוצרו מרכזים, אותה חנות מכולת שדיברו עליה. מרכזים באמת לשרת את השכונה אבל לא מעבר לדבר הזה. כלומר אפשר וצריך לחזק את מרכז העיר הבניה מערבה לא.
חנקודה השניה שאני ביקשתי להדגיש באיפיונה של ירושלים חיא שירושלים מתוכננת מאז תוכנית המתאר המנדטוררית ועד היום הזח שאין בניה בעמקים העמקים נשארים פתוחים. והבניה היא רק ברכסים מעל קו גובה מסוים למסתכל על ירושלים מלמעלה ניראה בערך 50% מירושלים חם שטחים ירוקים. לכן אסור להיות מוטעים מהעובדה שירושלים נראית מלמעלה או מהתוכנית מחמפה כעיר לא צפופה. או כעיר בזורה. זה יחודה. זה חינה של ירושלים ואסור למלא אותה. כלומר אסור להיות מוטעים מזח שירושלים כאילו יש בח פוטנציאל הבאתי את הר הבית כדוגמא האבסורדית אבל יש עמקים היום

חושבים שחלק מהעמקים האלה יצילו את העיר מבחינת העברת תנועה. ואני לא נכנס עכשיו לויכוח אם באמת צריך את כל הכביש או לא אבל לבטח הבניה הצפופה של ירושלים מגיעה לכלל גמר מבלי כמובן שהעיר תהיה צפופה וזה יחודה של ירושלים גם בגלל המבנה האוביקטיבי וזה חועדה צריכה לזכור את הדבר הזה וזה גם ישליך על אותם אזורים במידה ויסופחו גם כן הם ימשיכו לשאת אותו אופי. בעמקים לא יהיה הבינוי.הבינוי הוא כמו שאני אומר מראה הרבה מאד שטחים ירוקים. מכאן אני רוצה להעיר שתי הערות. 1. כאשר מסתכלים ממעוף הציפור והבוקר ראיתם את הדבר הזה, זה כמו שאמר מהנדס העיר לו אני הייתי אובייקטיבי לבחור לי לאן היתה ירושלים צריכה להתפתח מבחינת פוטנציאל הפיתוח האורבאני הטבעי אז יתכן מאד שהשטחים הצפוניים מתאימים יותר. יתכן מאד שהשטחים המזרחיים שטחי המדבר הם טבעיים יותר לבניה צפופה עירונית. אבל יש לנו נתון אוביקטיבי וזה שחועדה הזאת פועלת מכוח פקודת העיריות שהיא חלה במדינת ישראל מבלי להכנס לאסוציות הפוליטיות אז היא פשוט עובדה שאנחנו לוקחים את זה מקו ירושלים ואין לנו לא צפונה לא דרומה לא מזרחה אלא מערבה. לכן אנחנו מערבה ולפני שאני אגע בענין של ההליכה מערבה אני אחזור רגע אחד.

לדעתי אתם כועדה אסור לכם להתעלם מהתופעה הטבעית הזאת למשל של צפון. אנחנו מצביעים לכם על אותו שטח שמסומן שם אם אינני טועה כמספר שמונה כפוטנציאל הטבעי שהוא התחבר עם רמות. אבל מוכרח לחיות מערכת התאמה תיכנונית בינינו לבין יהודה ושומרון. ואתם צריכים לדעתי להעיר. יתכן מאד שגם אנחנו נביא לכם או לא נביא לכם אנחנו נשקול את הדבר הזה איזה שחוא נייר רעיוני. אבל בודאי צריך יהיה ליצור איזה שהיא מערכת תיאומית כאשר אנחנו פה כבר אומרים לכם מספר 8 הוא לא סתם מערכת תיאומי

<u>מר קוברסקי</u>: אני פה אכנס בהערה. בטרם פרישתי מתפקידי כשהטיל עלי ראש הממשלה דאז פרס לעמוד בראש ועדת ירושלים והגשנו את הדו"ח שמה ישנם מספר המלצות בכיוון זה שאתה מזכיר אותם שצריך היה להמשיך לפתח מסמכי רקע והחלטה בכל נקודה שהוזכרה שם ואני אתן דוגמא. היה מדובר על כך שנציג ירושלים ישב כמשקיף או כמשתתף או בכל הגדרה אחרת בועדת התיכנון שיושבת שם. כתוב שם רק פשוט לא עשו את זה ואני חושב שבענין זה יש איזה שהיא מין שביעות רצון ואני בודאי מרוצה שכתוצאה מהועדה הוקמה רשות הפיתוח והחוק שנחקק וגם בוצעה אינטגרציה של מערכות חינוך ברמת מחוז וברמה מקומית ואלה דברים חשובים. אבל אלה היו דברים למשל הענין הזה של האינטגרציה בחינוך היתה הערת שוליים שם ודוקא היא נלקחה

ונעשתה מחר. לא היה המשך לדעתי למספר ניכר של נקודות שהומלצו ואושרו וחיו צריכים צוותים להמשיך לעבוד עליהם. ועברו מאז קרוב ל-4 שנים אני רוצה לומר וחבל. אני מציע לעיריית ירושלים זה מעבר לדיון הועדה לקחת ולעבור על החומר ולדאוג להחיות את הענין. במפורש היה מדובר שם על מספר תיאומים ועל ההשפעות התדדיות שהיא לא נגזרת בקו טכני שמעבירים אותו.

אהוד תייר: אני רק רוצה להעיר שעכשיו אנחנו יזמנו מחלך של תוכנית מטרופליטנית לעיר ואנחנו מצליחים איכשהו לרכז את יוייש משרד הפנים ומשרד השיכון.

בר סלע: לכן כאשר אנחנו הסתכלנו עם מינוי חועדה ואני תיכף אומר משהו לענין שבתפקידי הועדה. הסתכלנו כמו שאמרתי מערבה ואז על פי שלוש או שלושה עקרונות קבענו את השטח שאנחנו מציעים האחד זה תוואי הקרקע, זה קו הגובה זה מה שחינחה אותנו בגבול המערבי. הדבר השני זה התיחסנו לשיפועים אמרנו מעבר לשיפוע מסוים אין פיתוח. שיפוע של 30 או 35%. וחנקודה האחרונה תא גודל מינימלי. כלומר אם נוצרו לנו בתנאים תאובייקטיבים 50 דונם לא הצענו אותם פה כפיתוח. אמרנו קו גודל מינימלי, שטח תא שטח מינימלי של 200 דונם. לכן מה שאתם רואים כאן אסור בשום אופן להתיחס לזח כאיזה שהוא מניפסט או פרופוזיציה תיכנונית זה פשוט על פי אותם עקרונות של קוי גובה, של תאי שטח מינמלים ושל שיפועים אנחנו צבענו ואמרנו זה בפוטנציאל. ולמה אני אומר את הדבר הזח? לא כל יום ממנים ועדה לגבולות של עיר ובודאי לא של בירת ישראל. הפער של הזמן בין צרוף שטח להליך התכנוני שלו הוא ענקי. אתם צריכים לראות את עצמכם כקובעי גבולות ירושלים ל-50 השנים הבאות משום שאם אנחנו אומרים על שטח מסוים נניח שזה פוטנציאל לבינוי כזה או אחר יש חיום תוכנית מיתאר מחוזית שלא ראתה את גבולות ירושלים ככה. זה יהיה צריך לשנות אלמנטים בתוכנית המתאר המחוזית. יש פה קרקעות חקלאיות שצריך יחיח לשנות או לא לשנות. יש תוכנית מתאר שצריך יהיה לשנות אנחנו יודעים אם אני אקח את דרום מערב העיר אז אני אומר אופטימי אם אני אומר שזה בערך תהליך של 15 שנים. אני עוד זוכר בתקופתי ביעוץ המשפטי בעיריה שדיברו על כל מיני דברים. זה תהליך של 15 שנה וחיום אנחנו נמצאים בחתנגדויות והקניון אחרי שאושר ואחרי חכל פתאום יושבים אנשים ואומרים רגע רוצים לחשוב. זה אחרי ש-15 שנים מענים את הנייר נאמר שלא לדבר על בני האדם. לכן הפער בין

קהל: לא בנו לכן מפסיקים לחשוב.

בר סלע: זה החלק התכנוני לכן מה שאני אומר החלק התכנוני הוא חלק שימשך בין 15 ל-25 שנה על אותם דברים שהם יבואו למימוש מיידי. לכן לא צריך לראות לא רק את זה כפוטנציאל תכנוני אלא צריך לראות את המקום הזה כאפשרויות של פיתוח כאשר החלק התכנוני הוא חלק מתמשך וארוך ולכן צריך היום כשמתייחסים לגבולות להתייחס להחלטה שלמעשה יהיה לה השפעה עד, אני בכוונה אומר 50 שנה זה לא השפעה להיום ולא ל-10 השנים הקרובות אלא חרבה מעבר לדבר הזה. לכן אם לכאורה היה מי שיסתכל ואמר רק רגע אחד מדוע הפלגתם כל כך מערבה זה לא כל כך הפלגנו מערבה. כי אחרי החפלגה הזאת התחליך של הנסיעה בשטח והעיבוד של השטח הוא סיפור להרבה הרבה מאד שנים.

פרופסור בן שחר: אני לרגע לוקח את הפרובוקטיבה של היוייר. אנחנו מוכרחים להשאיר לנו קצת זמן לשאלות. אז אני מבקש אם אתה יכול אולי לסיים בכדי שיהיה לנו הזדמנות גם לגבי ההרצאה של אחוד וגם לגבי מה שאתה הצעת.

בר סלע: שלוש דקות. אני רציתי רק לומר שתי נקודות שרציתי לדבר עליהם. אני רק אזכיר מה הם. נשענו על הבטחת אופי הישובים הקיימים ואני אומר כן. האם אפשר להבטיח שהם ישמרו. ואני אומר כן אפשר לחבטיח את זה בשני אופנים (1) אנחנו מצחירים את זה כעמדה של מדיניות של העיריה שזה הכוונה שלנו. בין היתר שהאזורים האלה ישאו את האופי אז אנחנו חושבים שאפשר לחעשיר את ירושלים בשכונות בעלות אופי כפי שהם נמצאות היום. זה מהצד המדיניות אבל מהצד הפורמלי היות וכל שינוי בדבר הזה מצריך שינוי בתוכנית המתאר ובידי שר הפנים הסמכות לאשר או לא לאשר שינויים בתוכניות מתאר אתם כועדה אם תמליצו שצריך לשמר את האופי אתם יכולים לומר לשר הפנים רבותי אתה יכול להשניח לעולם ועד שהאופי ישמר על ידי זה שתשים את ידך על הדופק ואל תתן גם למישחו שיעלה אולי בעוד 50 שנה איזה שהוא רעיון כי באמצעות הסמכות שלך לשנות תוכנית מתאר וזה המטרה בשביל זה יש לשר הפנים בדיוק את הסמכויות האלה שלא לשנות תוכניות מתאר. ומי לנו כקוברסקי שיתמוך בעמדתי. והנקודה האחרונה היא

מר קוברסקי: קוברסקי עדיין לא קבע עמדה.

בר סלע: בסמכויות לעיניני תכנון. סמכויות שר הפנים לתכנון. מי שהיה תחזיק את סמכויות שר הפנים בענין הזה לא סתם. והנקודה האחרונה אנחנו דיברנו על הדמוגרפיה אני לא רוצה להרחיב על זה את הדיבור. רק רוצה לומר ככה: פוטנציאל ההתישבות היהודית העתידית לבד ממה שיתמלא

בירושלים הוא רק בכיוון הזה. ואנחנו צריכים לחיות מאד חרדים לדבר הזה. אחוד אמר משהו וצריך לשים לב למספר הזה. כל לא יהודי אחד אנחנו צריכים שלושה יהודים כדי לשמור על המאזן חדמוגרפי הקיים. אני בכלל לא חושב שזאת צריכה לחיות המטרה שלנו. המטרה שלנו צריכה אולי אפילו להגדיל את המאזן הדמוגרפי. כלומר אנחנו צריכים לפחות שלושה וחצי יהודים או ארבעה יהודים על כל לא יהודי. זה היום בהישג קרה משהו בחודשים האחרונים. אני לא רוצה לדבר עכשיו על העליה. אבל בראיה הפוטנציאל לטווח רחוק צריך לראות את זה וזה הדרך לאשר. תודה רבה.

<u>מר קוברסקי</u>: הועדה צריכה להגיע לנקיטת עמדה בסוף דיוניה ולא בראשיתם. ואנחנו נצטרך לשמוע גורמים רבים נוספים שביקשו להופיע בפניה. מצאתי לנכון לחעיר את ההערה הזאת. אני מודה לבר סלע. יש לנו עוד כמה דקות אפשרי רק להציג שאלות ולא לפתח דיון. אני חושב שיש בזה גם מעלה נקבל בינתיים את הפרוטוקול אז הדיון יהיה יותר פורה בישיבה הבאה. אז מי רוצה להציג שאלות?

<u>עמי בן דור</u>: שתי שאלות בעצם עקביות. אחד - הוזכר מספר פעמים המדרון. האם יש איזה שהוא קו מנחה של הגובה המינמלי או המכסימלי של הוואדי.

<u>אהוד תייר</u>: אמרתי הגובה המינימלי הוא 650 במקום הזה. ולפעמים אנחנו גם זה לא נראה. אני אתן לך דוגמא במקומות גבוהים כמו ברמות קו הגובה המינימלי זה 745. גם אמרתי שאנחנו לא מנצלים

<u>עמי בן דור</u>: עכשיו שאלה שאולי יש בה קצת רקע פוליטי מבחינת פיזור האוכלוסיה אני מבין שישנה מגמה חד משמעית שהאוכלוסיה לא תחדור לתחום האוכלוסיה היהודית. האם יש איזה שהיא מגמה הפוכה שאוכלוסיה יהודית תחדור לתחום האוכלוסיה הערבית.

<u>אהוד תייר</u>: אני לא יכול. תשמע אם שועפת מחר תאושר ויהודי ירצה לגור בין הערבים אז אתה לא יכול למנוע אותו. אבל אין מגמה של פיתוח נאמר שכונות יהודיות בתוך שכונות ערביות. עכשיו אני לא רואה שמישהו במדינת ישראל יפקיע שטח בתוך שועפת ויקים שם פתאום 300 יחידות דיור ליהודים.

<u>בנימין כהן</u>: אבל אתה יכול לראות בפיתוח פיסגת זאב בעצם אוכלוסיה ערבית

<u>אהוד תייר</u>: פיסגת זאב זה שטח של אוכלוסיה של למעלה עשרת אלפים יחידות.

<u>בנימין כהן</u>: אבל היא בסמוך לשועפת.

אהוד תייר: זה כמעט עיר, זה כמו קרית גת.

מר קוברסקי: מישהו רוצה להציג עוד שאלה.

עמי בן דור: האם קיימים היום במצב הקיים איזה שהם ניגודי ערים בין ירושלים והישובים

אהוד תייר: עד עכשיו אין. יש קשר דוקא לערים הערביות לבית לחם למשל יש עכשיו שיתוף בנושא של דיור. של כוונה לנבי רמאללה שלא תממש. ולגבי ערים יהודים, אנחנו חיום מוכנים ליזום תוכנית מטרפוליטנית שאולי בעקבותיה תהיה גם פעולה

קהל: פינוי האשפה נעשה על ידי עירית ירושלים נכון?

אהוד תייר: מבשרת. בלי איגוד ערים אבל בפועל בחסכם חוזי.

דן וינד: יש שיתוף פעולה בין משרד חבינוי והשיכון למשל גבעת זאב בענין השפכים ומעלה אדומים יוזרם לקו ביוב לירושלים. יש שיתוף פעולה בין כח וכח. היום את כל השרותים של מבשרת נותנת ירושלים ביוב. מים נלקחים מחקו של ירושלים. שרותי אשפוז, שרותי קבורה, השרותים ניתנים על ידי ירושלים. בתי ספר תיכוניים מעל כיתה טי במבשרת אז כל זה ניתן ומבשרת מתקרבת ל-2000 יחידות דיור.

פרופסור בן שחר: אני פשוט רוצה קצת הבהרות והשלמות לסקירות שנשמעו כאן. אני קודם כל רוצה להגיד שפח נעשתח עבודה רצינית בהצגת הקייס מצד העיריה. כלפי שתי נקודות מפתח: האחת הצורך של העיר לשטחים נוספים מבחינת פתוח ועתיד ונקודה שניה הניתוח של פוטנציאל של חבניה והפיתוח בחלק המערבי.ואלה שתי נקודות מפתח בעצם בדיון של הועדה כולה. אז אני רוצה להגיד שפה אני מתרשם מהעבודה ומהרצינות שלה.

חסרים לי עוד כמה דברים שהייתי מבקש שבהמשך תתנו את הדעת עליהם נקודה ראשונה מהסיבות שיורם ציין שהועדה הזאת מוגבלת במנדט שלה לטיפול בפרוזדור באותו מגזר מערבה לא משום סיבה תכנונית ולא משום סיבה אורבנית אלא מהמציאות הפוליטית הישראלית אנחנו שמענו את הניתוח של הפוטנציאל של הבניה כאילו האזור הזה היה נמצא בכל מקום אחר על פני המפח. אני מתכוון להגיד חסר לחלוטין כאן ההמשך של הניתוח והוא הקשר של הבניה מערבה עם העיר כולה. ואני לא מדבר רק על מרכז העיר. מרכז העיר זה כמובן בעיה קרדינאלית אבל זה לא רק המרכז. אני אומר הרי התפתחות בשוליים של העיר זה לא המצאה של אתמול כל השכונות החדשות סביב העיר דומות פחות או יותר בהתפתחותן למה שמוצג כאן ואנחנו מכירים היטב את הבעיות של קשר חד כיווני, קשר עם ציר אחד, העדר רשת - יש שורח שלמה של בעיות. אני אומר היה לי חסר מאד העובדה שחדיון שלך נגמר

עם קו חגבול חנוכחי של העיר. ובעצם אין לנו בכלל הבנה או ידיעה איך אתם רואים לא במובן נגיד של פרטי תיכנון אני לא מדבר על מצב סטטורי אלא בתפיסה העקרונית איך אתם רואים את החלק המערבי של העיר משתלב בתוך העיר. אז זו נקודה שהייתי מבקש השלמה.

נקודה שניה - חייתי מבקש לשמוע יותר פרטים על מח שאמרת בסוף שנעשה נסיון כעת לעשות תוכנית מטרופלינית זח חידוש שאני לא מודע לו וחוא מאד מענין. משום שאני רוצה להגיד לך אני רואה בעצם את הפיתוח של מערב חעיר אקביוולנטי לחלוטין למעלח אדומים בצד חשני. זאת אומרת המוזר הוא שבמשך ח-20 חשנים האחרונות העיר צמחה בכל חכוונים צפונח ומזרחה ודרומח בעצם חכיוון המערבה היה כיוון שסמך חכי פחות. והסיבה העיקרית לכך שחגידול היח פרברי מבשרת ציפיות נמוכות, אוכלוסיח ברמח מסוימת לא היתה בניה מאסיבית של משרד השיכון. אני מתכוון להגיד, אני בחחלט רואה את חבניה הזאת מערבה בתור חשלמה של חמערכת המטרופולינית של העיר. חייתי מבקש אם יש אתה אומר בדיון כעת חקרנה של תוכנית מטרופולינית היח חשוב מאד לשמוע מה עמד, מה חנקודות שחסרות.

נקודה שלישית וחיא יותר נוגעת לצד של יורם חייתי רוצח בעצם לחבין מה מפריע להגשמת חפיתוח בכל חכתמים חצחובים והסגולים שישנם שם בלי שינוי חגבול. זאת אומרת אני רוצח לחבין למח אתם קושרים בכלל את חענין של פיתוח האזור הזה עם שינוי גבול ירושלים. למח בעצם אי אפשר לראות מצב שבו מבשרת תעלה את חצפיפויות המתוכננות שלח. אתח דיברת בעצם על חגדלת חצפיפויות ופיתוח מבשרת עד להיקף של שמונת אלפים יחידות דיור. מדוע אי אפשר לראות מצב שבו אורח עמינדב חופכים באופן חדרגתי למועצח מקומית, ועד מקומי, מועצח מקומית לא משנח עושים את אותו חמעבר מצורת ישוב כפרית לצורת ישובית עירונית. אנחנו מכירים את התהליך הזה בחמון מקומות בארץ ומעלים את חצפיפויות ובונים בניח עירונית זאת אומרת השאלח שחסרח לי כאן בשכנוע שאתם מנסים לשכנע אותנו על חצורך בשינוי חגבולות בעקבות חפיתוח הוא מהו חקשר בין שני חדברים האלח שבעיני בשלב זח לא ברור לחלוטין.

נקודה רביעית שחייתי מבקש חסבר מכם להשלמח הוא. מדוע בעצם עצרתם בדמיון בקו חאדום. אני מרגיש שאם יש תשובות טובות לשאלח של איך משפיע חגידול במערב העיר על העיר כולח, איך חגידול במערב העיר מתקשר לתפיסח המטרופולינית של ירושלים. ואיך אתם תשכנעו אותנו שבלי שינוי חגבול אי אפשר לעשות פיתוח עירוני פאסיבי במערב - אם יש תשובות חיוביות לשלושת השאלות האלח אז אני רוצח להגיד שהרגשתי היא שאתם נעצרתם מאד מאד

להופיע לפנינו ואנחנו נאפשר לחם אבל זאת נוכל לעשות במועד יותר מאוחר.

בנימין כהן: מועצת ירושלים!

מר קוברסקי: כן כן. וגם מאחרות.

בנימין כהן: אני מציע שאנחנו את ירושלים נשמע עד הסוף. כולל חברי מועצת העיריה. ואחר כך נתחיל באחרים.

מר קוברסקי: תרשה לי חוצגה לפנינו עמדתה הרשמית של העיריה ועל ידי ראש העיר ועל ידי מי שמיצג את העיר באופן מוסמך. יש דעות יחיד ואני מתאר לעצמי לחברי מועצה ואנחנו נכבד ונשמע אותם

בנימין כהן: ששונות מהדעה הרשמית!

מר קוברסקי: כן בהחלט. לכן אני לא במקרה אמרתי. אנחנו בזה שמענו את ההצגה חרשמית של העיריה. ויש לנו צורך בעוד ישיבה כדי להתדיין ונקבל את הפרוטוקול ונקיים. לאחר מכן נזמין גם למען האיזון את האנשים מצד הכלה, לתתחיל לתת להם אפשרות לומר. כדי שאנחנו לא נכנס לטרנס של הזדהות עם גורם אחד. ואחרי זה אנחנו נעבור שוב לשמיעה ככה אני חושב שזה יהיה גם נכון.

קהל: אם אפשר לבקש לפגישה הבאה חיים שקבוצת חשאלות שהוכנה על ידי הועדה תקבל תשובה לפגישה הבאה. מה שאפשר לתת ומה שהודיעו אפשר גם באומדנים יהיה טוב. בקוים כלליים חרי אנחנו לא עושים פה

מר קוברסקי: אפילו תשובות אוריינטטיביות בשלב ראשון עם שמירת זכות לעצמכם לחזור לזה. תודה רבה.

סוף דיון

משרד הבינוי והשיכון
אגף תכנון ובינוי ערים

23.1.89
שיפוט-ס

לכבוד
ד"ר אהרון לוי
מרכז הועדה לשינוי גבולות שיפוט ירושלים

א.נ.,

הנדון: שינוי גבולות שיפוט ירושלים - נושאים לבדיקה ולהבהרה

להרחבת שטח השיפוט העירוני בהיקף המוצע השלכות רבות על מכלול נושאים עירוניים. אין ספק שתוספת קרקע לפיתוח בקנה מידה המבוקש תגרום ליצירת ישות תיפקודית חדשה, שונה מאוד מהעיר הנוכחית.

הדו"ח שהוכן ביוזמת עירית ירושלים מתמקד בניתוח פוטנציאל הפיתוח של השטח המצורף, אך אין בו התייחסות מספקת למשמעויות ההרחבה על מגמות הפיתוח של העיר עצמה ועל תיפקודה העתידי.

להלן מספר נושאים שבדיקתם תסייע להבהיר את ההשלכות והמשמעויות הנ"ל:

א. שינויים דמוגרפיים - חשוב לבדוק את השלכות ההרחבה על הפריסה העתידית של האוכלוסיה בעיר בתשומת לב לנושאים כגון: סיכוי להגירה סלקטיבית לאזורים החדשים, השינויים הצפויים במרקם העירוני הקיים ומשמעויותיהם (בהתחשב במגמות הגירת האוכלוסיה גם לאזורים מטרופוליטניים שמצפון, מזרח ודרום).

ב. פעילות כלכלית - הצירוף המוצע ימשוך את מרכז הכובד של העיר מערבה. משום כך רצוי לבדוק את השלכותיו על פריסת המסחר בעיר ואת השפעתו על המע"ר ועל מרכזי המשנה.

ג. ניהול עירוני - חשוב לבחון את השלכות ההרחבה על התפקוד המוניציפלי; האם מחיר "סל השירותים" לתושב יעלה או ירד; האם הפריסה החדשה תיצור כפילויות או תשפר את יעילות המערך התיפקודי וכד'.

ד. מוסדות - אין בדו"ח כל ניתוח של הצרכים הפרוגרמטיים של ירושלים בכל הקשור למוסדות לאומיים, מלונאות ותעשיה ועל כן לא ברור על סמך מה נקבעה הפרוגרמה לשטחים החדשים. רצוי להשלים מידע זה.

ה. אלטרנטיבות תכנוניות - הדו"ח מציע אלטרנטיבה אחת בלבד. לא נבדקו במסגרתו אופציות אחרות כגון: צירוף חלק מהשטח או הרכב שונה של שמושי קרקע (יעדים, צפיפויות וכו').

ו. שלביות - אין בדו"ח כל התיחסות לשלבי הפיתוח של השטחים החדשים. חשוב להצביע על השלבים הרצויים לפיתוח השטחים החדשים תוך הערכה, ולו כללית, של העיתוי המשוער למימוש כל שלב.

אני מקוה שהשלמת מידע זה תסייע לחברי הועדה לגבש עמדה מנומקת בנושא חשוב זה.

בכבוד רב,

אדר' סופיה אלדור
מנהלת אגף תכנון ערים

639367

משרד הבינוי והשיכון
אגף תכנון ובינוי ערים

23.1.89
שיפוט-ם

לכבוד
ד"ר אהרון לוי
מרכז הועדה לשינוי גבולות שיפוט ירושלים

א.נ.,

הנדון: שינוי גבולות שיפוט ירושלים - נושאים לבדיקה ולהבהרה

להרחבת שטח השיפוט העירוני בהיקף המוצע השלכות רבות על מכלול נושאים עירוניים. אין ספק שתוספת קרקע לפיתוח בקנה מידה המבוקש תגרום ליצירת ישות תיפקודית חדשה, שונה מאוד מהעיר הנוכחית.

הדו"ח שהוכן ביוזמת עירית ירושלים מתמקד בניתוח פוטנציאל הפיתוח של השטח המצורף, אך אין בו התייחסות מספקת למשמעויות ההרחבה על מגמות הפיתוח של העיר עצמה ועל תיפקודה העתידי.

להלן מספר נושאים שבדיקתם תסייע להבהיר את ההשלכות והמשמעויות הנ"ל:

א. שינויים דמוגרפיים - חשוב לבדוק את השלכות ההרחבה על הפריסה העתידית של האוכלוסיה בעיר בתשומת לב לנושאים כגון: סיכוי להגירה סלקטיבית לאזורים החדשים, השינויים הצפויים במרקם העירוני הקיים ומשמעויותיהם (בהתחשב במגמות הגירת האוכלוסיה גם לאזורים מטרופוליטניים שמצפון, מזרח ודרום).

ב. פעילות כלכלית - הצירוף המוצע ימשוך את מרכז הכובד של העיר מערבה. משום כך רצוי לבדוק את השלכותיו על פריסת המסחר בעיר ואת השפעתו על המע"ר ועל מרכזי המשנה.

ג. ניהול עירוני - חשוב לבחון את השלכות ההרחבה על התפקוד המוניציפלי: האם מחיר "סל השירותים" לתושב יעלה או ירד; האם הפריסה החדשה תיצור כפילויות או תשפר את יעילות המערך התיפקודי וכד'.

ד. מוסדות - אין בדו"ח כל ניתוח של הצרכים הפרוגרמטיים של ירושלים בכל הקשור למוסדות לאומיים, מלונאות ותעשיה ועל כן לא ברור על סמך מה נקבעה הפרוגרמה לשטחים החדשים. רצוי להשלים מידע זה.

ה. אלטרנטיבות תכנוניות - הדו"ח מציע אלטרנטיבה אחת בלבד. לא נבדקו במסגרתו אופציות אחרות כגון: צירוף חלק מהשטח או הרכב שונה של שמושי קרקע (יעדים, צפיפויות וכו').

ו. שלביות - אין בדו"ח כל התיחסות לשלבי הפיתוח של השטחים החדשים. חשוב להצביע על השלבים הרצויים לפיתוח השטחים החדשים תוך הערכה, ולו כללית, של העיתוי המשוער למימוש כל שלב.

אני מקוה שהשלמת מידע זה תסייע לחברי הועדה לגבש עמדה מגומלת בנושא חשוב זה.

בכבוד רב,

אדר' סופיה אלדור
מנהלת אגף תכנון ערים

מ ד י נ ת י ש ר א ל

משרד הבינוי והשיכון
מחוז ירושלים

תאריך: כב' בכסלו התש"נ
20 בדצמבר 1989

אל:
גב' אורה בן שלום
לשכת המנכ"ל

הנדון: שאילתא מס' 1505 של ח"כ רפאל איתן.

להלן הערותי כבקשתכם.

רקע.
משרד הפנים הקים ועדת חקירה בראשות מר קוברסקי לבדיקת הרחבת תחום השיפוט של ירושלים על פני שטח רחב הכולל את מבשרת, מוצא, בית זית, אורה, עמינדב.

בועדה מכהנת סופיה אלדור, מנהלת אגף בינוי ערים. התוכנית של עירית ירושלים, מוכרת למשרד.

אגף בינוי ערים והמחוז הגישו למנכ"ל המלצה המצ"ב להתנגד לתוכנית.

לשאלות, הריני להמליץ להשיב:-

שאלה 1. כן.

שאלה 2. לא.

ב ב ר כ ה,

שמריהו כהן
מנהל המחוז

העתק:
מר עמוס אונגר - מנכ"ל משהב"ש
✓ גב' סופיה אלדור - מנהלת אגף בינוי ערים
גב' צ. אפרתי - מנהלת מחלקה (פרוגרמות ופיתוח)

מ ד י נ ת י ש ר א ל

משרד הבינוי והשיכון
מחוז ירושלים

תאריך: כ"ח בחשון תש"נ
26 בנוב' 1989

<u>סיכום ישיבה בענין הרחבת תחום שיפוט ירושלים</u>
<u>מיום 22.11.89</u>

השתתפו: סופיה אלדור, צ.אפרתי, א.ברזקי, ה.כץ, ב.וייל

<u>רקע</u>

ב- 10.2.88 מונתה ע"י שר הפנים ועדת חקירה לבדיקת הרחבת תחום שיפוט ירושלים. בועדה משתתפת סופיה אלדור. המשרד לא גיבש, עד היום, עמדה בנדון.

<u>סוכם</u>

1. משרד השיכון פעל בירושלים ובמטרופולין עפ"י מדיניות הממשלה בהיקף גדול. בדיקת המשמעויות וההשלכות של הרחבת תחום השיפוט מערבה, מחייבת עמדה רשמית של המשרד.

2. האגף לבינוי ערים ומחוז ירושלים שוללים את ההצעה להרחבת תחום השיפוט מערבה הכולל 5 ישובים: מבשרת ציון, מוצא, בית זית, אורה ועמינדב, בשטח של 30,330 דונם. יש להתנגד להצעה זו.

2/..

3. הנימוקים העיקריים לשלילת ההצעה:

- פגיעה בעיצוב גבולות העיר שטרם גובשו מאז 67;
- שינויים תכופים מדי בגבולות העיר בתוך 20 שנה
- הכללת 4 ישובים כפריים - חקלאיים בתחומי העיר;
- מעמסה כספית על תקציב המדינה להעלאת רמת השירותים בשטח המסופח;
- הגדלת הנטל על תושבי ירושלים;
- החלשת המאמץ לחיזוק איחוד העיר והפעילות במזרחה;
- עיתוי פוליטי שלילי על רקע האינתיפאדה.

4. עמדה זו תובא לאשור המנכ"ל ובהתאם לאישור יכין צוות משותף של האגף לבינוי ערים והמחוז.

רשם: שמריהו כהן

<u>תפוצה:</u>

מר עמוס אונגר - מנכ"ל משהב"ש
נוכחים

מדינת ישראל

♠ועדת החקירה לגבולות עירית ירושלים♠

דואר נבנס
10 -06- 1990
אגף תכנון וביגוי ערים

ירושלים, י"א ביון התש"ן
4 ביוני 1990

לכבוד

1. מר חיים קוברסקי - יו"ר
2. גב' סופיה אלדור - חברה
3. פרופ' דניאל אלעזר - חבר
4. מר עמיחי בן דרור - חבר
5. מר יהושע הלרסן - חבר
6. מר בנימין כהן - חבר
7. ד"ר אהרון לוי - חבר - מרכז
8. פרופ' אריה שחר - חבר

שלום רב,

הנדון: ישיבות ועדת החקירה

בהמשך לישיבות הועדה אשר התקיימה ביום ה' 24.5.90 סוכם על דעת המשתתפים כי הישיבות הבאות של הועדה יתקיימו בתאריכים הבאים:

1). יום ה' כ"א בסיון התש"ן, **14/6/90 בין השעות 8:30 - 12:00.**

2). יום ה' י"ב תמוז התש"ן , 5/7/90 בין השעות **8:30 - 12:00.**

3). יום ה' ד' באב התש"ן, 26/7/90 בין השעות 8:30 - 12:00.

על סדר היום של הישיבות הנ"ל תבוא הודעה נפרדת.

אנא רישמו לפניכם.

בכבוד רב,

~~אנה חיה~~
מזכירת ועדת החקירה

העתק:
ד"ר מרים גבאי , משרד הפנים
גב' דורון רכלבסקי, עירית ירושלים
ד"ר מילכה דוניחין, סבשרת צ'ון

נ.ב.
לפי מחברי הועדה אשר יש לו שאלות - הבהרות בקשר לעדים אשר הופיעו ביום ה' 24/5/90 - אנא העבירו אותן בכתב כדי שנוכל לבקש תשובות במרוכז.

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701411
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

משרד הפנים

♠ועדת חקירה לגבולות עירית ירושלים♠

ירושלים: י"ב בסיון התש"ן
5 ביוני 1990

לכבוד
חברי הועדה

הנדון: סדר יום לישיבה של יום ה' 14/6/90.

8:30 - 10:00 - שמיעת נציגי התושבים (על פי הצעת ראש הועדה הקרואה - מר יהושע כהנא).

8:30 - 8:50 - מר רפי בן חיים.

8:50 - 9:10 - מר דוד קירמה.

9:10 - 9:30 - מר יעקב אבימור.

9:30 - 9:50 - מר דודי רחמים.

10:00 -11:00 - אדר' שלמה אהרנסון.

ב ב ר כ ה ,

אנה חזן
מזכירת ועדת החקירה

העתק: מר יהושע כהנא, יו"ר הועדה הממונה - מבשרת ציון.

ת.ד. 6158, ירושלים 91061, קרית בן-גוריון, בנין 2, 02-701458
מס' הפקסימיליה: 02-639368.

TRANSLATORS' חֶבֶר
POOL מקבוצת חבר המתרגמים בע"מ
JERUSALEM 34 BEN YEHUDA St. בן יהודה 34 ירושלים
TEL: 02-234265 טל:

ועדה לחקר גבולות ירושלים
ישיבה מיום - 24.5.90

מגוון שרותי חבר

* רישום פרוטוקולים בועידות, בוררויות, בתי משפט
* הקלטות ופיענוח סרטים וקסטות
* ציוד אור־קולי, הגברת קול, וידיאו, מקרני שקפים ושקופיות
* תרגומים מקצועיים
* הספקת כח אדם מקצועי משרדי ומכני
* הדפסות על מחשב

סניפנו הנוספים

* תל־אביב, 03־5101420 TEL AVIV * חיפה 04־663966 HAIFA
* ראשל"צ 03־9666139 RISHON LE ZION

ועדה לחקר גבולות ירושלים

ישיבה מיום - 24.5.90

חברי הועדה: חיים קוברסקי - יו"ר הועדה
עמי בן דרור - חבר הועדה
ד"ר אהרון לוי - חבר הועדה
ד"ר מרים גבאי - מרכזת הועדה
גב' אנה חזן - מזכירת הועדה

חיים קוברסקי: אני מבין שאתם מייצגי התושבים. אולי קודם כל תציגו את עצמכם כדי ששמותיכם ירשמו. אני אציג את היושבים כאן. עמי בן-דרור - חבר הועדה. ד"ר אהרון לוי - חבר הועדה, מרכז הועדה, ד"ר מרים גבאי, גב' אנה חזן - מזכירת הועדה, ושמי קוברסקי. בבקשה, אדון כהנא רשום בפרוטוקול. אולי תגידו את שמותיכם.

אילקה דולכין, ברזאני אכרם, רחל כהן, חיים כהן, צביקה אמיתי, נידם שמעון, דורון רול. לאה ליכט.

אז אתם ביקשתם את רשות הדיבור, אנחנו היינו רוצים שאחד מכם, שמוסכם על כולכם, יציג את טיעוניכם ואת עמדתכם. אנחנו הקדשנו לכם שעה, אני מראש מודיע, כדי שתקחו בחשבון לחלק, אם אתם רוצים שעוד מישהו ידבר, תחלקו ביניכם את מסגרות הזמן. מי הדובר? בבקשה.

לאה ליכט: אני הייתי רוצה לבקש ברשותכם, לפני שאני אציג את עיקרי הדברים שלנו, ויוסיפו דברים חברים נוספים, כמה הערות קטנות.

קודם כל, נכון שפנו אליכם כבר לפני זמן רב לבקש לעמוד לפני הועדה. אבל קיבלנו את ההודעה לגבי התאריך הזה בהתראה קצרה מאוד. אנחנו לא לגמרי מוכנים עם החומר הכתוב. היתה לנו כוונה לבוא עם מסמכים מסודרים, ואנחנו עובדים על זה, ואנחנו עובדים על זה כבר הרבה זמן. אנחנו כולנו אנשים עובדים במשרות מלאות, ואת כל העבודה הציבורית הזאת אנחנו עושים כעבודה נוספת, ואני מוכרחה לומר, שבתקופה האחרונה זה חצי מישרה נוספת, אנחנו עושים את הכל בהתנדבות. יש ביניינו אנשי מקצוע, יודעים איך צריך לגשת לנושאים, איך צריך לעשות את הנתונים ואיך לעבד אותם. אנחנו עובדים על זה עכשיו.

סיבה נוספת שרצינו לבקש דיחוי קצר, זה כיוון שלנוכח אותה התראה קצרה, חלק מהאנשים לא יכלו להגיע, כמו למשל היועצת המשפטית שלנו, שהיתה איתכם בקשר, היא פשוט לא נמצאת בארץ עכשיו.

מעבר לזה, הייתי רוצה לבקש, כיוון שאנחנו לא עם כל החומר המוכן, הייתי רוצה לבקש מראש, שתהיה לנו אופציה נוספת לבוא אליכם עם החומר הכתוב, עם כל הפירוט, כדי שנוכל להציג את זה בצורה יותר מקצועית אולי לומר.

חיים קוברסקי: אם מותר לי. אני מציע, מכיוון, קודם כל אני רוצה לחעיר שגם הועדה היא באותו סטטוס שלכם, זה ועדה של מתנדבים. אני לא יודע מדוע לא יכלו להודיע במועד, אבל הטענה הזאת פשוט צודקת, צריך להודיע במועד מוקדם ככל האפשר.

אתם תוכלו להגיש כל חומר שיראה לכם, אנחנו נקבל אותו.

לאה ליכט: היינו רוצים גם לפרט את זה בעל פה, ולהביא אנשי מקצוע.

חיים קוברסקי: אנחנו לא דורשים את זה. אנחנו היום רוצים שתשמיעו את הדגשים שאותם אתם רוצים להבליט לפנינו, ובחומר כתוב תביעו ותציגו. אנחנו נקרא אותו. אם אנחנו נחוש צורך להזמין אתכם עוד פעם, נזמין אתכם. אם תבקשו אתם בנקודות מסוימות, אין לנו רצון שיציגו לנו חומר בכתב עוד פעם את תוכנו, כי אנחנו קוראים אותו, נוהגים לקרוא. אבל, אם תרצו לתת דגשים מסוימים שאתם חושבים שנושא פלוני אלמוני מחייב הדגשה, אנחנו במועד יותר מאוחר נאפשר לכם את הדבר הזה.

לאה ליכט: טוב, יש נקודה מאוד עקרונית בעינינו, והיא הזכות לתגובה. אנחנו לא מכירים את הטיעונים של עירית ירושלים, אנחנו לא שמענו ולא ראינו אותם. אני חושבת שמן הדין בעיקר, כשאנחנו הפרופוזיטו שעומד פה לדיון, ואולי מעבר לזה, אנחנו חעילה למינוי הועדה הזאת.

אני חושבת, שמן הראוי לקבל את האפשרות הזאת, לבוא ולתת, להגיב על חטיעונים שנאמרים פה.

חיים קוברסקי: מישהו מכם יוכל לבוא למשרדי חועדה, לקרוא בחומר, לרשום לעצמו נקודות. תפנו לגברת אנה חזן.

לאה ליכט: אפשר להשתתף בדיון?

חיים קוברסקי: אם אתם רוצים לשלוח נציג שיהיה נוכח, יכולים. בבקשה.

לאה ליכט: עכשיו אגש לעיקרי הדברים. אנחנו הכנו ראשי פרקים, אנחנו נגיש לכם את זה בסופו של דבר, ואני רוצה לחלק את זה לשני נושאים עיקריים. אחד - זה המציאות בישוב היום, והנושא השני זה, ההתנגדות שלנו לרעיון הסיפוח.

נתחיל מחנקודה הראשונה. קודם כל, חגוף הזה שנקרא היום נציגות תושבים, זאת קבוצה של מתנדבים, נציגי כל השכונות, נציגי כל הזרמים, ונציגי

ועדי הורים של בתי ספר. הגוף הזה פועל בישוב זאת השנה השלישית ברציפות בהתנדבות. אנחנו התחלנו את הפעילות הזאת בעקבות כישלונה של הועדה הממונה הקודמת, שמונתה בסוף שנת 86. אנחנו פעלנו לכל אורך התקופה הזאת, וברגע שמר כהנא התקבל לתפקיד היו"ר, אנחנו פנינו אליו והצענו לו את שיתוף הפעולה, כיוון שאנחנו רואים את עצמנו נציגי הציבור שיכולים להעלות את הצרכים של הישוב מהשטח. אנחנו מכירים את הצרכים, אנחנו יותר קרובים אליהם, ולמדנו אותם כבר שנה וחצי קודם. הגוף הזה קיבל לגיטימציה להיות נציג התושבים בפני הועדה הממונה בנובמבר 88, כשמליאת הועדה אישרה את המבנה הארגוני של הגוף הזה.

כמו שאמרתי קודם, הגוף הזה מונה נציגים של כל השכונות, ונציגים של ועדי הורים של כל בתי הספר, ממלכתי וממלכתי דתי.

אנחנו עובדים מאז בועדות משותפות לתושבים ואנשי המועצה, כשיו"ר הועדה הוא תושב.

אני יכולה להדגיש, שאנחנו בהחלט רואים את עצמנו קטליזטור לתפקוד המועצה. אנחנו בהחלט קידמנו נושאים, אנחנו שינינו אולי גם את סדרי העדיפויות בישוב, ואולי לפני שנמשיך ניתן כמה דוגמאות. אמנם אנחנו כמו שאמרתי, מסכמים את החומר בכתב, אנחנו אוספים את כל הדו"חות המפורטים של הפעילות של הועדות האלה, עוד אין לנו את זה בצורה מסודרת להגשה, אז לכן נתמקד על מספר נקודות כדוגמא.

למשל, כרגע אנחנו הגענו למצב שהולך לתבצע סקר צרכים בישוב, בנושא של תרבות וניצול שעות הפנאי. אנחנו הצלחנו לגייס אנשי מקצוע, ואגב, בכל ועדה כזאת שאנחנו יושבים, אנחנו גייסנו מתנדבים מהישוב, שהם אנשי מקצוע בתחומים הספציפיים. סקר הצרכים יהיה הראשון שיעשה, עוד מעולם לא בדקו בצורה מקצועית דברים מסוג זה, שהם מחוייבים בכל ישוב מסודר.

אפשר לומר, שההשפעה הקטליזטורית שלנו הביאה גם לשיפור חניקיון בישוב, לשיפור חזות הישוב. יש לנו הרבה מה לספר בקידום החינוך, ואולי בנושא החינוך אני אתן לרחל להוסיף כמה דברים, ואחר כך נעבור הלאה.

<u>רחל כהן:</u> אני פעילה בשני תחומים מרכזיים, עוד לפני שקמה נציגות התושבים, ובעיקר משך השלוש השנים האחרונות שאנחנו פועלים במשותף, בתחום החינוך, בתחום של נושא שיקום שכונות.

בתחום החינוך כפי שאמרתי, אנחנו כבר פעלנו לפני כן במסגרת של ועדי הורים. מסגרת שפעילה בכל בית ספר בנפרד, וכן במסגרת של פעילות של נציגות של ועדת חינוך ישובית.

הנושאים המרכזיים שבהם אנחנו מתעסקים זה בעצם, שוב כמו שמילכה אמרה, להיות קטליזטור למועצה. הכוונה היא, לאתר צרכים בנושאים חינוכיים בישוב, כיוון שלצערינו הגדול, בתקופה שבה היו ועדות ממונות קודמות,

ואנשי מועצה קודמים, כמעט הנושא של חינוך לא טופל, והפיגור בנושא החינוך במבשרת הוא במצב מאוד קשה. לכן, מה שאנחנו עושים, זה אנחנו באמת מגייסים הרבה מאוד אנשי מקצוע מתוך הישוב שקיימים, מאתרים את הצרכים בתוך בתי הספר, מאתרים צרכים ישוביים, ומנסים לקדם את הנושאים בעצמנו, כמובן בשיתוף עם אנשי המועצה, מנהל מחלקת החינוך ואנשים שקשורים בזה.

עכשיו, למשל עלה על חפרק נושא של יום חינוך ארוך לשנה הבאה, יום השישי, נושא של תיכון, כן או לא. אנחנו מנסים לבדוק ולראות, האם צריך תיכון, לא צריך תיכון, ואנחנו עושים את כל איסוף הנתונים בעצמנו, כמובן כאשר אנחנו מקבלים את העזרה מחמועצה, אבל בעיקר את כל הנושא של הדחיפה, זה בא מצידנו.

נושא נוסף בנושא החינוך. יש לנו את שיקום שכונות שפועל ביחד עם מחלקת החינוך. בתחום הזה המצב של מבשרת היה מאוד קשה, מכיוון שלא היתה ועדה, ולא היו אנשים שיטפלו בזה מטעם התושבים בצורה רצינית, ומה שקרה, שלא היתה קהילה מאמצת בעקבות הענין הזה, כי כל קהילה שהגיעה מארצות הברית ורצתה להיפגש או עם נציגות המועצה, או עם אנשי התושבים, ראתה שאין עם מי לעבוד, ואז היא הלכה ולכן היום אין קהילה מאמצת במבשרת, שזאת בעיה מאוד מרכזית ומאוד חשובה, כי היום כבר לא נותנים כספים מהסוכנות, אם אין קהילה מאמצת, וצריך למצוא כל מיני דרכים כדי להביא כספים ולטפל בנושא של שיקום שכונות.

כאשר אנחנו התחלנו לעבוד במשותף עם מנהל מחלקת שיקום שכונות, דבר ראשון הקמנו את הועדה שקודם היתה מאוד פסיבית, וכמעט לא עשתה דברים בפני עצמה. אנחנו שינינו את כל התדמית בעיני הסוכנות, חבר הנאמנים של הסוכנות, ואנשי הסוכנות שבירושלים, כדי להוכיח שיש מנהיגות מקומית במבשרת, שאנחנו מסוגלים לעשות דברים, ושאנחנו פעילים, וחיום לכל מקום שאנחנו הולכים, אם בפעילות של חבר הנאמנים של הסוכנות, שבמשך שנה, בכל פעם שהם באים לארץ, אנחנו מופיעים בפניהם, אנחנו מביאים בפניה את כל הנושאים תבעיתיים הקשורים במבשרת, ואחת הבעיות המרכזיות היא חקוטביות בישוב, של אוכלוסיה חדשה שבאה, לעומת אוכלוסיה קודמת שחיתה, שבנושא החינוך זה ממש קריטי, מכיוון שכיתות מאוכלסות מאוד, אין זמן לטפל באוכלוסיה החלשה, ואלה נושאים שאנחנו פעילים בהם לאורך כל הדרך, גם במסגרת החינוך, וגם במסגרת של שיקום שכונות, וכאן אנחנו עשינו שינוי רציני מאוד.

היום כשאנחנו מופיעים בפני הועדה של שיקום שכונות, אז יודעים שחתושבים ממבשרת מגיעים, יש עם מי לדבר, יש בפני מי להציג את הדברים,

ואני חושבת שהשינוי הזה מוכיח, שאם אנחנו רוצים לנחל את הישוב שלנו באופן עצמאי, אנחנו מסוגלים, ואנחנו יכולים.

הנושא של שיקום שכונות, אני חושבת שזה הדגם החזק ביותר שמוכיח את זה, שאנחנו יכולים ומסוגלים לעשות את זה בעצמנו. תודה.

חיים קוברסקי: תודה רבה. לפני שממשיכים. אי תואיל לרשום שנוכח פרופי דניאל אלעזר ובנימין כהן - חבר.

ב. אנחנו כמובן נאפשר לכם להשמיע כל אשר אתם מוצאים לנכון. יחד עם זה הייתי רוצה לשאול, אם זה לא ישרת יותר את הענין שלכם, אם אתם תתחילו מן הכלל אל הפרט, ולא מן הדוגמא ואחר כך אל העמדה.

אנחנו היינו מציעים, אם זה נראה לכם, חומר אינפורמטיבי, כגון זה שחוצג לפנינו, ואולי יש עוד חומר. תואילו, זה בודאי אפשר לתת לנו בכתב. אנחנו נקרא את זה.

מה שהיינו חושבים שראוי שתנצלו את המפגש, שנתרשם מכם, מהי עמדת התושבים לגבי חנושא שלשמו נמנתה הועדה, ואני אנסה לכוון אתכם, אבל אחרי כן תטענו כתבנתכם.

אנחנו התבקשנו לבדוק נושא שקשור להרחבת תחום שיפוטה, זה הטרמין החוקה, של העיר ירושלים. לנו אין עמדה עדיין, אנחנו בודקים נושא תוך שמיעה סבלנית, ורוצים לשמוע כל תרומה, שבודאי יש לתושבים יש זכות גם מוסרית, וגם חובה, וגם שלנו לשמוע וגם שלהם להשמיע, כדי שנתרשם מעמדת הישוב בתחליך חבדיק חזאת. היינו רוצים שתרכזו את עיקר טיעוניכם היום לגבי העמדה, כאשר חומר אינפורמטיבי תוכלו להמציא לנו. חבל שתקחו את הזמן להדגמת פרטים חלקיים על מהלך הישוב. אנחנו גם היינו בישוב, וגם נחזור עוד ונבקר אותו. אז אם זה נראה לכם, הייתי מציע לתת עדיפות לענין הזה. אני מניח שזה על דעת כל חברי הועדה.

לאה ליכט: ברשותכם אני רוצה לחעיר שני דברים. אחד - הייתי מבקשת, אם אתם מתכוונים לעשות סיור נוסף, ואני מאוד הייתי רוצה שתעשו סיור נוסף, שתרשו לנו ללוות אתכם באותו סיור, כדי להדגיש את חדברים שלנו, שנראים חשובים להדגשה.

חיים קוברסקי: אנחנו נפנה אל יו"ר המועצה, ואתם תסדרו איתו שברגע שאנחנו נודיע על ביקור, תקבעו באיזה צורה תוכלו, גם בתוך הישוב אם תרצו להצביע על דבר מיוחד, בבקשה. אבל על זה לא כדאי שננהל פה משא ומתן.

לאה ליכט: נקודה נוספת שאני רוצה לציין. אמנם השם של הועדה היום הוא קביעת גבולות ירושלים. אבל למעשה, אותה ועדה מונתה בראשיתה, כיוון שמבשרת חיוותת בעית. הועדה מונתה כדי לבדוק בשלב ראשון, וזה היה המנדט שהיא קיבלה, את השלכות הסיפוח של מבשרת ציון

לירושלים. הועדה מונתה כאשר משרד הפנים פנה אליכם, מינה אתכם, על מנת לבדוק את השלכות הסיפוח, זה היה המנדט הראשון. אחר כך שינו את המנדט הזה. העובדה היא.

חיים קוברסקי: סליחה, אולי תרשי לי לתקן את זה. היתה מלכתחילה מחשבה, נכון, בענין מבשרת, ונדמה לי שכך נכתב גם בכתב המינוי הראשון. הכל מנקודת, לא בגלל המצב הפנימי של מבשרת, לא, זה לא. אחרי כן תוקן כתב המינוי, משום שדובר על איזור מורחב יותר של בדיקה, של הנושא. אבל הכל בזיקה להרחבת תחום שיפוטה של ירושלים.

לאה ליכט: טוב, אנחנו הבנו את זה אחרת אני מוכרחה לומר, ולכן נראה לנו שהדגש הראשון, כמו שאמרתי קודם, הוא העובדה שמבשרת ציון מסוגלת להנהיג את עצמה, כי זאת היתה השאלה הראשונה שהועלתה, ורשומה בדו"ח גיבשטיין-קחט, כשבאו לבדוק את תסיסת התושבים במבשרת בשנת 78. זאת היתה העילה הראשונה לכינוס ועד כמו שלכם.

אנחנו רוצים לחזור ולהדגיש, יש היום מנהיגות במבשרת, אנחנו רואים את עצמנו אותו גוף שמכיר את הצרכים ומסוגל להנהיג את הישוב.

יש לנו מאחורינו קבוצה נכבדה, ואנחנו החתמנו את התושבים על עצומה נגד הסיפוח אמנם, אבל אחת הפיסקאות מתיחסת ליכולת המנהיגות שלנו. יש לנו כ-3,000 חתימות על אותו מסמך, זה נמצא כאן, אנחנו נעביר לכם את זה בסוף הישיבה. ככה שהנקודה המרכזית היא אמנם, מבשרת ציון.

נקודה נוספת שמתייחסת לאותה נקודה מרכזית, הוא השינוי שחל במבשרת ציון. בשנת 83 היו כ-8,000 נפש, הדיווחים של עיריית ירושלים ומשרד הפנים, כולם מתייחסים לאותו נתון, ונתונים אחרים שפורסמו במפקד התושבים שהיה באותה שנה.

היו הרבה מאוד שינויים בישוב. קודם כל, הישוב היום מונה 14,000 נפש, זה גידול של 74% בנפשות. גידול של 40% במספר בתי אב. כך שאפשר בהחלט לומר, ואנחנו יודעים, שישנה הגירה למבשרת של אוכלוסיה יותר מבוססת, גם כלכלית וגם חברתית. יש עתיד לישוב הזה. אנחנו יודעים שיש שינויים בתפיסות במבשרת, שינויים בתפיסה החברתית, יש הרבה יותר מודעות של הציבור לצרכי הישוב כישוב.

אולי כאן תרשו לי לבקש מאכרם להגיד כמה מילים, לפני שאנחנו נמשיך לטיעון הנוסף.

אכרם ברזאני: אם אתם רואים איך יושבים פה אנשים. יושבים קודם כל ותיקים, שעלו לישוב הזה, יושבים פה אנשים חדשים, כמו ד"ר מילכה, ד"ר רול, רחל. הגברת הזאת למדה שבע שנים רפואה. אני למדתי סך הכל 7 שנים בית ספר יסודי, ואני היום יושב לצידה, ויושב לצד רון, לצד רחל שהיא למדה חינוך. רבותי, זה אומר דרשני.

תחלואי הישוב עד 83, קרה מה שקרה, חיה מה שחיה, בחש מי שבחש, גם היום מנסים לבחוש. אבל, היום אנחנו הולכים ביחד, ושמעת את הסקירה לפני כן, מה עשו אנשים, מה עושים האנשים, יושבים בועדות, מנסים לפתור בעיות, לא תמיד מצליחים. אנחנו מנסים לעזור לכהנא, לא תמיד הוא גם עוזר לנו, יש בעיה. לא תמיד האנשים שיושבים בפרמידה למעלה, רוצים שיבוא אדם מלמטה ויגיד להם מה לעשות.

אני יושב יום יום בישוב, אני רואה את הבעיה. לא פעם אני מתנגש עם כהנא, אבל תמיד מסתדרים, מגיעים לאיזשהו סדר. מנהלי המחלקות אפילו. עבדך שיושב מולך עם משכורת של 1,800 שקל, פועל בנין, יוצא לי קרוב ל-200 שקל לחודש טלפון. ממה זה באז מזה שאני פעיל בישוב, ואני אומר לך, אני תמיד אומר לחברים, מי שיכול לעשות, שילך קדימה לפני, אני אלך אחריו, אני מוכן לדחוף את העגלה. כולנו מוכנים לשרת את הציבור הזה. זה שאנחנו היום יושבים ביחד, זה כבר אומר אם אנחנו מסוגלים לעשות משהו, כי מי זה עירית ירושלים? טדי קולק לא רצה אותנו עד לפני כמה זמן. פתאום צמח איזה אדון וקסלר בנציגות אדריכלים שישבו, אדריכלי המחוז, וישבנו שם, הוא אמר שהוא לא רוצה אותנו.

רבותי, אם לא רוצים אותנו, אנחנו גם לא רוצים אותם. אנחנו בכלל לא רוצים. זה שהיום אנחנו יושבים יחד, אנחנו כן מסוגלים. יש בעיות, אנחנו נתגבר. אנשים לא באו אלינו לישוב, מתוך זה שכאילו אנחנו הולכים לחיות עירית ירושלים, אז היו נשארים בירושלים. באו אלינו כדי לשנות את האופי של המקום אצלנו, גם את המקום, ויש אפשרות לשנות. אתם סיירתם, היו יש גנים, יש כבישים פחות או יותר מסודרים.

עובדה, רואים, יושב בנאדם שמכיר את המערכת, כמו כהנא. אנחנו 40 שנה לא היה לנו ביוב. אני דיברתי בגלי צה"ל לפני 3 שבועות, יותר קצת, כשדיברו על הביוב בישובים הערביים. רבותי אמרתי, גם לנו אין ביוב. אבל, היום יש לנו בשני שליש מהישוב ביוב. בשליש האחרון שנשאר יש את המערכת הראשית כמעט גמורה. אז זה בנאדם שיודע איפה ללחוץ על הכפתורים.

אני חושב, עם מילכה, עם רחל, עם חיים כהן, עם שמעון נידם, שחיום הוא יושב איזה ועדה שקוראים לה ועדה לאיכות הסביבה פיתוח. היהודי הזה יושב באיזה ועדה שקוראים לה ועדת רוחה, דואג לאנשים שזקוקים יום יום, לצרכי הסמים וכל אלה, ורודף אותם כדי לשקם אותם. אז יש מה לעשות, ואנחנו מסוגלים.

תראה, יש ועדה ממונה, אני מכבד אותה, אבל אנשים באים פעם בחודש לישיבה, יושבים בחדר, שותים את חקפה שלהם ואת תבורקאס, ושמח מחליטים. אני הייתי רוצה לראות, שאנחנו נוביל את הדברים האלה, ואנחנו מסוגלים,

אנחנו יכולים, כי אנחנו ישנים בבית הזה, ואנחנו מכירים את הצרכים שלנו. לא עוזי וקסלר. עוזי וקסלר אני מוכן לתת לו עוד איזה תפקיד אם הוא רוצה אצלנו, מנהל מחלקה מסוימת.

חיים קוברסקי: אנחנו לא ועדת מכרזים.

ברזאני אכרם: לא, אני רק אומר, בבקשה שיעזבו אותנו. שריג שחיה מנכ"ל העיריה, בתוקף התנגד לדבר הזה, הוא לא רואה בזה שום ברכה.

חיים קוברסקי: עכשיו אני מבין למה הוא עזב.

ברזאני אכרם: אנשים, כולם אינטרסנטים יושבים שם ומנסים לגרור אותנו לנושא הזה. רבותי, תנו לנו אפשרות לנסות. חוץ מזה, בואו תבדקו בישוב, 74% לפי סקר שערכנו, לא רוצים את ירושלים, 14% אין להם דעה. אז בבקשה.

לאה ליכט: אני הייתי רוצה לסכם את הקטע הזה של מבשרת ציון ולומר, שאנחנו כנציגות ישובים, התחלנו לעשות את כל ההכנות הדרושות, כדי לחיות מוכנים לבחירות בנובמבר 90.

חיים קוברסקי: כבר נקבע תאריך?

לאה ליכט: כן, ב-6.11.

חיים קוברסקי: מי קבע?

לאה ליכט: זה פורסם ברשומות, זה נדחה לנובמבר 90, ואנחנו דורשים לקבל את הזכות הזאת ולגשת לבחירות בתאריך שנקבע.

חיים קוברסקי: אנחנו לא מתערבים בזה בכלל, לנו אין שום סמכות. אתם במצב טוב, אתם יושבים עם ועדה שלא מתיימרת לנחל את הישוב, אין לה גם שום סמכות לכך. היא ועדה שנתבקשה לבדוק בעיה, כפי שהוגדרה בכתב המינוי. אנחנו לא אומרים שום דבר בנושא הבחירות, זה ענין שביניכם, ולא ביניכם ובין הועדה.

לאה ליכט: אנחנו כתבנו לשר הפנים על כך. אני רוצה לנושא השני.

חיים קוברסקי: אני רוצה לסכם כל מה שנאמר עד עכשיו. האם הבינותי אתכם נכון. אתם למעשה רציתם בראשית דבריכם לומר לנו, אם קיים רעיון של הרחבת תחום שיפוטה של ירושלים, כך שהישוב מבשרת ירושלים, ציון, סליחה. אני אוהב את השם. כל יהודי אוהב גם את ירושלים, אני בטוח שגם אתם. שמבשרת ציון, אבל זה יותר טוב להשתמש באמת בזה. אבל שתהיה פה הבדלה.

אתם אומרים לנו בפשטות, ואני רוצה לסכם את זה במשפט אחד. אנחנו באנו לשם, כי רצינו לחיות בישוב במתכונת זו שאנחנו נמצאים בו, לא מעוניינים לותר על המתכונת, לא מוכנים, טוב לנו, אנחנו מרגישים שצומחת אצלנו יוזמת תושבים, פעילות תושבים, אנחנו מכינים את עצמנו לקראת שיבה אל

הסמכות לבחור, להיבחר ולנהל את עצמנו, ולבקש להניח אותנו לבדנו, ודוחים כל רעיון לצירפנו לעיר ירושלים. הבינותי אתכם במדויק?

תאה ליכט: בהחלט, ואנחנו נעמוד על כך בתוקף, עם כל הדרכים שעומדים לרשות כל אזרח במדינה. הן דרכים משפטיות.

חיים קוברסקי: לנו לא נתנה שום סמכות לשלול שום זכות אזרח.

ברזאני אכרם: אני לא מבין, איפה הדמוקרטיה?

חיים קוברסקי: סליחה, אני מוחה. אני חושב שמשעה 8.00 אתם רואים דמוקרטיה בפעולה, מכיוון שאתם טוענים כל מה שאתם רוצים, ולכן לא להעביר את זה לפסים לא נכונים, פשוט חבל על הזמן. תדברו לענין, מה עוד אתם רוצים לומר לנו?

לאה ליכט: אני חושבת שלשמעון יש משהו לחוסיף.

שמעון נידם: כתושב ותיק, משנת 56, בגיל 4 שעליתי ממרוקו למבשרת, ועד היום. לומר שמגיל 4 הייתי פעיל בישוב, זה שקר, אבל ב-20 שנים האחרונות.

חיים קוברסקי: אז היית פעיל עוד יותר, אני אומר לך.

שמעון נידם: אני רוצה להגיד, ב-20 שנה האחרונות באמת אני פעיל, ואני הכרתי גם את כל יושבי ראש המועצה, לטוב ולרע. מעולם, אני רוצה להדגיש, מעולם, שום ראש מועצה בעבר לא היה ולא שיתף שום נציגות תושבים. אני כאן מדגיש, לא היה שום נציגות תושבים, שום תושב לא יכל להביע דעה. המנחיגות היתה חד צדדית, הובילו את זה בצורה הייתי אומר, אדם אחד שהוביל בעצם מועצה שלימה.

לא כך צריך להיות, אני הצטרפתי כאן לועד הקיים ואני רוצה להגיד לך. מה שאני רואה, את הפעילות שאני רואה כאן, עם כל החברים האלה, זה פעילות שלא היתה, ולא נעשתה מעולם במבשרת, ואני אתן כאן דוגמאות קלות.

בנושא מחצבה, במשך 35 שנה, עם כל חנזקים, עם כל החפרעות שנגרמו לתושבים, שום ראש מועצה לא מצא לנכון לצאת לאיזשהי פעילות לפתור את בעית המחצבה. נציגות התושבים, כאן אלה שיושבים, עם כניסתו של מר כהנא, ואני מוכרח לציין שהמחצבה לא היתה בראש סדרי העדיפויות של המועצה. אנחנו, נציגות התושבים הצלחנו לפנות למשרד הבריאות, ומשרד חבריאות אכן נכנס לפעילות.

נבדקות בדיקות דמוקרטיות ובדיקות נוספות בנושא הרעשים, בנושא חזעזועים וסדקים שנגרמו לתושבים. זה רק מראה שהנציגות, ולא כמועצה, רק כנציגות תושבים, מה אנחנו מסוגלים ומה אנחנו עשינו.

אני מדבר על נושא של פיתוח, נושא של כבישים. כשאני גר בכביש לדוגמא, 10 שנים אני גר בכביש שלא נסלל, אנחנו בכביש עפר. יוזמה, ואני אומר

כאן יוזמה שלי, יוזמה שלי, הצלחתי לשכנע, וזה דבר קצת מוזר לשמוע, הצלחתי לשכנע 42 תושבים לשלם 4,500 שקל כל דייר, על מנת לסלול כביש, בשיתוף המועצה. דבר שלא היה מעולם במשך 35 שנה. אם אתה היית מעיז לבקש 100 שקל מבנאם, הוא היה מעיף אותך עם אגרוף החוצה. אז הצלחתי לשכנע 42 אנשים לשלם 4.5, והבאתי למודעות של האנשים, שאם אנחנו לא נעשה, אף אחד לא יעשה בשבילנו. הכביש הזה היום סלול, ואתם מוזמנים לבוא לרחוב פרי מגדים ולראות את אחד הכבישים היפים בישוב.

מה שכאן אני בא להגיד, המנהיגות של האנשים, והרצון לדחוף הוא עז, ואני אפילו פה לפני שנכנסתי, אני שמעתי את כהנא, הוא אמר לי, תשמע, יש עוד איזה רחוב שמבקש שתבוא לשכנע אנשים. זה רק מראה על הרצון, ועובדה שברחובות אחרים, שלא מצליחים לשכנע את החברים שלהם, מבקשים אותי.

ברחוב השיקמה דרך אגב כהנא, היתה ישיבה, ואני מנסה גם כן שם לשכנע את האנשים שצריכים לשלם.

אני מדבר על גנים ציבוריים, שתמיד בונים את הגן הציבורי, הוא נראה יפה בדיוק חודש ימים, ולאחר מכן אפילו מים לא מקבל, וכך הונחגה כל המערכת של הגנים הציבוריים לאורך כל השנים. תיום זה תרבה יותר טוב, יש שיפור, יש רצון לבוא לעזרתנו לנושא איכות הניקיון. ובכלל הכבישים, אני שומע שגם הוא דיבר על כבישים, שחדבר שלהם יותר טוב. המצב שלהם הוא גרוע מאוד אכרם. אני מקוה, ואני שמעתי שכבר אושרו כ-3 ק"מ לסלילת כבישים, ואני מקוה שאכן ימשיך להיות כך.

מה שרציתי להגיד, שיש באמת עם מי לדבר, ויש עם מי לעשות. תודה.

<u>חיים כהן:</u> אני רוצה להוסיף משפט אחד או שניים. שמי חיים כהן, אני יו"ר ועד שכונת אלרם במבשרת ציון.

השכונה שאני גר בה, הוגדרה לאחרונה על ידי משרד השיכון, כשכונה לשיקום פיזי, דבר שמעולם לא חיה במבשרת ציון, וזה גם בזכות נציגות התושבים, ובשיתוף יחד עם המועצה.

אני כאן רוצה להגיד את רחשי ליבם של שכונות השיקום במבשרת ציון, אותם תושבים שנמצאים בשלושת שכונות השיקום בפרט. לא פעם, הרבה יותר מפעם אחת נאמר לי על ידי רוב התושבים כמעט, שהם רואים בנציגות התושבים כברכה גדולה לישוב, והם אכן אומרים, שאם גוף כזה, כמו נציגות התושבים, ירוץ לראשות המועצה ויקח את המנהיגות לידיים, יתכן והדברים שהיו בעבר קיימים במבשרת ציון, יעלמו מעל פני השטח. כלומר, הם רואים את זה, כפי שאמרתי, כברכה. דברים שמעולם לא נעשו בשכונות האלו, בזכות נציגות התושבים היום המצב שונה לגמרי. תודה.

לאה ליכט: אני רוצה לעבור לנושא השני, התנדבות התושבים לסיפוח, לרעיון הסיפוח.

אנחנו הזמנו בשיתוף עם המועצה, חברת סקרים, חברת תצפית, הם עשו סקר על מידגם של בתי אב במבשרת, והשאלה שנשאלה היא, כדי לבדוק את עמדת התושבים בעד או נגד סיפוח. 73% מהתושבים הם מתנגדים לסיפוח הישוב. 14% חסרי דעה, ורק 13% בעד הסיפוח. אני חושבת שהנתונים האלה מאוד משמעותיים, והם בהחלט מדגישים את רצון הציבור. כך שאי אפשר להתעלם מהרצון הזה לשמו, לפני שאפילו מבררים חלאה, למה הוא רוצה את זה.

עכשיו, כמובן שאנחנו מנסים לגבש את הטיעונים שלנו של הלמה הזה, וכאן אני חייתי רוצה שתתנו לנו את האופציה להופיע שוב, כי הטיעון המרכזי שלנו מצריך להביא לכאן איש מקצוע, והוא האדריכל שתכנן את מבשרת, מר שלמה אהרונסון. אם הוא יתבקש להופיע, הוא יבוא ברצון, והוא יציע בצורה חד משמעית, שאסור לספח את מבשרת ציון לירושלים. אנחנו שוחחנו איתו, והדבר הזה מעוגן באופן משפטי. המסמך שהוא הכין.

חיים קוברסקי: מה מעוגן באופן משפטי?

לאה ליכט: תכנית המיתאר של מבשרת ציון.

חיים קוברסקי: כל תכנית מיתאר היא בעלת מימד משפטי מחייב.

לאה ליכט: נכון. התכנית של עיריית ירושלים, כפי שהיא נרשמה בדו"ח, חדו"ח המפורסם של פרויקט ירושלים, הדו"ח הזה מביא לפחות שתי עובדות שאני יכולה לצטט אותם בתוך הדו"ח, שכוונת עיריית ירושלים לשנות את אופי הישוב, גם לשנות את הצפיפות שהם מדברים על 4-5 יחידות דיור לדונם, וזה היה התחשיב שלהם, הם לקחו את זה בחשבון כשהם חישבו את כל האומדנים שלהם, לתוספת שטחי מגורים לאיזור ירושלים. זה אומר, הגדלה ניכרת של הצפיפות הקיימת היום על פי תכנית המיתאר.

דבר נוסף, חלק מאוד מרכזי של תכנית המיתאר, זה שמירה על שטחים ירוקים, איזורי מחיה, אויר צח למבשרת.

חלק מהשטחים שנלקחו בחשבון, הם 300 דונם של שטח ירוק, כשהם מתכוונים לחמיר אותם לשטחי מגורים.

אני מאוד הייתי רוצה לבקש, שתזמינו את מר אהורונסון להופיע פה, כי הטיעונים שלו הם הרבה יותר מקצועיים משלי, אני רק יכולה לצטט את חדברים מהדו"ח שקראתי, כי אני עוד יודעת להבין את הנקרא. אני מאוד מבקשת, ואני חוזרת על זה שוב.

אנחנו, האנשים שבאו לגור במבשרת, באו כי הם בחרו לגור, וכמו שאמרתי, 74% תוספת של אוכלוסיה שהיתה ב-6-7 שנים האחרונות, הם אנשים שבאו לגור בשל האופי המיוחד הזה של הישוב.

אני חושבת שאתם יכולים לראות בעצמכם, את גודל הביקוש שיש היום לבתים במבשרת, הביקוש הוא הרבה יותר גדול מהחיצע. אנשים לא סתם בורחים לגור במבשרת. הם חושבים שטוב לגור במבשרת בתכנית מיתאר הקיימת. אנחנו לא ניתן לשנות את אופי הישוב. כמו שאמרתי, אנחנו נעשה את זה בכל הדרכים האפשריות, ואנחנו נעמוד על זכותנו זו. אתה מסכים איתנו שאסור לשנות את אופי הישוב?

חיים קוברסקי: אסור לו לחוות דעה, באותו רגע שהוא יחוה דעה, הוא כבר נקט עמדה, ואנחנו לא בתחליך כזה.

בנימין כהן: אנחנו לא צריכים להסכים או להתנגד שתביאו את אדריכל חישוב שיסביר, אם יש טיעונים תכנוניים, אני חושב שזו זכותכם לחביא אותו איתכם, אנחנו לא צריכים להרשות או לא להרשות, זה ענין שלכם.

לאה ליכט: כן, אבל אנחנו לא יכולנו להביא אותו עכשיו, ואני מאוד מבקשת שאתם תזמינו אותו.

חיים קוברסקי: אני חושב שאתם לא שמעתם את מה שהודעתי. אתם תואילו להחליט למען עצמכם, איזה חומר אתם רוצים להגיש לנו, במי אתם רוצים להסתייע. אתם לא צריכים את רשותנו לכך, זאת רשות מגונת טבעית בזכויות שלכם, ותגישו לנו כל חומר, ולאחר שנקבל את החומר, אם יהיה צורך גם נזמין, כדי לשאול שאלות הבהרה.

לאה ליכט: עכשיו, כשאנחנו מנסים לבחון מה תיתן לנו עיריית ירושלים, לעומת מה שיש לנו היום כישוב עצמאי, ברור לנו דבר אחד. בעיריית ירושלים אנחנו נתרום חלק מהקופה, ולנו לא תהיה שליטה על סדרי העדיפויות של התוצאות מהקופה. כשאנחנו ישוב עצמאי, אנחנו רשאים, לא רק רשאים, אנחנו חייבים לענות לצרכים של הישוב עצמו, ולא לשום צורך אחר.

חיים קוברסקי: איזה אחוז מהתקציב אתם מכסים היום מתוך תקבולי הישוב, ומתוך מסגרת התקציב?

לאה ליכט: כ-20%.

חיים קוברסקי: אז אתם טוענים שאתם מחזיקים את הישוב?

לאה ליכט: כן, רגע אחד. אבל, הישוב עדיין לא התפתח.

צביקה אמיתי: בכל ישוב בישראל ישנו תקציב שמגיע מרשויות השלטון האחרות, כך שכל תושב מביא יחד עם ה-20% שלו, הוא מביא את ה-80% האחרים.

חיים קוברסקי: סליחה, הממוצע הארצי היום של ההכנסות העצמיות ברשויות המקומיות, הממוצע. בתל-אביב זה יכול להגיע ל-80%, בנתניה ל-80%, ובמקום מסוים ל-20%. אני מדבר על ממוצע ארצי, הוא היום

מתקרב ל-60%, תקבולים מן התושבים, ישירים. השלטון המרכזי בערך נניח על מקורותיו כ-40%.

בשנת 79 אני זוכר, היה הממוצע הארצי, וזה כולל המיגזר חערבי, הכל, 29%, וכשאני פרשתי ב-86, הגענו נדמה לי כבר אז ל-50% אם אני לא טועה. אז חייתי מבקש הסבר. כי הערתם לפנינו שעכשיו יש אצלכם בישוב אוכלוסיה חזקה, שאתם כבר 14,000 תושבים. איך זה יכול להיות שבמיגזר הערבי כבר האחוז הזה יותר גבוה מ-20, ושאתם רק הבעתם ל-20%!

<u>לאה ליכט:</u> אני רוצה להגיד פה שני דברים. ראשית, ברשויות מקומיות מסודרות, חלק גדול מהכנסות הארנונה, חם לוא דוקא ממגורים, יש דברים אחרים שמכניסים ארנונה. במבשרת ציון עד היום.

<u>חיים קוברסקי:</u> סליחה, אבל אם אני אביא לך ישוב בסדר. מבשרת ציון מתחילה להיות דומה נגיד לאיזורים של עיירות שהולכות להיות מסודרות, אפילו במרכז הארץ. אני לא מדבר על נתניה, אני לא מדבר על פתח-תקוה, גם בזה את צודקת. גורם החכנסה מתעשיה נותן משקל מגביהה לארנונה. אבל, גם אם אני אקח את זה בחשבון, זה משאיר איזה תמיהה. גם בכפר שמריהו אין תעשיה.

<u>לאה ליכט:</u> אבל אפשר להשוות את כפר שמריהו למבשרת!

<u>חיים קוברסקי:</u> לא, לא, סליחה. אני לוקח בחשבון שהאוכלוסיה הותיקה דומה לדימונה וכוי וכוי. גם בירושלים או בתל-אביב, יש לך קטמונים, יש נחלאות, כלומר יש אותה אוכלוסיה. אני מדבר על ממוצע, וכיוון שהזכרת את זה, מאוד חשוב לי.

תראו, כשזורקים מספר, צריך תמיד לחשוב חמש פעמים, מפני שצריך להיות מוכן שישאלו שאלות להסברה. אי אפשר לבוא בטענות, ואני אומר את זה דוקא, בכוונה נכנס לזה, כדי לעזור לכם לבאר את עצמכם, כי זה התמיהה אותי. כשאמרתם, אם אחרי כל זה שבאו שמה אנשים שבנו קוטגיים, וילות, שמשלמים לפי מטרז', ואני יודע כמה משלמים בשכונה שאין לה אויר צח. אני עכשיו לוקח את הצד השני, נא בכל זאת להסביר לנו את הענין הזה. למה האוכלוסיה לא מבטאת את זה עדיין בתקבולים לקיום העצמי.

<u>לאה ליכט:</u> אז אני רוצה לחלק את הטיעונים לשלושה. ראשית, האוכלוסיה המבוססת שאנחנו מדברים עליה, נכנסה בשנים האחרונות לישוב, חיא גרה בבתים גדולים. סך הכל המיסוי פר יחידת דיור חוא די גבוה, אמנם עוד לא הגיע למימדים של ירושלים. אבל, אם לוקחים את חסך הכל, כי הבתים שלנו באמת גדולים, אנחנו משלמים כמו במקומות אחרים. הענין חוא, שעד שנת 86, הגביה מהתושבים היתה באמת מצחיקה. הרשות המקומית הנבחרת, זאת שפוזרה, אחד הטיעונים נגדה היה, שהם לא גבו מיסים מהתושבים, לפי מה שראוי.

חיים קוברסקי: את יכולה להגיד לי מה היחס בין אוכלוסיה ותיקה ובין אוכלוסיה שבאה לאיזורים החדשים?

לאה ליכט: אני יכולה להגיד בערך.

חיים קוברסקי: בערך, את לא חייבת.

לאה ליכט: בערך, כי אנחנו היום עובדים על הנתונים האלה, פחות או יותר 50%.

עכשיו, ברגע שנכנסה הועדה ממונה הראשונה, שהיתה בראשותו של מר דואק, התחילו להקפיץ את הארנונה בצורה בלתי סבירה, ואנחנו באמת לא הסכמנו, כי הם העלו פי 10 את הארנונה בבת אחת. מאז מנסים בצורה, לא זוחלת להעלות את הארנונה, אלא בקפיצות אדירות. הקצב הזה של העלאת הארנונה, לא יכול לעמוד בפני אוכלוסיה כזאת, שוב, שהיא התרוגנית, לא יכול להיות בטווח כל כך קצר של שנים.

חיים קוברסקי: סליחה, אבל יש איזורים בכל עיר. מדוע באיזור תוילות, או הקוטגיים, שהם לדעתי בצדק את אמרת. אני יש לי הרבה ידידים שם, ואני מבקר, הם ברצון היו משלמים מיסים יותר גבוהים, כדי לקבל שירותים יותר טובים.

לאה ליכט: אה, קודם נראה את השירותים היותר טובים, אנחנו נראה את חשירותים חיותר טובים, כשאנחנו ננחל את המועצה, ואז תהיה לנו אפשרות לגבות יותר מיסים. הטיעון של התשובים היום, שאילו היו רואים את השירותים ניתנים, היו מוכנים לשלם בעדם. כשעדיין זה לא משביע את רצון התושבים, הם לא מוכנים.

חיים קוברסקי: על שירותי החינוך שמענו עכשיו דבר יפה, ועוד כמה דברים.

לאה ליכט: כן, אבל כשעדיין יש השפעה.

רחל כהן: כשבשירותי החינוך אמרת שהדבר יפה, זה בהתנדבות, חלק גדול זה ביוזמה שלנו.

חיים קוברסקי: מצוין, זה הדבר הכי טוב. אני מאמין ביוזמה.

רחל כהן: מאה אחוז, אנחנו גם כן מאמינים, אנחנו חושבים שזה חשוב. אבל יש פער בין מה שהמועצה נותנת לבין היוזמה שלנו. והנקודה כאן של הפער היא בכל התחומים, ואין עדיין מסורת במבשרת, וכדי שתהיה מסורת, צריכה להיות מועצה שלפחות תהיה כמה שנים גם בנושא המיסים, גם בנושא החינוך, בכל התחומים. זה לא בא ביום אחד, זה תהליך שאתה צריך לבנות אותו, וכדי לבנות אותו אתה צריך אנשים קבועים מהמקום, שמכירים את הצרכים של המקום, שמכירים את המקום, שיודעים מה התושבים רוצים, ואז כשאתה בונה תהליך, אני מאמינה שאם יבואו לתושבים ויגידו תנו יותר כסף, יתנו. אבל, כרגע כשהכל מבולבל, ולא יודעים

בדיוק, ולא יודעים לאן תכסף תולך ומאיין הוא בא, יש לך בעיה קשה לבקש מהאנשים יותר כסף.

אז אני מאמינה, כשיהיה לנו איזשהו תהליך רציף של אנשים מהמקום, אין ספק שאנשים יהיו מוכנים לשלם יותר כסף. במצב של היום קשה מאוד לבוא לאנשים ולהגיד תנו יותר כסף, כי הם לא רואים בעיניים מה שקורה, וזאת הסיבה שקשה מאוד, וזה רק 20% כרגע. אני מאמינה שזה ישתנה, ברגע שתהיה איזשהי מסורת לישוב.

חיים קוברסקי: תודה. אולי תעברי לנקודה אחרת.

לאה ליכט: כן. אני רוצה טיעון נוסף בסדר הטיעונים. כמו שאמרתי קודם, חלק בכל אופן של המיסוי הוא משירותים נוספים, ולא רק בינוי. יש תכניות במבשרת שעדיין לא מומשו, אבל הם כבר בתהליך, ככה שיש בודאי עתיד להגדיל את המתח הזה של ההכנסות מהישוב עצמו. דבר נוסף.

חיים קוברסקי: אתם למשל, את שירותי התרבות, אתם תהיו נניח בעתיד 30,000, או 40,000 איש, אתם יש לכם גם איזה מחשבות כתושבים לפתח אוטונומיה לחישאר תור מתור סיטי, או אתם רוצים גם לפתח לעצמכם שירותים?

לאה ליכט: אנחנו בודאי רוצים. בודאי שאנחנו רוצים לפתח שירותים, ואני חושבת שאנחנו כבר עובדים, אנחנו כבר התחלנו להקים את התשתיות.

חיים קוברסקי: למשל?

לאה ליכט: בית ספר תיכון. אנחנו קיבלנו לגיטימציה ממשרד החינוך, לאסוף בעצמנו את הנתונים הדרושים, כדי שצוות ההיגוי של המשרד יוכל לדון בצורה מקצועית לגבי מהותו של התיכון. זאת תשתית.

רחל כהן: גם לגבי חנושא של תרבות. פעם ראשונה אנחנו ביקשנו. אנחנו כחלק מועדה שנמצאת במתנ"ס, להכין סקר צרכים רציני, כדי לדעת מה התושבים רוצים. זה אף פעם לא נעשה במבשרת, כדי לדעת בדיוק מה אנחנו באמת רוצים אחר כך להקים בנושא תרבות, גם בתוך בתי הספר, חינוך פורמאלי, חינוך בלתי פורמאלי, אמנות לעם. כל התחומים תאלה. אם אנחנו לא נדע מה התושבים רוצים, אנחנו לא יכולים. אז לכן אנחנו עכשיו עורכים סקר צרכים, וכתוצאת מסקר הצרכים אנחנו נקים ועדה, שהיא תפעל בכל התחום הזה, כדי לראות מה אנחנו יכולים לעשות בתחום התרבות.

לאה ליכט: עכשיו דבר נוסף, דבר נוסף שרציתי לציין. חלק גדול מתקציב המועצה היום מוצא על תשתיות. הדבר הזה יגמר באיזשהו שלב, ברגע שהתשתיות תהיינה מוכנות, אז אפשר יהיה לחרכיב את התקציב על הצרכים השוטפים ופיתוח, דברים שהם לא כל כך יקרים, כמו התשתיות שיש

היום. אתם יודעים שביוב לא היה קיים, והיתה בעיה של מערכת המים, ויש בעיה של מערכת הכבישים. כל הדברים היקרים האלה יגמרו באיזשהו שלב, ואחר כך אפשר יהיה לנהל תקציב מסוג אחר, כדי לפתח ולקדם. ככה שאלה הם שלושת הנקודות שרציתי לומר בענין.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. אני רוצה לשאול, אנחנו הועדנו לנו מסגרת זמן, ואנחנו היינו רוצים לדייק בה, כיוון שבשעה 9.00 אנחנו רוצים לשמוע. קבענו שנשמע את יו"ר הועדה. אז אם הגעת לנקודה שאפשר להפסיק בה, נעשה פה הפסקה.

<u>לאה ליכט:</u> כן, בהחלט. אני רק רוצה להגיש לכם את ראשי הפרקים שהכנו, ואת הסקר שדיברתי עליו, של התושבים.

<u>חיים קוברסקי:</u> תודה רבה. יש לכם גם מספר העתקים מספיק? אנחנו נפיץ את זה. אני הייתי מציע, אם יש לכם שאלות קצרות עכשיו, שהם יוכלו להתכונן לתשובות בפעם הבאה. אתם לא חייבים להשיב עכשיו. לנו יש הרבה סבלנות.

<u>עמי בן דרור:</u> אני פשוט רוצה לחדד שני דברים שאני התרשמתי מהדברים שלכם. ההתנגדות שלכם לצירוף מבשרת. אמרתם סיפות, לא מדברים על סיפות, מדברים על צירוף מבשרת לתחום השיפוט של ירושלים. בעצם אתם הדגשתם שני תחומים.

1. העצמאות שלכם בהשפעה על חיי המקום.

2. שינוי, או עיבוד התדמית, או איכות החיים המיוחדת שאותם הייתם רוצים להשיג במקום. האם זה נכון? שתי הנקודות האלה עיקריות.

לצורך כך אני רוצה להבין, כל אותה מערכת של החינוך משלים שאת נגעת בה, המתנ"סים, תאם הם פעילים בישוב חיום באופן עצמאי על ידי התושבים, והתושבים יכולים להחזיק את המערכת הזו, או שזה עדיין נסמך ונתמך על ידי הסוכנות היהודית, או כל גוף אחר מבחוץ?

<u>רחל כהן:</u> עצמאי לחלוטין. זה מחלקה בתוך המועצה, וכשאנחנו פעילים בתוך הגיבוש של התכניות שלה.

<u>עמי בן דרור:</u> עד כמה ישנה מעורבות של התושבים בהנהלת המתנ"ס, או בכלל בקביעת התכנים של הפעילויות החברתיות בישוב?

<u>רחל כהן:</u> יש ועדה שהיא חלק מהנהלת המתנ"ס, בכל הנושא של התכנים. לכן אמרתי קודם, שאנחנו עכשיו בשיתוף עם מנהל המתנ"ס, אנחנו בעצם עושים את סקר הצרכים, וזה הכל הולך בשיתוף. אנחנו גם מגייסים כוחות מקצוע מתוך הישוב, שהם אמונים בתחום הזה, ואנחנו משתפים אותם בכל הנושא הזה. מעבר לזה, אנחנו גם משתפים אנשים בהתנדבות, שעוזרים לנו בכל הפעילויות, בהערכת התכנים האלה.

עמי בן דרור: התחום השני, אני פשוט חילקתי את זה לשני תחומים. התחום השני, כשאתם מדברים על תדמית, או על אופי של הישוב, האם נראה לכם איזשהו ענף מסוים, או תחום מסוים שיש לפתח במבשרת, על מנת שתהיה יותר עצמאית גם כלכלית?

לאה ליכט: תיירות למשל.

עמי בן דרור: יש לה משהו להציע?

לאה ליכט: אנחנו עוד לא גיבשנו תכניות מפורטות, אנחנו עובדים על זה.

צבי אמיתי: אני שמעתי על יוזמות להקים בתי אבות למשל במבשרת, מהסיבה הפשוטה, שישנה אוכלוסיה די גדולה שיש לה הורים, והיו רוצים לשקם את ההורים בסביבת מגוריהם, דבר כזה בדרך כלל מביא לאיזשהו פיתוח. כמו כן, מדובר על מרכז מסחרי גדול, שהוא יניע לאם הדרך ירושלים - תל-אביב, יוכל גם לשרת את אם הדרך, ישרת את מבשרת, וגם הוא יכניס תנופה מסוימת, ואיזור תעשיה שקיים חיום, הוא איזור תעשיה בהחלט שיכול למלא דברים בתוכן.

מתוכננים עד כמה שאני יודע, פארקים תעשיתיים, לא במבשרת עצמה.

לאה ליכט: במקום המחצבה, במקום המחצבה קיימת תכנית לפתח איזור תעשיה, תעשית עתירת ידע, ככה שנוכם גם לשמור על איכות הסביבה שלנו, ולא להביא לזיהום אויר וכו'. התכנית הזאת כבר קיימת.

חיים קוברסקי: תודה רבה. אני רוצה לסכם. אי אני מודה לכם שהצגתם לפנינו מה שהצגתם. תוך כמה זמן אתם תהיו ערוכים להמציא לנו את כל החומר, שלפי דעתכם ראוי שיהיה לפנינו?

לאה ליכט: אני מניחה ש-60-90 יום.

חיים קוברסקי: לא, אז אתם תאחרו את הרכבת.

לאה ליכט: עד מתי הדד ליין?

חיים קוברסקי: אין דד ליין. אבל תראו רבותי, עם כל הכבוד, אני רוצה להעמיד דברים, כדי שאחרי כן לא יהיה מקום להקפדה עלינו. תועדה הזאת נתמנתה מזמן, היא לא סוד מדינה. אנחנו הודענו לכם, פרסמנו את זה בכל מבשרת. אתם טענתם והשתמשתם במונחים מאוד חזקים גם, וזאת זכותכם. לא ניתן, לא נאפשר, לא לא. אז אנחנו לא משתמשים במילים כאלה, אלא באמת באדיבות.

אי אפשר לבקש שאנחנו נמתין לכל אחד. אחד אמר שהוא לא יכול להופיע לחעיד בפנינו, כי בחודשיים הבאים יהיה בחו"ל, ויכול לקרות עוד כל מיני דברים. אנחנו נתקדם בעבודתנו.

אני רוצה להגיד לכם, שאנחנו מבקשים שתעשו מאמץ להגיש לנו מכסימום תוך 6 שבועות את כל מה שיש לכם להגיש. האמת היא, שחיה צריך לבוא החומר

הזה איתכם היום, ולא איתכם, אלא כי אנחנו כתבנו, ופרסמנו בעיתונות, שכל מי שיש לו לומר, לכל תושבי המדינה פרסמנו את זה, יואיל להגיש תזכיר. אז אתם היום באים ואומרים לנו בעוד 90 יום, זה לא נראה לנו.

לאה ליבטו: אני מוכרחה לומר משפט קטן. אנחנו חושבים שמאוד נחוץ לחביא בפניכם עובדות על מבשרת. העובדות שאנחנו ביקשנו להמציא, לא זמינות, לפחות העובדות העדכניות לא זמינות. אנחנו עובדים על החומר הגולמי, מחטטים ידינו ורגלינו כדי לאסוף את החומר הגולמי, לעבד אותו ולערוך אותו, וכיוון שאנחנו עושים את זה אחרי 10 שעות עבודה בעבודה שלנו, זה מתארך.

כיוון שאתה נותן לנו דד ליין, אנחנו נעמוד בזה, אני רגילה לעמוד בדד ליין, ככה עובדים אצלנו. אז נעשה את זה.

חיים קוברסקי: כשתגישו לנו, אנחנו גם חייבים לקרוא. לא רק אתם אחרי 10 שעות, גם הצד הזה אחרי 10 שעות עושה את זה, וצריכים לקרוא, ואתם רוצים שנקרא את זה. אז לטובתכם, לטובת טיעונכם, תקדימו את זה. תודה רבה לכם.

אנחנו מחדשים את הישיבה. אנחנו מודים למר כהנא, יו"ר הועדה ממונה, שהוא הופיע לפנינו. אנחנו אצל מר כהנא ביקרנו בשעתו בישוב, סיירנו אותו, וגם שמענו סקירה רחבה, קיבלנו גם חומר כתוב, אני מזכיר לחברי הועדה, נמצא בתיקים, והואיל ואנחנו בערך יש לנו שעה, אז תחלק את דבריך, כך שתאפשר לנו גם שאלות.

מר כהנא: בוקר טוב. אני מקוה שבמסגרת הזמן שהוקצתה, של שעה, אני מקוה שאני אעשה את זה יותר קצר.

חיים קוברסקי: לא, אני התכוונתי שגם לנו תיתן חלק.

מר כהנא: הבעיה שלי, שאני צריך גם להגיב על דברים שונים שנאמרו פה, ולפחות לגבי עובדות שהובאו פה, זה פשוט לא נכון. אפתח ואומר, דעתי היא, שונה מדעת התושבים, אמרתי להם את זה כבר לפני כמה וכמה חודשים, ולא בפגישה אחת אלא במספר פגישות. הם יודעים אותה, כך שזה לא חדש להם. גם אם זה אולי לא פופולארי, אם היה יושב שם ראש מועצה נבחר, אולי היה נוקט כתוצאה מכך עמדה אחרת.

חיים קוברסקי: כלומר שאין לך סיכויים בבחירות הקרובות, אתה כבר גמרת. אני מזהיר אותך פשוט כיו"ר, שאתה מפליל את עצמך.

מר כהנא: מאחר ואין גם סיכוי שאני אעתיק את מקום מגורי מהמקום שאני גר בו, ולא משנה לאיזשהו מקום אחר בארץ, בין מבשרת, צפת או אילת, לכן אני אשתדל לחביע את דעתי.

אם מותר לי לומר בראיה אוביקטיבית מקצועית, לפי מיטב הידע והניסיון שיש לי גם בעבודותי הקודמות, וגם כתוצאה מצטברת ממהלך השנתיים שאני

נמצא בועדה, שנתיים פלוס חודש. אני רוצה לפתוח קודם כל בתיקון מספר דברים שהוצגו פה.

חיים קוברסקי: סליחה, אני רוצה להזכיר לחברי הועדה, שזה מר כהנא ב', כי מר כהנא א' היה גם כן פעם בועדה.

מר כהנא: ב-1976, במשך שנה בועדה הממונה הראשונה לישוב. אחר כך היתה עוד ועדה בהמשך לנו, שתפקדה כשנתיים וחצי, אז פלתיאל אייזנטל, ואנחנו דפקטו ועדה ממונה רביעית, גם אם דיורה שניה או שלישית, משהו מעין זה. דפקטו ועדה ממונה רביעית, וגם זאת אולי עובדה שאני אעמוד עליה יותר מאוחר.

אני חושב שהוצגה פה בראשית הדברים, והדברים קצת השתנו יותר מאוחר, כשהתחילו לדבר על נושא המיסים, ואני חושב שבצדק רב נשאלה השאלה, אולי המכרעת בנושא הזה, ואני ארחיב את הדיבור יותר מאוחר.

נתחיל בקטע הראשון. אני חושב שהתמונה שהוצגה פה על ידי התושבים, היא תמונה, בראשית דברי, תמונה אידילית מדי של פעילות, של מסות גדולות של תושבים. יש פעילות של תושבים, לפחות הקבוצה שיושבת פה, רובה לפחות, יש פה כמה אנשים שהם "ישו-אפי" במהלך השנתיים האחרונות, הצטרפו לנושא רק לאחרונה.

אגב, בעית המיסים שאמרתי שאני אחזור עליה יותר מאוחר. אם מותר לי לומר, לפחות כך זה נכתב בפרסומים של אותו גוף שיושב פה לפניכם, מרד מיסים, ואני גם אציג את הדברים יותר מאוחר. מכל מקום, התמונה קצת אידילית, עד כדי עיוות המציאות ועיוות הנתונים.

נאמר פה קודם שראשי מועצת קודמים, ואני מתכוון לנבחרי ציבור, ואולי גם לחלק מהממונים שהיו, ועד היום היו 4 ממונים. זאת אומרת, 3. אני עוד לא סובל מפיצול אישיות.

חיים קוברסקי: אחד כפול שניים.

מר כהנא: אחד כפול שניים, ועוד שניים אחרים. לא שתפו את התושבים. כשהגענו למקום, וזה היה בסוף אפריל 1988, למעשה התחלנו לתפקד במאי 88, במפגש הראשון עם התושבים, פרט לבעית מרד המיסים שהיה אז, שהגיע עד כדי עתירה לבג"ץ נגד העלאת המיסים, באנו ואמרנו לתושבים, רבותי היקרים, מפני שאנחנו ועדה ממונה, שאף אחד מחבריה איננו תושב חישוב, ומפני שרוב מנחלי המחלקות במועצה אינם תושבי חישוב, זאת עובדה, אני מציע את זה. אני חושב שזאת דרך נכונה גם לגבי נבחרי ציבור. אבל בודאי ובודאי לגבי ועדה ממונה שאיננה גרה במקום, כדי שהועדה תחוש את הלכי הרוח במקום, כדי שהועדה תדע בדיוק מה לוחץ לתושבים ומה הם רוצים, וכדי שהועדה פידבק, צריך להקים איזשהי מערכת

של עבודה משותפת לתושבים ולועדה הממונה, ואני מתיחס ברגע זה לתרמינולוגיה שלנו כועדה ממונה.

יותר מזה, וזה גם כתוב באותה חוברת שהוצאה, העבודה נעשתה על ידי חברת מגמה מירושלים, ומטרה שניה לא פחות חשובה היא, לפתח, או לחקים, או לעודד מנהיגות מקומית. מפני שהעובדה שהיו שתיים עד ארבע ועדות ממונות היא, מסיבה פשוטה, מפני שנבחרי הציבור, כהגדרת החוק בסעיף 38 לצו המועצות המקומיות, מתי ממנים? כשיש מועצה נחשלת. היו מועצות נחשלות, לכן משרד הפנים פעמיים דיורה פיזר את המועצות הנבחרות, ומינה תחתן ועדות ממונות, ולכן צריך, וראינו את זה כחלק מחובתנו, לנסות ולעודד מנהיגות מקומית חדשה, מבלי שאני בא ומותח ברגע זה ביקורת על ראשי המועצה הנבחרים, לא אני הוא זה שצריך. עובדה שהחליט מי שסמכותו להחליט, שיש טעם, ולא פעם אחת, לפזר אותם.

כתוצאה מכך, נבנתה אותה מערכת שתוארה פה ואני לא אחזור לתאר אותה. אבל, לכאורה אפשר היה להתרשם שהתושבים עושים הכל, המועצה או לא עושה כלום, או נגררת, ואני לא אכנס פה לדוגמאות שהביאו פה, כבישים, מחצבה, משרד חבריאות.

רק כדי לתקן את הנתונים, ורק לדוגמאות שהתיחסו פה, ואני אעשה את זה בקצרה, הלואי ומשרד חבריאות היה עושה משהו בנושא המחצבה, הוא היה יכול לעשות גם לפני 10 שנים ו-20 ו-40 שנה.

מה שקורה היום, הוצא צו אישי נגד המועצה, נגד המחצבה, אחרי לצערי הרב מאמצים רבים, וחתם עליו השר לאיכות הסביבה, והצו הזה נאכף מאז הוצאתו, לפני שנה בדיוק, זה היה במאי 1989, על ידי היחידה הסביבתית האיזורית שהוקמה ביוזמת המועצה, בשיתוף המשרד לאיכות הסביבה, ביחד עם מועצה מקומית בית שמש, במתכונת המקובלת של מעין אגד ערים. יש באמת התקדמות, ועדיין הדרך ארוכה, אבל, גם את רומא לא בנו ביום אחד, וגם בנושא הזה צריך לטפל, מטפלים בו.

---------- מה המגמה, לסגור את המחצבה?

<u>מר כהנא:</u> לא, סליחה. המגמה היא, שהמחצבה תתקין את כל התתקנים הדרושים, וקיימים התקנים כאלה, כדי לצמצם את זיהום האויר, עד למינימום, בהתאם לתקן הקיים. בחלק מהתחומים, או בחלק ממרכיבי הזיהום אכן חגיעו לזה, בחלק עדיין לא הגיעו, והדברים בטיפול.

לא אכנס לדוגמאות אחרות בנושא החינוך, בנושא החינוך הבלתי פורמאלי. הרי בסך הכל כל דבר נעשה במדינת ישראל רק בכסף, וכבר הועדה עמדה בעצמה על שיעור התקבולים העצמיים ממיסים, בסך הכל תקציב המועצה, שהוא בסך הכל 20%, ועל ההשוואה שלו לממוצע הארצי, או למקומות אחרים דומים, שזה כמובן צריכים להיות גבוהים מהממוצע הארצי.

---------- אז האחוז של ההכנסה העצמית היא 20 באמת?

<u>מר כהנא:</u> 20%, כ-20%, וזה כולל גם הכנסה מתעשיה, מסחר כמה שיש, וזה מתחלק בערך לשני שליש ושליש. שליש ממה שלא מגורים ושני שליש ממגורים.

---------- סליחה, מה שאני שאלתי זה, האם זה רק ארנונה, או שזה כל ההכנסה העצמית?

<u>מר כהנא:</u> כל ההכנסות העצמיות זה 20%. עכשיו, מים זה משק סגור, ביוב זה משק סגור, כדרכו של כל תקציב, לפי ההערות הקיימות. כל היתר, מענק משרד הפנים רבותי, היה בשנתיים שהועדה הממונה יושבת במבשרת, מכהנת במבשרת, ונשאר. יש לנו בעיה עם תקציב השנה שעדיין לא אושר, לכן אני לא יכול להתיחס ל-1990. 40% מסך הכל תקציב המועצה, שגם זה אין לו אח ורע ברשויות מקומיות אחרות.

למעלה מ-40% מסך הכל הרשויות המקומיות במדינה, נמצאות באפס מענק. כאשר משקלם היחסי, כי אם נצטרך לתת משקל, אז כמובן שזה למעלה, 40% זה נומינלי כשאתה סופר כל רשות מקומית. עיריית ירושלים עם מועצה מקומית הקטנה ביותר, באותו משקל.

זה מצב לא בריא, מצב מעוות, ואם נטען פה שחישוב הזה צריך לחיות אוטונומי, המרכיב הבסיסי של האוטונומיה הוא, שאתה יכול לנהל את עצמך בצד התקציבי, ואז אתה פחות נתון, כמאמר הפתגם הידוע, בעל המאה הוא בעל הדעה, וזאת בין השאר אחת המשימות שאנחנו ראינו לעצמנו, כדי שהישוב הזה, מתחילת הדרך יוכל לחיות עצמאי.

מצב כזה שבו 80% מהתקבולים באים ממשרדי הממשלה, כשמתוכם מחצית ממשרד הפנים כמענק כללי, כל היתר מחוייב על פי חוק, משרד החינוך, משרד העבודה והרווחה, מצב לא בריא, שבודאי ובודאי שתהיה, אם תהיה מועצה נבחרת שם, מצבה יהיה כמובן הרבה יותר קשה. היום יש יתרון למצב הנוכחי, כשיושבת בו בסופו של דבר ועדה ממונה, יושבים בה נציגי משרדי ממשלה, שיכולים מתוקף היותם ממונים, צו נטוי - עובדי מדינה, לסייע יותר מאשר רשות מקומית עצמאית יכולה לעשות.

היה פה איזשהו ערבוב בין תקציב פיתוח לתקציב רגיל. כשיסתיימו ההשקעות בפיתוח, אז אפשר יהיה לבוא ולהשקיע יותר בשותף. פשוט כעובדה זה לא נכון, תקציב פיתוח מתנהל באופן עצמאי, ממקורות שכל רשות מקומית מגייסת שלא דרך התקציב הרגיל, ולא ממיסים, והמיסים ממנים אך ורק את התקציב הרגיל. כמה נתונים רק. כשחגענו, תקציב 1980.

<u>חיים קוברסקי:</u> המיסים גם ממנים את גרעון הנלוות.

<u>מר כהנא:</u> אני גם אתיחס לפרעון המלוות, שהיום בתקציב המועצה ל-1989, היה פחות ממיליון שקל מתקציב של 13.5 מיליון שקל, אז

לבד אפשר לעשות את החשבון, שזה שבע פסיק משהוא אחוזים, שגם זה נמוך מאוד בהשוואה לממוצע ברשויות מקומיות אחרות, והסיבה פשוטה, זה כבר לא באשמת התושבים, זה פשוט שלא פתחו.

---------- רגע, והמיליון חלך להסדר עכשיו? והמיליון הזה חלך להסדר?

<u>מר כהנא:</u> חלקו. אולי עוד נתון פה שלא כל כך קשור, רק לצורך הענין. תקציב הפיתוח של המועצה שהושקע בפועל ב-1988/9, כי הרי אי אפשר לתחום את זה מאפריל עד מרץ, תקציב פיתוח חולך לפי פרוייקטים בתברים. ב-1988/9 הושקע בפועל, נכנס באדמה מה שנקרא, 6 מיליון שקל, כאשר התושבים נשאו בחלק קטן, בפחות מ-400,000 שקל לצורך סלילת כבישים בלבד, לא השתתפו בדברים אחרים, שמקובל ברשויות המקומיות האחרות כן לחטיל אותם על התושבים, כמו חיטלי ביוב, ובביוב הושקע עד היום קרוב ל-3 מיליון שקל. הכל על חשבון תקציבי מדינה.

השנה, או מה שאנחנו קוראים 1989/90, תקציב הפיתוח המאושר, ואני מדבר עכשיו על דברים מאושרים שהם בתהליכי ביצוע, מסתכם בכ-7 מיליון שקל, ואם אני משוה מתוך ספרי המועצה במהלך 10 השנים האחרונות בהשואה, בהשואה ריאלית, דהיינו בערכים קבועים, סך הכל השקעות הפיתוח בישוב לא תגיעו ב-10 השנים שחלפו, לאותו סכום שאני מדבר עליו, כ-13 מיליון שקל, ואני עוד לא מדבר על מה שיקרה ב-1990/91, שאנחנו נמצאים בתחילתה.

רק עוד שתי הערות בקצרה בתגובה. הנושא של איזור התעשיה הוא עוד חלום לעתיד לבוא. אכן פשוט כעובדה. יש כוונה של סולל בונה, מחצבות אבן וסיד, היום כבר רדימיקס נכנסה בשותפות של 30% שם, זה רק ככה כאיפורמציה גרידא. יש כוונה לחעתיק את המפעלים המזיקים, פשוט מצפון לכביש שיוצא ממעוז ציון לכיוון צובה, מצפון לחלק הדרומי. כלומר, לא לסגור את המחצבה, פשוט להעתיק את זה למה שנקרא בור. תושבי האיזור בודאי יודעים מה חכוונה בור. אז איזור הקריה הישן שלהם.

התכנית הזאת היא תכנית שעדיין אין לה מועד בכלל. תכנית המיתאר שאנחנו מנסים לעשות מאמצים רבים כדי להביא אותה לכלל דיון, עוד לא הגיעה בכלל להפקדה בועדת בנין ערים המקומית, שאנחנו שייכים באופן קצת אנומלי למטה יהודה, זה המקרה היחיד בארץ שיש שידוך, בניגוד לחוק, בין מועצה מקומית למועצה איזורית.

---------- לא היחידים, לא היחידי.

<u>עו"ד כהנא:</u> לי לא ידוע על עוד מקרה כזה, אבל בודאי יש עוד דוגמא אחת, שמועצה יש, ועדות מרחביות שבנויות על מועצות מקומיות. אבל מועצה מקומית, או עיריה, אל מול מועצה איזורית, למיטב ידיעתי יש

דוגמא אחת והיא הדוגמא הזאת, מה גם שתבסיס תחוקי הוא לא כל כך ברור. מכל מקום, זה עוד ראייה לטווח מדי ארוך לנושא הזה, פשוט כעובדה.

אכן מרכז מסחרי אני מקוה מאוד שבתוך הימים הקרובים יפורסם כבר סוף כל סוף המכרז למרכז מסחרי גדול, שישרת גם את תושבי הישוב וגם את תושבי המקום. סליחה, טעיתי, תושבי חמקום ותושבי האיזור, כי מדובר על דבר גדול של 12,000 מ"ר, שהוא הרבה למעלה, הוא פי 3 פחות או יותר ממה שהישוב צורך לעצמו, לפי תכנית המיתאר, ופה פשוט עוד עובדה אחת.

תכנית המיתאר שקיבלה תוקף, שממלאת את כל גבולות השיפוט דהיום, מדברת על 20,000-22,000, זה הכל, אין יותר. אי אפשר, אלא אם כן ירחיבו את תחומי השיפוט. אבל בתחומי השיפוט הנוכחיים, ותכנית המיתאר מכסה היום את כל תכנית השיפוט, ויש לח תוקף מ.י. 250. תכנית המיתאר הזאת יכולה להכיל בתוכה 20,000-22,000 תושבים ולא יותר, וזה הגודל המקסימלי כפי שתגדרתי.

יש היום עוד כמה שכונות לבניה, אני לא אכנס פה לפרטים. יש שכונה עכשיו חדשה שנמצאת בתחליך בניה, שכונה ד'. לא יכולתם לראות את זה לפני שנתיים כשביקרתם בישוב. היום כבר אפשר לראות שלדי בנינים שנמצאים בתהליך בניה, ועל הפרק שתי שכונות נוספות. אם תהיו בישוב, נוכל גם להראות את זה.

---------- לפי קצב הבניה, יתרת ה-8,000, אני שמעתי ממך קודם שיש היום 14,000, ויש מקום סך הכל ל-22,000, זאת אומרת שיש עוד 8,000 לאכלס, אפשר.

<u>מר כהנא:</u> אני יכול לדבר על דברים שהם כמעט ודאיים נכון להיום. דהיינו, בטווח של 5 השנים הקרובות יתווספו עוד כ-1,000 יחידות דיור לישוב. 1,000 יחידות זה עוד 4,000-5,000 תושבים, וזה דברים שמתוכם, שכונה ד' עם 250 דיור תתאכלס בתוך שנה שנתיים הקרובות. ה', ו' ושכונה יאי שאנחנו בהליכי משא ומתן נקרא לזה, זה לא כל כך משא ומתן, אבל בהליכי לחץ על הגורמים המתאימים, מינהל מקרקעי ישראל כבעלי הקרקע, משרד השיכון שבונה ציבורי, הם יתנו לנו בערך עוד כ-700 יחידות דיור, בסך הכל כ-1,000 יחידות דיור בטווח של החמש שנים הקרובות. אבל, מעבר לחמש שנים אני לא חושב שרצוי, או ראוי ברגע זה לדבר.

כל מיני דברים אחרים הוזכרו פה, בית אבות, או בית מלון. נכון להיום, שום דבר רציני לא קיים, יש כל מיני אמירות, אבל לא מעבר לכך, כולל ניסיון לענין באופן יזום יזמים כאלה או אחרים.

אני בזה רוצה להסתפק בתגובות.

חיים קוברסקי: אולי מר כהנא, אני אבקש שתעזור לנו בכך. אתה פתחת בראשית דבריך למעשה בנקיטת עמדה. אמרת אני. כלומר, כשאתה אומר אתה, זה עמדת הועדה?

מר כהנא: זה בוא נגיד עמדתי האישית, לאחר שקיימנו דיונים בועדה בשתי מסגרות, גם עם חברי הועדה וגם עם מנהלי המחלוקת במועצה. אבל, משתי סיבות העדפנו שלא להביא עמדת מועצה. א' מפני שאנחנו ועדה ממונה, ואנחנו איננו, כולנו כאחד, כולל 80% ממנהלי המחלקות, איננו תושבי המקום. אבל הסיבה חעיקרית היא, מפני שדעתנו בנושא הזה, לפחות אביע את דעתי ואמרתי, וזה גם נדון, שונה מדעת התושבים.

חיים קוברסקי: יש לי שאלה, האם בתוך הועדה ישנם חברים שיש להם עמדה אחרת?

מר כהנא: או.קי. חברים שהביעו דעתם באופן ברור ונחרץ אין. אף אחד מחברי הועדה לא נקט עמדה חד משמעית לכאן או לכאן. לפחות כפי שבדיונים מסתמן, לפחות חלק גדול מהם, גם ממנהלי המחלוקת וגם מחברי הועדה הממונה, דעתם דומה, לא אגיד זהה, דומה למה שאני הולך לחביע ברגע זה.

חיים קוברסקי: אני מציע, אם יש מישהו מחברי הועדה, אני כעת לא מדבר על עמדת מנהלי מחלקות, אני מדבר על חברי ועדה, שהם הרשות המשפטית הסטטוטורית שנקראת נציגותם, היא הרשות המקומית על פי כל דין. אם יש דעה אחרת, תואיל להציע, שישמיע אותה בפנינו.

מר כהנא: נאמר להם, אף אחד לא ביקש.

חיים קוברסקי: אנחנו בכח לא נביא אותם.

מר כהנא: בהחלט. לכן אמרתי. נאמר להם. במפורש, כדי שלא תהיה פה איזשהי הרגשה, שיש ניסיון לבוא ולאנוס דברים. כל אחד יכול להוכיח, ואם הוא יבקש, אני מוכן לסייע בשירותים המינימליים.

חיים קוברסקי: אנחנו מפנים אפילו הזמנה של דעה אחרת, שהיא שונה מחדעה המושמעת כאן, מתוך חברי הועדה.

עכשיו, חייתי רוצה שאתה תיתן לנו כמה משפטי הנמקה עיקריים. מדוע מתוך האינטרס של מבשרת, דוקא אני רוצה לשמוע מתוך החתבוננות שלכם, אתם סבורים שטוב למבשרת להוות חלק מתחום שיפוט של ירושלים.

מר כהנא: וזה בדיוק הנקודה שאני רוצה עכשיו להתייחס אליה, ולזה אני אקדיש את חדקות חנותרות שנותרו לי.

---------- שוב רק לבקש, שביחד תתייחס למה אתה ממליץ.

<u>מר כהנא:</u> בהחלט, אני אגיע בסופו של דבר גם להמלצה. פתחתי באיזה שורה קודמת לשורה התחתונה ואמרתי מראש, ולכך מכוונים דברי, ואני אגיע בסופו של דבר גם להמלצה, איך אני חושב שטוב ליישם בפועל את אותה הכוונה שאני אציג בפניכם.

נקודת המוצא שלי, אני מעדיף ברגע זה לדבר בשמי, היא רמת השירותים המוניציפאליים לתושבי חישוב. לא נקודת המוצא, ודאי לא של ירושלים, לא נקודת מוצא, או התייחסות ממלכתית, שגם היא רלוונטית לנושא הזה, כי מדובר על הרחבת תחומי השיפוט של ירושלים, וירושלים בסופו של דבר היא גם עיר הבירה של המדינה. אלא פשוט אך ורק רמת השירותים המונציפאליים.

כשביקרתם בישוב באוגוסט 1988, סקרתי בפניכם, וזה היה פחות משלושה חודשים לעבודתנו במקום, את מכלול הבעיות שחישוב סובל מהם, ובעיקרן חבעיות הללו נשארו גם היום. אני לא רוצה להביע דעה סוביקטיבית ולומר לצערי, כי איך אומרים, אני לא נמצא שם. אבל, אני מרשה לעצמי פה לומר לצערי.

א. אותה התרוגניות אתנית וסוציו-אקונומית עדיין קיימת .

<u>חיים קוברסקי:</u> אני לא הייתי רוצה להשתמש בביטוי אתני.

<u>מר כהנא:</u> אני אומר את זה מפני שזאת המציאות. כלומר, זה לא דמוגרפית, זה יותר מדוגרפית.

<u>חיים קוברסקי:</u> אתני זה כשזה עמים שונים.

<u>מר כהנא:</u> מוצאים שונים נקרא לזה.

<u>חיים קוברסקי:</u> עדתית, חברתית, אבל לא אתנית.

<u>מר כהנא:</u> או.קי. אני מקבל את זה, סוציו-אקונומית עדיין לא מבטא את הכל. לכן אני לא רציתי לומר חברתית, אז עדתית נקרא לזה.

אולי כדי לתת הדגמה לדבר הזה. תתושבים הותיקים שעיקרם במעוז ציון א', מעוז ציון ב', מדרום לכביש ירושלים תל-אביב, לא מרגישים עדיין שותפות, וכמי שחיים בישוב אחד עם התושבים שגרים מהצד הצפוני של הכביש, כולל התושבים הותיקים, במה שנקרא מבשרת ירושלים הישנה, שעיקרם עולי מרוקו מתחילת שנות החמישים, בערך כשנתיים שלוש שנים, לאחר שעלו 51 עיקר העולים למעוז ציון א' ומעוז ציון ב' מכורדיסטן. כאשר גם בתוך תושבי מעוז ציון א' ומעוז ציון ב' יש פילוג, אני לא רוצה להיכנס אליו, אבל הוא קיים, ולא יודע אם בולט, אבל הוא קיים בשטח.

2. הפיצול והפיזור הפיזי של הישוב. רבותי, כביש ירושלים תל-אביב הוא מן סמבטיון שעובר בין שני חלקי הישוב, שפשוט מפריד פיזית. אני לא

רוצה לקרוא לזה חומה, כי חומה קשה אולי לעבור, את הכביש אפשר לעבור. אבל, אם אין תחבורה ציבורית בין שני חלקי הישוב, וחרף לחצים ומאמצים, זה פשוט ככל הנראה, אנחנו כבר פשוט הרמנו ידיים בנושא הזה, ולא ניכנס פה למה ומה הנימוקים של משרד התחבורה, נותן הרישיון, ושל אגי"ד מבצע חדברים, זה פשוט לא הולך וזאת עובדה.

יותר מזה, אם תשאלו תושבים ממעוז ציון א', ולא אחד או שניים שברגע זה נמצאים פה, כמה פעמים בשנה, לא בשבוע, הם מבקרים בצידו האחר של הישוב לצרכים חברתיים או כלשהם, זה יהיה יחסית מעט מאוד. כני"ל פחות או יותר גם בכיוון ההפוך.

חפיזור של הישוב רבותי, היום יש 14,000 תושבים על 6,500 דונם, זה שתיים פסיק משהו תושבים לדונם, כשהממוצע הארצי הוא 13 תושבים לדונם.

<u>חיים קוברסקי:</u> העיר בת-ים עם 140,000 תושבים, אינני חושב שאני טועה, עומדת על 7,000 דונם.

<u>מר כהנא:</u> הממוצע הארצי, לא הנתון הגבוה. מבחינת רמת השירותים המוניציפאליים, והקשיים במתן השירותים המוניציפאליים, ואם ניקח, למה להרחיק את העדות עד בת-ים? ניקח את מעלה אדומים, או מקומות סמוכים.

<u>חיים קוברסקי:</u> הם טוענים שהם לא הלכו בגלל זה.

<u>מר כהנא:</u> סליחה, אני מדבר עכשיו על רמת. נקודת התתייחסות, או נקודת המוצא שלי היא לרמת שירותים מוניציפאליים, וללא שום ספק פיזור כזה הוא בעוכרי רמת השירותים המוניציפאליים, הוא בעוכרי הישוב, ויוצר קושי אדיר במתן שירותים מונציפאליים. יותר מזה, נכון להיום.

<u>בנימין כהן:</u> סליחה, אבל זה לא גורם שניתן לשנות.

<u>מר כהנא:</u> בני, תיכף תראה למה אני חותר.

<u>חיים קוברסקי:</u> שאלות בעוד 10 דקות.

<u>מר כהנא:</u> תיכף אני אגיע ואני אומר מה אני חושב, איך אפשר להתגבר על הבעיה הזאת, שהיא פשוט עובדה מולדת במקום, שאי אפשר יהיה לשנות אותה.

קיימת בעיה לדוגמא, שחלק עד היום, ואנחנו כבר יודעים על זה שנה, אבל זה מאפיין אולי ואסתפק רק בדוגמא הזאת. אף מ"מ של שטחי ציבור לא הופקע לטובת המועצה, לפי תכנית המיתאר המאושרת, עובדים על זה כבר שנה, וזה תהליך ארוך מאוד, שכל אחד יודע, עד שגומרים את תהליכי הפקעה, זה תהליך ארוך מאוד.

עכשיו, התוצאה של הדברים הללו, שביחוד במעוז ציון א' ומעוז ציון ב', יש כבישים. אנחנו ספרנו כ-15 ק"מ כביש שכלל הנראה כמעט בלתי אפשרי

לסלול אותם, מפני שתושבים פלשו במהלך השנים, זה לא דבר שקרה עכשיו, אלא לפני 10, 20, 30 ו-40 שנה פלשו לתוכם, והיום כדי לבצע את הסלילה, זה פינויים עם עלויות מדהימות, שכמעט בלתי אפשרי לעשות אותם.

כל הנושא של בנין ערים שכיום איננה בישוב, הוא בעייתי, שאולי קל מאוד לבוא מבחינה טכנית ולסדר את זה, אבל זאת תוספת של נקודת התמודדות במצב בסיסי קשה ביותר.

אוסיף עוד פרק בהתייחסות אחרת. לא אני צריך לבוא לחברי הועדה ולומר, שבתחומים מסויימים יש יתרונות לגודל, וזה טוב לא רק לגבי מבשרת, זה טוב לגבי מקומות אחרים. אבל מה לעשות שמצפה רמון למשל, איך אומרים, רחוקה מרחק רב מאיזשהי עיר גדולה אחרת סמוכה, ואין מנוס, אלא להמשיך לקיים אותה כישות מונציפאלית עצמאית, חרף העובדה שבמרבית התחומים של השירותים המוניציפאליים, יש בהם יתרונות לגודל, שהם חסרונות לכותל. דוגמא פשוטה רק כדי להדגים את זה. אם היום יש בישוב 2 משאיות אשפה, אז מספיק שאחת מתקלקלת באופן רגיל, זה כבר 50% מכח איסוף האשפה פחות לא יכול לפעול, ואפשר להביא עוד שלל דוגמאות אחרות. אני אסתפק בזה לנושא.

הישוב הזה, למח אני מעלה את הנקודה הזאת, שלכאורה זה צריך לחסל את כל הרשויות המקומיות הקטנות, מסדר גודל מסוים ומטה, בשונה מרשויות מקומיות אחרות, או מרובן, הישוב הזה סמוך לירושלים בסך הכל מספר דקות נסיעה, מהישוב, ממרכזו של הישוב אל מרכז העיר, קרוב יותר מאשר חלק גדול מהשכונות שנבנו ב-20 השנים האחרונות בירושלים. אבל לא רק המרחק הפיזי.

רבותי, רוב רובם של מפרנסי הישוב עובדים היום בירושלים, הרוב המוחלט עובדים היום בירושלים. החינוך העל-יסודי, מחטיבת ביניים ומעלה, ומבית ספר יסודי בחינוך הממלכתי דתי, ניתן היום בירושלים. שירותי הפנאי, אם זה קולנוע, הצגות, דברים מסוג כזה, ניתנים בירושלים.

אפשר להגדיר, ולא במידה רבה של הגזמה, ולא במידה רבה של הגזמה, חישוב היום למעשה מהוה אולי לחלק גדול מתושביו, עיר שעיקר שעות הפעילות של אדם במשך 24 שעות של היממה, נמצאים בירושלים.

---------- גם תושבי בת-ים מבלים בתל-אביב.

<u>מר כהנא:</u> יכול להיות. הזכרתי שניסינו לבנות מנחיגות מקומית, והקבוצה שהופיעה פה, עם כל הכבוד לה, ואני מעריך באופן אישי את כל אלה שהיו פה, ואחרים שלא הופיעו פה.

הערכתי היא, שאם יהיו בחירות, והרי ועדות ממונות, הם לא יכולים להיות ועדה ממונה, אלא רק נבחרי ציבור.

אם יהיו בחירות, ואני אומר דבר שהוא בהערכה, אני לא יכול להוכיח אותו, כי הוא דבר עתידי, אבל זאת הערכתי. אם יהיו בחירות בתקופה חקרובה, קרי בשנתיים הקרובות, לא מתר אלא במשך השנתיים הקרובות. אני אומר בוטה קצת, מה שהיה הוא שיהיה. כלומר, אותם נבחרי ציבור של העבר, לטוב או לרע, יהיו חלק גדול, ואם לא המכריע של נבחרי הציבור החדשים. זה קרה בעבר.

לתת עוד דוגמא. ב-76 כשפוזרה המועצה המקומית הראשונה, הישוב מנה 4,500 תושבים. ב-86 כשפוזרה המועצה בפעם השניה, הישוב מנה כ-9,000 תושבים. כלומר, הכפלה, וצריך היה לפזר את המועצה, מפני שבדיוק אותם האנשים היו. הערכתי שגם כיום.

אם בבחירות האחרונות של 84, התושבים החדשים הצליחו להכניס, נקרא לזה בשפה פשוטה, למליאת המועצה מבין 9 חברים 2 חברים. להערכתי היום, אם המספר ישאר אותו מספר, יוכלו להכניס להערכתי 2, ולכל היותר 3. כלומר, אני לא רואה את השינוי המיוחל.

גם אם יש היום בחירות ישירות, אני מוכרח לחוסיף פה נקודה. כל אלה שישבו כאן, אני אומר את זה בגלוי.

<u>חיים קוברסקי:</u> לאף אחד מהם אתה אומר אין סיכוי להיבחר?

<u>לאה ליכט:</u> אני מצטערת, הוא לא מכיר את הישוב.

<u>מר כהנא:</u> יכול לחיות. אני אומר את דעתי, ואמרתי אותה לאלה שנוכחים פה כבר לפני כמה חודשים. אני אומר את זה בצורה ברורה וישירה, ונאמר להם זה כבר לפני כמה וכמה חודשים במספר פגישות.

אותם אלה, וחרף העובדה, חרף העובדה שמערכת מגמה בשיאה כללה כ-100 תושבים שבאו לעסוק באמת בהתנדבות, המספר עלה ופחת, וכמות הפעילים היום, ואני מדבר היום, לפני הסיפור של מרד המיסים, כי תיכף נדבר על הנושא הזה, כי זה נושא קריטי וחשוב מאוד. אתם יודעים, אדם ניכר בכיסו, כוסו וכעסו. הדבר הראשון זה כיסו. חרף העובדה הזאת המספר חלך והצטמצם, וגם אני באופן אישי, וזאת היתה אחת המטרות, לבנות מנחיגות חדשה. פניתי למספר אנשים שאני מכיר אותם כבר שנים, שהם בעלי יכולת, עוסקים בתפקידים ציבוריים, הם לא זרים לתחום הציבורי. חרף העובדה שהם מודעים לעיסוק הציבורי, כי הם משרתי ציבור במשך שנים, ושאלתי אותם אם הם מעוניינים, בוא, אתה מעונין לרוץ לרשות המקומית, יש בחירות אישיות, צריך מנהיגות.

התשובה שקיבלתי מכולם, ללא יוצא מהכלל, ולא פניתי לכולם, פניתי לאנשים שאני מכיר, והרגשתי אפשרות לבוא ולשאול אותם באופן ישיר. אפילו לא חושבים בכיוון הזה, כולל אנשים שיושבים במה שנקרא ועד פעולה, או זכירות משותפת.

עשינו עוד דבר, בית ספר לפעילים, כשהמחזור השני מתחיל בקרוב. שוב, מיועד בעיקר לאוכלוסיה ותיקה, שחלק קטן ממנה, לא כולה, היה מיוצג והשתתף באופן פעיל במסגרת אותם ועדות משותפות שהוזכרו פה, ובתקופה די ארוכה פעלו בצורה יפה. גם משם אני לצערי, ואני כאן אומר לצערי, לא רואה כל כך תקוה.

לכן, אם זה פעמיים לא הלך, והערכתי, ואני מקוה שהערכתי נכונה. אני אומר, חלואי ואתבדה, כי בסופו של דבר אף אחד, לפחות מבין חברי הועדה, בודאי לא אני מחפש איזשהי טובה אישית, כי אנחנו לא גרים ולא רוצים לחיבחר שם, בודאי לא אני אישית. אני אומר, חלואי ואתבדה, הערכתי היא, שלא צמחה עדיין מנהיגות חדשה, מנהיגות שתוכל פשוט להיבחר בבחירות, אדם שבאופן אישי יוכל לקבל לפחות 40% מקולות הבוחרים. הרי זה מה שהחוק קובע.

<u>חיים קוברסקי:</u> סליחה, אני מבקש סליחה שאני מפריע לך פה באמצע. למעשה אם אני מסכם את כל מה שנאמר על ידך עד עכשיו הוא, אני מתוך נקודת הסתכלות את הישוב, והצגת הכרתי בגין ההסתכלות הזאת, אומר לועדה, יש צורך לצרף אותו לירושלים מבחינת טובתו הוא. וזה הלכה עוסק בבעיות שמעבר לישוב עצמו, ואתה אומר לנו, שאין תכלה ואין תקוה לישוב לאושש את עצמו מתוכו.

<u>מר כהנא:</u> בטווח של השנתיים הקרובות.

<u>חיים קוברסקי:</u> אז אני רוצה להכביד עליך. הואיל וחיי ישוב אינם מותחמים בזמן, הם אינם מותחמים במסגרת שנת 95-1990, ואתה אמרת שעשויים להתווסף לישוב הזה תוך תחמש השנים הקרובות אוכלוסיה שתחזק אותו בכמות, באיכויות תורמות מבחינת הגיוון, והתרומה למקום, ואולי גם התעניינות במקום. אני מנסה לפרש. הרי אז על יסוד מה, אם מצרפים ישוב לעיר אחרת, זה למעשה כבר מעשה מחליף. אז האם אתה עוד עומד על זה, גם אם יש באופק התפתחות מרחיבה מבחינת אוכלוסיה, והנה בפעם הקודמת היו 2 מתוך 3, עכשיו אתה אומר 2 מתוך 9, עכשיו 3 מתוך 9. יכול להיווצר שיווי משקל, אם כי לנו אסור לנבא תוצאות, כי לא קיבלנו סמכות לקבוע את תוצאות הבחירות, זה הכל יעשו את המלאכה הזאת. האם גם אז אתה עומד בכבדות על העמדה שהפתרון מבחינת הישוב, אנחנו צריכים לקבוע מבחינת חישוב, על בחינת העיר ירושלים, על שיקולים לאומיים רחבים, זה אנחנו כועדה. אתה כשאתה מייצג את הישוב, בצדק הגבלת את עצמך לייצג את האינטרס חנובע לדעתך מתוך הישוב. האם גם אז אתה עומד על כך?

<u>מר כהנא:</u> בהחלט, ואני אתייחס לנקודה הזאת. כשאני אגיע לפתרון שאני מציע, אני אתן, אני מניח גם תשובה לנושא הזה, בהחלט השאלה נכונה, ואני עומד להתייחס אליה.

יותר מזה, נערך פה סקר שהמועצה השתתפה בו. לא כסוקרת, אלא במימונו, בניסוח חלק מן השאלות שהוצגו. הסקר היה סקר טלפוני, שכ-300 בתי אב, או 300 אנשים נשאלו לדעתם בשורה של שאלות, ובין השאר, מה עמדתם לגבי הסיפוח לירושלים, ואכן 73% באו ואמרו, אנחנו מתנגדים, ועוד 14% אין דעה, כמו שהוצג פה.

עכשיו, מתוך שיחות עם אנשים, אני הרי גם נפגש עם אנשים על רקע כל מיני דברים, יש קבלת קהל, יש באות שמובאות, אני לא יושב במגדל סגור ומסוגר. כפי שנמסר לי מאותם כנסי בית שועד הפעולה עורך וערך, ורבים מאוד, כדי לבוא ולהחתים את אותה עצומה שחתמו לדברים, 3,000 איש נגד הסיפוח. לפחות לפי מה שנמסר לי, ואני לא בדקתי את כל ה-3,000, אבל יש גם מה שנקרא מידגם מייצג. חלק גדול מהאנשים, ויש לי לפחות הוכחה קטנה לצורך חנושא הזה, הביעו את עמדתם נגד הסיפוח, מפני שלא רוצים לשלם מיסים כמו שמשלמים בירושלים.

רבותי, רק כדי שנקבל את ההשוואה, ולחשוות לא בית דירות של 100 משפחות ברחוב שטרן בקרית יובל, אל בית בודד גדול או קטן, מפואר או פחות מפואר במבשרת, אלא דברים דומים. רבותי, רמת המיסוי היא פי 3 בירושלים והנתונים בודאי נמצאים אצלכם, פי 3, ואנשים אומרים במפורש, אנחנו לא רוצים לשלם מיסים גבוהים יותר, הם מוסיפים עוד, ולקבל רמת שירותים נמוכה יותר. אבל זה כבר שאלה של הערכה, מה רמת השירותים בירושלים, אם היא גובחה או נמוכה, ואני לא רוצה להיכנס לזה. אבל החלק הראשון אומרים, אנחנו לא רוצים לשלם יותר, והבתים אכן גדולים.

רק כדי שיהיה ברור, אם תאושר העלאה של 55.8% שהמועצה החליטה לגביה וטרם קיבלה את האישור, יהיו שלוש רמות במיסוי במבשרת. הנמוכה שמתייחסת באמת לאיזור קטן מאוד, של פחות מ-5%, אלה שכונות השיקום, 5 שקלים למ"ר לשנה. איזור בי שעיקרו, או כולו נקרא לזה, הישוב הישן, 8.6 שזה המינימום הנדרש על ידי משרד הפנים, והישוב החדש 12 שקלים, שנים עשר פסיק משחו למ"ר. את התשוואה למה שקיים בדברים המקבילים בירושלים, כל אחד יכול לעשות לבד.

יותר מזה, וזה כבר אני אומר אחרי העלאה של 55.8%, והיום זה רק 20.7%, כך נשלחו הודעות החיוב בחודשיים שחלפו. כמובן שהנתונים הם משמעותית בעשרות אחוזים נמוכים יותר.

העלנו את המיסים, אותו ועד פעולה שיושב פה, ואני מניח שגם אתם חשתם. אני על כל פנים חשתי באותה סתירה שנוצרה בין החלק הראשון של החצגה לחלק השני של החצגה, והחלק הראשון איזה מן תמונה אידילית שיש שירותים והכל מתפתחת, ובחלק השני, אה, צריך להתחיל לשלם מיסים ולמה 20%, אז כשיראו רמת שירותים גבוהה יותר, אז ישלמו יותר.

רבותי, אני לא מדבר על דברים שנאמרו, על דברים שנכתבו בפרסומים שונים, שאותה נציגות תושבים, ועד הפעולה פרסמה בעיתון המקומי, בכרזות בצורה בוטה גם הדביקו על קירות המועצה ולכלכו וכו'. חד משמעית, מרד מיסים, הקפיאו את תשלומי הארנונה, והדברים כתובים, לא רק נאמרו אלא כתובים.

יותר מזה, במסגרת הפעילות המשותפת עם התושבים, כשבאנו עוד קודם להחלטת המועצה להעלות מיסים, והיה ברור לנו שנצטרך להעלות את המיסים השנה ריאלית, ורק יותר מאוחר בא המינימום הזה של ה-8.60, ואמרנו, לפחות בין 10% ל-20%. נפגשנו עם נציגות התושבים, העלנו את הנושא בפניהם, וחסברנו בדיוק, איך אומרים, רוצים יותר שירותים, צריך גם לשלם יותר מיסים, הדברים הם פה ברורים לחלוטין.

התשובה שקיבלנו בכתב מהם, חתומים על ידי אלה שנכחו כאן. מזכירות נציגות התושבים בישיבה מיום 22.2.90 החליטה פה אחד להתנגד להעלאת מיסים מעבר לעלית המדד, וזה כבר בפברואר 1990, קודם לכל הדברים האלה.

--------- מה שיעורי הגביה, דיברת על התעריפים, מה שיעורי הגביה?

<u>מר כהנא:</u> אני אשיב גם על זה. נכון להיום שיעורי הגביה מגיעים לכ-90%. בחודשים האחרונים יש ירידה באחוז הגביה, ואני מקוה, אין לנו עוד נתונים מסוכמים לגבי סוף שנת 1989/90. אנחנו נגיע על השוטף לכדי 85%.

אבל צריך לזכור עוד דבר אחד. לפני כשנה וחצי עשינו סקר מיבנים. כי מה התברר? שבתים רבים בישוב רשומים עוד בערכים ההיסטוריים נקרא לזה, במטרז' ההיסטורי שלהם שלפני שנים, ואנשים במשך השנים הוסיפו והוסיפו והוסיפו אבן על אבן.

--------- רגע, הם הוסיפו בצורה לא חוקית?

<u>מר כהנא:</u> סליחה, אני לא יודע. אבל, זה לא רלוונטי לצורך ההתייחסות הזאת כעובדה, זה לא רלוונטי. רבותי כעובדה. בואו ניקח את זה שהוסיפו ברישיון, רק רשימות הארנונה לא הותקנו. ניקח את זה, זה לא מדוייק, אבל בוא נאמר גם אם ניקח את זה. נמדדו כל הבתים בישוב, והתוצאה המצטברת של סך הכל הישוב, ובואו לא נשכח שכ-50% מהבתים בישוב היום הם בתים חדשים, שנבנו ב-15-10 השנים האחרונות בצורה מסודרת, ועם בנייתם נרשמו פחות או יותר בגודלם האמיתי במשרדי המועצה. בסך הכל המטרז' בלוח השומה גדל ב-30%. משמעות הדבר, אם ניקח רק את הבתים האלה, זה מאות אחוזים, וגם זה איך אומרים, עבר בקושי רב.

הזכירו פה את המתנ"ס ואמרו שהמתנ"ס מתממן באופן עצמי, כלומר, הוא משק סגור. רבותי, פשוט כעובדה לא נכון. 40% מעלויות התפעול של המתנ"ס היום, שהוא מחלקה במועצה, וברגע זה לא ניכנס למה. המתנ"ס הקודם פשט את הרגל, אי אפשר להקים עמותה חדשה כל עוד היא לא התפרקה, היא לא יכולה להתפרק, כי צריך צו של בית משפט, כי צריך להחזיר חובות, הדברים מסובכים מאוד. 40% ממומן על ידי המועצה, וגם כשבאים להעלות את האגרות, כדי לאפשר עוד הרחבה. רבותי, גם בתחום הזה שזה לא אגרה, אלא זה תשלום עבור שירות ספציפי, בקשיים רבים ובהתנגדויות שוטפות.

כשאני בא ומסתכל היום, אנחנו אולי חסיני אש נקרא לזה, כי אנחנו לא רוצים להיבחר עוד פעם, לא רוצים להיות פופוליסטים, לא לצורך זה באנו, והעלנו עובדות. להערכתי, מועצה נבחרת שתהיה ככל שתהיה, תיתקל בקושי רב בנושא הזה.

הועדה הממונה הקודמת למה היא פוזרה רבותי? אתם אולי תזכרו, על רקע מרד מיסים, זאת היתה העילה המרכזית לעסק. היו עוד עילות אחרות, וזה היה לפני שנתיים, והנה עוד פעם מעלים את המיסים באופן ריאלי, וזה חוזר על עצמו.

ראשי המועצות, ב-1986 שיעור המיסים למ"ר היה 90 א"ג באיזור היקר, 90 א"ג באיזור היקר. רבותי, אז נכון שהעלו במאות אחוזים, אבל צריך אולי להעלות באלפי אחוזים, כי גם כשהעלו במאות אחוזים, זה עדיין לא מגיע למינימום הארצי, ועדיין מממן רק כ-20%, או פחות קצת מ-20% מתקציב המועצה.

לכן, אני חושב שאם יהיו נבחרי ציבור, ואמרתי כבר להערכתי מי הם יהיו, הם לא יוכלו לעמוד בזה, לא יוכלו להעלות את המיסים, וזאת העובדה. לכן גם לא העלו במשך השנים את המיסים, כי פשוט לא יכלו לעמוד בזה. לכן אני עכשיו מגיע להצעה.

כתוצאה מההסבר של הדברים הללו, אני, ובטבע הדברים אני מתייחס לתקופה הקרובה, ואכן צודק מר קוברסקי כששאל אותי, הרי הישוב לא חי במשך שנתיים בלבד, אלא צריך לראות אותו בפרספקטיבה קצת יותר ארוכה. אז אחת מהשתיים, אם אפשר לקיים ועדה ממונה, ולא איתי, אני מוכן כבר לגמור, כי אני כבר עברתי את הזמן שהקצבתי לעצמי. לכן אני אומר, אני מדגיש את זה, כדי לנטרל את האינטרס האישי שיכול היה להישמע שיש לי, שאני רוצה עוד להמשיך לעבוד ולקבל משכורת. לא. אני איך שלא יהיה כבר הייתי צריך לעזוב. כל פעם אומרים לי, הועדה עוד מעט גומרת, ועוד מעט גומרת, וקוברסקי מודע לדברים האלה. תעשה, תשמע, תמשוך עוד קצת.

אם אפשר לקיים ועדה ממונה עוד כמה שנים, יכול להיות שאז, כעבור איקס שנים, כשבאמת תעשה פעולה גם בתחום התשתיות, וצריך עוד השקעות ענק.

רבותי, 13 מיליון שקל, צריך עוד פי שניים או שלושה, כדי להביא את הישוב למצב תשתיות סביר בתחום הכבישים, בתחום הביוב, בתחום המים וכדומה.

אני חושב שזה בלתי סביר, כבר יושבים 4 שנים, ולשבת עוד 4 או 5 שנים, עד שהשכונות החדשות יתווספו אותם 1,000 משפחות, שמא מתוכם, או הם ישנו את פני הדברים, ועדה ממונה בשום מקום. אני חושב שאי אפשר שועדה ממונה תשב 9 ו-10 שנים בישוב.

לכן, וכאן אני מגיע לשאלה. אני חושב שאין מנוס מסיפוח לירושלים. אבל, עם שמירה, ואני גם אציע הצעה, שעוד פעם, אני לא ממציא את הגלגל, אלא הצעה שקבועה בחוק בפקודת העיריות.

<u>חיים קוברסקי:</u> מועצה מקומית?

<u>מר כהנא:</u> לא, עכשיו תראה, רובע עירוני. כלומר, אם יש שתי אפשרויות בחוק, מועצה מקומית בתוך עיריה, והניסיון היחיד שנעשה עד היום בארץ זה היה בקרית חיים ליד חיפה, הוא נכשל וזה בוזר, והיום אנחנו יכולים לנתח, ויש מאמר שאנה כתבה, ויש עוד דברים שנכתבו על הנושא הזה, יודעים גם למה. בכל מקרה זה נכשל, ובמשפט אחד, מפני שזה נבנה לא נכון, ואני לא רוצה להיכנס, יש ניתוח. כלומר, אפשר גם, והטוב ביותר צריך היה להיות, מועצה מקומית בתוך עיריה, אבל יש לזה קשיים. יש קשיים, כי גילה זה 45,000 תושבים, רמות זה סדר גודל של 40,000 תושבים. אז למה מבשרת עם 14,000 עד 20,000-22,000 תושבים, למה היא דוקא מועצה מקומית ותאחרות לאז בודאי היו רוצות את המידה הגדולה, או כמעט המלאה, כמעט של אוטונומיה?

אני אומר, בואו נדבר על דברים ריאליים. האפשרות הקיצונית שלא קבועה בחוק, וזה דבר שקיים בירושלים, זה מינהלות שכונה. יש כאלה שהצליחו, יש כאלה שלא. פורסמה לאחרונה החוברת של שלמה חסון, והיא מנתחת בצורה מסודרת. אני מתרשם אחרת מהחוברת, אבל זה לא משנה ברגע זה, זה הועדה בודאי תתרשם מהחוברת כפי שהיא תמצא לנכון.

מכל מקום, עם זה היו כישלונות והיו הצלחות, ולא תמיד צריך ללמוד מהכישלונות, כי יכול להיות שדוקא במקום כזה זה יצליח. ואם מועצה מקומית זה מדי גבוה, המסקנה החגיונית שאני מנסה לחגיע, כתוצאה מהדברים האלה, לבוא ולנסות אולי פעם ראשונה בארץ, ולהערכתי זה גם לא יהוה בעיה לגבי השכונות האחרות בירושלים, לעשות פה רובע עירוני, שיש בו מידה מסוימת של אוטונומיה, כי הוא יכול גם לגבות מיסים לצרכיו הוא, פרט מעבר למיסים שמשלמים לעיר הגג, או עיר האם, וזה קבוע בחוק, ואז אפשר יהיה לתת סיכוי.

חיים קוברסקי: מה תעשה אז עם החומה של הכביש שחוצה את הישוב לשניים?

מר כהנא: אחרי כל כך הרבה שנות עבודה משותפת, אתה כבר קורא את מחשבותי.

חיים קוברסקי: לא, אני רק רציתי להוכיח לך שהקשתי לכל מילה.

מר כהנא: זה אני בטוח, הייתי בטוח מלכתחילה, עוד לפני שהתחלתי לדבר. מכל מקום, אני מיד הולך להגיע לנקודה הזאת. רובע עירוני, שנותן מצד אחד אפשרות למתן השירותים המקומיים, שבהם אין יתרונות לגודל, כמו בתחומי התרבות, כמו בתחומי איכות הסביבה ועוד, כדי לא להרחיב את הדיבור. נותן אפשרות לתושבים לנהל את עצמם, לבטא את עצמם, לתת את חדגשים, את האופי המיוחד, ובשירותים שבהם יש יתרונות לגודל, לבוא ולהיסמך על העיר הגדולה, ורבותי, זה גם קיים היום, שלא יהיה ספק. אם בתחום החינוך אם ניקח לדוגמא, לא רק שתלמידי התיכון לומדים בירושלים, ואני לא בטוח אם יעשו מישאל, אם רוצים בית ספר תיכון במקום. הבעיה הזאת מעוררת מלחמה, משיעורי התייחסות לא ניכנס, כי זה מחייב אותי לחצי שעה הרצאה. אבל, אם נשאל את התושבים שיש להם ילדים בגיל בית ספר תיכון, מה הם מעדיפים, תיכון במקום או תיכון בירושלים, לא כל כך בטוח איפה יהיה הרוב. להערכתי, בירושלים, כי שם יש את המבחר הגדול, רוצים ללמוד בליד"ה, רוצים ללמוד בגימנסיה, רוצים ללמוד במקומות האיכותיים, בתי הספר המקצועיים המיוחדים שיש בירושלים, בחינוך המיוחד, היחודי שיש בירושלים וכדומה.

רבותי, מרכזיה פדגוגית, קורסים למורים וכדומה. אנחנו היום יש לנו הסכם עם מנחי, שהמורים עובדי מבשרת ציון, מקבלים את כל מכלול השירותים האלה בירושלים. ילדים מקבלים בחוגי חל"ד בירושלים. הילדים המחוננים למדו בבית ספר אופי בירושלים. עכשיו נפתח בית ספר משותף לנו ולבית שמש, מרחבים בבית שמש, אבל הוא כבר בבעיה, כי קשה לו להתקיים בזכות עצמו, ממש קשה מאוד.

לכן, באותם תחומים שיש בהם יתרונות לגודל, תוכל, כמו שחיום, יוכל הישוב, אבל אז בצורה פורמאלית, מסודרת, נושא תכנון ובניה, נושא של מחלקת הנדסה, נושא של כיבוי אש, וכל שורה של דברים אחרים, יוכלי להיסמך לעיר הגדולה.

להערכתי, זה הפתרון הטוב, וזה מה שאני מנסה להסביר לתושבים, מנסה לשכנע אותם. אבל איך אומרים, אף חברת ביטוח לא תבטח אותי ביכולת השיכנוע, להסביר להם שלטובתם, לא לטובת אף אחד מחברי הועדה הממומה, לא לטובת יו"ר הועדה הממונה, לטובתם, יותר טוב אם הם יסופחו לירושלים

ויהיו רובע עירוני, למזער מינהלת שכונה, אני אומר למזער. ההמלצה הבסיסית היא רובע עירוני. תודה.

<u>חיים קוברסקי:</u> יש לי בכל זאת שאלה אליך, כי אנחנו נוכל עוד כמה דקות רק לשבת. רק נוכל לבקש אם יש שאלות, כדי שתשובות נקבל בפעם הבאה.

שיהיה ברור, גם אם אני שואל לפעמים שאלה מכוונת, זה כדי להבהיר דבר, וזה לא מבטא עמדה. אתה ראית פה שיש לתושבים, בכל אופן אלה שמייצגים את מי שהם מייצגים, אנחנו לא בדקנו את זה כאן, איזה התנגדות חזקה להעלם כישות מקומית מוגדרת, עם יכולת פיתוח המעורבות שלהם, ההנהגה העצמית וכדומה. מדוע כל כך מהר אתה דלקת על האפשרות. גם אם נניח צורך לאומי שחייב להיבדק, צורך של העיר ירושלים על כל המורכבות שהיום הנושא מחייב בדיקתו עוד יותר דחופה. נניח שיחייב הרחבת תחום השיפוט של ירושלים. מדוע לא יכול אז להעשות ניסיון של האשרת מועצה מקומית בתחום העיר ירושלים? ואם אמרת שזה יכול לעורר בירושלים בעיות עם גילה וכדומה, הרי זה איננו דומה, מכיוון שגילה נבנתה בהתפתחות טבעית בתוך העיר, והם קיימים היום מבחינה חיסטורית והרגשתית כישות נפרדת. לכן יכולות לחינתן פה תשובות הוגנות.

לא רק הדבר הזה, גם בכל זאת המרחק, הכביש שמחבר, שהוא בינעירוני, והעובדה שזה נכשל בחיפה, הוא לא גזירת שמים עדיין. המוטיבציה בחיפה של תושבי קרית חיים, שגם בהיקף, גם בסידורים הפרסונליים שהיו בענין זה וחיו איקס, ויתכן פה שיכול לחיות ווי. כלומר, האם אתה פוסל את זה לחלוטין?

<u>מר כהנא:</u> לא.

<u>מר קוברסקי:</u> או אולי בכל זאת זה יכול בעתיד לשמש איזה פשרה, לפתור מחד בעיות טריטוריאליות וצרכים ושטחים של עיר הבירה שגם להם יש חלק בה, כמו לכל יהודי, ומצד שני, לכבד את הרגשותיהם ואת חרדותיהם הם.

<u>מר כהנא:</u> אולי לא הסברתי את עצמי מספיק טוב. כמובן שהאפשרות העדיפה היא מועצה מקומית בתוך עיריה. אבל, מאחר ואני רואה פה קשיים. אני אין אומרים, המלצה תאורטית.

<u>חיים קוברסקי:</u> כלומר, אתה לא פוסל אותה.

<u>מר כהנא:</u> להיפך, אני טוען שהיא האפשרות העדיפה, מועצה מקומית בתוך עיריה. אבל, מתוך הכרת המצב, וניסיון לחביא להמלצה ריאלית, שיש להערכתי סיכוי לממש אותה, אני בא ומוריד קצת את מידת האוטונומיה, אבל עדיין משאיר אותה בצורה משמעותית ואומר, הפתרון לדעתי חיותר טוב, והאפשרי. זאת אומרת, הוא יותר טוב מפני שהוא אפשרי,

הוא רובע עירוני שנותן אוטונומיה. אבל, אם אפשר יהיה בסיטואציה כזאת או אחרת להגיע, ואולי בשלבים.

אגב, לפי החוק צריך קודם כל להכריז על רובע עירוני, ורק אחר כך על מועצה מקומית, אז יכול להיות שזה שלב יותר מאוחר. אבל, גם מפני שהחוק קובע. כתוב בחוק, בפקודת העיריות, שאפשר לכונן מועצה מקומית, לחוציא צו כינון ברובע עירוני, כך כתוב בחוק.

חיים קוברסקי: זה צעד טכני, פורמאלי. יכולים באותו יום לתרגם שתי הודעות.

מר כהנא: נכון, אז באותו יום צריך לפרסם שתי הודעות. לכן אני אומר, אני לא מתכוון לצד חטכני. אני בא ואומר. אני חוזר ואומר, לדעתי מועצה מקומית בתוך עיריה תבטא את מלוא, את הפתרון נקרא לזה האופטימלי של חמצב, ברור. מאחר ואני צופה קשיים בנושא הזה, ואמרתי, לא דוגמא קרית חיים, קרית חיים היום ידוע למה היא נכשלה, כי זה נבנה לא טוב. אתה צריך לבנות את זה בחכמה. מאחר ואני רואה את זה כתאורטי, אני יורד קמת ואני אומר רובע עירוני.

חיים קוברסקי: או.קי. אני רוצה להציע, אחרי כן נאפשר עוד. אנחנו חיום למעשה רק שמענו אותך, ואני בטוח שלי עצמי יש מספר רב של שאלות, ואני משוכנע שגם לחברים. אני מציע סדר זה. אנחנו נאסוף את השאלות מתוכנו, שהיינו רוצים בעקבות דבריך התייחסות מסבירה נוספת וכדומה, ואנחנו נמציא אותם לך בצירוף הפרוטוקול, ואנחנו נקבע עוד מועד למשך. אבל, אם יש שאלה או משחו. הסדר הזה מתקבל על ידי החברים? טוב, אז אנחנו נפסיק פה, נצרף את השאלות.

קודם כל, אתם לא הייתם צריכים לתאבק איתנו על זכות השמעת דבריהם. אנחנו חיינו צריכים להאבק איתכם שתשמיעו, כי אתם עוד לא מוכנים, אז אנחנו אפילו בזה נהגנו באופן מאוד סבלני. אנחנו לא נגביל אתכם.

דבר אחד אני בכל זאת רוצה לבקש, שלא במסגרת שאלה. אתה למעשה הטלת פה סימן שאלה על היציבות הגורפת של החברים שחופיעו לפנינו היום, וטענת שבאיזורים הותיקים, בודאי ישנן גם דעות אחרות ואולי גם.

מר כהנא: וגם גופים אחרים.

חיים קוברסקי: אנחנו היינו מבקשים פשוט את העזרה, שאם למשל היו יכולים להופיע לפנינו, כמו שביקשתי אצלך, שאם יש חבר ועדה שיש לו דעה אחרת, יבוא וישמיע אותה לפנינו. אם יש במעוז ציון, או במבשרת ירושלים דאז, אנשים שאם יש להם איזשהי התארגנות, או יכולת לבוא ולחביע, אדרבא, יבואו ויביעו לפנינו את דעתם. כי הרי אנחנו פרסמנו, יותר מזה איננו יכולים לעשות, אנחנו יכולים ללכת לחפש מעידי עדות בפנינו. אז אם העזרה הזאת יכולה להינתן לנו על ידי המועצה המקומית,

שנשמע כדי שיהיה לנון מיגוון דעות. אנחנו בזה מפסיקים את החלק הזה, ואתם מוזמנים לשתות קפה.

אנחנו מתחילים את המפגש השלישי, וחיום אנחנו נשמע את עמדתו של מר שמריהו כהן, מנהל המחוז, מחוז ירושלים במשרד הבינוי והשיכון.

אני רוצה לשאול שאלה מקדימה, העמדה שאתה תבטא ותביא לפנינו, היא עמדה אישית, או עמדת משרד?

שמריהו כהן: היא עמדת המשרד, ואני אישית מזדהה איתה לחלוטין.

חיים קוברסקי: מצוין, אז רשות הדיבור לך.

שמריהו כהן: כפי שאני הבינותי את תפקיד הועדה, היו בפניה מספר שאלות, כאשר החשובה ביותר היא, האם לספח לירושלים שטח רחב ידיים ממערב לגבול המונציפאלי. לא היתה לפניה שאלה, מה צריך להיות התוכן של השטח שיסופח, אם כי מובן מאליו, שאם השטח לא מתאים למטרה סבירה, אז אין מה לספח אותו. אבל נדמה לי, שהשאלה העיקרית היא האם.

בחומר שהוכן על ידי עיריית ירושלים, אין התייחסות לשאלה הזאת. למרות שבמכתבו של ראש העיר, ויו"ר הועדה, אכן יש התייחסות, ואני ארצה לומר על זה מספר מילים.

ובכן, אני הקדשתי את רוב הזמן להצגת השאלה, האם, ולאו דוקא מה צריך להיות התוכן של השטח.

אני רוצה להתייחס לנושא בשישה חיבטים, כך שהראשון, והוא נראה לי החשוב ביותר, הוא איננו מיוחד למשרד השיכון, אין לראות בו עמדה רשמית. אבל, כפי שאני מבין את הנושא, יש צורך קודם כל להדגיש את השאלה שאני קראתי לה, ערכים היסטוריים וארכיטקטוניים ביצוג גבולות העיר.

החומר שביקשתי מאנה למסור לכם, הוא מתכנית אב ירושלים שנערכה על ידי ציון השמשוני ז"ל, אביה שמשוני ויוסי שווייד יבדלו לחיים ארוכים, ונראה לי שהמסמך הזה, שהם שני ספרים גדולים שהוכנו במאמץ של מספר שנים בשיתוף משרד הפנים, העיריה, מינהל מקרקעי ישראל, משרד השיכון, משרד התחבורה, הם חומר הלימוד הרציני ביותר שיש עד היום למיטב ידיעתי בנושא הרלוונטי של גבולות ירושלים.

היות ומסרתי לכם את זה, כי זה נושא שאני איננו בר-סמכא בו, אני רק ארצה להדגיש מספר משפטים. אבל, האם אלה שערכו את הסקר מטעם העיריה, ולפי הרשימה שהופיעה בחוברת, היו לפחות 22 איש, האם הם עיינו בחומר הזה?

חיים קוברסקי: זה כמניין האותיות.

שמריהו כהן: אין לי כמובן אפשרות לדעת האם הם עיינו בחומר, אבל לפי המסמך עצמו, שהעיריה הפיצה, יש רשימה חלקית של סקרים ומקורות, כמו סקר התרולוגי, סקר שטחי מטעים, יערות, נוף ונופש בחרי יהודה, שירותי בריאות וכו'. לא מופיע כמקור תכנית האב 1968, שהיא יצאה לאור ב-1972. מזה אני מבין שלא הסתמכו על החומר הזה, ולפי דעתי הוא חשוב מאוד.

ברשותכם הייתי רוצה לקרוא מספר משפטים, שחם חלק מהחומר שמסרתי לכם, בתקוה שזה יעורר אצלכם התעניינות לעיין גם בניירות וגם בחומר עצמו, בספרים עצמם.

האלמנט שאני רוצה להדגיש, או תמילה שאני הייתי רוצה להדגיש בחיבט הזה, היא המילה קדושה, ואני מצטט: "ביהדות מקודשת ירושלים כמקום שנבחר על ידי האלוהות, לשמוע בו את האדם, והיא מקודשת ללא הפרדה עם עם ישראל. עם יציאת היהודים לגולה, הפכה ירושלים למחוז געגועיהם אל חשלמות האלוהית. נשמר ציון, נגזר שם תנועת התחיה הלאומית לציונות. שיבת ציון ובניין ירושלים הם שמות נרדפים לגאולת ישראל. ליהודי עצם חיי היום יום בירושלים הם בגדר של גאולה. המתכנן הבא להציע תכנית פיתוח לירושלים, חייב להשיב על שתי שאלות. האחת, מה טיבם של הפתרונות הפיזיים, העשויים להיגזר ממעמדה הרוחני של העיר, והשאלה האחרת, האם יש זהות בין השאיפות הרוחניות השונות לגבי ירושלים".

אני כמובן מקצר, אבל כדי לא לתלוש את הדברים מהקשרם, נתתי לכם את החומר כולו, ובשינויים קלים אני רוצה לעמוד על ארבעה עקרונות שבהם מסתמכת תכנית האב.

2. הגדלת המרכזיות של העיר בארץ, פיתוח ירושלים רבה, כלומר, המרחב המתרופוליטני, המורכבת מהעיר ירושלים והאיזור המתרופוליטני, וחלוקה אופטימלית של התפקודים העירוניים על פני המרחב כולו.

3. תבטחת איכות סביבתית למרכז העיר.

4. שמירה על ערכי נוף על ידי הגדרה פיזית ברורה של הגלעין ההיסטורי, כמוקד תרבותי של העיר ושל העיר גופא במרחב הפתוח העוטר אותה, תוך שילוב חזותי של הנופים התיסטוריים במירקם העירוני.

כדי להיות עוד יותר ספציפי בנושא שאנחנו עוסקים בו עכשיו, ארשה לעצמי לצטט עוד קטעים אחדים מתכנית האב. "כאן עולה השאלה, האם יש להניח לעיר הקיימת להתפשט עוד ועוד לכל עבר, או יש לתחום את השתרעותה. תכנית האב מושתתת על הדעה, כהגדרה ברורה, של תחום השתרעותה של ירושלים היא חיונית ביותר. אם רואים בירושלים מהות פיזית מיוחדת, יש להגדיר גבולותיה כך, שכל הקרב אליה יוכל לזהותה ולהבחין בינה לבין

הסובב אותה. אין זה רצוי שעיר שרוצים ביחודה, תלך ותתפשט בלי סוף, כדין שמתפשטים פרחים בימינו, ותגיע למצב שבו הגבול בין העיר גופא לבין פרבריה, יעבור באורח מקרי וסתמי בלב השטח הבנוי, וראה דוגמאות בני-ברק, רמת-גן, גבעתיים ותל-אביב". אני לא אקרא את הכל, אבל הייתי רוצה עוד להדגיש משפט אחד או שניים.

בניית פרברי גנים במרחב המתרופוליטני תוגבל, והפרברים יוצנעו ככל האפשר, כך שחנוף הנצפה מדרכי הגישה העיקריות לעיר, והנוף הסובב אותה, ישארו בצביונם כפריים וטבעיים.

עכשיו הייתי רוצה להבהיר, איך הדברים האלה מתקשרים עוד יותר לנושא. גם לא ראיתי במקורות את תכנית האב, תכנית המיתאר 62, שנערכה ביוזמת משרד הפנים, על ידי האדריכל שביב. אני צריך לציין, שגם תכנית האב 68, גם תכנית 62, בעצם מבחינת משפטית לא קיבלו תוקף. אבל כעקרונות מנחים בנושאים כאלה, מן הראוי היה להזדקק להם.

ובכן, היו 4 עקרונות בתכנית של שביב. אגב, 62 זה לא שנת 62. הראשון אבן, השניה איסור בניה בעמקים ושמירתם ירוקים ופתוחים. השלישית, הקפת גבול חבינוי של העיר בחגורת ירק, ואיסור גלישת בניה מעבר לחגורה ולקו גובה קבוע, והרביעי היה ארבע קומות.

העקרונות האלה, הם בעצם עברו במסורת וירושה גם לתכניות שקיבלו תוקף, גם אם היו סטיות פה ושם.

צריך לציין, שב-67, עם איחוד העיר, עבר זעזוע אורבני על העיר, בגלל הגבולות החדשים, שהם נקבעו משיקולים צבאיים ומדיניים, ולא כאן המקום לעמוד מה היתה הסיבה, והתגבש סגנון חדש. אבל, הסגנון הזה היה מבוסס על העקרונות ועל המסורת, גם אלה שפתחתי בהם, וגם אלה של עקרונות תכנית המיתאר של שביבי. העקרונות האלה לא גובשו בדרך קלה ופשוטה, אלא הם היו פרי של מאבקים ציבוריים, שהשתתפו בהם אנשים רבים, גם תושבי העיר, גם אנשי מקצוע, גם אנשים מחוץ לארץ, והתגובה היתה תגובה בינלאומית, ויכול להיות שזה העיר היחידה שיש חשיבות לגורמים חבינלאומיים, יש להם ענין במה שנעשה במסגרת התכנון שלה, ולאו דוקא מהחיבט המדיני.

התוצאה היתה בסופו של דבר, אנחנו יכולים לומר אחרי 23 שנים, שהסגנון שהתגבש, היתה לו הזדהות מלאה עם החיבט של תקדושה והערכים החיסטוריים והארכיטקטונים של ירושלים.

אם נרצה להעמיד את האלמנט חזה בין הגורמים האחרים, הצרכים האורבניים, הגורמים הכלכליים, בעיה של מערכת יחסים בין העדות, ובעיות אחרות, אני רוצה להדגיש, שגם אם הדברים מגיעים בפיגור אלינו מהמדינות המפותחות,

הגורם של איכות הסביבה, והחשיבות שיש לתדמית של עיר ולמעמדה במסגרת איכות הסביבה, הוא מתחיל לחיות גורם כלכלי ראשון במעלה.

החיבט השני הוא חיבט הקצב. מה אני מתכוון? הרחבת גבולות משמעותית של עיר, שאני מתייחס אליה כמעט כמו בעל חיים אנושי, כי בסך הכל היא מורכבת מאנשים, ולא מאבנים, פעמיים בדור אחד.

ב-1948 עד 1967, היתה ירושלים עיר של 38,000 דונם. ב-67 נוספו לה 70,000 דונם, והגיעה ל-108, זהו שטחה היום. כלומר, היא גדלה כמעט פי 3, 2.8.

אם אנחנו היום ב-1980, והחצעה שמדברת פה ממליצה על צירוף 30,000 דונם, פירושו הגדלה ב-40 שנה של שטח העיר, פי 3.6.

צריך לדעת, שעם כל החיוב שיש בהגדלת שטח העיר, יש לו מחירים, יש לו גם סכנות. הנזק הגדול ביותר שנגרם, הוא למרכז העיר. מרכז העיר רק ב-5 השנים האחרונות, חלקו במסחר הכללי ירד מ-42% ל-36%, ונוספו מרכזי משנה שהם הולכים ומתחזקים, כמו סנטר 1, גבעת שאול, תלפיות, איזור התעשיה בתלפיות, ועכשיו מדברים גם על המרכז הגדול במנחת, ואין ספק שהמשמעות של הדברים האלה, היא תפורר את מרכז העיר.

אביא לדוגמא את גינבה, עם כל החבחנות וההבדלים הגדולים, שיש בה אוכלוסיה של פחות מ-200,000 נפש, אני מדבר על העיר, לא על הקנטון. מרכז בינלאומי לבנקאות, למסחר, לתיירות, הצלב האדום, חבר הלאומים, ארגון הבריאות, תעשיה זעירה, אלקטרוניקה, מכניקה ושענות.

בדיונים שהיו, וקראתי על זה איזשהו חומר מקצועי לפני מספר חודשים, היה דיון, על כך שהפיתוח של ג'נבה מחייב הגדלה של שטחה של העיר, ויש לה שטחים נרחבים. אף על פי כן, בדיונים שהתקיימו ההחלטה היתה שלילית, מתוך חחשש שזה יגרום נזק למרכז העיר של ג'נבה.

אני יכול להביא גם דוגמא נוספת מגרנדה בספרד, שהמדינה הזאת עוברת תהליך המואץ ביותר באירופה, של פיתוח ותעשיה, והעיר הזאת היא הררית, 200,000 תושבים בערך, מפורסמת בארמון אלחמברה וגני חנרליפה, ואיזור תעשיה שהוקם שם, הוא לא הוקם בתוך העיר, אלא במרחבים שמשתרעים לרגלי העיר, לא בתחום המוניציפאלי של העיר.

אבל, מרכז העיר זה לא הבעיה היחידה שלא נפתרה עם חזעזוע האורבני שחיא עברה, יש בעיות נוספות. אחרי הכל העיר גדלה במשך 23 שנה במספר האוכלוסין פי שניים, מספר האוכלוסין הוגדל. מספר היחידות שנוסף הוא 67,000, כאשר היו 140,000. סליחה, מתוך 140,000 נוספו 67,000, כלומר שהיום יש 140,000.

השאלות הקשות האחרות הם בבעיות התנועה והתחבורה, אנחנו רואים מה קורה עם החצעות לכביש 4 שהוא חשוב מאוד. בעיות של מוסדות ציבור שחסרים,

תקציבים ממלכתיים גדולים שדרושים כדי להתגבר על בעית השירותים שהיא נעשתה חריפה מאוד בגלל הפיזור של השכונות החדשות, ואחת הבעיות הגדולות ביותר היא, המשמעויות של הגידול במרחב שמקיף את גבולות ירושלים בחלק המזרחי. זה נושא שצריך להתמודד איתו, ואנחנו לא מתמודדים איתו.

החיבט תשלישי חוא, לאו דוקא מנקודת מבט של מטה יהודה או מבשרת, אלא מנקודת מבט של ירושלים, וחוא התחליך האורבני על החנורה המערבית. אז חוץ מארבעה כפרים ומבשרת, הרחבת הגבולות יוצרת איום אורבני על ישובים כפריים, כמו חר הדר, קרית ענבים, מעלה החמישת, בית נקופה, אבן ספיר וצובה. אבל, צריך לקחת בחשבון, שבשולי העיר, אם אכן תתקבל החצעה, יהיו גם כפרים ערבים, כמו בית איקסא, בית סוריק, אבו גוש, עין רפא, עין נקובבא ובתיר. ויכול לחיות שמה שיקרה, חוא מה שקרה בעזריה ואבו דיס, שתגבול העירוני של ירושלים יטושטש. אני חושב שהחגורה הכפרית צריכה להישמר.

התוספת שמדוברת, היא תוספת לאוכלוסית ירושלים, שזה 26,400 יחידות. אבל, מה שקיים ומתוכנן היום, ללא כל שינוי, זה 5,400. כלומר, תוספת של 21,000 יחידות דיור, שספק אם מוצדק בשביל זה, אם הניסוק חוא זה, לגרום לנזק כל כך גדול. אבל, מדובר גם על 1,000 דונם שטחים לתעשיה, ופה יש כמה שאלות. האחד, אם צריך תעשיה, האם יש חשיבות שהיא תהיה דוקא בתחום המונציפאלי, כי כמקור תעסוקה, לא כל כך חשוב לירושלמי שיעבוד בתעשיה הזאת, אם חוא יסע בתחום ירושלים, או שיצא מתחום ירושלים, זמן הנסיעה לא ישתנה.

אבל, נשאלת שאלה אם צריך בכלל תעשיה בהיקף הזה במקום הזה, ואני יכול לחביע חשש, שהתכנית שמוצגת בפרוייקט של עיריית ירושלים, הוא כדי לשכנע, על מנת לקבל את ההצעה. אבל מי יבטיח לנו, שכאשר תוגש התכנית תחדשה, אכן היא תשמור על העקרונות של התכנית הזאת? כלומר, אם מדובר על 1,000, יכול להיות שיופיעו בסופו של דבר 2,000 דונם.

---------- אלפיים דונם למחז לתעשיה.

<u>שמריהו כהן:</u>

---------- או שלא תהיה תעשיה בכלל. למה השינוי יהיה בכיוון אחד?

<u>שמריהו כהן:</u> מפני שהעיריה טוענת בנימוקים הכי חזקים שלה, שהיא מעונינת בתוספת תעשיה כמקורות תעסוקה.

אני רוצה להפנות את תשומת ליבכם, בחוברת שהוגשה, מפת תנאי השטח שעיינתם בה, יש בתוך תחום מטה יהודה של היום, זה איזור שיש בו מטעים, או עצים, או בוסתנים, הוא מופיע במפת תנאי השטח, מופיע כשמורת נוף

וטבע, במפה של היהודים הוא מופיע כאיזור תעשיה. כלומר, המיקום הוא לא כל כך עולה בקנה אחד עם השימוש הנוכחי שלו, שיש לו חשיבות לכשעצמו.
לעומת זה, אין רע באיתור שיש באיזור מבשרת, או יותר נכון מעוז, באיזור המחצבה, של תעשיה ואיזור של אבן וסיד, להקים שם איזור תעשיה גדול, אין בזה דבר רע, אם הוא ישמור על האיכויות שלו. אבל כמובן חשאלה חנשאלת, למה זה צריך להיות דוקא בתחום העיר ירושלים, ולמה זה לא יכול להישאר בתחום מבשרת.
חחיבט חרביעי הוא, החיבט של המשאבים והפתרונות הכלכליים. מדובר פה על 150 מיליון דולר תשתיות לאלתר כתנאי, האם זה המקום הזול ביותר שבו תשתית לבינוי בהיקף של 20,000 יחידות, מחייבות, זאת אומרת כתוספת. אז כל תוספת של יחידה מחייבת מימון של תשתיות. אבל, כתוצאה מזה שמספחים לירושלים, וחסטנדרטים משתנים, וזה מכפרי הופך לעירוני, אז הסכום של 150 מיליון דולר אני לא יודע אם הוא ישנו. אבל נניד שאנחנו מדברים על שימושים תאורטיים, האם זה הפתרון הזול ביותר לתוספת של 20,000 יחידות דיור. אבל יחיו לזה משמעויות אחרות, גם הגדלת הנטל על תושבי ירושלים.
אני לא אתחמק מחשאלה, על מה לבסס את כלכלת העיר. בעצם השאלה היא, איזה מן עיר אנחנו היינו רוצים שתהיה ירושלים.
קודם כל, אני לא חושב שהכיוון של תעשיה בתוך העיר, הוא כיוון נכון. שנית, ואני אתייחס לזה אחר כך בנושא של המאזן חדמוגרפי, המירוץ שנמשך דור אחד, של גידול כל כך מואץ, האם הוא צריך לחיות מדיניות של העיר גם לעתיד, לעוד דור. אני לא מכיר, אבל אני אולי לא אסמכתא, בודאי יש פה אחרים שהם מומחים יותר גדולים ממני. עיר שהכפילה את עצמה בבניה מודרנית. אני לא מדבר על מכסיקו סיטי. במדינה מודרנית עם תשתיות שהכפילה את עצמה ב-23 שנים, לא מכיר. אז האם זה צריך להיות החמשך? הנקודה הנוספת שחייתי רוצה לומר הוא, במקום לחפש את המאמץ, לעשות את המעמד בשטחים נוספים, יש צורך, יש מקום והגיוני מאוד, למצות את הפוטנציאל שישנו היום, והפוטנציאל הזה, ואני יודע שהעיריה בודקת ועושה מאמצים בכיוון הזה, בשביל שלא יתפרש שאני חושב שכל דבר שהעיריה עושה הוא שלילי. התכנית היא שלילית.
למשל, יש לנו כ-25,000 יחידות שאפשר להוסיף אותם בתחומי העיר, בלי לשנות את הגבולות, יש לנו את פיסגת זאב, מנחת ומשואה. העיריה עכשיו בודקת בחר חומה ושעפאת. רק במרכז העיר אפשר להוסיף 4,000 יחידות.
גם הפוטנציאל של התעשיה הוא גדול מאוד, אם מנצלים אותו, אם לא משתמשים בו למסחר. בין המקורות שהעיריה לא השתמשה בהם בעריכת הסקר, חיא לא השתמשה. נניד שתכנית האב חיא לא עיינה בת, אבל חומר שהעיריה

הכינה בעצמה, לא מופיע ברשימת הסקרים והמקורות. כמו סקר שימושי קרקע באיזור התעשיה תלפיות, ינואר 88, שהוכן על ידי פיק וצ'רניאבסקי, ותזוג הזה הכין גם סקר על איזור התעשיה בגבעת שאול באפריל 88, ואתם תופתעו מהמימצאים שכתובים פה, חוברת של העיריה על התוספות במאות אלפי מ"ר, שהעיריה בחוברת שהיא הכינה. אני אחסוך מזמנכם, אני לא אקרא את הנתונים. אבל אלה שטחים שעומדים לרשות פיתוח איזורי תעשיה, אם שומרים עליהם, הם גדולים מאוד. לא דיברתי על עטרות.

השאלה הנוספת היא, ואפשר לומר שאנחנו עכשיו בתקופה של עליה בהיקף ענקי, האם לא נקלוט את העולים בירושלים? ובכן, לשנים הקרובות, יש תוספת, תהיה תוספת של בניה של משרד השיכון, 7,500 יחידות, וקרקעות פרטיות, או מעורבות, כמו בית הכרם, כ-10,000 יחידות, ונכון שבזה הפוטנציאל הנוכחי הזמין.

חיים קוברסקי: כ-10,000 שניהם ביחד?

שמריהו כהן: לא.

חיים קוברסקי: 17,000?

שמריהו כהן: כן. נכון שהפוטנציאל היזמי, בזה מגיע למיצוי, כי אני לא מכניס את המסגרת של הר חומה.

חיים קוברסקי: זה תוך חמש שנים?

שמריהו כהן: כן, אפילו פחות, יכול להיות שפחות. אבל, יש גם שטחים, שגם לפי תכניות תמיתאר אפשר להשקיע בהם מעמד ולהגיע למיצוי פוטנציאל הרבה יותר גדול. זה שוב, מחייב איחוד בחלוקה, כמו באיזורי השכונות הצפוניות החרדיות, או גם בבקעה, או איזור התעשיה ברוממת, שמיועד להפוך לאיזור מגורים. בכל אופן, אם מציגים את השאלה.

---------- שמריהו, למה לא כללת את קטע החומה?

שמריהו כהן: מפני שהוא לא זמין היום, הוא זמין בעוד כמה שנים אולי, אני לא יודע.

---------- בעוד חמש שנים נגיד.

שמריהו כהן: יכול להיות, אני לא יודע.

---------- כאשר זה יגמר, מה הפוטנציאל שלו לפי הערכתכם, של הר חומה?

שמריהו כהן: כ-3,000 יחידות, אבל אהוד יכול לתקן אותי, אני לא יודע. בערך.

השאלה היא ככה, מנקודת המבט של ירושלים, אם היא צריכה נגיד ב-10 השנים הקרובות לקלוט יותר מ-15,000 משפחות עולים, או מציגים את השאלה, איפה יגורו העולים שיבואו לארץ. אז לגבי השאלה השניה, יש מקומות נוספים יותר זולים, יותר פשוטים, יותר קלים גם מבחינת

התעסוקה, וזה לא הנושא של הפגישה הזאת, האם ירושלים צריכה לגדול במשפחות של עולים, כן. השאלה באיזה קצב. כאן אני מגיע בהיבט נוסף, וגם אתייחס לשאלה הזאת.

ההיבט החמישי, וזה לפני האחרון, הוא, שכיוון מערבה, גם אם זאת לא מדיניות, אבל זה ביצוע. קורה גם שיש ביצוע בלי מדיניות, הוא יפגע קשה במאמץ לאיחוד העיר ולפיתוחה במזרח.

מה שקרה במזרח העיר, הוקמו 10 שכונות, אין מוסדות ברמה עירונית, כלל עירונית, לא תיאטרון, לא איצטדיון, לא קניון, ומוסדות אחרים, חוץ מחפורמאליים, כמו בתי ספר וגני ילדים, במזרח העיר, וזה אחרי 23 שנים.

חיים קוברסקי: למה אתה קורא מזרח העיר?

שמריהו כהן: כל השטח שסופח לירושלים.

חיים קוברסקי: חלק הוא צפון העיר.

שמריהו כהן: בסדר, אני מקבל את התיקון.

חיים קוברסקי: זה לא מזרח.

שמריהו כהן: נכון, אני מקבל את התיקון. אז היה האוניברסיטה בהר הצופים, שזה לא שטח שסופח.

---------- זה 30,000 נפש שלא היו שם.

שמריהו כהן: מסכים, אז למעט הר הצופים. עכשיו תאמרו, הרי מדובר על תכנית שבודאי תגזול מאיתנו מספר שנים, עד שאנחנו נממש אותה. זה נכון, אבל די בדיבורים, די בדיבורים כדי למשוך את הכל מערבה.

העיתוי הוא הגרוע ביותר, למרות שהוא לא נבחר, הוא מקרי. דוקא בתקופה של האינתיפאדה, דוקא בתקופה שבה ירושלים היא מותקפת, הריבונות שלנו מותקפת מכל עבר, דוקא בתקופה הזאת לדבר על פיתוח מערבה, יפגע במאמץ המדיני והמעשי.

חיים קוברסקי: את הנקודה הזאת אני לא הבינותי, אני חייב פה לבקש הרחבה. נניח שקיים צורך לאומי, אני מודיע שמה שאני עומד לומר, זה לא נקיטת עמדה לגבי הבעיה, אלא הצגת שאלה מחדדת, כדי להבין יותר את העמדה שלכם.

יש צורך נניח מבחינת שיקולים לאומיים, לדאוג בעתיד לא רחוק, אלא די דחוף, להפרת מסורות גינבה ואחרות, ושחעיר תגדל במימדים מיוחדים, מתוך שיקול עקרוני ממלכתי לאומי, מבחינת גודל אוכלוסיתה, כדי לפנוש בעיות עתידיות, ואנחנו בהרבה דברים. גם הקימונו מדינה מחוץ לתקן, זה הרי בסך הכל לא היה על פי התקן. אז אתה חושב שאין פתרון לענין הזה?

שמריהו כהן: אני אתייחס לזה בהיבט של חמאזן הדמוגראפי.

חיים קוברסקי: אז זהו, מאוד רצוי שתתייחס לנקודה, כי אנחנו לוקחים משרד ממשלתי.

דבר שני, אולי תאמר לנו. האם אני הבינותי נכון את דבריך. אתה אומר ככה, בסך הכל, אם אני מוציא מכל הדברים, הנקודה העיקרית היא אומרת כך, יש בפוטנציאל תחום השיפוט הקיים, יש עדיין מקום לכמה, ל-25,000?

שמריהו כהן: 40,0000 בסך הכל, יכול להיות שיותר, אבל חלקן לא זמינות. זה בערך כפול 3.6, 140,000 נפש.

חיים קוברסקי: זה כולל גם רפרצלציה וכדומה?

שמריהו כהן: נכון.

חיים קוברסקי: ובתוך זה החלק הזמין אתה אומר זה כ-17,000.

שמריהו כהן: אולי פחות אפילו.

חיים קוברסקי: 15,000, אני לא תופס פה במספר.

שמריהו כהן: יכול להיות גם יותר.

חיים קוברסקי: לאיזה פרק זמן אתה רואה כזמין היתרה, מתי?

שמריהו כהן: היתרה, ה-20,000, ה-25,000 נוספים?

חיים קוברסקי: 25,000 הנוספים.

שמריהו כהן: זה קשה לאמוד את זה, אבל אני מעריך שזה יכול להיות עשור, ויכול להיות גם 15 שנה, ככה אני מעריך.

החיבט האחרון, לפני שאני מגיע למסקנות, הם ענין המאזן הדמוגרפי. אכן ראש העיר במכתבו.

חיים קוברסקי: סליחה, אולי השאלה השלישית פה, כי אנחנו לא נספיק אחר כך לקיים, היום, גם שיחה מפורטת. ה-17,000 יחידות במתחמים זמינים, מהו כושר הנשיאה של הביצוע הפוטנציאלי בעיר הזאת, מבחינת בינוי יחידות דיור?

שמריהו כהן: האם אתה מתכוון לגורמים שבונים?

חיים קוברסקי: אתה לוקח בחשבון פועלים, קבלנים, קשיים, תחליכים, הכל ביחד. מה בערך המספר הסביר לשנה שהעיר יכולה לעמוד בה?

שמריהו כהן: אני יכול הביא דוגמאות מהעבר. היו תקופות שבהם התחילו בירושלים, המיגזר הפרטי והציבורי, בין 3,000 ל-5,000 יחידות בשנה, והיו תקופות, רק בשנת שעברה, שמשרד השיכון הפעיל 500 יחידות והיזמים הפרטיים הפעילו 800.

חיים קוברסקי: כשמתחילים התחלות בניה, הרי בשנה הבאה לא יכול כבר להיות אותו היקף של התחלות בניה, לכן אני מדבר על ממוצע.

שמריהו כהן: זה יכול להיות 3,000-4,000 בשנה.

חיים קוברסקי: ממוצע זאת אומרת שבשנה השניה.

שמריהו כהן: התחלה.

חיים קוברסקי: לא, אתה תיקח נניח את המיתחמים כולם. תוך כמה שנים מינימלי דרושים כדי לבצע את התכנית הזאת?

שמריהו כהן: 3-4 שנים.

חיים קוברסקי: 4 שנים, 5 שנים. או.קי. כיוון שאם מתחילים השנה 3,000 יחידות בניה, או 4,000, בשנה חבא כבר לא יהיו 4,000, אלא זה מוכח להיות במחזוריות מסוימת, כי אחרת לא תהיה גמירה של דירות, יחיה מצב עוד יותר גרוע, שיהיו אלפי התחלות, אבל לא יגמרו, ואז זה בזבוז הון ואי שימוש.

שמריהו כהן: כן. ובכן, הבעיה הדמוגראפית. הרי כידוע לכם, הממשלה קבעה במדיניותה, שישמר המאזן הדמוגראפי בין יהודים לערבים בירושלים, כפי שהיה ב-67, עם איחוד העיר, שהוא חייב גידול יהודים של 3.6% לשנה, שהוא גדול מאוד. אף שנח לא הגענו להיקף הזה. אבל צריך לציין, שהמשוואה הזאת היתה בלי החשתתפות של המיגזר הערבי, שהוא התפתח בתחילה בהיקפים הרבה יותר גדולים ממה שצפינו, ואחר כך הוא הצטמצם.

מעניין, קצב הגידול עבר הרבה תלתולים. אבל, אם קצב הגידול הממוצע בארץ הוא 1.4%, בירושלים הוא הרבה יותר גבוה. היו שנים שהיו 2.8, 2.5, ואחד הנתונים המעניינים הוא, שלשנת 88 אין נתונים מוסמכים מהמחלקה לסטטיסטיקה, מעבר ל-88 היה גידול של ירושלים 2.23 היהודים, 2.23% גידול של היהודים בירושלים ב-1988.

אבל, מעניין האם מישהו יודע מה היה הגידול של הערבים בשנה הזאת. יש מישהו מכם שיכול להגיד? כי יש לנו כל מיני תדמיות. היה אותו דבר.

חיים קוברסקי: אנחנו קיבלנו את הנתון הזה.

שמריהו כהן: 2.26, כלומר ב-3 אלפיות. אז בשנים האחרונות, קודם כך הגידול היהודי הוא די יציב מ-1980. הגידול הערבי בירידה, והתייצב על הרמה הזאת.

חיים קוברסקי: הגידול שאתה מדבר, זה גידול טבעי.

שמריהו כהן: שנתי.

חיים קוברסקי: טבעי פלוס הגירה?

שמריהו כהן: אני מקזז את הכל, לידות, פטירות, ריבוי טבעי, הגירה שלילית, חיובית וגם עולים.

הריבוי הטבעי היהודי, הוא 23.3 ל-1,000, והערבי הוא 25.8 ל-1,000. לא ארחיב את הדיבור מה קורה לגידול הערבי, אבל העובדה שזה מתייצב גם כן. עכשיו, ראש העיר רואה סכנה רבה בהפרת המאזן הדמוגראפי בעיר ובמרחב,

ואנחנו חיינו בעצם, אנחנו משרד חשיכון, חיינו חסידי המאבק לשמירת המאזן הדמוגראפי. אז תשאלו מה קרה היום שאני הרבה יותר שקט?
ובכן, ב-67 אחוז היהודים היה 73.3%, והיום הוא עם לכ המאמץ שעשינו, של תוספת 67,000-68,000 יחידות דיור בעיר, היום אחוז היהודים הוא 71.7%, כלומר, יש ירידה ב-1.6%. אני לא רואה בזה סכנה.

---------- זה כולל את מעלה אדומים!

<u>שמריהו כהן:</u> לא, העיר, העיר בלבד. אני לא רואה בזה סכנה, בודאי לא בטווח של השנים הקרובות, בגלל הבניה המואצת, אני לא רואה בזה סכנה.
אבל, אני רוצה להפנות את תשומת ליבכם לשאלה שנראת לנו יותר חשובה, וגם בה ראש העיר נדרש, והוא טוען שבמרחב. יכול להיות שיש ויכוח על הגבולות, אבל פחות או יותר אנחנו יודעים מה זה מרחב מטרופולין, למרות שירושלים היא לא מטרופולין, אבל נגיד איזור עירוני רחב, שנהנה משירותים של מרכז העיר. אז היום אנחנו יודעים שבמרחב הזה, כולל העיר ירושלים, יש, יחס האוכלוסיות הוא כמעט 1 ל-1 והוא משתנה כל הזמן לרעת היהודים.
עכשיו, אנחנו חושבים שאולי לדור הבא, לעשור תבא, החיבט של המאזן במרחב, הוא יותר חשוב מאשר בתוך העיר, למרות שגם בתוך העיר אנחנו לא כל כך מודאגים, אבל במרחב הוא הרבה יותר חשוב. מדוע? מפני שהשינויים המדיניים שיתרחשו, ובודאי הם יתרחשו יום אחד, הם יחרצו את גורל העיר, מפני שאם העיר הזאת תהיה מוקפת ברוב ערבי, ולא חשוב מה יהיה המשטר, מתוך הנחה שלא נחזור לגבולות שהם יהיו חסומים לאנשים וסחורות, אלא יהיה איזשהו מעבר חופשי, אז החשיבות של עורף, שבו ליהודים יש לפחות שיוויון, הוא יותר חשוב מה שאם יהיה 71.6, או 72.3.
במרחב הזה משרד השיכון, על פי החלטות הממשלה, הקים מספר ישובים עירוניים, אני על הכפריים לא מרחיב את הדיבור, כמו מעלה אדומים, אפרת, גבעת זאב, ביתר, שקיימים שם היום כ-4,000 יחידות דיור, והפוטנציאל הנוסף הוא כ-26,000 יחידות דיור, ואולי יותר.

<u>חיים קוברסקי:</u> כלומר למעלה מ-100,000 תושבים.

<u>שמריהו כהן:</u> כן. למה זה חשוב עכשיו? מפני שגם השינויים המדיניים הצפויים, וגם בעית השמירה על הקרקע, הם בעיות שחייבות פתרון, ביחוד הבעיה השניה כמובן. הקרקע לא נשמרת, ואין דרכים מעשיות, או משפטיות, חוץ מהתאורטיות, לשמור על הקרקע, שהיא אדמות מדינה. ולכן יש חשיבות היום במרחב הזה, לקיים את הפעילות האורבנית המואצת.

אני לא מתייחס היום לשאלה תאקטואלית, שאין לה חשיבות בעצם, חוץ מהחשיבות המדינית היום כלפי חוץ, זה שלא קולטים את העולים מעבר לקו הירוק.

אנחנו מדברים על מלאי דיור, זה לא חשוב אם זה ותיקים או עולים, הרי בסופו של דבר לא תהיה ברירה. אם יהיו דירות במעלה אדומים, זה אותו השוק כמו של ירושלים.

אבל, אם אחרי כל מה שאמרתי, אם מישהו חושב שיש חשיבות לספח את השטח הזה מערבה לירושלים לירושלים, אפשר לחכות עוד דור אחד, לא יקרה שום דבר, מפני שהשטח ההוא, לא קורה שום דבר לקרקע. בסך הכל בתכניות הקיימות יש 5,400 יחידות, זה הכל. אז מה יקרה? הירק ישאר ירוק, והיערות יעמדו, ככה אני מקוה, ותאגם של בית זית יעמוד, וגם המטעים אולי. אז אם זה נכון, יש אפשרות גם בעוד דור לעשות את המחלך הזה. אבל לדבר עליו היום, זאת שגיאה.

<u>שמריהו כהן:</u> אני רוצה לסיים את הדברים שלי, וגם פה לא אקרא את הכל, אני מצטט פה מישהו, שאני מקבל את הדברים שהוא אמר כאן, "שלירושלים היה מאז ומעולם דימוי שמימי, הקשור ביחודה הרוחני והעדתי. בניית העיר והארכיטקטורה שלה, הם על כן חלק ממסיכת המשלבת את הפיזי והגשמי, עם פרי חזונם של יוצרים במשך דורות. עם דימוי זה, שאיננו מתבסס על המציאות הקיימת, אנו חייבים להתמודד מדי יום ביומו". זה קטע קטן מהקדמה שכתב ראש העיר טדי קולק לספר של קוריאנקר, "אדריכלות בירושלים 1860-1914.

<u>חיים קוברסקי:</u> ואם הוא רוצה להרחיב את אופק השמים?

<u>שמריהו כהן:</u> אז צריך עוד שדה תעופה.

<u>חיים קוברסקי:</u> קודם כל אנחנו מודים לך על ההצגה, גם בתוכן וגם ככה בשיטתיות, וזה כמובן מוסיף לנדבחים קודמים, שלפעמים יוצרים לנו בעיות, כל נדבח, אבל בשביל זה אנחנו יושבים פה, כדי שיקשו עלינו, וכדי שיאלץ אותנו להמודד עם הנושא לעומק.

יש לנו עוד אפשרות של 10 דקות, כי אני יודע שאתה צריך ללכת, וגם אתה, ופרופי אלעזר ואני לא נרצה להיות היחידים שיהיו כאן. אבל 10 דקות תוכלו להישאר איתנו.

אם אין שאלות, חייתי מציע. אני חושב שבאמת שמענו היום דברים מאוד משמעותיים לגבי נושא עבודתנו.

אני מציע, יושבים פה נציגי עיריית ירושלים, אתם תשתתפו בודאי גם בישיבות תבאות, תלוו אותנו. אתם תקבלו את הפרוטוקול, כדאי שתכינו התייחסויות על דברים שהושמעו כאן, לגבי הנושא הזה.

בנימין: כל מה שאתה אמרת לגבי מערב ירושלים, השטח שבתוך תחומי הקו הירוק נאמר, אמרת, אבל מה היחס לגבי השטח שממערב לירושלים, של מחוץ לקו הירוק. כלומר, כל מה שמרמות, גבעת זאב ומערבה?

שמריהו כהן: אני מצטער אני לא מבין את השאלה.

בנימין: שאין פעילות שלכם שם. אתה דיברת על שטחים, שטחים שישארו, שלא יקרה להם שום דבר, אפשר לשמור אותם לרזרבה לעוד דור, זה בסדר. עכשיו, אם היחס הוא שצריך באמת קודם במזרח ירושלים לבנות מהטעם הזה. אז אני אומר, מבחינתכם, מה התכניות שלכם לגבי השטח שמצפון לקו הירוק, מגבעת הרדר עד למעלה בית חורון?

שמריהו כהן: הפעילות היא מאוד מצומצמת. אנחנו חושבים שאת ההר של נבי סמואל אסור לבנות עליו, והיו לנו על זה מאבקים קשים מאוד, ועד עכשיו הצלחנו. למעט שטח אחד לרגלי ההר, מצד מערב שלו, שנקרא שמה שטח של אדומות מנותה, שמיועד ל-400 יחידות דיור בנה ביתך, ויכול להיות שבתוך שנה יבנו שם. היתר זה באיזור גבעת זאב, שכמעט אין שם קרקע מדינה שהיא מתאימה לבניה נוספת, למעט אדמות של יהודים, שהם לאט לאט מפתחים אותם. מעבר לזה, אין לנו תכניות פיתוח באיזור הזה.

---------- אני יכול לעקוב אחרי הקו שלך, כשכל מה שהצגת לגבי הר איתן, או אורה עמינדב. מה עמדתכם לגבי מבשרת?

שמריהו כהן: עמדתנו לגבי מבשרת, שיש להשאיר אותה כישוב מוניציפאלי עצמאי, שהוא הולך ומתחזק, מבלי שאני אכנס לבעיות המוניציפאליות השוטפות, שהם לצערינו נמשכות מספר שנים. אבל, אנחנו מעריכים שבתוך מספר שנים תהיה יציבות, ואין שום דבר שלילי בעובדה שזה יהיה ישוב פרברי במרחק הזה של ירושלים. אבל, אם תהיה החלטה לספח את מבשרת בלבד, דבר שהעיריה מתנגדת לו מכל וכל, אנחנו נשקול את זה אחרת. אבל, היום מונחת לפנינו הצעה של כל המרחב, ואני מתייחס בעיקר לזה.

חיים קוברסקי: אני רוצה שנלך לפי פרוצדורה קשוחה קצת, קצת קשוחה. אני רוצה שאתם, כשתבואו ותגיבו, תתקפו את עמדתה.

---------- לא, אני לא רוצה לתקוף, אני רוצה פשוט לשאול שאלת הבהרה לגבי מדיניות המשרד שלהם, שיכול להיות שזה פשוט יקצר. אחר כך נשאל אז, ואנחנו נצטרך עוד פעם לבוא לישיבה נוספת כדי להשלים.

---------- אני רציתי לשאול, אם יש עוד תחומים, או איזורים שיש לכם שונות בהתייחסות. מועצה, בית זית?

שמריהו כהן: לא, תיקוני גבול קטנים, כמו באיזור רמות, ששם באמת הקו הוא מאוד לא הגיוני, ועשינו שם תיקון גבול, אבל זה אין לזה שום משמעות בנושא הרציני הכבד הזה.

---------- אני רוצה לשאול שאלה כללית, לגבי המדיניות של המשרד, ואיך זה משתקף בירושלים, לאור הענין של העליה. הנתונים היום של משרד האוצר, כשהוא לוקח בחשבון מינימום... כשמדברים היום על סדר גודל של 300,000 עולים בשנה. כנראה המספרים יעלו, וזה על רקע של מיליון רשומים במוסקבה. לפי גודל האוכלוסיה 3.2 שזה הנתון שקיים לחיום, אנחנו מדברים על סדר גודל של בין 45 ל-70 אלף יחידות דיור כלל ארצי. איפה חלק של ירושלים, איפה חלק של איזור ירושלים, או אפילו ירושלים בדבר הזה, בראיה לא לשנה אחת, אלא למספר שנים, ואיך אתם רואים את דילול הקיבולת של ירושלים, או איך אתם, האם יש לכם בכלל איזשהו תחום פעולה.

<u>שמריהו כהן:</u> אני כנראה לא הצלחתי להסביר את הדברים שלי, אם השאלה הזאת נשאלת, מפני שזהו בדיוק הנושא שאני הבהרתי אותו לפי דעתי, שהקצב הזה של הגידול המואץ, של כ-3% בשנה של הכתבת העיר בדור אחד, אסור לתת לו להימשך, מפני שהעיר לא מסוגלת לעבור במתח כזה שנים רבות נוספות.

---------- ארץ ישראל תקבל מיליון שנים.

<u>שמריהו כהן:</u> אז איפה לשים את העולים, אני לא צריך לתת לזה. האוצר הגביל את הפעילות לבניה שנקראת במסגרת הערכות קליטת עליה, שזה לאו דוקא לעולים, אלא זה לדירת מלאי דירות. אז הוא הגביל אותם בהתחלה לגדרה וחדרה, והרחיב אותה לכרמיאל ולבאר-שבע והוסיף את אילת. אבל, יש איזורים גדולים בארץ שהאוצר לא נתן לבנות גם לעולים, ודוקא באיזורים שבהם פוטנציאל חקרקע הוא גדול מאוד. יכול להיות שבעוד שנה או שנתיים יגיעו גם אליהם. אז השאלה היא, לא איפה לשים את העולים. השאלה היא, אם ירושלים צריכה לעמוד בקצב הזה שהיה עד היום, גם בעתיד.

צריך לקחת בחשבון עוד עובדה אחת. למה הערבים גדלו כל כך הרבה בירושלים? זה בגלל הפיתוח של היחודים. אם נכניס את הגידול של ירושלים לרמה הנורמאלית. חרי מה קרה בתל-אביב? בתל-אביב יש גידול שלילי. מה יש בחיפה? יש גידול שלילי. אז אני לא מציע את זה, ותל-אביב לא מתפוררת, היא עכשיו מתחדשת דוקא.

אני מציע, שירושלים אחרי דור של פעילות כזאת, תהיה עיר נורמאלית, והשאלה איזה מן ירושלים אתה רוצה, אם אתה רוצה ירושלים של תעשיה, כשהכל מתפתח והתשתיות נהרסות, כי אתה לא מסוגל לענות על הצרכים האלה, ואתה צריך קניון פה וקניון שם. או שאתה רוצה עיר שתשמור על הסגולות שלה, שזה יותר מדור אחד. זאת השאלה.

חיים קוברסקי: אני מודה לכל האורחים. אנחנו נישאר עוד 5 דקות בתוך עצמנו בכדי לתכנן את החמשך, ויכול להיות שחברי הועדה יש להם עוד שאלות, נמציא את זה בכתב. תודה רבה.

אנחנו צריכים לקבוע לנו המשך לשתיים שלוש פגישות. אנחנו יכולים לקבוע פגישות בהתיעצות עם מי שנוכח, צריך לתת יתרון כלשהו לנוכחים. אז אנחנו קודם כל צריכים לדעת מתי יכולים הנוכחים. קודם כל נראה באיזה תאריך אתם מציעים. לאט לאט, יש לכם עסק עם יחודי שחולך עם סבלנות. אני מבין שבעוד שבועיים לא יכולים, מה המצב בעוד 3 שבועות, ב-14 לחודש? ב-14.6, אז זה מתאים לכולם. אז חישיבה הבאה תחיה ב-14.6 כאן ב-8,30 ולא נשב יותר מאשר עד 12.00, 3.5 שעות, כי אחרי כן גם עייפים ולא מקשיבים, ונגביל את האנשים קצת.

חישיבה תבאה ב-5.7 גם כן ב-8.30. אוגוסט לא נקיים בכלל. 5.7 ועדה קבענו.

אני שואל, אפשר להכניס ישיבה נניח, אני שואל אפשר להכניס ישיבה ב-26.7? ואז אני אציע. קבענו בינתיים שלוש ישיבות.

אני מציע ב-14.6 אנחנו נבקש את התשובות של עיריית ירושלים, חיום 24, כלומר שיש לנו עוד 3 שבועות. הם תוך שבוע יתנו.

---------- יש כאן גורמים שאני לא יודע אם רצוי לבקש את עמדתם, אני לא יודע אפילו מי חגורם המתאים. אבל, נכנסים פה בודאי שיקולים שהם אסטרטגיים לאומיים, ואני לא יודע מיהם הגורמים המוסמכים, או המומחים. יכול להיות מכון יפה ללימודים אסטרטגיים, או גורמים אקדמאיים שיכולים להנחות אותנו. אני מעלה את זה כשאלה, אני לא חושב שרצוי לענות עליה עכשיו.

דואר נכנס
30 -11- 1989
אגף תכנון ובינוי ערים

מ ד י נ ת י ש ר א ל

משרד הבינוי והשיכון
מחוז ירושלים

תאריך: כ"ח בחשון תש"נ
26 בנוב' 1989

סיכום ישיבה בענין הרחבת תחום שיפוט ירושלים
מיום 22.11.89

השתתפו: סופיה אלדור, צ.אפרתי, א.ברזקי, ה.כץ, ב.וייל

רקע

ב- 10.2.88 מונתה ע"י שר הפנים ועדת חקירה לבדיקת הרחבת תחום שיפוט ירושלים. בועדה משתתפת סופיה אלדור. המשרד לא גיבש, עד היום, עמדה בנדון.

סוכם

1. משרד השיכון פעל בירושלים ובמטרופולין עפ"י מדיניות הממשלה בהיקף גדול. בדיקת המשמעויות וההשלכות של הרחבת תחום השיפוט מערבה, מחייבת עמדה רשמית של המשרד.

2. האגף לבינוי ערים ומחוז ירושלים שוללים את ההצעה להרחבת תחום השיפוט מערבה הכולל 5 ישובים: מבשרת ציון, מוצא, בית זית, אורה ועמינדב, בשטח של 30,330 דונם. יש להתנגד להצעה זו.

2/..

3. הנימוקים העיקריים לשלילת ההצעה:

- פגיעה בעיצוב גבולות העיר שנקבעו מאז 67;

- שינויים תכופים מדי בגבולות העיר בתוך 20 שנה

- הכללת 4 ישובים כפריים - חקלאיים בתחומי העיר;

- מעמסה כספית על תקציב המדינה להעלאת רמת השירותים בשטח המסופח;

- הגדלת הנטל על תושבי ירושלים;

- החלשת המאמץ לחיזוק איחוד העיר והפעילות במזרחה;

- עיתוי פוליטי שלילי על רקע האינתיפאדה.

4. עמדה זו תובא לאשור המנכ"ל ובהתאם לאישור יכין צוות משותף של האגף לבינוי ערים והמחוז.

רשם: שמריהו כהן

<u>תפוצה:</u>

מר עמוס אונגר - מנכ"ל משהב"ש
נוכחים

מדינת ישראל

משרד הבינוי והשיכון
המינהל לפיתוח הבנייה

תאריך: י' סיון תשמ"ח
26 מאי 1988

אל : מר יהושע כהנא, יו"ר הועדה הממונה, מבשרת ציון
מר דב קהת, מנהל האגף לשלטון ולמינהל מקומי, משרד הפנים
מר אלי סויסה, הממונה על המחוז, משרד הפנים
מר שמריהו כהן, מנהל מחוז ירושלים, משרד הבינוי והשיכון

הנדון: פתוח מבשרת ציון

בהמשך לדיוני הועדה הבינמשרדית שמונתה על-ידי מנכ"לי משרד הבינוי והשיכון ומשרד הפנים ולסיור שהתקיים בישוב:

1. הישוב מבשרת ציון איננו מהווה יעד לקליטת אוכלוסיה ולכן לא זכה בשנים האחרונות לתמיכת משרדנו.

2. העדר תמיכה והשיים בניהול הישוב בעבר גרמו להזנחת נושאים חשובים בפתוח הישוב ובתנאי החיים של התושבים.

3. בנושא פתוח הישוב: משרדנו בוחן, עם חברת "עריים", את האפשרויות הכלכליות בפתוח שכונה יא' אשר תתרום לגידול הישוב, פתרון דיור לבני הישוב וחיזוק התשתית המיזית. אם ממצאי הבדיקה הכלכלית יראו אפשרויות כלכלית לשווק השכונה, משרדנו יפעל להקמתה.

4. בתחום עבודות הפתוח שהוצאו בועדה: למרות החשיבות הרבה בביצוע רוב הפעולות שהוצאו, ובפרט הדחופות שבהן, משרדנו יוכל להקצות לישוב סכום של 400.000 ש"ח. אנו רואים עדיפות בהקצאת מפאבי משרד הבינוי והשיכון לתשתית ביוב, כבישים ושבילים. כמו-כן, אנו מעדיפים כי בספי משרדנו ישמשו מנוף לפתוח בכך שיינתנו כסיוע לפרויקטים שיממונו על-ידי גורמים נוספים.

קרית הממשלה, ת.ד. 18110, ירושלים 91180 טל - 02 - 277211

עם זאת, תוך מודעות לקשיים אשר בפניהם ניצבת הועדה הממונה, נקוה את הסכום שנקבע על-פי הבעית הועדה לאחר שזו תודיע לנו על החלטתה בנושא.

5. לקראת סוף שנת התקציב הנוכחית, נבחן אפשרות לסיוע נוסף בהתאם ליכולנו התקציבית.

ב ב ר כ ה ,

אמנון אשורי
מנהל המינהל לפיתוח הבניה

העתק: מר עמוס אונגר, מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון
מר יהודה פתאל, מנהל אגף פרוגרמות
אב'רינה זמיר, ס/מנהל מחוז ירושלים

קרית הממשלה, ת.ד. 18110, ירושלים 91180 טל - 02 - 277211